

בעזה ש"ת

קובץ כל ספרי ניקור המובהקים

בו נקבצו תחת גג אחד שבעים וחמש (75) ספרי ניקור היסודיים אשר מהם יתד ומהם פנה בכל הדורות לסדר הניקור האמיתי ובכל קצות הארץ תמכו וסמכו הרבנים ומנהיגי דור ודור על הספרים הללו בלבד, וב"ה לא אונה להן כל און!

וככל שזו מהנאמר בספרים הללו ע"י תלמידים שלא שמשו כל צרכן וסמכו על דעתן כפי הבנתם בגמרא וראשונים מיד נבשלו בעוה"ר. והיא היתה הטעם הא' למכשולות שנודמנו במשך הדורות.

הספרים נכתבו ע"י גדולי הדור שהעניקו חמה בתורתן ופרישותן וכבר נתנו מהודם על הספרים גדולי הדור בהסכמתן החמה והנלהבת.

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבתי הק' זי"ע

הק' שלום יודא גראס

רב דקהל "מגן שאול" ד"האלמין" ור"מ בישיבה וכולל "בית ישעי" "מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"

בעהמח"ס: אפית המצות השלם (י' חלקים); גידולי יהודה (על הלכות ציצית); שו"ת זבחו וזבחי צדק (על הלכות שו"ב); חינוך ישראל סבא (מדריך לחינוך הבנים והבנות); מדריך לצניעות; מזוהת שלום (על הל' מזוהה); מנוחת שלום (הדרכה לכשרות); מנחת יהודה, (על חומר איסור "חלב עכו"ם" ו"סימילאק"); נפש ישעי (על מאכלות אסורות, הי"ח); קדושת ישראל (על הלכות יחוד); וש"ס.

ברוקלין נוא יורק • שנת תשמי"ה לפ"ק

- ההכנסה מוקרשת לטובת הישיבה והכולל -

• הוצאה שני' •

נדפס בפעם הראשונה בחדש אדר תשמ"ה
ועתה יו"ל בהוצאה שניה
ע"י תלמידי הישיבה והכולל "בית ישעי"
"מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"

אזהרה

אדם אוסר בדבר שלו, בכך אל ירים איש את ידו להשיג גבולי או
גבול באי כחי ולהדפיס ספר הזה או חלק ממנו בלי רשותי והסכמתי,
ולהשומע תבא ברכת טוב ושכרו בזה ובכא.

הרוצה להשיג הספר הזה יפנה אל המוציא לאור:

Editor:

Rabbi S. Y. Gross

4711 - 12th Ave. Apt. A-5

Brooklyn, N. Y. 11219

Tel.: (212) 436-8086

© Copyright MCMXXCI

כל הזכויות שמורות

Printed in the United States of America

קובץ כל ספרי ניקור המובהקים

חלק

א

שער כללי

- ספר א: סדר הניקור מה"ר צבי ב"ר יעקב, י"ל בקראקא בשנת
ש"מ. _____ 1
- ספר ב: תקון לדוד י"ל בק"ק בורנקונדשטאדט במדינת בייערן. בשנת
תרמ"ו. _____ 33
- ספר ג: צנה דוד י"ל בק"ק אלבשוויילר סמוך לק"ק מנהיים. בשנת
תרמ"ו. _____ 81
- ספר ד: הניקור השלם י"ל בק"ק אטוואצק ווארשא; שנת תרצ"ט. 83
- ספר ה: בירור דיני ניקור להלכה י"ל בק"ק אטוואצק; ווארשא.
שנת תרצ"ט. _____ 105
- ספר ו: ויעש אברהם י"ל בלונדון, ובוילנא; שנת תר"ל. _____ 115
- ספר ז: הלכה ברורה י"ל באמסטרדם שנת תקל"ד. _____ 123
- ספר ח: לחם שערים י"ל בק"ק הוראדנא; בשנת תקמ"ח. _____ 129
- ספר ט: זבחי שלמים י"ל בפראנקפורט דמיין; בשנת תרנ"ט. _____ 161
- ספר י: מחשבות ישראל י"ל ע"י אבדק"ק מינצק; ווארשא בשנת
תר"ס. _____ 177
- ספר יא: זבחי רצון י"ל ווארשא, בשנת תר"ה _____ 183
- ספר יב: רב טבחיא י"ל ע"י רב דק"ק וויזון (פ. קאוונא). ווארשא, שנת
תרע"ג. _____ 187
- ספר יג: זכור לאברהם י"ל בלונדון שנת תר"ל. _____ 283

קובץ כל ספרי ניקור המובהקים

חלק

ב

שער כללי

- ספר א: **זבח שמואל** י"ל בק"ק זאלקווא; באמשטרדם; בשנת תקמ"ב. _____ 1
- זבח שמואל** י"ל בק"ק נאווי דוואהר; בשנת תק"ז. _____ 5
- זבח שמואל** י"ל בירושלים בשנת תרצ"ג. _____ 9
- ספר ב: **סדר הניקור** מהקדוש הר"ר יעקב סורזינה; י"ל בויניציא; בשנת שנ"ה. _____ 65
- ספר ג: **תורת הקנאות** לר' יעקב עמדין זי"ע; י"ל באמשטרדם בשנת תקי"ב. _____ 70
- ספר ד: **טהרת אהרן** י"ל בפרג שנת תס"ט. _____ 79
- ספר ה: **סדר הניקור** י"ל בוילנא בשנת תרכ"ז. _____ 139
- ספר ו: **תורת זבח** י"ל עכ"י הגה"צ ר"ר שלמה גאנצפריד זי"ע; בעל קיצור שלחן ערוך, בק"ק מונקאטש בשנת תרנ"ג. _____ 171
- ספר ז: **זכרון** י"ל בווארשא בשנת תרח"ם. _____ 177
- ספר ח: **טבוח טבח** והכן י"ל בירושלים בשנת תרס"ו. _____ 189
- ספר ט: **שלחן הטהור** י"ל בפרעשבורג בשנת תרע"ג. _____ 197
- ספר י: **אהל רבקה** י"ל בפרעשבורג בשנת תרע"ג. _____ 225
- ספר יא: **שערי זבח** י"ל בירושלים בשנת תרע"ג. _____ 229

קובץ כל ספרי ניקור המובהקים

חלק

ג

שער כללי

1	_____	ספר א :	תיקון עולם י"ל בפיעטרקוב בשנת תר"ח"ס.
9	_____	ספר ב :	כפי אהרן י"ל בירושלים בשנת תר"ח.ח.
23	_____	ספר ג :	ספר הניקור י"ל בווארשא; בשנת תרצ"ז.
95	_____	ספר ד :	משנה אחד י"ל ניו-יארק בשנת תשט"ז.
129	_____	ספר ה :	תורת הניקור השלם י"ל ביליסטוק, בשנת תרצ"ז.
	_____	ספר ו :	מדריך לכשרות ולחיזוק הדת י"ל בברוקלין בשנת תשמ"ה
152	_____		
241	_____	ספר ז :	זבחי צדק י"ל ברעדעלהיים בשנת תרל"ו.
249	_____	ספר ח :	משמיע שלום י"ל בווארשא בשנת תרס"ז.
257	_____	ספר ט :	אימוץ הניקור י"ל לבוב; בשנת תרצ"ז.
281	_____	ספר י :	עבודת הקודש י"ל ווילנא; בשנת תרצ"ה.
289	_____	ספר יא :	אהל יצחק י"ל ווילנא; בשנת תרכ"ד.
306	_____	ספר יב :	חק לחדש י"ל לבוב; בשנת תרס"ו.
311	_____	ספר יג :	חקי דעת י"ל ווארשא בשנת תרל"א.

קובץ כל ספרי ניקור המובהקים

חלק

ד

שער כללי

- ספר א: אהל מועד י"ל בירושלים עיה"ק בשנת תרס"ד. _____ 1
- ספר ב: בדיקות מהר"י ווייל עם דיני ניקור מרש"י ז"ל, והגהות מבעל העטור ז"ל, י"ל במנטובה בשנת ש"כ. 2
- ספר ג: ספר בית לחם יהודא י"ל באמשטרדם שנת תצ"ג. — 9
- ספר ד: שאלות ותשובות בית לחם יהודה י"ל ווילנא תרס"ד. 17
- ספר ה: בית שמואל י"ל ניו יארק שנת תשי"ב. _____ 21
- ספר ו: ברכי יוסף י"ל בליוורנו שנת תקל"ג. _____ 35
- ספר ז: האגור י"ל פיעטרקוב בשנת תרמ"ד. _____ 39
- ספר ח: הלכות ומנהגי ר' שלום מנוישטט י"ל בירושלים בשנת תשל"ז. _____ 45
- ספר ט: ויוסף אברהם י"ל בלונדון בשנת תרל"ד. _____ 51
- ספר י: ויעש אברהם י"ל בלונדון בשנת תרל"ד. _____ 57
- ספר יא: זבח משפחה י"ל בוינה בשנת תר"י _____ 65
- ספר יב: זבחי רצון י"ל בקראקא בשנת תרס"ה. _____ 71
- ספר יג: זבחי רצון י"ל בווארשא בשנת תרל"ב. _____ 77
- ספר יד: זבח שמואל י"ל בנאווי דוואהר בשנת תק"ז. _____ 83
- ספר טו: זבח תודה י"ל בירושלים עיה"ק בשנת תשמ"מ. _____ 101
- ספר טז: כל בו י"ל בניו יארק בשנת תר"ו. _____ 109
- ספר יז: לחם הפנים י"ל בווילהערמרשדארף בשנת תפ"ו. _____ 115

קובץ

כל ספרי ניקור

המובהקים

- ספר יח: **מורה לזובחים** י"ל בפראנפורט דמיין בשנת תרכ"ד. — 133
- ספר יט: **מי ששון** י"ל בווארשא בשנת תרנ"ד. — 143
- ספר כ: **מנחת פתים** י"ל במונקטש, ובני"ו בשנת תשכ"ט. — 151
- ספר כא: **משא חיים מר' חיים פלאגי**, י"ל באזמיר בשנת תרל"ד. 154
- ספר כב: **נחלת שבעה** י"ל בוורשא בשנת תרמ"ג. — 155
- ספר כג: **ספר הזכרונות** י"ל בטארני בשנת תרס"ו. — 159
- ספר כד: **ספר התרומה** י"ל בווארשא בשנת תרנ"ו. — 163
- ספר כה: **שאלות ותשובות עטרת ישועה** י"ל בקראקא בשנת תרצ"ב. — 169
- ספר כו: **צמח צדק** י"ל בניו יארק בשנת תש"מ. — 173
- ספר כז: **פני הארי' החי** י"ל בווארשא בשנת תרס"ב. — 177
- ספר כח: **קרית ספר** י"ל בווארשא בשנת תרס"ב. — 181
- ספר כט: **י"ל לראשונה בלונדון, ואח"כ בבני ברק** בשנת תשל"ו. — 187
- ספר ל: **ראשית בכורים** י"ל בירושלים עיד"ק בשנת תשכ"ט. — 205
- ספר לא: **רוח חיים מר' חיים פלאגי** י"ל באזמיר בשנת תרמ"א. 209
- ספר לב: **הלכות שחיטות ובדיקות מהר"י ווייל ז"ל**, אהל ישראל י"ל במיץ בשנת תקפ"א. — 215
- ספר לג: **שערי תורה** י"ל בווארשא בשנת תרע"ג. — 219
- ספר לד: **תוכחת חיים על התורה** י"ל בירושלים עיד"ק בשנת תש"מ. — 223
- ספר לה: **תוספות חכמה** י"ל בניו יארק — 237
- ספר לו: **ספר תורת הקנאות לר' יעקב עמדין ז"ל** י"ל באמשטרדם בשנת תקי"ב. — 243
- ספר לז: **שאלות ותשובות תירוש ויצהר** י"ל בווארשא בשנת תר"ע. — 246
- ספר לח: **תיו יהושע** י"ל בקראקא בשנת תרמ"ב. — 249

מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל

בנשיאות מרן הגאון מוהר"ר שלום יהודה גראס שליט"א אברק"ק האלמן ורי"מ רכולל בית ישעיה

נורה לר' שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה לקראת הופעת הספר ה-200

בגיל ובשמחה אנו מודיעים לצבור שומרי התורה והמצות שלאחר מאמצים מרובים עלה בידנו ב"ה לאפשר לכל יהודי המבקש לשמור על קלה כבחמורה, ליהנות מעמל רב שהשקענו בהכנת הופעת "ספרים בעניני שמירת המצוות והכשרות" הנוגע לכל יחיד

כולם מוזמנים

ואלו חלק מן הספרים שיצאו ע"י ה"מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל"

נפש ישעיה	מצוות סתים השלם
שר"ת זכחו זכחי צדק	השבת בישראל כהלכתה
מנחת יהודה	מוזות ישראל כהלכתה
אהלי ישראל	ונאמר אמן — יצחק לשוח
מנחת שלום	ונאמר אמן — עניית אמן
אפיית המצוות השלם	נדולי יצחק מצות ציצית
אכילת מצות בישראל	חלב ישראל כהלכתה
קדושת ישראל השלם	שולחן ישראל כהלכתה
זקן ישראל כהלכתה	אכילת התרנגולים כהלכתה
עניית אמן כהלכתה	המשפט בישראל כהלכתה

כל יהודי ויהודי מחזן לבא ולהשתתף ב"תערוכת הספרים" וליהנות מן הספרים המאירים עולמות שלמים, המלכנים סוגיות ונושאים הקשורים בחיי יום יום.

כל משתתף יכנס להגרלה! שבה יזכו לערך מאה משתתפים בספרים הנ"ל.

מכירת הספרים בתערוכה יהי' במחיר הקרן.

המעוניינים בתערוכת הספרים הנ"ל מתבקשים למלאות את הספח הרצ"ב, ולשלחו על פי הכתובת הזו: "מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל".

אנו מצדנו נעשה כל מאמץ אפשרי להודיע לכב' את זמן תערוכת הספרים.

כן נמציא לכבודו קטלוג של כל ספרי "מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל" ומחירים.

הכניסה חינם

חלק מגרולי הארמורים והרבנים גדולי ישראל מדורנו ומן הרור הקודם שנתנו הסכמות ומכתבי עידוד להקמת והרחבת

המכון

(ע"פ סדר הא"ב)

הרב **אליהו זלאטניק** זצוקלה"ה רבה של העדה החרדית בירושלים עה"ק
 הרב **דוד הלוי ונגרין** זצוקלה"ה רב וחבר הבר"צ של העדה החרדית בירושלים עה"ק
 הרב **ישראל יצחק הלוי רייזמאן** זצוקלה"ה רב וחבר הבר"צ של העדה החרדית בירושלים עה"ק
 הרב **שמעון ישראל פאזען** זצוקלה"ה כ"ק אדמו"ר משאפראן, ברוקלין נוא יארק
 הרב **אברהם מאיר אחרעאל שליט"א** אברק"ק הניאד

הרב **יוסף גרינוואלד** זצוקלה"ה כ"ק אדמו"ר מפאפא ברקלין נוא יארק

הרב **לוי יצחק גרינוואלד** זצוקלה"ה אב"ד רקל עה"ת הבושם, ברקלין נוא יארק

הרב **משה פיינשטיין שליט"א** רי"מ ושיבת תפארת ירושלים נוא יארק

הרב **משה שטערן שליט"א** אברק"ק רעברנצין, ברקלין נוא יארק

הרב **נפתלי הירצקא העניג** זצוקלה"ה אברק"ק שארמאש, ברקלין נוא יארק

הרב **רפאל זולבער שליט"א** אברק"ק פריימאן ברקלין נוא יארק

הרב **שלמה האלבערשטאם שליט"א** כ"ק אדמו"ר שליט"א מביאבוב, ברקלין נוא יארק

"מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל"

אני מעונין בתערוכת הספרים הנ"ל ומבקש להודיעני על מקום ומן התערוכה.
 אני מעונין בקטלוג של כל ספרי המכון יהודה וישראל ומחירים.

MOSAD BRUCHA TOVA
 P.O.B. 331
 Brooklyn, N.Y. 11219

שם
 כתובת
 טלפון

ספר

מלחמת קדש בפרשת ניקור החלב

תוכן הקונטרס
לגלות מצפונם — לפענח נעלמים
להעלות מטמונים

א. מדוע לא עלתה ארוכה לשבר בת עמי? על מה ולמה לא עלה ביה הרבנים הצדיקים גודי גדר ועומדי בפרץ להעמיד הדת על תלה ולסדר סדר ניקור הבשר באופן נעלה?

ב. יתגלה השתלשלות הענינים מאז שבאו על האמת כי הבשר עם החלב נמכרין יחד להקונה, והמון בני ישראל נכשלין יום יום בכמות ענק של אכילת חלב, ופעולת העסקנים לעורר לבב הרבנים המכשירים ושאר רבנים, ואופן תשומת לב הרבנים להמצב ופעולתם.

ג. מי הם נוטלי חלק בראש למנוע שיפור המצב שבגינם בעוה"ר אוכלין אלפי אלפים כזיתים חלב מדי יום ביומו בני ישראל כשרים שומרי תורה ומצות.

ד. הזיוף הגדול של ס' פרי תמרים שזייפו וסילפו דברי תורת משה באופן נורא ומבהיל אשר כמוהו לא נהיתה מימות המשכילים הראשונים שהחריבו מדינת אשכנז בעקירת עיקרי ויסודי התורה. ע"י נתוח לנתחים תורת משה רבנו.

ה. סדר התשובה להמוזיפים הנ"ל וכן המסייעים להם במישרים או בעקיפין ועונש המר והנמהר המעותד להאינו שב כראוי ומכשיל עוד היום דבר יום ביומו אלפי אלפים נשמות כשרות ונקיות בטומטם מאכ"א המטמטם הלב והמוח שעלול להעביר על הדת רח"ל.

ו. רבנים המחזקין ידי אוכלי ומאכלי חלב — וכן רבנים האוכלים בעצמם בשר — וכן רבנים היושבים בחיבוק ידיים מה יענו ליום פקודה — ציור מדומה מסדר דין וחשבון לרב גדול ת"ח ויר"ש שלא לקח חבל במחאה עבור הבשר — המשא ומתן של הרב עם ב"ד של מעלה.

ז. ועוד הרבה ענינים נחוצים ויסודיים לאוכלי בשר — להאינם אוכלין — להמוחזין באוכלי בשר — ולהאינן מוחזין.

עיין בסוף הספר קינה לקונן בכל עת צרה על חורבן הדת באכילת נבילות וטריפות חלב דים שהיא מקור ושורש כל צרות ישראל בכל עינן ועינן בכל התפרצות הי"י.

הוצאתי לאור בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבתי הקדושים

הק' שלום יודא גראס

אבד"ק האלמין

בדקלין נוא יורק

שנת תשמ"ה לפ"ק

התוכן

שער — קובץ כל ספרי ניקור המובהקים (א)

יא	.....	א. להתוודע ולהתגלות!!!
יב	.....	ב. מטרת ותועלת החבור
יב	.....	ג. תועלת הדפסת ספרי ניקור
יג	.....	ד. סוד יציאת הספרים לאור עולם
כג	.....	ה. קונטרס פרי תמרים
		ו. קריאה דחופה אל הרבנים וראשי הישיבות,
כז		וחיוב תוכחה ומחאה מש"ס, זוה"ק ומדרשים
מב	.....	ז. כבר הי' לעולמים
מד	.....	ח. הדרכה ללימוד הניקור
מז	.....	ט. אחריות מלחוד-דעת, להכריע ולתת קבלה ...
מח	.....	סדר הלימוד להינת מנקר
מט	.....	גוערים בו בנויפה
נ	.....	י. ובחרת בחיים
נא	.....	י"א. לברוח גם מספק חלב
		י"ב. סאלאמי — וואורשטן — בלאוני —
נג	.....	פרענקפורטער
		י"ג. קינה על החורבן הנורא באכילת בשר נבילה
נד	.....	וטריפה חלב ודם

ספר
מלחמת קודש
בפרשת ניקור החלב

פרק א

להתוודע ולהגלות !!!

חובה — יוצא מן הכלל — על דורינו אנו העני והשפל להעמיק במקצוע ניקור החלב ולתת לה משפט הבכורה לפני כל שאר ענינים דהרי קי"ל ביור"ד סי' רמ"ב (עי' ש"ך בשם דרישה) דלימוד הלכה למעשה קודמת ללימוד גמרא, עאכו"כ הלכה למעשה בדבר שענשו כרת וכדבר שנכשלים בו בני אדם רח"ל דבר יום ביומו ואין לנו ע"מ להשען כי בשאר הלכה בקי עכ"פ קצת וישנם מורי הוראה הבקיאין וכוזה גם הרבנים אין בקיאין מוליכין אותם שולל כסומא בארובה וכל אחד עושה מה שלבו חפץ בניקור וטוען שהצדק אתו. ואל ראשי הישיבות אנו פונים! אנא חוסו נא! על נפשות טהורות ונקיות שלא יאבדו ח"ו מב' עולמות ותקבעו שיעור ללימוד הלכות ניקור על בוריה והצילו דור הצעיר מרדת שחת ח"ו דאם ישלחו ח"ו הצעירים כאיסור חלב לריק כל עמליכם להעמיד דור דיעה של ת"ח יראי ד' עוסקי תורה ומורי הוראה דלב המטומטם מחלב מאין יזכה לסייעתא דלעילא והיאך יורה דיעה ויבין שמועה, ועלול ח"ו להכשיל אחרים כמו היום, ובזכות זה נזכה לגאולה הקרובה בב"א.

פרק ב

מטרת ותועלת החיבור :

- א. מנקרים - משגיחין - מכשירים יראו מה שלפניהם ויוכלו לעשות מלאכת שמים כראוי.
- ב. כאשר יצא רינון על ניקור החלב ייתי ספר ויחזו עם מי הצדק.
- ג. מאפשר לסדר סדר הראוי לניקור בכל מקומות מושבות ישראל ולהבחין עם מי הצדק עם המנקרים שנתפסו ככשלונם או עם מנקרים הישישים דחו"ל וא"י.
- ד. העוסקין בלימוד מלאכת ניקור ימצאו ספרים פתוחין לכל מלאכת ניקור, מלאכתו-ואומנתו ובניקל יקיפו כל עניני ניקור הקפה ברורה צלולה ושלימה שלא יכשלו במלאכתם ואומנתם ויראו סימן יפה במשנתם.
- ה. להראות כי סדר הניקור שנסדר בפרי תמרים חי"א בשקר — זיוף — וסילוף — יסודה וכל הנוטה אחריה מאכיל חלב בישראל.
- ו. לקדש שם שמים שנתחלל ע"י הרינון כאילו איזה רבנים — ומנקרים מובהקים הוציאו לעז בעלמא שנכשלין בחלב, וכל המעיין בפנים ימצא כי הצדק עם המערערים.

פרק ג

תועלת הדפסת ספרי ניקור

חסרון ידיעה הוא אבי אבות לכל המכשולות שבמקצוע הניקור כי על ידו נלכדים גם יראים ושלימים רבנים ועוסקי תורה דאם אין דעת של תורה הבדלה בין שומן לחלב מנין.

ונוכחתי לדעת אחר חיפוש מחופש עד כמה קשה לעמוד על בירור מלאכת הניקור אם חסרים. ספרי ניקור היסודיים מראשונים וגדולי האחרונים שציירו כל מלאכת הניקור הדק היטב. ולדאבון לב לא היו הספרים מצויין כמעט, רק אחד בעיר והיה מחוסר מבוא העיקרי לבא לתיקון במצב הניקור גם להרוצין כן באמת כי א"א לאומן בלי כלים. וגם הרבנים המכשירין ומשגיחין אשר עלה על לבן רוח טהרה לעמוד על דיני ניקור מיסודן של דברים נבצר מהם להפיק זממם. והעולה על כולן כי המזייפים הניקור האמיתי מצאו שדה של הפקר לדרוס עליה כיון שאין רבים דשין בה מחמת חוסר ספרים. ועל

ידי שיהיה יד הכל ממשמשין במקצוע הניקור כמו בשאר חלקי התורה
תסגר השער על המזייפים ולא יהין איש להרים ידו עוד לעשות מה
שלבו חפץ.

ולבר מכל אלה כיון שחובה כפולה ומכופלת על כל בן תורה
לעסוק בצוק עתים הללו במקצוע ניקור החלב כמו שכתבתי לעיל מצוה
רבה להמציא הספרים ביד הנצרכים והוא עיקר מצות כתיבת ס"ת בזה"ז
מכבואר ברא"ש ואחרונים.

ומטעם כל אלה שנסתי מתניי ואזרתי כגבור חלציי לצאת לקראת
נשק ועל אף גודל העיכובים שהיו לי להמציא הספרים יקרי המציאות
וגם גודל הוצאת הדפוט אשר עלו למעלה ראש לא יאומן, עכ"ז אודה
לקל גומר עלי שהבאני עד הלום לראות פרי בעמלי בצאת ספרי הניקור
לאור עולם לזכות הרבים הצמאים לדבר ד' זו הלכה. ויה"ר שיתקדש
ש"ש על ידינו ותתרבה הדעת ויתגלה לעיני כל המצב הניקור כמו שהוא
ויסתייע מילתא לתקן המכשול ולסדר סדר נכון בניקור בכל מקומות
מושבות בני ישראל.

פרק ד

סוד יציאת הספרים לאור עולם

ראה ראיתי זה כמה שנים שרוב רובן ממנקרי העולם בא"י —
וחו"ל אין יודעין בין ימינם לשמאלם בעניני ניקור ומה שמנקרין קצת
הוא ממה שראו באיזה ספר או קונטרס והבינו מה שהבינו בו ולאורה
נסעו והלכו אף ששגגו ברוב עיקרי ושורשי דיני ניקור — והעמידו
תלמידים הרבה על דרכן המוטעת.

במשך השנים האחרונים היו כאן בחו"ל לביקורת עשיריות
מנקרים — זקנים וישישים שניקרו עוד לפני שני דורות עם קבלה
שבידם מגדולי הדור ואחר השימוש רבתי אצל גדולי המנקרים מדור
הישן — נוסף על יחידי סגולה ממש מסוג מנקרים הנ"ל הדרים פה
ארצה"ב — וכולם פה אחד ענו ואמרו אין אמעריקע עסט מען
חלב !!!

חלב דאורייתא אין חלב דרבנן !!!

דער מנקר האט קוים צוגערירט דאס פלייש !!!

(בארצה"ב אוכלין חלב דאורייתא ודרבנן המנקר כמעט שלא ניקר

(הבשר)

מלחמת קודש

האמת אגיד שאח"כ בצאת הקול נתברר שגם במדינת אייראפע הניקור נזנח למאד אבל שונה מדינת אייראפע מאמעריקע באייראפע נקטו צעדים מיד לסדר הניקור על מכונה לא חסכו כסף ושאר טירחות ועמל והביאו למדינתם מנקרים היותר מומחים שבעולם ברצון לתקן הכל על צד היותר טוב.

ובאמעריקע הכינו כתבנים — וכזבנים סופרים — ומספרים — מורים — ומאררים — והפכו הקערה על פיה באופן נורא ומבהיל אשר לא היתה כזאת מימי תקופת ההשכלה בבערלין.

הכזבנים עסקו במלאכתן בערך חודש—חדשיים בתשלום שכירות כפולה ומכופלת לברר עפ"י הספרים שישנם — ושאינם, שמה שעושיין כעת באמעריקע טוב ונעלה יפה ומהודר גם למהדרין ואסור להרהר ולערער ולהסתפק בו. והמהרהר נידון בגירושין.

המזייפים נלקטו מכל קצוות תבל מאמעריקע אייראפע, ארץ ישראל, ועוד.

דברתי עם המנקרים המעררים מדוע אין הולכין לעיני העדה הרבנים ומנהיגים? קצת אמרו כי אין זה חובתן שהלא דבר פשוט דאפי' סתם רב חובתו לפקח על עדתו וכ"ש רב המכשיר שהאחריות עליו. אבל קצת מהם השיבו שבאמת הלכו אצל הרבנים ולא הועילו — לאו ח"ו משום רוע וזרון לב אלא מחמת חסרון ידיעה — זה הי' אצל הרבנים יראי ד'. ואצל הרבנים מדור החדש שלא שימשו כל צרכן כשהיו שם נבהלו מהתשובה שקיבלו מהן.

מובן שא"א לתאר על גליון כל הויכוחים שהיו להם עם הרבנים אבל נצטט קצת דוגמאות בדרך וסדר שנשאו ונתנו ישמע חכם ויוסף לקח ודי לחכימא בזה:

סוג א' רבנים שלא שימשו כל צרכן:

(א) המנקר: הייתי אצל חנות שלכם (מדבר לרב המכשיר) וכפי שלמדתי וקבלתי מרבתי המנקרים מדור העבר כמעט שאין מנקרים פה ונשאריין כזיתים שלימים לרוב מחלב דאורייתא ודרבנן, וגם כמה שכפי הנראה יש להם בה קצת ידיעה אין עושיין מלאכתן באמונה והתרשלות והזנחה גדולה ראיתי אצלם.

הרב: הדבר אינו שכלי כלל כי מכיר אני את המנקה זה כמה שנים לאיש המדקדק — לאתרוג מהודר — מצות מתנור ראשון — לובש בגדי חסידי ומתנהג כיהודי כשר בכל דרכיו.

המנקה: אמת הדיבר אבל אין בזה שום סתירה דגם שוחט יר"ש מרכיב אם ילמוד אומנתו משו"ע שחסרין בו הדפיץ מסי' י' עד סי' כ' וגם הרב כמותו למד מזה ונתן לו קבלה ע"ז אי"ז גורע מיר"ש של השוחט אם שוחט שלא כהוגן אחר שלא הי' לו לידע מה שחסר מן הספר — בלי דעת.

הרב: לא יאומן שיצא מכשול מתחת ידו בפרט שכבר העיד לי בעצמו שהי"ל שימוש אצל מנקה מומחה פלוני (שנהרג עקדה"ש שנת תש"ג) ולמד אצלו היטב מלאכת הניקור, וסוף סוף יש לכל אדם מישראל חזקת כשרות ואין מורידין אותו מחזקתו בשביל זה.

המנקה: הלא אני וחבירי מעדיין שאין מלאכתו כהוגן.

הרב: באידיש! איר וויסט וואס איך וועל אייך זאגען איך קען אייך נישט איך מיו נישט אלעס גלייבען!! (בלשה'ק איני מכיר אתכם ואיני מאמין לכם).

מנקה: מרי דאברהם הלא יש אתי חמשה כתבי קבלה שמעדיין על כל מהותי ועל ידיעתי בניקור מגדולי הדור משנת תרצ"ה-ו וכן גורל חבירי, ואם רצונכם לברר מי אני? אביא לכם כתבים מרכיבים הנאמנין אצלכם המכירין אותו כל שלשים שנות חיי פה באמעריקע. ואני מוכן לעמוד בויכוח פנים אל פנים עם המנקה שלכם ולהראות הכל בספר!!

הרב: אין לי פנאי עוד כבר עבר הזמן שקבענו להשיחה, וגם אין לי געדול"ד לכם שהנכם פגע ועקש ואינך רוצה לקבל ע"כ שיחה זו.

(ב עובדא שניה:

מנקה: ברצוני להודיעכם כי הניקור בבוטשער שלכם מקולקל מאד וכן שמעתי מאחרים ואני מוכן לברר את הדבר.

הרב: מה זאת?? כל השנים לא ערער אדם על הניקור ופתאום לא טוב.

המנקה: קשה להאמין שתירץ כזה יתקבל למעלה והחוב לחקור אחר איסור שחיובו כרת כשיש מערער בדבר.

הרב: מה שעל הרב לעשות זה עסק שלי אין לכם להתערב בענינים שלי כמו שאינני מתערב בשלכם. (באידיש: מישט זיך נישט אין מיינע געשעפטן!).

מלחמת קודש

המנקר: למעשה מה יהא בסופו
 הרב: מחוצפים אין להם מקום בכיתי צאו מכאן.
 (עד כאן עובדא ב')

עובדא ג':

מנקר: באתי לעורר אודות הניקור וכו' (הכל כדלעיל)
 הרב: אהה האתם ששמעתי עליכם שהנכם מוציאין לעז על הניקור
 צאו מכאן מהר מהר איני רוצה להיות בד' אמות שלכם. (ע"כ המעשה).

ד) עובדא ד':

המנקר: כנ"ל

הרב: אני בעצמי איני בקי בניקור ומסתמך על המנקר שלי.
 המנקר: והיאך אין הלב נוקף אולי אין מלאכתו כדבעי
 הרב: בטוח אני בזכות הרבים האוכלין שודאי לא יזדמן להם מן
 השמים מכשול

המנקר: א"כ מסכת הוריות לחנם נשנה היאך אפשר שיורו ב"ד
 דחלב שרי ויעשו כל ישראל על פיהם והלא רבים המה
 הרב: וזאי אפשר שמן השמים נזדמן ככה אבל אין צריכינן לחוש
 לכך מן הסתם.

המנקר: א"כ למה טרחו הרבנים לפקוח על השוחטים ובודקים
 בכל עיר ישראל ולא שמרו על היתר זו דמן הסתם כשר.
 הרב: במקום דאפשר ודאי יותר טוב לברר, אבל ניקור שאיננו בקי
 בו אני סומך על המנקר ודי.

המנקר: מהיכן דנתני בחידוש גדול כזה
 הרב: כך מושכל ראשון שלי והרגש פנימי, ורב יושב על מדין
 משתמש בכזה לצורך.

סוג ב': רבנים זקנים וישישיים

עובדא א':

מנקר: מצאתי אצל חנות בשר שלכם שהניקור וכו'. (כנ"ל)
 הרב: אתה מבקר או מנקר היש לכם כתב קבלה?
 מנקר: מנקר הייתי בדור העבר אבל כעת אינני מנקר והא לכם
 כתבי קבלה שלי

הרב: דע לך כי אני לא למדתי ניקור כלל (שכחתי לשאול א"כ השגחה שלכם על הניקור — היאך) ואינני בקי בו כלל ומסתמך אני על המנקר, ולאור התעוררות שלכם אקבע מועד לדבר עם המנקר ועמכם ואדע מה בפיו על טענתכם.

מנקר: הנני זקן ובא בימים ומעולם לא ראיתי במקומות שעבדתי שהרב ישאל להקצב מה בפיו ואיזה השגחה הוא זו?

הרב: ח"ו איני שואל להקצב רק להמנקר

מנקר: והלא היינו הך הקצב בעצמו הוא המנקר

הרב: אמת הדבר אבל אין לי ברירה שהלא אין לי בקיאות בניקור (אחרי יום או שתיים נתועדו יחד הרב — המנקר — והמערער)

הרב להמערער: אמרו נא עכשיו טענתכם!

המערער: מסבירו טענתו באורך

הקצב (המנקר): אין אתם יודעים כלום! כל מה שאני עושה כך מקובל דור אחר דור מחתם סופר וצ"ל, וצועק צעקות נוראות כנשוח נחש.

הרב: נא! הלא שמעתם טענת הקצב שניקורו הוא בדרך החתם סופר.

המערער: אינני יודע מה זה דרך חתם סופר אין מליצה זו רגילה בין המנקרים, שאין ידיעה שום סדר מחת"ם סופר אבל יש תשובה בשו"ת חת"ם אופן הניקור בצלע אחד וכאן לא עשה כמ"ש שם, ועוד יש ספר על ניקור שיצא לאור ממנקר בפרעשבורג ועליה הסכמות בעל כתב סופר ושאר גדולי פרעשבורג, והניקור דנן אינו כלל כמ"ש שם.

הרב: סוכ"ס הוא צועק שניקור שלו הוא ע"פ חת"ם סופר, ולא ראיתי אין ראי'

מערער: אדרבה הלא כל ספרי ניקור נגד מה שעושה הוא ועליו נאמר הרוצה לשקר ירחיק ערותו והיאך אפשר להאמינו נגד כל ספרי ניקור על יסוד תורה חדשה שחידש — להצדיק מעשיו — כי דרכו דרך חתם סופר. ואם יאמר להרב על איזה קולא חדשה שנוהג "כך דרך חתם סופר" מאמינין לו? ובפרט שבס' ניקור מפרעשבורג יש סתירה לדבריו!!

מלחמת קודש

הרב: אבל אין לי ברירה איני בקי בניקור ומה עלי לעשות.
(לשכחו של הרב ניתן להיאמר שאחר זמן סילק השגחתו מחנות ההוא)

עובדא ב'

המנקר: שלו' לכבוד הרב רצוני לעורר בענין הניקור הנוזח וכו'
הרב: יישר כחכם ואי"ה אם יתגלה שהצדק עמכם אראה לתקן
המנקר: מה עלי לעשות כעת
הרב: המתן לי איזה ימים
המנקר: מה נעשה?

הרב: הי' אסיפה והרב מפאפא בכה והתחנן שיחקרו וידרשו
כדבעי ויתקנו, אבל רב אחר זעק זעקה גדולה ומרה שיותר יש לחוש
ללעז של השנים שעברו סוף דבר (שטנא נצח) ויצא הפס"ד הכל בסדר.

המנקר: הרבנים שרנו שם בקיאין בניקור
הרב: מדבריהם נ' שכלל וכלל לא
המנקר: וא"כ האיך פסקו להקל
הרב: על סמך רב חשוב שטען בכרירות שכל הענין רק הוצאת לעז
המנקר: ולמה אינכם מזדקקין ללימוד דיני ניקור
הרב: מחוסר ספרים אני וא"א להבינו משו"ע לבר כידוע

עובדא ג':

המנקר: כנ"ל

הרב: אני אינני בקי בניקור, אבל הצעתי אצל אסיפת רבנים הצעה
להביא כאן מנקרים מא"י הבקיאין היטב במלאכת ואומנות הניקור,
אבל לא קבלו דעתי שמה.

המנקר: ולמה?

הרב: לא ניתן לפרסום, ולך אני מגלה, אחד הרבנים טען שא"כ
מה יאמרו הבריות המנקרים לא ידעו לנקר כל השנים ואכלו חלב,
אמרתי מה כל הרעש והלא מעולם נהגו כן, ואדרכה עוד נתחזקו ההמון
כדחז"ל אשרי הדרור שהנשיא מביא חטאת על חטאו.
טען השני, אבל באמעריקע, הנימוס שונה ויש לחוש לקלקול קצת
עי"ז, אמרתי הלא אם יאכלו חלב זה קלקול יותר כי מטמטם הלב

והמוח ועי"ז יצאו מן הדת כל פליטי אמעריקע בשנים קדמוניות, הכריע רב אחר סוכ"ס אין רב אחד שיכול לומר בכירור שיש כאן חלב כי איננו בקי אין בניקור, והמערער אינו רב, ועל הספק נסמוך שודאי לא יעזוב הקב"ה את בניו וישלח עזרו מקודש באופן אחרת, ע"כ. וחסל. עברו ימים מאז פור התפוררה הארץ לרגל התגלות מכשול הניקור, השמועה עשתה לה כנפיים וכל מקום שדבר המלך מלכו של עולם ודתו מגיע נרעשו החרדים לשמע המפחדת המצלצל אוזן כל שומע ונתנו ראש לחשוב אולי גם במדינתנו שוררת המכשלה ומי יאמר זכיתי לבי טהרתי מדינתי ממכשול החלב.

ימים מועטים עברו וכבר ישבו הרבנים בכל מדינות אייראפע (לאנדאן — בעלגיע — שווייץ — בריסעל ועוד) והחליטו הרבנים שם פה אחד לקרא ולהזמין מנקרי ארץ ישראל ישישים ומומחים גדולים ששימשו בניקור בכמה דורות. לבא למדינתם אחר שנתוודע להם כי בקיאים מאד בכל ספרי הניקור ויכולין להראות באצבע כל דבר שבספרי הניקור האיך מתקיים על ידיהם בניגוד לשאר המנקרים (שם וכן באמעריקע) שאפילו מה שעושין אין יודעין מקורו וטעמו, ועד זמן החליטו לעשות התיקונים הדרושים.

הדבר הטריד מנוחתי וחשכתי בדעתי בושני מכס אמעריקע ! עיר מליאה חכמים וסופרים שיינע אידן במדינת אמעריקע שהגיע השמועה כעין בת קול מרעש הגדול שבאייראפע החליטו לתקן וכאן ישנים שינה עמוקה לא יכולתי לברר הדבר עד מיצוי הנפש מה נשתנה אמעריקע מאיראפע? הרבה טענות עלו על מחשכתי וכולם דחיתי.

סוף דבר !!! כל בר דעת ובן תורה כאשר נוכח אצל פלפול ממנקר א"י ומנקר מחו"ל הכיר מיד גודל ההבדל ביניהם הן בידיעה והן באומנות הניקור.

אם תאמר שמאיזה סיבה אחרת לא היו הרבנים מענינים לתקן זה אינו כי בלחשישה חקרו ודרשו איזה מהם היאך לתקן מבלי הבאת מנקרי א"י מפחד אותן המטילין אימתן על הבריות. לא עבר ימים מועטים ותחת לסדר ולתקן הכל על דרך שהוורו ספרי הניקור ברו להם דרך המשכילים רח"ל ודבר כה חמור כאכילת חלב

לכלל ישראל!!! המטמטם הלב והמוח והוא יסוד כל בית ישראל
 כמ"ש בעל אוה"ח בפרי תואר סי' צ"ח סק"ה - נעשה
למשחק כדור ביד כל אברך וצעיר!!!

אזה למה שהגענו! שועלים מחבלי כרמים וביניהם דיינים טיפסו
 עצה לזייף ולסלף דברי הקדושים העליונים שישבו ז' נקיים על כל
 טיפת דיו בדנם דין ניקור החלב, ועכשיו שועלים הלכו בו תורת כל אחד
 בידו כחומר ביד היוצר ברצותו מרחיב וברצותו מקצר, ולא עוד אלא
 (למטרה זאת) הרימו ראש לומר על ראשונים כמלאכים שלא מצאו
 כדבריהם (כמו שכתבו על האמור) וגם העמיסו כדבריהם דברים שלא
 עלו על דעתן כאילו מתירין חלבים שבאמת אסרו (ואפריון נמטייה
 להמתכר קונטרס עלכונה של תורה שגילה טפח מגודל הזיופים שזייפו
 הכותבים בפרי תמרים, והמעייין שם תסמר שערות ראשו וחלחלה
 תאחזמו היאך נעשה חורבן גדול כזאת בימינו, אוי לנו למה שהגענו)
 אוי! להם שלא חששו על כבוד תורתן של ראשונים ואם לא חסו
 על תורת ד' שעליה נהרגו נשרפו נטבחו קדושים וטוהורים אלפי שנים
 שלא לשנות קוצו של יוד ואפילו על מה שלא כתוב בפירושו רק מנהג
 כערקתא דמסאני ק"ו על אות שבתורה ועל אחת כמה וכמה מקראות
 מפורשים שבתורה, ובפרט אותן שהן יסודי הדת, וכאן מצאתי לחובה
 מידי דברו בו לקיים מצות מחאה על עלכון וצער שכינה הק' שנהגו
 בתורתו ככתבי פלסתר רח"ל ועוד גרוע מזה:

**בשם כל ישראל "אנו מוחים מחאה נמרצה על
 המסלפים ומזייפים שעשו תורת ד' פלסתר ופירשו בו
 דרשות של דופי מלבם כמו שאחז"ל על מנש"ה מלך
 יהודה וגרמו בזה צער עמוק לשכינה הק' ובאותו הזמן
 שכינה מה אומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה,**

וכאן הבן שואל היאך הרהיבו עוז בנפשם לעשות ככה הני מזייפי
 (שבפרי תמרים חי"א) ומסלפי דברי אלקים חיים ולא חשו לדחז"ל
 שאמרו מילתא דעבידא לגלויי לא משקרי אינשי, והורידו כבודם פחות
 ממעלת קפילא ארמאי שמבואר ביור"ד ר"ס צ"ח דמירתת לשקר בדבר
 שיתגלה וכאן לא יראו ולא נפחדו (ואף שכוונתם היתה למצא חן בעיני
 המלכות שתוגדל כסאם לעת מצא — כידוע).

שני פרושים לדבר, אחד, השטן שבא לסייען כמו שאחז"ל (כא) לטמא פותחין לו) סימא את עיניהם ובלבל את מוחם והוליכן שולל ונתן חכה לתוך פיהם והוליכן בדרך שרצה כאדם המנהיג את הגמל בנאקה שבחטמו.

טעם השני: שידעו כי אין ספרי הניקור מצויים כלל לא בחו"ל ולא בא"י ועשו במחשך מעשיהם בחשכון שלא ירגישו בהם וכל תורתו של דואג (זארגער — בלע"ז) היתה משפה ולחוך אבל בפנימית לבו ידע הלב כי עקלקלות הוא מפיץ, ואחריו רץ כצבי (היר"ש בלע"ז) למלאת מה שחסר הראשון ובין כולם נולד עג"ל הזה"ב שאין צריכין לנקרו ובריש גלי פירסמו שדרך דרך המשכילים לגרוע או להוסיף במצות ותורת ד' כאשר בידם.

זאת היתה לי לגמר החתימה כי הגיע הזמן להדפיס אידרא ספרי הניקור המובהקים ויראו כל רואה שמש למי החותמת ולמי הפסולים ולקיים בזה מה שכתב רבינו יונה בשע"ת כי המשפיל הרשעים ומגביה כבוד הצדיקים הוא קידוש השם הגדול ביותר.

פרק ה

קונטרס פרי תמרים

כשיש דין למטה אין דין למעלה !!!
 כן מבואר במדרשי חז"ל (מ"ר ר"פ שופטים)
 זאת אומרת כשבעלי עבירה מוקעים כאן אז מתבטלין כל
 הקטרוגים למעלה, ולהיפוך ח"ו....
 כעת כאשר כבר יצאו לאור עולם כל ספרי הניקור אשר עליהם
 נשענו מוסדי דור ודור כבר ניתן הזדמנות לכל אחד ואחד להוודע בחוש
 הזיוף הגדול והנורא הנעשה בקונטרס פרי תמרים חלק י"א זיוף כזאת
 אשר לא היתה כמוהו מיום שנבראו שמים וארץ עד דורינו.

לתת ציור אמיתי מסגנון הזיופים - ומספרן המדוייק נרשום את
 הזיופים תחת סוגים:

סוג א: במאה ושמונים ושלוש (183) מקומות העתיקו דברים
 מספרי הניקור (שנדפסו בתוך חיבור הדין) שלא כדת ממש להיפוך

ממה שנאמר שם דהיינו שהוסיפו או גרעו מלשון הספר באופן שונתנה המשמעות מן הקצה אל הקצה למה שנאמר שם.

את זה עשו על סמך שאין ספרי ניקור מצויים.

סוג ב: במאתיים וששים ושבע מקומות (267) פירשו כוונת מחבר הספר בדוחקים ופירושים המעוקלים ועקלקלים כרסיות שלא פירשו כן כל האחרונים המביאין דבריהם.

זאת נעשה לטשטש מוחות סתם בני אדם שאין שכלם מגעת להבדיל בין אור לחשך.

סוג ג: בשבעה וחמשים (75) מקומות לא נמנעו מלכתוב על דברי הראשונים כמלאכים צע"ג על מה שכתבו כי בגמרא ל"ג כן זאת אומרת שמביינין דברי חז"ל יותר מראשונים.

סוג ד: בשלשים ואחד (31) מקומות לא נתיישו לכתוב על גדולי האחרונים כמו המהרש"ל ובני דורו דלא כמהרש"ל, וכיוצא.

כל הנ"ל ועוד ועוד יתגלה לעיני הלומד בספרי הניקור ומעיין אח"כ בדבריהם ויפה אמר מנקה ישיש ומומחה עוד מדור הקדום כי ספר פרי תמרים אין לו תקנה אלא בשריפה ובפרהסיא דוקא כדי שלא תצא תקלה ממנו לדורות.

אנו מכריזין בכל כחינו זעקה גדולה ומרה מקצה העולם ועד קצהו האזינו השמים וארץ תבל ויושבי בה הספר פרי תמרים חלק י"א שיצא לאור חנוכה תשמ"ג ע"י צוות אברכים בעיר ברוקלין מלאה זיופים ושקרים מדיוטא התחתונה סילוף דברי אלקים חיים באופן נורא ומבהיל אשר עדיין תמיהין ושואלים היאך נעשתה כזאת אם לא ע"י טמטום הלב והמוח באכילת חלב שנים הרבה.

הסדר הנ"ל חילול השם עצום ונורא שאברכים עוסקי תורה ירהבו לעשות כזאת אין להם תקנה לכל הכותבים שם עד שיכתו רגליהם מעיר לעיר בלבישת שק ואפר ויכריזו בקול גדול!!! חטאנו — עוינו — פשענו במה שהפכנו דברי אלקים חיים לעסוק בהם כבכתבי פלסטר רח"ל. ולהכשיל עי"ז את הכלל כולו בחלב דאורייתא שעונשו בכרת כמ"ש כי כל אוכל חלב ונכרתה, וגדול המעשה יותר מן העושה. וכל המכשיל את הרבים חלקו עם ירבעם בן נבט וחביריו ואין לו תקנה עולמית עד שיתקן את אשר עוות. (וככה ימשיכו להכריז).

אנא חוסו נא על נפשותינו ונפש בנינו ובנותינו וכל משפחתנו ונפשות העשירים ששילמו בעד הכל בכסף מלא ועי"ז לא יכולנו לעמוד בעד תוקף יצרא דממונא ויצרא דכבוד השולטת על הכל בזה"ז (כסאות שרים שהובטחו לנו בתמורתו) אוי לנו למה שהגענו עי"ז, דלא בלבד שלא רואין סימן ברכה בהממון כמו שנאמר עושה משפט ולא ביושר בחצי ימיו יעזבנו וכפתגם העולם מה שמרויחין בשקר הולך לשלימזל, גם הפקרנו עצמינו לעולם הבא באיבוד עולמי להיות בשאול תחתיה עם כל המינין וכופרים שהפכו דברי אלקים חיים ללעג וקלס רח"ל ולא לזכות ח"ו כלל וכלל לגן עדן — ותחיית המתים — ועולם הבא — כמו שאחז"ל (ר"ה פ"א) דרשעים המכשילין הרבים ובפרט בקביעות נידונין לדורי דורות, וידענו את כל זאת כי הלא ת"ח אנחנו ולא עמי הארץ עכ"ז גבר יצרנו הרע — והפקרנו הכל עבור ממון וכבוד (געל"ט — און כבוד). ותחת זה שבעני בושת וקלון (וימשיכו עוד) אנא אנא חוסו — חמלו — ורחמו עלינו וזרעינו הלא לעולם הזה — שחפצנו בו לא השגנו הלואי הלואי שלא נאבד עכ"פ מעולם הבא.

וידיענו שאין התשובה מתקבלת אלא בתיקון המעשים ע"כ אנו מבקשים בכל לשון של בקשה שתדונו תיכף ומיד הפרי תמרים חלק י"א לשריפה ולפני עיניכם אשורף חבילה שלימה של קונטרס פרי תמרים ונא לפרסם זאת ברבים לכל אחד ואחד קטן או גדול שאל יהין שום איש אשר מזרע ישראל הוא לסמוך על הקונטרס פרי תמרים הנ"ל כלל וכלל ובכל מקום מוצאו לשריפה תשליכון אותו אין לו ביעור אלא בשריפה ובזכות שריפת הרע ננצל אנחנו משריפת הגיהנם הכוער כתנור אש וננצל גם מכרת הגוף והנפש והלואי ונזכה לתקן כל אשר פגמנו בזאת כי ידענא אשר על סמך הפרי תמרים עדיין אוכלין כהיום אלפי אלפים נפשות ישראל חלב גמורה שומו שמים ומי יודע אם יעלה עוד בידינו לתקן את זאת אוי לנו אהא על נפשינו מי יתן נפשינו מים ועינינו מקור דמעה ונבכה יום ולילה על המכשול הנורא והעצומה הנעשתה על ידינו להכשיל שארית הפליטה של יהודים החרדיים שניצולו מהשואה בנס בחמלת ד' למען יהי שארית לכלל ישראל ועכשיו באנו אנן בחוסר דעת לזבוח ולכלות בידינו את כל זאת לטמטם בני ישראל באכילת חלב שלבד גדול איסורו וענשו עוד מטמטמת הלב

והמוח עד כדי שמד רח"ל כמבואר בתשובת רשכבה"ג (דברי חיים ח"ב יור"ד סי' ז') ואפילו ההמון שהם שוגגים עדיין הטומטם נעשה כמבואר ביור"ד ס' פ"ז, ובאור החיים הקדוש סו"פ שמיני.

ומה יהי סופינו אפילו יחי' גבר שנין אלפין סוף כל סוף מלך במשפט יעמיד אותנו ולפניו נגלו כל תעלומות ואין עצה ואין תבונה נגד ד' כל התירוצים לא יועילו.

ההלואי שיהא הוידוי שלנו תשובה קלה עכ"פ להקל מהעונש הגדול. (וממשיכין) ואנו מקבלים על עצמינו בתור גלות לכפר על עונותינו לנוד מגולה לגולה ולעורר על המכשול הנורא של חלב ושלא לסמוך על המכשילין ומלמדי זכות על המסיתין, ולב יודע מרת נפשו כי אין דבר הקשה כל כך לנפש ישראל כמו להכשיל אפילו נפש אחד — אפילו עבירה קלה מדברי סופרים — ואפילו באקראי בעלמא כי אחריות החטא והפגם הנעשה ע"י החטא, וגם שאר עבירות הבאים בתוצאה (עבירה גוררת עבירה) הכל על חשבון המחטיא, עאכו"כ המכשיל הרבים באכילת חלב דאורייתא ודרבנן מה גודל פגמו עד לב השמים כי בזה הכשילו אלפי אלפים מיהודים כשרים מאמינים בני מאמינים שהן הן הכלל ישראל ובמה ?? באיסור חלב החמור שעונשו בכרת ומטמטם הלב והמוח והנשמה של כלל ישראל כולו ולא באקראי אלא דבר יום ביומו עד היום הזה עדיין הולכים ומחפטים בשגגה נפשות יקרות שבישראל החל מצאן קדשים ועד זקני ישראל ואיבדנו עי"ז כח הגדול של הבל פיהם של חשב"ר המקיים העולם כי הבל פיהם הבא מאיסור מאבד העולם כמבואר בספה"ק. ועוד נגרם לשכינה שתתלק מישראל ח"ו כמבואר בגמרא אפילו במאבד נפש אחת וכל העבירות הנעשין ע"י רבבות אלפי ישראל מחמת הטומטום הנ"ל הכל על חשבונינו נזקף אי אפשר לנו בעצמינו להבין היאך אבדנו שכלנו אז אבל בעוה"ר כשלנו והכשלנו אחרים.

ואנו מבקשים בכל לשון של בקשה עורו נא התעוררו נא בעד נפשיכם ונפש בניכם ובנותיכם ועמדו על השער בקומה זקופה שיתוקן הניקור בגבולכם ושיסדרו הניקור בסדר הניקור המקובל דור אחר דור, וגם בשחיתות ובדיקות ומליחת בשר תזהרו מאד כי רבים חללים הפילה השוחטים הקלים (כמ"ש בשו"ת ד"ח ח"ב יור"ד ס' ז') והן הנה היו מכתת המסייעין ומחזקין ידינו בניקור המקולקל והמזיוף שהפצנו.

והשומר נפשו שלא יפול לרדת שחת לא יגע לבשר עד שידע בכירור גמור ואמיתי סדר השחיטה ובדיקה כמתיונות שהוא דבר הנדיר בעוה"ר בזה"ז וע"י יראי השם אמיתיים ובניקור מליחה והדחה אמיתית וזולתו לא ירים את ידו לטעום טעם בשר כמ"ש האמור דגם המסתפק אם הבשר מנוקד כראוי הר"ז ספק איבוד הנפש (וממשיכין).

וכ"ש שתזהרו שלא לנגוע במקצוע השחיטה וניקור לחוות דעתכם להקל כי נפש ונפש ביתו תלויין אז על המשקל. ובשעה שתתנזרו מהבשר נא תאמרו בפה מלא ככה: יה"ר מלפני אבינו שבשמים שבזכות שאנו נפרשים מאכילת בשר שיש לפקפק בכשרותן מטעם חלב — נבילה — טריפה — ודם יעמוד זכות זה לכותבי פרי תמרים חי"א שלא תרד נפשם לשאולה כמו כל מחטיאי הרבים. כי בכח התעוררותן החלטתי להתנזר מבשר ויהא זה תשובת המשקל למה שהחטיאו רבים באכילת חלב המטמטם נפש רוח ונשמה, ויה"ר שלא תרד נשמתן שחת לשאול תחתי ויזכו עוד לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו וכו' וכו'.

והשומר נפשו ירחק בזה"ז מאכילת בשר מכל וכל כמ"ש הגאון הנורא מהר"ש אבוהב (מוכא במ"א כמ"פ) דלולא שיש בהן צורך מוטב הי' לגזור עליהן שלא לאכלן מגודל המכשילה שיש בהן יותר משאר חלקי התורה בכל דור ודור ממש ובפרט עתה בעיקבתא דמשיחא. והשומע לנו ישכון בטח טוב לו בעוה"ב וגם בעוה"ז כי יאריכו ימיו ושנותיו כמו שהעידו הרופאים בזה"ז כי אכילת בשר בהמה הנוצרים ומתגדלים במדינותינו רעים מאד מאד לגוף האדם ועי"ז באים כל חולאים ופגעים ומקריים רעים. והבורח מן אכילת בשר כבורח מן הארי אשרו בעוה"ז וטוב לו לעוה"ב.

עד כאן נוסח הכרזת כותכי פרי תמרים אם ירצו לתקן את אשר הכשילו הרבים.

פרק ו

קריאה דחופה אל הרבנים וראשי ישיבות

בקשה גדולה אל כל הרבנים החיים אתנו לאוי"ש בין שבארץ ישראל בין שבארצות הברית (אמעריקע) בין שבאיראפא וכל שאר מקומות שגלו ישראל בין היחידים בין הארגאניזאציעס היראים וכל הקהלות ושאר קבוצות רבנים חרדיים לצאת בקול קורא

בשוקים וברחובות קריאה הזועקת זעקה גדולה ומרה אל כל אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר לבל יהין שום איש אשר עמדו אבותיו על הר סיני לתת לרגל המשחית לכא אל בתיהם ולבער מבתיהם קונ' פרי תמרים חלק י"א לבערו ולשרפו.

חיבור זה יהי נדון כספרי השכלה שבכערלין שעקרו גופי תורה. וגם שיזהרו התלמידים — והמנקרים — והמשיגים בנפשם שלא להסתכל כלל וכלל בפרי תמרים חי"א הנ"ל לא להחמיר ולא להקל כי בנפשם הוא ואחריות כל הצבור על צווארן ולא יגעו בספר ההוא פן יספו בכל חטאתם ואשמם.

גם יגביהו צעקה גדולה נגד הכותבים (כזבים) שבספר פרי תמרים חי"א על גודל החילול השם ותורתו הקדושה כי אורייתא קוב"ה וישראל חר הן, וכאן בספר זה נתחללו והושפלו עד לעפר ממש כבוד שלשתן.

כבוד התורה ע"י הפיכת דברי אלקים חיים שבתורה הקדושה לעשות בו כטוב בעיניהן ולשחוק בעיניהם מה שנאמר בתורה כל חלב לא תאכלו.

כבוד שמים ע"י שלקחו כלי שעשעו של הקב"ה ושכאותיותיו נבראו שמים וארץ וכל העולם נברא בשבילו וקבלוהו ישראל מפי הקב"ה בהר סיני עשו אותה ככדור משחק שהנערים ישחקו בו ולעשות בו כטוב בעיניהם אין בזיון גדול מזה להראות כי מה שחביב כל כך בעיני הקב"ה ומתפאר בו, נעשה בעוה"ר ככלי משחק וכתב פלסטר רח"ל השם ירחם.

כבוד ישראל להכשיל זרע ישראל קדושים — המוסרים נפשם על מנהג ישראל — בחלב דאורייתא שעונשו בכרת ולומר על אסור מותר ועל עבירה מצוה.

קריאה דחופה

אחינו בני ישראל אשר דבר ד' ותורתו יקר בעיניהם מתבקשים לשים שק במתנם ולכסות באפר ראשם ולישב על הארץ ולבכות מרה על חורבן הקודש והמקדש שנתחלל מחדש בימינו ע"י ההירוס בג' דברים הנ"ל הקדושים לנו מכל קודש !!!
 ואם עיני ומנהיגי העדה לא יעשו זאת מי יעמיד לנו בפרץ ומה יעשה הבן שלא יחטא ולמחר יקומו נערים אחרים ויכתבו כירורים על דיני עריות בכריתות ומיתות בי"ד כטוב בעיניהן ואין מי שימחה, ולמה לא יעשו כן אם הכל עובר בשתיקה?
 והיאך יתחנכו הדור הצעיר הרבנים הצעירים להתנהג בחזק יד נגד מהרסי הדת ומחריבי התורה אם לא יראו כן אצל הרבנים הזקנים ומי יודע באיזה נסיון רוצין לנסות עוד את הכלל ומי יקום אז כגבור מלחמה להשפיל עוקרי התורה.
 ברור לנו כי שתיקת הרבנים באה על שנעלם מהם לגודל טירדתם לפי שעה כל הנ"ל, וגם נתעלם מהם דחז"ל מה שכתבו בחומר הדבר שלא לעבור בשתיקה בשעה שבאין לחלל התורה וכל הקודש לנו והיא לך מקצת מדחז"ל:

חיוב תוכחה ומחאה מש"ס, זה"ק ומדרשים

- (א) כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו. כאנשי עירו נתפס על אנשי עירו. בכל העולם כולו נתפס על כל העולם (שכת נד:).
 (ב) מתוך שהי"ל לפנחס למחות לחפני ולא מיחה מעה"כ כאלו חטא (שכת נה:).
 (ג) מי שיש סיפוק בידו למחות ואינו מוחה הקללה תלו"י בו (ירושלמי שבת פ"ה).
 (ד) בשביל ד' דברים נכסי בעלי בתים נמסרין למלכות, (ואחד) על שהי"ל סיפק בידם למחות ולא מיחו (סוכה כט:).
 (ה) הואיל והווי יתבי רבנן ולא מחו ביי ש"מ קא ניחא להו (גיטין נו:).
 (ו) אבנר נענש (בהריגה) מפני שהי"ל למחות בשאול ולא מיחה (סנהדרין כ.).
 (ז) יהושע בהן גדול לבוש בגדים צואים שהיו בניו נושאים נשים שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהן (סנהדרין צג:).

ח) בצדקו כתיב ויעש הרע בעיני ד', שהרי בידו למחות ולא מיחה (סנהדרין קג.).

ט) למד אדם ולימד, ושמד ועשה, והי' סיפק בידו למחות ולא מיחה הר"ז בכלל ארוד — לא למד אדם ולא עשה ולא שמד ולא לימד לאחדים ולא הי' סיפק בידו למחות ומחה הר"ז בכלל ברוך (ויקרא דבה כה).

י) א"ל הקב"ה (למה"ד) הללו צדיקים גמורים והללו דשעים גמורים, א"ל הי' בידם למחות ולא מחו א"ל גלוי וידוע לפני שאים מיחו בהם לא היו מקבלין מהם, א"ל אם גלוי וידוע לפניך לפנייהם מי גלוי ולפיכך הי"ל למחות ולהתכוות על קדושת שמך ולסכול הכאות מישדאל (תנחומא תזריע ט).

יא) קח את כל דאשי העם והוקע אותם, בראשי העם תלה על שלא מיחו בכני אדם (תנחומא בלק יט).

יב) ומי הרג אותם, פנחס, שהי' סיפק בידו למחות ולא מיחה, וכל מי שסיפק בידו למחות ואינו מוחה להחזיר ישדאל למוטב כל דמים שנשפכין בישדאל נשפכין על ידיו (ילקוט שופטים סח).

יג) הי"ל לסנהדרין גדולה שיקשדו חבלים של ברזל כמתניהם ויגביהו בגדיהם למעלה מארכובותיהם ויחזורו בכל עיירות ישראל, יום אחד ללכיש, יום אחד לעגלון, יום אחד לחברון, יום אחד לירושלים, וילמדו אותם דרך ארץ (שם).

יד) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה (שבת קיט:).

טו) האי צורבא מרבנן דמדחמין ל" בני מתא לאו משום דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא (כתובות קה:).

טז) בעיקבתא דמשיחא אין תוכחה (סוטה מט:).

יז) מפני מה זכה ידבעם למלכות מפני שהוכיח את שלמה (סנהדרין קא:).

יח) יאהב את התוכחות, שכ"ז שחוכחות בעולם נחת רוח באה לעולם, טובה ובדכה באין לעולם, ורעה מסתלקת מן העולם (תמיד כה:).

יט) כל המוכיח חבירו לשם שמים זוכה לחלקו של הקב"ה ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד (תמיד כה:).

כ) כל היודע להוכיח ומוכיח את הדבים, הרי הוא עושה קודת רוח לפני קונו (תנא דבי אליהו רבה ג).

כא) מי שיודע שחבירו דשע ומחניף לו ומלא עונות ואומר לו צדיק אתה דאוי שיבאו עליו כל הקללות שבתורה, אבל מי שמוכיח חבירו שיחזור בו נוטל

ברכות אותו המתוכת, אם קבל עליו וחוזר בו גם הוא מקבל ברכות (ילקוט דברים תשצג).

(כב) וכי יש אדם ששונא בנו אלא מתוך שאינו מוכיחו על התורה והחכמה ודרך ארץ עתיד לשנאהו אבל אם מוכיחו נעשה אוהבו (ילקוט משלי תתקנ).

(כג) באותה שעה עמדה מרת הדין ואמרה לפניו אף הצדיקים שבחוכה כתוב על מרתם תי"ו של דם. תי"ו תמות, השיב הקב"ה ואמר להם למה. א"ל מפני שלא הוכיחו את בניך בדברי תוכחות ולא אמרו להם לבל יחטאו, השיב הקב"ה גלוי וידוע לפני שאם היו מוכיחים אותם לא היו שומעין להם, השיבה מדה"ה אע"פ שלא היו מקבלים מהם הי"ל להוכיחם. מיד שתק הקב"ה וחישב את כל הצדיקים שהיו באותו הדור בירושלים כרשעים, ונשתלחו על ירושלים ו' מלאכי חבלה וחבלו (אותיות דר"ע א).

(כד) מי שבידו להוכיח ואינו מוכיח נלקה בצרעת (זוה"ק ח"ג דף מו:).

(כה) הצדיק מזדרז לילך אל הרשעים להשיבם מעונם ומודיע להם הדין של מעלה ועונש הגיהנם, ואינו נותן שינה לעיניו ביום ובלילה עד שמוכיח אותם ומביאם שישובו בתשובה (זוה"ק ח"א כ:).

(כו) כל ישראל ערבים זה בזה (תורת כהנים בתקוני פ' ז).

(כז) אפילו צדיקים גמורים נתפסים על הדור וכו' על שלא מיחו ברשעים (תנחומא משפטים).

(כח) אחד מהדברים שלפי גודל החטא אין הקב"ה מספיק בידו לעשות תשובה, מי שאפשר בידו למחות באחרים בין יחיד בין רבים ולא מיחה אלא יניחם בכשלונם (רמב"ם ה' תשובה פ"ד ה"א).

(כט) חייב אדם למחות בעוברי עבירה וכל מי שאינו מוחה ובידו למחות נתפס באותו עון (רמ"א ביו"ד של"ד סעי' מ"ח).

(ל) אין הגזירה אלא על מי שיש בידו למחות ולא מיחה (ילקוט רות עה"כ וימת אלימלך).

(לא) כל האומר שלמה חטא אינו אלא טופה והכתיב ויעש שלמה הרע וכו' אלא מפני שהי"ל למחות בנשיו ולא מיחה מעה"כ כאילו חטא — אמר רב יהודה אמר שמואל נוח לו לאותו צדיק שיהא שמש לד"א ואל יכתב בו ויעש הרע בעיני ד', וכי רש"י ח"ל: שמש לחטוב עצים ולשאוב מים בשכר לע"א ואל יכתב בו דבר זה ללמדך שקשה התוכחה במי שבידו למחות (שבת נו:).

לב) ע"ז נענשו אנשי פלגש בגבעה, אמר להן הקב"ה בכבודי לא מחיתם, על כבודו של בשר ודם מחיתם (סנהדרין קג:).

לג) הא דכתיב והכרתי ממך צדיק ורשע בצדיק שאינו גמור כיון שהי' בידם למחות ולא מיחו הוי להו כצדיקים שאינם גמורים (ע"ז ד:).

לד) יען שאהרן לא מיחה במשה (במי מריבה) כי נהג בו כבוד כתלמיד לרב, ואין חולקין כבוד לרב במקום שיש חילול השם, ועל שלא מיחה נלקה כיוצא בו (מדרש תנחומא, חקת).

לה) מזה (מפנחס) ילמוד האדם שיקנא את קנאת ד' צבאות כשרואה איזה חילול השם או חילול התורה, דאה איך החזיקה לו השי"ת טובה וחנות וברית שלום עכ"ל (של"ה הק' בעשרה הילולים).

לו) מ"ש בתנחומא ראה, דהרכה כשרים היו בדור כמו נח ונמחו עם הדור, הטעם שנמחו אותם הכשרים משום שלא מיחו, משא"כ נח שמיחה בהם כמו שארז"ל בב"ר עה"כ שנוא בשער מוכיח (החיד"א בחומת אנך פ' נח).

לז) מי שאינו מחזיק במחלוקת על המתייצבים על דרך לא טוב ומושכי העון הרי הוא נענש מפשעיהם לכל חטאתם, ועובר בלאו שנאמר ..ולא תשא עליו חטא" וכי' וחובה על כל ירא אף כי אוהב טהור לב להעיר קנאה וכי' עכ"ל (שע"ת לר"י שער ג, אר' נט).

לח) כי הרמ"א ביור"ד של"ד בסופו ובחומ"מ סי' יב, מתשובת מהרי"ו סי' קנו, דמהגו עכשיו שלא למחות בעוברי עבירה משום שיש סכנה בדבר, מזה דשו רבים וכדיתרא דמו להם לחנוף לאשר לו שם ויד קצת אצל שום שררה או שאר תקיפות אע"ג דלא בדי היזקא, ע"כ תפוג תורה, ולענ"ד טעות גמור הוא זה ודברי מהרי"ו לא נאמרו אלא בבדי היזקא ואי לא תימא הכי בטלת לא תגורו מעיקרא דודאי לא נאמר לא תגורו כ"א בדאיכא מקום לירא כמ"ש בנדה דף סא, וכע"ז בשו"ת הרשב"א הובא ב"י חו"מ יב, וכי', ושופט הממונה על ישראל לרדות העובדים ומקיים לא תגורו יזכה למחיצת פנחס המקנא, ורעה אליו לא תאונה, (עכ"ל פת"ש בשם בכו"ש).

לט) אל תקנא בעושי עולה, דכל מאן דחמי עובדיהון ולא קני לקוב"ה אעבר על תלת לאוין, בגין כך בעי ליי לבר נש לאתפרשא מנייהו ולמסתא אורחי' מנייהו עכ"ל (זוה"ק ח"א דף רלט:).

מ) כל ההוא בר נש דמקני ליי לקב"ה לא יכיל מלאכא דמותא לשלטאה ביי כשאר בני נשא (שם דף כט:).

מא) כל מי שיש בידו יכולת למחות ומוחה ונוקם נקמות מהרשעים בעוה"ז,

הקב"ה כודת עמו בדיח ולודעו אחריו כמו שעשה פנחס (ראשית חכמה שעה"ה פי"ב בשם הר"י אבוהב זצ"ל).

מב) החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים והרח ניתנה בבחי דיניהם שלא למחות בו, הנה הוא זמה ועון פלילי וחטאת הקהל כולו, ולא ניתן למחילה אם לא בפורעניות הקהל והוא ה"י עון סדום (ס' העקידה שער כ).

מג) מחוך שלא מיחו בעובדי עבודה למדו הרודות מעשיהם (רש"י סוכה מא:).

מד) מי שבידו למחות ולא מיחה נתפס על חטאו זה דבר ברור מד' דבורהינו גם מן הכתוב וכו' והעובר עליה ולא הוכיח בטל עשה, ועוד שהוא מכת הרשעים שעושין כן (חינוך מצוה דלט, וע"ע בשל"ה תחלת ספרו).

מוגה

מה) אשמה של ישראל תלויים בראשי דיניהם (ילקוט יחזקאל סי' שכא, וילקוט דברים תח"ב).

מו) בן אדם דפה נתחייב לבית ישראל ושמעת מפי דבר וגו' ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הרשעה לחיותו, הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש (יחזקאל ג).

מז) ויתכן שגם משה נכון לבו בטוח בצדקת אחיו (אהרן, בהעגל) שכוונתו לא היחה לדעה אבל על אשמת העם האשים אותו, כי ה"י ראוי להוכיחם והם נכסלו על ידו (דמב"ן תשא עה"כ מה עשה לך העם הזה).

מח) מפני מה מתים ח"ח בלא זמנם מפני שהם בחיים בעצמם שאינם נוקמים ונוטרים כנחש על דברי תורה ויראת שמים (אדר"נ פכ"ט).

מט) היו גדולי ישראל רואין דבר עבודה והופכים פניהם ממנו, אמר להם הקב"ה חבא שעה ואני עושה לכם כן (מדרש דבה איכה — עה"כ ויצא מבת צי"ן).

נ) ולסיום הרבדים: אעתיק מ"ש הלוחם הגדול מוהר"ד חיים סופר זצ"ל בספרו הבהיד שעדי חיים דף ו, ע"ב, ח"ל: או' מיום הדין ואוי מיום התוכחה בבוא עת מועד לכל חי, וכי יפקוד ד' על מעשי אנוש ועל פעולות אדם שיחופש ויבצא כתוב: צדיק זה חלל שבת, חסיד זה עבר על נדה, ירא אלקים זה עבר על נבלה וטריפה ושעטנו, קרוש זה עבר על א"א, וישתוממו כל אנשי אמונה וישאלו הלא הדרו חמים פעלו, ויענהו ד' בסעדה: הלא ה"י בכחך למחות באיש פלוני אלמוני רשע, מדוע לא זכרת אותו ולא פקדת עליו אשמו וכו' עכ"ל.

וע"י שתיקת הרבנים שפטו הכלל ישראל, דמדשתקו רבנן ש"מ דניחא להו, ועל סמך זה נתפטמים עוד כהיום הזה רבבות נפשות מישראל באכילת חלב החמור דכר יום ביומו.

ומה גם אחר שנתגלה ביתר שאת הזיופים הנוראים שבקונטרס פרי תמרים הנ"ל מה יאמרו הבריות היכן הם הרבנים עיני העדה למה שותקין כאשר רואין נגד עינינו עקירת התורה בריש גלי בעזות נוראה כזה וחילול השם בוער כאש בלהבת עד לב השמים. וכי תאמר מה דהוה הוה אין זה רק פטפוטי היצר שהרי המכשול עדיין גוברת והולכת מיום ועדיין נתפטמים אלפי נשמות ועדיין מתטמטמים לבות ומוחות של צאן קדשים עתידן של ישראל בדור העתיד והרבנים עומדים מן הצד כאילו אין הדבר נוגע להם לא! ולא!.

דעו נא כי אותן העדיין אוכלין מענה בפיהם למה רוב הרבנים שותקים? ועל סמך זה אנו אוכלים! כל רב וראש ישיבה יש תחת דגלו מספר אנשים הצייתין לכל היוצא מפיו וכפי השפעתו כך אחריותו וכל שמדלג על המחאה אשמת בני ישראל בראשו תלויין וכמו שכתבתי לעיל.

וטוב שיצייר כל אחד ואחד לנגד עיניו ציור של ממש מהנעשה לאחר מאה ועשרים שנה כפי שקבלנו מאבותינו ומובא בזה"ק, ואותיות דרע"ק, וראשית חכמה, ועוד.

וננסה לצייר לפנינו ציור של דין וחשבון מרב או ראש ישיבה ת"ח ויר"ש שישב כל ימיו באהלה של תורה ולא שח שיחת חולין מימיו רק בתורת ד' כל היום יהגה:

(דין וחשבון לפני בי"ד של מעלה)

הב"ד: האם עסקת בתורה?

הרב: ודאי עסקתי! וקורות ביתי וגם עדי הארון שבקברי שנעשו משלחן שלמדתי עליה יעידון ע"ז.

הב"ד: התפללת כל יום בציבור

הרב: פשיטא וע"ז יעידון בעלי בתים שכבית מדרשי

הב"ד: עסקת בחסד

הרב: יותר מכפי כחי וכל שנעזרו על ידי יעידו ע"ז

הב"ד: הנזהרת ממאכלות אסורות

הרב: ודאי! לא אכלתי רק הנאפה והנתבשל במטבח שלי הפרטי ולא מן הנמכר בשוק כלל וכלל לא.

הב"ד: הלא אכלתם חלב דאורייתא!

הרב: מלאך של שקר העיד זאת כי מעולם לא אכלתי אפי' בשר בהמה והיאך נכשלתי בחלב.

הב"ד: כאן עולם האמת ואנו שונין דכרינו אתה אכלת בכל יום ובכל שעה ובכל רגע ממעת לעת תדיר בלי הפסק רגע — חלב — ובמזיד גמור.

הרב: (נתכרכמו פניו ונתחוררו כש לג כל ארכובותיו דא לדא נקשן ומשתומם במחשבותיו על הטעות הנעשה ופותח פיו ואומר) אולי נתחלפו השמות ומדברים כאן מאיש אחר ששמו כשמי?

הב"ד: (בכת צחוק על פניהם) אין כאן שום טעות כלל, ונסביר לך הלא אתה שמעת הרבה פעמים התעוררות בענין חלב הבא מרבנים דפקיע שמייהו והי' בידך לחקור הענינים בפרט כשיצא לאור הקונטרס פרי תמרים המקולקל והמרשיע ועליה סמכו כל הקצבים הלא בידך היתה ללמוד מקצוע הניקור מפי הספרים הקדמונים שהרי ת"ח ועוסק בתורה הנך והיית יכול לברר הצדק עם מי ולפרסם זאת וכיון שלא עשית זה ושתקת דנו הרבה אנשים הסומכין ונוטין אחר דבריך כי מסתמא הכל כשר. וכיון שכך אתה צריך ליענש בשבילם.

הרב: אבל הלא לא אמרתי לשום אחד חוות דעת לא לכאן ולא לכאן והייתי נייטראל.

הב"ד: אמת הדבר שלא התנהגת כהרבה רבנים שבלי יודעם בין ימינם לשמאל חוו דעתן בפירוש או ברמז שהכל כשר ואין צריכין לחוש לרינון. ועונשן חמור אלפי אלפים יותר מעונשך כיון שבפועל ובמעשה הכשילו הרבים ואין חילוק לן בין איסור כרת זה לאיסור כרת אחרת והד"ז כרב המורה להתיר איסור גדה רח"ל בלי ידיעת הדין, ועונשם קשה ומרה בלי תכלית וחקר אם לא יתקנו את אשר עוותו, עוד כם נשמתם.

אבל מכל מקום שתיקת הרבנים שאחזו בפלך השתיקה משמשת כהודאה, בעיני ההמון כי ההמון דרכם לסמוך להקל בדבר שלא חוו הרבנים דעתן להחמיר וע"ז אתה צריך לעמוד על עונשך. דמדשתקו רבנן ש"מ דניחא להו ועל סמך זה אוכלין יום ויום חלב רבבות כזיתים.

הרב: אבל מה זה שמענישין אותי כאילו אכלתי בכל רגע ורגע — מכ"ד שעות של יום — חלב מהו החשבון והלא ליצנות לומר שכעת השינה כאילו אכלתי חלב.

הב"ד: דע לך כי כל רב או ראש ישיבה או מנהיג ומשפיע נענש לפי הנפשות הנשפעים מדיבורו ולא לכד המתפללין בבית מדרשו אלא גם בקצה העולם אם יש אחד שהי' נמנע מחלב אילו הי' שומע רב זה צועק כי חלב בכשר, גם על זה נענש הרב כשלא צעק והר"ז בכלל משאחז"ל (שבת נ"ד) כל שבידו למחות ולא מיחה נתפס על אותו עון, וע"כ היות שבכל רגע ממעל"ע נמצאין נפשות שעוסקין אז באכילת כשר נחשב כשמים כאילו אתה אכלת ממש אז באותו רגע הכשר עם חלבו.

וכדי שתכין החשבון ומיצוי עומק הדין, דע לך! שעונש על רבנים — משפיעים — וראשי ישיבה יפרד לד' ראשים זו למעלה מזו:
 (1) רבנים שהפליטו מפיהם שאין לחוש על קול הרינין עונשן היותר חמורה מי ביקש מידן לחוות דעתן כמה דלא ידעו ואם כמה שלמדו אין יודעין להבחין בין טוב לרע בלי סיעתא דשמיא עאכו"כ במקצוע שלא עסקו ולא עמלו בו כלל, ולפעמים הנגיעה דוחקתן לומר מה שאמרו אבל בעולם הבא אין עצה ואין תבונה להציל מרדת שחת ושוגג קרוב לפשיעה הוא, והפושע ממש כאיסור חלב גהינם כלה והוא אינה כלה.

(2) הרבנים שאין מתערכין כלל בכל משא ומתן של מערכת החלב אבל בכיתם אוכלים כשר בהמה, והרכה אנשים חוקרים ע"ז ודנים מעשה רב מהם להקל באכילת כשר עם חלב, ורב זה אע"ג שלא הורה בפיו אבל אבן מקירו זועק למרחקים בבית הלזה אוכלין כשר ואין חוששים לרינון עאכו"כ שמותר להמון העם לאכול, וכל חטאת בית ישראל הנכשלין עי"ז על חשבוננו נזקפין. ועליו לקבל עונשן. דאחז"ל אדם חשוב שאני, דממנו יראו וכן יעשו.

(3) רבנים שנוהרים בכיתם שלא להכניס כשר בהמה מפאת חומר אכילת חלב ואכזרייהו דילי' אבל אינן נזהרין במוסד שלהם ומניחין שם כשר הבהמה ורכים מורין לעצמם היתר על סמך זה.

(4) רבנים שנוהרים כמאד לעצמן וביתן ומוסדותיהן אבל עדיין אין מוחין בפומבי על המכשול הנורא ואילו היו מוחין היה קולם נשמע

להרבה הרבה נפשות במדינתם וכשאר מדינות והיו מצילים מאות נפשות מישראל לכה"פ מרדת שחת.

הב"ד: ודע כי עונשך מר מאוד כי הנך כעת בכלל ארור וא"א לך לישב כג"ע במחיצת שאר צדיקים דאין ארור מדבק בכרוך.

הרב: הלא לא עברתי שום עבירה שנאמר עליה כתורה ארור
הב"ד: מדרש מפורש הוא "למד אדם ולימד ושמר ועשה והי' סיפק בידו למחות ולא מיחה הר"ז בכלל ארור" (ויקרא רבה כ"ה).
הרב: אבל אהה הלא לא הי' בידי למחות והלא לפני כ"ד של מעלה גלוי וידוע ההלוך ילך בעוה"ז ומה שמאיימים הרבנים בכל מיני פחדים.

הב"ד: אי"ז טענת פטור כלל דמבואר במדרש (תנחומא תזריע ט') "ולפיכך הי"ל למחות ולהתכזות על קדושת שמך ולסכול הכאות מישראל" דו"ק בלישני' לסכול הכאות מישראל.

הב"ד: ובזה עדיין לא נגמר הכל עתיד אתה ליענש על ביהמ"ק שהחרכת

הרב: מה זאת? והלא לא הי' כלל ביהמ"ק בימי

הב"ד: התוכל לפרש לך כוונת מאחז"ל כל מי שלא נכנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו.

הרב: ע"כ הכוונה דאילו לא היה בימיו אותן החטאים שבשכילן נחרב ביהמ"ק ודאי הי' נכנה מחדש, ומדלא נכנה ש"מ עדיין השטן מרקד ואילו הי' ביהמ"ק קיים אז הי' נחרב.

הב"ד: יפה דברת ומה"ט צריך אתה ליענש כאילו החרכת ביהמ"ק דאחז"ל (שבת קי"ט:) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה.

הרב: פלא נפלא מעולם חשבתי כי רב אשר יושב באהלה של תורה וכל העם עונין אחריו מקודש ואהוב וחכיב על הבריות הוא היותר גדול וצדיק, והרב אשר קולו ניתן כתוכחה לעם ד' ומרננין עליו ומלעזיזין עליו ומקללין לו ש"מ שאי"ז דרך האמיתי דודאי אילו הי' דרך האמת כן ודאי היו נותנין חינו בעיני הבריות - מן השמים.

הב"ד: היאך שכחת גמרא מפורשת המראין בהיפוך ממה שאמרת איתא (כתובות קה:) האי צורכא מדרכנן דמרחמין לי' בני מתא לאו משום דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא. וידענו

היטב גודל הנגיעה שהיו לך ולרבנים כמותך להיות אהוב וחביב בעיני הבריות ולפיכך חדלת מלהוכיח ודבר זה נקרא עובד עבודה זרה בטהרה כי שמת כבודך למעלה מכבוד שמים וכחס על כבודך שתקת בראותך העם נכשלין רח"ל באיסורים היותר חמורים.

הרב: אבל למה אחריות אחרים עלי יותר מסתם בן אדם שאינו נענש כל כך בשביל אחרים? הכי בשביל שישבתי כל היום ועסקתי בגירסא ולימדתי עם אחרים יהא עונשי חמור מסתם הדיוטות.

הב"ד: כך אחז"ל (תנחומא בלק י"ט) קח את כל ראשי העם והוקע אותם, בראשי העם תלה על שלא מיחו בכני אדם. וכן אמרו (תנחומא משפטים) אפילו צדיקים גמורים נתפסים על הדור על שלא מיחו ברשעים. ועוד אמרו (מדרש איכה - עה"כ ויצא מבת ציון) היו גדולי ישראל רואין דבר עבירה והופכים פניהם ממנו, אמר להם הקב"ה תבא שעה ואני עושה לכם כן.

הרב: ולמה הצדיקים המוחזין כ"כ נרדפין הן?

הב"ד: עי' בבכור שור (שבת קמ"ה) שכ' כי הטמאין יש להם דריסה משא"כ הטהורים שהן נדרסים מן הטמאים וגם מדת הצדיקים להיות מן הנעלבים ואינן עולבין.

הרב: ולו יצוייר אילו לא הי' בידי לברר עם מי הצדק בענין החלב עם המכשירים או עם המערערים הצועקים כל היום וכי אסור לי לאכול הבשר?

הב"ד: אסור לך באיסור גמור!

הרב: למה?

הב"ד: ראשית - אם הצועק צועק חלב דאורייתא סוף כל סוף

ספיקא דאורייתא הוא ולחומרא.

שנית - הלא ידעת שמבואר בספרי (וברש"י פ' תצא) דגדול המאבד הנשמה מהמאבד הגוף (גדול המחטיא יותר מההורג) ואם יראת לצאת ברחובות בלילה פן יפגעך גולן או רוצח, וגם עשית כמה בריחים ומנעולים (שלעסער) ועוד סגולות שלא יוכלו הגנבים לבא לביתך אע"ג שגם זה ספק אם יבואו מ"מ עשית כל הפעולות שבידך לעשות להשמר מהגנבים שודדי לילה שבאין עבור ממון בלבד, א"כ חייבת לעשות עכ"פ כ"כ שמירות לנשמה שלך להשמר מהקליפות וסט"א המייעצין לך להתפטם ממאכלות אסורות ולהרוג נשמתך ונשמת זרעך

לעד ולעולמי עולמים, איזה שמירה עשית שלא יבואו שורדי נשמות לגזול נשמתך מעולם הבא ואם על עולם הזה של שבעים שנה דאגת כל כך הרבה למה לא דאגת על איבוד נשמתך לאלפי אלפים ורבבות רבבות שנים עד אין קץ וחקר.

(הב"ד ממשיך)

ואמור נא לנו כשבא פלוני ללות מעות ממך כמה פעולות עשית להיות בטוח שיחזיר לך ההלוואה, ואם הי' אחד אומר לך שכמדומה לו כי פלוני הלוה אינו משלם הלוואתו בנקל היית מונע את עצמך מלהלוות לו אפילו מצד הספק בלבד, ואם כך נפחדת על איבוד הכל הכלים הנאבד מהר למה לא דאגת על איבוד נשמתך?

ואם למשל ראובן הי' מכה את בנך מכות רצח בשוק עד שפיקות דמים ונתגלה אח"כ כי בטעות עשה כן שסבר שאתה גנבת ממונו ואח"כ נתברר לו שאינו כן, האם לא היית נוקם ונוטר בו כנחש ושומר שנאה בלבך. והיאך נוותר אנחנו על מה שאכלת חלב והרגת נשמתך אע"ג שהי' בטעות. וקרוב לפשיעה כיון שהזהירו בפרהסיא שישמרו מאכילת הבשר כי ארס החלב טמון בקרבו.

(הב"ד ממשיך)

עוד שאלה נשאל אותך, הכבר שכחת כשנתרעשה הארץ כשנמצא איזה מכשול באיזה מאכל או משקה והמכשילים תירצו עצמם שטעות נעשה ולא רצית לקבל שום תירוץ כי טעות כזה אסור להתרחש. ואיך מותר לך לטעות ולפטם נשמתך בחלב שהוא שורש הטומאה והסט"א?

ולמה שכחת ממעשה שאירע כשנתגלה לרבים שצריכין להשמר מלאכול תרופה פלונית כי הרוצחים שמו סם בקרבו ומנעו הרבים מלאכלו אע"ג שהי' רק ספק בכל קופסא חדשה אולי אין בזה סם כי לא נתברר הדבר רק מאיזה צלוחית שמצאו סם בקרבו (טיילענאָל בלע"ז - המו"ל) ואי"ז ראי' כלל על הכל, אעפ"כ כ"ז שלא נתברר בכירור גמור ובהחלט כי כבר נתבטל הדבר ועשו שמירה ע"ז לא אכלת, ולמה אכלת בשר? כשרב אחד צועק חלב בקרבו! סם בקרבו! כל עוד שאין לך כירור שאין עוד סם בקרבו?

(ועוד ממשיך הב"ד)

אם תרצה לידע עד כמה מענישין בב"ד שלמעלה עי' בשם הגדולים להגאון הקדוש החיד"א זצ"ל (ערך מו"ה דוד גרשון ז"ל) שהביא

שצדיק זה ראה בחלומו שמענישין אותו על אכילת חלב ושאל היאך אכל חלב וענו לו לפי שהי' מדליק הפיפ"א משלהבת של נר חלב, והוסיף החיד"א ע"ז ובענפ"ש מסמר שערות בשרו כי בדבר שהי' לו להרב הלזה היתר גמור היו מענישין אותו כאוכל חלב ומסיק ולכן הת"ח צריכין ליהרהר ביותר ולפרוש מספק איסור משום שהמון העם לומדין מהם ומקילין יותר. עכ"ד החיד"א.
(וממשיך הב"ד)

ואם תחשוב שדי להרב להחמיר לעצמו, ולהרשות לביתו לעשות מה שרוצין טעות גדול טעית פוק חזי מ"ש עור החיד"א שם "ולא סגי בת"ח עצמן אלא אף אם ההמון רואים אחד הבן ואחד הבת של ת"ח שעושה כמו שעושים ההמון מתחזקין הן יותר ומקילין באיסורין ואשמם בראשיהם, עכ"ד.

הרב: אבל אהה אם לא נפל בדעתי לדמות מאכלי איסור כמאכלי סם המות כמו שדימוהו חכמי המוסר במסילת ישרים וראשית חכמה כשביל זה יהי' עונשי כל כך גדול וכי מה ענין זה לשגגת תלמוד שהביא החיד"א שם והיכן מצינו בפוסקים דבעינן לדמותן אהרדי?
הב"ד: טענתך אינה טענה כלל כי יותר ויותר מעשרה פעמים כמשך שנות חיך נפגשת עם דברי תשובת הר"ן ששם מפורש הדמיון להדיא ומובא בשו"ת הריב"ש סי' ש"ץ ומשם לב"י ה' מגילה סי' חר"ן וזה לשונו הקדוש והטהור:

אם האדם יצטרך לילך על גשר אשר כולם יאמרו שהוא גשר חזק ורק שר חכם אחד יאמר שהוא גשר רעוע וסכנה הוא להלוך על גשר זו הלא בודאי לא ילך שום איש על גשר זו, וא"כ אם על עניני הגוף יחזור להחמיר כל כך ק"ו בן בנו של ק"ו שיש להחמיר בעניני הנפש לעשות המצוה על צד הכשרות והיותר טוב בכירור גמור עכ"ל הר"ן שכריב"ש, ואם ת"ח ורב בישראל אינו חש לדברי הר"ן שראית וידעת ממנו א"כ איפוא התקוה להמוני העם שלא יכשלו בחמורות שבחמורות?
(הב"ד ממשיך)

מרא דאברהם היכן נאבד שכלך ועד היכן נסגרת בשלשלאות של השטן וירדת שאול תחת' לומר שטות כזה, וכי שכחת מקרא מפורש כי כל אוכל חלב ונכרתה, והיאך נאבדה האמונה ממך הכי אין זה סם המות ממש, ואם כשהרופא הפרטי שלך הי' מזהירך ממאכל פלוני שהוא סם לגופך ידעת לכרוח ממנו כבורח מן הארי, וכשהתורה הקדושה מזהיר

אותך כי האוכל חלב בכרת, הגוף נכרת והנשמה נכרתת מחיי עולם הבא אי"ז חשוב בעיניך אפילו כדברי רופא פשוט, שומו שמים על זאת! ולזאת יקרא רב בישראל תורה תורה חגרי שק והתפלשי באפרים אבל גדול עשו לך, חבל חבל עד היכן נחלשה האמונה בתורה הקדושה אשר בשביל קוצו של יו"ד ממך נהרגו ונשחטו אלפי אלפים מישראל ועכשיו בעונה"ר עוקרים כשט נפש מקראות שלימות מן התורה בלי פחד ומורא וכלי נקיפת הלב. אם המכונה רב בישראל מאמין וחושש לרופא כשר ודם מחלל שכת ואוכל טריפות כשמהירו על סם אפילו בספק, ולדברי התורה אינו חש אין חילול התורה גדול מזה, והוא חורבן התורה במלוא המוכן.!!!

הרב: עדיין לא נתברר אצלי האם זה כלל בכל עניני התורה כשרב אחד מערער על איזה דבר צריכין לחוש לדבריו.

הב"ד: מ"א מפורש הוא בסי' ת"ל אחר שהביא ד' מהרש"ל שנהג חומרא באיזה דבר וכ' דע"כ לחומרא בעלמא נקטי' ועכ"ז סיים המ"א דיש להחמיר הואיל ויצא מפי אותו הצדיק. וזה אפילו בחומרא כ"ש כשהצדיק עומד וצווח סם המוות בסיר סורו ממנו ואל תטמטמו ותפטמו בחלב לאבד גופיכם ונשמותיכם לעד ולנצח נצחים!!!

הרב: ידעתי מעור כמה רבנים שהמה יראי השם מאוד הכי יעלה על הדעת שבשביל אי מחאה וכדומה יחשבו כמאכילי חלב?

הב"ד: כבר השבתי על ככה ועיין עוד בשו"ת בית הלל (סי' מ"ז) להקדוש ר"ה מקאלאמייע שכ' בעוה"ר עיני ראו ולא זר כמה וכמה רבנים הגורמים להאכיל טריפות הגם שהמה יראי השם בענינים אחרים. אוי לאותה כושה עד כמה האמת נעדרת, עכ"ל.

הרב: האם זה אמת מה ששמעתי מכמה רבנים יראי ד' אשר חולי הידוע רח"ל (קענסער) שבא ע"פ רוב על הבני מעיים הוא בשביל חטא מאכלות אסורות?

הב"ד: דברים בצדק נאמרים כי כן מפורש באזהרות להגה"ק מהרצ"א מדינוב (בעל בני יששכר) וז"ל; פקחו נא וראו זה כמה שנים בעונה"ר מכה מהלכת במדינה זו חלאים רעים ונאמנים חולי מעיים השי"ת ישמור שארית ישראל ולמה לא תכינו שזה עבור שמכניסין דברים אסורים לתוך מעיהם עכ"ל.

הרב: ומה הי' לי לעשות בחיים חיותי אילו הייתי רוצה להנצל מכל זה

הב"ד: לברר הדבר כפי האפשר ולחוות דעתכם כמו בכל חלקי תורה וגם לפני הבירור לגלות דעתכם לכל הסרים למשמעתכם שצריכין להשמר מליגע בו כי גם ספק חלב חמור מאד וספק איבוד הנפש הוא. וכל אחד טרם ישים הבשר לתוך פיו ידמה בנפשו כי לפניו עומד רב זקן אחד ומתחנן ממנו שימנע מלאכלו כי ארס מר של נחש הממית בתוך הבשר אשר הנפש וגם בשר יכלה. (כמו שכן הוא האמת אשר רב זקן אחד אומר כן — ומבואר במסילת ישרים שצריך לשער מאכ"א כארס הממית ממש).

הרב: אבל למה דנתם אותי כאוכל חלב במזיד הלא לא בזדון הלב עשיתי זאת רק מחסרון ידיעה מחובת מחאה וחומר תוצאותיה?

הב"ד: שכחת משנה מפורשת שגגת תלמוד עולה זדון וכל חובת מחאה מפורשים במדרשי חז"ל וגם בש"ס ואין שום טענה מועלת נגד זה.

הרב: אבל למה אין שאר מצותי מגינין עלי בפרט הצדקות וחסד שעשיתי עם כל.

הב"ד: שכחת גמרא אין מצוה מכבה עבירה וכל בר כי רב יודע אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד, אפילו שוחד דמצוה (ע"ש) ובמחילה מהרב שכחת גם הלכה מפורשת בשלחן ערוך שהיית רגיל ללמוד ברכים באו"ח (סי' תרכ"א מ"א ס"ק ו') דצדקה שנותנין עבור המתים אינה מועלת אלא לאותם שבחייהם נתנו צדקה דאומרים אילו הי' חי עכשיו הי' נותן ג"כ צדקה וזהו לו זכות אבל בלא"ה לא. ומביאו המ"א בשם הרוקח וס"ח שכל דבריהם מפי אליהו וקבלה, כידוע. וגם כאן המשניות מועלת כאילו היית לומד עכשיו בחיים, והלא ת"ת לא יגין עבור המכשול שהכשלת הרבים באכילת חלב.

הרב: אולי יש עצה אחרת תמורת עונש המר והנמהר המוכן?

הב"ד: עצה יחידה להתגלגל עוד הפעם ולהיות בנסיון גדול מאד כזה שהיית כבר ועוד יותר ואם תוכל לעמוד בו אז יהי הכל מסודר.

הרב: אינני רוצה לנסות ידענא היטב גדול הנסיון מחמת נגיעה שלא ילכו המתפללים מהביהמ"ד ושלא יגרע כבודי וכדומה ומפחד אני שלא אוכל לקום בהן.

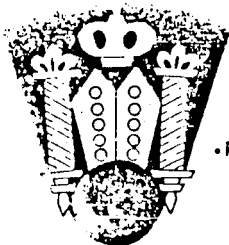
הב"ד: שכחת גמרא מפורשת אין מצוה מכבה עבירה. מכל זה ישפוט כל רב ומורה וראש ישיבה לעשות חובתו כ"ז שיש לקל ידו לעשות טרם יבא השמש ויחשיך ואז יתקיים בו ושכבת וערכה שנתך ובלצגבכ"א.

התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדה

CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. AND CANADA

85 Division Avenue
Brooklyn, N. Y. 11211
384-6765

יום ג' לסדר קרח, א' תמוז שנת תשמ"ב לפ"ק.

ישיבה שני' אודות "ניקור"

אחרי מסא ומתן וריונים, הוחלט להציע כולהלן:

- א. להודיע לרבנים המכשירים ולהזהיר לכל העוסקים כמלאכת ניקור, שיש חונחה רבה בניקור חכרו שיש בו חסס חלב הכליות.
- וכמו כן יש חסרון ידיעה בניקור חיותרת הנקרא "ריקע שענדורליין" שיש חתיבת חלב סרוך בו וקרופים סכ' הצורים. וגם החלב שתחת הקרום.
- המסתמסים עם הסחול ירעו שצריך ניקור חיסכ.
- ב. אורות הבשר שאר צלע י"ב. היות שכרוב קהלות ואפילו במדינת אונגארן לא נסלו בשר זה, לכן צריכים לכה"ש איזה השגחה שינקרו הבשר הזה חיסכ.
- ג. בשר שתחת הצלעות מקום הקרום הלכן תעכ, חיות ולפי הרכה שיסת פוסקים ראשונים ואחרונים יש בו חסס חלב גמור, ע"כ נכון לנקר כל החלב שתחת הקרופים.

פרק ז

כבר הי' לעולמים

בהיות שיש הרבה הצועקין כי לא יצוייר במקום שיש השגחת רבנים וראים וחרדים שהבשר לא יהא מנוקר כהוגן ואם הרב נאמו להורות על שאר דברים של או"ה נאמן ג"כ לומר שאין חלב בבשר, ע"כ מצאנו לדבר בעתו להראות להקורא כי כבר לפני מאתים שנה ועוד לפני זה מימות המהרש"ל גם במקומות שחיו רבנים גדולים ומופלגים בתורה ויראת שמים, עשרת מונים גדולים מבה"ז ואעפ"כ היו מכשולות גדולות, ועל הרוב מטעם שמלאכת הניקור הוא מלאכה כבידה בפרט שלא להניח משהו מחלב, וגם חסרון ידיעה מרובה יש בה (וא"א להסבירו למי שאינו בקי בה) ומשם ישפוט כל אחד עצמו כדור שפל כימינו דלא יבצר כלל שהקצבים יתרשלו בניקור כיון שהרבנים אין בקיאים בה. וכ"ש חלק אחוריים שגרי מדינה ארצה"ב הם בחלק המינכר ממדינת הגר שאין רגילין בזה כלל, והא לך מה שכתבו הספרים.

1) בס' צינה לדוד להגאון מוהר"ר דוד דייטש זצ"ל (מגדולי ספרי הניקור עוד בשנת תק"ח) וז"ל: ראיתי מנקרים חותכין בשר ואומרים זה חלב, ועל חלב גמור אומרים שזה בשר וכמה פעמים עמדו המנקרים ואומרים בחוצפה כך קבלנו וכך מנהגינו מקדם והייתי בעיניהם כמתעתע באומרים אם אמת אתך למה אין מזהירין לנו הרבנים אשר בארץ. המה חכמי הדור על זה. ואני בעניי אמרתי להם בודאי חכמי הוראות לא ידעו מזה המכשול ועל מנהגך אני אומר דור תהפוכות המה ומנהגם לגינהם.

2) בישי"ש חולין פ' גיד הנשה סי' י"ט וז"ל: אני הגבר ראיתי שרוב המנקרים שלנו אע"פ שמחמירין בענין ניקור לחתוך אפי' מההיתר, ובכל זאת נמצא הרבה פעמים שמקילים בחלב לכן נהגתי בעצמי וכו' עכ"ל.

3) מהר"ם מינץ תיקן שלא יסמכו על בשר המנוקר עד שיבדקנו מנקר אחר מומחה כי יארע שגם אחר הניקור נשאר הבשר לא מתוקן כראוי. (מובא בישי"ש שם).

4) אין לבעל נפש לסמוך על שום מנקר אלא אם מכיר שהוא ירא אלקים. ובקי במלאכת הניקור (ישי"ש חולין פ"א סי' ב').

5) בס' בית יצחק (יור"ד סי' ס"ד) תוכחת מוסר על הרבנים שמשכו ידיהם מן המנקרים בשר מליתן השגחה עליהם (פ"י שמשכו ידיהם מלהעמיק וללמוד דיני ניקור כראוי) וסומכין על המנקרים שלמדו איש מפי איש ולפעמים גם רבי לא שנה וא"כ תלמידו מנין לידע, וגם בחלק הפנימי הכל ממשמשין בו נשים ועבדים וקטנים, ובפרט שוחטי זמנינו שלומדים דיני שחיטות ובדיקות מחדש ולקחו קבלה מהרב וענין ניקור לא ראו ולא ידעו כלום ועכ"ז לאחר שנתמנו לשו"ב עושים א"ע למנקרים

מלחמת קודש

מג

והעולם סומכין עליהם ואין מי שישגיח עליהם והכל הוא מפני שגם הרבנים בעלי הוראה אינם בקיאים בטוב ענין זה, ע"כ צריך הרב ללמוד בעצמו מקודם בטוב סדר הניקור בחלק הפנים (מובא בהק' לס' גבעת פנחס).

6 הרבה שנים שאני עוסק בעניני ניקור והייתי בהרבה עיירות גדולות וקטנות וראיתי בעוה"ר שיש הרבה מכשולים ועוררתי עליהם וכולם נתנו לי טובת עין (גבעת פנחס ה' ניקור).

ומשם רואים שגם במדינת אונגארן כבר היו מכשולים גדולים בהרבה מקומות והמראה כתב קבלה מה שקיבל שם עדיין צ"ע בסמכותו.

7 בס' תורת הניקור הירושלמי וז"ל: מדוע הרבנים הגדולים ובעלי תריסין שידם רב בכל מקצועות התורה הזניחו לגמרי למוד הלכות אלו שהן לא הילכתא למשיחא אלא מהלכות ההכרחיות ביותר, הסיבה היא: יתר המקצועות בתורה אדם המתעמק בגמרא וראשונים ואחרונים אפשר לו לקנות לו ידיעה במה שעוסק לא כן הלכות אלו אם אינו עוסק בפועל ממש נשארו הלכות אלו ערטילאין בבחינת תורת הנסתר — **ורבה העזובה במקצוע זו והרבה נכשלים באיסור חלב אפילו אלו שמדקדקין על מצות קלות כחמורות.**

8 בפסק בד"צ דעיה"ק ירושלים תובב"א וז"ל: רבה ההזנחה בענין ניקור שכל מנקר מלמד ומורה למי שרוצה ובזמן קצר ממלא את ידו לעסוק במלאכת הניקור ללא שום תעודה וקבלה ובאמת ערביך ערבא צריך ועי"ז רבה המכשלה להאכיל ח"ו בחלב ודם איסורי כרת רח"ל.

עדה אב תשמ"א

9 כי הפמ"ג באו"ח (הנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' או' א'). וז"ל: ובעוה"ר לעי"ע אין לומדין דיני ניקור ומסור לכל וראוי לכל מורה אם באפשר לו ללמוד אשרי וטוב לו, עכ"ל.

10 הגאון הנורא שר התורה והיראה מוהר"ר יונתן אייבשיץ זצ"ל, בספרו כרתי סוי"ס ס"ה וז"ל:

בזה"י יש להחמיר יותר שלא לסמוך על חזקת כשרות המנקר כיון דעכשיו בזה"י רבו החומרות וכבד עליו הטורח ועל הרוב אינם בני תורה ואין לסמוך בניקור כ"א על בקי וירא ד' מרבים. ועוד כי בזה"ל:

מיום עמדי על דעתי שלמדתי ה' ניקור להיות בקי בהן ובשמותיהן לא סמכתי על מנקר כ"א מה שהייתי מנקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי, עכ"ל.

פוק חזי חומר איסור חלב והלא פשוט וברור כי הגאון הק' מהרר"י ודאי הי' מקפיד ומדקדק על המנקר בעיר שלו שיעשה הכל על צד היותר טוב בהשגחה מעולה וקפדנית ואעפ"כ לעצמו לא סמך עי"ז בידעו שאעפ"פ שעפ"י התורה די לו לסמוך על מלאכת המנקרים אולם בעבור יודעו שגם

באוכל חלב בהיתר נתטמטם המוח והלב לא רצה לסמוך על שום אדם רק
מה שעשה בידיו ממש.

היוצא מכל הנ"ל:

פירצות בניקור החלב כבר הי' לעולמים ובכל דור ודור עומדים עלינו
הס"מ וכת דילי' לכלותינו עוד מימות מהרש"ל ולפני זה, ומי שהעיר ד'
את רוחו זכה להנצל מפח יוקשים. וכל הקורא ומעיין בספרים הנ"ל ודאי
חושב בלבו כי אילו הי' הוא חי בדורות ההם הי' עומד במסירות להציל
נפשו ונפש ביתו היקרים להתנזר מבשר אותן המנקרים שמזניחין עבודתן
מבלי לנקר הבשר כדבעי. ומתעורר רחמנותו על זרע ישראל שנכשלו בלא
יודעים, אבל אינו מכיר כי בו בפרק עומד הוא במצב נסיון הלזו ממש וגם
עליו ירשם בספר הזכרונות לאחר עשרות שנים שהי' באותו הזמן שנכשלו
בית ישראל באכילת חלב גם של דאורייתא באופן נורא ומבהיל, ומה לו
להמתין שיכלל גם הוא בין הנכשלין ח"ו שנרשמינן שמם לדורות עולם
ובוודאי שצריך שימנע לגמרי מאכילת בשר בהמה מלהיות כל ימיו בשגגת
אכילת חלב ח"ו או קרוב למזיד אחר שקרא כל הנ"ל. והבא לטהר מסייעין
אותו.

פרק ח

הדרכה ללימוד הניקור לימוד ניקור מספרים החורבן הגדול העלולה לצאת ממקצת ת"ח ורבנים

הלומדים הלכות ניקור בספרים בלי עיון בפועל על מעשי
המנקרים מומחים להבין בכל פרט ופרט להשוות הכתוב בספר
עם המציאות מחריב עולמות וככל שהשפעתו מרובה על הכלל,
המכשול המעותד לצאת מהוראתו וחוות דעתו ג"כ מרובה
ואחריות הנכשלין בחלב דאורייתא ודרבנן דור אחר דור עד
ביאת גוי"צ על חשבונו הוא.

אבל דעו נא שלא די בלומד ממנקר סתם כי הלא גם בהם
רבתה המכשלה כמו שמבואר בספרים (עי' פרק כבר הי'
לעולמים) וכבר צווחו מרנן ורבנן ע"ז כי זה אחת מסיבות
השתלשלות הפירצה בכשלון חלב מדור אחר דור ע"י שהמנקר

מלחמת קודש

מה

המחוסר ידיעה מלמד לתלמידו עפ"י דרכו ושבשתא כיון דעל על ואם רבו לא שנה תלמידו מנין לו.

והדרך לצאת מהמכשלה ללמוד אך ורק ממנקר מומחה שיש לו קבלה מגדולי וגאוני הדור (שהם יודעין לא להסמיך רק למי שלמד מהמומחה האמיתי) או קבלה בהשתלשלות פ"י שרבו שלימדו י"ל קבלה איש מפי איש מגאון וצדיק פלוני, כמו שהוא כעת אצל גדולי מנקרי ארץ ישראל שכל זה סדר ניקורם נתייסד ע"י הני קדושי עילאה מעניקי החמה הגה"ק מוהר"ר יושע לייב דיסקין זצוק"ל, והגה"ק מוהר"ר שמואל סאלאנט זצוק"ל ובית דינם.

וליתר שאת ערכנו כאן מה שהביאו הגאונים בספריהם מפורש כי א"א ללמוד ניקור מספרים בלבד.

(והמשך לזה לקמן – "אחריות לחווה דעה בניקור החלב").

א. בס' בית יצחק ה' ניקור (בעקרת הבית סי' די כלל ו' בעמודי זהב אוי ט') וז"ל: צריך להזהיר להמוני עם מי שאינו בקי ולא למד סדר הניקור ממנקר מומחה אפי' הוא למדן גדול חלילה להגיש למלאכת הניקור בפועל מעשה ידיו (ומובן מזה שה"ה להורות ולחוות דעה, ואדרבה זה חמור כי בעושה בפועל ידיו לכל היותר יכשיל האוכלין מהבשר שניקר בפועל ידיו, אבל המורה לרבים בשפת בלתי מהוגנת כגון באומר "צדקו דברי האומרים אונגארישע ניקור" מכשיל רבבות אלפי ישראל שנים הרבה באלפי אלפים כזיתי חלב דאורייתא, וד"ל) כי הוא דבר שצריך לימוד ושימוש גדול, וגדול שימוש יותר מלימודו.

ואע"פ שמעשה וסדר הניקור מבואר ומפורש בספר היטב מ"מ אינו רק שמיעה ואינו דומה רא"י לשמיעה שצריך לראות בחוש העינים אשר א"א ללמוד מתוך הספר ובקל יוכל לבא ח"ו לידי מכשול גדול עכ"ל.

ב. בספר מורה לזובחים (להגאבדק"ק ווירצבורג, והגאון בעל ערוך לנר כותב בהסכמתו "הגאון המופלא עמוד האמונה") סי' כ' אוי ה' וז"ל:

גלוי וידוע לכל בקי בהלכה שמי שרוצה לעסוק במלאכת הניקור צריך שילמוד תחילה הלכות הנקור מספרים המדברים מהלכות ההם בהרחבה ומבארים עניניהם באר היטב כפי הדין והנהוג (דו"ק בלשונו דגם לימוד בשלחן ערוך ונו"כ לא די) ומלבד זה **צריך להתלמד עוד מלאכת הניקור** עפ"י מראית העין **מן המומחה הבקי בניקור** למען יבינהו היטב מהות הגידין והקרומין האסורין משום חלב ומשום דם והיכן הם מונחין בתוך נתחי ואברי הבהמה כדי שיוכל למצאם בנקל ובברור ויסירם משם בשלימות ובדקדוק וכמ"ש גם הרמ"א סי' ס"ד סעי' ו' וסי' ס"ה סעי' ח', וע"כ פשיטא ופשיטא שאין כוונתינו בחבור ה' ניקור דלעיל להבין ולהורות הלכה למעשה מהן לבדנה בלתי השלימם בעיון בספרים אחרים **ובלתי מלמד מנקר מומחה עכ"ל**.

ג. בס' הניקור לרש"א (ר"ת ר' שלמה אלטמאן מו"ץ בווארשע בשנת תרע"ט) וז"ל: כל הרוצה לדעת ולהבין **צריך ללמוד בהתמדה אצל מנקר מומחה** ולעמוד על ידו בזמן המלאכה **אחרת א"א להבין עכ"ל**.

ד. בס' תורת הניקור הירושלמי וז"ל: **ביתר מקצועות התורה אדם המתעמק בגמרא וראשונים ואחרונים אפשר לו לקנות ידיעה במה שעוסק לא כן הלכות אלו אם לא עוסק בפועל ממש נשארו הלכות אלו ערטילאין בבחינת תורת הנסתר ועי"ז רבה העזובה במקצוע זה והרבה נכשלין באיסור חלב אפילו אלו שמדקדקין במצות על קלות כחמורות. עכ"ל**.

ועוד הרבה בספרי ניקור ומיראת האריכות לא העתקנו כעת יותר.

פרק ט

אחריות מלחווה-דעת, ולהכריע, ולתת קבלה

הכרעה משובשת מרבנים

הנה אחר שכבר ביארנו מפי סופרים וספרים שמלאכת הניקור עליו נאמר גדולה שימושה יותר מלימודה ובלי השימוש זמנים הרבה תחת פיקוח של מנקר מומחה אמיתי אין יודע כלום בניקור וכל הוראותיו רק מכשול לרבים תמה תמה יש לקרוא בקול גדול האיך מורה לא יעלה על לב הרבנים ומורים שלא למדו ועסקו כלל בניקור עד כאן באמעריקע ומעיינין קצת בספרים הנדפסין ומדברין קצת עם מנקרים ואח"כ מחווין דעתם בניקור כאחד הבקיאין, שומו שמים על זאת והלא כל חכמתו רק מפי הספרים לבד דהרי מה שהמנקרים מלמדין ערבך ערבה צריך והלא עליהם צועקין מרה שמאכילין חלב לישראל, וכמה מכאיב הדבר שהרבנים הרוצין לחוות דעתם ולהכריע אם הצדק עם המנקרים שקורין על עצמם "מנהג אונגארן" או אם צדקו דברי המנקרים שאומרים על "מנקרי אונגארן" שאינם יודעין מלאכה זו ומניחין, קרומים וגידין, **ועוד במדה גדושה, ואותן הרבנים שלא נפקחו** עיניהם כלל במקצוע זו כאשר נכנסין לביקורת הדבר לומדין מפי המנקרי אונגארן ועל סמך זה מכריעין אח"כ כי הצדק עמהם, הלא הדבר הזה צחוק מכאיב וכל השומע יצחק לו כי הרב שלמד ממנקר שאומרין עליו כי מקלקל בניקורו יבא אח"כ להעיד על רבו המנקר (שממנו כל חכמתו) כי טוב הוא, אחר שלימדו המנקר סדר ניקורו ומעיד על מעשיו שכך נהגו באונגארן יבא הרב להעיד כי המנקר עושה כהוגן וכי כן נהגו באונגארן.

ואם הולכין בדרך עקלקלות הלזו במשך הזמן יתקלקל הדבר עוד יותר ויותר בשפלות הדור, ויבאו עוד ח"ו ח"ו ליתן

קבלות למנקרים על יסוד זה, ודבר זה הוא הריסות הדת וכל היהדות כולה, ד' ישמרנו מתקלה כזאת.

ומעידן אנחנו על רב גדול אחד (כבוד אלקים הסתר דבר) שדימה בנפשו כי כבר בקי במלאכת הניקור (אחר עיון וחיפוש קצת בספרים, ושיחה עם מנקרים מקולקלים) ותסמר שערות ראשנו בראותינו כי ממש לא מצא ידיו ורגליו בביהמ"ד כלל ושגג בדברים פשוטים מאד אשר כל הבקי קצת בענין ניקור לא יטעה בה, וכפי דמיונו שכבר מבין בענין הניקור כבר מוכן להעיד מה צריכין לנקר ומה לא, ואם יתמשך הענין באופן זה מסתמא יתחילו ג"כ להסמיק מנקרים עפ"י שיטתם וצרכם וענין זה מזעזע נפש כל יר"ש עד היסוד, ובמסתרים תבכה נפשינו על החורבן המעותד לצאת מזה על הכלל כולו ברו"ג.

סדר הלימוד להיות מנקר

ולא לבד שהלימוד ממנקר משובש ממשך השיבוש מרב לתלמיד אולם אפילו הי' המנקר מומחה גדול באמת א"א שיתלמד התלמיד להיות בקי היטב בחכמת הניקור ע"מ לעשות בפועל מלאכת ניקור בפחות משנה שלימה לכה"פ ומצוי מאד שגם אחר שנה שלימה לא יהי בקי היטב לכל פרטיהן עדיין עד קרוב לשתי שנים, וכל זה להרוצה להתלמד ע"מ לעסוק במלאכת הניקור כשיש (ראש המנקרים) המחפש אחר מעשיו ותנאי נוסף יש שבמשך הזמן ניסה לנקר הרבה כשרבו המנקר המומחי עומד על גביו לראות מלאכתו אם עושהו היטב היטב.

סדר הלימוד לנותן קבלה

אבל מי שרוצה להתלמד להיות בקי במלאכת הניקור ע"מ להיות מוכשר לתת קבלה למנקרים על סמך ידיעתו צריך לימוד בספרים זמן הרבה על ניקור חלק הקדמי **וגם אחוריים** בצירוף עם העיון במעשי מנקרים מומחים (שיש להם קבלה בהשתלשלות מגאוניים מפורסמים) **בניקור חלק הקדמי וגם אחוריים** כמה שנים דכשלא יהי בקי בחלק אחוריים ונותן קבלה

בחלק הקדמי יכשל בכשלונות גדולות בלי שיעור וערך (כידוע לכל מנקרי אחוריים) (וכמו שהוא כעת – ואכמ"ל) ויחד עם זה גם פעולות מעשיות, וגם יהי בקי לא לבד במלאכה הניקור רק בכל המנהגים השונים שבכל מדינה ומדינה כדי שאם יבא רמאי לרמאות דכן מנהג אונגארן וכיוצא, או שיאמר כי במקום פלוני מכרו בשר אחר צלע יי"ב יוכל להכחישו (לא כמו שהוא כעת שהרב מאמין לכל מנקר כהלכה למשה מסיני) וצריך שימוש הרבה אצל מנקרים מומחיים הרבה (דאיזה חכם הלומד מכל אדם) שנים הרבה כי הרי רוצה ליקח על עצמו אחריות של יסוד היהדות התלוי באכילת רבבות רבבות כזיתי בשר לכל הסמוכין על נתנת קבלתו עד סוף כל הדורות.

גוערין בו בניזיפה

ובזה תבינו שכאשר ראינו בעינינו רב גדול שאחר חיפוש בספרים בערך חודש (או מעט יותר) ושיחות קצרות עם מנקרים שיצא עליהם קול פסלות רצה ליקח האחריות הגדולה על עצמו להורות לשואלי דבר דבר ד' זו הלכה, כי ניקורם של המנקרים (מכשילי הרבים) הטוענים (לתרץ קלקולם) שזה ניקור אונגארן, טוב הוא ומתעקש בזה עד שא"א להעבירו על דעתו אע"ג שעומדים נגדו בויכוח גאוניים מופלגים בחכמת הניקור הרבה שנים בלימוד ובמעשה גם בחלק אחוריים ומפורסמין בכל המדינה בשמם וקבלתם נמשכת דור אחר דור מהנהו תרי צדיקיא הגה"ק מוהר"ר יושע לייב דיסקין זצוק"ל, והגה"ק מוהר"ר שמואל סאלאנט זצוק"ל ובי"ד שלהם וכבר העמידו תלמידים מומחים מופלגים במקצוע זה, ואעפ"כ לא נמנע מלהצדיק אותם את הקצבים המתרשלים ואת טענתם מנהג אונגארין וללמד עליהם זכות, בוודאי שראוי לגעור בו עד שירצה לתיקן תיקון בכל החומו שבדבר.

מלחמת קודש

פרקי ובחרת בחיים בקשה ותחנונים!!!

בני ישראל האהובים זרע בירך ד' אשר מקור קודש מחצבתן בני אברהם יצחק ויעקב שעמדו רגליהן על הר סיני.

דעו כי יסוד והקיום של עם ישראל המאמינים בה' ותורתו כמקובל דור אחר דור בראש וראשון הוא הקפדנות המדויקת באכילה ושתי' דבלאו זה זרע ישראל יוצאין לתרבות רעה ח"ו (פר"ח יור"ד סי' פ"א) ומדינות שלימות יוצאין מהדת (שו"ת ד"ח ח"א סי' ו'). וגורם צרות לכלל ישראל ח"ו ברו"ג (חפץ חיים).

ברור ג"כ כי ניקור חלב מעולם נמנה בין הדברים שבהם המכשול מצוי מסיבת חסרון ידיעה של המנקרים והרבנים, וגם מחמת התרשלות עבודתה בדיקנות, וזרע ישראל נתנסו בע"ז בכל דור ודור ואותן שעמדו בנסיון זה וגם הקפידו בשאר מיכלא ומשתיא הן הן שזכו להשאיר דורות טהורות וקדושות אשר מהם נמשך שלשלת זרע בירך ד' מאז ועד עתה וגם להלאה עד ביאת גואל צדק.

אל נא אחי תרעו כאשר נשוח את אשר עם לבבינו, הכלל ישראל כולו תלוי על המשקל, משקל כבד יש לכל נפש ונפש לבד.

ביד כל אחד ואחד לבחור בדרך החיים שתשפע לו חיים ארוכים וברוכים בכל טוב בעוה"ז ושכרו המוכנת לו לעוה"ב אם יתרחק כמטחוי קשת מאיסור הנמנה בין החמורות ביותר מטעם שעונשו בכרת, ומטעם תוצאותיה שמטמטם לב הנשמות לגדול וקטן ומבדיל הנשמה משורשה עד לכורתה כולה מעולם הבא (כמ"ש בזה"ק המובא ביסושו"ה שער ז') והוא איסור חלב שעונשו בכרת כמו חמץ בפסח וכל ירא וחרד החש לנפשו בניו ובנותיו לא ישקיט רוחו בהשקטת הבל ורעות רוח דאולי אינו או בטענות אחרות שוא ומדוחים כי יודע שדבר זה בנפשו הוא, וגם אכילת חלב בשוגג מנפש עד בשר יכלה כ"ש לעמוד בזה כל ימי חייו לעולם. בפרט כשרואין בחוש צרות מתרבות מיום אל יום צעירים נחטפים בחצי שנותיהם, ועוד צרות וחליים ומקרים רעים אשר קשה להעלותן על הכתב פוקדין אנשים ונשים וטף למעלה מהרגיל וכל העם תמיהין ושיילין אלו לאלו מה זאת עשה אלקים לנו ואין איש שם על לב לחשוב כי פן ואולי לא יצאנו חובתינו בעת אשר השמועה גדלה מיום ליום שהחניות בשר מלאות חלב שאיסורו בכרת! ופונים עורף לכל השמועות כאילו לא לנו נוגע הדבר, אבל לא יעלה על דעתו כי באותו מדה נידון למעלה בפינוי עורף ממנו בעת דחקו ובעת צרתו, ובעת הקטרוג וכמו שדרשו חז"ל עה"כ ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, אם אתם פורשים ממאכלות אסורות הרי אתם שלי ואם לאו אתם של נבוכדנצר וחביריו.

פרק יא לברוח גם מספק חלב

אחרי ככלות כל הנ"ל לב מי לא יפחד ומי הוא אשר לא ירעדו ידיו בעת שלוקח חתיכות בשר בהמה ונותנו לתוך פיו, בלי בירור אמתי שידע בוודאי שהחתיכה זו מנוקרת כראוי וכהוגן.

ובאמת שאפי' אם לא הי' המדובר מוודאי חלב, רק מספק חלב אעפי"כ הדין נותן שיתנזר לגמרי ממנו ולא יכניס ח"ו בשר כזה לתוך פיו דהלא לא מצינו בכל התורה איסור כרת באכילה רק בדי' דברים. א) חמץ בפסח. ב) אכילת יום כיפור. ג) אכילת חלב. ד) אכילת דם, ומה מצינו בחמץ בפסח וכן באכילה ביום כפור אפילו יהודי הדיוט ופשוט מפשוטי המון עם יפחד ויטיירא לעבור עליה אפילו בספק כגון דבר שיש צועקין עליה חמץ כל איש יתרחק ממנו, וכן לענין יוה"כ, ומאי שנא חלב.

שנית הלא באכל ספק חלב בזמן הבית צריך להביא קרבן אשם להגין מן היסורין עד שיתוודע לו בהחלט כמבואר (במסי' כריתות ובכמ"ק) וא"כ האיך שייד להקל לאכול דבר שחייב עליה קרבן.

ועי' ברבינו יונה ריש ברכות **דספק עבירה צריך יותר תשובה מעבירה ודאי** כי יותר מתחרט כשיודע שעשה משאינו יודע ולכן קרבן אשם תלוי הוצרך להיות יותר ביוקר מחטאת ודבר זה מבואר בכריתות כ"ב ע"ש.

ועי' באדר"נ פרק ל' ר"מ אומר כל העובר עבירה אחד בספק מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו בודאי כיצד אדם חטא ונודע לו חטאו מביא חטאת בסלע, ספק חטא מביא אשם בשתי סלעים.

וכן איפסק להלכה: ברמ"א או"ח סי' תר"ג דיותר צריך לשוב מספק עבירה מעבירה ודאית. ועי' בספרי הפוסקים שמבואר בדבריהם דלענין כפרה ותשובה יש לחוש גם למיעוט (בשו"ת צ"צ הקדמון סי' נ"ג, לב ארי' חולין י"א וסי' יש"מ פי' תולדות עה"כ ויגש יעקב, ובשו"ת אבני' צ' או"ח ע"ד).

ועי' במסלת ישראלים שכי' דיש להתרחק מספק איסור כמו מסס המות ממש.

וע"ע ביור"ד בסי' קט"ז בסופו דבעל נפש לא יאכל מבהמה שהורה בה חכם, ומובן שספק איסור שהורו בה חכמים שאיסורו מה"ת מטעם חלב גם לאדם פשוט אין לאכול

ובסיום הדברים נזכיר עוד מ"ש הפ"ח ביור"ד סי' פ"א דדבר שאסרו תורה גם אם תמציא היתר לקטנים מ"מ עדיין מטמטם הלב והמוח, וכע"ז בשו"ת ערוה"ב לענין חלב מבהמה האוכלת חמץ בפסח, ובקצוה"ש ה' שבת דיני חשיב"ס בבדי השלחן הביא בשם הנצי"ב דמה"ט שוחטין לחולה שיב"ס בשבת ואין מאכילין אותו **נבילה המוכנת דנבילה (אע"ג שהותר לחשיב"ס) מ"מ מטמטם הלב והמוח** והדברים נוראים.

ונזכיר עוד מ"ש בס' יסושי"ה (שער ז' שער הבכורות) שמזהיר להתרחק מאיסור תורה אפילו מספק ספיקא עפ"י מ"ש בזה"ק דהמטמא נפשו במאכ"א אי"ל חלק באלקי ישראל ולא בעוה"ב וניזון לדורי דורות. ואעתיק לשונו: וכי אין ראוי לו לאדם ליפול מלא קומתו ארצה וליתן בעפר פיהו ופלגי מים תרד עיניו יומם לא ישקוט ולילה לא ינוחאם קולע אל השערה לשער בעצמו שלא הי' נזהר היטב בעודו בחיים חיותו ממאכלות האסורות **אשר אומץ עונשם חמור מכל עבירות שבעולם** לפי הזוה"ק הנ"ל שעל כל עבירות שבתורה אף על אותם שחייב בהם מיתת ב"ד מ"מ לאחר שסבל עונשו בגיהנם ובשאר עונשים כפי שנגזר עליו בעולם העליון עכ"פ י"ל חלק לעוה"ב ויש לו חלק בקוב"ה ית"ש אבל זה שטימא עצמו וגופו ממאכלות האסורות מבואר במאמר זוה"ק הנ"ל שאי"ל חלק כלל באלקי ישראל ולא בעוה"ב וניזון לדרי דרין

ואין די להפקיע את עצמו בלבד בזהירות אלא על הכלל כולו יצא להזהיר את אחרים ג"כ עכ"ל (כל הנ"ל מס' הק' יסוד ושורש העבודה).

עוד מבואר ביסושי"ה שם כי עפ"י האריז"ל אין לאכול אחוריים כלל אפילו מנוקר היטב, ובארצה"ב מוכרין גם אחוריים בלי ידיעת הקהל.

ובכלל יש לתמוה על שכל אחד יתרחק טובא מאכילת מצה מנדונד דנדונד שימצא דחימצא בחומרות שונות אע"ג שכשר

לכו"ע מדינא דשו"ע, ובחלב שאיסורו חמורה כחמץ דשניהם בכרת, ונוהג כל השנה לא רק בפסח כאשר שומע איזה תירוץ כבר שמח שיש לו אמתלא לאכול בשר כאוות נפשו.

ובבית יצחק (עקרת הבית סי' ד' כלל ו') וז"ל: כל מנקר לא יתנו הבשר מידו עד שיעיינו בו פעמים ושלש שאם ימצא אחריו חלב כשעורה מעבירין אותו וצריך זהירות גדול וכו' עכ"ל, הרי עד כמה נחוץ הזהירות והחקירה אחר המנקרים וכ"ז נתבטל בימינו מכל וכל ואנו תקוה שע"י העיון בקונטרס הנוכחי, בוודאי יצמח התעוררות מרובה בשמירה ממאכ"א בכלל, ומאכילת חלב בפרט, ונוכה בעזה"ת שיתקדש שמו יתברך על דינו, ושיתרומם קרן התורה והיראה בכל המובנים עדי נזכה לביאת משיח בן דוד בב"א.

פרק יב

סאלאמי – ווארשטן – בלאויני – פרענקפורטער

נוכחנו לדעת כי גם המתנזרים **מבשר בהמה** מסיבת גודל המכשול פה ארצה"ב בכל חלקי הניקור טועין טעות מכאבת וסוברים שמותר לאכול (סאלאמי – ווארשטן – בלאויני – פרענקפורטער וכו') והוא מכשול עצומה עד למאוד כי לא די זה שנעשין מבשר בהמה וא"כ גורלם לא נופל משאר בשר בהמה עדין יש בו שגרוע פי כמה מבשר בהמה מחמת כמה טעמים.

טעם א: בשר שאינו נמכר בעין רק אחר טחינתה (כמו נעמאלענע פלייש וסאלאמי וכל שאר הני"ל) גרועים אלף דרגות מסתם בשר מחמת העלמת עין הרואה מהו וע"י זה בעלי חרושת מכניסים בה כל הפסולת של הבשר והחלבים.

טעם ב: סאלאמי וכל הני"ל לערך 40 אחוזים (פראצענט) שמנונית ומניחים שם לכתחלה בשר **הממולא** בחלב. **ידועה מספקת** בידינו שעושין אותן בחלק אחוריים).

טעם ג: אצל אסיפת התאחדות ה'ר' האי שתא סיון תשמ"ב עורר אחד מן המתאספים כי את חלק הבשר הטבור של הבהמה ולמטה ממנה שהוא שייך לחלק אחוריים ועליה חלב דאורייתא לרוב, לוקחים לעשיית הסאלאמי.

טעם ד: הבקויאים קצת בספרי קורא הדורות יודעים להגיד שמאז נתחדשו מצרכים הללו סאלאמי והשאר נתגלו הרבה רמאות בארצות שונות ע"י אי הכרת תוצרתן, ואפי' בזמן שלא ידעו העולם פקפוקים בסתם בשר בהמה כבר נתרבו המדקדקים בכל החומר ממצרכים הני"ל.

טעם ה: יש בידינו כתבים (דוקאמענטן) שונים (ממשרדי הבריאות של מדינות שונות אשר כולם פה אחד יעודין ויגודין כי אכילת מצרכים הני"ל מזיקת מאוד מאוד לבריאת הגוף וגורמת רח"ל חולי הידועה רח"ל.

טעם ו: לפי רשימת המשרד מה גורמת, חולי הידועה רח"ל יש בסאלאמי ושאר הני"ל מרוכזין יחד ד' פרטים הגורמים רח"ל הני"ל. 1. בשר בהמה. 2. חלב. (או שומן שניהם שווין מטעם בריאות). 3. בשר מעושן. 4. קעמיקלעס שנותנים לתוכה. 5. בשר ישן. (הסאלמיס נעשים הרבה בפעם אחד ועומדים ימים רבים. 6. יש בו מלח ושאר תבלין הרבה.

הרי לפניך רכז של 6 טעמים הידועים לנו בבירור (לבד מאותן שמתגלגין מידי יום ויום) שגורמים חולי הידועה רח"ל, ומי שאחרי כל אלו הטעמים עדיין מכניס בשר הני"ל לתוך ביתו, הרי זה מתחייב בנפשו ונפש ב"ב וכמאבד עצמו לדעת ממש רח"ל!

פרק יג

התאחדות בתי דינים חסידים ופרושים החרדים דארצות הברית וקנדה קינה

קינה על חורבן הנורא
באכילת בשר וחלב

זְכוּר ה' מַה הָיָה לָנוּ... הַבִּיטָה וּרְאֵה אֶת חֶרְפְּתֵינוּ

א. אילו זכינו — להטות און למאורי הדור היינו בטוחים מלהכשל באכילת חלב.

עכשיו שלא זכינו — מתפטמים בכל יום ויום אלפי נפשות טהורות בחלב ונו"ט.

זְכוּר ה' מַה הָיָה לָנוּ...

ב. אילו זכינו — היינו מקבלים דברי ת"ח ויראי ד' המעוררים על דבר ד' בכל פינת היהדות.

עכשיו שלא זכינו — נתחנכנו שלא לשים לב לדברי הרבנים הצדיקים אלא כתף סוררת.

זְכוּר ה' מַה הָיָה לָנוּ...

ג. אילו זכינו — הוי' הדור הצעיר מתחנך לקבל תוכחה לתקן המעשים כפי היוצא מפי המוכיח.

עכשיו שלא זכינו — נתחנך הדור הצעיר להלעיג על דברי חכמים ולהתלוצץ מדבריהם.

זְכוּר ה' מַה הָיָה לָנוּ...

- ד. **אילו זכינו** — היו הבנים הקטנים נשמרים בכל הנכנס לפיהם וכל היוצא מפיהם.
- עכשיו שלא זכינו** — בשר נבילה וחלב טריפה נכנס לפיהם. וקללות וניוול פה יוצא מפיהם. זכור ה' מה היתה לנו...
- ה. **אילו זכינו** — ה' שעת הכושר גדול לחנך דורות קדושות וטהורות כי המטבע מצוי' ואפשר לסדר הכשרות באופן נעלה.
- עכשיו שלא זכינו** — הבשר ביוקר ומתפטמים גידולי קודש בנו"ט וחלב ואחריתה מי ישורנה. זכור ה' מה היתה לנו...
- ו. **אילו זכינו** — ה' כל אחד הולך בדרך כל הארץ — אחר אריכות ימים ושנים — בלב בטוח שהניח אחריו דור ישרים יבורך.
- עכשיו שלא זכינו** — כיון שהפליגו חז"ל בתוצאת המתפטמים בדברים אסורים, מי יודע... זכור ה' מה היתה לנו...
- ז. **אילו זכינו** — היו כל ישראל בריאים ושלמים דשנים ורעננים.
- עכשיו שלא זכינו** — החולאת מצוי' בעוה"ר בפרט חולי הידוע (אשר העיד הרה"ק בעל בני יששכר שהחולה הבא ברובו על כלי העיכול כמו הכרס ודקין וכיוצא הוא מחמת גרעון הכשרות) אשר לפי עדות הרופאים עיקרו באיברי העיקול ובעוה"ר מצוי יותר אצל אחב"י מבשאר אוה"ע רח"ל.
- זכור ה' מה היתה לנו...
- ח. **אילו זכינו** — לא היו כ"כ בני אדם נלקים בחולאים רעים כמו התקפת לב (הארץ אטא"ק) שבר העצבים (נערווע"ן ברא"ך) אחוזת דם (הויכע בלו"ט-דרו"ק). חולי איצטומכא (אָלסער). טומטם עורקי המח (פארקאלעכט).
- עכשיו שלא זכינו** — כל אלה מצוי' בעוה"ר בכמות מרובה מאד אצל חרדי בני ישראל (והשם יאמר למלאך המשחית די).
- זכור ה' מה היתה לנו...

- ט.** אילו זכינו — היו ילדי בני ישראל שלא טעמו טעם חטא זוכין להתגדל בניקל עם רוב נחת.
עכשיו שלא זכינו — שנכשלין בחלב שאיסורו כרת ונאמר בו ערירים יהיו בעוה"ר אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברתה בענינים הללו.
 זכור ה' מה היתה לנו...
- י.** אילו זכינו — היו האב ואם זוכין לגדל בניהם עד מאה ועשרים שנה.
עכשיו שלא זכינו — והחלב מצוי בבתים בעוה"ר...
 עוללים שואלין לחם צועקין "אמא" "אמא" ואין נענין רח"ל.
 זכור ה' מה היתה לנו...
- יא.** אילו זכינו — ורק כשרות ברורה ה' מצוי' בפי כל, היו כל גידולי קודש מתגדלים עם יראת ד' חופף על פניהם.
עכשיו שלא זכינו — מתגדלים בפראות עצומה בחוצפה ועזות נוראה אשר כמוהו לא נהייתה.
 זכור ה' מה היתה לנו...
- יב.** אילו זכינו — היו ההורים באין מגן ערן לשמוח בשמחת בניהם ביום חתונתם ושמחת לבם.
עכשיו שלא זכינו — מיד כאשר מרגישין ריח בשר עם חלב סרים מהר משם ואין שוהין שם אפילו רגע.
 זכור ה' מה היתה לנו...
- יג.** אילו זכינו — היו הבנים מסובלין במדות טובות ונעימות וצייתין לדברי הוריהם ככל היוצא מפיהם.
עכשיו שלא זכינו — אין מתייראין להתריס נגד הוריהם בעזות וחוצפה מופלגת ולעשות מחלוקת בבית עד שאול תוקד.
 זכור ה' מה היתה לנו...
- יד.** אילו זכינו — היו מסתפקין במועט ולא היו רודפין אחר מותרות ולוקסו"ס.
עכשיו שלא זכינו — החלב בוערת בפנים כארסו של עכנאי ומגביר כח הרע לרדוף בתר חיי עולם הזה.
 זכור ה' מה היתה לנו...

טו. אילו זכינו — הי' כל אב ואם יודע כי בעזה"י הבן יתגרל להיות בדרך שחינכו אותו לתורה ויר"ש.

עכשיו שלא זכינו — החלב שנתפטם בו בקבע עושה את שלו ומהפכו לאיש אחר.

זכור ה' מה היתה לנו...

טז. אילו זכינו — כשאשה בוכה בזמן הדלקת נר שבת היתה סמוכה ובטוחה שהשם יקבל תפלתה ברחמים.

עכשיו שלא זכינו — המדרש מצווח ואומר (פ' שמיני) אם אין אתם מובדלין מנבילות וטריפות אין אתם שלי.

זכור ה' מה היתה לנו...

יז. אילו זכינו — כל קשת רוח בעת השתפכות לבו בספר התהלים הי' מצפה לעזר השם בקרוב.

עכשיו שלא זכינו — תפלות העולים מפטום חלב עליהם אחז"ל גם כי אזעק ואשמע סתם תפלתי.

זכור ה' מה היתה לנו...

יח. אילו זכינו — היו איש ואשתו דרים במנוחה שלימה בלי קטטות ומריבות ומגדלים בניהם ובנותיהם מתוך הרבה נחת

עכשיו שלא זכינו — החלב מבעיר אש המחלוקת בבית איש ואשתו מתפרדים מתוך קטטה ומריבה והבנים ובנות מתפזרים בכל קצות תבל מתוך מרירות ושברון לב.

זכור ה' מה היתה לנו...

יט. אילו זכינו — היו הבנים ובנות כולם הולכים בדרך התורה כל ימי חייהם.

עכשיו שלא זכינו — ומתפטמים בחלב נבילות וטריפות נתרבו בעוונותינו הרבים הסרים מדרך הישרה.

זכור ה' מה היתה לנו...

כ. אילו זכינו — היו בתי כנסיות ובתי מדרשים של אמעריקע מלאים כהיום הזה עם ששה מליון יהודים חרדים ההולכים בדרך התורה

עכשיו שלא זכינו — ואמעריקע מעולם היתה הקן עם מקום מושב להגרועים שבכלל ישראל קצבים בעלי אגרופים ושאר פורקי עול "שמאנאפאל הכשרות" היתה בידם ועדיין השטן הזה מרקד בעוונותינו הרבים שמונים אחוזים מכל בתי כנסיות ובתי מדרשים יושבים שם אנשים ונשים בתערובות ופרועי ראש מעורטלים מכל זיק של יהדות, קרקפתא דלא מנחי תפילין, מחללי שבת בפרהסיא ועוברי כל התורה ומצוות להכעיס.

זכור ה' מה היה לנו...

כא. אילו זכינו — לאכול רק כשר באמת היו יושבים איש תחת גפנו ותחת תאנו ועובד את קונו.

עכשיו שלא זכינו — החלב מבעירה אש הקנאה בלב כל אחד מיום ליום מתרבים הגזלנים — המוסרים — המאיימים — הרודפים אחר החרדים, המסלפים דיני תורה, המחרחרים ריב בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו ובין צבור לצבור.

זכור ה' מה היה לנו...

כב. אילו זכינו — להתפטם במאכלות הכשרות באמת היינו מאמינים כי מה שנתרבה בעוונותינו הרבים בדור הזה יותר מכל הדורות שעברו ילדים בלתי מפותחים [ילדים בעלי מומים בדעת או בשאר אברי הגוף] (צוריק געשטאנענע קינדער פיזיש אדער גייסטיש) הכל עבור המכשולים והקלקולים במקצוע כשרות המאכלים. ומבואר בראשונים פרשת משפטים ופרשת שמיני שמאכלות כשרות יסוד היחידי והעיקרי להעמדי הגוף על איתן הבריאות השלימה (עיין דע"ת פתיחה לה' שחיטה).

עכשיו שלא זכינו — והילדים טרם ראו אור השמש כבר נתפטמו במאות כזיתים של חלב ודם וכאשר יוצאים לאויר העולם ממשיכים דרך הלזו ובכל יום ויום נתוסף לחלבם ודם של הילדים חלב ודם של בהמות ואלו הן הגורמים האמיתיים להפסיד בריאותם להזיק ולקלקל יסודי גופם

כמבואר בראשונים הנ"ל וכל כך מטומטם לבות ומוחות בני אדם ע"י שנתפטמו הם עצמם בכל הנ"ל שחושבים מחשבת מינות ואפיקורסות גמורה כי כל זה מקרה הוא, והוא כפירה עצומה בהשגחת הבורא ית' על עמו ישראל והכחשה נוראה באמונת שכר ועונש לעוברי מצות התורה.

זכור ה' מה היתה לנו...

כג. אילו זכינו — היו הכנסת אורחים נחשב למצוה רבה ומפוארה כמו כל הדורות.

עכשיו שלא זכינו — הנותן לאורחים מאכל האסור בפרט חלב לא למצוה נחשב רק עבירה היא בידו. זכור ה' מה היתה לנו...

כד. אילו זכינו — כבר היינו נגאלין ע"י משיח צדקינו ובנערינו ובזקנינו היינו עולים לרגל בבית מקדשינו.

עכשיו שלא זכינו — עדיין כבושין אנו בגולה ומוקפים בצרות ישראל מכל עבר ופינה ד' ירחם. זכור ה' מה היתה לנו...

כה. אילו זכינו — הי' לנו מנהיגים אמיתיים קדושים וטהורים שהיו מעמידין הדת על תילה

עכשיו שלא זכינו — עכ"פ נתחזק כולנו לקדש שם שמים שכם אחד ולמסור נפשינו באמת עבור כשרות הבית שהוא יסוד הבית והמשך הדורות ובזכות זה נזכה לגאולה הקרובה במהרה אמן.

זכור ה' מה היתה לנו...

תלמידי הראשונים

חסידים ואנשי מעשה — ועל בעלי תאוה — יראים ושלמים — ועל הרודפים אחר יראי השם — רודפי צדקה וחסד — ועל ממשיכי דרך ההשכלה ושבתי צבי ימש"ו — גאון וקדוש — פוסק מובהק — פאר הדור והדרו.

ומצוה על אנשים נשים וטף להשתתף באמירת קינה הנ"ל ודמעתן על לחיין עם נתינת אפר על ראשיהם.

(רש"י תוס' אגור רא"ש ר"ן שו"ע ורמ"א ועוד) שקוננו קינה הנ"ל על לבון כבוד רבותינו הראשונים שנדרסו עד לעפר יחד עם פסקיהם בדיני ניקור חלב ודם, שהלכו שועלים קטנים מחבלי כרמים להפוך דבריהם לומר על אסור מותר — ועל טמא טהור — ועל מומר להכעיס — צדיק וקדוש — ועל אנשים מאיימים —

זצ"ל שמסרו נפשם על קוצו של יוד מתורתנו הק' שלא יתבטל, ופורקי עול הללו עוקרין מאמרים שלמים מדברי הראשונים ושו"ע ואחרונים בגסות רוחן ועוד מכנים עצמם בשם מו"צ. מעבירין נפשות ישראל לסיטרא אחרא רח"ל ע"י התרת נבילה וטריפה חלב ודם.

תלמידי החתם סופר זצ"ל

המקוננים על אבדן דרך החת"ס זי"ע להעמיד הדת על תלה ולעקור ולשרש אחר עוקרי התורה ומפיריו, ועכשיו הפכו דרכו ומשבחין ומרוממין עוקרי התורה ויסודותיה ומשפילין עד למטה מעמידי הדת על תלה.

ועל דא ודאי ראוי לבכות בכיות נוראות ועצומות שק ואפר יצע לרבים, ויתאספו ברחובות העיר בזעקות נוראות הקורעות לב שומע שאם לא נחריש בעת הזאת מי יודע מה יהי בסופו?.

תלמידי הבעל שם טוב הק' ותלמידיו הק' זי"ע

המבכים מרות על עלילות הני בריוני שעקרו גופי תורה בדבר חמור כאכילת חלב שהוא יסוד כל התורה כולה, כפי שקבלנו מהבעל שם טוב הק' זצ"ל מפי רבו אלי' הנביא זכור לטוב והאריז"ל ורשב"י זי"ע, להתרחק מצ"ט שערי היתר שלא לנגוע במשהו של איסור.

והאיך יתקיימו ישראל קדושים בגלותן אם לא ילחמו במסירת נפשם בעד כשרות השלחן ועכשיו שלוחמים רח"ל נגד העומדים במסירות על כשרות ראוי ליתן ראשינו מים ועיננו מקור דמעה ולבכות יומם ולילה על הירוס ועקירת הדת כזה.

תלמידי הגר"א וחפץ חיים זצ"ל

המתעוננים על החורבן הגדול בניקור החלב שהלכו בו בדרך עקלקלות נגד מה שקבלנו מרבותינו הגר"א מוילנא זצ"ל ובעל חפץ חיים

אנו החותמים מטה מאשרים את כל הנ"ל והרבה יותר ממה שכתבו בהקינה הנ"ל נשאר בקולמוס שלא נתפרסם ומצוה לפרסמו כדי להשפיל כח הרשעים ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה עד לעפר.

ומצוה על כל יחיד ויחיד — מיד אחר גמר הקינות — לקונן קינה הנ"ל בבכיות עצומות עד שלא יוכל לבכות עוד, ובזה ישתתף עם צער שכינה הק' המצטער על תורתו הק' שמעולם לא נתבזה באופן מבהיל כזה ע"י שומרי תורה מימות מתן תורתנו עד היום הזה.

ובזכות זה יזכה לדנות מסעודות לוייתן עם כל הצדיקים הקדושים כמו שאמרו חז"ל וכל המצטער בחורבנה יזכה לראות בבנינה.

התאחדות בתי דינים חסידיים ופרושים החרדים דארצות
הברית וקנדה

ג.ב.

מיד אחר אמירת הקינה בבוקר מצוה לאסוף אנשים ונשים (בעזרת נשים) וטף להשמיע להם מצב הדור שאנו חייין בו ולהדריכן כי התוה"ק הוא חיינו ומצוותיה הטהורין הם קיום נפשותינו, ובעבורן אנו מוכנים לילך באש ובמים, וכל המוסיף או גורע אפילו אם כגובה ארזים גבהו בין אם נקרא צדיק — או רבי — או גאון הדור — או גדול הדור — או פאר הדור — או קדוש וטהור — או מו"צ — או אבדק"ק — או כל שאר שם וחניכי דאית לוי הרי הוא נחשב כקל שבציבור ופורק עול התורה, מינות נזרקה בו, מחוץ למחנה מושבו, טמא טמא יקרא, יכתב לחרפה ולדראון עולם בספר הזכרונות של עוקרי התורה ומחללי הדת שבכל דור ודור אשר נידונין לעולם ולעולמי עולמים, וכל בית ישראל ישארו נקיים וטהורים זכים וצרופים להמשיך דרך התורה והמסורה עם כל פרטי' ודקדוקי' והן הן לגיונם של מלך מלכי המלכים הקב"ה לקבל פני משיח צדקינו אשר יזכו במהרה בימינו.

(וימשיך הדרשן)

אותן עוקרי הדת אין שום נפק"מ אם פרסמו דבריהם בספר או בירחונים או בעתונים או בבטאונים או בדרשה לרבים בין בחול ובין בשבת בין ביו"ט ובין בחוה"מ כל דבריהם נדונין כדברי מינות לשריפה, ואסור להסתכל בדבריהם כי שאני מינות דמשכי.

כהנה וכהנה ימשיך הדרשן לעורר את הרבים ובזה יקדש שם
שמים המחולל ויזכה לראות בבנין ציון וירושלים במהרה בימינו
אמן.

**בבקשה להדביקו בבתי כנסיות ובתי מדרשות וכל המזכה את
הרבים אין חטא בא על ידו**

נוסח כרוז שנתפרסם

לכבוד ראשי ישיבות ומנהלי מוסדות לחינוך הבנים או בנות הע"י.

נוכחנו לדעת כי בידי ראשי ומנהלי המוסדות תלוי חלק גדול מנפשות
וגופות של ישראל קדושים להביאן לחיי העוה"ב או ח"ו.....
לפי סדרי החיים שבימינו אלה מתחנכים הבנים והבנות בשנות ילדותן
ובגרותן במוסדות התורה והחינוך, ובצירוף למזון הרוחני שסופגים משם,
זונין עוד גם בגשמיות ע"י ארוחת צהרים (לאנטי"ש) ועפ"י רוב גם סעודת
הבקר (ברעיקפעס"ט) שהונהג זה איזה שנים.

אחר החקירה והדרישה הקלועה מעמל וטורח רב של דיניים ומנקרים
תחת פיקוח רבנים עלה בידינו להוציא קונטרס המעריך מצב ניקור חלב בשר
בהמה באמעריקע שבתוכן וויליאמסבורג, בארא פארק, מאנסי, ועוד.
(וצירפנו כאן טופס מהקונטרס).

למותר להדגיש כי אחר עיון במתינות בהקוני ימצא המעיין כי האוכל
בשר בהמה כעת באמעריקע מכניס נשמתו נפשו ורוחו לסכנה של כריתה
ואבדון מעוה"ז ועוה"ב, וגם הגוף בעצמו בסכנה זו עומדת כי אכילת חלב
עונשו בכרת הכוללת בכריתת הגוף מחיי עוה"ז וכריתת הנשמה מחיים
הנצחיים.

ברם רוצין אנחנו לעורר לבב ראשי המוסדות כי אחריות הגדולה
הרובצת עליהם בפיטום מזון לילדים שיתעלו בכשרותן במהודר שבמהודרין
רבתה פי אלף מאחריות שאר אנשים שהרי מאות נפשות מישראל זונין תחת
פיקוחם יום יום, במשך שנים הרבה, וידוע עוד שיותר משפיע מזון הילד
בתחילת חינוכו בשנות ילדותו שהם ימי העלייהו מאח"כ.

ועכשיו אם יקחו הראשים ומנהלים מעט פנאי להתבונן קצת בענין זה יראו כי על כתפם מונח חבילות חבילות של רבבות רבבות כזיתים חלב שנתפטמו ילדי ישראל שלא טעמו טעם חטא על ידן, באשר נפוץ להאכיל סאלאמ"י או פרענקפורטער"ס לסעודת צהרים (לאנט"ש) וכבר נתבאר (בקונטרס המצורף) שמאכל זה מכילה כמות גדול של חלב גמור וחמור יותר מסתם בשר בהמה הנמכר בשוק.

(ועוד לו זאת שעפ"י האינפארמציע ממשרד הבריאות (Fosd & Drjg Asdn.) יש באכילת סאלאמי מוזג של ששה דברים שכי"א לעצמו גורם גדול לחולי הידוע רח"ל (מבואר בהקונטרס).

מסקנת הדברים שביד מנהלי המוסדות לזכות הרבים ולסלק משלחן הטהור של צעירי צאן קדשים מצרכי מזון כסאלאמי — פרענקפורטער — פאסטאראמי — ודומיהן המאבדין גופן ונשמתן של ישראל, ולמלאות מקומן בדברים טהורים וכשרים בתכלית, ובוה יהי לבם בטוח שלא יאונה להן כל און.

ולעומת זאת אם ממשיכין להאכיל סאלמי יצא שבמוסד שיש בו ג' מאות צעירים יצטרף חשבון פיטום החלב שמכיל שיעור אכילתן (יש בידינו חשבון קרוב) ג' מאות זיתי חלב ביום אחד שהוא (במקום שאוכלין בכל יום את זה 1500 זיתי חלב לשבוע, 6,000 כזיתים לחודש, וחשבון 60,000 כזיתים לעשר חדשים שבשנה, וממנו תחשב להשאר.

וכל ישר הולך יבין אשר פיטום כמות גדול כזאת לגופות צאן קדשים שלא טעמו טעם חטא ואשר הבל פיהם מקיים העולם, אין מעלימין עין של מעלה ממנו ועל כל שעורה ושעורה עתיד ליתן את הדין ועונשו מי ישער. עד המשכיל ישים ללבו כל זאת, ולא יקל בכל זה כי בנפשו הוא כמ"ש בסי' רב טבחיא (ה' ניקוד) שהמכשיל אחרים בחלב ידע כי הוא נותן נפשו ונפש ביתו בעירבונו.

ולא זו בלבד שמתפטמין על ידו באכילת איסור אף גם זאת שגרמא בניזקין הוא על תוצאותיה הנוראות כמ"ש הפר"ח יור"ד סי' פ"א שע"י יוצאין הילדים לתרבות רעה והן עזי פנים שבדור, וידוע שבחשבון עילאה, הכל על חשבון הגורם נחשב.

דעו כי הזהרנוכם! ואנו את נפשנו הצלנו!

הק' שלום יודא גראס
אבדק"ק האלמין

הוראה ואזהרה לאפרושי מאיסורא ממרן גאב"ד קאשוי שליט"א

RABBI RAFAEL BLUM
165 HAINES ROAD #2
BEDFORD HILLS, N. Y. 10507
(914) 666-6800

רפאל בלום
ראב"ד דק"ק קאשוי יע"א
בעדפארד היללס, ניו יארק יע"א

ב"ה, יום י"ג מדות של רחמים תשמ"ג לפ"ק פ' האזינו

שלו וברכה לכבוד כל תלמידיי החביבים העיי
אחדש"ה אודות שנשאלתי כמה פעמים, מענין בשר בהמה שיש
מערעים, שאין החלב מנוקר כראוי.
הנה כפי שראיתי בעצמי, בשבוע זו, במעמד מנקרים מומחים,
נתברר כי בעו"ה, שהבשר שקנו בשבועות אלו, מחנויות המוחזקים
להיות טובים ומהודרים, אינם מנוקרים כראוי, שנשאר עליהם חלב
דאורייתא, וגם מחלק האחוריים היי שם עם החלב שלהם, בדברים
שאינו תלוי במנהג או מחלוקת כלל ואסור מן התורה לכו"ע. על כן
אבקש שלא לאכול שום בשר בהמה, כלל וכלל לא, עד שיתוקן הכל
בשלימות בע"ה, עפ"י דתוה"ק.
הי הטוב ישלח לנו ברכונו להוושע בגמח"ט בתוכ"י ושנת גאולה
וישועה א"ס.

ולראי" בעה"ח
חק' רפאל בלום

ס פ ר

תיקון עולם

כולל שלשה ספרים

ספר ראשון: קונטרס הלבות מקואות בו שו"ת ופלפולים ותיקונים להלכה למעשה,
(א) ע"ד המקואות החדשות. (ב) ביאור השמות דטבילה תוך כלים וטבילה בנהרות.
(ג) שיעור רוחב הצל והאמה למידת שיעור מקוה:

ספר שני: קונטרס יפה לבדיקה שו"ת ופלפולים להלכה למעשה, (א) במנהגי קלופת
המרכות, ודין קרומים הנמצאים על הריאה. (ב) דין תולעים הנמצאים בריאות
וכבדים של הבכשים. (ג) דין ניקור החלבים שע"ג הכשר והאברים הפנימיים:

ספר שלישי: קונטרס כח ב"ד יפה וכו' נ"כ שו"ת ופלפולים להלכה למעשה, (א)
בח ב"ד יפה לתקן תקנה במילי דשמיא וכו' אף אם מניע כזה הפסד ליחידים.
(ב) בענין גמ' הש"ך לזה. (ג) תשובות ופלפולים בדני מסנות:

מאת הצעיד באלפי ישראל המסכה ומצפה לישועת ה'

הקטן משה עבר לעבדי ה' פה"ק הרובשוב תע"א.

בעה"ח ספר שו"ת הלבנה למשה בלאאמ"ד הרב המאוהב מ' שמוחה בוגם הוי"קליג וז"ל.

כל ספר שאין עליו חת"י או חתימת יד בני יחי' גנוב הוא ואסור לקנותו

פיעטרקוב

אצל ר' נתן נטע קראנענבערג.

שנת תרס"ה לפ"ק.

СЕФЕРЪ ТИКЕНЪ ОЛОМЪ

т. е. РЕСПОНЗЫ. Соч. Раввинъ М. КЛИГЪ въ гор. Грубешовъ Люб. г.

Въ типографіи Ш. ВЕЛХАТОВСКАГО въ г. Петроковъ. 1904.

לשעור: דבר אומנם כשאי נלמדי סוכלתי בעוה"ש כבדוה
 כדורות דלפלו אס הולעיש היי מחיס בשעת שחיטה אפיס
 אסורים ולא מתיי לה שחיטה ואין עמ האסף פס מה
 ערדוה ועוד חוון למעד.
 כ"ד ידוה הרוש"ס כבדה הק' ששח חלוי קלינ
 בעטה"ס הלהב למשה:

סימן ז.

בעוה"ש הרבשבו.

כבוד ידוה הרב שאה"ה הרח"ק ובקן כחרת אנא
 סלא ספרא הפיטריס כערוה רבישם טובתר
 בניטסין כשה' מורדד ששה ארי שידו האברק
 הרארלא יע"א:

אחרשית.

מכרזה היקר השני ועד אשר דרש מחיי
 לפטע לו מוככת כלאוה פריטס
 בעניי ניקור מלא אמלא כבשוה ושיב לו על אחר כדלוט
 היקר וישר כמו ומה לו על אשר עיררני להי בי זה כמה
 נכסוף נכספתי לפרס הדברי כבדים ע"ד המכשלה היולאה
 מדי הוונכס בענין ניקור הלגים שמכשילי אה הרבים
 ואין דורש ואין מנקש. ושוה"ש הרבים נלמח ממה שדרכים
 סוכרים שהוונכס ידס ממעסקי ידס בחלק הפיטס ושס
 אינס נמלאים חלבים נמורים רק גידים וקומוס שסס איטורי
 דרבנן וזהו הנה נלמחיס אמנס אפיס יודעיס שסס הקלבים
 שפטיס ידס נס בחלק האמוריים אפיס נמנו השומן
 ואינס יודעיס כי הדבר הוא כבפסס כי בהשומן דבוק חלבים
 נמורים חלב הכלות והכסילס ס לוקחיס חמיות כשר
 הרין ניקור וע"י מכשיליס אה רבים כלאוה חלבים כלאר
 עיני רלו ומקניי כה הקנות קבועות. והיחי בעיירות אחרת
 ולוחי המכשיליס ומקניי לסס הקנות ע"כ רלתי לפרסס
 הדבר כבקות אף מערדוה בעוה"ד מלהא מיני אוחז לכן
 עמה כלאר כ"ח עורר אחי כיה וזה שאלמר פרשח אף
 ע"ד ידו. ואחרית קלת הידור כזה. כראשית לרין אי
 להחיק הדיון כשרשו ואח"כ נבאר הדבר כפרות עד
 היכן מניע חלק הפיטס ומשס מחמיל חלק האמוריים איזהו
 מקומן על החלבים והגידים האסורים עומד שניקוס מחלבים
 ועד היכן החששנותן במקומות הרחוקים משרשן. ואס
 אמנס שלפני כ"ח לרובח דעמו ומבדוה לא היי לרין
 לאריות כזה אף כ"י ש"ה דבר השוה לכל נפש ארביב
 הדבר כזה כ"י ש"יטו בו רבים:

(א) **והנה**, שרש החלבים האמוריים מבוחר בבקרא פי לו
 אכל חלב שור וכש עמו לא חאלכו כי כל
 אוכל חלב מן בהמה אשר יקריב ממנה אשה לרי וכדמה
 נפש האוכלת עמי". ובכ"ז למדו מקרא זה דליו אשר
 אלא חלב הראוי להקריב. אבל חלב שאינו ראוי להקריב
 כגון חלב דמנות שאינו ראוי להקריב אינו אסור. וחזוהו
 חלב ראוי להקריב גם זה אינו מקרא מלא כפרשה הגיל
 וז"ל הכתוב ואח"כ חלב יקריב ממת אה האלי ואח"כ חלב
 המכסה אה הקרב וזה שמי הכליות ואח"כ החלב אשר עילתן
 אשר על הכסילס ואח"כ היתרם על כבדו על הכליות עיטריה.
 והנה חלב האלי אפי' דקרב ע"י המוכח אפי' אין בו
 איסור חלב. ודיקף הכס כגמ' משוס דהמורה דבר הכא
 רק חלב סתמא אבל חלב בו נקרא חלב האלי ומלכ סתמא
 לא אקרי וכן חלב של יתרה הכבד ג"כ לא נאמר משוס חלב
 כמבוחר שס כגמ'. מוה"ל (דף ל"ג) כד"ה אמר אבי:

(ב) **ומעשה** לא נאשר האיסור חלב רק חלב הכליות
 וחלב הכסילס. והיכן הוא מקום של חלבים
 האלו כה חלב הכליות היא ידעה שיהא בחלק האמוריים
 ומתפשט

כזה נראה לענין משוס דע"י שמואל"ג חולעיס כהריאה
 מחמיל ממוחקה כל הריאה כחולעיס וכש אין מולחין אותה
 ממוחקה כ"א כדאי' כדורה ואפי' אס ג' ימ' דע"י הנפיה
 נולדה רישותא בבחוקה אפי' לא מהי. עוד נראה לי
 ליישב דברי הגי' הר"א עם מש"כ דחולעיס אלו הגמלאיס
 כהריאה אסורים משוס אמה' והלילו מורס ומשקף מה
 שרקעו עליו כמה אחרונים מה איסור אמה' שייך ג"י לנפע"ד
 לרין כלל דהא מלינו כיוולא כזה לענין החלב כגמרא
 כדורות (דף ו') חלב ידורס הוא הוולא והוה כלאה' וק"י
 וכן אמרין מוה"ל (דף כ"ט) מהו לענוט חלבו דלאושר ואל
 חלב דעמלא לאו כלאמה' דמי ושרי הי' ג"ס. ומשני הכס
 איה הקתנא לאיסורו בשחיטה הכא לית הקתנא לאיסורו
 בשחיטה כ"י. וכן אפילו חלב מלי יס אסורו אוחו משוס
 אמרין וכן לענין בישוף איהא כשי"ד כשי"ס (ס"ד) וז"ל ופרי"ה
 דבר הלא מתי דמוחך אלא' שהמירן הכמוס כ"י. הרי
 שפוקס ויאל דלפלו חלב וביעיס היי איסורס משוס אמה'
 אי לאו דגלי לן כהכוב דשרי ואף לא לרי דגלי כהכוב
 דשרי משמע מנמחל חולין פרק המקשה הגיל דהיה"ה הוא
 משוס דשי הקתנא לאיסורו בשחיטה לכן ג"כ דהחולע זה
 לא הוה בשחיטה משוס דהי' לו חיות כשי"ט מחמיל אסור
 משוס אמה' וכן איהא כשי"ד להריא דאסורים משוס אמה'
 ויש למר כעממא דהחולעיס אסורים משוס אמה' דגדלו
 כלאוה כפרי"ה שס. וז"ל לנה כשמוה החלב והביעיס דג"כ
 גדלו כלאוה אמה' והפי"ה שרי משמעא דאמירין לעל משוס
 ד"ה מקנה לאיסורו בשחיטה אי"כ היי כד"ד שי מקנה לאיסור
 האמה' כל הבהמה ע"י שחיטה אמנס נלמח אף קושית
 דהא המורה היתרה חלב וביעיס כפי'. ועוד לנפע"ד המורה
 דגס גוף החלב שי מקנה לאיסורו ע"י שחיטה כלומר אס
 רישומין לאיסור קודם שחלבו ממנה החלב אבדור שהחלב
 בחוכה הי' גס החלב מוחרה. אבל בחולעיס חף אס הי'
 שומנין אהה אפי"ה אסור החולע כיון שהוא חי ויש לו
 חיות כפי"ה. ואס אמנס כלס הי' מת קודם להשחיטה הי'
 מועיל לה השחיטה אמנס ד"ז איתו ביעיס משה מקרי לית
 מקתנא לאיסורו בשחיטה כפי"ה אסור משוס אמה' משוס דני
 גדלו כלאוה קא גדלו מאיסור אמה' ואיסורו הוא ל"ה יכולין
 להקטו. ולענין שי ליישב מה דקאס כלאוה ע"י דירש"י
 דלאושר הוא משוס גדלו מאמה' הא ד"ז הוא פלוגתא כגמ'
 הגיל (דף ק"ב) אי אמרין בהמה כתי' לאכריס עומדת
 ואי' למ"ד דבהמה כתי' לאו לאכריס עומדת ולכן למה
 גדלו החולעיס מאיסור אמה'.

(ג) **אמנם** נראה לי ליישב דהא דס"ל למ"ד דלאו לאכריס
 עומדת פירושו דאיה עומדת לחתוך ממנה
 אבר או לאכלה ממיס ומסתמא לשחיטה קאי והשחיטה
 מחיה הגיל. אבל כ"כ דהשחיטה לא תועיל להחולע אפי'
 מחיה כיון דהוא כלאר מן הבהמה אגדלו מן הכשר ולא
 תועיל לי' שחיטה שבו היה גדלו מאיסור אמה' היינו שהוא
 בעלמא היי נקרא אמה' ומגדלו כלאוה אמה' והפטס
 הוא כיון דהמורה רבמה כפירוש מקרא דוחא ככלמס שקלנו
 ומשה' הילוח הכמוס כגלסו גדלו למד דוחא השחיטה מועלת
 לזו משה' הוא אמה'. ומשמע הכי מלשון כגמ' דיקראר
 הכי כלאוה"י קיימי כלומר כלאוה אמה' ואין השחיטה
 מהחיה משוס דהי' חי ודוק. ולפע"ד א"ל לומר ע"י
 הקרא דובל המשל כדק"י משמע אחר עולה לו הכמוס
 דאין שחיטתו מועלת לה אפי' מחמיל ידעין וזהו וז"ל לומר
 מהפסוק דובל הכשר רק דליו ויעני דאין מולחין דבר הכא
 מן היי שיהא מותר אפי' אין דהמורה אסורו כפירוש מחמיל
 אמרין דהוא כרי'. אפי' אפילו ככ"ס דרין קן. דלא נרש
 מנמלה דהוא כרי' כיון דהמורה אסורו כפירוס והוא
 ככריסו כדראה כפרק איל מן הלוהין (דף ק"ג). אקלר ואיסיס
 ככרה ווחא ידוע להי' ל"ח מה שכתבתי עד כה ידון
 החולעיס שמויקין אותן ש"ה חייס בשעת שחיטה י"ז הי'

ומחשט עד ללע ע"ג הלע עומט. והלב הכסלים ג"כ מחשטט על הכסלים, ומה נקרא כסלים הוא כען בהמה דנקרא ג"כ פלאקסן והוכחין קורין אוסם לאטיס, ועד היכן התפשטות הכסלים הגיל הוא כל הבטן ככלל אשר הוא כשר ועוד ואין בו פגמום חלב מוקס העלמות זה נקרא דוקן הבהמה וחלב שעלין זה נקרא חלב שעל הדעתה שמיטע הכבוע מטעם שאינו חלב הראוי לתיקבה אבל חלב הכסלים כיון שהקרינן ע"ג הנוצה חלבים אלו אשר הכבוע, ומה הכסלים אין מפורש בקרא עד היכן מחשטט החלב שעלין כסלים כל החלב שעל הכסלים אסור ובעי גרידה, אמנם בגמרא חו"ל (דף ג"ז ע"א) איחא אריא אריי אמר שמואל חלב שהבשר חופק אותו מותר מטעם דחלב שעל הכסלים אמר רחמנא ולא חלב שכוון הכסלים כו' ובגמרא פריך וז"ל גופא אריי איש עבד שהבשר חופק אותו חלב אינו אלא אריא אריי איש האי הריבא דמותי מחמי אסור, אמר אביי בהמה בחיי פריקי מירקי ופרישיי עס וז"ל פריקי מירקי כשהיא הולכת אחריו נעים והמתנים פעמים הלכ נמשכין כלפי מעלה והכסלים נמשכין כלפי ימיה ואין שום נכסם בבהם ע"ג רש"י ז"ל, הרי מוצאי בגמרא דיש מקום שאע"פ שהבשר חופק אותו אע"פ אסור מטעם דבהמה בחיי פריקי מירקי ומשיי אין זה מירקי חלב שכוון הכסלים רק חלב שעל הכסלים:

שחמפרקות החתיכות ומ"ו ונגלה החלב שבימים חוד חלב בהמה גם החלב שחמה האומן הגיל נגלה לפנים ולא מירקי חלב שהבשר חופק אותו :

ה) ובריות כן שהאיסור הוא משום דבחי הבהמה הכארים נעים ומתנדנדים ואין עומדין במ"א אי"כ שוב יש לחוש שחא נכנס החלב מבפנים לתוך ומתפשט על האומן שע"ג הבהמה מחמתו היינו משום דיש לחוש שחא האומן העמוד ומונח עמה על עיבוי הכשר ילא על מקום התפירות החתיכות בחיי הבהמה עמד נגד המחלקות החתיכות ומ"ו, והחלב שפנינים נדבק על מקום זה ונתגלה לפנים ואין לא התקבל בשר חופק ואסור משום חלב הכליות או הכסלים, והיה כעין דלחיי' דאסור דבנקבו ב' העורות זמ"כ טריפס משטס איירי דאכלה ב'י ופשיי ב'י והקרוינים מתנדנדים וזמנין דמתרמי אכאדי, ה"ג בזה כיון דהכארים מתנדנדים בחי' והאומן אינו דבוק ב' בחוק משי' מחטוב וניחו ממילא והחלב נתגלה לפנים, והקרימי ורששיי ע"ג גם ממנקרים מומחים ואחריו ל' שתחת האומן שע"ג הכשר יש חלב דבוק עס שערך ניקור ממקור מומחה דוקא שידוע ומכיר לחמק בין האומן שע"ג לחלב שחתמו, אבל מי שאינו מנקר מומחה חלילה לו לנגוע בו ידו לנקר עס כי בקל יפגע בראסור דאורייתא, אך שם אמרו ל' מלחא ב"י עמחא כמלוח אגסיס מלומיה וחליי פרישיי וברחייה טעמיס בזה ומחיי בזה וברחייה ל' נדבריה, ויאמרו ל' שיש מקומות בשומן שע"ג הבהמה הגיל שאע"פ ניקר חלב שחתמו, והבארו ל' התקומות הללו ורואיי והכתיי טעמיס בזה משום דנתקומות הללו האומן דבוק ביה עד ש"י לזו מתקומות משי' לא שייך טעם הגיל לראסור, לאמנם ד"ו למסור למנקרים מומחים בתלחא ניקור אחרוייס והאובחיס הכאופטיס אינן יכולין לעמוד על ד"ו :

ו) והארי שודיע כ"ו תבאר ל' הפירוט בתשובת גור"ב הגניא כיון ל'א אשר דברי' הק' לכאורה מקושי' בהנה וז"ל עס, ע"ד הכשר שבין ללע י"ב ללארי נדעמי ט"ס הוא עומ"ס ע"ס ללע י"א (וי"ב) כאשר אבאר להלן איה"ש בודאי י' עס חלב, ו"א הנקרים כשר אבאר להלן הם הנקרים זה ולא הקלו יודוע שיש עס חלב הן לזד הגב הן לזד מטה לזד הבטן ואם אין ע"ג כשרי מנקרים היודעים לנקר אחרוייס יפעה הללו י"א ללעוה ע"ג הק', ולכאורה אינו מוכן דלחוי חלב יש לזד הגב בשלחא לזד הבטן יש עס חלב הכסלים והכליות, אבל ע"ג הכשר הוא שומן ולא חלב, ולדבריו הגיל אי"ש דגם ע"ג הכשר חמה האומן יש עס חלב ודבוק הוא להבשר הגיל, אבל הכשר גופא נראה שאע"פ ניקור שאין עס חלב והטעם הוא משום דהבשר הזה לא שייך לומר בהמה בחי' מפרק פריקי כי הכשר סגור עס בין ללע ללע כמובן, אבל החלב שע"ג שייך ב'י מירקי פריקי משום דניחו ממילא, משי' שייך ב'י חלב, כאשר בראחי' נעל :

ג) והראש וסגור מביאוס דברי' הרמב"ם ז"ל דנקן סי' לדבר לבסור איזה חלב וכבד כל מקום שחתמו בו חלב חמה הכשר מקיפו כל סביבי' ולא יראה עד שנקרע הבשר ה"ו מותר ע"כ, ונמשע מדברי הרמב"ם ז"ל דלאו דוקא תרביא דמותי מחמי אסור משום דבהמה בחי' פריקי, ודע שנתקומות אחרוייס בהלק האחרוייס כשהיא נכנסת חלב הכליות והכסלים ג"כ שייך איסור זה אם אינו סגורות חלב הכשר ואין הכשר מקיפו סביב משום דבהמה בחי' פריקי מירקי חלב הכשר חופק אותו חלב ועל הכליות וכן משתנו בק"ו וז"ל וכתב דהבשר דלחיי דק"ל חלב שהבשר חופק אותו מותר ותי' מושין אע"ג דמבועי כסלי' הי' דלחויי' משום דלחויי' למימר בזה בלחמי' בהריבא דמותי מחמי בהמה בחי' פריקי מירקי כו' ע"כ, ולפי"ז לריבין לומר דהא דלחיא כדראשונים וברש"י ז"ל שהחלב שכוון בשרי' לחוס ורק שעל הכסלים וכן חמה הקרוס העב שמכסי' מותר מטעם דנקרא כשר חופק ולמה לא חייבו דלמח בהמה בחי' פריקי מירקי לר"ך לומר דהטעם הוא משום דהאם הכשר מקיף כביי החלב והחלב סגור עס ומשי' ל"ש עס פריקי מירקי אבל היי דשיך פריקי מירקי בודאי אסור :

ד) אן וז"ל דכסלים עומן ל"ש פריקי מירקי דהא רש"י ז"ל פירש דהא טעם משום דבחי הבהמה אבריה נעים והמתנים נמשכין כלפי מעלה והכסלים נמשכין למטה משי' פריקי מירקי ומ"ו והחלב נתגלה, אבל ככסל פגמו יש לומר דלא שייך פריקי מירקי וכל הכסל נמשך למטה והכל הולך אל מקום אחד ומשי' מותר החלב שחתמה הכשר דרק שבתכסלים ותחת העור הליקן, אבל בכשר הבהמה לזד הגב עס חלב הטעם שפנינים מירקי דהא חו"יין הכס בלחא החתיכות כשר מחפרדות ונדלות ומ"ו והחלב שכוון אינו סגור בהבשר משי' מירקי חלב שעל הכסלים או על הכליות, ומשי' איחא כספרי ניקור שחתמות הללו לריבין ניקור סביבס, ואחר האריע כ"ו ממילא מוכן עס ע"ג כשר המתנים היינו בבה הבהמה לר"ך ניקור אף שאין עס חלב הכסלים ולא חלב הכליות דכל הנקרים אף עס ע"ג כשר המתנים היינו בבה הבהמה לר"ך ניקור אף עס חלב הכסלים יודוע, אמנם ישן שהחלב שפנינים נוקב וירד בין התחלקות החתיכות כשר הבהמה ומ"ו ומשי' אסור דבשע שחמפרקות ומ"ו מירקי חלב שעל הכסלים, ממילא מוכן דגם ע"ג הבהמה ויאל החלב שבתכסלים ושכליות דרך התפרדות החתיכות הגיל ונדבק בשומן שע"ג, ובעת

ז) ובה נחיישב ל' מה שנתקשו בדברי' הגור"ב הגיל במשי' שעל הכשר הגיל יש עס חלב הן לזד הגב הן לזד הבטן ולא איכפה לן החלב הנמלח עס הא היה חלב דפנות בלא אכרה תורה, ולפי דברי' ניהא דהאיסור הוא על האומן כניחו ממילא מירקי חלי' החלב הגיל, וזה האיסור הוא על האומן שמלך קחח ע"כ, אבל אין האיסור על הכשר בעומה דגם אין איסור חלב, אמנם אם נלמד כן דהאיסור הוא משום החלב הנדבק חמה האומן שע"ג ושלזד הבטן למסר אי"כ חלב היה יכול להשפוטו הכבד חמה האומן דב למטע עד חלב חלב הבהמה מחשטט סביב חלק הפנים ולמה לא משא בזה לנקר האומן מחמתו ככל חלק הפנים, אמנם יש לומר דהטעם בזה כיון דשיקר האיסור הוא משום שפריקי מירקי יש לומר דשיעורו דער ז"ל אי"כ יכול להפרק האומן ולזו מתקומה ולכא' עד חלב ללע הי"ג, ויותר מזה ח"י להשפיק אחרוי' ללע הי"ג :

(ח) **עוד** יש לומר בפשיטות יותר דמשה' שיש עס איסור הכבד משום דחלב הכליות מונח תחת על הפלס הי"ג ונוגע עבין שבין ללג י"ב לי"ג. משה' נדבק עס החלב. אך עדיין קשה לדעת זה יורחא למטה דגם עס החלב. אבל ע"ז כבשר הג"ל מלמטה עס אין מניע החלב. האדם לזה לדיעבן לבא לבסודותיו הג"ל דעיקר האיסור למטלה ע"ז הכבד הג"ל הוא משום החלב שדבוק תחת השומן שע"ז ומשום דבמהה בחי' פריקי מיסריקי כאשר הוכחנו לעיל. וגם למטה תחת הכבד האיסור הוא חמשי שדבוק תחת תחת הקרום והמשום דבמהה בחי' פריקי מיסריקי. אך נחשקתי כזה על המנהג שהגנו למסיר הקרום עוג' ראשי' הדפנות ושאר עס חלב על ראשי' עגמותו הג"ל תחת הקרום הג"ל. והנה גוף החלב שע"ז הפלגותו אין בו איסור מטעם דחלב דעטת העורה הוחרה אך למה לא משא על השומן שמתחת שמה' על המוסר ממקום החלב שגם הכפלים כאשר את חוששין על הזמן שגם הכבד שבין ללג י"ב לי"ג :

(ט) **אמנם** נתייבש י"ד דשלי' הכא חלב שע"ז ראשי' הדפנות הג"ל כיון דהחלב נדבק לראשי' הדפנות עס אי"ז לחוש שמה' היא מחלב הכפלים מטעם דאמרי' כאן נמצא וכלאן הי' וכן חוששין איסור מחלב' אבל חלב כהגבד תחת תחת השומן כן אין לומר כלאן נמצא וכלאן היה כיון דהוא חושש וידי' ל"ש כזה לומר ככזה' משה' חיישין שמה' היא חלב מטעם דבמהה בחי' פריקי מיסריקי. עוד י"ל מטעם בפשיטות יותר כיון דעיקר האיסור הוא מטעם דבמהה בחי' פריקי מיסריקי וזה ע"ך חלב הדבוק בשומן דאפשר להפסקר ולזוז מחוקו כמובן כשם אבל החלב הדבוק על ראשי' העגמות ע"ז דזון כביהה עס אי"ז להפסקר ולבא ע"ד חלב סתם. משה' אין ט' שום איסור :

הכבד נושא י"ש עס חלב ולא נחשב כשר חמה עס משום דפריקי מיסריקי :

(יב) **גם** כמה שסיים עס הג"ז חו"ל ואם אין עס מנקרים מוחמין וישא שגם הלל רב אחד ע"ז נלגטו פ"ז. ולפי דברי בנו הש"ז. הפירוש בדברי דקאי' על ללג הי"א מה"ז וללג הל"ו יבולין להניחה בחלק הפנים וחללה לומר כן כי על הללו הל"ו מונח חלק המלח המלח כנראה בחש. גם כבר העיד המ"ז המנהג להניח הלל האחרונה לחלק האחרונים ולפי דברי' איזוהו ללג האחרונה אם לא הלל הי"א חו"ל. ואין לומר דבטובה כרצונם המלגטו המנקרות דהיא ללג כרצונם ולא האחרונה כמובן. ועוד דאם כוונת המ"ז על ללג הקטנה אך יחמד שהיא רק חומרה כלי טעם עס הא' שביקרה החלב בכליות ותרבה דומתי חמגי כג"ל. ובחמת פי' הש"ז בשלחו דברי המ"ז דקאי' על ללג הי"א מה"ז כזה נהגו להניחה להאחריים. ובחמת כי בגוף דברי המ"ז שכתב דהמנהג להניח הלל האחרונה חמגי אחריים הוא חומרה כלי טעם כבר כתבתי לעיל דלינה חומרה בעגמות אך דינה היא. ע"כ כבר נמצאו החלבים האחרים ולידין יקור ממנקר מוחמה :

(יג) **ובזה** שדוכין כן מהמ"ד סי' קפ"ז שכתב שאם נמצאו כביהה ללג ימירה יש נמנעין מלחלוט ללג ימירה חמגי שקרובה היא לחלק הכליות ומשמע מדברי' דדוקא היכא דיש ע"ז ימירה הוא דיש נמנעין מלחלוט משום דקרובה לחלב הכליות דהאי ללג אי' לה מקום כדזון כביהה בחלק הפנים רק קרובה לחלב הכליות ואפי' כביה' יש נמנעין ויש שאין נמנעין ולא הלכה פסוקה היא אבל היכא דליכא ללג ימירה ליכא למד' דאוסר דהא אינה קרובה לחלב הכליות כלל עכ"ד המ"ז :

(יד) **לפעניד'** ללג הכמה מהמ"ד דבאמת ס"ל להלכה ללג ימירה ליכא ללג ימירה אפי' דריבין להניח ללג אחת לחלק אחריים משום שגרידי' יקור. אך אם יש ללג ימירה יש נמנעין מלחלה אפי' ע"ז יקור משום דקרובה נוזרו לחלב הכליות ואי"ז לנקרס היטב. כמו שהמנהג ע"ז ללבוט הללשטת הקטנות אפי' ע"ז יקור. וזה מה שהביא עוד ראשי' מהמ"ז. סג"ל וז"ל המ"ז וכפסא מהרי"ל בריש הלכות אור"ה כבוד חו"ל ודזון ככא שכתב מבית הטבח ומלא כה מהמ"ז סג"ל י"ז ללגות ואמר לחתוך ללג העלוונה כי היא לריבה יקור כמו האחרונה דזון שייך לפנים ר"י. ללגות ואמר שיש יסודי' כזה למנות ככ"ש דהא עכתיש שכתבים ממחת המכירות עג"ל. ומשמע דהאי' עג"ל עג"ל הוה כללע אפי' ובחלוט ללג אחר מהמ"ז סג"ל שגרידי' יקור ואינו מוסריק כמה שהניח הטבח ללג אחת כמנהגם אלא אף אותו ללג נמי לריבה יקור ואינו שייך לפנים ר"י י"ז ללגות ולפי' שלטפסום יש ללג ימירה והטכחים אינם יודעים בכך ע"כ ליה למנות ככ"ש י"ב ללגות וכל מה שישאר הכל נשאר באחריים וחומרה ימירה היא להחמיר כולי' היא דהא אפי' כללע אחת אין אי' רואה שום איסור מזד' הדיון ככל דברי' הפוסקים רק משום המנהג. אי"ז הוה דלא לזוזק ענה ולמה נחמיר כולי' היא להניח יותר מללג אחת בדאיכא ללג ימירה כ"י עכ"ד המ"ז :

(טו) **אמנם** באמת מהמ"ז סג"ל לא חיידי' מללג ימירה כלל רק דהי' כה מנין הללשטת כתיקון. ומשה' המהרי"ל דזון ככא הוהא מבית הטבח ומלא כה מהמ"ז סג"ל י"ז ללגות הפירוש פוה שמאל' גם הללע י"ז בחלק הפנים. ע"כ אומר לחתוך העלוונה כי היא לריבה יקור. והוא' דלידרי' שהללשטת היא כתיקון ולא היה ללג ימירה כלל מדליזה למנות ככ"ש י"ב ללגות ואם הי' המעשה כללע ימירה למה לריב למנות כי באמת הוא דבר שאינו שכיח כלל ואי' דבוקא אחר' ממו דאי' דבוקא אחר כל העריפות דאוליגן כתי' רובא. ועכ"ד דלידרי' דהללשטת היו כתיקון והאנשים שגנבים ממחת המכירות. ע"כ ליה

(י) **ובזה** יש לדמוק ולישב גם דברי הח"ם דכ' בשאבות ס"י ר"ח דהבשר שבין ללג י"ב לי"ג לריב קלח יקור ומשפ"ן השליש העור הדק מעלי' שהיא קרוב להגב הכפלים כ"י עכ"ד. ודבריו סוהדין לכאורה לדברי הט"ז הג"ל דבמש' עס חלב על כבשר היה הן ללג גב כיון ללג מקה. והי"ם לא נחב רק עג"ל להפשיט העור הדק מלמטה. אמנם לפי דברי הג"ל אי"ז דהי"ם ג"כ ס"ל להלכה דהשומן שע"ז הכבד הג"ל לריב יקור משום שמה' חמגי חלב כאשר ביארתי לעיל. והי"ם לא העירו דבאמת כל השומן שע"ז אחריו הכתמה לריב לנקרו ממחת' וגם זה ככל'. ולא הוירי רק עג"ל להפשיט העלוונה מעלי' שהיא אסור מ"ע מטעם שקרוב לחלב הכפלים. והאיסור על הקרום הי"א הוא מ"ע מטעם שיונק מחלב הכפלים. וכן דלידי' כ"י מורה וזה כבוד היקור. אמנם אם מפשיט משם הקרום היה אז מוחלל משאול' כזה גם חלב הכפלים הדבוק עלי' :

(יא) **אחרי** כתיב וזה נוכרתי בדברי בנו של הג"ב כשהבשר שיכח ליון שהביא עס דברי הג"ב הג"ל ופירש בדבריו נחשב ע"ד הכבד שבין ללג י"א לי"ב כוונתו כזה דללג י"א קורא הללע הגדולה שבסוף ללגות הגדולות וללג י"ב כוונתו על ללג הקטנה כבשר הזה יש עס חלב :

אמנם לפעניד' אי"ז לפרש כן בדברי הג"ב חזא כבש"כ הכבד שבין ללג י"א לי"ב. הנה מספר י"א יורחא דהיא ללג י"א מה"ז. אבל מה שכתבתי ללג הקטנה כגם ללג הי"ב חזון מחליל חשבון הללשטת אם המחלולין היינו מזד' הוואור' הוא ללג י"ב ע"כ. ולס מחליל לחשוב מהמ"ז הלא מהה כ"ש' רק י"א ואך שייך לומר עלי' ללג י"ב איזוהו דמיון השמות ויש לללג הוואור' עס הג"ז לומר עלי' ללג י"ב. ועוד דבאמת אחר ללגות הוואור' מחלילין מחלבים העקריים היינו כלי' הכליות וחלב הכפלים וגם הכבד לריב יקור עס כי עס הכרבה דומתי חמגי ולמה לא קאמר רק עג"ל יקור משם החלב שע"ז ושמתחתי' א"ג. בתוך

לזה למטת הללוים כפי' . ומה שהביא עוד ראי' לדברי' החלוטן מוה"ר קנצל' ז"ל שחשבה כח לידו שחלף כבהמה י"ד ללשוט תל"א וכו' (דמותו ז"ל) והסביר אה הי"ג עכ"ל :

(טו) אדרבא מזה יש ראי' לנ"ד דבאין כאן ללע יתירה עכ"ל הללע י"ג אסורה חדרתב בעבודת דד' : שהי' י"ד ללעוט ונשי' הכאיר הי"ג . והעטס הוא משום דאמר י"ד משום שהיה קרובה לתלב הכלות הש"ס הכשיר הי"ג . משמע דאם אין סם ללע יתירה הללע י"ג אסורה ועטס איסורו משום דסם מחילוי החלבים של"ר יקור מתנקר מומחה והבשר שבין ללע י"ג ל"ג ל"ג יקור משום דיש סם חלב מ"י נדרים . נאשר ביראתי לע"ל . וכן מוצא בנב"י . אכן ראי' בכספר וצח שמואל בהלכות יקור כתב וז"ל ור"מ הכשר שבין ללע י"ג ללע י"ג שש"ך לקוש"ן עמלו של"ר נלקח אותו היטב כו' . משום מדברי' שהבשר שבין ללע י"ג ל"ג יקוש"ן ש"ר נלקח מ"ע לא משום המלב שש"ך לע"ל :

(יז) אמנם לפענ"ד אין ראי' מדברי' לדין כי מחוליו ספרו נראה שהוא מושב ללע פנים רק י"ג ללעוט כפי' סם הללע שבהו היינו ללע אחר שבהו ואח"כ י"א ל"ג והללע הי"ג מושב הללע קננה . ולפי"ז יש סם הקוש"ן כי סם מחילוי בשר המתמים היינו התרכא דדמי חמ"י כפי' שפירש"י סם דר"ג י"ג ז"ל שרמב"ם מרחיב לחמה מללעוט קטנות . אהנס להנהיגו שמתמים ללע אהם מהל"ג לתלק האחורים ובאחת הללע הי"ג היא ג"כ ללע גדול שיש בה מוח כמו שאר הללוטו גדולות כי במוח יש גדול ללעוט בכל ד' כמו שאר רואין בחוט ואח"כ מחילוי היא ללעוט גדולות . א"כ לפי המנהג שמתמים ללע אהם מהל"ג ללע האחורים ולפי"ז אין סם עוד מבשר הקוש"ן כי בשר הקוש"ן שהיא המתרכא דדמי חמ"י מחילוי מללעוט קטנות ואפילו א"כ אחר שסם יש מבשר הקוש"ן ג"כ לא הי' ל"ך יקור לעטרי' . ועטמו וימוקו' בזה דהא אהרינן בנמח"ל א"כ לא דמאר שמואל חלב שהבשר מוסה אותו מוח"י א"כ מקשה בנ"י והאחר רב מתנא הוא מברא דדמי חמ"י אסור ומתא בנמח"ל בנמח"ל בנ"י פריקי מיסקי . וזה ל"ך שאלו ונאמי בכשר שבין העלמות הגדולות דלכשר סבור סם בין העלמות וא"כ להפסק . ומס"ה לדין תלכ"א דאחת שאט מתמים ללע אהם מהל"ג ללע האחורים ל"ח כאן סום איסור בכשר גופי' וז"ל יקור גוף הכשר הוא חלב מ"ע והובח שמואל לפעטו דהי' סובר דהללע י"ג י"ג חלף המל"ק דכן כתב בפרוש הל"ן ז"ל ומכ"ס נאם שידמון לפמתי' ללע בכל ד' וזמר מ"ע ללעוט סם הללע הקנטס עכ"ל :

(יח) אמנם אכי' בנתיב ור"מ"י שהללע הי"ג הוא כחאם הללעוט הגדולות שיש בהם מוח ובאח"כ משמע הכי' בנמח"ל דהי"ג י"ג מחילוי אחר שני הללעוט קטנות שבהו . ובאח"כ גם הכר"מ והגול"ס משבו כן שחשבו"ן הי"ג מחילוי אחר ללע אהם שבהו ובס"ה יש י"ג ללעוט וללע בנתי' על הי' באושים הר"ל א"ך לא שמו עינים בהדולת לרלוט והשנינו בנ"ך בהכחה במתי' הללעוט שבת"ק הפנים גופי' א"כ י"ג ללעוט מ"ן מהללע גדול שמתמים לתלק האחורים והיא ללע היא מהל"ג וללע הי"ג מהמתלתן מהלוא"ס : שהני' ללעוט המוח :

(יט) דיוצא לנו מדברי' אלה להלכה לפי מהנינו שמתמים לתלק הפנים י"ג ללעוט וללע אהם ללע אחורים הללע ללע אחורים י"ג ללעוט וללע מהל"ג ושי"ך בה הפירושות דש"ב"ר הללעוט הגדולות ולענין יקור לריכה יקור כי מ"ג הללע האה מונח חלב הכליות וקשה לנקדה מהלב שש"ך והבשר שבין ללע י"ג ל"ג ל"ג ל"ך להסיר מ"ע' האותן מ"י הגדולין היינו מפנים ומבחוץ ולנקותו שלא ישר על"י מ"י שמתנוט כי בשמות נדבק חלב

וזה הוא מדינא כאשר ביראתי לע"ל . וטוב יותר שלא יאכלו הכשר הזה ולהניחו לתלק האחורים בתקום שאין סם מנקר מומחה היודע לנקר חלק האחורים וכן הבהנתי בעיני . ובפרט שאותן שש"ך חלק האחורים שנהנו הקלבים לקלוט ואחורים שאין סם אסור ירק יש איזהו גירסי ונטולים אחום מהפנים ומכא"כ אוחו . ובפרט אחורי הכבשים השמנים קולפים שאותן מחלק האחורים וקורין אחום היינו"ל לפי מה שבראתי לע"ל יש איסור חלב ע"ג השמנוני' הר"ל בלד הכשר וריכה יקור מתנקר מומחה וזה מוטל על הנכנסים ואחורים בכל עיר להשיג על הוכחים שמתקנים ע"ג חלב הפנים שאין ידמו ידס לנגוט בשמותן אהר אחר ללע הי"ג . וחון ממה שמשלי"ם רבי'ם בראשית חלב שמתא האותן הר"ל . עוד ראי' ממשלי"ם גדולה מזה שש"י שטעלים השמות בעוד שש"י נהנו לעשות חרי"ם בעורות ושמינתו של הכבשים השמינים מחמורים כדי שיראו שמינתם וקולפיהם שאותן מ"ע' האחורים לתלק הפנים ומתמקיים בהקליפה הר"ל עוד שמיני"ם לתלב הכליות כי השמות כבר גענו להכלות וקולפיהם עם האותן מחלב ומכשלים רבי'ם בראשית כרת רח"ל . ואם יתגללו הוכחים שאינם טעלים מהאותן הר"ל רק קרוס דק . וא"כ איזה חשק חלב יש בזה דלפי דברי' שהוכחתי שיש סם חלב בהשמינתו הר"ל . א"ך עכ"פ הוא השמות הר"ל שללד העור הוא שותן ולא חלב והאיסור הוא משום דבנ"ך חלב בשמות היה ללע הכשר . וכ"ז הוא אם נטעלים כל העור שכל חלק האחורים הר"ל ממילא טעלים עמו ג"כ חלב חלבו אם מתינים כל העור השמן הנדבק בהבשר ללע הכשר ואין קולפיהם מנתן רק הקרוס שש"ך א"כ הקרוס היא כדורא שותן כשר ולא חלב :

(כ) אמנם לפי האהם גם בזה יש מחשול גדול ונגעלים בזה בראשית חלב . ואפרס לנו העטס דבאחת בכבשים השמינים שהאותן שש"ך האחורים שב אין חלב אם קולפיהם רק קרוס מ"ע' העור העב השמן משום דחלב הדבוק בשמותן שללד הכשר נשאר מונח על הכשר . אהם מה ישבו ונגעלים חלב הפנים שמינים הרבה וכל השמינתו שש"ך אינו רק כמו קרוס דק הנקרא היינו"ל וא"כ נקלסוהו כולו מהאחורים ובאחת גם בקרוס דק דבוק חלב מתמחי' ונמח"ל שנגעלים בראשית חלב דאורייתא . ועוד דגם אם השמינתו של האחורים היא עב עכ"ז יש סם מקומה בשמותן הר"ל שהיא דק כמו קרוס וקולפיהם אותו מהבשר א"כ דבוק בו חלב לפי"ז ל"ך לעמוד ע"ג מנקר מומחה היודע ומבחוץ בין קרוס לקרוס . ובאחת כשי' מנקר מומחה יכול לנקר כל הקיורים האלו אבל בתקום שאין סם מנקר מומחה היודע לנקר כשר האחורים הלי"ה לנגוט בהקרוסים הללו לקולפיהם לתלק הפנים רק דיוס מחש בכל כשר וחלב מחלק האחורים :

(כא) ג יבעלו מנהגם שנהנו לעשות חרי"ם בהשמוני' שש"ך הכבשים וכדי שיראה השמוני' מהפנים התרי"ם חון ושי"ך קולפיהם השמוני' גם מחזורי' ללע הי"ג על הללע י"ג וסם הוא נגד חלב הכליות . וחון מנה שהוכחתי לע"ל דבנ"ך האותן דבוק חלב בתקום שהוא מונח על הכשר ע"ג נטעלים עם האותן חלב הכליות מחש מפני שהאותן אחר ללע הי"ג הוא מחש נגד חלב הכליות ובכבשים שאינם שמינים כ"כ עוד יוכלו להסיר ולהבדיל בין השותן להחלב . אבל בכבשים השמינים הרבה או אין סום הבדל כשר בין השמות ללע הכליות כי מתמח' שמונתם נהפך גם חלב לשמוני' ולזה אין יוכלו להבדיל בין האותן שש"ך לחלב הכליות ובמתמקיי"ן משע' או נטעלים גם מחלב הכליות עם האותן ומכשלים רבי'ם בראשית חלב ר"ל :

ע"כ ישמחו עליהם שלא ישבו עוד חרי"ם ע"ג העור שש"ך ולכופסם לאחורים לתלק הפנים כ"א יעלו לעשות חרי"ם יוכלו למדון בצוף העורות השמינים הר"ל .

אבל לא יחסכו המרוצים לאחוריהם כ"א לנשות חרין כעבור
 ומילא יתרחב השומן בתקום החקר. ולא לקלף גוף העור
 כי כזה יבואו לירי מבשל ח"ו. עד כה נזאלתי א"ע מחויב
 לכאר קלת ריני ינקור ואם ישוער אותו עוד כזה הגני מוכן
 להשיב כ"י לנשות א"ח הכרס ומנגלגל וכוח ע"י זכאי ומטרדות
 חקר וסי' שלמו יאריך כ"י הדושה"ם בבכסה רבה :

סימן ח.

אמר

המתכבד הנני להודיע לברי לרבים אשר הנני נכר
 בדבר הלכה אחר בענין ינקור החלב מאכרס
 ריש מעי' בלחמה כנמרח מולין (רק י"ג) א"י א"ש
 כ"ש מעי' בלחמה כ"ש גירלה וזהו חלב ששל הרקין והוכה
 כ"ש מעי' ס"ד פ"ו. והנה בנוף הדבר מה הפירוש כ"י
 גירלה אם הכוונה על גוף חלב ששל הרקין או על הקרום
 שעי' הרקין. הנה כנ"ח"א שם משמע דה"ל רק על הקרום
 לכר. אמנם זהו מלתקת ישינה בין גירלה על הקרום ורי"א
 דבונת המעי' כשפיו דה"ל לקלף מהם ק"י הקרום עם
 הדבוק בו ולא לגרור גוף החלב ששל הרקין ויש גדולי
 האחרונים שאומרים שפירוש כ"י גירלה יינו לגרור גוף
 החלב ששל הרקין הללו שבריש מעי' ומה נדבר להקין אמנם
 בנוף הרב נמרח כנ"ח"א שם וז"ל ורי"א שא"ז אורך אמה
 ממש. ולכן נכחו למדור כדכ"ט ואין מ"כ"יין אורך אמה
 נ"מ"ט. מה לא ראינו בשום אחד מהאחרונים. שיאמר
 ז"ל. וכשאי' עלמתי הנני נכר מאד כזה ויש לי
 ספיקות עמומים כזה ע"כ המעמתי בדעתי שג"כ לה"ע ספיקות
 למי שכירי ורבותי הכרס האחרות הגדולות גדולי דורינו
 שמי' ובקשתי מנו לענין כ"י ולהאיר ההלכה לאחיהם. וזהו
 דברי ההלכה:

(א) גריסין

כנמרח מולין (רק י"ג ע"ה) אמר רב יהודה
 אחר שפירש ע"ה ריש מעי' בלחמה כ"י גירלה
 וזהו חלב ששל הרקין. ופ"ש"י וס' וז"ל ריש מעי' שברקין
 ואלו מן הקיבה לריך לגרר חלב ששליה ב"אורך אמה.
 והרמב"ם ז"ל כ"ז מ"ב"ט מ"א כתב ז"ל חלב הלכ ומלכ
 המעיס וס' הרקין המלפסין כולו מותר מן המעיס הסמוך
 לקיבה שהיא חמילה כ"י המעיס שריך לגרור החלב שיש עליו
 ויש מהגאונים שכתבו ד"ל המעיס שריך לגרור היא המעי'
 שיואל בו הרי"א שהוא סוף המעיס ע"כ:

(ב) ורנה

בלחמה לשון גמי' הגיל. וכבר ע"ה הראש"ש ז"ל. והוא
 משום דרמ"ז"ים מפרש לג"מ קרוי לחמה ע"ה המעיס כזה
 ע"כ. והנה בדברי מהר"ם ז"ל יש מקום להקל ולהחמיר.
 ד"ש למד דהרמב"ם ז"ל ס"ל דה"ל אורך אמה וס' בגרירה
 קלת מהרי"ם מעי' ויש למד לחומרא דהרמב"ם ז"ל ס"ל דלא
 ס"י באורך אמה רק דכ"י גירלה לכל אורך המעי' והיינו בין
 לפירוש ה"א דהרי"ם מעי' הוא בתקום יליחו והחלתו מהקיבה
 בין לפירוש הגאונים דהרי"ם מעי' פירושו על מקום יליחו
 מהגוף שהוא סוף הגמי' שריך לגרור החלב מכל האמות
 הגיל היינו עד מקום שנקראה אמה. כלומר שהולך בדרך
 ישרה קודם שמתחיל להתעגל ככ"י הכנחה שאז ערין
 נקרא אמה ע"ה אמה הא"ס כפירוש הראש"ש ז"ל הגיל.
 ונראה לפע"ד פירוש זה הוא שהקיבה ככונת הרמב"ם ז"ל
 דתחלת המעי' בין ד' הוואל מהקיבה בין ד' הוואל לאז מן
 שהוא סוף הכ"י כ"י כ"י גירלה על מקום ששמי' סוף בדרך
 ישרה כפי' קודם שמתחיל להתעגל דה"ל דכ"י הרמב"ם ז"ל
 שמומי'. וס' דכ"י ר"י כ"י גמי' שמומי' לפירוש הרמב"ם ז"ל
 והא ק"ל. ואם אכרח לריך לפרש דכ"י וכן משמע לי מלשון
 הרמב"ם ז"ל שכתב חלב המעי' וס' חלב הרקין המלפסין מותר
 משמע דל"ו מחר החלב רק בתקום שמתלפסין היינו בתקום

סובכין סביב הכנחה אבל בתקום שאין מלפסין אסוף:
 (ג) וכן משמע לי מדכ"י רש"י ז"ל דהא דכחה העיבור על
 ריש מעי' בלחמה שפירוש פירוש שיעור אמה הוא ל"ו
 דוקא. מחר דמ"א ספקא דהשיעור הוא עד אמה דהא רש"י
 ז"ל כתב הפטום משום שהחלב ששל הקרב שקורין סילג
 מחובר בו. וזה דבר ששינוי רחוק עד היכן מחובר החלב
 הגיל. ועוד דה"ל יש מילוק כזה בין כהמה גדולה לקטנה
 ובין דקה וגסה דכמהה גדולה מכסה החלב יותר ובקטנה
 פחות ד"ש כהמה דקה גדל אורך המעי' הוא פחות מאמה
 וכמהה גדולה בודאי נכסה החלב יותר מאמה. ואין לומר
 דנקט השיעור היורד גדול עד אמה לתומרה דה"ל כהמה
 הקטנה נקטר כן דלמה נחמור כזה וזה הדבר הוא לפנינו
 ואפשר לנמוד על שיעור ע"כ נראה לפע"ד דה"ל כונת
 רש"י ז"ל על שיעור אמה בעלמ"ס. אך כל אורך המעי'
 המתחלתו מהקיבה עד המקום שמתחיל להתחבר להדרא
 דכנחה כ"י גירלה וכן שמו"ט ז"ל מדכ"י רש"י ז"ל (דקף
 מ"ט ע"ב) שיעור אמה וז"ל מחובר וז"ל כשחלה הוא פשוט על
 הקרב וכן על הרקין כדלשון אבל חלב הקיבה אינו מוחב
 אלף חמיכות חתיכות הוא ארוך ושל הרקין מריאשו והלכה
 כשמפרישין אותו מן גשאר מן החלב אל"ס ולא מוחב הוא
 אלף אורך ככ"י ע"כ ה"י מדכ"י רש"י ז"ל ואין הרקין
 מריאשו אורך כשמפרישין אותו מ"ס משמע דמד מקום
 שמפרישין המעי' כ"ל מהרקין נקרא רש"א הרקין וכ"י גרורה.
 ומקום שמפרישין הוא בתקום שמתחילין הרקין להתעגל סביב
 הכנחה החלב ששליהן הוא מוחב קרום וינקף והוא חלב גמור
 אלי"ב דכ"י וע"י גירלה. דאלי"ב סוף"ל דאחר כלות האמה
 אינו מוחב אלף אורך ס"ס וזהו לרש"י ז"ל להאריך בלשון
 הסטור ולפרש מקום סיום החלב שבריש מעי' היינו
 כשמפרישין אותו מן כ"י הא גמי' בעלמו כנמרח השיעור
 דהוא אמה. וכ"ז ה"י דוקא אינו א"ס ה"י שיעורא חד"א עם
 שיעור אמה. אמנם ע"כ א"י שיעור אחד דאורך המעי'
 שמתחיל לפי גדול כהמה וקטונה. אמ"כ דהא שכתב רש"י
 ז"ל דהוא שיעור אמה לאו מוחב על אמה מש"ק רק טונתו
 על שיעור כל אורך המעי' מוקום שמתחיל לל"א מהקיבה עד
 מקום שכתב להדרא דכנחה ומחמיל להתעגל כל אותו השטח
 הוא חלב גמור. ולשון אמה הכונה על כל אורך המעי' הי"ש
 קודם שמתחיל להתעגל כ"י הראש"ש בדכ"י הרמב"ם ז"ל. וז"ל
 ה"ל דבונתו ע"כ שמתורב כספר ירוש"ם הונא דכ"י ק"י
 בהמדכ"י פרק ג"ה דמן שומן הכנחה לריך לגרור אמה מפ"י
 שנדבק עלי' מן החלב ששל ראש מעי' וז"ל המדכ"י ויש
 מעי' בלחמה כ"י גירלה וזהו חלב ששל הרקין פירוש ירי"ש
 אותו ר"ע מכל החלב והרקין דבוקין בקיבה מזל אחד ומלכ
 המכסה את הקרב הוא שמשפ"ס על הרקין. ומקום פירוש
 כ"י הרקין גרורא הלכ"ל לריך לחל לב על מקום פירוש
 וכשהטבה מושך הרקין בעורן חמין אינו נדבק חלב כ"י
 וגשאר אותו חלב הטעון גרירה כהדורא דכנחה הלכ"ל הכ"י
 לחלוט מן הדורא דכנחה גירור אמה מן החלב ללד הקיבה.
 וא"ס משך הכנח הרקין ואלו נודע מקום דל הקיבה לריך לגלגל
 ולחמור הדורא דכנחה א"י כ"י כדכ"י וס' בתקום שמשפ"ס
 כה כ"י עכ"ד:

(ד) ורנה

המעין ומתקרב דכ"י המדכ"י יראה בעליל דל"ו
 וזמן שיעור אמה החלב ששל ראש הרקין רק אדרבה
 ככ"י דלריך לחל לב על מקום פירוש של החלב המכסה
 הרקין. משמע דהוא שיעור מוגבל אחר לזה והשיעור אמה
 החובר כ"י קאי על שומן הכנחה שריך לגרור ממנו אורך
 אמה א"ס משך הכנחה הרקין כבדון חמין מפ"י שנדבק חלב
 הרקין כה"י עד אמה:

(ה) ורנה

כהרי"ם ז"ל מוכר דלריך לגרור החלב מהרקין
 כשיעור אמה ונשמע דבונתו על אמה מש"ק
 אמנם נראה לפע"ד ד"ש לפרש דכ"י ג"כ כפירוש ה"ס
 ירוש"ם המוצא בהמדכ"י שם שבה"ש לשל וברש"י דכ"י
 דבונתו כזה דכנחה לריך לגרור החלב מכל משך הרק
 מהחמלה

המחללה יליאתו המקיבה עד מקום דיבוקו לנדרה דכנחא. אך שיעור האמה קאי על גירסת המלך שמתוך הכנחא שגמר ע"ה אכנחה כפחמישין הדקין הכנחה כעודו חס. וכן יש לפרש דברי הרא"ש ז"ל לרי"ך לגורו הדקין כצורך אמה אלל מקום דיבוקו לנדרה דכנחא כדי שלא יתדבק המלך הדקין לשמן הכנחה אבל באמת בעי כל אור"ך הדק המלך ממקום יליאתו המקיבה עד שמת הכנחה גרירה ועטמו משום שעל המכסה אה הקרב חזוקב בו. והוא דלמר ר"י אה"ר יש משי' באמת בעי גרירה ויהי ומהלך שעל הדקין אין כוונתו דחלב שעל הדקין הוא רק שיעור אמה דכאמח חלב שעל הדקין הוא יומר מאמה אך כוונתו דזה נמי חלב שעל הדקין משי' בעי גרירה שלא יתדבק לשמן הכנחה כשיפרישו מהכנחה בעודן חמין משי' איש לישבא דבעי גרירה דהא באמת אסור כל חלב הדקין המקריב משי' דלא נגרע מחלב שיע' הקיבה לנדר' לטעו כולו ונקירו מהקיבה משום דהוא חלב טמא. והרא"י דמשי' אינו סומם משום דמינו המודק והוא תומך בקיום ומתע' דכל החלב שעל הקיבה הוא חלב טמא. דלא הי' מתקין כפי טעור אז הי' סומם בודאי אף דמונח עליו חלב טמא. אמ"ר דכל החלב של הקיבה הוא אסור עד כשר הקיבה בעלמו ולהאוסרין חלב דאקשחא הוה כל החלב דאקשחא אסור משום דכלו הוא תומך קרום ונקלף. וכן להאוסרין חלב דלייתרא משום דסברי כרי' דבעי קרום ונקלף ג"כ כל החלב דלייתרא אסור. ורמב"ם הי' סומם :

העיקר חסר מן הספר דהול"ל דמראש הדקין ואיך אין שם חלב שעל הקרב :

ח) ועוד דלא נגרע מחלב שיע' המכסה וביה"ט דאסור משום דחלב המכסה את הקרב דבוק לחלב של המכסה וביה"ט. הרי דלמשי' דהאסור הוא משום חלב המכסה לפיכך כל החלב אסור וכן החלב שיע' הכהן שחב הרא" ואלן מתמריטן כוונתו כולו אסור אמ"ר דלין האסור רק משום חלב המכסה שיע' :

עוד נראה לפענ"ד דעכ"ל דהא דריבחה החורה מואת כל החלב אשר על הקרב החלב שבראש הדקין היינו החלב שבנוף הדקין ג"כ ולא החלב שיע' ומזידן דהא החלב הזה הוא חלב המכסה את הקרב בעלמו ולא אילתרך לריבוייהו אמ"ר דהכחזו ריבה אף החלב שבנוף הדקין. גם כיון דריבוי הוא לענין הקריבה ע"כ המזבח אין סבדא שהמורה דריבא הקרום שיע' הדקין לענין הקריבה. ובדואי הכוונה על כל החלב שיע' הדקין. ואם אמנם דהחורה רבחה חלב המכסה את הקרב ולריבוי יואל הכוונה רק על המכסה אבל החלב שנוף על הקרב לא נאכזר. שלמי חסם דהוא חלב נמור אבל בראש הדקין אם לא קרום לעד ע"כ החלב שעל הדקין ואין סבדא לומר דהמורה רבחה הקרום שיע' לענין הקריבה :

ט) ועוד דרא"י לומר דמה דמרכבה החלב שבראש הדקין משום דהוא תומך קרום ונקלף קאי רק על החלב המכסה שיע' אבל גוף החלב שמתח הקרום אינו חלב דהא רש"י פירש חסם וז"ל כשמתים מחמילין למשוך מן הקיבה הוי חלב שעל הדקין אסור עד אמה לרי' מפני שחלב שעל הקרב שקורין טילא תומכ בו וכו'. ואיך כיון שהקרום שיע' הוא תומכ בו איך שוב אינו תומך דמזיח פריש' כשחלה הוא פרום על הקרב ואיך לרי"ך ליהוים נפדו ולא תומכר א"כ ע"כ דמה שזמרו דחלב שבראש הדקין הוא תומך קאי על גוף החלב שיע' הדקין שהוא תומך ואינו חזוק הדקין. עוד שמשמע ל"ן כמשנן האיז' כשימון חמ"ז שבתם שם וז"ל ויטול חלב הקרום שיע' הקיבה דאקשחא ודלייתרא עד אור"ך אמה מן המשי' של קיבה ומדכלל החלב שבריש משי' עם החלב של הקיבה שמתע' דשים חס כמו דהסח לרי"ך לגומחו ולעוקרו כולו הי' כהחלב שבריש משי' ג"כ :

י) וכן משמע ומזכיר בהדיא באיז' סימן ת"ג בפלגמחא דריבוי יואל וריבוי אפריס לענין חלב הכהן שבתם שם וז"ל (ועוד חמה על עולמן) ואשר אמרת שא"ל גרירה כ"א ריש משי' באמת כ"ו ועוד חמה על עולמן השחא אוחו שהוא דבוק לריש משי' שהוא לרי"ך גרירה כסבי' שהוא אסור כ"ש אוחו שהוא נקלף מן הכהן. הרי מבוואר שהחלב שעל הריש משי' אסור לגמרי עד שזרי"ך גרירה כסבי' כמו החלב שיע' הכהן לריבוי אפריס וזאילו לריבוי יואל דמזיח החלב שיע' הכהן אפיה מודה לר"ה דחלב שעל הריש משי' בעי' לגורו לגמרי ועטמו דריבוי יואל בזה אף דכל חלב שעל החלב שיע' הכהן שמתח הפרוסס תומך ולמה נגרע חלב שעל הריש משי' שזרי"ך לגורו לגמרי. נראה לפענ"ד דיש משום דחלב שיע' הכהן לא אסורו המורה רק החלב המכסה את הקרב היינו הפרוסס שיע' משי' ד' כשפירין הפרוסס אינו בחלב שיע' הריש משי' דלייתראי' מואת על החלב כ"ו משום דרי"ך לחלב המכסה את הקרב שהוא תומך קרום ונקלף אפיה לאו תומך משום הוא ואינו פרום על ראש הדקין כמו חלב הפרוסס שעל הכהן כ"כ קשה משום דבראש הדקין כשיזליין מן הקיבה וריבא אוחו הכחזו לאסור כמו חלב המכסה. וזיון שכן מחילת בעי לגורו כל החלב שעל הריש משי' ולפיכך חלב בין הדקין המכסה לבין שאר החלב הדבוק שם משום דהכל אחר וכל החלב הזה אסורה מורה וז"ל לחלב המכסה את הכהן שהוא דבר הגדול כשיע' וכשאסרה החורה חלב המכסה לא אסרה שאר חלב הדבוק בננוף

ו) וכן משמע מלשון הגמרא שם דקאמר שם משעי' דריח הוה קאי חמ"י דריח א"ל קמין כס לי דאילוט חו"י דהוה קאי מחסם א"ל כבלאה את גווס שיע' עכ"ד הגמ'. ורש"י שם על ה"א דלרא"י מחמילין וז"ל ר"א מערכבה הוא ואמר מקמילין טעלין חמטו מעט למעלה מההיא דלייתרא מפני שחלב הקרב שזקן עליו ואוכלין האהר. כבלאה את שכונו בו אסור גווס חמין עד שיערו כולו והזקן גווס כמו גומחו עם השישי לקמן עכ"ד. הרי מבוואר דאילוט חלב דלייתרא לבני כבל לרי"ך לעוקרו כולו עד שיערו ואשילו לבני איז' לרי"ך. לטול חמטו מקלחו מפני שחלב הקרב שריכב ע"י ולפיז' הי"ד לחלב שיהי' הריש משי' דהאסור הוא משום דהוא תומך קרום ונקלף ג"כ דיו כמו חלב הקיבה דבעי לגוס החלב שעליו עד שיערו ואין לחלק בין מלך שבקיבה לחלב שעל הדקין ולומר דאף דלחמילין בנמי' דחלב שעל הדקין תומך מחלב שיע' קיבה דהוא תומך קרום אמנם י"ל דאפיה א"ל לגוס החלב שזרי"ך ואשילו חלב שיע' דגוף החלב הוא תומך אבל בדקין גוף החלב שעליהן אינו תומך שם שהחלב שיע' הקרב תומכר בו והחלב התומכר בו הוא תומך קרום ונקלף משום אסור אבל החלב שיע' הדקין בעלמון אינו תומך ואינו אסור והו' מוכח כבלאורה מלישנא דלמר בעי גרירה שמתע' דלין לרי"ך רק לגורו הקרום שיע' אבל לא גוף החלב שיע' הדקין :

ז) אמנם מלשון רש"י ז"ל משמע על החלב שיע' הריש משי' הוא תומך דבוק שם וז"ל תומך והיא שמתלו המזיחין וריש משי' כשחלה הוא פרום על הקרב וכן על הדקין בראש חלב הקיבה אינו תומך אלא חמיכות חמיכות הוא אוחו שכל הדקין מראשו ויחלה דריבוי מן הכנחה כשפרישין אוחו מן שגאר מן החלב אללס ולא תומך הוא אלא חזוק מן עכ"ד. ואם יאמר דהחלב שיע' ראש הדקין בעלמו אינו תומך רק החלב המכסה את הקרב שיע' הרי"ך לישבא ויחמי' בדרי' דהחלב שמתח חלב המכסה שבראש הדקין ג"כ אינו תומך. ולבאורה י"ל דמה דמתלק בין חלב שבראשן וזין חלב שזמראשן ואיך היינו לעני' חלב שיע' ולא לעני' החלב שבנוף הדקין אמנם מהלשון שבתם וזע"ל דקין מראשו ויחלה כ"ו לא תומך הוא אלא חזוק כהן זה קאי על חלב שבנוף הדקין וחלב זה גם בראש הדקין הוא חזוק ואיך חס כוונתו של הקרום והחלב שיע' איז'

תיקון

קונטרס יפה לבריחה

עולם

נבון הכרם. ועוד יש טעם לשבח בזה דהא דרבי' דאמר משום
 דקדוש שקורין טילה מחובר בו דהא דרבי' דאמר משום
 לא הורגם המורה לאוסרו דהא הוא ככלל חלב המסכה אם
 הקרב כנראה בעליו דהוא מסכה הקרב משם. וז"ל הא ודבמה
 המורה ומלב שכל הדקין אשר הקרב משם על הכלב שבנוף הדקין
 אינו שפיר' חוש הקודש רק טעמה אינו כח המורה
 ריבה המספוק חלב הדקין משום דקודש שקורין טילה מחובר
 בו משה' משמבר לרבונו חושי' רמינו' (הכחוש 40) רחצה כבינו
 שנפשו יודעת מהלך אשר הפשטי' בדבירי' אלה יפלה מה ראינו
 על ככה לבנות דמוקים כאלו לפרש דברי רש"י והרא"ש ז"ל
 דהא דבמה דשיעור הכהן מילא באחמא הוא באורך אחת אין
 כוננם על אחת משם רק על כל משך המשיח הישרה עד
 שמחמיל להחמגל סביב כנמא. והסי' ודעי' דבמה הוי' חלפה
 על הקודש לבד בי'א עזרין לגרור כל התכל הדבוק בהדקין
 ולאחריה פספוט בדבריה' על משתם בן. וכן פירשו בדבריהם
 גדול האחריות הדבוקה על שיעור אחת משם וז"ל לגרור רק
 הקודש ולא הניח הגרור בהדקין: והנה דעמי' נדעמי'
 אשר פשטום דברי רש"י והרא"ש הוא בן. אהמס הדבר
 ונלפדש בטעמי' בוה והכרחי' הולאו דבריהם הקודשים משפוטום
 ולפרש בדבריהם פירוש הגיל. אין שום עניני' והלמי' בעטן
 הכהמה כנמא הארשים הענימי' הקודים וכו'. וראינו אשר
 המקובה עד קורין טילה מחובר להי' מש' הגל' המחילי' וילאו
 והוא משך רב יותר מחמה כמעט עשר' בן. אהמס כנמא
 הקודש שקורין טילה מחובר על ידי דברי הגיל הכונה על חלב
 הפרוסה היינו חלב המסכה אח הקרב וקודש אה מסכה הקרב
 משם כנראה בעליל' והוכחים קורין אחו' ריא נבין' מחילת על
 מקום המשפוט הקודש אברה סהרה כדברי הרמב"ם הגיל.
 ולה עינמי' אי' פשטום שלום כנמלי' אל מניגלה ולפרש גם
 דברי רש"י והרא"ש ז"ל דהא דעמי' שיעור אחת להי' מש' טילה
 קודש כסא אחת פני' הרא"ש בדברי הרמב"ם ז"ל. או דאורך
 אחת קלי' על גרידה שומן כנמא מדברי הרמב"ם ז"ל:
 (ב) **איראה** דברמה' (ס' ז"ל טפ"ז) אשה לבאורה שלא
 כדברינו תכל' ותבאר שם דרש' אחת בלמס
 ת' נהגו למדוד כבוד. ומשנת מדבריו קי' ואילני' להמחמירין
 אלה יורה מחמה רק דיש מקוב' דרש' אילני' אורך אחת ומשה'
 נהגו למדוד כבוד. שם מדובר החס' ברמ"א הדי' דרש' ז'
 להסי' רק הקודש לבד לא החלב שמתח הקודש. והנה נמשכה
 כנסי' משיח' טהורה הגאון מהרש"א ז"ל פלוג' פ"ז במה שמיקל
 הרמ"א לומר רק הקודש לבד דהא שורש דבריו הוא הסכלות
 והרמ"א לא הבינה שפוטום נפל כסכלו'. והכי' ועוד גדולי'
 הארונים מ"שיב' דברי הרמ"א ז"ל עמו דרש' להסי' רק
 הקודש. אמנם אולי הוראה וכן דרש' ולשב' דברי הרמב"ם ז"ל
 לפרש דבריו באופן אחר ולומר דרש' ז"ל לרב' דברי הרמב"ם ז"ל
 משום דר"ם רק דרין' לגרור כל החלב שעליו. ודמיק' בהכרח
 החלב רק בהכרח לא כל כנמלי' אל גרידי' משיח' אחר דברי'
 לבד קלי' רק על הסכוח'. וז"ל דמיק' בהכרח הקודש
 ששה דקין להפליטוס מותר מזה מלאש המשי' הסמון לקובה שהי'
 מחילת אה' שרין' לגרור החלב שעליו וזה חלב על הדקין
 שאסור יתן מן האלוני' שאמר עש'ה אחר חוש חלב של לדקין
 החלב שעליו'. ואל המשי' היולו' בו הרשו שהא' ערין' לגרור
 והמנהג לגרור ענייני'. מהי' על כל קוביה ועל כל הכרמחא און
 גרין' אחו' לגמרי' לפי שיש שם חלב סהור אצל מסירין' הקודש
 הולרין' שכלו שאינו' דבוק עש'ה הכרמחא כאל' שומן עכ"ז:
והנה כל רואה יראה בעליל' הפירוש' דבריו' הכלבו ודמוה'
 דבריו' דהא לגמרי' אחו' לגמרי' אכל' כל הכרמחא
 לאון גרידי' חוש לגמרי' עש'ה' מיהי' על כל קוביה קלי' על
 שוליהם עד שיקרו ע"ז כזה מיהי' על כל קוביה היינו' רק על

תיקון

די' וחדר כל חלה חוסי' קודש רבין' קרי' חל' חוסי' דביר' חל' נמי' נחוני'
 ורוח עשיר' ונכסתי' שפוטום עשיר' דבריו'. גם נכסי' והכסי' מלל'
 כנסתה כנסתה הארשים פשטום עשיר' דבריו'. גם נכסי' והכסי' מלל'
 שאין הקודש נדרין' קרחה' מלו' שכל' כבוד בעוטותיה' ואלו יעני' בעצמ' סוף
 אלוה' ודמוה' על תפוח' ומקום לבו' מלל' בעוטותיה' וישל' להוריש' וזה לא'
 הבר' מנינו' כי' קש' לו' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל'
 ומשום כבדו' נדרין' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי'
 דברי' קי' משת' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי'
 זלל' ב'חורש'ו.

כנסתה כנסתה הארשים פשטום עשיר' דבריו'. גם נכסי' והכסי' מלל'
 שאין הקודש נדרין' קרחה' מלו' שכל' כבוד בעוטותיה' ואלו יעני' בעצמ' סוף
 אלוה' ודמוה' על תפוח' ומקום לבו' מלל' בעוטותיה' וישל' להוריש' וזה לא'
 הבר' מנינו' כי' קש' לו' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל' מלל'
 ומשום כבדו' נדרין' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי'
 דברי' קי' משת' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי' חוסי'

כפי אהרן

חלק ראשון

קרבן הראשית הבאחי , אשר טפחה וריביתי , מאשר תקן אלהים את עבדו , חי' תורה וחי' טעמים גבר עלי חסדו , אשר טס חלקי מיושבי בית' המדרס ב'רוך טס כבודו , כל ימי גדלתי בין החכמים , את האורים ואת התומים , ואלקטם באמרים' , מאשר ישאבון הצארים' , ואם אמנם לא אספתי כמותיט פשרה אמרים , ואין מילה בלשוני לא איש דברים , ודברי לשו מעשר תשח אמרתי והיה לאבק סופרים , הגא הקיטע יואא בקף' שלו טעורה אטא הגה טפוחות מטפחת' ספרים , כן אלוני קרה יד ייה טפת אשר לא תשיג ד

אהרן

קרבן פני אשר הכיטחי בטווי , הגה הבאחי ראשית פריי , זה ספר על ד' טורים חלק ארת חיים רוטו פלטול על ס' קדשים , ואת היותרת הלכה למעשה להורות את כלי' בין איסור להיתר כידר מפרטישים , אחד דיני ממונות ודת הגשים , ראו קראתי בטס **כפי אהרן** כי שמי בקרבו טס קטן טפל אנשים , ואהרן מזה הוא שאבו ראוי לאוישים , לבי לשמים לכות את פלמי ואת בני גילי , אוילי אבנה הן כבודתי חי דלימרו טמנתתא טמנתי ואטממה כי רב חילי , ואף כי אמרי מוחי חרנגלה טפתי מורטן טמנתא ואמר רז לי , יה'ר' את יגיטו כפי' יעלה לרטן לפני אביט שבטמים אלהים ה' חילי .

אהרן

קרבן לתם אשה , יראה וירלה מיגו חזי לנפשיה , וזי נמי לאחריני , ניגס על ד' טורים , ואת התורה לעולה , בקרבן אישים היא העולה , יש ארת תולה , למחר לבאלט , ובה לנין לבי פריט , הוא מוטיטע , והבית בהבטתו , כאלת השמש כבטורתו , טס יזכרו זכדי לזק עם מרפיטו , תומך ואוריך לשים חסודך אשר יוסיחו , כהן לאל עליון איש מורם

אהרן

נאום הגבר קטיעא דארעא דישראל . מנפה ומייתל לרחמי , האל . יתן מעין יטעת ישראל

הצעיר אהרן עזריאל

ס"ט

תחת ממשלת אדונינו המלך האדיר הרחמן טולטן **עבדול עזין** ירום הודו :

נדרפס בדטום פ"ה הרב המופים מוהר"ר ישראל כ"ח ה"ו :

על מכבש הדטום מטחת **משה** מונטיפיזרי ה"ו **יהודית** נשמתה כגמי מרומים :

פעהיק ירושלים תוכביא

אתן שנת' כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן לפ"ג .

**הסכמת האשל הגדול, מעוז ופידול, מאור הגולה עמ' גדולה
הגאון המפורסם, ע"ר מוה"ר הגדול ראש"ל במד"ר
אברהם אשכנזי יצ"ו וחי לעולם ב"ר .**

כפי אל ב' בריך רחמנא דיהב לן אוריין, אמרוה טהרות דאישן רכין, זה היס גדול כהר שאינו טומא וכמעין, תלמוד גדול שמביא לדי מעשה ברב פנין, השתעשעו ושעו ואכלו את פריין, מקרא טעמ' והלכות מריבות פשירים במ"א פשרות' ופדויין, ראשונים כמלאכס הם אמרו דברים על בורין, מוסרי דור ודור לא פחה עלמה הי גמי חייין, ישחח בדורו כשאוט ובית דין שמננים את הפו בופיין, דור דור ודורטיו דור וחכמו כן עזאי כשקיי טבריא כחזא שריין, ויהירו כהר הרקע הארה' לריין, חזו מאי דקמו דנחית בר אמוראי בר אבהן ובר אוריין, לשמקא על הלכה נחית מד חד ונעשה כמעין, דהנה פרת מטה אהרן והיו טחבת מומרי מתנייתא דמטמין ליה גליין, וטעמא טעים כפיסתה בדבש וידהו אל כפיו' כם פלפלי טלחו קשיין, מפרק הריס ומסבר' כמשלל בנימא מאלבא דין גליין, וספר כחב איש רבי יוקרב את קרבנו זה קרבן **אדרן**

כפי נמחת ערב דחיי קוב"ה כמלפולא, וילמדוהו אורח' חיים' לראש אחיו לשמי טללא, קדש קדשים הוא יסוד המעלה, רובא דמוכר לפלגא אריכתא, ישאר לו טבולה, יורה' דעם' בדעק ובכשרון דברים הממורים כשמלה, מן' האשט' על לב אהרן ומורה גם הוא יורה את התורה לשולה, אבן' העזר' דמי לפרקיה דחומי קלא, אם לדין יש תשובה הלכה למעשה בין מוריי' טולח בטולה, יסודותו כהררי קדש שקול וטרי על דברי הראשונים וגדולי האחרונים אריאל אריאל אריה פלה, הא' הטה ספרא דמארי טב טבא דחא מלפלא, דברי פיו כדלק ומשפט ומישיס מכל אבקת רובל' תא' כי רובלא, ובחבוטת כפיו' הכי קרא שמו **כפי אדרן** לשם ולתפירתו ולתהלה, נדרשתי לאשר שאלני הוא ישר' ישרון אוחו אהרן על מבשש הדשים דאשקיה לקלא, **ויסכס אברהם** למטן דעס' את ישר' מאד נעלה, כל תן דין סמוכו לנא סמוכין עבולה, חכו ממחקים וטלו ממאמדים כשמן הטוב הוורד על האון דרבנו דברים כנחיתתם כחאי גורן וקן

אהרן

כפי פשיחא ואת אף ידי יסדה, אשרי הוור שנתן להם כלי חמדה, אשרי שיאחו כי יקנה נפש קמן כספר לקוח את ספר התורה הזה והכל לפי כבודו, תורת חכמ משופרי שופרי אשר לו עורה, ובלבד ששפטרותו כהובים להחיות הגהו ברכי ורבנן להכין אותה ולספדה, בריות ה' כל הגדול מחבירו ירו גדול ישר' ספקו רבו' חכימיה שס תהא רעדה, אין זה כי אם רנה הקב"ה לכות את ישר' למחויקים בה ותומכיה כסבור תהיה לעדה, הלא זה הוור רחום בעל טעם כלילא ודודא, מע' הרב המעלה וכבוד ה' מלא כמהר"ר **אהרן עזריאל** המטנה רבינו יצ"ו רבין חסידא, ראש אב ב"ד מקדוש שכבר קדשוהו שמים בתכונה וביראת חזא ועל כל שכיות הממדה, שגלוים לו רוי עולם כי מגיות האר' דרה, תהילתו כקבל חסידים השולח אחרתו כבוד ישרים ופדה, דברים העומדים בדימו ט"פ לריכות טנה' מזה' כבוד מזה', דמשללא איה ליה על עלמות ואגודתו על ארץ יסדה, תורת אמת היתה כפיה ובניעמה קדושה פשאה כיון' אמת ויציב כסבורה, ובה **אהרן** אל אהל מעוד אל הקדש פנימה למקום האהל **בית אל** בקול רנה וסורה, באת יבא

אהרן

כפי בניו אלקים משמים יראה, יפקוד גפן ואת, שלח העז את מקמי יהוהים הפרים היושבים בפרי הפריות, ויתעברו בגוים אין תורה קרבן אותה ללושפות, היו שריה כאלים רחלות ולאוח שמחות, פת לעשות תעשה לשער הגדול כי באו בניס פד מסבר הלא אלקים יתקור את, יחיו ונתמיהו כן יש בראש אותה אבקס כל ימי חיי לחוה, כנה בריך כבתחילה המפורסם והמטובה—יבין ובוטו על שמי המחוזה, ובה אהרן וכבר על המבש וישם סמבוס על החוזה, אז יאמרו בגוים כנה עם בני ישראל רב ועלום מי שמת כאלה, יקמו הארמים' כשמתן של דיקים גלוזה, אברהם בראש וכל קדושים פמו ויבואו משה

ואהרן

הכל"ד הוהים לכבוד האורה ולכבוד רב מביבא' שמוזי ופלו, אהרן אחי רוי לי רוי, כט"א למדש ניסן שנת
בנה דיושלם ד' נרחי' ישראל יבנס מ"ב אז אשכח מפני' ומרגו . האעיד **אברהם אשכנזי**
ס"ט

שאלה על אדות מנהג לא טוב אשר נמצא בחברות מופטות כאלו לנקר את כל בשר האלון ומן הכשמים והמני העוים ממלגה ולפילא הספון לרשע על ידי גשם המזויז קאשר למדום אמתום להשליך את כל בשר הטוב והטעום שבו לאיבוד ויאל לנן התורה עד דבר האליוו בו דבר השוא לכל גשם זולתי בעמדות והגידים והבשר יבשה חמל טוב כענינוי הדבולת • ובאמת רעיו לדעי ידענה אמת על מה יסודי המנהג הזה הוטעו ואלו ראיתי שום מורה ומוסק שמביא סברא כזאת כלל זולתי להפיר ראיתי הדבר מפורש שהציאו מור"ם ז"ל בהגה"ס ס"ד ס"ק ו' וז"ל וכל אלו החלטיני עם לחוש להם אלא בחתומים רעיו בהמה אצל בנייה הבמה של פני ארץ בהם המביס אלו רק קאת מן הקרוס ששל מלב הכסלים האשאר בראש הדפנות וכו' • ומזן מזה לא ראיתי שום סברא להחמיר • ואף בכל גילויט ישראל הקרובים והרמוקים לא ראיתי ולא שמעתי שום טובא כזאת • ואף לא בערי אשכנז אשר נהגו להחמיר • פט גבן שמה שאנחנו זריכים לחפוש מנהג אבותינו בידיט הוא מזה המנהג אשר נהגו כזאת מזה רבות שנים ובזמן זה כבר פסק מרן בעי' רי"ד ס"ב וז"ל קבלת הרבים מאלו עליהם ועל זרעם וסוה"ק בדברים שלא קיבלו עליהם בני הבמה בהבמה אלא אחרים בן קומעם לטעוט גדר וסיוג לתורה וכו' יע"ש • ומזה והי' נר' שמיידין להנאז כלל מה שנהגו מקודם לא טפל דבר חרזה • אך מה שבאנו לבית הספק הוא לפי פסק מרן ז"ל ס"ס וז"ל אבל הגאונים אסרו בדברים הספיקים ונחתם שטובים שהם אסורים לא היו כאלו קבלום בגדר יע"ש • וזהו דלאי ומכרסיו אהנו לומר שעיקר טורש המנהג הזה יאל להם מזה שמביא הבאה"ט ס"ס"ד ס"ק"ה וז"ל כ"ה"י דהנאז ליקח מן הכתף הגיד פט שמוט שיש מצוי בגיד יע"ש ומזה נשחרב להם המנהג הזה מעט מעט עד שנהגו לנקר כל חצי האלון דרך גשים דלקיוות שדרך להחמיר • אך הכוים שהאירי' לח' פנינו והוא שזה מנהג בטעות בודאי שיעולם אהנו לומר מזה המנהג ואפי' חרזה לא צפוי וכפי פסק מרן ז"ל בשלחט ס"י רי"ד יע"ש • ואף אם נאמר שמדי ספקא לא נפקא אס' זה המנהג אלא מנהג בטעות שסברו שאול אסור או אס' קבלו מזה מורה בעלמא אחר שיעטו שרוא מורה גמור • עכ"ז כבר הביא ר' הגדול בס' שיערי בדבולת וז"ל אס' מספק לנו אס' תחילה המנהג בטעות או לא נר' דספקא דרבנן לקולא יע"ש • וז"ש בני' ששעט ולא חתומים מזה מנהג בטעות אחר דלא ראיתי ולא שמעתי ולא אבותינו סיפרו לנו על מה ארני המנהג הזה הוטעו • ומזה והי' אמת נר' שלא חלו בה ידים למנהג כזה ובטל הוא מעיקרו :

בזמנא יע"ש ס"ה ס"ה א"ה ארמתי ויהי מה ארולה בדברות שקיים לא להלכה ולא למעשה על אסר יריחה וירלה הדבר לפני מלכסי מלכי רבנן י"ו הרבנים המופלאים שמורים' לכל בני' • ואס' יוכשר בעיניהם גם אפי אהי עפק וספיף קאן לטא ואס' ארין דברי לנו והאז כלה היו • ראשיה כל בשרי כל ימיא אקן למשן דעת מחאן ולחא נשחרב לון המנהג להגי נשי דלקיוות והסתיחה להחמיר על כך עד שבאו ליה מידה זאת דאלו דלאי לאו ונלחא זוטרתי און מנהגן של ישראל ובפרט לפי המנהג בשלמה שכן נהגו בעמד הגדולה לאלה"ם בכל יע"ש • הא והי' לא פל מאס נהגו כן כי הפיר הגדולה הגו' היא היתה אס' בישראל עיר גדולה של אבותינו וכן עד היום חלי"ה אחתי פשו להו כפתורה ופרחיה מן הן עידי"ה עמדת דרבנן סתיל"ה • אי לטאת מזה ומצנה עליט למשן דעת שרש המנהג הזה פל מה ארמי הוטעו :

ואומר הגלפ"י כי נשחרב להם המנהג הוא מתחלה טעמי • האחת מזה האלע האחרונה שהיא טעמא לחלב הכסלים שחלקם האחרים והיא זריכה ניקור לנ"ס וברוב המקומות נהגו להניחם עם חלק האחרים וז"ל ר' הגדול מר"י סריאיה זל"ה"ה הוב"ד בס' חסבות אר"ס וז"ל נשאלו נשאלתי למשן דעת מחאן לט מנהג זה ליהוי מרשים ובלתי קאת מן הקאבים הגלע האחרונה ומניחים אותה לחלק האחרים וגו' יש למנהג הזה על מה למשן ולאו משום שהיא אסורה על משום שיש טירחה גדולה לנקרה ולגררה והלסדר חלב שעליה ואף הכל בקיאוס במלמכה זו וגו' ונקור הגלע הג' ק' משרים העור שעליה ואח"ך משרים העלמות מן הבשר ומגדדים אותם העוב העוב בחופן שלא נשאר עליה לא בשר ולא מלב ומשרים חלב הארוק בלעה ואללה וחתמה יש בהם חוטיק ממחמה מוטי דחיי בכסלי האסורים משום חלב ולפי פתיח מנהג פרישות או מיוסד פל ארמי פו ומנהג ותיקון הוא בדקעה מלאו וגדרו גדר והטעם שהטעם לפעמים אינם והירים היאיר יקרו האלע היאיר ופעם יקרו האלע רחב הייט דבוק בבשר מהכסלים הרבה יבואו ליה מכאול לחלב תרבה וחתמי מחיי ומרבה דקלנטסא ואס' חלבים וחוטק האסורים ולא כ"ע גמירי דיני היקור ולכן מדרגה מדבר פטו קדונויע פרישות זה ובטל נהגו לט בין חלקי האלנים ותלקי האחרים והוא העלם האסור לאחר פה פה יבטל או כ' יס' שאיט נקי בניב בתלמכת היקור האון גבולו ולא יבטל או"ל כל מי שחלפיט פל מנהג זה בודאי יאל ניוון וכו' סכ"ד • וכן כ' ר' מר"ה"ר שכנה ז"ל ה"ה ר' ב"ח בס' ל"ד והובא בש"ך ופר"ח בס' ס"ד ס"ק ו"ד אס' נמלאו בהמה אלפות יחידות בטו י"ב או י"ב א"י כ"ל בכל ד' וטען דמות זו לון כולו מותרים רק אותו הסמוך לאחרים וכ"כ בס' מ"ב ס"ו ס"ו טעמים להניח בכל בהמה אלע אחת ממאן ואלע אחת ממאן חלק האחרים עכ"ל הש"ך ור"י ס"ב ס"ב ס"ק ג' הביא דברי ר' מ"ב וחתמה על אסר' דבירי שכתב וז"ל ידעי למח נהגו כן ב' עליו ואני אומר שמפני שלא היה בקי בתלמכת היקור לכן תמה על המנהג ואין תמימות חמיה' דמה שמעמיים אלע אחת המעלה משום שיש מלב בללע הראשונה ואינם יטולים לנקר מלב זה עכ"ד ובהו נשחרב דברי מור"ם ז"ל בהגה"ט ס"ו וכל אלו החלטים אין ליתום בהם אלא בחתומים של הבמה אצל בני הבמה של פנים ארץ בחלבים אלו רק קאת מן הקרוס ששל האלע הכסלים האשאר בראש הדפנות על הכסלים האשאר ס"ה בס' ופירך להסיר אותו הקרוס משום ויש טעמים להסירי ג"כ הבשר הגדבן שם זה פל או ולגרור חלב שביניהם עכ"ד רי"ל דבראש הגלעות בחלק הכנים יש סס מלב דבוק ממלב הכסלים ופירך לררור ולהניאו גם מן הבשר הגדבן שם ולא כמו שטען מתוך השאלה

אמני הרוחה שאלת הכס' הליבט לפיטו בזה וכסאלי לפעמי מכיר אני את יקונוי' שאין ידיעתי מכתבת וההגמה מחאן ומכ"ס' לרעה רבה להסור וסוה"ק הא והי' זרייקא רבא • ואמנם להפטר השואל ידי' אחי היה אברהם י"ו ולכבוד גדולי ושיעי ארץ האנה הגבורים אמני הסס במתא

השובה אמני הרוחה שאלת הכס' הליבט לפיטו בזה וכסאלי לפעמי מכיר אני את יקונוי' שאין ידיעתי מכתבת וההגמה מחאן ומכ"ס' לרעה רבה להסור וסוה"ק הא והי' זרייקא רבא • ואמנם להפטר השואל ידי' אחי היה אברהם י"ו ולכבוד גדולי ושיעי ארץ האנה הגבורים אמני הסס במתא

האלה שחטבו בשל הגנה זו שנתחם הפנים אין זו חלב כלל
ולא היא אלא גם בתחם הפנים זו חלב דבוק בראשי האלמות
מחלב הסגלים ורץ יקור ופ"כ די טלה להכיל חלב זה
המנוח למח האלמות האחרונה לא האחרים . ויבטלוא אלמות
יחידה כבר סמנו דעת א' מהר"ד סנה"ל להלמד אלה
האלה האחרונה שמתחילת לא האחרים ואחריו נמשך ה"ך
והפ"ה והס"ו . אך הר"י ש"ג ל' הדומה למוח י"א אלמות
ועם תחילתן די טלה לפעולם אלף ה"א ראשונה די לגרד פכ"ד
ופה הפ"ק ידועו'ו ארתי שמונים י"ב אלמות וטעמאין השאר
פ' י"א וס' דרחה בטאות שיש להם י"ד וס' וס' אלמות .
ולבארה לא דפתי מאן י"א להם למוח י"ב אלמות . וסב
לחיי הדין פסח דמבואר בדברי מר"ן בס' ל' דב' אלמות
הם שיש בהם מוח וכזה הר"י ש"ך והפ"ה סק א' משך ראב"ן
דס"ו י"א חזן מוכ' אלמות הראשונה שהם לא לעורר ההגות
פס היתה ופין בס"ג ונמלא מפתה דומאגיו דלה כמור"ד
שנה ו' ל' וכן ענין י"ב אלמות פס הב' הראשונה של די העורר
ומתחילתן האלמות לגר האחרים . ולא זו בלבד הוא שיש חלב
לא הפנים אלא עוד יש חלב בראשי הפלגן דבדקבס בנות חתה
אחריו והם חלחא חתי דחיה כנפלי' ופ' מר"ן ס' י"ג ו'ל'
חושן בטעוק אסור והם מחנה ב' חיימן ונ' משמאל הב'
שימין כ"א מחפלל לב' זו והאם שבטאל כ"א מחפלל לב' ג'
דח"ש האחד מחוץ אלמות הראשונה הפלגן דבדקבס בנות חתה
האלמות ואוחס ראשי הפלגן מתיס בחגי הבהמה של פנים ואי
שמי ליה מחימי משחלי' ואי לא בני לחטויי בתרייה פ"כ
הם מבואר שמלבד האלב חלב הדוק בראשי האלמות עוד יש חלב
חתה האלמות ומחטיס אה' ורץ לחטט אחרים ח"ל כנהג"ד
בס' י"ד הגה"ס אורח ס"ו וסיס אראם ולפיק נהגו הגה"ס
לחטט אורח החושן שגין אלף ללב בחגי הבהמה של פנים ו'
דמח"ס למוט ולא בחגי הבהמה של אחרים שיקר החושין חן
באחרים והענין זה בחגי הבהמה של פנים כ"ד ור"ה הבקי
בניקור הוא המסביר לנו קאת מדיס אלו הר"י ש"ג ס"ק מ"ג
באר לו הדבר באר הטב ח"ל חלק הפנים אלו מה שאט הטעמים
קורין לום ארטרות וקרי ליה חלק של שאט הוא חלק
הפנימי חן הארטרס והלפס לא דראם אבל לעולם היתה . אה
הוא חן הארטרס וחלחן לאד הבני מפס כדעס ליעדעי יקור דמן
הארטרס ולפנים לאד הראם הכל הוא חלב טהור ונחבירו דברי
רבי פכ"ד . והרבי ז"ל ברוריס כסמט כי החושין אה' אין
לום מנפ כלל מתחלה חן הארטרס פ' כי הוא פתוח וכן נהגו
המקדים לנקר באותו בשר שהוא חתה האלמות ומחילה האלמות
עוד חוקס הארטרס והוא יכיר ודאה נפין . ועיין טבור ובלבוס
בשר יקור שחטבו וזרר ארתי חלב טחת חוקס האחרים
פ"ס וואו זה שמהרש"א ולתעס י"ס שם בס"ג פ"ס האלמות
גנפנים והוא התקרא חתה התחסיס כי משט ולתעס לאד
האחרים ומחיל בשר האחרים שקריס לטביל פ"ס . ואין ספק
שנ"ה כנהג א סמנו הגה"ס חלחל אחריו חן חגי הבהמה
של פנים חגי שבתח לו חוקס אה' ר"ל פד הארטרס פ' משט
ולתעס אין שם ספק כלל מ"ה הר"י ש"ג והוא ברור ופסוק .
ותעסה מלחט סמך להיט כשי מהחירו פל ענין להוציא כל
החלב שם וזה הפנים שן הדין טחן סקרי' לחטט אחר חושין
אלו שם חתה האלמות וגם ירץ לנקר החלב הדוק בלבוס
כהרונה נט' לכן החמור פל ענין שאני' ריאות חתיכה חלב
כתרל אין חן ו' חספ פד שטעמאין ארתי והכל מומח חסרון
יעשה . פ"ס סמנו לגרד הכיחן פל חלבט טו ח"ל הכה"ס פל
ח"ס מור"ס ז"ל דג"ה אבל בחגי הבהמה של פנים אין בהם

חלבים וגו' ומכאן ראינו להנמיך שמהם נלקח חן האדר הגד
פס השומן שיש סביב הגדי שהוא חומרא בלא טעם סוף חלב
שם חספ משהם חלב שאין בחגי הבהמה ולפנים שום חלב
ומכ"ס בחקף ואם טועין ק' מהסם דם החושן שמתקן וביד
אבל אין לרץ לטול חלב האדר אלא חתי' אלה חומרא פגלמה
ואם נעשה בדישד' טעם אלו חתי' השותק הוא מוכר בדישד
פכ"ד והב"ד הר"י לחטט חתי' ור"י בלא עוקר .
עוד סמך ז' מוכן הג' הוא שלא ידעו להסיד חו"ט של
החזה שיש בו משום דם כמבואר בדברי מור"ס סי'
ס"א ס"א ח"ל וטובאן להסיד ז' חוטי אורד אלו החזה מבעתים
פ"כ והוא מבואר בסוד הקיור שבאלי' השור ז"ל משט כהפ"ס
והגה"ס ח"ל ואח"ך חוקר את החותם לב' דדים ומאוחו גב'ר
ארום הסתוך לחתה מעלי' חו"ט של דם שמות חוקה החו"ט פד
קתור וכן חן האלב כ"א פ"כ . ונאמר שגם כלא טעם מין חו"ט
של דם לחוטי חלב כ"ס הבה"י ומזה זה נשמר בב' לחטט האמצע
להוציא חן הבשר כל אשר לבן בו כמו חלב הדין וזה הדראה לנו
ליחן לרדד והגה"ס חת' :

ועתה נבאר אי שפיר דמי ורץ לתפטר הכי להחמיר חומרא
יחירה בדבר שהוא עומד חן הדין לא לו ואחריו דודמי
מנהג זה ריש ונימס והלכה רוחת דכסס שאסור להסיד את
האסור כן אסור להסיד את החומר מבעור ביו"ט ס' ס"ו
דהרמותו הובא בסוף פ"ס ק"ו ח"ל הר"י ש"ך בקיור דיעס של
בס' ס' י"ד אסור להסיד את החומר אפי' בעיס אופי' בתקום
שאין הכסד שכל הרוב יש בו די חלק בתק' אחר מומח שאסור ואי
חומרא ואח"י לרדד קולת זחף חס לפי הריאה לא יכא חתה די
קולת אחר שחגלגל ריחא זחף חס לפי קולת אחר מזה דרסי
ולפיק חס הו"ך להסיד מומח ס' או מומח חומרא בדי
שאין האיסור ברור כשמוס ערץ הארורה למוט שאין האיסור ברור
אלה שאין מחוייבים להחמיר ז' וס' פ"ס הר"י לחטט
החלב כחוק חו"ט בתקומה לרדד הקיור הכלל ח"ל הוא כל
מוקר יטיח בקולטו שקילקו דין הסב ח"ו זה משבט שמוחיי כל
ארס לחוט פל ממוסם של ישראל מ"ס ר"ל כסס שאסור להסיד את
האסור כן אסור להסיד את החומר אפי' כ"ס ועיין בשני' הכה"ג
ס' רמ"ב הבב"י בסוף ס"ו ונחבט' בות יעקב ס' ל"א מכ"ו
מבואר דהאיסור גומר הוא להסיד את החומר חן הדין . ואח"י
להר' קה"י בנמשפת דרבנן אורח א"ך שחתה פל הש"ך מההיא
דס"ס היראה גבי יעניין ז' אחי ר"י התחיל הוא מומח וסס
מחוייבים הוא מומח והם מומחאין ופריך הג"ס בשלמה הוא
מטור והם מומחאין לחומרא אלה הוא מומחאין והם מומחאין
והחמ"ס דר' להחמיר כן חבירו דשאי' להסיד וגו' מוקדארו לחומרא
משמע דר' להחמיר להסיד דבר החומר פ"ס ולפ"ד אה"תמ"ד
לק"מ דמבואר בדברי הרא"ש פ"ק דש"ו ובראי' חב"ד רביט
הב"י ס' רמ"ב דה"ט דכסס שאסור א"ך רשאי להסיד משום
דשאי' חתיכה חו"ט היא דקמפלגי בשקיל דיעס פ"ס ובש"ך
שם ס"ק כ"ו והכא אלו החמייס בבואו לחלוק פל חתיכה לא
שבחתה חו"ט חולקיס עמו אלה שחיי חתיכה לעס חתיכה
בהרחה ושלא יאמטו פל דבריו ודעותכמ' מה"ס דא"ל מפי
מה אפי' משה' והם מומחאין וכו' והיתה חשיבתם מפי שאלה
מטבר שנים וקובע דרשיס ור"ל שאטו מקטיסין אחרין והכל
טעמיו להספיק לפי בני פידן מחבר מושל פליסיס והשאר
חק' שפ"ד הג"ס בשלמה הוא מטור וכן מומחאין שפ"ד גורמיס
בבבואו משום חתיכה חו"ט והם דרעי' ימנעו לדבריהם להחמיר
ועיניו דברי גמייא אבל הם מומחאין והוא מומחאין חתיכה חס
שאסור וגו' וא"כ עדין מומחאין לפשט דברי חתמ"ס כיון דרשיא
חתיכה דרשיא' ומה ולול געיע זו מזה כיון שלא נשמרה ודורח

ומשני הקברי כי הזכי דלה נעדרו בחירה ור"ל אף שבהוראה זו וחלי מורכחים לשעור דברי מאנסי מ"מ ק"ל כבודו בעיני האמת ולא ילט עוד פעם אחרת לפניו לשאלו ממת דין כי זה היה עיקר טעמו ולא שיהי מתלקח בזמנו והוה פשוט לעג"ד :

אלא ח"י קה"ק ל"י ממש"פ"ק דתשובת ד' ע"א הורה ר"י אסור לבעול בתחלה בשבת • וס"פ דמי איכא הוראה לאיסור א"ן והאקן הוראה ב"ה שחלה שירה ע"ד • גנים אחרות וא"נ כי הא הגיא חוט השדרה שנספק ברובו דברי ר' ר"י אומר אפי' נקב הורה ר' כ"ר"י ע"כ ופרש"י מי איכא הוראה לאיסור מי קרי איסור הוראה משום דכל אדם ראשי להתמיר והואכור א"ן זו מחייב דברים משום • וס"פ דמי איכא הבלה ברורה לו הוא בא ואכור אבל המחיר סומך על שמועצתו או על סברת שומתו והיא הוראה ע"כ ומדבריו משמע שיהיו כל אדם וראשי לאיסור חס' בדבר שאין בודר לו הבלה וזה נר' הידבר דברי הר' ש"ך הגו"ל • וס"פ כרחה לעג"ד לומר לאיכרה דומדרי התקן חבדא לדיט של הר' ש"ך אבל ממאי דקאמר תלמודא א"ן והתניא וגו' הויא סיפתא ואיכא גיטורין בין התקן להתקן הך דגא של הר' ש"ך • והייט התקן ס' דמה שמהר"י ר"י דאמר לבעול בשבת גיטורין ליה ביריה ליה משה"ה פירך מי איכא הוראה לאיסור כפרש"י ומדיח ליה התקן א"ן איכא הוראה לאיסור כדקאן וגו' א"ל חוט השדרה וגו' • ור"ל דמדד הדין אסורים ולא מספקא ומש"ה קרי ליה הוראה והי"ט נמי דר"י דאמר לבעול מזר ח"ן ולא מספקא דומדרי הרי הוראה וגמלא מפתה סיפתא לדיט של הר' ש"ך דמש"ה דקדקו בני תורה ומתניי הוראה ב"ה ובורה ר' לירות ללא אסור מספקא אלא עד שגמבר להם הדין האסור לו איסור וקרי ליה הוראה • ומלאו הר"ן למד לכל עומד שלא איסור מספקא ואיכא כמ"ס בירוש' • אלא דומדרי רב"א ז"ל בש"מ מוכח דמה שהורה ר' כ"ר"י הייט חס' שב' ח"ל לך מיתו מהא דהגיא חוט השדרה דרבי מעיקרא קאמר ברובו ור"ה נמי ספק סתומה אלא דמסתבר דעמיה והלכך מן הספק הוא דלכבר ורש"י קהני הורה עכ"ל ועיין בהג"ה ש"ט ט"ז ע"א ב' פרושים והפי הא' הוא כדברי רב"א ז"ל ועיין לו עוד ד"כ ע"א ור"י כ"ז פ"א • אלא דמ"ל דר' מן הס' הורה כר' וכן משמע מרבי הר"ן ג"כ א"ל פירוש הר"ן • ולעג"ד דתלמידי דראשונים ז"ל הס' הוא משום דבאר הכי קאמר בגמ' אמר ר"ה א"ן ה"י ור"י באחר ר' הור ביה והכסיס לם • א"ר"י דמי הדין אפי' ניקבה טרפה א"ן קאמר ר"ה א"ן ר' כ"ר"י א"ר"י דמי להממיר הורה כר"י ולא נהדר ביה ומש"ה ספק' אלאו חרבי ועיין חוס' ק' דמ"א ד"ה הוא עובדא ותם ליה רב שכחבו דהילכתא כרב ואע"כ דתם לאה דר"א לא שמד בו פ"ס ומפתה ק' לדיט של הר' ש"ך הגו"ל :

והנראה ברור דהר' הור"ה ודיט של הר' ש"ך אחרים בדבר שהיחידו פשוט וברור דלא אסור להמיר ולמאורו וכמ"ס בכתה דחייבי ש"ס הורה תבה על ממונם של ישראל אבל בדבר שהגורע איש יודע להיבן הדין טובה לו מאלו וליכא פלוגתא ולא יודע להביריין כלת מן הסברות או שנספקת לו הדין ולא מלאו ברור ודאי האסון הוא להתמיר ש"ל שלח יבא להקל בביטור חו' ופ"א הוא שב' רש"י דכל אדם ראשי להתמיר לפי שאין האבלה ברורה לו ורבי שהורה כר"י הוא מן הסוג הא שאלו שאלו יפה עשה והוראה שאמר ברובה ולא שמדו והורה ר"י אלא עדין הויא רפיחא בדיה ולא רצה למעוך על דעתו והורה כר"י והכתיבם בהאסון אחריו נראה להם ס' רבי ופסקו כמותו והייט דמדיח ליה התקן דגם

וערין זכרים חט למודעי מה יספה ישראל במקומו' שאינם יודעים לנקר אחרים הנוטים אל דם שבחוקו וכזכורה וכתבו בעניניהם לעיל כשפטר שמה נאשרב להם המנהג האה לנקר את כל המלב ובצנ כח שבחב רב"ה' למנר' עירוי כצנאו לנקר חלב הכתף שכשרבב להם ומח חוטי הדם שבו כוון כן חט נאמר בניני נדי שאינן יודעות ג"כ לנקר חוטי התהה משום דם שבו וצנאו כשרבב להם לנקר את כל המלב ובזאת ארץ לדעת מה תקרה י"ן על חוטי דם אלו :

ואומר דגם לזה סמיה בנין דכנה תאור ז"ל בס' ס"ה' כ' י"ש חזוין שאמר"י השום דם ורס חוטינ שבדו חוטינ שבדו וכו' וכו' ב"ו ז"ל בפניה' אמר ר"י אמר שמואל חוטינ שבדו אסורין ופרש"י חוטינ שבדו אסורין טעלין מן הכתף וחי איחא חס' ה' חוטי הוו הלחא מחס' תרבה וקרי מחס' תמא דתמלי דכפלי דתולתלי מחס' תרבה דיהא דלועא מחס' תמא חזי ל"מ האי חוטינ תמא י"ן מתחך ליה ומלח לאו כשד' דמי :

הנה מובאר דאלו החוטינ האסורין משום דם בחזייה כפי ליה וכן מתבאר מדברי הגור והרש"ל וכל הראשונים ז"ל שהחזיקו בסוגיה הראשון"ל בגמ' דהחוטינ שזריבן מלבי הוראה ללאות ידי מחזיקין לה יסמוך על מחזיקי הבשר שבו כי פעמים שהחוטינ סמוכים אל העצם הרבה ויבדוק בו ואם חתך הבשר לבד שמה עדין החוטינ קיימים אלא יחתך הבשר והעצם לגמרי ואז יחתך החוטינ שבו פמה לליאית חס' וכו' הרש"ל ז"ל ופסקו בס' הק"ר ס"ב ז"ל הוראה ללאות ידי מחזיקי חוטינ חלו לא יסמוך על מחזיקי הבשר אלא יחתך הבשר והעצם לגמרי ע"כ האה ששום חתך חאלו השוסק' הרשונים יצ"ל לא כתבו שזריבן לליאית החוטינ לגמרי ולנקוין חלו זכרים חוטינ חזקא וזלא הבעה"פ ז"ל בסדר המקור שהביאו משם מחבר אחר"ל וביארו הגור והגבס"ס בס' ס"ב ז"ל ומתחיל מוראם הכתף תאמאציעו ומתחך ומלוואי ביד עבה ומולק' הסכין ומתחך עד הורגו ועד היד עד החוטינ עינ שימחו' על הגיד הבדן משעת הכתף המתקן לשדרה עד קאתי היד וזר"ך לרקוע הסכין יפה עשה הכתף אחרו גיד וגו' ומולא' מדך כתף מתעלה חוט' א' וכן לכתף הב' וטעל' הדי ומולא' ממת גיד א' וס' פ"כ"ל ולקוון בפ"ה נבאר

ומשני הקברי כי הזכי דלה נעדרו בחירה ור"ל אף שבהוראה זו וחלי מורכחים לשעור דברי מאנסי מ"מ ק"ל כבודו בעיני האמת ולא ילט עוד פעם אחרת לפניו לשאלו ממת דין כי זה היה עיקר טעמו ולא שיהי מתלקח בזמנו והוה פשוט לעג"ד :

אלא ח"י קה"ק ל"י ממש"פ"ק דתשובת ד' ע"א הורה ר"י אסור לבעול בתחלה בשבת • וס"פ דמי איכא הוראה לאיסור א"ן והאקן הוראה ב"ה שחלה שירה ע"ד • גנים אחרות וא"נ כי הא הגיא חוט השדרה שנספק ברובו דברי ר' ר"י אומר אפי' נקב הורה ר' כ"ר"י ע"כ ופרש"י מי איכא הוראה לאיסור מי קרי איסור הוראה משום דכל אדם ראשי להתמיר והואכור א"ן זו מחייב דברים משום • וס"פ דמי איכא הבלה ברורה לו הוא בא ואכור אבל המחיר סומך על שמועצתו או על סברת שומתו והיא הוראה ע"כ ומדבריו משמע שיהיו כל אדם וראשי לאיסור חס' בדבר שאין בודר לו הבלה וזה נר' הידבר דברי הר' ש"ך הגו"ל • וס"פ כרחה לעג"ד לומר לאיכרה דומדרי התקן חבדא לדיט של הר' ש"ך אבל ממאי דקאמר תלמודא א"ן והתניא וגו' הויא סיפתא ואיכא גיטורין בין התקן להתקן הך דגא של הר' ש"ך • והייט התקן ס' דמה שמהר"י ר"י דאמר לבעול בשבת גיטורין ליה ביריה ליה משה"ה פירך מי איכא הוראה לאיסור כפרש"י ומדיח ליה התקן א"ן איכא הוראה לאיסור כדקאן וגו' א"ל חוט השדרה וגו' • ור"ל דמדד הדין אסורים ולא מספקא ומש"ה קרי ליה הוראה והי"ט נמי דר"י דאמר לבעול מזר ח"ן ולא מספקא דומדרי הרי הוראה וגמלא מפתה סיפתא לדיט של הר' ש"ך דמש"ה דקדקו בני תורה ומתניי הוראה ב"ה ובורה ר' לירות ללא אסור מספקא אלא עד שגמבר להם הדין האסור לו איסור וקרי ליה הוראה • ומלאו הר"ן למד לכל עומד שלא איסור מספקא ואיכא כמ"ס בירוש' • אלא דומדרי רב"א ז"ל בש"מ מוכח דמה שהורה ר' כ"ר"י הייט חס' שב' ח"ל לך מיתו מהא דהגיא חוט השדרה דרבי מעיקרא קאמר ברובו ור"ה נמי ספק סתומה אלא דמסתבר דעמיה והלכך מן הספק הוא דלכבר ורש"י קהני הורה עכ"ל ועיין בהג"ה ש"ט ט"ז ע"א ב' פרושים והפי הא' הוא כדברי רב"א ז"ל ועיין לו עוד ד"כ ע"א ור"י כ"ז פ"א • אלא דמ"ל דר' מן הס' הורה כר' וכן משמע מרבי הר"ן ג"כ א"ל פירוש הר"ן • ולעג"ד דתלמידי דראשונים ז"ל הס' הוא משום דבאר הכי קאמר בגמ' אמר ר"ה א"ן ה"י ור"י באחר ר' הור ביה והכסיס לם • א"ר"י דמי הדין אפי' ניקבה טרפה א"ן קאמר ר"ה א"ן ר' כ"ר"י א"ר"י דמי להממיר הורה כר"י ולא נהדר ביה ומש"ה ספק' אלאו חרבי ועיין חוס' ק' דמ"א ד"ה הוא עובדא ותם ליה רב שכחבו דהילכתא כרב ואע"כ דתם לאה דר"א לא שמד בו פ"ס ומפתה ק' לדיט של הר' ש"ך הגו"ל :

והנראה ברור דהר' הור"ה ודיט של הר' ש"ך אחרים בדבר שהיחידו פשוט וברור דלא אסור להמיר ולמאורו וכמ"ס בכתה דחייבי ש"ס הורה תבה על ממונם של ישראל אבל בדבר שהגורע איש יודע להיבן הדין טובה לו מאלו וליכא פלוגתא ולא יודע להביריין כלת מן הסברות או שנספקת לו הדין ולא מלאו ברור ודאי האסון הוא להתמיר ש"ל שלח יבא להקל בביטור חו' ופ"א הוא שב' רש"י דכל אדם ראשי להתמיר לפי שאין האבלה ברורה לו ורבי שהורה כר"י הוא מן הסוג הא שאלו שאלו יפה עשה והוראה שאמר ברובה ולא שמדו והורה ר"י אלא עדין הויא רפיחא בדיה ולא רצה למעוך על דעתו והורה כר"י והכתיבם בהאסון אחריו נראה להם ס' רבי ופסקו כמותו והייט דמדיח ליה התקן דגם

גבול דעת השם' אם הם ב' חושין בכתב לבדו וחד לבדו או
הסוט א' ע"כ נמצא שדרך להוציא הגזל פגשו ולא כ' דמני
במחילה נמנה כל הראשונים הנה' גם מור"ם ז"ל ב"ד מ"ס
ישאר על המחילה והיאך הדרך כלי י"ט משמע לנתינתה לה
יסתור על המחילה אלא הדרך ליעוט משא כאלו בדברי ים
לסתור על המחילה כאלו הכורט משא לגמרי ע"כ. והגאון
מהר"ל בספרו זה ה"ס גדול פ"ה ס' ו' ז"ל כ' מהר"י
בשטרם המוציא הוא לנדר והטוב על הדרך האסורין אף המשא
דש ואפי' ללאו והשטר אף על הנחתו או לא יעטלו כאלה או
במלוכה טעמן הדרך הדין ולפי משא בדין וגו' ע"כ וכו'
לקדישה שמתקין ואף שמתכן על הוציאה ומלמדה אפי' דמני
במחילה ומלמדה לכו"מ מ' מ' מנצח הגיקור עוקר הלכה בפרט מ"ס
הראב"ד יטל על החושין האסורין מלמדה במחילה הרואה ללאח די
החיה לא יעשה על מחילה הבשר לבד כי עמישים שחושין שמתכן
על העסק הרבה ומדקדק בו ואם חתך הבשר לבד שמה החושין
עדין קיימים אלה יחזיקו הבשר עם העסק לגמרי וכי' ע"כ על כן
נר' מנצח פה לנדרו עדי' שמתאם ויטול וכו' פ"כ והב"י דבריו
הר' דמס"א ו' ר"כ מ' פ"ג ב"ד בזה שחזקו ואפי' דמות כל
הראשונים ז"ל וזכרה שאין שום אחד מהראשונים ז"ל של שטרך
נעילה וזלה המחבר שדר הגיקור שבידו הבהע"ט ז"ל כמותה עם
בו ז"ל ומר"א ז"ל ש' שכן הגזל וכו' עליו רש"ל הוא
מנצח נטון מקוט מיהא דון הדין נטון האלו המשוין במחילה כדי
שזון הדם ולזה הואר טוב במחילה הבשר והעגל די' והואר
כמ"ס הר"ן הרשב"ד והרשב"א וגם רש"ל ז"ל עשה מקור לדברי
מהר"א למה שאין מצינו הבשר עם הפגמות חוץ לטרך ליעולם
משמע. ואם יצאו להבשר עם הפגמות חוץ לטרך ליעולם
דמסא אלא דעכ"פ המחנה שבתנו ליעולם נטון הדבר.

ודע דמסא חושין שביד ושבתקף איכה לטנגוף בני ברנאות דעת
הטור ז"ל ע"כ ש' ב' חיד וחד בכתב ורביעי הכי' ז"ל כ'
דמדברי רש"י ש' ח' היתו חושין שאלו טעמן מן הדין
משמע דמסא אחד הוא ביד ובכתב וכו' שמדברי הרשב"א בסס
הראב"ד ש' חושין בכתב כגלל היתו ר"ר' ק' אכל בעה"ט
שביד"ס והגיקור לקחון כ' שטרך לגקר חושין ומתקין חושין
אחרים מהך הגאון הטור ז"ל ע"כ ז' חושין עכ"ל מרן הכי'
וכ"כ עוד לקחון פ"ד הבהע"ט ז"ל כנר כ' בראש הס' שבתנו
הרשב"א ז"ל בסס חושין הם ביד ובכתב כגלל די הם והמחבר
הזה כ' כמה חושין הם ביד ובכתב פ"ה וקבלתו פ"כ נחלה לדעת
רש"י ורשב"א והראב"ד ז"ל חס אחד הוא ביד ובכתב ונפק"מ
ואם חתך במקום אחד די או בכתב כפי לפשות פתח להוציאה
חיד ולע"ה הטור והבהע"ט ז"ל דהיתו חושין עניה צ"ל לחתוך
ביד לבדו ובכתב לבדו וקט"ס דברי הבהע"ט ז"ל ב"ר הטוב
ז"ל ומתחיל מראש הכתף ומתקין ומתעלה ביד פתח ומתקן פד
הארץ ועד הדין עד קצויו פד שימטן כל הגזל שאינו משפת
הכתף הסמוך לשדרה עד קצוה וכו' ומעלה מנד כחף מלמנ"ל
חט. אחד ז"ל לקחון א"ב. וטעל הדי המתקן זו ומעלה מנד
גיד א' ואינו נמשך למעלה ויהיו כמות הדי וגו' ומעלה מנד
ונטון דבריו שביד של הדי הוא ביד אחר ואינו אורח שבכתב
והערתו להרחיב דברים אלא חף שים פשוטים סבי' חרופי הרב
ז"ל ז"ל דברים חתומים עם כחשבות כה"ל יוסף ס' י' נאל
פל אודות די הביאת שמתולת חושין כגלי חושין אלו
והשיב בפורן וכלל דבריו והגיקור דעת רש"י והרשב"א והראב"ד
שכתב רביעי שכן שהוא חוט אכל ביד ובכתב ואיכ' כיון
שמתקנים הם מן הרות הדי נמשך חושין והוא נעשה פתח
למלמדה הדם ולא הספיקו לה' ז"ל כזה אלא שהספיקו על המזה
וכ' שם הטור ובהע"ט עכ"ל מרן דעת רש"י דמסא אחד הוא

ועתה פינוי אף חושין אלו שחזרו חושין ז"ל בזה מה שבינים
הנה שכתב הגיקור שמתקין הטור ז"ל מסס בעה"ט כ'
ז"ל אח"ך חותין אף החותן לנ' כד"ס ומאוחו בשר ארוס הכותן
למזה מנזיה חוט של דס שאוחו מקיה החזה פד קצוה וכן מן
החזה הכי' ע"כ וכו' עליו רש"ל חוט ז"ל אלא הארץ בנדר

גם מדברי השופטים מן מהרוקם שהזכיר בס' ת"ט ורבינו בס' ט"ל ומדברי הרא"ש בשם רובנוי בני שולח ירך ביד גוי כתבו רבינו בספרו ענ"ל ומר"ן ז"ל על השלחן הזהור השמיטה אך הבאח רמ"א ז"ל בהג"ה כ' ונהגו להסיר ג"כ ג' מעט ארוך אלל ההנה ענפלים בשם א"ה וכן טעמן וזעמן שאחרי האומים וסיים ואינו מפליג ומורה בעלמא - וראיתי להר"ן נה"ג הב"ב אוח פ"ג כ' ומדברי הג"ח אוח ל"ו וט"ו נ"ו דמ"ס מור"ם ואינו אלה חומרא בעלמא לא קאי אחינוי ההנה אלא אחינוי האומים ושכן משמע מדברי הגב"ט ז"ל פכ"ד ואינו עני עניניה בדברי הג"ה בס"ק ל"ו ולא מלאכי הכרח בדבריו אינדיקו ומדברי הגב"ט מוכח אף אכן רחמי להר"ן מבורח שחולל המופרש על הגב"ט שכ' דמ"ס הגב"ט ואינו אלא חומרא בעלמא קאי הכל אותון המעטן שלה הוכרחו בלמוד ע"ס ואיך שיהיה חסין אלו שבחנה איסורן משום דם וכבר ל' לעיל ודמעה ודמרחל על חמוטין שאיסורן משום דם בחתיבה סמ' לכו כדי שזוב דמן וז"כ גם בטעמי החמה הללו אם יתחשו החמה לרובם עד שיתפרך הבשר האדומים הוא עם העממות לב' וג' חתיבות אלו ומלאה עלה בידע העין שפוט לחטויה הוד והתפר החמה בחתיבה הבשר עם העין ואין ערוך כלל לגוף החלב כמכאז האשים הג' כי מה להם עם החלב אחר שטעמן אלו אינם הוא משום דם ולא משום חלב והמקורן האמיתי לחטוי דם אלו הוא חתיבת הבשר עם העממות וכס"ל :

ה' לר"ך שהמנהג יהיה מיסוד בשעורו כראוי להם הפירוש בפיס' יותר מדאי הו"ל מנהג צורות ואפי' התרה לה בני ומדאחרא בירוש' פ' מקום שהגבו גשו ונתינתן דלח למיעבד עובדא בלשון' שבחא פי' כל הלילה אינו מנהג פד דיתעני סידרא מנהג ככ' וזהו' אינו מנהג פד דיתעני תעניתא מנהג וכו' הרי ההמנהג משמע לסיג בגול י' לו-עד אותו בגול י' לו דק מנהג ויותר משמע ללו כלום הוא וכן מתבאר מדברי הרמב"ם פ"ח מה' יו"ט שכ' דע"פ אסור בעשיית מלאכה מחיי חוס ולמעלה שהיא זמן החשיטה אבל מסתק החמה פד האי חוס תלי במנהג דתשפת קודם לכל אפי' נהגו לאו מתבאר הוא וכו' כ' בהרי"ט ז"ל דיש פסחים חומותי אסור בעשיית מלאכה משכן האור פירש"י אבל קודם לכו בטלה דעתן וכו' אר' כ"י בא"ח סי' תקפ"א וכו' הרי מפורש דכל מנהג לר"ך שיהא מיסוד ביהודה ובמשקל ואם יולא מהגבול הראוי לו אינו מנהג ונטלה דעתו על הטעם בו איסור פכ"ד ז"ל דיש פסחים חומותי אסור בעשיית מלאכה משכן שלה יוכל לבח מן המנהג שום לקולו או חשש איסור מדאחרא בר' נ' וכו' הרא"ש כלל ל"ה סי' יו"ד ז"ל ול"מ מנהג של פמידה שיש לסתמו אלא אפי' מנהג שפשו לסיג ולתקופה ויטל לבח ממה שקולו ר' לבעט מנהג' וכו' מקום שנהגו בני עוואי נהגו דהו' מפרשי הלחה' מאורחא אסור א"ל ל"י א"ל מכלה זר בפיסיו משום דהישי' דלחה' אחי לאפרשט' מהחובב ה' השעור ומהשזור על החיוב דמתוך המנהג יהיו סטריס הדבור מן גב' דהוא פכ"ל וכו' הפ"ח בנהגני איסור סי' ט"ו והביא פד שם מהרזשלמי ד' פ' מ"ס קבלו פליהם כי אמני סבריא וגרופי כשרי וכו' שלא לפשות מלאכה במ"ה וספ"ך נחא ברובי כשרי אמני סבריא אינן מתחייבן שבחמה הרגל לטורח שלה ויחזיק דניס כי החשוק לטור' יו"ט ומשכ' ד' אלו בחמה ובמחורות לטורח ההשגח' איכה דניס דלא נפישא טורחא טלי האי וספ"ך אפי' קן אינם מתחייבין שבחמה הרגל לטורח שלה ומאז דניס כו"כ מרווחים לשמות יו"ט במחיה של פ"י רשעות וחולות ומשכ' ר' אחי מיקל ליה שסם ומשמיס לשמות הרגל פי' שהיה מיקל להם בלה התרה ומשום דלא הוויא קבלה כיון שיש בה מיעוט שמחה הרגל תשכח שפתי' דכל מנהג שיש בו זקת הכשר מטה לא הוי מנהגא פכ"ד :

ובכן יתהו אק היני לדיעתי דמיי להאי דיעה במנהג זה אי תשכיח ליה במנהג בטעות וארצה מטה איכה לנטול או אי תשכיח ליה במנהג שהגבו משום סיג וגדר ופירש"י לחין כנון לנטול : ואפי' אם ת"ל הדשבי' ליה במנהג העשוי ומשום סיג וגדר לנו לדעת אי שרי לנטול : ואם ת"ל דאסור לנטול אפשר דפ"י התרה ש"ד יסון דמי התנצות כבר נקבצ' ובאו בספרי הראשונים והאחרונים ירכיב' אלו לבדר מתוך דברייה' ס' הקטור ממה שנופס לפמן דיעה כנ"ד וכבר פלה ארי בהלן בגול פ"ח ז"ל ואשף וקבין על הסברות בספרי המנהגים וגדול הדור האחרון הר' מהר"ן ארנאם ז"ל בתשו' סי' מ"ה בירר ולכן וזיקק הרבנים ומקלן לפרישים ולבטאים ואינו נעתיק מדברייהם הר"ך לעינינו וז"ל הר' מהר"ן ז"ל ס' פ"ח מ"ה א"ה אסור בדבר המותר לר"ך ה' תנאים לשיקרא מנהג ואם יחסר אחד מהם אף כי תורת מנהג ויטל לנטול בלתי התרה וכו' הגמלי הב' שהיה יודע שזן הדק הוא תיבת וקביל פלוי בתורה סיג וגדר אמנם אם יגא איסור בלתי ויחר שזא מחלוקת בין השופטים איכה מתן דאסור ואיכה מתן דשרי ומפני הם' נהג איסור לעשות ואח"ך תתברר לו שדין מדברי החמיר וירצה לחזור על ממה נהג איסור הרי ראוי כי אין זו קבלת מנהג אלא טעות ואז"ל הלא שהמנהג מעיקרו תמיד בטעות מנור מנון שזיו שמינים שדבר המותר לכ"ג אסור הוא ען הדק ודווא אין זה מנהג ונטלים אותו ומודיעים להם עיקרי הרבנים כדי שלא ימחרטו בטמ' הקוס' בפסחים ד' ג"א והרא"ש וירצה' והב"ר יו"ד סי' יר"ד והר"מ א"שקאר בתשו' סי' ת"כ כ' שכ' ל' הרמב"ם בתשו' ושב"ך אר' ישמעאל שכל דבר שטעו בפיס' הוא מותר מעיקרו אסור לו להרס' להניח בטעותם לפי שמתאם שמוסיפין על התורה ופירשה ומטה לטמן ולהאליז מליב' שאין זה הדרב אסור מעיקרו וכו' הרמב"ם וכו' ואש"ג שהרמב"ן והרשב"א והר"ן ס"ל דמנהג בטעות שהגבו החומים וכן שאר רב' שישק בני תורה אין מותרין להם ומ"מ העיקר מסביר את הר"ש' של מנהג בטעות הוא לטול וכו' כמי שקביל עליו שבת בטעו כמכור שמשכ' ואח"ך תפשוט עניבין דלא לטול וכמו שהסיים הר' שר"ח וכו' פכ"ד פד כ' הר' ז"ל עם התנאי

ורנהג בעתה כל דבר הולק ענינו יחזו והוא מנהג דהי גשי דנ"ד אשתכח ביה טלוחא תלחא הני לבישתאח אסן הן חטבו שהחלב של כל טעות גדולה יותר וזו אדורבה מטה איכה להדיען שאז מותר כמ"ס בתנאי הראשון - ואם כי יאמרו דלא הויא ובוהאי מידע ידעי דתותר הוא אבל שש זה לסיג' וגודר משום החלב הדבוק בגלם האכרונה או משום החלב שנתקף האלפות תמותי דפלי כנ"ל ומה אכרונן דיעה שלה יעקרו אסור כל השומן הנפלי כנ"ל וכן זה רחא וקביל לנטול ואפי' קרוי מלאה של שהפירוש על המדה וכבר כ' הר' בתנאי הב' דכל תנאי שצבר הגבול אינו מנהג דומייל דהיי ונתינו דלא למיעבד פמידחה כל הלילה דזו הרקעה יתירה לה ואינו כלום וכו' אמר אורי דהויא לתי שסור מלא האכלה מן משרים וחי"ך בירר משום שאז איכלה מן כפסח ומי שפוט סאח ומי ראה סאלה ואפיקרא דיעה מיקור אלעם האחרונה נחלקן בם בראשונים ז"ל דיש מחירים ארוך חלב כמ"ס מור"ם ז"ל עם וים מתחייב להסיר ג"כ הבשר האדומים עם בראשי האלפות ולגרוור חלב' שפיקים וכן מרזיין משום דמתכב כמשי' בשר' וכן המנהג בראשונים - ועין חס"ט בדברי היס"ד ס"ק ט"ו וי"ו וז"ל וזכרה שם הוא מחלוקת דיש מקומות שמחייבין אותו גם מה שמחייבין אותו האחרונה ללך האחרים לא האחר בדברי הראשונים כלל ולפי מהר"ן קוריאנה ומש"י

שנה והת' שנה סוף למהג שנהגו כן שנהגו מנהג נכון
 למדוד מלחא גם האיקור שמקרין החור ראשי הלשונות משום
 חוטי המלח גם זה במחלוקת הוא שני מ"ס תור"ס ז"ל סי' יב
 וזה מקרין במוטין אלו במקום שהם בלעפים בנבש ועיין שם
 לה' וז"ל ואפי"ש י' קדושים היום ויבאו לנקר כל הלפ
 ס"ו וגם הבשר שחתה המחטים כדי לנאח ז"ל כן בסברות גם
 האנו עפ"י האין אשר לשפרק על הראשונים ענה מתקנתו ק'
 יפה על להאמר ככל חומרי הסברות וכל סוד התורה לבדוק אחד
 הם ואחד שאפי' דעת ודפי"ו ופי"ו שאלה ראשון ימקור מינוע על
 ד' חומר טוב ילאילו כל הבשר עם הראשון הלשונות עד הטרש
 והקטן ולתפלה ל"ג עבר הבבול קריק ביה ולא מקרי' מהג'
 ומקרי' שנהגו חכמי בני"ד עם התנאי א"י סברת הר' ז"ל דכל
 מנהג עולמי מתח ד' איסור לא היו מנהג ויה' נקמ"ח לאס
 קידש את האשה בחתיבת שונו וזה הושרת מן הר"ם ועפי"ו דעתו
 הוא איסור ואפי' שיה פרטת והת"ס האוס' פ' הגמקין שבהאט
 לעיל ובת"ס הר' ש"ך ז"ל ואפי' איכא להחיד את האיסור היא
 חומרת דלחיי ליקי קולא אמרי' אחר כמה דברים הם מיעוט
 שמתח י"ס איכא ברור לעין כל שכל נחה טוב ישיעו אחרתו
 מתלוי ויחלף ק"ך בשר כחש ופגמות וביי הא נראה דשימי דמי
 לבלול מנהג זה ואף בלתי התירה כפי' בדברי הר' מהר"ם ז"ל
 חופש ב"ב ע"ה וכל דברי שטקוס ויתר אפי' ז"ל הר"ם ז"ל
 ואם מעט ואוספה על עוד מ"ס רביעי הב"י ז"ל סי' ס"ה
 במד האיקור הג"ל הביא משם ר"ו האסור לבלול בשר המחטים
 משום מנהג וכ' פלוג' ב"י ולי נראה ודומה כי הוא מנהג
 בסתמיו כמנהג זה לא נראה לטעם א' מן השטקוס שחסרו
 וכו' הלכך אין ק"ך מנהג בסתמיו יותר מזה לכל כי הוא יורה
 למישר שיעט כי שיהא עומד ופכ"ו נהגו בו ק' משום חומרת
 לבדוק ואין בו חירד דלפי' זה חומרת הוא בו בלי טעם ומדפי'
 דרשין לה' בשיקוף לכתחילה חומר לבבול פ"ה ור' מהר"ם
 ש"ד ז"ל בירר מתוך סברות השט"ם וכל חומרת האוספה
 בלתימד ולא הושרת משום המחמיר בזה עליו נאמר המחמיר הפ"ב
 אצל א"י קטן להאמר דברי שאין שרש בלתימד לאיכה חומרת
 יחלוק לב' טעמים א' החומרת הוא חתיה מלפאת הסרון
 ייעוטו טעם כמה דרשם חומרי טריפות שאין אלו בפיאוס וגו'
 ובטן מה שנתקן אנשי מפשה שלא לחטול בשר אחרים מחשם
 מן התקור לא יא' בוקי במלחמת האיקור אכעו כן בפנימי הסירטות
 שהחמירו במקום מלחמת משום סיג אומר ופ"ה שפ"ה חלוי הפוס'
 בלתי התרה' אמנם אם נהגו איסור באופן דבר שפ"ה חלוי הפוס'
 במקורן בקולות ודעינה וגם לדיכא ליתנה לקולא מפני שאין
 בו מיקור איסור המחמיר בו אין רחמ"ו' ובת"ס הר' ב"י על
 מ"ס רביעי ירוסם האסור לבלול בשר המחטים וגו' פ"ה באורך
 אלו דברי הר' מהר"ם ז"ל והוא גופא מפי דקדק בני"ד
 מנהגו ואפי' שכל חומרתו שלא התורה בלתימד ולא בשום
 שטק אפי' חלוי בפיאוס הסרון ייענה וליכא ליתנה לקולא
 ואף אין נתינו מ"ס פ"ה א"י ז"ל דרשין לה' בשיקוף חומרת
 בסתמות הוא' ולאומר שאמר שנהגו כן משום חוטי הרס עבד
 ושקטתו ושבחה לרביקין ימקור נחום עד שבהם ומהם נהרשב
 להם כל מה חומרתו לנקר החלב כמו שיעדט בפנימיון לשלף אף
 אזה חומר לו דלוק כהם מני ארצותו טורח הי שרתי שכתב
 לעיל אם חסבו שהחלב אסור משום חוטי עד אין ק' טעמו
 גדול מה ומה גם שהפיו על האשה לנקר החלב מתקום שאין
 שם חוטי עד וגם אפי' אומר שפ"ה חרדי' שישמך מנהגו זה
 ד' איסור שהר"י ז"ל לעיל בלתי רח"ו' ב"ס רח"ו' שיהיה רביעי
 בה' דחומרת לנאח י"ח חוטינו אלו לא יאסורו על חתיבת הבשר
 בלתי כי פתמים שהחוטין סומכים אל הפוסם ומדבקין בו ואפי'

חוק הבשר לבד שנהגו עדין החוטין קיימים אלא יחזוק הבשר
 עם הפוסם לשרש ע"כ וא"כ היו בני שני דקין מחמירי הבשר
 עם הפוסם לשרש לנאח י"ח חוטי עד אלו מה שרשנו כמה שמקרין
 החלב ומדין חוטי הרס קיימים ושמו החוטין בדוקין אל הפוסם
 וגם אחר שיקרו החלב שבו עדין הם קיימים' ופי' דעתי משאם
 זה היא קרובה הרבה ונמלח מנהג זה מביא ליה איסור' וז"ל
 שהי שני עבר עם מנהגם למהגו הבשר עם הפוסם א"כ מור
 הדין שנהגו שמקרין החלב הוא מתקור בטעמו ככל מ"ס הלפ"ה
 אין בו ד' סוף איסור כלל מאחר שמתקין החוטין הללו שאסורו
 משום עד דהיינו הקתניו בחתיבה וז"ל דלדבר' גם לב"ה ק'
 שהיה א"כ עושין כן הוא משום עד וכו' ולדבר' ה"ל להב"ה
 ש"ו לבלול מנהג זה דמחא יעוה החוטין קיימין כשהם סומכים
 לפוסם ולא יאפו י"ח חתיבת חוטי הרס ע"י מיקור החלב' תשובת
 בליד דהוא מנהג בטעמו ומקורו היום ע"י מיקור החלב' תשובת
 חותקין הבשר עם הפגמות אלו שעד היו מועטים לנקר החלב
 ופ"כ אחר שאם חומרת בלול ט' כי שם אין חלב כלל ולכן אם
 לא יקראו חומר' וז"ל ח"ו' אם היה ר"ו נשאל על מנהג זה היה
 חומר דהוא מנהג בטעמו ושר' לבלול אלא חלל נדרש הרב למה
 שלא שאלוה וגם דלא הפריז עם ההייה כ"כ לחסור כל החלב
 בפני נ"ד רק הכתף לבדו' אבל בני"ד דאיכא כל הגי רפואי
 דבחינה ואפי' לבב שאלים הלכו הימנע פחה פחות לבלול מנהג
 זה היה ר"ו וכל מ"ס לבלול דר' החתיו ר"ל ודומה פ'
א"ת דעדין לבי מהסם בכ"ו ממה שראינו ר"ל ודומה פ'
 הב"ד הגה"ג ז"ל ב"ס ס"ה הגב"ו ק"פ ס' ע"כ על
 מ"ס ר"ו אסור לחטול בשר המחטים משום מנהג וז"ל פלוג'
 ר"ב' והוא מנהג בסתמות ודרשין ליה בשיקוף דחומר סימני
 ח"ו' א"כ מ"כ בליקוטין אין חולקין בלתי וטובת ולתבול כל בללי
 רובא ומחמיר"ם וכ"כ הפוסם יראה מה שנהגו בו פריש' בעלמא
 לנאח ט' אפי' ישיעו שיהא חומר ומש"ה כתבו לאיסי' משום
 אל חיוטו חומר אפי' ר"ו שאין לבלול בפניהם במקום שנהגו
 איסור' פ"ב' וגדולה חו' מלאט לבדול החוטים הר"ס א"י ז"ל
 בח' לחלוק פ"ד י"ט ובתש"ו ח"ו' סי' ז' ה' הב"ד הר' פ"ה
 ס"ב שכל מה שנהגו באיסור ואין אדם יודע שיקרו של איסור
 מחמת טעמו או מחמת חומר נשאל חוטי חומרי' לו פ"ה האף
 אמנם דסיים פלה הר' פ"ה ז"ל דהרשב"א חיל' בשי' הפוס'
 דמנהג מחמת חוטי אין לו התרה ופי' מחי דקולין כרוב הפוס'
 דיש לו התרה וכמ"ס בסעי' א' הא נתינו ט' התרה פ"ה נקוט
 מיהא דתן אל הדברים מתין לנדידי רש"ל והדמתי' דאיכא נתימא
 שמה קבלו מנהג זה לסיג ואילו מדברי מר"ן הב"י ז"ל ה' דלא
 חיישין להכי מתבטח ומודש דרשין ליה בשיקוף דחומר' וכיוצא
 לה' כ' מהר"ק ז"ל רביעי הב"י סי' ק"ד אשר שאלת על
 הלעושים אלו האשה טובלת חו' מ' ולכר' ע"י לנקבה מתבטח
 רשוק מ"מ אחר' שכתבת שפסקי אחד האקרא תמידי' כי שפסקי
 שהראשונים החמירו על כן בקמה מלאו וגדורו גדר וגם כתב
 וגו' הר"י שם החמישי הכי ס"ל דחיישין שמה נהגו כן לסיג
 ולגדר וסיים פלה מהר"ק ז"ל ואין למחות בידם אחר שכן נהגו
 משום סיג ויש להם על מה שסמכותו ארוח שפסק שרבי' ליל' כלל
 אחריו וגם זה ר"ו דלא כרביעי הב"י ז"ל ש' דרשין ליה בשיקוף
 וגו' דעתו לנכון נקל למלך דאין מדברי מהר"ק ז"ל סחורה כלל
 לרביעי הב"י כשדקוק בדברי מהר"ק ז"ל ח"ו' ואפי' דאיכא
 למחר האחרים כלל דדמיה טורחים מיעיל דתלמודו אם נתימא
 לבעלה וגו' וכל לכוין ופי' אלו חוטי יולדת יבא להחיד גם
 בשאר נשים וגו' מ"מ לפ"ד ר"ו דהרבה ימורה הוא והי'

גמרה לגורה אשר לא הוצרה בתלמוד וגו' מ"מ מאחר שכתב
 וספקא לחד נקרא בשם האישה ו' דלפטר דלפטר שמימי
 על ק. כגמרה. מלאו וברור גדר וכל כיוצא בזה אמר שם עמי וז'
 חסום וגם כחכם הלעטוס פושט כל פנייהם על פני לא אוחי
 שסמך אשתו דאי תנייה תימיה וגו' וגם מה שכתב הרמב"ם
 לא ידע שמהך קדמוה הוא לפשות הרחוקה ימירה גם זה אינו
 דר' שיר' כי טעם נחלה בשם' שמהך הגאונים ומאחר שכן ל'
 הגאונים אמרו לא חסוק אדעתיה וקדמוה קדמוה הוא לפשות
 הרחוקה ימירה אל' ס' דלפי' לרחוקה ולסמיך און לנבוג מנהג
 זה דומתה דלתי ליה קולה כוח לאו שאין למתוח בדי הלעטוס
 אשר כן נהגו מחמת מוערה וסיוע' מאחר שיש להם פל מה
 שימעותו היינו אוחי פוסק אשר הלעטוס רגילים און אחריו
 פ"כ מנאליים דבריו וקדמוה ר' בפשיטות דעתה הרמב"ם דמנהג
 שלה הוצר בתלמוד והוא הרחוקה ימירה רחוי לבטל והבס ש'
 שראוי לבטל ולה השם שמה נבוג כן משם סייג אלאנח דכל
 בסתמא לא אמרית ששטו כן משום סייג אלא שלטוסים און
 להחיר אחר שנהגו לפסוק כס' תימיה ולדמות חיש' שמה
 בקצת מלאו וגו' פ"כ און להחיר לה אע"פ דלית הילבחה כס'
 תנייה עדי הרמב"ם מ"מ כבר נהגו לפסוק כמותו ליקבן אחר
 דכל נחלה ארבעה. מוצר' מדבריו מותריו' ודעת הרמב"ם ז"ל
 אכ' בסתם מנהג לא אמרית ששטו כן משום סייג אלא ארבעה
 תלין כמנהג כמנהג דבריו בעני הדי' וז"ל ממש ש' דרשי'
 ליה בפירקה וגו' וכן סיים הר' ב"י בס' ק"ד' וכן מותריו'
 ז"ל ור' דהיינו חוקק לאתום הלעטוס שהיו טובים כבאר דברים
 ע"פ אוחי פוסק חבל והיו כבאר מקומות מלאו כהגו ע"פ' אוחי
 שסמך ששטו והיו דמות מותריו' קדמוה ימירן כדבר הרמב"ם
 ומיאו מ"ס דלהרמב"ם אפי' לרחוקה ימירן און לא נבוג מנהג זה
 משום דדומתה דלתי ליה קולה הוא און נר' בפניו וס' אלא
 על הרמב"ם משום דלפטר' ששטו כיון שהוא דבר רחוק שהיו
 שגורו כן אף תולין ארבעה כמנהג כיון שהוא דבר רחוק שהיו
 כ"כ פרוטתו עד שילטוטו לבאר גמרה רחוקה כיון שהיו דבר רחוק כאלו
 היום' ש' כפ' כל הכשר על הגוים לומר מלאוהו כאל
 רוחם בסוכן של כשר הדגל הוא ולא חסו לומר דלמאריים שמה
 בקצת מלאו וגו' ע"פ' אפי' איה גם כן ר' ז"ל דעת מותריו'
 דכל בסתמא אמרית מנהג כמנהג הוא כמו שכן דעת הרמב"ם
 ז"ל שכן דעת החסו' ז"ל ופיין בטו' ס' ק"ד' סקו' .
 און דבריו הרשב"א ז"ל קשים לשטות ע"פ ב"י ז"ל ומתבאר
 מדבריו יפה דכל סתמא תולין שנהגו כן משום סייג
 ופרישות וכן הן דבריו רש"ל ודמס"א ודלת כרביש הדי' ז"ל
 ומתקנתו על הר' מותר' שס'ס' ליה הביאו דבריו הרשב"א
 אלו ובהם פליחה דייק והבס' בס' מ"ה הביאו דבריו רביעי הדי'
 ז"ל ולא מעיר כלל מה וסבור היינו תולין ודמס"א דפ"כ הדי' כן
 הרשב"א דנסתמא תלין בסייג וגודר לא במידי לומר ביה ס' כן
 איסור ר"ל שבע"כ הוצר מזה בתלמוד לאו שהיא ס' יחדאה
 או אפי' אף זה בעמלה לא הוצר קרוב הדבר שיתך' מזה דר'
 איסור חלב במידי דליה כיה איסור כלל לא אמרית סתמא
 עשו משום סייג אלא תלין כמנהגו ומתין לזה דבריו רבי' דסי'
 ס"ה ס' והיו און לך מנהג כמנהג יוצר מזה דכבי הוא מילתא
 ליתא לימירן שדעו שהוא מותר ופכ"ו נהגו כן משום מותר'
 דכין שאין בו שום דררה ואיסור מה מותרת היא או בלי' נ'
 ומדעו דרשי' ליה בפירקה וגו' מוצר' מדבריו דכל מיליה ומייר'
 משום דלתי ביה ליתא דאיסור' אבל אם היה בו ליתא דאיסור'
 והיו מכחמה היט חולין ששטו כן לסייג ויוצר מזה כבאר דבריו
 הר' ב"י מלאו וגו' מ"מ ע"פ' שטור' גשם שנהגו שלא לפשות

מלאכה כל חסו כמנהג און להקל להם משום דברים המותר'
 ואחרים נהגו כהן איסור' וכן מלאו הר' ב"י ז"ל סבור רבינו סתק
 דכבר שאין בעניניהו שום דר' איסור' ל' דגורו אל חסו און
 אמרו' דררה בעניניהו וגו' ואינו מוכרח דכין דלתי בו דר'
 סך איסור' לית לן בה פכ"ד ופיין ס"ה ח"ן ס' פ"ה מ"מ
 דר' ענינין מדבריו הרשב"א ז"ל בפשיטות נר' מוצר' דלתי ודלתי
 סך איסור' אמרו' ולסייג הנחייגו כן ששיר' כ' הר' ז"ל ז"ל
 לפיכך יס' לפטר' ז"ל מצינו שמהך אומרו' כמנהג' כמנהג' אלא
 במקומו והוא סבור דרב ושמואל אמרוה ואינה אלא תומת'
 בעמלה וגו' ועד' ק' ומנ"ל דמותר' ר' דמשום אומרו' דלתי
 ס' מטפס טעו לפיכך נר' סל סה שנהגו בחיוב' וגו' און
 מחירין דלתינו משום מוערה עו' שורה שפיקו' מחמת טעמא
 וגו' פ"ה והשקט כיון דלדבריו לא יש' שום חסו כמנהג' כמנהג'
 המוצר' אלאו ואינו בידם אלא מותרת מנהג' מה סך איסור'
 יש ואפי"ה קאמר הר' דלתי' כמותר' וסייג' ויש לחלק ועד'
 להצטוק כב"י וכן ספיקו' אמרו' עמיה עמיה . יהיה מה שפיקו' אלא
 הרשב"א והעור' ורש"ל ודמס"א דבסתם מנהג' חסוק כסייג'
 ובפירוט' ס' הרשב"א בחש' ואון מקום להחיר' אלא כשר' אחר'
 והוא שידענו כבדור' ששטו באיסור' וכגון שדענו כבדור' כבד'
 יפה האיסור' און כשר' אחר' אחר' אחר' אחר' אחר' אחר'
 ששטו כמנהג' דבריו וגו' ה' כלל שאר' הפשיטת' און מותרין
 להם כ' כי שמה ק' קיבלו מפי המהי' או שמה אלאו אפי"ה
 איסור' לגדר פ"כ ולפוטחם נר' דעת הרמב"ם ז"ל ומותר' והחוס'
 ורבינו כב"י וכן ספיקו' אמרו' דמנהג' כמנהג' און אומרו' אחר'
 ליה ונחלק הדבר שטי במחלוקת' וחס' בלתי לחלק ולדלות מותרת'
 מזה הדבר שנקרא סך איסור' ומזה הדבר שאין לו סך איסור'
 ופיין בחש' מותר' עמיה שפיקו' שיו' כ' ר"ד ליה
 חו' לי להב' הרבה וכן ימיו וספיקו' אחר' אחר' אחר' אחר' אחר'
 במחלוקת' דקום החטי' כבשעה' ושאר' קאמי' דלית' היה שפוט'
 כשפחו' של אורלו ואון בעניניהו לייבא' אטום סחוס' וסחוס' ומכ"ס'
 כי כבר מילתי אמורה' למיל' כי ירא' אטיבי' לומר' על' זה מנהג'
 כמנהג' אחר' שכן נהגו בעיר' הגדולה' אלאים' כלא' יפה' חו'
 לואת' ימיו' און דר' טלולה' וסילון' משלם' האם' טבל' להחיר' להם
 פ"י אחר' אף' חס' נייח' כמנהג' דמנהג' זה נהגו' משום סייג' אפי"ה
 דמנהג' ליה אחר' ולכן' כר' און' להרביח' הדברים' קאת' ביה' מדי'
 לגדר' ס' הפיסקו' ז"ל האיסור' והמותר' .

הנה דעת הרמב"ם והראב"ד והרשב"א ומותריו' והיי"ש
 דמנהג' שהוא משום סייג' וגודר' און' ל' להרעה' אף' דעת
 החסו' והראש' והמדר' ורביעי' הדי' ואם' כאלו' שיהיה' על'
 מדן' מותרין' להם' פ"י פתח' ומרטה' עפיק' פלוג' תליה' אפי"ה
 הירוש' דפ"י כל דבר' שאין' ידוע' בו' שהוא' מותר' ואף' אפי"ה
 ונהג' בו' איסור' נשאל' ומתירין' לו' כל דבר' שידעו' בו' שהוא' מותר'
 וטוב' בו' איסור' נשאל' און' מתירין' לו' . והרמב"ם' והראב"ד'
 ודעתיהו' ששאל' ר"ל פ"י אלא' חסו' כגון' היתר' ז"ל ז"ל
 דמנהג' כמנהג' כיה' ליה' בהתרה' אבל' דבר' שידעו' בו' שהוא' מותר'
 ונהג' בו' איסור' משום סייג' אפי"ה' אם' נשאל' למתים' און' מתירין' לו'
 וכנ"ס' הרשב"א' ז"ל כב"ד' הדי' כ' ר"ד' דמי' ששאל' האיסור'
 דבר' העשיר' כגודר' אפי"ה' שהוא' מותר' כן' גודר' ליה' האיסור'
 שבו' שאין' להם' האר' פ"י' ולדעת' החסו' והראש' נשאל' וקדמו'
 בירוש' ליה' חוקק' אלא' כמנהג' כמנהג' מותרין' להם' אף' בלא'
 התרה' און' מותרין' אחרים' חסו' טופס' דכין' ומלטה' להרביח' אפי"ה
 מותר' מ' אפי"ה' בחש' ס' מ"ב' ומנהג' שהוא' משום סייג' און'
 מתירין' להם' לומר' מותרים' חסו' בלי' פתח' ומרטה' אבל' פ"י
 פתח' ומרטה' והיו' מותר' וכבר' אפי"ה' וקובין' ל' הר' מלאו' חק'
 והר' שר"ה' כמנהג' איסור' ס' פ"י' ומר' ז"ל' כ"ד' ס' ר"ד'

הבית ס' הראש' בסחם דמונה מטוס סיג מרמי ליה הרהר'וס' החולק' בסס י"א ו"ו מור"ל והמנב' כמ' הארמוה ומה שהק' בע"פ מ' מור"ל ו"ו מהפאל' כ"ו רכ"ח ס' ל"ח אס היחה הסכמנה לגדר זה לסיג אך לה הרה"ה עיין מה שתי' תהתי"ח ו"ל ה"ד הר' פרוך השולטן ופיין לו ג"כ מה שתי' ע"ס ויהי' פ"ר"ח ו"ל הרפתוה מרפס'ה להלכה כדעת הרש"ס דמעיניה וכו' ע"ס וסב"ה תס"ח ועד לו ע"ס בספקי' ח' הכח מדברי הירושלמי במיהא' דמהני התרה והיה דמי בישן דח"ל כבר קיבלו אבותיהם ואל תיעוש תורת איתן היינו ענה נלו לשאלו ע"י פ"ח ותרס"ה פ"ט ו"כ הר' מ"ך ח"ב סי' מ"ו ק"ג פ"ב סך רעה הדבד' במחלקת הוא עניי או מהני התרה למנב' הפשעי מטוס סיג או לו לא - עוד איש' פלוגתא' אריתיו בין גדולי החרונים ו"ל ה"ה מרש"ס ו"ל פ"ס רבינו הר"ב ו"ל דמראש"ס ו"ל בנ' י"ד סי' מ' אחר' שהביא מחלוקת היר' פ"י עאלה לחכס היינו בדבר שאסור' ענה המקוס פליט' מה ענה הכו אבותא אבל בדבר שאבא אבותיהם ו"ל להחיד ורמיה דמיהא דמי הישן דח"ל כבר קיבלו אבותיהם ואל תיעוש תורה איתן ואם איתא - מה"ל כל החר' להם פ"י הרטה וגו' אלה שמדברי מהר"י קארן ו"ל ב"ד סי' י"ד איש' ע"ו ואל עשתי מקול' לו אלה רמיתו ק' בדברי הש"ס פכ"ד ורובן בחרתי הר' משא' מלך ויהי' פ"ר"ח ס"ח ויהי' מ"ך ע"ס ערומי פליט' דמראש"ס ס"כ ע"ל ע"ד ו"ל ע"ד איתן ק' ושלח רמיה ק' בספרי הש"ס והאל' בדברי הראש"ס שהתקיים ב"ו ועגרי אריתיו להלכה מפרט' ק' ודע"ה קיבל' מענינו' ל"ס קבלה אבותיו בכל גוונא מהני ע"י פ"ח ודע"ה ודבר קיתא' א"י מ"ל ישיב' דתי' רבו מרש"ס בדוקא אית' דברי ומתור'ם עיין ב"ו ר"מ ח"ב סי' ל"ג פכ"ט כ' עג"ו - לו להלכה כדברי מהר"ק ק"י מהר"ח'ס ו"ל הוב"ד פקדו' מהר"ב אנ"ל סי' ו"כ קרוב לדברי הר' מ"מ דאין הכונה מדברי הראש"ס ו"ל לבדירת' הב"י ו"ל ו"כ ספ"ג שמדברי מהר"ק ו"ל ג"ד הק"ס מ"מ מרש"ס ו"ל דעתו מסכמת' עם מרש"ס ו"ל פ"ט

הראת

לדעת מכל האומר דלמתי לא הוכח לנו ולא פליטין סבלת המחלוקת ומה ע"ה ערב אל ליבו להכתיב את רמ"ו בין הראש' הגבוהים דלמ' מחסין מחלוקת הראשון של הראשונים ומה לנו גדול מרש"ב' והרמב"ן והראב"ד דסבורים דאין להם התרה ומה' אס' כסות' עם הרש"ס והראש"ס ושמעיה דקום התרה אכתי עמוד לעבד' עם מרש"ס' ושמר"ח'ס דבקבלה השמאל' לבי' אין לעבד' התרה ומה יקל ראשו עבד' האתום רואה אפי' דפדון מקוס יש בראש' להשלות ארוכה ומרשה ב"ד' להתיי' להם פ"י פתח ותרס"ה והוא מרש"ס מרש"ס'ס עם בלאת' עני' שרזון שאלתו היה שני אונגרוס' שבאו לדור בספיח' כגו' בענין הדיקוה מנהג' א"י ותמורות ותיקת' עפ"י מנהלו בש"ס' גם קולות לא עלו של דפתח והכתי' העיר' לא פתפרו ע"ה התנהג' זה לפי שבחזון הימים לא היה קצב ישראל וגו' ועתה נהרטה הקבל' והוא בקשו לע"ס יש להם חקנה להגדו' מנהג' הראשון קצב' ע"י יחוס רבים שאבא' עפ"י ומתי' האונגרוס' וגם סוף'לם שבמנהג' הראשון לא היו עושים נשיחה עמה שבמנהג' דמקור' האס' יש מקול' החר'ד' אפיהם וע"י השיב' הר' להטור' להם התפיה' אבל בשאר' התמרות' כ' שיחורו להקל' במנהג'ם וכ' ו"ל ב"ה - ארתי' העניתי' זאת' ה"ס' שיחורו אומר' שקחורו למנהג'ם הראשון דמקום' ב' דמרי'ס והיה' דדברים המקור'ים וגו' איש' אלה מרובין מרש"ס ומהי' אכח' כל יתל' מרובין אין וגו' ואם נפטר' למה תיח' אלה' קבל' התקבלת' מנהג' האונגרוס' עליהם אבל ענה שכבר קבלו עליהם מנהג'ם אך

אפשר להם לפרוק עול המנב' מן התמרות' שקבלו וגו' אמר' לי ליבי שמה שאבא' עד פתח הקהילות כמנהג' האונגרוס' איש' מנהג' שכבר' כ' התמרות' בשם מרש"ס והוא שיש' דפתח' לנבוא' ק' לפולס' ומכאן ע"י' שרש"י ע"ה מנהג' - אלה' אס' ה"כ דפתח' לנבוא' ק' לפולס' לא שאבא' ק' במקרה' או לסיבה' מה' ית' עניני' מתוך דרבי'ם שמה' שנתא' כמנהג' האור' לא שגבולת' ק' מעלמית' אלה' תמרת' לא נמנאו' שחמט'ס ונדוקים' לו' השתק' לבטל' מנהג'ם' וימנעם' אלה' מנהג'ם במקרה' ה"כ ה"ה - אלה' ה"ה טרד' חשילו' החר' וגו' ולהיות' כי אחס' אומרים' שהמנהג' שטובים' הם' מנהג'ים' דרש' ובעלה' דפתח' אלה' רוב' העולם' ואפי' שיח'ל' אחס' פוסק' אומר' ק' כיון' שרוב' הש"ס' גדולים' בתקנת' לא' ס' ה"ה' ה' רבי'ם' ופ"כ' אפי' אומר' - נכבד'ם' כמנהג'ם' מדעת' כיון' שהוא' מנהג' דר' עבד' הש"ס' יש' התרה' כיון' שיש' שהוא' עומד' ר"ל' לנאמן' על' הראש"ס' והמסכמים' לדעתו' שיש' התרה' וק' רש"י' לתור' הר' הגדול' מהר"ט' שהחיד' לנאמן' שכתב' ב' ימים' כשר' וכ"כ' אס' כומי' אל' האתק' שמתפל' לז' נבגת'ם' ק' אלה' במקרה' ואפי' התרה' לא' היה' טרד' אלה' לנאמן' י"ס' אך' אפי' ממש' להחיד' אפי' פ"י התרה' פכ"ל' והתקתי' רוב' דברי' - ומכ"ס' דלמ'ל' למשום' מה' כונה' מילי' - מתפייח' - פ"ו שיח' לקמן' ע"ה' וכן' כ' הר' מהר"י' אר"י' - ו"ל' סי' ל"ג' על' זה' הגיון' ענינו' ו"ל' אחר' שרמיה' דברי' ה"ה' ה"ה' השקט' והמפרה' שפשה' בין' מנהג' אפיהם' לשאר' מנהג'י' הארים' ענה' האוכרי' ב"ב' הש"ס' ו' ומתוך' לזה' מלאות' קביוט'ם' זה' המנהג' דאיכ'ל' לפי'ס' אס' נקב'ם' בתורה' פנהג' או דרך' מקרה' גמרות' ליתום' נמנה' בלוח' ספרו' ויחירו' להם' ג' ו"ו' פ"כ' גם' מרש"ס' ו"ל' הוב"ד' ב"ה' - מהרב' אגול' מסתדק' ואל' דבריו' שרש"ס' - אלה' פ"ט' גם' מהרש"ק' ו"ל' ב"ה' ס"א' ק"ה' שאל' - על' שאלת' מהרש"ס' ענינה' וכ' ו"ל' אפי' דאיכ'ל' פלוגתא' דרבו' - אס' יש' ד' התר' אפי' פ"י פתח' ומרש"ס' והיה' רמיו' ליתום' לש' אישור' כי' ה"ה' ויהי' אישור' - אישור' עולם' ע"י' דיש' להקל' דקוון' דאלו' התמרות' - אלה' האונגרוס' יש' להסתפק' אס' הראשונים' רצו' מנחת' טעמו' שכתב' שיש' לפסוק' בלוח'ם' הש"ס' להתמיר' א"ד' לא' נבאו' להתמיר' רק' מטוס' סיג' ופרישות' וא"כ' הוי' כעין' ס"ס' ס' אס' נבאו' מנחת' טעמו' וכן' קת' מהש"ס' אפי' - נהג' אלה' חכ' איש' טרד' ולתמרת' בהתרה' מיהא' עני' וחת"ל' דלמלה' - נהג' מחמת' סיג' - ולתמרת' דלמלה' קול'ן' ב"ה' ע"ס' עסקי' דיש' להחיד' ו"ו' פ"כ' :

ור"ן ק' דברי' הר' מ"ך ו"ל' ס' ענין' השאלה' ששאל' על' הפלג'אית' שהיו' טובים' מנהג' אבות' עמינו' צבילות' לא' היו' אלו'ל'ם' ע"ס' תבטל' אל' בשר' והיה' ראוין' אבל' תולה' אפי' מנהי' לשאל' פ"י התרה' ומה' דבר' הוכיח' הר' ומהי' שיר' לנבל' אל' בשר' ויין' וליכא' אלה' מנהג'ם' שאבא' לראשור' ואח"ך' הביא' מחלוקת' הראש"ס' במנהג'ם' שבאו' מטוס' סיג' אפי' מנהי' על' התרה' או' לא' וגם' הביא' מחלוקת' הרש"ס' עם' מהר"ק' במנהג' שאות' קבלת' האבות' כנ"ל' וכ' ו"ל' ב"ד' ק"ג' פ"ב' אלה' דבר' פסיקת' שפיר' ע"י' דיש' לו' התרה' ח"ה' עב' - פסיקות' בדבר' ס' אפי' בתחילה' כשכתב' ק' היה' מנחת' טעמו' אפי' לו' התרה' אפי' בלי' התרה' ומת' הקום' והראש"ס' וגו' ספק' למה' ואח"ל' דכיו' יודעים' שהוא' עומד' ונבאו' איש' ס' אס' כשקיבלו' פירו'ם' שחיים' מתקבל' ק' לשם' נר' ולפולס' דבהכי' לא' בני' התרה' וכת'ס' התמדת' חש' מהר"ח' וס' והאח"ל' שלח' פ"י' רק' קבלו' השתק' לנבוא' ק' לפולס' ס' אס' ה' ככאומרים' שיש' לו' התרה' או' כחרימי' ומתאר' דאיכ' חלה' ספקי' ומתחבטים' לך' לקולה' דק' הוא' הכלל' אפי' ב"ה' וכת' ו"ה' דהשקט' הא' ליתיה' ו"ו' מ"מ' יראה' דרבי' שאליו' התי' ספקי' ועוד' ויבא' לע"ד' לו' יח' ס' אלה' מ"מ' הוא' עומד' בהתרה'

בחרם משם והי' על יד הדבן וגו' והיו עלותה דרבוותא
 לך לקולא חשי' ב' אחר פכ"ד נקטין מכל דברי הרבנים הג"ל
 רמון והיו מדי הדבן אולקן בספקו לקולא ויש להביר על
 חשי' והיו ז' הוב"ד ב' ש"ב שלא זכר מכל להקט
 הגמיות' אלו . והספיקו שם בזה הם תלוים באופנים
 דהש"ס' והי' חרזיני והש"ס' חספ' מ' מהי"מ וירך
 ש"ה הקבלה לשלום ושמו ספק ומת'ר'ן חספ' דמח
 חלח'ה היה מנהג בטומה והי' חספ' חספ' שניה
 וש"ה ג' ספיקו . ואנא בריה קלה אחרי נשקית עפרות וזה
 להם תמיה טובא אך לא העלו על דל שפס' מ' הרשב"א
 בשמו' ונחש' שבהט' לפיל ש' ונשקית און מוקס להחיר
 אלא זכר שדע בדבור שטעו באישי' ובפניו שדע לבר ברור
 מיר יא האיש' ה' בכל שאר העניינים און מתירין להם כי
 שחא כך קבלו משי' הנמיה או שחא נהבו אישי' לגרוד פ"ב
 ואי' לפי דבריו על גזול הרשב"א ז"ל לא נאשר עוד ס"ס הוא
 יא אהי' לפי עומד שחא בטעות נהבו ואף שקבעו בעניותין
 לפיל המתבאר מדברי מהר"ק' לדעת הרמב"ם דמתבאר תלין
 בטעות הפך דבט' הרשב"א ז"ל מ"מ אחי' לא היו ס"ס מתבאר
 זק' על מהר"ך והי' ז"ל שטעו מזה ספק שחא בטעות וכו'
 ואל' זכר דפס' פלוגין הרשב"א ז"ל שדעו ופ' תיחא על ר"מ ז"ל
 שאר' להפיל זה הכ' הא' בדרכים רמוקס ולא זכר שר זה
 הדר' המרווח וכו' ק' על מהרש"ם ומהר"ל ומהר"ך
 שטעו ס' שחא על קבל' לשלום דפי דברי הרשב"א שטעו דאין
 לפשות ספיקות אלו אלא על שדעו ופ' תיחא על ר"מ ז"ל
 חז' יחיד להם ולבר' מ"ך יש לימש כאשר כתבו דהא אינה
 דלוח' מהר"ק' הרמב"ם דקיימו עדי הרשב"א כון ודעו זה
 בנחש' שחא ב' תומרא יחד אלא כלל ולא הוצרכו בסיס שפסק
 חזי' להאי' ודלתי' קין . לבר דמהר"ך הרמב"ם ס' דתלין
 במונהג בטעות ואל' כהרשב"א אך למחר'ן ז"ל ק' דנמ"ד
 מוקס המרווח אל האגרוט' הוצרכו בחי' שפסק אלא שרוב
 הש"ס' לא חשו להם וכמבאר בדבריהם ז"ל ואי' ק' הדבר לומר
 שם בזה פלוגי מהר"ק על הרשב"א דלומר דע"כ לא פלוג
 מהר"ק ז"ל אלא בדבר שלא הוצרכו בשום' כלל אבל דבר שהוצרכו
 בחי' שפסק אינור עורה ליה להרשב"א חיבר' דהם' שטעו
 מהר"ס' ומהר"ל והוא הכ' הב' של ר"מ ז"ל יש לקיימו חשי'
 לשי' הרשב"א דע"כ לא קאמר הרשב"א דהשחא הוי משום סיב
 ולא בטעות אלא במונהג שדעו לו שקבעו פליהם כל לפולם אבל אי'
 לספק' שחא על קיבל' עריהם כל לפולם אלא דאקטרובו' אשחרטוב
 לסיבה מה אלו' דמורה הרשב"א דנאי בהקרה רמון דלאו אדעתא
 לנהוג כל לפולם און פלוגי תורח מנהג מועיק' מהי' הרשב"ס
 ז"ל דלו יא אלא דמספ"ל דתמו' של הרשב"א ז"ל בזה כון
 שלא רציו לטוס שפסק הרש"ק או אחרון שקבי' ס' או של הרשב"א
 אף און מני' יא און לך בן אלא חזושו דווקא הינה סיב' שדעט
 שדקבע' המנהג לפולם אחרי' דמתבאר חזי' משום סיב' אבל
 הי' דמספ"ל אס אוקבע' לפולם אה"ן תלין בספקו להק'
 כל' עכ"פ דע' של הר"מ ז"ל שריר וקיס' חשי' בחד ספיק'א
 פני' כון דהי' ספיק'א דבנן כמבאר בסוגיא דהרד"ם וכו' רוחת
 דספיק'א דרבנן לקולא חשי' בחד ס' דנש"ה דלעובד ודבוחת' ומה
 שרנב' הר' מהר"י שפאר ז"ל מדברי הב' רסי' קל"ז התפנין
 י' דם לתוח וזק' בנחש' הסוגיא ורדיו' דפרק הב' הא'
 של אה"ן ז"ל קיס' חשי' הוצרכו ס' הרשב"א ז"ל איה' שאכחתי
 לפיל' ומהר"ק הרמב"ם מוקלס על הרשב"א ז"ל מיה' הכי ס' אי
 ה' הרמב"ם ומהר"ק' דכל ס' מנהג תלין בטעות ואף אה"ל
 דה' כהרשב"א וכל ס' מנהג תלין בסיב' אינור מ'ההפוס' דבס'
 מנהג מתחת סיב' מנהי' ליה החרה ומתבאר ב"ג אינור' ה'

בכסוס' דמנהג מתחת סיב' מנהי' ליה החרה ואת' הגלחא
 בכסוס' דלוי' ליה החרה שופ' ה' מהר"ק' דבסחם מנהג ובספ'ם
 מנהג שלא הוצרכו בשום תלין בטעות ולכ"פ מהי' בחרה
 חשי' להמתירין וזה ברור :

ובכן ב"ד מאלו פתח פתוח לרווחת' מחיר' טעמי' יטלין בני
 בזמנאי' ליקח חרזי' מנהג זה הג' הארסון כמ"ס
 מהרש"ם ומתיר' ז"ל אף איוט נקרא מנהג ומוטלוס לא היה
 בדפס'ם לנהוג כל לפולם אלא שגברו אחר האגרוט' לסיבת' אלא
 מאלו שחטיס' ובודקס' ביניהם וגו' אף און נמי מיה' כלו
 שבה בשאלה שראשונים הגיונו היקור ביד הגשים וכל א'
 היה תורחה ביה' ומלך תומרא ומסרון הידעה אחרו' את
 המור' ובגון דא לא יקרא מנהג ובשאל' אס' היה להם מנהג
 במקולין כמו שטעו'ן בכל חפשות' ישראל והיו טהגין לפשות'
 ק' זה היה נקרא מנהג אבל בגון דא שכל איש' מקריח' בביתה'
 והבעל' איו' יודע' כינר סדר היקור' פד שיחמר' לה וטעה' את
 בדבר העשיר והבכמים גמרי' אחריו שחמרו' להם' ומתירו' לשלול'
 נגשים מה' מפשות'ן בפני' היקור' ומהו נשחר'ב' לון אחר כמה
 שנים להוציל' כל המוקן כיון שאינו מוחה בידן ובגון דא לא יקרא'
 מנהג וק' מתלמד מתוך דברי מהר"ס' סס' ד' י"ד פ"ב ד"ה
 אור' ומתבאר' בני' חז"ל ומהר"ס' ליון מהרש"ם וכו'
 וריס' ובטלה דפס'ם אלא רוב העולם ואפי' שיתלך איה' שפסק
 אור' כן כיון שרוב' הש"ס' גדולים בהכמה לא ס' ה' ה' לרביס'
 וגו' הדריס' קי' ב"ד שמונהג זה לא הנהג' שפסק כלל
 והוא מנהג ד' דברי' גמרי' אחריו שחמרו' להם' ג' מהגוב'
 ושביס' כמ"ס הר' ז"ל . ואל' חטטה בדברי מהרש"ם ז"ל לומר'
 דע"כ לא הקיר' הר' ז"ל מ"ו זה אלא לאחרי' שגברו אחר המנהג'
 האגרוט' אל' דוקא ולא אחרי' שדעו דלוי' וכו' ומהר"ך דבין
 אבל על ס' אכוחיס' עגרוו וכו' כמ"ס מנהג הארסון בנחש'
 ד"ר תאמר דבה' לא יחיר מהרש"ם שארי' הוא הוא המחדש'
 לן בנבוס' ס' זו מנהג מתחת סיב' שפסק' לבנים און ל' החרה'
 לא היא דנשפתין בנחש' מהר"א ומהר"ך שחא בנחש' האשלה'
 על מהרש"ם חרה' בנבוס' אכוחיס' ממש' אחר האגרוט'
 ופל' הבניס' נשאלו הרבנים הג"ל והורו להם' שיחירו' למנהג' סין
 מספק'ן אכוחיס'ם לא חפסו' כן למנהג' לפולם אלא שגברו
 אחריהם לסיבה' הא' ואינו' נק' מנהג דווחת' ב"ד' שאכוחיס'
 עגרוו אחר המנהג' וריס' הגבה' חזיר' פתחה' ואינו' נק' מנהג' כמותר'
 והג' הב' הוא מנואר' רחית' לן ס"ס כמ"ס הרבנים ז"ל
 הג"ל שחא מנהג זה הוא בידס' בטעות ואת' דיעשו' שחא מותר'
 ונאון כן משום סיב' אינור' לא נהגו כן לפיל' אחר' נהגו כן
 לפולם אינור' ה' הכסוי' דיש' לו החרה' בכל הארסון משי'
 הגאונים' הגו' דמסק' דרבנן לקולא ואף שמדברי' הר' מ"ך נר'
 מהשאל' ומסוס' הפסק' ולא החיר' אלא מתחת חילוי' מ"מ הרווחה'
 יראה בתור' התשו' בד' ק"ה פ"ד ד"ה והגה' האגוס' רחמי'
 דלס' מוקף' מתבאר' ריסי' להתחרש' על מנהג' לו לא חיר' אלא
 ביה' משום' לא חתגהו' אבל אס' כל הקבל' של הגליליא' ריסי'
 להתחרש' על מנהג' זה הגלה' דשפיר' דמי' וריסי' ממש' מהרש"ם
 הג' פ"ט . ובכן ב"ד שיחירו' בזמנאי' מזה שנים שבע' פתחו'
 מוק'ן בכל ע"כ' והכל' לפיל' בינתיים' הא' ואינו' נק' משום'
 לא חתגהו' ושפיר' יטלין' לנעול' מנהג זה פ"י החרה' כו' .
 ופני' כר' און לתופס' שיש' לי קלח' לפנין' בדברי מהר"ך'
 הג' שר' כחולק' על הרש"ס' כמו שירלה' התפנין' ואי' בנחש'
 נאחן שחולק' בהנהג' ד' כל' פ"א ל"ח ר"ח' שמוכס' בזה' ואין'
 הפני' מתכס' פמי' פכ"פ הגלפ"ד אף אס' גיני' במוח' שחולק'
 הרש"ק פס' מהרש"ם' לא שבקי'ן' פשיטו' על מהרש"ם' ורוב'
 האחרוני' שהכחימו' עמו' כמבאר' סס' בנחש' משום' ספיק' של
 מהר"ך'

מחירן הוק' כ' קצרה: סו"ד כל מ"ט לפל ט"י לי נטון מהטעמים
הז' יט למחך להחיר פ"י החרה כט' :

ולרודות תלחה: תלחתי עד ט' נטון ומרווח להחיר להט
פ"י החרה והוא ממה שהחיתו לה' ב"ד חו"ד
ס' ה' שגאל מאת ימינה שמוטלם לה היו חובלים הגפיה
ותמה שגלגלו פליסם הגויים שאלו האיס יט' ית' להטל בפניהם
והאיט יש להסחפק זה מה שגזקו מן העקר' הוא מלד הדין
בדון הזה להט קבצים גויים והיו הטוב בחיתוי שאלו להטל
הגפיה או ימחו. והט' ק מלד הקבל' ונ"מ דלס הוא מלד
הדין פמה שאלו להט קבצים גויים שרי וחס הוא מלד הקבלה
אסור וימן גומס' ל' אמר' ומסחמו מלד הקבלה נהגו וסכימו
למלס כלסם לנער' אח כל החלב שבחלק הגמים ודשים שאלו
הגמים כשטפו ומטולם לא קיבלתו פליסם למונה אלס שחיתו
החבר ביד הגמים וכ"כ פמשה לפי דלות פניהם ופ"כ לא מהרו
למלס כלסם ביד הגמים חוקס קף שידו שבטוס מקוס איס ממקדן
אח כל החלב שבחלק הפליס מן שטגים כשטפוס וזו אחת
יסול לומר שטפו ממה שאלכו ביד בשאר המק' ומן הדין היה
אסור להט זה איט מ"ט' ס' ב"ד שר' אטיסיה ואלו להרשטוס
שאלכו וגו' מכל האי ט' קר'י' דמתיבנא לפד' דחזרו להט ג'
ומטפריס וטביס מ"ט' ס' ה' ה' ה' ה' :

לה אסור דחב' ליה כאלו עומד במקומו ול"ד למה שהביא
מחר' מ"ך דלוחו התנאי מיגו שלס יתא קבלה מתיקדא כלל
כשהביטו במקושו וזקן סו"ד און ס' אלגי שר' דב"ח
כשהביטו פס ס' הר' ב"ד כשדחפוס ליימינה מר טו מדברים
אלו וספק לז' ה' ס' שר' אלס ה' ס' שטוף כדברי
הר' ב"ד ממש' ומפמה החלק לנ"ד חף חק מן משה אמרי
שחברר לו סיחודי פד' הגדולה בכל יט' כשדחפוס מפרס
לכל המקומות שחולסם וכולים בשר הא וזוי הח המנהב שגבו
הגמים כלסם לנער' אח כל החלב שבחלק הגמים ודשים שאלו
הגמים כשטפו ומטולם לא קיבלתו פליסם למונה אלס שחיתו
החבר ביד הגמים וכ"כ פמשה לפי דלות פניהם ופ"כ לא מהרו
למלס כלסם ביד הגמים חוקס קף שידו שבטוס מקוס איס ממקדן
אח כל החלב שבחלק הפליס מן שטגים כשטפוס וזו אחת
יסול לומר שטפו ממה שאלכו ביד בשאר המק' ומן הדין היה
אסור להט זה איט מ"ט' ס' ב"ד שר' אטיסיה ואלו להרשטוס
שאלכו וגו' מכל האי ט' קר'י' דמתיבנא לפד' דחזרו להט ג'
ומטפריס וטביס מ"ט' ס' ה' ה' ה' ה' :

זאת תורת העוקה יחיד ק"ק בומבאי יט' יתרו

ואיס דוקא שאיס מנני הפד והמיוס והלחה ויחבט ק'
בנפן נקד' חלק הפליס דוקא ודמיט שיחבט. ומקוס החלק
האלטות פד הטרפס שיהא כמות ג' או ל' לנפוח ויכלטי הכל
הרשיא הלטות פס הארז גס ארזו הבשר הגשאר סס מן
הטרפס וילאו ארזו ויכלטי ארזו וגס וילאו חוליא חסן מן
השדרה פס הבשר והחלב שבה ויחזרו הטיוב ב"ד' שלס וילאו
לדי מכוול ח"ו והיה הגשאר מן הטרפס ולמטה הכל כאשר
לכל הוא חומר גשור וחק דרד' נקד' משס שוס חלב כלל כ'
הכל הוא עומר גשור אך ורק שחירו לתחוך חיד וביס החקף
וגס החמה ל"ד מרדן לשאר או שלסם מחיכות כל מחיכה פ"ט'
לתחוך הבשר פס החלב ויחזרו כ"ו הטיוב וזין ל"ל שלס חסמקו
בתיקור האחרים חללה שגדך' אומות גדולה וכבר כ' וט"ל
שאין הגשים חלמות פס ניקור האחרים ובחלק הפליס ישט
כמו שכתבנו פ"י החרה סיחודי להט כט' וכ"ו אס יסכמו על
קהל בומבאי בה כד שלס וילאו לדי מחלוקת ולא יהיה אגודות
אגודות ח"ו ובסן פפ"י כל הגאוס ה"ל יהא שרי לך לילט
וליחוד זה מה שפנתה מערודי פניו הלכה ולא תפוסה אלס
כנושא ויטון בהלכה: אס יסכמו פניו התאגדות אגודות אשר
ביח ישראל לטן פליסם גס איז איה סקף קטן להט ואס
אין דברי לשו והיו כלל היו והארז יילט מעצמות שלס וככל
דבר הלכה סו"ד כ"ד העבר שיהאל קטן שאין בו דעת להישאל
אע"פ ה' ט' :

ואיס דוקא שאיס מנני הפד והמיוס והלחה ויחבט ק'
בנפן נקד' חלק הפליס דוקא ודמיט שיחבט. ומקוס החלק
האלטות פד הטרפס שיהא כמות ג' או ל' לנפוח ויכלטי הכל
הרשיא הלטות פס הארז גס ארזו הבשר הגשאר סס מן
הטרפס וילאו ארזו ויכלטי ארזו וגס וילאו חוליא חסן מן
השדרה פס הבשר והחלב שבה ויחזרו הטיוב ב"ד' שלס וילאו
לדי מכוול ח"ו והיה הגשאר מן הטרפס ולמטה הכל כאשר
לכל הוא חומר גשור וחק דרד' נקד' משס שוס חלב כלל כ'
הכל הוא עומר גשור אך ורק שחירו לתחוך חיד וביס החקף
וגס החמה ל"ד מרדן לשאר או שלסם מחיכות כל מחיכה פ"ט'
לתחוך הבשר פס החלב ויחזרו כ"ו הטיוב וזין ל"ל שלס חסמקו
בתיקור האחרים חללה שגדך' אומות גדולה וכבר כ' וט"ל
שאין הגשים חלמות פס ניקור האחרים ובחלק הפליס ישט
כמו שכתבנו פ"י החרה סיחודי להט כט' וכ"ו אס יסכמו על
קהל בומבאי בה כד שלס וילאו לדי מחלוקת ולא יהיה אגודות
אגודות ח"ו ובסן פפ"י כל הגאוס ה"ל יהא שרי לך לילט
וליחוד זה מה שפנתה מערודי פניו הלכה ולא תפוסה אלס
כנושא ויטון בהלכה: אס יסכמו פניו התאגדות אגודות אשר
ביח ישראל לטן פליסם גס איז איה סקף קטן להט ואס
אין דברי לשו והיו כלל היו והארז יילט מעצמות שלס וככל
דבר הלכה סו"ד כ"ד העבר שיהאל קטן שאין בו דעת להישאל
אע"פ ה' ט' :

הסכמת התאגדות הגדולים רבני אלפין גאוזי ארץ

ב"ד רבא שפעה ק' ירושלם חובב"ה :

ראינו את השאלה ואת אשר עזר פליה ממי אור פנינו מחלה
הר' התעורר פלין ומפלה י"ו וקריטו ושיטנו ורשיטו
דבריו מייחסים פל אדיו פו פל ארזן ופל האמות האף ורשיטו
ט' לו קפא לישא וליתן פמו בפלפול' לא פטו האקף נקוט
מישא. לפען הלכה וסיספא דדינא חף ידית חסון פס חפ' הר'
השסק יצ"ו להלכה ולמשה טוהיה ומטעמיה ויטן השאלה פיה
קפא סכומיה י"ו לא פריש יקדיו פ"ח בומבאי יט' א' שר'טוס
להחיר מנהב זה פ"י החרה חלל' כ' שיהא מנהב כשטפות ונ"ח
מהו טובא דלמי מהו שמתחאר מדברי הטיס' וכבר הוכיח הר'
השסק יצ"ו דרדך שהס ישאלו כפה מלח שרזיס החרה על מנהגם
מ' :

ואיס דוקא שאיס מנני הפד והמיוס והלחה ויחבט ק'
בנפן נקד' חלק הפליס דוקא ודמיט שיחבט. ומקוס החלק
האלטות פד הטרפס שיהא כמות ג' או ל' לנפוח ויכלטי הכל
הרשיא הלטות פס הארז גס ארזו הבשר הגשאר סס מן
הטרפס וילאו ארזו ויכלטי ארזו וגס וילאו חוליא חסן מן
השדרה פס הבשר והחלב שבה ויחזרו הטיוב ב"ד' שלס וילאו
לדי מכוול ח"ו והיה הגשאר מן הטרפס ולמטה הכל כאשר
לכל הוא חומר גשור וחק דרד' נקד' משס שוס חלב כלל כ'
הכל הוא עומר גשור אך ורק שחירו לתחוך חיד וביס החקף
וגס החמה ל"ד מרדן לשאר או שלסם מחיכות כל מחיכה פ"ט'
לתחוך הבשר פס החלב ויחזרו כ"ו הטיוב וזין ל"ל שלס חסמקו
בתיקור האחרים חללה שגדך' אומות גדולה וכבר כ' וט"ל
שאין הגשים חלמות פס ניקור האחרים ובחלק הפליס ישט
כמו שכתבנו פ"י החרה סיחודי להט כט' וכ"ו אס יסכמו על
קהל בומבאי בה כד שלס וילאו לדי מחלוקת ולא יהיה אגודות
אגודות ח"ו ובסן פפ"י כל הגאוס ה"ל יהא שרי לך לילט
וליחוד זה מה שפנתה מערודי פניו הלכה ולא תפוסה אלס
כנושא ויטון בהלכה: אס יסכמו פניו התאגדות אגודות אשר
ביח ישראל לטן פליסם גס איז איה סקף קטן להט ואס
אין דברי לשו והיו כלל היו והארז יילט מעצמות שלס וככל
דבר הלכה סו"ד כ"ד העבר שיהאל קטן שאין בו דעת להישאל
אע"פ ה' ט' :

ה' סמוכו על מה שכתוב בס' השאלה יורט מורה את הדרך נלך בה
 ואל המעלה אשר נעמה ויש במשמות' דברים אלו שיורו להם אדם
 דרך יטון אור והטוב עפי' האופן המועיל עפי' הדין לכן אם
 רצן לק"ק הא' ע"י להציר ע"י הפרה יפה ק יפה הורה מפ'
 הא' האוכל ע"י ודחירו הורה ג' ב"א הפרה והבנים וידקדקו
 העיני' לעשות כל האזהרות שהאורים מפ' האור' הטוב ע"י
 בס' הפסק ד"ה ואל תורת העולה לא ישלח דבר אלה
 יבא לידי מכשול בחסו' חלב ודס ח'ו ומה טוב ומה נעים
 זהו היו יטלטל בעיקר הדבר מן השמים שלא ייטו עוד העיקר
 מפ' הגשם כלל אלא יטו מתוך קבוע בטות הבשר איש ירא
 את ה' אם אפשר ועי' יהיה כל העיקר כמו שהודיענו הר'
 הסוסק ה' להוציא כל ראשי הלפתות מד הארסוף והיה הגשאר
 המהרשט ולתפלה הכל מותר גמור רק שיהיה בחמישה הכתף
 והואו הבשר עם העלמות כדי שיבד דמן ע"י מליחה וזר יאר'
 יעלה משגיחות כ"ר הכ"ד עפ"י האין לאן קדישים החותמים
 ספיהק ירושלם טובבא בח' סיון האוכתר בכתר תורה
 עבדי אלהי' הדר קדשו' פ"ק וטלטל:

האפר

האפר

האפר

מיכאל

אברהם

ניסים שמואל

יעקב ישראל

אשכנז

יאודה

ס"ט

ס"ט

ארזון ס"ט

סי ב' ה טריפות

בשרע' ביו"ט ל' ס"ט יא כל מקום שאוכר בדיקה כגון

בדרוסה וגו' כדורות הללו ליכא למיקס אבדיקה
 וליכא תקנתא אלא לטקוי י"ב חדש או בנקישה מד שחמפבר
 וחלד פ"כ . דע שאר"ה כ' בכלל כ"ו דין ר' בנקה מד שחמפבר
 כ'ו סתק לנקיבה איש טריפה . והר' מנ"י בת"ח כלל פ"ב
 האוס' פ"ט . שלא ידע מחין יאילו זה הוא עבד משמעת הא"ס
 התוס' במטות ו' ד' יענו' טס ר"ט ור"ע חלמי' הויט במטהרין
 לא נהרג אדם קאמר הג"ס היכי הו עבדי ראיחס שלם הרב
 על טריפה הרג וגו' דילמא בבקשות סייף נקב הוא . בבוטל את
 הערהו וגו' ראיחס כמכחול בשטפת ראיחס' ד"ה דילמא אבדאו
 פ"ח דר"ע אית ליה אולני' בתר רובא היכא דלם שיליקן להו
 אבל שילוי' ואמרי לא ידעו' קאמר עמי ומיפסיל העדות ודעו' מי'
 זה וטריפו דברבו פמתי' קאמר וויטו ע"י ריבוי' הבידיקה או
 אפשר שלא יוכחשו בדברי' אריחס וכו' עוד דקייס הר"ע חייס
 לטישנא וואט' דאמי' ר"ח דקייס היכא דלא אפשר לא חייס'
 והכא הא לא אפשר י"ו ואל הנכח תשיב ליה אפשר אם היה קרוס
 ס"ק ה' של מוח מגולה ע"כ וכן ב' בחולין ד"ה ל' לוחס' . ובדבור
 שאמריו כ' חימא מחלל שבת ועבד ע"א מאי איכא למימר וכו'
 וי"ל וכו' ועוד י"ל איכא למימר ראיחס שמחלל איש טריפה דאס'
 הוא טריפה וכו' ה"ל ערוה שאין אהה יכול להימה ע"כ .
 ותאר"ס א"ל כ' על ח' ק' ובוספל הערה הת"ל בני הכי ראיחס
 וכו' ולמי' לעיל ברוחא ובוספל ראיחס שמחלל איש טריפה
 שרזח ובוטל איש טריפה וי"ל דהאי ח' איש אלה לפי ח'
 ר"ח הוה מוקמי לקר"י קטלען או ואלני' בתר רובא היכא
 דלא שילוי' לוא אבל אי שיל' לוא ואמרי לא ידעו' פסור . אבל
 לפי מה שהוכיחו התוס' לעיל דא אמרי חן אנו יודעים נמי
 חייב וקרא דלא חיישי' ואלני' בתר רובא בהכי בני מוקמי ליה

ליכא להאי ח' וכו' פכ"ד ביאור דברי' ולפס ח' בשרא והאוס'
 דלפיל דגס ר"פ ס"ל כ"ח והיכא דלא אפשר לא חיישי' לטישנא
 אלא דהכא תשיב ליה אפשר ואמרי' דמיחת הרחלס בשרא'
 מיירי כגון שיהי' ליה אפשר האמרי' דמיחת הרחלס בשרא'
 דמילתא א"כ דהיה קרוס של מוח מגולה דאיכא למיקס פלה
 במחלל ועבד ע"א ליכא למיקס פלה דמילתא ופ"כ ל"ל דהאי
 ח' לא חתי אלא לפי ר"ח ובאחא זה חוקק גדול בדברי' האוס'
 דא"כ הא"לל פכ"ד דברי' ופ"כ לפי ר"ח גס ק' פסור פל הר' וי"ל אך הרוס
 למחשו בת"ס בתי' דברי' ופ"כ לפי ר"ח גס ק' פסור פל הר'
 ברוחא ובוספל ראיחס שאח טריפה ובשלמא אי לא אהא ק' פל
 ח' התוס' הא' רק ואל הקושיא חימא כוה אבל בחלל פל
 דבריחס בדולה מחלל דקאמר ראיחס כמכחול בשטפת' משמע
 דאס' יהיה בדולה מחלל דקאמר ראיחס כמכחול בשטפת' משמע
 היו הורגים ואין להם עוד בדיקה אחרת ואחאי אמי' ראו כמכחול
 וגו' אכתי לימא דילמא טריפה הוועל והוי ערוה שאי אהת
 יכול להימה ור"ל דאמי' חימא שאין אנו חוששים להריגה טריפה
 מ"ח אך יארגו פדים אומתו וכוו שיאירו דבריחס התוס'
 בחולין ס' ו

לכן ער' ויחר נכון למור דהת' קמיני כפי' הא"ה הג"ד טריפה
 איש סקק לנקיבה ואחמול' ספיר קאמר תלמודא דאס'
 ראו כמכחול בשטפת' גס לר"פ ור"ס היה נהרג דמיין סתק
 זה ליכא למיקס שאח טריפה הוא . ומספה אחי הא' ח' דהת'
 דתוס' ראיחס שמחלל לא היה טריפה גס לפס ח' בשרא האוס'
 דלפיל דבי היכי דבראח איכא למיקס פלה דמילתא אלס' חיס
 קרוס של מוח מגולה ואמרי' דמיחת הרוחא המושב' בשרא'
 בהכי מיירי דכל ההנחיס ואלת חופס זה חיישי' לטישנא ואמרי'
 דילמא טריפה הוא ה"כ במחלל ועבד ע"א אמרי' דהיינוה שטבו'
 בתו' בחס אריחס כגון שזאל פל הטרופס כמכחול בשטפת' ובכחי
 דקבפיל עובד פ"א או חלל פלה דאו ליכא למימר דילמא
 טריפה הוא דאילו היה טריפה לא היה סקק ומנא גס בחס
 איכא למיקס פלה דמילתא אלא שאר' בחופס רחוק מח' דחייסי'
 דהאנו מגולה שכתבו התוס' וכל האופנים אשר יזיו ואלת האישן
 הא' פסור אמרי' כוה דילמא כוה דילמא כוה דילמא כוה
 זה לא אמר אדם מטלטל כמ"ס התוס' גבי ראיחס . והאשה
 ניהא עבדי דחלתו' לא נקט מחלל ועבד ע"א ורזוחא ולא נקט
 כ"א נרצח ובוספל לפי שמשי' אלו נלמד לכל חייבי מיתות הכתובים
 בכו' דחיישי' למשו' ואמרי' דכל המיתות הכתובות בתו' ב"אפשר בתו'
 להוציא מסיף הגרצ' דילמא טריפה קאמר תלמודא דילמא
 במקום סייף נקב ור"ל דמיקה הכתו' בתו' בבורג את האדם
 מיירי כגון ששדיו' במקום סייף לא נקב ויהיט אהה קרוס
 ס"ט מגולה כמ"ס התוס' וכל האריגות ואלת זה חושש'
 שאגרצ' הוא טריפה . ולשאר חייבי מיתות טולן הכתובים בתו'
 וגס ורצח בכלל חיישי' למשו' ואמרי' דילמא הרצח או הבוספל
 או העבד או המחלל טריפה הם ולהוציא ממשא טריפה בטלטל
 קאמר תלמו' ראיחס כמכחול בשט' וי"ל דכל המיתות הכתובות
 בתורה איחס למיקס פלה דמילתא וכגון שרצח או חלל או פגד
 בהי דקא בא על מחלל טריפה הם המחלל טריפה וכו' וכל זה
 מיתות יודון בתמו' נחמידי סק' פל מחלל או עובד ולא טריפה
 או נקב או סייף על בא על הגרורה וכו' וי"ל דכל חייבי מיתות
 דמילתא פסור חיישי' למשו' ככל חייבי מיתות ואמרי' דילמא
 טריפה בחופס דלמחלו' נקט אהת טריפה ובוספל את הפסור ומימא
 אהה למד לטלטל ודוק כי קארי' וכו' לפכ"ד ופיין לנפאח
 כס' כרתי ולעני' כס' ל' ד' פ"ס ס' כ"ב דר' דכ"ס בחיחס חוקקס
 דחוקקס ככ' ואלעפ"ו כחמיו והבוטר יבחר .

הוצאה חדשה ומתוקנה

ספר הנקור

בו נתבררו ונתלבנו דיני נקור אחוריים של בהמה ובראש
הספר באים ביאורים על המקורים שמהם הדינים נבעו.

חבר מאת

שלמה אלמאן

מו"צ

פה ווארשא, שנת ה'תרצ"ז

בפעם הראשונה נדפס בשנת ה'תרע"ט

ו ו א ר ש א

נטרד ונדפס בדפוס „רנומה“, קרמליצקה 17

1 9 3 7

**הסכמת הרב הגאון הגדול חבר לוועד הרבנים בעיר ורשא
כש"ת מוהר"ר שלמה דוד כהנא שליט"א**

הרב הגאון המפורסם ר' שלמה אלטמאן שליט"א זכה להוציא לאור זה רבות בשנים את ספרו „ספר הנקור“, שבו נתבררו ונתלבנו כל הדינים והלכות הנוגעים לנקור חלק אחוריים, ונתקבל ברצון בכל תמוצות ישדאל והנה לדרישת רבים נגש להוציא ספרו לאור מחדש עם הוספות רבות ונחוצות נענית לו להסכים על ידו ולברכו שיפיק זממו הטוב ובטח יקבלוהו באהבה כל אחב"י למען להחזיק תורה ולומדי'.

באפה"ח יום ג' כ"ד כסלו שנת תרצ"ז ווארשא

שלמה דוד כהנא

המ"ר: ישעי' ענגעלשער, ווארשא. גענשא 83/4

ה א ד ר י ס ה :

Rabin SZ. ALTMAN, Warszawa, Nowolipie 30/54

SZ. ENGELSZER, Warszawa, Gęsia 83/4

**RABIN SZ. ALTMAN
SEFER HANYKUR**

1 9 3 7

Składano i odbito w druk. „RENOMA“,
Warszawa, Karmelicka 17

דברים אחדים.

לא עשיתי תורה חדשה אף לא דינים חדשים, כי אם בארתי את דברי הראשונים והאחרונים זי"ע. והרבה דברים שצד עכשו היו בלתי מובנים, מהיום והלאה יהיו מובנים בפני כל הקורא בספרי.

והנה בפנים כתבתי מה ראיתי על ככה לבאר ענינים אלו ולא רציתי לכסול את דברי. ומה שרציתי להעיר בפתח השער הוא שיתרון ספרי בכל הוא: סופו נעוץ בתחלתו ותחלתו בסופו, וכל הרוצה לעמוד על עקרו של הדברים, עליו לקרא בספרי מראשו ועד סופו וכל איש שלא עשה כן, לא בא אל המטרה ולא ידע המכוון.

ובנוגע אל המנקרים שאצלם לא המדרש עקר אלא המעשה, כל מנקר שיש ביכלתו ללמוד המקורים, לא כל שכן שיש ביכלתו לקרא בספרי מהחל ועד כלה. והמנקר שאין ביכלתו ללמוד המקורים, יכול ללמוד בתוך ספרי „דינים וסדר הנקור“ (מדף י"ח והלאה).

אף על פי שישנם ספרים עם דינים כגון ספר זבח שמואל, ספר בית יצחק, אהל יצחק וכהנה. אכן יש חילוק ביניהם. כי ספרי נערך על פי שטה מובנה וקלה, וכל הקורא את דברי ירוץ בהם בלא גמגום. וחוץ מזה בארתי סתומות וישבתי סתירות ואצל כל דין ומנהג כתבתי טעמו ומקורו. ובמקום שיש מנהגים וחלוקי דעות נתתי לכל אחד ואחד מקומו הראוי, ומובטח אני כי ספרי יפיק רצון מאת הקוראים והיה זה שכרי.

אמנם לא נעלם מעיני ג"כ אשר ישנם עוד דברים האומרים דרשונו! ובמקומות אחדים אמרתי מפורש שלא ידעתי פתרון הענין והמנהג, אכן קימתי בנפשי לא עליך המלאכה לנמור ולא אתה בן חורין להבטל ממנה. כל מה שהיה ביכלתי עשיתי כדי לעורר מקצוע בתורח מתהום השכחה ומקום הנחתי אף לאחרים להתגדר בו. וד' הטוב יכפר

כעתרת

בד

המחבר.

(צ' בסוף הספר הערה „מקורים“).

פ ת י ח ה *

א כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ו ממאכלות אסורות שלשה חלבים הם שחייבים עליהם כרת: חלב שעל הקרב וחלב שעל הפליות וחלב שעל הכסלים.

ב והנה הענינים הנוגעים אל חלב הקרב וחלב הכליות אינם צריכים להתבאר, כי דיניהם נתבררו ונתלבנו במקומם וגם אנחנו נביא מהם כפי הצרך לעניננו.

ג אמנם בנוגע אל הכסלים בהם ישנם הרבה דברים שיצאו מפי חכמי הגמרא ומפי רבותינו הראשונים והאחרונים ואין הלומדים יודעים פתרונם. ועל שום מה?

ד על שום שהתורה שנאמרה אצל הכסלים וכן כל התורה שנאמרה אצל הלך האחרון של הבהמה אינה נקנית במדוד בלבד, כי אם ע"י השתתפות עם חלק המעשה.

ה וכ"כ הרמ"א יו"ד סימן ס"ד ס"ז וסדר נקור אלו החלבים צריך ראייה מן הבקי בנקור ואי אפשר לבאר היטב בספר. וכ"כ הרמ"א בסימן ס"ה ס"ח ואין ללמוד סדר הנקור רק במראית עין מן המומחה הבקי בנקורו.

ו והבאר היטב בסימן ס"ד כתב יש שיטות להחמיר שלא לאכול בשר אחוריים כי אף למדן גדול אין יכול לבאר זה היטב מתוך ספר.

ז על פי שנים עדים יקום דבר אשר ענין זה משונה מכל ענינים בתורה. בכל הענינים כל הרוצה להבינם יכול להשיג המבוקש על ידי שקירה ולמוד בתורה שנכתבה ושנמסרה על אודותיהם. לא כן ענין זה, כל הרוצה לדעתו ולהבינו צריך שיעמוד ערן ועדנים אצל מנקה בשעה שעוסק במלאכתו, והמנקה צריך שיעיר את אזנו על כל פרט ופרט. ואם לא עשה כן אי אפשר לו להבינו בדרך אחרת.

ח והואיל שלא כל אדם יש לו הרצון והיכלת שיעמוד אצל המנקה וכן לאו כל מנקה יש לו הרצון והיכלת לבאר כל דבר כפי הצרך לכן נשאר כל הענין בלתי מובן וכמעט שנשתכח מן הלב.

(*) אע"פ שבארצנו נעשה שינוי עקרי בנוגע אל אכילת בשר אחוריים, הסתייח

מ זה ממקומה.

ט ולאות כי כנים הדברים נקח לדוגמא חלב הכסלים. יש מקרא בתורה שנכתב על אודותיו, רש"י פרשו, הגמרא הרחיבה את תחומו וכן הפוסקים ובראשם הב"י והפרישה בארו ענינו, ועם כל זה לא מצאתי אף איש אחד בסביבה שלי שיאמר לי איזהו חלב הכסלים והחלב איננו יחיד בדבר זה... וכך הדין גותן? לא ולא!

י היו ימים שבכל המדינה לא היה מנקה אחוריים, לא היה בתוכנו מקום ועדה שאכלו בשר אחוריים. וכיון שאין קמה אין תורה. באתרא דליעול ירקא ליעול בשרא וכורא. ובמקום תורה שאינה נוהגת למדו התלמידי חכמים תורה הנוהגת והנחוצה לדעתה על כל צעד ופסיעה.

יא אכן עכשו נשתנו הזמנים. בזמננו ישנם כמה וכמה מקומות עם מנקרי אחוריים והעולם אוכלים בשר אחוריים שיצא מתחת יד המנקה, וכיון שיש קמה צריך להיות גם תורה.

יב היהודים הם עם הספר ומצווים ללמוד תורה וכשאוכלים בשר צריכים לדעת הדינים והמנהגים התלויים בו. ואם לא כל העדה, לכל הפחות התלמידי חכמים שבתוכנו. וכן התרעם בספר בית יצחק ואהל יצחק על אודות הסרון השגחת הרבנים על נקור אחוריים.

יג ובנוגע אל המנקרים, אף על פי שנודעים לישרי דרך ונקיי דעת; וכן אף על פי שאי אפשר לדרוש מהם שילמדו גמרא עם פוסקים, כי די בפני המנקה שיודע דינים והמעשה אשר יעשה. אכן אף בנוגע אל הדינים נרגש אצל מקצת מנקרים בארצנו חסרון ידיעה והעלם חכמה.

יד ולאות כי כנים הדברים נקח לדוגמא את הגיד הנקרא צע"ך אָדער, כי הנה הגיד הזה אסור משום גיד הנשה וצריך חטוט, ובכל זאת ישנם מנקרים, שאינם יודעים מהותו ומקומו. והגיד איננו יחיד בדבר זה...

טו ומה פלא? כל המנקרים אצלנו לומדים דינים מתוך ספר אהל יצחק והספר הזה נכתב בקיצור נמרץ כל כך, עד כי הרבה פעמים אי אפשר בשום פנים לבוא אל המכוון. ואלמלא הענין הזה לא היה נעזב, ואלמלי הת"ח היו עוסקים בו כמו בשאר הענינים לא נמצא בתוכנו חסרון כזה.

טז והנה מבשרי חזיתי והנסיון הורני לדעת, אף על פי שאי אפשר ללמוד סדר נקור אחוריים, כי אם „במראית עין מן המומחה הבקי בנקורם“, אכן תורת הנקור אפשר ללמוד מתוך ספר, כשם

שלומדים כל התורה. מבשרי חזיתי והנסיון הורני שאפשר לבאר בספר התורה שנאמרה אצל אחוריים באופן מוטב כזה, כדי שתהיה מובנה בפני לומדיה כאלו עמדו אצל המנקה וכאלו כל הדברים היו בפני מראה עינינו.

יך וכן חזיתי מבשרי כי הענין הזה הוא אוצר בלום מלא תורה וחכמה ודעת, אלא שהיה חסר לנו המפתח לפתוח את דלתיו.

יח וכדי למלאות חסרון זה בבית המדרש וכדי לתת בפני הלומדים והמנקרים מסלול ומורה דרך, אמרתי להעלות על הנליון את אשר למדתי בענינים אלו אחרי עבודה של כמה שבועות וירחים.

יט ראשית לומדים עם חלק המעשה ועם כל הידיעות שנקנות במראית עין" קבלתי ממנקרים מומחים הקרובים אלי קרבת משפחה יע"י. אכן שארי הידיעות הנחוצות לדעתן רכשתי לי מפי סופרים וספרים. לא נחתי ולא שקטתי עד אשר נודעה לי הגזרה והבניה של הבהמה באותה מדה הנחוצה לדעתה, כדי להבין הדינים והמנהגים שיסדו קדמונינו.

כ והנה לבי מלא תקוה כי דברי לא יהיו נזרעים על צחיח סלע, כי אם יועילו לעורר מקצוע בתורה מתהום השכחה. וכן מלאתי תקוה, כי הת"ח והמנקרים ישתמשו עם ספרי ללמוד מתוכו כל הדינים הנחוצים לדעתם בנוגע אל האחוריים.

כא ובנוגע אל הסדר - כמגהג הלומדים שלומדים תחלה המקורים (גמרא ומפרשים) ואח"כ פסקים ודינים (ש"ע ונו"כ) עשיתי גם אנכי. בתחלה הבאתי ביאורים על המקורים כפי הצרך לענינו (חלק א') ואח"כ דינים ומנהגים (חלק ב') והמנקה שאין ביכלתו ללמוד המקורים יכול להתהיל מיד מהחלק השני (להלן מדף יח עד גמירא). כב וכן הבאתי ג"כ בתחלה סימנים אחדים המדברים מנתוח הבהמה ואבריה כפי הצרך לענינו (מן "הבהמה וחלקיה" והלאה) ואח"כ סוגיות הנחוצות לדעתן (מן "כסלים" והלאה), וכל הקורא בספרי יבין עד כמה היה נהוץ לעשות דבר זה.

הבהמה וחלקיה.

א הבהמה יש לה שדרה על גבה. התחלת השדרה הוא לאחור כלות המפרקת וסופה אצל הקליבוסת (קריי"ן, קוי"ז).

ב השררה היא חלולה באמצעיתה ששם בתוך חללה נמצא חוט השררה, ההולך ונתמשך דרך כל גב הבהמה עד סוף האליה.

ג השררה לא נעשית מעצם אחת כי אם מ"ט חוליות, שמתוכן יוצאות צלעות לשני צדי הבהמה, לימין ולשמאל.

ד מתוך שתי חוליות הראשונות, לאחר המפרקת, יוצאות לכל צד שתי צלעות קטנות, "צלעות החזה". מתוך עשר חוליות לאחריהן יוצאות לכל צד עשר צלעות גדולות שיש בהן מח של עצמות—צלעות הדופן". מתוך חוליא לאחריהן יוצאה לכל צד צלע אחת ארוכה ודקה בלא מח—"צלע הכסלים" (פלאנקטן-ריפ) ומתוך שש חוליות האחרונות יוצאות שש חוליות קטנות (ע' הערה "צלעות").

ה הבהמה מתחלקת לפנים ואחוריים וכשמחלקים אותה ע"פ ד"ת נמצאות י"ב חוליות, לאחר המפרקת, עם צלעותיהן אצל הפנים ושבע חוליות עם צלעותיהן אצל אחוריים והבשר שבין צלע הי"ב והי"ג תלוי במנהג מקומות, אל הפנים או אל אחוריים כמ"ש בפתחי תשובה יו"ד סימן ס"ד.

ו ומה ששייך אל הבטן התחלטה של אחוריים שם הוא אצל הטבור והטבור בכלל אחוריים (ע' מ"ש בזה בס' דרכי תשובה יו"ד סימן ס"ד).

חלק האחרון

א בחלק האחרון של הבהמה נמצאים אברים שונים וחתוכות בשר שונות עם שמות מיוחדים לכל אחד ואחד ואלה הם:

ב הכליות—נמצאות אצל השררה ומכוסות עם חתיכה גדולה של חלב הנקרא גריין—חלב כוליא בימין וכוליא בשמאל הבהמה.

ג הויטשינק"א (גלד) היינו שבע חוליות השררה האחרונות עם צלעותיהן לאחר שנגרד והוסר הבשר מעליהן, בימין הבהמה ובשמאלה.

ד המתן גם לונביץ, לעדוויץ, פאלענדוויצא ולענדענבראטען—בשר ארון וקצר מונח בפנים על הויטשינקא ולאחר שכלתח הויטשינקא המתן מתעקם והולך ויורד אל הרגל ובקצהו מכסה בוקא דאטמא.

ה קושלייע (משמנה)—חתיכת בשר מכסה הויטשינקא מבהוץ כן בימין וכן בשמאל הבהמה.

ו קליבוטת גם קליבוטחא (קרייץ וקז"ו)—עצם ארוכה וחלולה

באמצעותה ומקומה על גבה של הבהמה התחלתה אצל סוף השדרה וסופה אצל חולית האליה והיא כעין המשך מהשדרה ובתוך חללה יש ג' המשך מחוט השדרה. במקום הפרשות שבין חוליות השדרה יש לה קליבוסת נקבים משני צדיה שתכליתם יבואר להלן.

ז הנק"א (עצם המושב ועצם האליה) - עצם רחבה וחלולה כמרדה עצם מימין הבהמה ועצם משמאלה שעליה מונחת הקליבוסת ובתחתיתה יש לה להנק"א חור שבו נתחבה רגלה של הבהמה כבוכנא באסיתא ובהרבה מקומות בספרי הקדמונים קראו להנקא-קליבוסת וכן קליבוסת-הנקא.

ח הצנה (די שילד) - חתיכת בשר סמוך ודבוק אל הקושליץ מכסה ההנקא והקליבוסת למעלה כן בימין וכן בשמאל ונקראה צנה על שם שדומה לצנת אנשי חיל.

ט אומצת האליה (שוואנץ-בראָטען) - חתיכת בשר ארוך ורחב המכסה את הצנה וההנקא עם הקליבוסת עד האליה. קצהו של מטה נקרא „אומצא קשה" (צעך-בראָטען) על שם שקשה להתבשר ואומרים הטעם לפי שהבהמה שוכבת על מקום זה. אל אומצא זו במקום שהונב מכה מחובר בשר ארוך הנקרא „אומצא ענולה" (קיידיכדינג ברעטיל). י המכסה (די רעץ) - בשר גדול ודק מכסה את הבטן תחת העור מן החזה עד הרגלים וכן צדי הבהמה והכף והכחל והזכרות. על המכסה בפנים פרוש קרום לבן (מן החזה עד הטבור) ועל אותו הקרום מונחת חתיכת בשר שמתוכו יצא חצר הכבר.

יא צוארון-כשר (כשר-קאלנער) - בשר עם צורת צוארון חמונח על המכסה למטה מן הטבור (בימין הבהמה ובשמאלה) והצוארון מחובר אל הלונבל וכשר למאכל.

יב צוארון-טרפה - בשר אדום מונח על צוארון כשר ואסור לאכלו.

יג קרום של הכסלים - פרוש על כל מחיצות הבטן הנזכרות. יד ירך גם אטמא, קוליא וקני-ריפ - אבר העליון של רגל האחרונה של הבהמה ובהרבה מקומות בספרי הפוסקים נקראו אחרונים וחלק מהם ג' בשם ירך, אטמא, ירכים וירכות וכן קראו לכל האחרונים - הנקא ואליה.

טו כולית או עצם הירך - ראשה דומה לתפוח והיינו בוקא דאטמא התחובה בחור ההנקא כבוכנא באסיתא.

טז הכף (אויבערשאל) - בשר עב וגדול מכסה את הירך בין רגל

לרגל, כף בימין הבהמה וכף בשמאלה, ונקרא כף על שם דמיונו לכף של קדרה. אל הכף מחובר בשר הנקרא אומצא קטנה (ברעטייל) ואליה מחובר הכחל והזכרות.

יז יתד (קליין) ועקרב - בשר דומה לקליין מכסה ג"כ את הירך ונקרא עקרב מהטעם שיבואר להלן.
יח חולית האליה - מקומה לאחר שכלתה הקליבוסת והזנב יוצא ממנה.

יט השוק (קני, שענקעל ולידקא) - אבר השני של הרגל למטה מן הירך ובסופה נמצאים צומת הגידין.
כ הרגל - האבר שלמטה מן השוק וא"צ ניקור מהטעם שיבואר להלן (ע' הערה, עצה טובה").

כ ס ל י ם

א כתוב בתורה והקריב את הכליות ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים (ויקרא). ואיתא בת"כ אשר על הכסלים זה חלב שבין הפקולות דברי ר' עקיבא. ר' יוסי הגלילי אומר זה חלב שעל העוקץ. וכתב בס' קרבן אהרן פקולות הוא שם מורכב משני שמות פקק וליות כלומר מחבר הירכות ועוקץ היינו סוף השדרה.

ב ונראה שפקולות היינו הנקא, כי עינינו רואות שהנקא מחברת ירך ימין עם ירך שמאל. ועל החלב הנמצא על ההנקא בתוך חלל הבהמה, אמר ר"ע שזהו חלב הכסלים שאסרה תורה באכילה. וזה שאמר ר"ע בין הפקולות נראה שהוא משום שהנקא נעשית משתי עצמות, עצם מימין ועצם משמאל ואותו חלב נמצא בין שתיהן.

ג ותנא ר"י פליג וס"ל שסוף השדרה נקרא כסלים אבל שניהם ס"ל שלא נכנס בכלל כסלים כ"א חלב זה שבחר בו כל אחד ע"ם שטתו.

ד ואיתא בחולין דף צ"ג אמר שמואל האי תרבא דקליבוסתא אסור וחייבים עליו כרת וזהו חלב שעל הכסלים. וכתב רש"י קליבוסתא הוא עצם קטן והוא מונח על עצם הנקא ומחובר מלמעלה לחולית האליה ויש עליו חלב תחת ראש המתן שקורין לונ"בל. וע"ז כתב היש"ש מה שכתב רש"י עצם קטן לאו דוקא הוא, כי הוא גדול.
ה ונראה לכאורה ששמואל פליג על הת"כ ולא הכניס בכלל כסלים אלא הקליבוסת בלבד. אבל אפשר לומר ששמואל ס"ל כר' יוסי

ועוקץ היינו קליבוסת. עכ"פ ראינו שאף שמואל צמצם מקום החלב ולא נמצא בגמרא שחלקו על שמואל ונתמשך מזה שכתם גמ' ס"ד כשמואל.

ו ראייתי ברש"י חומש על הכתוב אשר על הכסלים שכתב בל"ו. כסלים פלנק"ש בלע"ו שהחלב שעל הכליות כשהבהמה חיה הוא בנבה הכסלים מלמטה וזה החלב שתחת המתניים שקירן לונב"ש. לבן הנראה למעלה בנבה חסלים ובתחתיתו הבשר חופהו.

ז וכדי להבין דברי רש"י יש לרעת שיש כאן ט"ס ובמקום מלמטה וזה החלב שתחת המתניים צ"ל ולמטה מזה החלב שתחת המתניים שקירין לונב"ש. ורצונו שמלמטה ומתחת הכליות נמצא חלב שתחת המתניים, כי הכליות מונחות על המתניים. וכ"כ בס' התורה והמצוה שיש כאן ט"ס. כי כפי הנוסחא שלפנינו אי אפשר להגיע אל המכוון.

ח ויש לרעת ג"כ שאצל הבהמה נקרא הגב מעלה והבטן מטה ומשום זה אפשר לומר על דבר הנמצא אצל הכליות סמוך אל הגב שהוא במקום גבוה ועל דבר הנמצא אצל הבטן - שהוא בתחתיתו של הראשון. וכן יש לרעת שהצוארון טרפה אינו מכסה כל הצוארון כשר.

ט כי הצוארון כשר נמצא אצל הלונבל והצוארון טרפה לא נמצא ממש אצל הלונבל באופן שיש מקום פנוי בין הלונבל והצוארון. ששם נמצא חלב עם מראה לבן וכשמפרישים הכליות עם חלבן הוא נראה לעינים. וכ' בס' זבח שמואל ששיעור גדלו אצל שור הוא כזית.

י ועתה נבין פי' רש"י. בתחלה כתב שחלב הכליות נמצא במקום גבוה דהיינו אצל הגב. ואח"כ כתב שהחלב עם מראה לבן הנמצא ג"כ במקום גבוה וזהו חלב שעל הכסלים שאסרה תורה. ואגב אורחא בא להודיענו ג"כ, שיש חלב לבן גם תחת המתניים ותחת הבשר הנמצא למטה וזהו שכתב ובתחתיתו הבשר חופהו.

יא עכ"פ יצא מפורש שרש"י הכניס בכלל כסלים את החלב הלבן. וכדי שלא תהיה פירכא על רש"י מת"כ ומהגמרא צ"ל כמ"ש הר"ן חובא בב"י יו"ד סימן ס"ד, שזה שאמר שמואל חלב שעל הקליבוסת הוא חלב הכסלים הכוונה שהוא ג"כ בכלל הכסלים אבל לא בא למעט שאר חלב. ולא דוקא שמואל אלא אף הת"כ לא בא למעט שאר חלב כ"א לרבות שאף חלב זה הוא בכלל כסלים. וכדי להראות שכל הפוסקים הלכו בשטת רש"י והר"ן אמרתי להציע סוגיא של

חלב מכוסה.

א (חולין צ"ג) אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר שעל

הכסלים אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים. ובדף שלמעלה נחלקו אמוראים על שמואל ומ"ל שאף חלב מכוסה אסור באכילה ואנן קי"ל כשמואל. וכ"כ הרמב"ם בפ"ו ממ"א כל חלב המכוסה עם בשר ואי אפשר לראות החלב עד שיתקרע הבשר מותר לאכלו שלא אסרה תורה אלא חלב מגולה והיינו כשמואל.

ב ורש"י בראש העמוד כתב. חלב שהבשר חופה אותו, אותו חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגבה הכסלים ואח"כ נבלע תחת בשר אדום דק ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסלים ומשהגשר חופהו מותר וכשכלה למטה אותו הבשר יוצא ממנו קרוני עב ולכן לבד קרום דק וקלויש המתפשט בכל הכסלים האסור משום חלב כדלקמן ותחת אותו קרום עב יש חלב. ויש שגוהגים איסור באותו חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חיפוי בשר שדק הוא (לגבי בשר) אבל בארץ אשכנז נוהגים בו היתר וגם בעיני נראה שחיפוי גמור הוא.

ג וכרי להבין פי' רש"י יש לדעת כי השם כסלים (פלאנקען) הונח על הבשר המכסה את הבטן מן החוזה עד הרגלים. וקראו בשם זה גם חלקים אחרים (מלבד הבטן) של האחוריים. וכן כנו כל האחוריים בשם כסלים מלבד השמות שהזכרנו.

ד ויש לדעת ג"כ שהמכסה שעל הבטן מתחלק לשנים. מן החוזה עד הטבור שייך לחלק הפנים כמ"ש ונקרא בלשון בני אדם כסל (פלאנקען) ומן הטבור ולמטה שייך אל האחוריים ונקרא מכסה (דעק).

ה וכן יש לדעת שהבשר שממנו יוצא חצר הכבד אינו מכסה כל הקרום הלפני הנמצא על המכסה מן הטבור ולמעלה, כי אם חלק ממנו והשאר מכוסה עם קרום שעל הכסלים המכסה כל הכסלים.

ו ועתה נבין פי' רש"י. בתחלה כתב שחלב הכסלים נראה במקום גבוה. וע"ז כתב המעי"ט על הרא"ש, „שרש"י מיירי בבהמה שחוטמה שנתלתה על רגליה שהכליות הן למעלה והכסלים למטה ונקרא מה שמן הכסלים אצל הכליות גבה הכסלים“.

ז ובמחילה מכ"ת נעלם ממנו לפי שעה מה שכתב רש"י בחומש, שהכליות הן במקום גבוה אף כשהבהמה בחייה וצ"ל הטעם לפי שנמצאות סמוך אל הגב שהוא למעלה.

ח וברצותי לפרש כל פרט בפני עצמו אציג דברי רש"י בין מרכאות כזה: „ואח"כ נבלע תחת בשר אדום ומוחר באכילה לפי שמכוסה עם בשר“. רש"י הלך בשטחו כי החלב שאצל הכליות מקצתו מגולה

ומקצתו מכוסה עם הבשר האדום הנקרא צוארון טרפה (ע' הערה ,,בשר אדום").

ט ויש להתפלא על רש"י איך אפשר לומר, כי החלב המכוסה עם הצוארון יש לו המשך עם החלב שמראהו מראה לבן והלא קרום שעל הכסלים מכסה גם את הצוארון ואותו חלב מונח על הקרום מלמעלה? ולא זכיתי לישב בדברי רבינו.

י ,,ומתפשט מאותו בשר בכל הכסלים" הכוונה שכל החלב הנמצא על הקרום הלבן שלמעלה מן הטבור וכן החלב הנמצא על המכסה הוא המשך מן החלב המכוסה עם בשר אדום וכ"כ בס' ז' ש דף ל"ב, הובא להלן, שהחלב נתפשט לאותם מקומות שכתבתי.

יא ,,וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולבן" רצונו שאותו קרום מחובר עם הבשר והרי הוא כאילו יצא ממנו (ע' הערה ,,בשר אדום").

יב ,,מלכד קרום רק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב כדלקמן" והוא קרום שעל הכסלים המכסה כל הבטן בפנים. ולהלן באותו עמוד איתא שלשה קרומים אסורים משום חלב דטחלי, דכפלי ודכוליא. טחלי היינו טחול, כפלי היינו כסלים שנקראו בלשון גמרא כפלים. וגראה, שהוא משום שכפולים ומונחים אחר צ"ג חברו. וגראה ג"כ שלמי שהשם כסלים הונח על בשר הבטן שנעשה מכמה חתיכות לזאת נקרא כסלים בלשון רבים.

יג עכ"פ יצא מכאן שקרום שעל הכסלים אסור משום חלב ועל אותה גמרא רמז רש"י במה שכ' כדלקמן.

יד והפרישה יו"ד סימן ס"ד אות י"ב כתב על רש"י בל"ז: זה הקרום המתפשט בכל הכסלים הוא מונח ג"כ פרוש ומחובר קצת על הכסלים עצמם (של חלק הפנים) דלאחר שמוציאים מן הבהמה כל הבני מעיים מושכים קרום רק מהכסלים שבשני חלקי הפנים (של ימין ושל שמאל) פרוש בחייה כמעט על כל הבני מעיים והוא סמוך להרפנות והקרום קוראים אותו טרפה לייצן (סדין).

טו כל מה שכתב הפרישה על אודות הקרום הוא מוסכם עם המציאות ומראה עינינו. אבל מה שכתב שפרוש על הב"מ לא יכולתי להבין כי קרום שעל הכסלים אין לו ענין עם הב"מ? וכן מה שכ' שקוראים לו סדין טרפה הוא דבר חדש, כי הט"ו בסימן ס"ד כתב שקוראים סדין טרפה להחלב המכסה את הכרם.

טז ,,ותחת איתו קרום יש חלב ונחלקו בו אם חשב חלב מכיסה".

נראה פשוט כי החלב נמצא תחת הקרום שלמעלה מן הטבור ואינו מכוסה עם הבשר שממנו יוצא חצר הכבד ומשו"ה יש דעות לאסרו לפי שקרום לא חשב אצלם חיפוי בשר, אבל הנמצא תחת אותו בשר חשוב מכוסה אליבא דכל הדעות.

יז עכ"פ ראינו שכולם ס"ל שהחלב שעל בטן הפנים הוא בכלל חלב שעל הכסלים אלא שהסתירים ס"ל שקרום חשוב חיפוי בשר החלב מותר משום מכוסה. וצ"ל אליביהו ג"כ כמ"ש הר"ן ששמואל לא בא למעט שאר חלב כ"א לרבות שאף קליבוסת היא בכלל כסלים.

יח וראיתי ביו"ד סימן ס"ד ס"ז בהגהת רמ"א שכתב בל"ז וכל אלו החלבים אין לחוש להם אלא באחוריים של בהמה אבל בחלק הפנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו קודם משם ויש נוהגים להפריד ג"כ הבשר הנדבק זה ע"ג זה ולגרוד החלב שביניהם ויש מתירים משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז עכ"ל.

יט מפורש יוצא מפאן שאף החלב תחת הבשר שממנו יוצא חצר הכבד יש דעות לאסרו והוא תמוה, כי מפ"י רש"י משמע שלא אסרו אלא החלב שתחת הקרום בלבד, ובארץ אשכנז נוהגים בו היתר משום מכוסה אבל על חלב המכוסה עם בשר לא היו דעות לאסור? (ע' הערה "רמ"א").

כ וראיתי ג"כ בספר זבח שמואל שחברו שוי"ב ומנקר מעיר ליסא שכתב בדף לב בל"ז ומקלף בידו אותו קרום שעל הכפף (של הפנים) והוא הקרום העב והלבן האסור משום חלב כו' ותחת הקרום יש עוד קרום דק ואסור ג"כ משום חלב ותחת שני הקרומים יש חלב ובוה איכא פלוגתא כמו שכ' רש"י ורש"י הוא מן המתירים לפי שמכוסה עם שני קרומים. אבל החלב הנבלע בין אלו הקרומים אסור כמו שפרש"י לעיל חלב שעל הכסלים ומתפשט בכל הכסלים וגו' (על דברים אלו רמזתי למעלה) אבל הקרום הדק מפסיק בין הבשר ובין החלב שתחת הקרום העב והלבן כו' והקרום הדק עצמו אסור משום שנוגע בחלב שתחת העג עכ"ל כפי הצרך לענינו.

כא קודם כל דבר יש לתמוה עליו במה שכ' שהקרום של מעלה הוא עב ולבן והקרום של מטה הוא דק וקלוש והוא בהפך ממה שכ' רש"י שאותו של מעלה הוא דק וקלוש ואותו של מטה עב ולבן.

כב עכ"פ יש ללמוד ממנו שכל הפלוגתא היתה על הקרומים אבל בנוגע אל הבשר של חצר הכבד כולם ס"ל שחשוב חיפוי גמור. ויש

ללמוד ממנו ג"כ שהקרום התחתון נאסר משום שנוגע אל החלב שבינו
ובין קרום שעל הכסלים ונתמשך מזה שקרום שעל הכסלים ג"כ נאסר
מאותו ח"ב ולא כן כתב הראב"ן הובא להלן בסוגיא „קרומים“
(ע' הערה „קרומים“).

כג ויש להעיר שמרש"י בחומש שהבאתי ומרש"י חולין דף ח'
שאביא בסוגיא „קרומים“ וכן מדברי הראב"ן שאביא להלן משמע
שהחלב הלבן בא מן הכליות והוא ג"כ משמעות הכתוב את הכליות
ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים, זאת אומרת שהחלב שעל
הכליות הוא ג"כ החלב שעל הכסלים.

כד וכן משמע מדבריהם שהחלב הלבן הוא עיקר חלב הכסלים
וממנו נתפשט בכל הכסלים. ואפשר לומר שלא הקפידה תורה להקריב
לד' אלא חלב המכונס במקום אחד ויש בו משום דבר של חשיבות
אבל על שאר חלב המפוזר בחרבה מקימות לא הקפידה לאסוף אותו
לשם המזבח. ומ"מ אסור לאכלו כמ"ש רש"י ושאר פוסקים.

כז וע"פ דרכנו צ"ל שהחלב שעל הקליבוסת והנקא
בא מחלב הכליות ולפי שמכונס ונמצא ממנו הרבה במקום אחד הוא
ג"כ בכלל הקרבה. וכן משמע מלשון שאמרו זהו חלב שעל הכסלים
שהוראתו שאין בין עקד החלב לחלב זה ולא כלום. ויש נ"מ לדעת
איזה חלב ע"ה ואיזה לא ע"ה על המזבח בכדי לדעת איזה חלב
מותר אצל חיה, כמ"ש בדרכי תשובה סימן ס"ד.

ק ל י ב ו ס ת

א (חולין צג) אמר שמואל האי תרבא דקליבוסתא אסור וחיביבם
עליו כרת וזהו חלב שעל הכסלים.

ב רש"י קליבוסת הוא עצם קטן כו' ויש עליו חלב תחת ראש
המתן שקורין לונב"ל. וע"ז כתב המעי"ט לונב"ל היינו לצדוויק.

ג ואיתא בקהלת וינאץ השקד וכ' רש"י ואמרו רבותינו (שבת)
זו קליבוסת שקיראין הנקא ועצם הירך תקועה בה ע"כ. מבואר מפורש
שאף הנקא נקראה קליבוסת. וא"כ יש להתפלג מפני מה לא פירש
רש"י ששמואל בא לאסור חלב שעל הנקא?

ד וראיתי בס' התורה והמצוה על הכתוב חלבו האליה שכתב
שמצא נוסחא בת"כ שר' עקיבא ריבה חלב שעל העוקץ ור"י רבה חלב
שבין הפקוקלות. והנה כתבתי שפקוקלות היינו הנקא ועוקץ הוא קליבוסת.

וע"פ דרך זה אפשר לומר שגם בפני רש"י היתה הגירסא שר"ע הוא המקיל ולא רבה אלא שעל העוקץ בלבד ומשו"ה כתב שאף שמואל קאי בשטת ר"ע, כי הלכה כר"ע מחברו.

ה והנה איתא בחולין דף נ"ב נעקרה הליא אצל סוף השדרה טרפה. ולאותו שדרה קראה הגמ' שלהי כפלי, סוף הכסלים. ויש לדמור מזה שהנקא שלמטה מן השדרה איננה בכלל כסלים וא"כ אפוא אפשר לומר שרש"י לא רצה לומר ששמואל קרא להנקא כסלים כדי שלא תהיה פירכא מסתם גמרא, אבל על קליבוסת ליכא פירכא לפי שהיא המשך של השדרה ואפשר לה להיות בכלל כסלים.

ן ומה שכתב רש"י שחלב הקליבוסת הוא תחת ראש הלונבל תמוה מאד. בשלמא אם הלונבל היה מתפשט על הקליבוסת כדרך שמתפשט על השדרה היה אפשר לומר שראשו מכסה את הקליבוסת; אכן אינו מכסה כלל הקליבוסת, כי בשעה שמניע אל סוף השדרה הוא מתעקם והולך ויורד אל בוקא דאטמא וא"כ איך אפשר לומר שחלב הקליבוסת נמצא תחת ראש הלונבל? ולא זכיתי לישב דברי רש"י ז"ל.

ז וראיתי ברב אלפס שכתב בל"ו תרבא דקליבוסתא היכא דמלפפי אטמא וזהו חלב שעל הכסלים ולפיכך מי שרגלו אחת גבוה מחברתה נקרא כסול כדתנן (בכורות מו) השחול והכסול. וכתב המג"ש שנמצא בספר אחד שכתב דלייפי אטמא מקום חיבור הידכות ע"כ.

ח ונראה שקאי על עצם הנקא המחברת ירך ימין עם ירך שמאל. ולפיכך נקרא בעל דגל גבוה כסול, כי בהשתנות הרגל נעשה שינוי ג"כ בהנקא שהרגל תחובה בה. וע"ש שהנקא היא בכלל כסלים נקרא כסול.

ט וע"פ דרך זה יצא שהרי"ף פסק להלכה שהנקא היינו כסלים וכדי שלא תהיה פירכא מסתם גמרא שקראה להשדרה סוף הכסליה לזאת חזק את דבריו ממשנה בכורות. וצ"ל שהגמרא לא דקדקה כל כך בלשונה ושהלכה בשטת ר' יוסי הגלילי שאמר חלב שעל הכסלים זהו עוקץ והרי"ף פסק כר"ע, כי הלכה כר"ע מחברו ואף המשנה ס"ל כוותיה.

י והרמב"ם בפ"ו ממ"א כתב וחלב שבעקרי ירכות בפנים חייבים עליו כרת והוא החלב שעל הכסלים. ונראה שקאי ג"כ על עצם הנקא וע"ש שהיא מחברת הירכות קרא לה עקרי ירכות וכ"כ בס' עטרת זקנים י"ד סימן ס"ד חלב שבעקרי הירכות ומחבר אותן מבפנים, מבואר כמ"ש שעקרי הירכות היינו מחברי ידכות.

יא וראיתי בהנ"מ שם שכתב בשם הסמ"ג שהביא מספר יראים מהרא"מ שכתב בל"ז סמוך לזנב יש שומן אליה ועליו יש חלב הקליבוסת רצונו שהוא המשך מהקליבוסת. אותו חלב ושומן האליה דבוקים זה בזה ואין ביניהם אלא גיד לבן כעין קרום ומראהו כמראה שומן מה שעל אותו גיד אסור בכרת ומה שתחתיו מותר מטעם חלב שהבשר חופה אותו וצריך לגרוד אותו הגיד יפה.

יב ומצאתי בס' ז"ש דף לה שכתב בל"ז וצריך לנקר אותו גיד יפה ובשביל שהיא לבן טועים בו בני אדם ואין יודעים להפריש בין חלב לשומן ונכשלים בה לכן צריך ליתן לב על זה. ואיזה מנקרים אינם יודעים ומכירים הגיד הלבן נוהגים לייטול השומן עד חצי הדרי"ז שיש שם ואז לא נשאר שום חלב באותו מקום עכ"ל.

יג וכדי להבין דבריהם יש לדעת שחבשר הנקרא אומצת האליה מכסה עם קצהו של מעלה את חולית האליה וההנקא סמוך לזנב ושם באותו מקום נמצא חלב על הבשר בצדו הפנימי ועל אותו חלב קאי הרא"מ.

יד והנה אלמלא הרא"מ היינו אוסרים כל החלב כשם שאוסרים שאר חלב של האחוריים, אכן הרא"מ מצא קרום דק באמצע החלב ולכן התיר החלב של מטה משום מכוסה וס"ל שקרום עם חלב חשוב חיפוי בשר. והז"ש הוסיף שהמנקרים עשו להם סימן אצל הדרי"ז וכשמסירים עד חציו לא נשאר חלב.

טו ויש ללמוד מכאן שהחלב שעל הדרי"ז (שקד) הוא חלב גמור. ושמעתי מקצת מנקרים טועים ואומרים שחלב זה אסור מחומרא בעלמא והוא שגיאה גדולה. כי בס' יראים ובסמ"ג וכן בכל הספרים מבואר מפורש שחייבים עליו כרת.

טז וביו"ד סימן ס"ד איתא חלב שעל הזנב באותם פנים המכשישים על הבהמה אסור באכילה וכתב הט"ו שהוא חלב גמור. ונראה שהוא ג"כ המשך מחלב הקליבוסת והוא ג"כ בכלל חלב הכסלים (ע' ד"ת שיש חולקים על הט"ו).

יז וראיתי בס' אהל יצחק שכתב שהחלב שאצל בוקא דאטמא בא מן הכליות. ונראה שהוא המשך מההנקא והוא ג"כ בכלל חלב הכסלים.

יח ובחומש עם ת"א דאיתי (ויקרא שם) שתרגם פלונק"ש די וייכען צווישען דען ריפפען אונד לענדען, הבשר הרך שבין הצלעות והמתניים (קרא להנקא מתניים מהטעם שכתבתי בסוגיא דמתניים אות

יא. וראיתי ג"כ בס' דרכי תשובה סימן ס"ד שהביא בשם ס' שלחן
 נבזה שכתב כסלים היינו בשר רך הנמצא אצל הבהמה על גבשושן
 מהחזה עד הירכיים. אכן ע"פ מה שכתבתי השם כסלים הונח על הצמר
 הרך וקראו ג"כ חלקים אחרים של האחוריים — בשם הכסלים.

מ ת נ י ם

א (חולין צ"ג) גופא אמר שמואל חלב שהבשר חוסה אותו
 מותר והאמר שמואל האי תרבא דתותי מתני אסור אמר אביי בהמה
 בחייה פרוקי מיפרקא. ויש ללמוד מזה שלא הותר משום מכוסה אלא
 חלב שהיה מכוסה תמיד בחיי הבהמה אבל אם היה פעמים מכוסה
 ופעמים מגולה לא חשוב מכוסה ואסור.

ב ופי' רש"י תותי מתני שקודין לונבול"ש וראשם מתרחב אצל
 צלעות קטנות ומכסה החלב שאצל הכליות. פרוקי מיפרקא — כשהבהמה
 הולכת איבריה נעים וחכסלים (של הבטן) נמשכים כלפי מטה והמתן
 נמשך כלפי מעלה ואין החלב נכסה בהן.

ג וע"ז כתב הפרישה סימן ס"ד נגד הצלעות הקטנות מתחיל
 החלב להיות לבן והוא חלב מגולה ואסור ומשם הולך ומתפשט עד
 תחת הטרפה לעדוויץ וגם אותו שתחת העדוויץ אסור אע"פ שהוא
 מכוסה עם בשר והטעם איתא בגמרא בהמה בחייה פרוקי מיפרקא.

ד וכדי להבין דבריו יש לדעת כי הלונבל נעשה משתי
 חתיכות המחוברות לארכן ואפשר להפריש אחת מאת חברתה. והנה
 הלונבל העקרי מותר באכילה כמ"ש בסדר הנקור בטור סימן ס"ה אבל
 המחובר אליו אסור לאכלו ומשו"ה קוראים לו טרפה לעדוויץ. ואיתא
 בספרי נקור שאיסור זה בא בקבלה איש מפי איש הלכה למשה מסיני
 (ואהל יצחק).

ה ועתה נבין מה שבי' הפרישה שהחלב נתפשט לתחת הטרפה
 לעדוויץ. כי לעדוויץ זה נמצא אצל החלב וכשהבהמה חיה פעם מתדבק
 אל הבשר שאצלו ופעם נתפרד ממנו ומשו"ה לא חשוב חיפוי בשר.

ו והרב אלפס כתב בל"ז וקאמרי רבנותא שהחלב שתחתיו
 השומן שבראש הכסלים (אחוריים) הוא חיורי דתותי מתני וקרום מפטיק
 בין זה החיורא ובין השומן שתחת זה החיורא והעלין אסור והתחחון
 מותר. הר"ן והרא"ש עברו בשתיקה ולא עשו פירוש לדברי הר"ף.
 ובמרדכי העתיק לשון הר"ף והוסיף עליו וכן פירוש בס'

יראים וו"ל סמוך לזנב יש חלב הקליבוסת שהייב עליו כרת כו' עד גמירא.

ן ע"ש המרדכי קאי הרי"ף על שומן האליה ואותו כנה בשם היוורא דתותי מתני וכ"כ ביש"ש וו"ל ומדברי המרדכי משמע להדיא שמה שכ' הרא"מ סמוך לזנב יש שומן האליה הוא פירוש הרי"ף שכ' גבי תרבא דתותי מתני ע"כ. ובמחילה מכ"ת דבריהם בלתי מוכנים. האחד איזה המשך יש לו לשומן האליה עם חלב המתניים, והב' הרי"ף כתב שהחלב נמצא בראש הכסלים ושומן האליה הוא אצל הזנב בסוף הכסלים?

ח וראיתי בכ"י יו"ד סימן ס"ד שכתב בל"ו וממה שכתב הרי"ף בתיוורא דתותי מתני נראה דהיינו החלב שלמטה אחר גמר הצלעות אצל חוט השדרה בין אותו בשר ובין פני הבשר הסמוכים לעור יש כמו שומן והוא נקלף בסכין וזהו שכתב שתחתיו יש שומן שבראש הכסלים, שהרי בשר זה נמצא בראש הכסלים (קרא לאחוריים כסלים). ומ"ש שתחתיו יש שומן היינו פני הבשר שהם כמו שומן (ולא שומן ממש)—וראיתי בני בודין שנקריים חלב זה אך אינם מנקרים אלא עד חצי רחב וכו'.

ט וע"ז כתב בדרכי משה והמנהג בין המנקרים לנקר כולו בכבש, ובשיר אין מנקרים רק מקצתו כמנהג בני בודין. ואומרים הטעם דבהמה מיפרקא יותר בכבש מבשור. ודע כי חלב זה הוא לצד חוץ הצלעות הקטנות שנשארו באחוריים ונראה בראש אחוריים וכשמפירדים השומן מכתוף מעל אותו בשר נראה אותו חלב עכ"ל.

י וכדי להבין דבריהם יש לדעת כי שבע חוליות של סוף השדרה והבשר המכסה אותן וכן הבטן שכנגד אותו המקום נקראים מתניים וכאשר נמצא במקרא חגר את מתניו הוראתו שלבש כלי זיינו על מקום זה.

יא אמת הדבר, פעמים רבות האדם נושא על שפתיו השם מתניים ומתכוון על הירך והשוק. אכן לשון בני אדם לחוד ולשון תורה לחוד, כי תורתנו אוהבת לשקול בפלס אמריה כדי שיתאימו עם האמת. יב ויש לדעת ג"כ כי הבשר המכסה הצלעות הקטנות מכתוף נקרא קושליץ ובל"א לענדע, מתן. קושליץ בימינה וקושליץ בשמאלה הבהמה.

יג והנה נקור הקושליץ משונה משארי חתיכות. שארי חתיכות של האחוריים אין מנקרים אותן מחלכין כ"א בצד הפנימי אבל לא בצד החיצוני הסמוך לעור שהולך למלאכת העבדנים, לא כן הקושליץ

שמהשכים אותו ג"כ כלפי חוץ ומגביהים עורו וקילפים החלב שתחת העור ועל שום מה עושים כן?

יד ע"ש שעור זה הוא המשך מהמכסה המכסה את הבטן ועינינו רואות שאותו העור אינו מתדבק אל הבשר כשאר עור, והוא משום שהקושליץ הוא בכלל מתניים ואצלו ג"כ נאמר בחמה בחייה פרוקי מיפרקא, שמחמת תנועת הבהמה התפרד העור מעל הקושליץ והחלב שתחתיו לא חשוב מכוסה ולכן החיוב לקלפי.

טו ונראה שגם הב"י והד"מ דברו מן הקושליץ. כי הד"מ כתב על הב"י ורע כי חלב זה הוא לצד חוץ הצלעות הקטנות הנשארות באחוריים והוא הקושליץ המכסה אותן צלעות. וכן מדכתבו לחלק בין שור לכבש מוכח שקאי על הקושליץ. שאצלו מחלקים בין שור לכבש. והטעם לפי שאצל כבש המרקד תמיד העור מתפרד יותר מבשור. וכ"כ בכל ספרי נקור.

טז וע"פ דרך זה נבין מפני מה קרא הב"י לבשר זה שומן והוא משום שהקושליץ הוא שמן. ובארצנו קוראים לו לאַיאוקא רהיננו שומן (משמנה).

יז וע"פ דרכנו נבין ג"כ מפני מה נוהגים לקלוף החלב שעל פני הצוארון הכשר וכל החלב שעל פני המכסה בצד הפנימי ולא הותר משום חלב מכוסה, והוא משום שאותן התיכות נמצאות כנגד השדרה והן בכלל מתניים וחלבן אסור משום חלב שתחת המתניים.

יח וראיתי בס' זבח שמואל דף ל"ב שכתב שאנו נוהגים איסור בחלב מכוסה כמו האמוראים שחלקו על שמואל והוא תמוה, שהרי אנו נוהגים היתר בשומן אליה וכל התרו הוא משום חלב מכוסה כמ"ש הרא"מ בס' יראים. וע"כ צ"ל שאנו נוהגים איסור בחלב מכוסה אם אפשר לומר אצלו בהמה בחייה פרוקי מיפרקא: ומש"ה נוהגים לקלוף הצוארון והמכסה שאצלם ג"כ אפשר לומר כך, ואצל שומן האליה וכיו"ב שאי אפשר לומר דבר זה נוהגים בו היתר (ע' הערה „בשר אדום“).

יט עכ"פ ראינו שהב"י פירש שהרי"ף קאי על הקושליץ ולא על שומן אליה. וראיתי בפרישה אית י"ג שכתב שמה שכתב הרי"ף שתחתיו יש שומן בראש הכסלים היינו למעלה סמוך לצלעות קטנות יש ג' חתיכות זה ע"ג זה והעליון נקרא די דעק ולמטה ממנו שומן (צוארון כשר) ולמטה ממנו קרום עב שקורין טרפה ליירך (קרום שעל

הכסלים) ועל אותו לילך מונח החלב ועליו כתב הרי"ף והעליון אסור ומה שכתב שחתת אותו חלב יש שומן היינו פני הבשר שהם כמין שומן. כ ונראה שע"פ הפרישה לא דבר הרי"ף לא משומן האליה ולא מחלב הקושליץ כי אם מחלב שמראהו מראה לבן כי הוא מונח על קרום הכסלים ולמטה ממנו נמצאים הצוארון והמכסה.

כא וכדי לבאר יותר אביא מה שכתב הראב"ן (מקצת דבריו הובאו בס' דברי חמודות על הרא"ש) וז"ל וחלב שהבשר חופהו הוא החלב שבתוך הכסלים תחת הבשר האדום והוא מתפשט מן הכליות והולך (וכן כ' רש"י שהחלב בא מן הכליות) לפי שמכוסה עם בשר מותר, אבל תרבי דתותי מתני אסור והוא החלב שתחת המתניים שקורין לונב"ש והוא אצל הקורלי"ש (כליות ז). ואע"פ שהלונבל חופה אותו אסור דבאמה בחייה פרוקי מיפרקא. כל אבר לבדו עומד והוא חלב מגולה. וזה החלב הוא חיוורא דתותי מתני קרום דק (ובפרישה איתא קרום עבד) מפריד בין אותו חלב ובין בשר שמן שתחתיו העליון חלב והתחתון שומן עכ"ל.

כב הנה סוף דברי הראב"ן נכתבים בדרך כוח כאילו בא לפרש דברי הרי"ף וכיון שהראב"ן כתב בפירוש שקאי על החלב שאצל הלונבל, נמצינו למדים שגם הרי"ף דבר מחלב זה וכמ"ש הפרישה (ע' השרה „שומן“).

כג ואמרתי לעשות חיזוק לפי זה מדברי הרי"ף עצמו. השם חיוורא דתותי מתני שהזכיר הרי"ף אינו נופל כי אם על החלב שאצל הלונבל שמראהו מראה לבן מה שאינו כן שאר חלב שאין לו מראה לבן. ואף רש"י כתב על חלב זה לבן הנראה בגבה הכסלים, הרי שרק הוא לבדו ראוי לקרותו לבן.

כד הבי' לא על חלב שנה הרי"ף את לשונו ובמקום תרבא כתב חיוורא ודבר זה מראה שהרי"ף עשה זאת במכתו, כדי להורות לנו שקאי על חלב שאצל הכליות.

כה והג' השם חיוורא דתותי מתני נלקח מש"ס חולין דף נה ושם איתא לקתה בכליאי טרפה והוא דמטיא לקותא למקום חריץ. והיכן מקום חריץ חיוורא דתותי מתני. ופי' רש"י שהוא באמצע הכוליא. ולא נמצא בספר שחלקו על רש"י ונתמשך מיה שאף הרי"ף קאי כותיה.

כז ראינו אפוא שחיוורא דתותי מתני נמצא אצל הכליות. וכיון שהרי"ף העתיק לשון הגמרא, נמצינו למדים שאף הוא קאי על אותו חלב. כז ויש להציר שאין ראה מדברי הרי"ף שקרוב חשוב חיסי

בשר ראלת"ה למה הותר השומן שתחת הקרום, דהכא שאני שיש על הקרום הלב ושניהם חשובים חיפוי גמור אבל קרום לבדו אפשר שאיננו חשוב חיפוי. וכ"כ הרא"ם אצל שומן אליה שחלב עם קרום חשובים לענין זה כמו בשר.

כח וז"ל הרמב"ם פ"ו ממ"א. יש חלב כמו שתי מתילות בעקרי המתניים סמוך לראש הירך (כלומר אוזריים) כשהבהמה חיה חלב זה נראה במעיים וכשתמות ידבק בשר בבשר ויתכסה חלב זה ואינו נראה עד שיתפרק הבשר מן הבשר ואף על פי כן אסור שאין זה חלב שהבשר חוסה אותו.

כט ונראה שקאי ג"כ על אותו חלב ויש חילוק בין הרמב"ם לרש"י. אליבא דרש"י אסר שמואל כל חלב הנמצא תחת המתניים ואליבא דהרמב"ם לא אסור כ"א אותו שבראש המתניים וקראש קרא עקר וכ"כ בס' ד"ת סימן ס"ד.

ל ויש ללמוד מדברי הרמב"ם שלא אסר אלא חלב הנראה בפנים (במעיים) כגון חלב שאצל הכליות אבל חלב שאינו נראה בפנים לא אסר וג"ם לענין חלב שעל הקושליץ, כיון שאינו נראה בפנים לא נאסר. וכן יש ג"ם לשארי חתיכות שאינן נראות בפנים.

לא ונהי שהמנהג אצלנו לאסור חלב הקושליץ מיהו איכא דמימר שאינו אלא ספק איסור כיון שהרמב"ם התיירו. והדרכי תשובה הביא מס' אחד שהוכיח מתוס' שחלב שתחת המתניים אינו אסור פה"ת כ"א מדבריהם. עכ"פ חלב הקושליץ לא חשיב כ"א ספק איסור.

לב ויש ללמוד מכאן שיש חלב מגולה וחלב מכוסה. וכן יש חלב מכוסה תמיד וחלב שאינו מכוסה תמיד. ויש ג"כ חלב שאינו מכוסה תמיד ונראה בפנים וחלב כזה שאינו נראה בפנים. ואנו נוהגים איסור בכל המינים רק במכוסה ממש אנו נוהגים היתר כגון שומן אליה וכיו"ב.

קרומים וקליפה

א שלשה קרומים אסורים באכילה מד"ס ע"ש שינקו מהחלב שאצדם: קרום שעל הדק של הטחול, קרום התחתון של הכליות וקרום שעל הכסלים, אבל קרום של העב של הטחול וקרום העליון של הכליות אסורים מה"ת כחלב גמור וכ"כ הרמב"ם בפ"ו ממ"א.

ב שלשה קרומים אלו נוכרו בגמרא (חולין צג) ובספרי נקור הוסיפו עוד שנים דהיינו קרום הלבן שלמעלה מן הטבור וקרום הלבן

שאצל החתיכה הנקראה יתד וזה הקרוב קוראים לו ג'כ טרפה לייךך (אה"י)
ונראה שאיסורם הוא מד'ס שלא אסרה תורה אלא חלב ולא קרומים.

ג ואיתא בחולין דף ח"ת אמר רב פפא לא ליסחוף אינש כפלי
עילוי בשרא דדאיב תרבא ובלע בשרא. אי הכי כי תריצי נמי דאיב
תרבא ובלע בשרא, קרמא מפסיק מתתאי, אי הכי מעילאי נמי קרמא
מפסיק איידי דמשמשא ידא דטבחי מפתח.

ד רש"י לא ליסחוף אינש כפלי כל הכסלים שחלב הכניות
דבוק שם (על דברים אלו רמזתי בסוף סוגיא של חלב מכוסה) לא
יהא כופה אותם ע"ג בשר אחר שהחלב מוטף על הבשר ומתחמם וזב
על הבשר. כי תריצי נמי. כשהן מונחים על הדף כדרךן והחלב למעלה
הא בלעי כסלים גופייהו מחלב הדבוק בהן. קרמא מפסיק. טילא מפסיק
בין חלב לבשר והוא אותו קרום שאנו נוטלים מן הכסלים שקורין
פלנק"ש (קרום שעל הכסלים) ועב וחזק הוא לכך אסור שהחלב נבלע
בו אבל אין נבלע כל כך שיהא זב להבשר שתחתיו. מעילאי נמי, כי
סחף להו ע"ג בשר איכא קרום מפסיק שאין חלב שאין לו קרום דק
מלמעלה. מפתח לשון פתות אותה פתים (כלומר נשתבר) עכ"ל.

ה קרום כל דבר יש להעיר שמסוגיא זו יוצא שתחת הקרום
הלבן שלמעלה מן הטבור לא נמצא חלב דאלת"ה הדרא קושיא
למקומה כי תריצי נמי, שהרי לא נמצא קרום מפסיק בינו לבשר.

ו ויש ללמוד מסוגיא זו עם פי' רש"י כמה דברים. האחד,
כל בהמה היא חמה בחייה וגם זמן לאחר השחיטה והחימום הזה יש
בכחו להתיך החלב ולהבליעו תוך הבשר.

ז הב' כל החשש של התוך החלב אינו אלא לאחר השחיטה
אבל על קודם שחיטה אין לחוש כלל, כי בהמה חיה וכן שאר בעל
חי לא נאסר מבליעת איסור כל זמן שהוא חי כמ"ש הפוסקים.

ח הג' חום הטבעי של הבהמה הוא חום קל שאין בכחו
להבליע כ"א כדי קליפה ומשום זה לא נאסרו הכסלים, כשהם מונחים
על הדף, כי הקרום עומד במקום קליפה.

ט הדר' השומן שתחת קרום של הכסלים אצל הכליות הוא
שומן כשר כמ"ש הרי"ף דאלת"ה הדרא קושיא למקומה כי תריצי נמי,
שהרי לא נמצא קרום מפסיק בין שומן זה לבשר שלמטה (ע' הערה
„צוארון ומכסה“).

י הה' כל חלב יש לו קרום דק על גבו והקרום הזה מציל

שלא יהיה חלב ובלע לבשר אחר, אכן לכתחלה אין לסמוך על הקרום שיש לחוש שנשחבר ע"י משמוש הידים ואם אירע שפרשו כסלים על בשר אחר מותר בדיעבד מטעם קרום מפסיק וכ"כ בש"ע יו"ד סימן ס"ד.

יא והו' קרום שעל הכסלים נאסר באכילה ע"ש שבלע חלב לאחר השחיטה ואלכילא חשש זה לא היה נאסר.

יב ויש ללמוד מזה שגם שארי קרומים נאסרו ג"כ מחמת הבליעה של אחר השחיטה וכן יש ללמוד מזה שאיסורו של הצוארון טרפה ושל שארי חתיכות האסורות באכילה (ע' סדר הניקור) הוא ג"כ ע"ש שבלעו מחלב שאצלם לאחר שנשחטה הבהמה.

יג ונראה בעיני שאם אירע שבשלו צוארון טרפה ושארי חתיכות הנזכרות עם תבשיל כשר צריך המורה לפסוק השאלה עפ"י הדינים המבוארים אצל חתיכה שנאסרה כדי קליפה ואח"כ נתערבה בתבשיל. כי ע"פ מה שכתבתי לא נאסר הצוארון כ"א כ"ק ומשום שקשה לקלפו אסורו לגמרי.

יד ואם כי ידעתי את ערכי שאינני ראוי לאותו איצטלא להוציא מתחת ידי הלכה פסוקה, בכל זאת לא נמנעתי מלהשמיע חות דעתי. ואני אומר מפורש שאין רצוני שיסמוך איש על דברי, כי לא היתה כוונתי כ"א לשקול ולטרי כתלמיד הדן בפני רבו ולא יותר (ע' הפרה, "בשר אדום").

טו וראיתי בראב"ן סימן רפ"א שכתב בל"ז קרמא דכפלי הוא אותו קרום שזכרנו למעלה (אצל תרבא דתותי מתני) קרמא מפסיק בין החלב של הכליות ובין הבשר שתחת הכליות ואגב צריך לקלוף אותו צד שתחת החלב צריך לקלוף את כל הקרום שעל הכסלים ע"כ. טז ויש ללמוד מזה שמצד הדין לא היה לנו לאסור אלא אותו קרום שאצל הכליות ומשום לא פלוג אסרו לכל הקרום. ועל ראב"ן זה רמזתי למעלה בסוגיא של "חלב" מכוסה שמכאן יוצא דלא כמו שכ' הז"ש.

יז אכן י"ל שאותו קרום הנוגע בחלב שעל הקרום הלבן נאסר מצד הדין והראב"ן לא קאי אלא על שאר הקרום שלא נאסר כ"א משום לא פלוג.

יח וראיתי בס' ויוסף אברהם שחברו ש"ב מלונדון ובסוף הספר נמצא סדר הנקור להספרדים וכתב שם בל"ז וכדי לסור מכל הספקות אנו נוהגים להסיר כדי קליפה מכל שטח הצלעות מזה ומזה מתחת טרפש

הכבד עד עצם הקליבוטת ועד בכלל בשביל שבתכם כרוכים כאחד חלב הכליות וחטי הה' אגודות של הגידים הנזכרים (ע' להלן) עכ"ל כפי הצרך.

יט' השו"כ בא אלינו ככעב הענן ודבריו מעולטים בחביון הסוד. ונראה שתקנו לקלוף הבשר משני טעמים. האחד שיש לחוש שמחמת התום הטבעי גמס החלב ונבלע לבשר כ"ק. כיון שלא בכל המקומות יש קרום מססיק בין חלב לבשר. והב' לפי שהבשר מלא גומות ובקעים יש לחוש שיש שם חלב בעין ואם קלטו הבשר אנו מובטחים שלא נאכל חלב. (ע' הערה "קליפה").

כ' וע"ם דרך זה נוכל להבין ממני מה לא תקנו קליפה כ"א אצל בשר עם מראה ארום ולא אצל בשר עם מראה כסף והוא משום שמראה כסף הוא עור חזק המכסה את הבשר והתם הטבעי של הבהמה אין בכחו להבליע לתוכו. וכן כיון שהוא חלק בלא גומות ובקעים ליכא למיחש שיש בתוכו חלב ממש.

כ"א והנה יש לתמוה לכאורה על סברתי מהא דאיתא ביו"ד שאם פרשו כסלים על בשר מותר בדיעבד ולא חששו שבלע מכה התם הטבעי וא"כ למה אסרו כאן כ"ק? אכן יש לחלק בין הענינים. האחד התם שאני שיש קרום בין החלב והבשר. לא כן הכא שיש הרבה מקומות בלא קרום. והב' הכא שאני שהחלב רבוק בתולדה וממחר לבלוע. ויש עוד חלוקים אבל לא רציתי להאריך.

ח ו ט י ם

א (חולין צ"ג) אמר רב יהודא חוטין שכעוקץ אסורים. המשה חוטין איתא בכפלי (כסלים) תלתא מימינא ותרתי משמאלא. תלתא מיפצלי לתרי תרי ותרי מיפצלי לתלתא תלתא. נסקא מינה דאי משתלמי עד דחטימי משתלמי ואי לאו בעי חוטי בתרייהו. אמר אביי כו' חמשה חוטי הו' תלתא משום תרבא תרי משום דמא דטחלי דכפלי ודכוליא משום תרבא דירא ודלועא משום דמא. וכדף שלמעלה איתא בגמרא ע"ס פי' רש"י שחוטי חלב אסורים רק מדבריהם שלא אסרה תורה אלא חלב ולא חוטין, והרמב"ם כתב שיש להסתפק אם אסורים מה"ת.

ב' וכתב רש"י ברף צ"ג חוטין שכעוקץ היינו ה' חוטי דכפלי (פ"ק"ש). עוקץ הנקא. בעי חוטי עד שימצא במספר זה וראשם אחד מחובר בשדרה וראשי הפיצולין נדבקים תחת החוה בראשי הצלעות (חודי

הצלעות לארכן — מע"ש). ה' חוטינן הו'. ה' מקומות ובהן חוטינן של איסור ע"כ.

ג והרא"ש הוסיף ע"ז ואותן ראשי הפיצולין מצויים בחצי הכתמה של פנים וצריך ליהור לחטט אחריהם. וכ"כ בחוס' וכ"כ במוש"ע סימן ס"ד שנמצאים בחלק הפנים.

ד וראיתי בדרישה סימן ס"ד אות ח' שכתב בל"ז אבל במחילה מכ"ת כי לפי רש"י שעו עוקץ הנקא נ"ל שאינו מדבר בחציו של פנים אלא בחציו של אחר כחתיכה שקורין קושליץ ובאותה חתיכה יש ה' חוטינן והם אטורים משום חלב ואחי"כ חזק את דבריו מהמדרכי שתמה על רש"י שמעולם לא ראה חוטים יוצאים מאת ההנקא לכן ספרש שעוקץ הוא הונב. הרי שעוקץ הוא בחציו של אחר. והקשה עוד דברי רש"י הדדי ותירץ ונ"ל לישיב שרש"י קורא לכל השררה פנים ואחר הנקא לפ"ז צריך לחטט שתיהן בין בחוטינן של פנים ובין בחוטינן שיש בחצי של אחר היינו של קושליץ כאשר יתבאר לקמן בהל' קושליץ עצ"ל בשם מהר"ן.

ה ראינו איפוא שיש חלוקי דעות בהבנת דברי הנמ'. ע"פ פי' רש"י והרא"ש חוטי עוקץ הם אחרים עם חוטי הכסלים שנמצאים אצל הצלעות האחרונות של צלעות הרופן. ע"פ המדרכי חוטי עוקץ היינו חוטי זנב וע"פ מהר"ן חוטי עוקץ נמצאים אצל הקושליץ וחוטי הכסלים אצל הפנים.

ו וכיון שיש חלוקי דעות אמרתי להשמיע גם חות דעתי. בעקר הדבר ידי אוחות בעקבות הדרישה שיש חילוק בין עוקץ לכסלים, אכן בנוגע אל הסברא בחרתי לי דרך אחרת ואקוה כי דברי ימצאו חן בעיני הלומדים.

ז ראיתי בספרי נקור שכתבו שכתוב הקושליץ יש גידי חלב (וכ"כ מהר"ן) וכן יש גידי חלב בתוך הלונבל אומצת האליה ושאר מקומות. וכתבו נ"כ שאסור לאכול חוט השררה של האחוריים ע"ש שיונק מחלב הכליות המונח אצל השררה ואת חוט הונב אסרו ג"כ באכילה שהוא המשך מחוט השררה שיונק מחלב הכליות.

ח ויש להתפלג וכי חדשו המנקרים איסור שלא נזכר בגמרא. אדרבה בגמרא משמע שלא אסרו אלא ה' חוטינן של איסור ולא יותר? וחזק מזה יש להתפלג וכי יצאו חוטינן מחלב ובכל הספרים שחפשי לא מצאתי דבר זה שחוטים יוצאים מתוך חלב?

ט ונראה בעיני שכל החוטים והגידים שנאסרו משום חלב:

חוטי הכסלים, חוטי הטחול, גידי קושליץ ושארי חתיכות, כולם הם גידין שנקראים עצבים (נערווען) שיצאו מן הכח שבראש ומחוט השדרה. י כי ישנם עצבים שיוצאים מתוך הראש ועצבים שיוצאים מחוט השדרה שיצא ג"כ מתוך הראש. חוטי הטחול יצאו מן הראש ונכנסו דרך הצואר לתוך חלל הגוף. אבל חוטי הכסלים וגידי הקושליץ וכל שארי גידי חלב שהזכרנו יצאו מן השדרה.

יא ואיחא במס' תמיד פ"ד בא לו לעוקץ וכתב בספר ת"י שקאי על השדרה של האחוריים וכל מי שלמד המשנה יודע שאי אפשר לפרשה בענין אחר.

יב ואמרתי שרב יהודה קרא ג"כ לשדרה זו עוקץ ולחוט השדרה וחוט האליה וכן לכל גידין של חלב שיצאו מן השדרה קרא בשם חוטי עוקץ ואת כולם אסר משום חלב וכמ"ש ספרי הנקור לפי שיונקים מחלב הכליוה. חוט השדרה יונק מן החלב וממנו יונקים כל עצבים שיצאו ממנו (ע' לעיל סוגיא „כסלים" אות א').

יג אמת הדבר חוטי הטחול לא נאסרו בשביל חוט השדרה, כי הם יוצאים מתוך חראש וכן חוטי הכסלים (של הפנים) לא נאסרו ג"כ בשביל החוט, כי הם יוצאים מתוך השדרה שאצל הפנים ששם החוט עצמו ג"כ מותר באכילה. אכן נראה שחוטם אלו נאסרו ע"ש שינקו מחלב שאצלם, אבל כל הגידים שיצאו מהחוט שאצל האחוריים נאסרו בשביל החוט.

יד וע"פ דרך זה נבין שהמנקרים לא חדשו איסור מלבם כ"א יצא מפי חכמי הגמרא. וכן נבין מה שכ' רש"י שראשם מחובר בשדרה וכי מה בא ללמדנו? אלא אם כן בא להעמידנו על האמת שלא נטעה לומר שחוטי חלב יצאו מחלב.

טו וע"פ דרכנו נבין ג"כ שרב יהודה ואב"י לא נחלקו לענין הדין אלא לענין השם בלבד. רב יהודה קרא לחוטי האחוריים חוטי עוקץ ולחוטי הפנים חוטי כפלים לפי שיונקים מן החלב שאצל כפלי הפנים ואב"י קרא גם לחוטי האחוריים בשם כסלים לפי שכל האחוריים נקראים כסלים כמ"ש למעלה.

טז וראיתי בס' בית יצחק שכ' ג"כ שחוטי הכסלים יונקים מהלב שאצלם, אכן ע"פ דרכנו תהיה מכאן ראיה עצומה שהחלב שעל הכפל למעלה מן הטבור אסור באכילה דאלת"ה מפני מה אסרו חוטים שינקו מאותו חלב (ע' הערה „חוטים").

יז ובספרי נקור ראיתי שכתבו שגידי הקושליץ וגידי הלונבל

נמצאים כנגד הפרשות שבין חוליות השדרה ונראה שהוא משום שדרך הפרשות יוצאים העצבים מן השדרה. ובס' ז"ש כתב שנידי הקושלין מחוברים עם גידי הלונבל שאצל השדרה ונראה שהוא ג"כ משום שכולם הם עצבים שיצאו מחוט השדרה.

יין אמת הדבר בתוך ספרי נקור לא נמצא מזה שיש לגידי חלב שייכות עם חוט השדרה. אכן חוש הראות שלנו הוא עדות נאמנה שסברתי לא נקלטה מן האויר, כי אם מתאמת עם המציאות ודברים כהוייתם (ע' הערה „אל תאכלו ממנו נא“).

חוט השדרה

א וכיון שהיה לנו עסק עם חוט השדרה אמרתי לבאר ענין הנוגע ג"כ אל חוט השדרה. כתב בס' ערוך השלחן יו"ד סימן ל"ב חוט השדרה יוצא מן המח והולך על פני כל השדרה והאליה עד סוף הזנב. ואמרו רו"ל דכחו של חוט השדרה להיות הבהמה טרפה בפסיקתו אינו עד סוף הזנב אלא עד בין הפרשות, כלומר עד המקום שהוא מתפצל לפיצולין. והתחלת הפיצול הוא כנגד הירכים (לאחר המתנייים) ויוצא ראש אחד לדרך זו ואחד לדרך זו ואמצעי יורד לזנב ושתי אצבעות למטה מהן הוא חוזר ומתפצל בדרך כזה וכך עושה בהרבה מקומות עד סופו. ואם נפסק החוט עד בין הפרשות טרפה אבל אם נפסק למטה כבר תשש כחו של החוט שבשם ואין הבהמה מתה בסבת החוט שנפסק עכ"ל ודבריו נלקחים מגמרא ופוסקים.

ב והנה יש לחמוה לכאורה על מה שכתב שהחוט מתחיל להתפצל אצל הירכים ולא מקודם לכן שהוא כנגד המציאות, כי החוט מתפצל ושולח ענפים לתוך הגוף מיד בצאתו מן המח?

ג אכן יש חילוק בין החוטים. עד הירך החוט יולד ענפים והוא נשאר בשלמותו שלא חסר ממנו כלום. אבל מן הירך ולמטה שולח ענפים ולא נשאר עוד בשלמותו. כי כרבותו להתפצל החוט הולך ונעשה דק עד הגיעו לתוך הזנב.

ד וע"פ דרך זה יש להביא ראיה מן המציאות והטבע למה שאמרו רו"ל שאין הבהמה מתה ושאינה טרפה בסבת החוט שנפסק למטה מן המתנייים, כי אלמלי חיותה של הבהמה היחה תלויה בכחו של החוט שבשם, לא נשתנה החוט ולא היה נעשה דק יותר שנפי שהיה עד עכשו.

גיד הנשה

א כתוב בתורה ותקע כף ירך יעקב בהאבקו צמו. וכתב רש"י
במוסגר קולית הירך ותקוע בקליבוסת (הנקא) קרוי כף. ע"ש שהבשר
עגול כמו כף של קדרה.

ב ונראה שקולית הירך היינו עצם הירך. ומה שכתב שנקראה
כף ע"ש הבשר, הכונה השם כף הונח על הבשר הרומה לכף של
קדרה ולפי שהקולית מכוסה עם הכף קראו לקולית ג"כ כף. והכתוב
מספר ע"י ההתאבקות נשמטה הבוקא ממקומה ויעקב היה צולע על
ירכו.

ג וכתוב הלואה על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה
אשר על כף הירך כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה. וכתב רש"י
במוסגר שהגניעה היתה אצל הבוקא וכיון שהבוקא נעתקה ממקומה
נצתק גם הגיד ממקומו, כי הגיד מונח סמוך אל הבוקא וכן איתא
בחולין (צ"א) למה נקרא גיד הנשה שגשה ממקומו פי' רש"י קפץ כמו
נשתה גבורתם. והוא כמ"ש שהגיד נעתק ממקומו.

ד ויש לדעת שהגיד נמצא אצל הבוקא לצד הונב ומשם הולך
ונתפשט בין הכף ואומצא הקשה (צצן בראטען). וזה שאמרה תורה
גיד הנשה אשר על הכף הוא משום שהחשבון הולך מחוץ לפנים.

ה וראיתי בס' שבילי אמונה נתיב ד' מאמר והרגלים שכתב
בל"ז וגיד הנשה הוא עצב גס (נערוו) שנקרא אל חנבי. ובשפת הרופאים
נקרא אישינץ המעצב * וממלא עצבים (אינגעוויערט) את הירך.
מן השדרה עד "הרגל".

ו וראיתי ג"כ בס' ויוסף אברהם שכתב בל"ז ואתה אכתוב לך
תולדתו של ג"ה ומקום ישיבתו. קודם כל דבר צדין שתדע שיש
בעצם הפרקים (אסא דאקרא) ה' אגודי גידים שמאריכים והולכים למקום
הוריעה ואצל פי הטבעת כפנים וגם למקומות אחרים תוך כל הירך.
ושלשה מאגודות הנזכרים עם שנים אחרים שיצאו מתחת המתניים
קשורים ביחד וצושים בכלם גיד אחד עב וגדול יותר מכל הנזכרים
ומתפשטים והולכים תוך עצם בוקא ראטמא ומשם יפרד והיה לשלשה
ראשים. ראש אחד יוצא מהעצם הנזכר ומתפשט והולך תוך כל בשר
הירך סנים ואחור אצל שלש עצמות הרגל היינו אצל עצם הקליבוסת

(* ירך עצבוני ועשוני (איוב יוד).

(הנקא) ועצם הקולית (קוליא) עצם העוקץ (שוק) עד הערקוב (טשייך) ולא עד בכלל ושם עושה כלה (ואינו יורד ל"הרנל") עכ"ל.

ז השויב בא ללמד ונמצא למד, וכדי להבין דבריו יש לדעת דברים אחרים. האחד, שני מיני עצבים הם: עצבים מיוחדים ועצבים מאוחדים. עצבים מיוחדים יוצאים מן השדרה וכל אחד בפני עצמו הולך ומתפצל ומתפשט תוך הגוף והמאוגדים יוצאים מן השדרה ושנים ויותר מתאחדים ומתקשרים לעצב אחד שהולך ומתפשט הן חגוף.

ב והב' כשם שהחוט שולח ענפים מתוך השדרה כך שולח ענפים מתוך הקליבוסת. אצל השדרה יוצאים דרך הפרשות שבין החוליות ואצל הקליבוסת שלא נעשית מחוליות יוצאים דרך נקבים הנמצאים אצל הקליבוסת מימין ומשמאל.

ט יענה נבין את דבריו. בחללה כתב שמתוך עצם הפרקים (קליבוסת) שקוראים אָס סאָקרום (ולא אסא דאקרא) יוצאים ה' אגודות של גידים ורצונו עצבים מאוגדים. שנים מהם מתפשטים אחד לתוך מקום הזריעה ואחד אל פי הטבעת ועל שום מה?

י ע"ש שגידים אלו הם עצבים ומקומות אלו הם אברוי ואבר בלא עצבים אינו יכול לעשות מלאכתו ונתפשטו העצבים לחוכם כדי שיוכלו לעשות מלאכתם.

יא ויוסף אברהם ויאמר ששלשה גידים האחרים מתקשרים עם שנים שיצאו „מיחת המתניים" ורצונו שיצאו מהשדרה אצל המתניים ומכל גידים אלו נעשה גיד עב וזהו גיד הנשה שאסרה תורה והוא מיסכם עם מה שכתבתי שגיד הנשה הוא עצב שיצא מחוס השדרה.

יב אח"כ כתב שהגיד הולך ומתפשט תוך עצם של הבוקא. הקורא חושב כי הגיד נכנס לתוך הבוקא, אכן רעיון זה הוא שגיאה גדולה. וכדי להבין האמת יש לדעת כי הגיד נעשה בתוך החתיכה המכסה ההנקא מבחוץ שנקראה צנח (שילדו). וע"פ מספר האברים שנתפשט אליהם מתהלך הגיד לשלשה.

יג בחללה מתפשט לארך הצנה; שולח קנוקנות וענפים לתוך הצנה וגם לתוך החתיכה הנקראה עקרב ואח"כ הולך ויורד אל בין הכף והאומצא הקשה. שולח קנוקנות וענפים תוך הכף והאומצא הקשה וה„עגולה" ואח"כ הולך „ורובץ" על הבשר המכסה את השוק כלפי הזנב והולך ויורד עד לצומת הגידין שכלפי הבטן. ושם עושה כלה ורצונו שאינו יורד אל הרנל של מטה.

יד כך הוא תכן כוונתו ואין מן הצרך לבאר כל פרט בפני

עצמו. וראיתי בכ"י סימן ס"ה שהביא בשם הסמ"ג שכתב ג"כ שג"ה אינו יורד לתוך הרגל של מטה. וע"פ זה נבין מפני מה אוכלים הרגל בלא נקור והוא משום שאין שם לא גיד ולא שומן הגיד ולא כל שכן שאין שם חלב. ובס' דרכי תשובה סימן ס"ה הביא בשם ספר אחד שג"ה יורד לרגל עד התלמים. ולא נתן טעם מפני מה אוכלים אותה בלא נקור.

על הכף

א (פ' ג"ה צ"ו) אמר שמואל לא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד. שנאמר על כף הירך. וכתב רש"י כף בשר הסובב את הקולית ודבוק לעצם והגיד שוכב מקצתו על אותו בשר.

ב וראיתי בס' ד"ת סימן ס"ה שכתב בשם רש"י שג"ה סובב וכרוך סביב הכף והוא תמוה כי הגיד אינו סובב להכף אלא הכף סובבת את הקולית.

ג עכ"פ ראינו שצ"פ רש"י הגיד שעל שטח הכף זהו הגיד שאסרה תורה והשאר אסור מד"ס. וכ"כ הרמב"ם וטוש"ע שהגיד שמלמעלה ומלמטה מן הכף אינו אסור רק מדרבנן (ע' בס' ראש יוסף מה שכתב בזה לצנין בריהו).

ד וראיתי בס' פר"ח מסיק להלכה שכל הגיד אסור מה"ת. וברדישה סימן ס"ה כתב במוסגר בל"ו ונ"ל דלפ"ו מה שכתוב על כף הירך ר"ל למעלה מכף כשנתחבר הקולית למעלה עם האליה (הנקא) ושם ג"ה הוא על הכף פ"י למעלה ממנו שהרי הכף מסבב עצם האליה. ה וכדי להבין דבריו יש לדעת שהנקא מתעקמת בתחתיתה כלפי חוץ. והאסימא שבה תחובה הבוקא נמצאת רחוקה מעט משפתה. ונתמשך מזה שראש העב של הכף המכסה את הבוקא מכסה ג"כ את ההתעקמות של ההנקא מבחוץ. ואל מקום זה התכוון הדרישה במה שכתב שהרי הכף מסבב עצם האליה, ורצונו מבחוץ.

ו עכ"פ ראינו שצ"פ הדרישה אסרה תורה אותו הגיד שכתוב הצנה, כי הצנה היא למעלה מן הכף, אכן מדברי הפוסקים שהבאתי לא משמע כדבריו.

גיד הפנימי

א (חולין צ"א) אמר שמואל שני גידים הם (אצל הכף) גיד

פנימי סמוך לעצם אסור וחייבים עליו חיצון סמוך לבשר אסור ואין חייבים עליו.

ב רש"י פנימי סמוך לעצם הוא גיד ארוך (מן השדרה עד צומת הגידים) ונתון לארכו של שופי (כף) כשפורעין את הירך ופושט בכל הירך. ראשו אחד מחובר בעצם האליה (קליבוסת) ומשם נפשט לארך השופי עד מקום חיבור הקולית ועצם הירך (הנקא) ושם הוא סמוך לעצם, אסור מה"ת וחייבים עליו מלקות כדיליף לקמן מהירך (שנתפשט בכל הירך). ועוד שהוא על הכף (ולא בתוך הכף). שהכף הוא בשר ענול הסובב את הקולית דבוקה בה ועל שם שהוא בצד פנימי של ירך צד שכלפי ירך חברתה כשהבהמה מחוברת קרי לה פנימי. וחיצון גיד קצר (מבוקא עד צומת הגידים) הנתון לרחב השופי (כסוף רחבו) מובלע בכף הסובבת את הקולית והוא נתון בצד חיצון של ירך (כלפי הבטן) אסור מרובגן ואין חייבים עליו דלא היינו על הכף אלא בתוך הכף (וכתיב ג"ה אשר על הכף ולא שבחוך הכף).

ג ונראה שמה שכתב רש"י שהפנימי „פושט בכל הירך" רצונו שמתפשט בכל חלקה של הבהמה שנקרא ירך ונכללו בתוכה הצנה וכל שארי החתיכות עד השוק ועד בכלל. ומה שכ' „שמשם נפשט לארך השופי עד מקום חיבור הקולית ועצם הירך" קשה להבין. שהרי החשבון הולך מלמעלה למטה, מהגב אל הרגל וא"כ לא שייך לומר שנתפשט תחלה על הכף (שופי) ואח"כ נתפשט אל הבוקא (קולית) דהיינו מלמטה למעלה?

ד ומה שכ' רש"י לחלק בין פנימי לחיצון הכוונה שהפנימי נמצא בין הרגלים ממש והחיצון אצל שפת הרגל.

גיד החיצון

א (חולין צ"ג ב') גופא אמר שמואל שני גידים הם פנימי סמוך לעצם חייבים עליו חיצון סמוך לבשר אין חייבים עליו. והתניא פנימי סמוך לבשר איקלודי מיקלד. והתניא חיצון סמוך לעצם היכא דפרעי טבחי. וקשה וכי פליגי במציאות, יש בהמה ויש סכין והעין יכולה לראות מי קרוב ומי רהוק?

ב רש"י פנימי גיד הארוך והוא בצד פנימי של ירך. חיצון גיד קצר שבסוף השופי לרחבו והוא בצד חיצון של ירך. והתניא פנימי קרי מובלע בבשר. איקלודי מקליד אותו גיד הארוך חוזר ונכנס

בבשר והתם קרי לה סמוך לבשר. איקלוזי לשון מפתח הנכנס בפותחת. והתניא דחיצון קרי סמוך לעצם המשמע גילויי הוא ואינו מובלע בבשר היכא דפרעי טבחי הוא גילוי במקום חתוך הירך כשנחתכת ונפרשת מן האליה (עצם הנקא?) הוא ראש אותו גיד מחובר לבוקא של קוליא כך שמעתי עכ"ל.

ג ואמרתי לבאר דברי רש"י ואח"כ אבאר הפלוגתא. יש לדעת שגיד החיצון הוא ג"כ עצב שיצא מן השדרה תחת הכליות והולך ומתפשט לארך הלונבל עד שמגיע אל הבוקא. וכיון שהגיע לשם יוצא ממנו גיד אל תחתית הבוקא ואח"כ הולך הלאה על שפת רחב הכף ואח"כ יורד תחת הבשר המכסה את השוק עד לצומת הגידין ככלפי הזנב. ובדרך הלכו שולח קנוקנות וענפים לתוך מקומות אחרים כמ"ש בסדר הנקור.

ד וע"פ דרך זה נבין מה שכתב רש"י שראשו של החיצון מחובר לבוקא של קוליא ורצונו שמשם מתחיל החשבון ולא מהתחלתו שאצל הכליות (ונעלם ממנו הטעם) ומשום שהענף שיצא ממנו נחבר אל העצם כתב שראשו מחובר אל הבוקא י"י.

ה ויש לדעת ג"כ שהאומצא העגולה מכסה בקצה של מטה את השוק כלפי הזנב ונתמשך מזה שג"ה לאחר שעזב את הכף נכנס בין האומצא וחשוק. ונראה שעל אותו מקום התכוון רש"י במה שכתב „ואותו הגיד הארוך חוזר ונפנס בבשר כמפתח בפותחת“. והוא משום שנכנס בון שתי חתיכות ואינו מובלע בבשר וזה דומה למפתח שנכנס לפותחת ואינו מובלע בתוכה.

ו ועתה נבין ג"כ דברי הגמרא. המקשן סבר שהתנא דברייתא ס"ל שהחיצון אסור מה"ת והפנימי אינו אסור מה"ת. והתרצן השיב לו שלענין הדין לא פליגי אלא לענין הסימן בלבד.

ז שמואל ס"ל הפנימי נקרא סמוך לעצם מפני שמתח אצל הבוקא בענין שכאשר נשמטה הבוקא אצל יעקב אבינו נעתק גם הוא ממקומו. לא כן החיצון שמונח על פני הכף בחוץ ואין לו שייכות עם הבוקא. כמו כן ס"ל שהחיצון נקרא סמוך לבשר כיון שמובלע תוך הכף לא כן הפנימי שאינו מובלע כלל בתוכה.

ח והתנא ס"ל אדרבה החיצון נקרא סמוך לעצם כיון שהגיד

(*) כנלענ"ד בהכנת דברי רש"י ז"ל דבלא"ה לא יתכן לומר שגיד יצא מעצם (בוקא) דבר שהוא כננו המציאות וחשבו ופ"מ המניח "נקר הגיד מהתחלתו כמ"ש להלן בסדר הנקור.

שאצלו מתחיל החשבון מחובר אל העצם. לא כן הפנימי שאינו מחובר אל העצם. כמו כן ס"ל שהפנימי נקרא סמוך לבשר כיון שנכנס בבשר כמפתח בפתחת, לא כן החיצון שאינו סמוך לבשר אלא נבלע בבשר. וכל זה לענין הסימן אבל לדינא מודה ג"כ שהפנימי אסור מה"ת לפי שהוא על הכף ולא בתוכה.

ע צ מ ר ת

א כתוב ביו"ד סימן ס"ה יש לקצוץ ראש עצם של הקוליא ולאסרו. וכתב הרמ"א בשם הג"א לפי שראשי הקנקנות נכנסים בראש העצם. והב"י כתב בשם המרדכי ששרשי הגיד נמצאים אצל ראש העצם, ונראה שקאי על גיד החיצון שראשו מחובר אל העצם אבל גיד הפנימי לא נתחבר אל העצם.

ב וראיתי בפרישה שם אות ס' שכתב שצריך לקצוץ גם ראש עצם הקוליא הסמוך לשוק מפני שגיד הנשה נתחבר שם אל העצם ואי אפשר להפרישו והוא תמוה מאד, שהרי הגיד לא נכנס כלל לתוך הקוליא ואין לו שום שייכות אל העצם?

ג וראיתי ג"כ בסוף ת' דרא"ש בפסקו של ר"י סוראזינה שכתב שנהגו להשליך הראשים מפני שיש טרה ואבוד זמן לנקותם משירי חלב ושומנו של גיד הרבוק אצלם, והוא דבר פשוט.

אין בגידין בנותן טעם

א ראיתי בס' ויוסף אברהם שכתב שג"ה אינו חלול אבל הקנקנות שיצאו ממנו הם חלולים. וראיתי בספרים שעצב חלול יש בתוכו עסיס הנקרא עסיס עצבים אבל עצב סתום אין בו עסיס.

ב וכיון שג"ה הוא עצב והקנקנות הם ג"כ עצבים, נמצינו למדים שג"ה שהוא סתום אין בו עסיס, אבל הקנקנות יש בהם עסיס. ונראה שעצב בלא עסיס הרי הוא כעץ בעלמא ואין בו בנותן טעם אבל עצב עם עסיס יש בו בנותן טעם.

ג וע"פ זה נבין היטב מה שכתב ביו"ד סימן ס"ה שג"ה אין בו בנותן טעם ואז נתערב בתבשיל בפחות מס' אינו אוסר התערובת אבל אם נתערבו הקנקנות אוסרים התבשיל. והוא משום שג"ה שאין בו עסיס הוא כעץ בעלמא אבל הקנקנות שיש בתוכם עסיס יש להם טעם כשאר בשר האוסר עד ששים.

ד ונראה שגיד החיצון אוסר ג"כ עד ששים, כי הוא ג"כ עצב חלול ודינו כשאר בשר.

צומת הגידין

א וראיתי בס' ז"ש שיש לקצוץ ראש עצם הקוליא עם צומת הגידין שבשם ואח"כ כתב שגיד הנשה יורד עד לצומת הגידין שאצל השוק ונראה שיש חילוק גדול בין הגידין של מעלה להגידין של מטה. ב גידין של מעלה הם שיריים מגיד החיצון ומגיד המחבר הלונבול אל העצם וכן מגיד המחבר בשר הקוליא אל העצם, אבל אין הבהמה טרפה בפסיקתם. לא כן גידין של מטה, הבהמה טרפה בפסיקתם.

ג וכרי להבין היטב הענין של צומת הגידין יש לדעת כי הבשר המכסה את השוק לא נעשה מחתיכה אחת, כי אם מכמה חתיכות. וכל חתיכה נקראה אצל המנקרים עכבר (מייז"י) ועל שום מה?

ד ע"ש שכל חתיכה היא שריר (מוסקעל) ובשפת רוסיא קוראים לשריר עכבר (מישעץ) ע"ש צורתו הדומה מעט לעכבר.

ה והנה שרירי השוק מכוסים עם מראה כסף וכל אחד מחובר בקצהו אל גיד לבן ככסף המחבר את השריר אל העצם. וגידים אלו הם צומת הגידין שהבהמה טרפה בפסיקתם.

ו ויש חילוק בין הבשר וחגידין שכלפי הזנב להבשר והגידין שכלפי הבטן. כלפי הזנב השוק מכוסה עם שתי חתיכות של בשר המונחות אחת ע"ג חברתה. החתיכה של מעלה היא עבה ביותר ובקצה של מטה יוצא ממנה גיד עב שעליו תולים הבהמה לאחר השחיטה. אותו ניד נעשה מג' גידים שנתחברו יחד ואינם נחשבים אלא אחד כמ"ש ביו"ד סימן נ"ו.

ז תחת החתיכה העבה מכוסה השוק עם בשר הנקרא סתם, בשר חמכסה את העצם" שממנו יוצאים שני גידים. ניד אחד הולך ויורד ישר תחת הגיד העב של החתיכה של מעלה הוא עב יותר מן הגיד השני ההולך קצת מן הצד ששם מתחבר אל העצם.

ח לא כן כלפי הבטן. שם מכוסה השוק עם שלשה עכברים, אחד אצל חברו. עכבר האמצעי הוא הגדול ביותר וממנו יוצא גיד עב ולבן, וגם גיד דק הארוך יותר מן הראשון.

ט אצל העכבר הגדול משני צדדיו מחוברים עכברים קטנים

ומכל אחד יוצא ניר רק. ניר של עכבר אחד נכנס בתוך הגיר העב כמכחול בשופרת ואינו נכנס אל החשבון, כמ"ש ביו"ד. אבל הגיר היוצא מאת העכבר השלישי, נכנס אל החשבון. ונמצינו למדים שכלפי הזנב יש נ' גירים ולפני הבטן יש נ"כ ג' גירים שהבהמה טרפה בפסיקתם. י ויש חילוק אחר בין הגירים הפנימים להגירים החיצונים. החיצונים שכלפי הזנב עומדים כל אחד בפני עצמו ואינם מצומדים יחד, אבל הפנימים מצומדים יחד ומכוסים עם בשר רך כמו נרתיק ובית מושב.

יא וע"פ זה נבין היטב מה שכתב הראב"ד שהפנימים הם הגירים שהבהמה טרפה בפסיקתם לפי שמצומתים יחד ונופל עליהם שם צומת הגירין ורצונו שמצומדים יחד בבית מושב אחד. אבל שארי פוסקים חולקים עליו כמ"ש במקומו.

יב וע"פ דרכנו נוכל להבין כמה דברים שנאמרו אצל צומת הגירין ולא רצינו להאריך, כי הלומדים יבינו כל זה מדעתם ושכלם. יג ומה שרצינו להעיר כבוד הרבנים והמצי"ם הוא, בשביל שקשה למצוא הגיר ההולך מן הצד כלפי הזנב, לכן יעשו תקנה לדרות, שבכל שעה שתבא לפני מורה שאלה עם צומת הגירין אצלג בהמה, ישלח למנקה אחוריים שיפריש, הבשר המכסה את העצם עם הגירים, כי רק בהסיר הבשר נראה הגיר. ויותר טוב יהיה שכל ת"ח הרוצה להיות מורה הוראה יאמן את ירו להפריש אותו בשר וכל העכברים של השוק עם הגירים ואז נוכל להיות בטוחים שהמורה יעשה חבדיקה כפי הדרוש ובלא"ה קשה לברוק.

נ י ב י ם

א וכיון שהיה לנו עסק עם בוקא דאטמא אמרתי לבאר ענין הנוגע ג"כ אל בוקא דאטמא. איתא בפ' אלו טרפות בוקא דאטמא דשף מדוכתיה טרפה והוא דאיככול ניביה. וכתב רש"י ניב גיד שבראש הבוקא שהוא מחובר בחור וקטן הוא מאד. והרמב"ם כתב ניבים הם היתדות שבעצם הכף (הנק"א) היוצאות על עצם הזכר (בוקא) ואיחזות אותו.

ב וע"ז כתב בס' ערוך השלחן יו"ד סימן נ"ה וזהו הקרום הלבן המקיף כל העצם סביב סביב והקרום הזה מחבר ג"כ את הקוליא אל הקליבוסת (הנקא) ע"כ. וראיתי בספרים שקרום זה נקרא חלוק (העמדיל) ואצל המנקרים נקרא לבן קוליא עם קוף.

ג וכתב בשפתי דעה סימן ג"ה שיש להחמיר ככל הפירושים ואם נתעכל אחד מהניבים טרפה וכך המנהג אצלנו.

ד והנה המו"ץ הבקי בענינים אלו יודע לעשות הבדיקה. אבל המורה שאינו בקי אינו יכול לעשות הבדיקה כפי הדרוש. העבודה! בעיני ראיתי איך שמו"ץ אחד (מנוחתו כבוד) בשעה שבאה לפניו שאלה עם בוקא דאטמא לא הסתפק בבדיקת הניבים בלבד, כ"א בדק ג"כ את גיד הנשה המונח סמוך להבוקא. חשב וטעה שג"ה הוא בכלל הניבים שהזכיר הרמב"ם ומסתמא לא היה יחיד במעשהו ומסתמא היו עוד מורים בלתי בקיאים כמוהו.

ה וכדי לתקן הקלקול נכון שיעשו הרבנים תקנה קבועה לדורות אשר כל ת"ח הרוצה להיות מורה הוראה מחוייב לדעת איזה הם הניבים ואיזהו הגיד. ויותר טוב ומוטב אשר כל רב ומ"ץ בשעה שתבא לפניו שאלה עם בוקא דאטמא ישלח אחר מנקר אחוריים או אחד קצב מבין שיסיר את הכף (אויבערשאל) מעל הירך ושיסיר ג"כ את הלונבל המכסה את הבוקא. ואם אין איש כזה בעירו מחוייב לאמן את ידו אצל מומחה עד שיהיה ביכלתו להסיר חכף.

ו כי רק בהתגלות הירך עם הבוקא יכול המורה לברוק הניבים ובפרט אותם שהזכיר הרמב"ם ובלא"ה הוא מנשש כעור באפלה והבדיקה לא נעשית כשורה.

ז אף אנכי הרגלתי בשאלות כאלה והנסיון הורני לדעת אשר חסרון ידיעה והעלם חכמה גורמים הפסד ממון וקלקול הדין. פעם מטריף שלא לצורך ופעם מכשיר שלא כדין.

ח ומוטב שהיושבים על כסא ההוראה יעשו תקון לקלקול זה משהיו כל ימיהם בחשש מפסידי ממון ועושים קלקול בדין.

מ ר א ת

א ומצאתי נכון ג"כ להעיר כבוד הרבנים והמ"צים שיעשו תקנה אשר מהיום והלאה כל ת"ח הרוצה לקבל „סמיכה“ והתרת הוראה צריך שיהיה בקי במראות ובשעה שת"ח יבוא לקבל סמיכה ינסו אותו במראות, כשם שמנסים אותו בשאר עניני הוראה.

ב המנסה צריך שיראה להמנוסה תפצים עם מראות שונים והמנוסה צריך שיאמר לאיזה מראה שייך מראה כל חפץ: אדום, שחור, ירוק וכהנה.

ג כי כידוע כל אדם חונן מאת הטבע עם עין טובה כל כך שידע להבחין בין מראה למראה והאיש אשר לא חונן במתנה זו צריך שירגיל את עצמו זמן מה ופעמים יעברו עליו כמה חדשים עד שידע לקרא בשם כל מראה שיבא תחת ידו.

ד והנה אין מן הצורך לבאר כמה קלקולים יוצאים מתוך הוראת איש שאינו בקי במראות: אצל דם נדה נוגע באיסור כרת ואצל ריאה באיסור מלקות.

ה יולדת כל אלה מהיכן יודע הרב אם השו"ב שבחר בו בקי במראות בשעה שהוא עצמו אינו בקי בהם?

ו ולכן עצתי אמונה לכל ת"ח הרוצה להיות מורה הוראה בישראל שילך אצל איש שעושה סחורה עם צבעים (פארבען) ואצלו ימצא ספר הדוגמאות (מוסטער-בוך). בתוך הספר הזה מצויר בששר הרבה מיני מראות שונים ואצל כל מראה שמו של אותו המראה. והיה אם ירגיל עצמו זמן מה או יצליח במלאכתו ויוכל לעמוד על המבחן כאשר תגיע השעה.

ז וכדי לחזק הדבר ביותר מוטל על הקהל על אשר יקחו להם רב ומ"ץ שנסתמך לאחר הצעה זו, שיראו בכתב סמיכה שלו אם כתוב שם שהוא בקי במראות כשם שבקי בשאר עניני ההוראה. כי ע"י תקנה זו ינצלו בני ישראל מהרבה מכשולים וקלקול הדין...

ת קו נ י ם :

(א) לבעבור שברף ט"ו יש מקום לסעות בדברי אמרתי לשנות עוד הפעם שגיד הנשה נעשה מגידים אחדים שיצאו מחוט השדרה דרך נקבי הקליבוסט ושנתחברו אח"כ והיו לגיד אחד כן בימין וכן בשמאל הבהמה והלשון בפנים אינו מדוקדק.

(ב) כדי שלא להוציא דבר שאינו מתוקן אמרתי לכתוב כאן שזה שכתבתי ברף י"ז. אל הבוקא (קולית) הוא ט"ס וצ"ל אל הקולית ולא יותר כמובן מאליו.

(ג) וכן יש ט"ס בדי"ו: ובמקום (עצם הנקא?) צ"ל הנקא או אחור.

דינים וסדר הנקוד

חלק ב'

פ ת י ח ה

א כל מנקה הרוצה להתחיל מיד לחלק ב' מחוייב ללמוד תחלה בחלק א' כל הסימנים המדברים מנתוח הבהמה ואבריה. מתחיל אצל „הבהמה וחלקיה“ ומסיים אצל סוף „חלק האחרון“ ואח"כ יכול ללמוד חלק זה על הסדר.

ח ל ב

א התורה הזהירה אותנו שלא נאכל חלב דכתיב כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו (צו). שור כולל כל בהמה גסה: שור ופר ופרה ועגל, ובכלל כבש ועז נכנסו כל בהמות דקות. ונמצינו למדים שהתורה אסרה חלב של כל בהמה גסה וכל בהמה דקה.

ב ישראל שאכל חלב במזיד חייב כרת דכתיב כי כל אכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה לר' ונכרתה הנפש האכלת מעמיה. ג ומדכתיב אשר יקריב ממנה לד' יש ללמוד כמה דברים. האחד חלב הבא מחיה טהורה כגון צבי ואיל מותר באכילה, שחיה לא היתה כשרה להקרבה (אבל חלב הבא מבהמה פסולה מחמת מים ודבר אחר אסור, כיון שמינה ראוי למזבח).

ד הב' חלב הבא מבהמה טמאה וחיה טמאה כגון סוס, חזיר, ארי ודוב וכהנה אין חייבים עליו כרת, לפי שטמאה פסולה לקרבן והאוכל חלב טמא חייב מלקות כאילו אכל בשר טמא.

ה והג' חלב הבא מבהמה טהורה שלא עלה על המזבח הוא שומן כשר (ע' סוגיא „חלב מכוסה“ שיש חלב שלא עלה על המזבח ואסור לאכלו. ויש ליישב).

ו שלשה חלבים הם שחייבים עליהם כרת. חלב שעל הקרב וחלב שעל הכליות ותלב שעל הכסלים דכתיב (ויקרא) והקריב—את החלב המכסה

את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב ואת הכליות ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים. שלשה חלבים אלו צותה תורה להקריב לד' וחייבים כרת על אכילתם.

ז איזהו חלב שעל הקרב? חלב שעל הכרס (פנצא), חלב שעל הטחול, חלב הקיבה, חלב שעל אמה הראשונה של הדקין (לעכטיל) וחלב שעל הכרכשתא במקום שהרעי יוצא (ע' יו"ד סימן סד).

ח איזהו חלב שעל הכליות? כמשמצו. שתי כליות הן, כוליא מימין וכוליא משמאל הבהמה וכל אחת מכוסה עם חתיכה גדולה של חלב ירוק (גריין).

ט איזהו חלב שעל הכסלים? כל שאר חלב הנמצא אצל האחוריים של הבהמה וכן החלב הנמצא על הכסל (פלאַנקען) למעלה מן הטבור אצל הפנים. וגם חלב שעל הלעדוויץ, הנקרא חלב המתניים ושתחת הלעדוויץ הנקרא חלב שתחת המתניים כולם הם בכלל חלב הכסלים.

י ואלה הם הדברים שאינם חלב ומותרים מה"ת ורבנן אסרום למאכל ע"ש שנוגעים בחלב: קרום שעל הכסלים שעליו מונח חלב הכסלים, קרום שעל הדק של הטחול, קרום התחתון של הכליות, קרום הלבן שעל הכסל למעלה מן הטבור וקרום הלבן (טרפה לייך) שאצל היתד. כל אלה אטורים מדרבנן. אבל קרום שעל העב של הטחול וקרום העליון של הכליות אטורים כחלב גמור (רמב"ם פ"ז ממ"א).

יא זולת הקרומים ישנם גידים וחוטים שאסרום רז"ל ע"ש שיונקים מחלב כגון חוט השדרה של האחוריים, חוט הזנב, גידי הקושליץ ושארי גידין שזכרם יבא להלן. ויש מסתפקים אצל חוטי חלב שאטורים מה"ת ואין חייבים עליהם כרת (רמב"ם).

יב שלש חתיכות של בשר אטורות ג"כ מדרבנן ע"ש שמונחות בתוך החלב: הבשר האדום הנקרא צוארון טרפה, הבשר הנמצא על ההנקא בפנים והבשר הנמצא תחת הקליבוסת הנקרא טרפה לעדוויץ. ודוקא לעדוויץ זה אבל הטרפה לעדוויץ המחובר אל הלעדוויץ הכשר אסור ע"פ קבלה איש מפי איש הלכה למשה מסיני.

יג כל הקרומים ושארי דברים האטורים מדבריהם משום חלב מותרים אצל חיה טהורה שלא גיעו מהלב גמור שהותר אצלה. ויש אטורים (ע' הערה, חלב חיה).

חלב מגולה וחלב מכוסה

א כתוב בתורה חלב-אשר על הכסלים ודרשו רז"ל ולא שבתוך הכסלים, לומר שלא אסרה תורה אלא חלב מגולה אבל לא חלב מכוסה. וכן חמנהג שאין מנקרים אלא חלב הנמצא על פני הבשר אבל הנמצא בתוך הבשר פנימה ואינו נראה בחוץ אין מנקרים שהוא שומן כשר. ב חלב מכוסה עם קרום והוא החלב שתחת הקרום הלכן שעל הכסף למעלה מן הטבור נוהגים בארץ אשכנז להחירו שקרום חשוב אצלם חיפוי בשר כמ"ש ביו"ד סימן ס"ד.

ג יש אומרים שקרום אחד לא חשוב חיפוי בשר והכא שאני שמכוסה עם שני קרומים, כי על הקרום הלכן פרוש קרום שעל הכסלים ונתמשך מזה שהחלב הנמצא בין אותם קרומים אסור לכ"ע, כיון שאינו מכוסה אלא עם קרום אחד (ו"ש) וכן עקר.

ד חלב שתחת המתניים (לעדרויץ) אע"פ שמכוסה עם המתניים אסור מטעם בהמה בחייה פרוקי מיפרקא, פי' כשהבהמה חיה ואבריה נעים התפרדו לפעמים המתניים מעל הבשר שאצלם ולא כסו החלב. וחלב שאינו מכוסה תמיד לא הותר משום מכוסה.

ה ומיהו סברא זו של פרוקי מיפרקא לא נאמרה אצל העדרויץ בלבד, כי אם אצל הרבה חתיכות של אחוריים. ולפיכך צריך לקלוף החלב תחת עורו של הקושליץ ולא הותר משום מכוסה, והוא משום שהעור התפרד מעל הבשר ולא חשוב חיפוי בשר.

ו וזה שקולפים את הצוארון כשר והמכסה (דעק) מחלבם, אע"פ שמכוסים עם בשר הוא ג"כ מטעם פרוקי מיפרקא, כשהבהמה חיה התפרדו מעל הבשר שאצלם והרי הם כאילו היו מגולים.

ז וכן יש עוד חתיכות הצריכות קליפה וחלבן אסור מטעם פרוקי מיפרקא כמו שיתבאר כל דבר במקומו.

ח ומ"מ לא נאמרה סברא זו אלא אצל אחוריים אבל לא אצל הפנים, לפי שהצלעות הגדולות שבשם נותנות חיוק להבהמה ואינה מתפרקת. ומטעם זה נהגו להפריש חלק הפנים מאחוריים לאחר הצלע הי"ב, לפי שמשם והלאה שייך לומר בהמה בחייה פרוקי מיפרקא. יולת טעם זה יש עוד טעמים על חלוקה זו (ע' הערה, חלוקה ה').

חלב וסימניו

א חמשה סימנים יש בידנו להכיר בהם בין חלב לשומן. האחד

חלב מונח על פני הבשר ושומן בתוך הבשר. הב' חלב לא נמצא תחת העור ההולך למלאכת העברנים וכל שומן הנמצא בין עור ובשר הוא שומן כשר (רמב"ן ויקרא).

ב הג' חלב הוא רך (מערב), מתמעך ומתמסמס בין האצבעות ואפשר לפררו לחלקים קטנים אבל שומן הוא קשה (צצך) ואינו מתפרר ומתמעך בין אצבעות.

ג הד' חלב כשגוררים אותו מפל הבשר נשאר מונח על הסכין ואצל שומן לא נעשה כך.

ד והה' חלב כשאוחז אותו ביד ומחתכו עם הסכין החלב מהלך אחריו. כי חלב יושב על קרום וכשמפשיטים הקרום מפשיטים עמו את החלב. לא כן שומן דבוק אל בשר וכל הרוצה להפרישו צריך שיעקור אותו מעט מעט. ורז"ל למדו זאת מקרא. דכתיב את החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב ודרשו מה חלב המכסה את הקרב תותב קרום ונקלף אף כל תותב קרום ונקלף. פי' חלב יושב על קרום ופרוש כשמלה (תותב).

ה יש אומרים שיש שלשה מיני חלב: תותב קרום ונקלף. קרום ונקלף, ונקלף. חלב מכוסה עם קרום ויושב על קרום פרוש כשמלה; חלב שאינו יושב על קרום אבל מכוסה עם „קרום ונקלף“ בבת אחת; חלב שאינו יושב על קרום ואינו מכוסה עם קרום, ונקלף“ בבת אחת וכולם חלוקים משומן שאין לו קרום לא מלמעלה ולא מלמטה ואינו נקלף בבת אחת (ר"י סוראזינה סוף ת' הרא"ש) (ע' הערה „חלב מכוסה“).
ו חלב המכסה את חכרס הוא תותב קרום ונקלף ונקרא פריסה (נעטץ וטרפת ליי"ך) וגם סינור (פארטיכיל) דפי שדומה לסינור שלובשים על הגוף.

ז חלב שעל הקשת של הקיבה הוא ג"כ תותב קרום ונקלף וחלב שעל היתר הוא קרום ונקלף אבל החלב שתחת הפריסה אינו לא תותב ולא קרום ונקלף רק נקלף לבד, שאפשר לקלפו בבת אחת והמנהג שלא לאכלו כמ"ש ביו"ד.

ח חלב שעל האמה הראשונה (לעכטיל) הוא תותב קרום ונקלף ואסור לאכלו אבל השומן שתחת הקרום הוא שומן כשר כמ"ש שם.

גיד הנשה

א התורה מספרת שיעקב אבינו נותר לבדו. והנה בא שר של

עשו ויבקש להפילו. יעקב נצח להשר. אכן בשעה שנאבקו יחד נגע השר בכף ירך יעקב ועל ידי הנגיעה נשמטה הירך ממקומה ויעקב היה צולע על ירכו.

ב ועל שם המאורע הזה הזהירה תורה את בני ישראל שלא יאכלו גיד הנשה דכתיב על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה (וישלח).

ג והמצשה כך היה. על ידי הנגיעה נשמטה הירך ממקומה. וכיון שהגיד מונח אצל ראש עצם הירך (בוקא דאטמא) נשתמט אף הוא ממקומו ומשום זה נקרא נשה, שנעתק ממקומו כדאיתא בגמ' (חולין צ"א) למה נקרא נשה שנשה ממקומו ועלה פי' רש"י נשה קפץ כמו נשתה גבורתם כלומר שנעתק ממקומו.

ד ומדכתיב את ניר הנשה אשר על כף הירך למדו רז"ל (חולין צ"ו) שלא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד אבל הגיד שמלמעלה ושלמטה מן הכף לא אסרה, דק שרז"ל אסרו כל הגיד עם הקנוקנות וענפיו שיצאו ממנו ושנתפשטו תוך הבשר כמ"ש להלן.

ה שני נירים הם (אצל הכף) פנימי סמוך לעצם אסור וחייבים עליו מלקות. חיצון סמוך לבשר אסור מד"ס ואין חייבים עליו מלקות כ"א מכות מרדות (חולין צ"א). פי' הגיד שאסרה תורה מכוסה עם הכף (אויבערשאץ) ואינו נראה בחוץ והוא סמוך לעצם הקוליא. והגיד שאסרו חכמי ישראל מונח על הכף מבחוץ ונבלע מעט בתוך הכף וזהו סמוך לבשר.

ו ומדכתיב לא יאכלו את גיד הנשה אשר על כף הירך למדו רז"ל שלא אסרה תורה אלא הפנימי שמונח על פני הכף ולא נכנס לתוכו. וכשם שדרשו על הכסלים ולא שבתוך הכסלים כך דרשו על הכף ולא שבתוך הכף לאפוקי חיצון שהוא בתוך הכף.

ז גיד הנשה ראשו אצל הקליבוטת וסופו אצל צומת הגידין שכלפי הבנין. גיד החיצון ראשו אצל השדרה שאצל הכליות וסופו אצל צומת הגידין שכלפי הזנב. שניהם יוצאים מחוט השדרה, שניהם שולחים ענפים וקנוקנות תוך הבשר ושניהם אינם יורדים לרגל של מטה.

ח ומשום זה אנו אוכלים הרגל בלא נקור, כי אין שם לא גיד ולא שומן של הגיד ופשיטא שאין שם הלב.

ט גיד הגשה נוהג אצל בהמה וחייה ואינו נוהג אצל עוף. דכתיב גיד הנשה אשר על הכף ועוף אין לו כף. פי' הבשר המכסה את הירך אצל בהמה וחייה הוא גבוה ועגול ונקרא כף לפי שדומה

לכף של קדרה. לא כן עוף שהבשר אינו דומה לכף ולא נכנס בכלל האסור.

י ואם אירע עוף עם כף וכן אם אירעה בהמה וחיה בלא כף הגיד הוא ספק איסור. ואצל אדם נוהג גיד הנשה אצ"פ שאין לו כף, כיון שאצלו היה המעשה.

חלב ושומן הגיד

א כל השומן הנמצא בכל המקומות שהגיד והקנוקות נתפשטו לשם אסור באכילה והוא מנהג של קדושה שנהגו ישראל מדור דור.
 ב שומן הגיד יש לו כל הסימנים שמנו חכמים אצל שאר שומן. הוא קשה במשמוש ואינו מתמעך ואינו מכוסה עם קרום ומכוסה גם עם בשר ומ"מ אסור לאכלו. ומשום זה קולפים שומנו של גיד הנמצא בתוך הבשר פנימה וכן אותו הנמצא בין הבשר להעור ההולך למלאכת העבדנים.

ג כשם שאסור לאכול גיד הנשה של חיה כך אסור לאכול שומנה וכשם שמותר לאכול גיד של עוף כך מותר לאכול שומנו.

ד ישנן חתיכות עם חלב ולא שומן הגיד וישנן חתיכות עם שומן הגיד ולא חלב וחתיכות ששניהם נמצאים אצלן.

ה אצל הקושליץ ואצל הלעדוויץ ובשר שעל הבטן לא נמצא שומן כ"א חלב. אצל השוק לא נמצא חלב כ"א שומן. ואצל שארי חתיכות נמצאים חלב ושומן כמו שיתבאר כל דבר במקומו.

דברים של איסור

א אחד עשר דברים של איסור מנקרים מן הבהמה: חלב, קרומים, חוטי חלב, גירי חלב, בשר שנגע בחלב, עצמות עם חלב, גיד הנשה, גיד החיצון, גירי דם, דברים שנאסרו מחמת מראית עין ודברים משום מיאוס וערוה. ואצל חיה יש חלוקי דעות כמ"ש.

קליפה וגרידה

א כל הבשר הנמצא אצל אחוריים צריך קליפה משני טעמים. האחד לפי שהבהמה היא חמה בחייה וכן זמן לאחר השחיטה והחימום גורם שיותך החלב ויתבלע לבשר כדי קליפה. והב' לפי שהבשר מלא גומות ובקעים שיש בתוכם חלב וכשקלמו אותו אנו מובטחים שלא נאכל חלב (ע' הערה "קליפה").

ב ודוקא בשר עם מראה אדום אבל בשר עם מראה כסף איצ
קליפה, כי מ"כ הוא עור חזק ואין החלב נבלע לתוכו. והוא ג"כ חלק
בלא גומות ואין שם חלב בעין. ומ"מ צריך לגרדו היטב מכל החלב
והקרומים הנמצאים עליו.

ג כל הקליפות והגרידות שעושים אצל אחוריים אסורות באכילה
ומשליכים אותן לתוך הקופה של טרפה ומותר למכור לנכרי כי התורה
לא אסרה חלב כי אם לאכלו אבל לא להנות ממנו ולמכור לאחרים.

ד ואם שכחו לעשות קליפה וגרידה ומלחו ובשלו הבשר צריך
לעשות שאלת חכם (ע' חלק א').

ה ישנן חתיכות עם מראה כסף הצריכות קליפה ולא די
בגרידה כמו שיתבאר כל דבר במקומו.

ו קליפה וגרידה אין עושים אלא בצד הפנימי של הבשר אבל
בצד החיצון הסמוך לעור אין עושים קליפה מהטעם שנתבאר למעלה.
ומ"מ ישנן חתיכות שקולפין אותן גם מבחוץ כמ"ש להלן.

דינים.

א אין פורשים כסלים בעודם חמים ובעודם עוד עם חלכם על
בשר אחר שהחלב מתחמם ונמס ונבלע לתוך הבשר. ובדיעבד מותר.
ולאחר שנצטנן מותר אף לכתחלה (יר"ד סימן ס"ד).

ב אין מדיחים חלב עם בשר ושומן בכלי אחד. ואם עבר
והדיח יש להדיח הבשר במים אחרים ומותר. וזולת זה יש לעיין אם
לא נתדבק חלב בבשר. ודוקא אם לא שרו יחד כ"ד שעה אבל אם
שרו כל כך צריך לעשות שאלת חכם. וכן צריך לעשות שאלה אצל
שאר בשר ששרה כ"ד שעה קודם שנמלח.

ג אין מולחים בשר עם חלב וגידים של איסור ואם נמלח
יעשה שאלת חכם.

ד אין חותכים בשר עם סכין שחתכו עמו חלב ואם נחתך יש
לשפשף ולהדיח הבשר במים. וכל מנקר מחוייב ללבוש סינור לבן של
פשתן ובכל פעם שחתך חלב מקנח הסכין בסינור קודם שיגע עמו
בבשר.

ה ארבעה מיני גידים הם: גידי חלב, גיד הנשה, גידי דם
וגידין האסורים מפני מראית עין, שלא יחשדוהו אחרים שלא נקר
כראוי. ויש חילוק בין גיד לגיד. גידי חלב וגיד הנשה צריכים חטוט,

שהמנקה צריך לחטט אחריהם ולעקור אותם עם שדשם, כדי שלא ישאר מהם מאומה. וצריך לחתוך גם מעט מן הבשר לאורך הגיד. ואף גיד החיצון והקונקות האסורים דק מדרבנן צויכים הפוט. לא כן גידי דם שא"צ חטוט מדינא, אבל מפני מ"ע נהגו לחטט אחריהם. וגידין האסורים מפני מראית עין א"צ חטוט כי אם נקור קצת.

ן ואם לא נקר הגידים כראוי צריך שיעשה שאלת חכם וכן יעשה שאלה אצל כל משגה שעשה אצל הנקור.

ז כל הגידים שמנקרים מן הבשר אסורים באכילה וישליך אותם לתוך הקופה של טרפה.

ח יש להחמיר שלא לנקר עגלים רכים ואין לאכול אחוריים שלהם, כי קשה מאד לנקרם כראוי. ואצלנו אין מנקרים לא כבשים ולא עזים ג"כ מטעם זה (ד"ת).

ט כל מנקה צריך לדעת שכל פרישות שבין הדבקות צריכה קליפה משום חלב ומשום שומנו של גיד.

י כל מנקה צריך לדעת מקום התחלת האחוריים ואם רואה שהקצב השאיר מאחוריים אל הפנים צריך למחות בידו.

יא וצריך לדעת ג"כ מספר הגידין של אחדויים. כמה אסורים משום חלב וכמה משום ג"ה ואיזהו מקומו של כל גיד.

יב וכן צריך לדעת איזהו חלב גמור ואיזהו חלב של ג"ה, כי יש חילוק בין חלב האסור מה"ת לבין חלב האסור מדרבנן.

יג כל מי שרוצה להיות מנקה אחוריים צריך להתרגל ולאמן את ידיו בכלאכת הנקור תחת השגחת מנקה מומחה עד שיבין לנקר ע"פ ד"ת. כי גילוי ופתיחת הגידין. נקור שלהם והחטוט אחריהם צריכים אומנות ורגילות.

יד וכן צריך רגילות כדי לעשות הקליפה והגרידה כדבעי למהוי ולדעת לכוון איזהו מקומו של כל גיד וגיד. וזולת כל אלה יש הרבה דברים שאי אפשר בשום פנים לדעתם, כי אם ע"י שמוש אצל מנקה מומחה ואף למדן גדול, גדול שמושו יותר מלמדו.

טו כל מנקה צריך שיהיה זהיר במלאכתו כדי שיעשה הקליפה כראוי, לא יוסיף ולא יגרע. כי כשם שאסור לקלוף פחות מהצורך, כך אסור לקלוף יותר מהצורך. אם פחת האכיל טרפות ואם הוסיף הפסיד ממון. אם עובר בשל אחרים עבר על לא תגזול ואם עובד בשלו עובר על לא תשחית. זה הכלל כשם שאסור להתיר את האסור כך אסור לאסור את המותר.

טז המנקר מחוייב לגלות את הגידים ואח"כ מנקרם. וכל מנקר שאינו עושה כך, כי אם מגלה קצת ומנקרו ואח"כ מגלה קצת ומנקרו, עליו אמרו רע לשמים ורע לבריות. כי ע"פ הרוב הגיד הולך עקום ומפותל ודוקא אם נתגלה כראוי אפשר לנקרו כראוי, ובלא"ה נשאר מן הגיד בתוך הבשר. וזולת האיסור גורם ג"כ במעשהו לקלקל אל הבשר. ין ולא כל שכן שאסור לנקר עכשו מקצת חתיכה ואח"כ מקצת כי החיוב הוא לנקר כל החתיכה בפעם אחת ובשעה אחת.

יח כל מנקר וקצב שמכר חלב גדול כשעורה עד כזית מעבירים אותו מאומנתו ואין יכול לומר שוגג הייתי. ואם החלב גדול כזית ויותר היו מכים אותו מכות מרדות ומעבירים אותו וא"צ זית במקום אחד אלא הרבה מקומות מצטרפים לזית.

יט במה דברים אמורים כשמכר חלב האסור מן התורה אבל אם אסור מדרבנן אין מעבירים אותו רק מלמדים אותו שלא יעשה כן פעם שנית. ומ"מ כל הקנסות תלויים בראות עיני הדיינים.

כ כל הרוצה להיות סנקר אחוריים מחוייב לקחת קבלה והוראה ממנקר מומחה שיעיד עליו שבקי במלאכתו. וכשרוצה לתת לו קבלה מחוייבים ללכת אל הרב דמתא כדי לנסות אותו בפני הרב. והרב צריך שיראה בעיניו איך שמנקר כל חתיכה ע"פ ד"ת ואיך שיודע כל הידיעות הנחוצות לו לדעתן. ואח"כ יתן לו קבלה עם קיום ואשור מאת הרב. כא כל מנקר שלא היתה לו קבלה אסור לאכיל מנקורו ואם נקר בשר ולא ידענו אם היתה לו קבלה דין הבשר מבואר ביו"ד סימן ס"ה. כב המנקר צריך שיהיה ירא אלהים, חרד ומדקדק במצות וגם יודע ספר וצריך שיהיה זהיר וזריז כדי שלא יאכיל דבר של איסור. כי מי שהאכיל טרפה לאחרים קשה בפניו לעשות תשובה ועליו נאמר מעות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות.

כיצד מחלקים

א הקצב נוטל קרדום ובוקע וחוצה את האחוריים לשני חלקים בכל חלק נמצא חצי שדרה וחצי קליבוסת, עצם הנקא ושוק וירך עם כל החתיכות שנתבארו למעלה.

ב המנקר מניח את הרבע (פירטל) על השולחן עם החלל כלפי מעלה. מפשיט את הקרום עם החלב הנמצא שם ואם הקצב לא הפריש הכוליא צריך המנקר להפריש אותה עם כל חלבה.

ג ואוחז בבשר אדום (טרפה - קאלנצור) ומפשיט אותו משם ומשליך אותו לתוך הטרפה. אח"כ נוטל סכין וקרדום ומנתח הירך לנתחים כפי הצורך.

ד ומיהו קודם כל דבר מפריש את הכף מעל הירך, כי היא מכסה בוקא דאטמא וכן הלעדוויץ מכסה ג"כ הבוקא תחת הכף. ואלמלא הוסרה הכף בלתי אפשר להסיר הלעדוויץ ונתמשך מזה שבלתי אפשר להפריש הוויטשינקא, שהלעדוויץ מחובר אליה. ואפילו אם אפשר בדוחק לשנות את הסדר נהגו המנקרים לעשות כסדר האמור.
ה ולאחר שהפריש החתיכות מתחיל לעשות הנקור של כל חתיכה וחתיכה.

כ י צ ד מ נ ק ר י ם :

הכוליא

א מפריש החלב שעליה. אח"כ מפשיט קרום העליון האסור כמו חלב גמור. נוטל סכין ומפשיט מעט מעט הקרום השני האסור מדרבנן. כורת הלבן הנראה בתוך הכוליא וזהו לבן כוליא האסור מדרבנן, ומה"ת מותר כחלב מכוסה. ונהי שלא חמור איסורו מ"מ צריך לעשות אצלו חטוט ואם לא עשה כן עד שנמלחה הכוליא ונתבשלה יעשה ש"ח. וכמצשהו עם כוליא של ימין כך מעשהו עם כוליא של שמאל, כי אצל הכליות וכן אצל כל החתיכות אין בין ימין לשמאל ולא כלום.

ה כ ף

א נוטל סכין וחודר עמו אל תחת הכף המכסה את הצעך ואת הירך בין הרגלים. והולך וחותר מכל הצדדים עד שהפריש הכף בשלמותה. וזוהי הכף הנקראה ג"כ יד ושופי ובל"א אויבערשאל.
ב נוטל הכף ומניחה על השולחן עם העור כלפי מעלה. מפריש ממנה ה"אומצא הקטנה" עם הכחל והזכרות. כל השומן שבשם הוא שומן כשר רק שצריך לזכרות ממנו אותו שומן שיש בו משום בשר בחלב כמ"ש להלן אצל נקור הכחל.
ג אח"כ מהפך הכף עם הפנימי כלפי מעלה, וזוהי צורת הכף כאן. קצה שלה המכסה את הבוקא והנקא הוא עב. שפת רחבה המכסה

את הירך (קוליא) היא ג"כ עבה. וכן היא עבה וגבוהה באמצעה. אבל הכף המכסה את הצעף היא דקה וארוכה יותר משאר הכף. וקצה שלה המכסה את השוק מכוסה עם „מראה כסף גדול וקטן” ובין המראות יש הפרש כין הדבקים.

ד ונוטל וקולף קרום לבן הנמצא במקום שכף של ימין נוגעת בכף של שמאל. וזה הקרום אסור משום מיאוס ובשר ערוה ונקרא חנותא (עטור). ופעמים נשאר קצת מן הכף אצל „העגולה” וקוראים לו דאָס יודע־לע וצריך להפרישו משם ולנקרו כראוי (ד"ת). והרבה מנקרים אינם יודעים מזה.

ה על פני הכף נמצאים גידים וקנוקנות, קרומים וחלב ושומן הגיד וצריך להפריש הכל ולהשליכו לתוך הטרפה. וזה שנמצא על הכף חלב הוא משום שאצל בוקא דאטמא יש חלב שנתפשט אף על הכף. וכן יש עליה שומנו של גיד שהרי היא מכסה את הגיד המונח עכשו על הצעף.

ו ונוטל סכין ומפריש חתיכה דקה של בשר מעל הכף המכסה את הירך. חתיכה זו דומה ללשון ונקראה (דאָס צינגל) וקולף אותה מב' צדדים. וכשמפרישים אותה נראה במקומה חלב האסור באכילה, כי הוא בא מחלב הבוקא ולא חשוב מכוסה מטעם בהמה פרוקי מיפרקא, כי כשם שהלשון התפרד עכשו התפרד ג"כ בחיי הבהמה ולא חשוב חיפוי בשר. וזולת זה יכול להיות כאן גם שומן הגיד שלא הותר משום מכוסה.

ז ולאחר שקלף הלשון כראוי הוא כשר למאכל כשאר בשר כשר, ואח"כ מפריש עם הסכין שם באותו מקום חתיכה ארוכה שנתפשטה על כל ארך הכף וחתיכה זו נקראת כפתור (קנאָפּ). קולף אותה מב' צדדים וכשרה למאכל. ואפילו המראה כסף שעל הכפתור צריך לקליפה ולא די בגרידה, לפי שהוא רך ודינו כשאר בשר, וקליפת המקום הזה הוא ג"כ מאותו הטעם שזכר אצל הלשון.

ח אח"כ קולף כראוי המקום הריקן שנשאר על הכף לאחר שהוסר הכפתור וקולף הבשר העב והדק ואצל הבשר הדק מבחוץ נראה גיד החיצון וצריך לכרות אותו מיד שלא יבא לידי שכחה.

ט אח"כ מהפך הכף עם העור כלפי מעלה ונוטל סכין ומגביה הבשר המכסה את הכף. וזה המקום שמגביה מכוסה עם מראה כסף גדול וקטן והוא המשך מהמכסה המכסה את הבטן ונס אצלו שייך לומר בהמה פרוקי מיפרקא ומשו"ה צריך לקלף החלב הנמצא שם בין בשר לבשר.

י ומ"מ א"צ להגביה הבשר אלא עד המקום שנראה שם פס
 לבן של חלב ולא יותר. ונוטל סכין וקולף הבשר שהגביה וקולף גם
 את הכף עד פס הלבן ועד בכלל ומשם והלאה א"צ לקלוף והטעם לפי
 שמשם והלאה לא התפרד בחיי הבהמה וחשוב חיפוי.

יא אח"כ מהפך הכף עם העור כלפי מטה וקולף כל הכף במקום
 שיש מראה אדום ובמקום שיש מ"כ עושה גרידה יפה וקולף את ההפרש
 שבין הדבקים. והרבה מנקרים נהגו להפריש החתיכה הנקראה יד
 (דו"מ"ען) עד חציה וקולפים שם את היד ואת הכף. והטעם שאין
 מפרישים כל היד נראה שהוא משום ששם נמצא גיד הצריך נקור
 (כמ"ש להלן) ואינם רוצים לחתכו לשנים.

יב אח"כ מניח הכף עם השפה הארוכה אצל יד המנקר ונוטל
 סכין ומגלה הגידים הנמצאים לארכה של הכף מראשה עד סופה. וגילוי
 זה צריך אומנות ורגילות ואין מנקר שום גיד עד שנתגלו כולם.
 יג אצל הקצה שאצל הבוקא נמצא גיד עם צורת טית מאותיות
 מרובעות. לאחר הטית נמצא גיד שנתפצל ושיש לו צורת שין כפולה.
 ולאחר השין אצל המראה כסף גדול יש גיד עם צורת קרן צבי (היר"ש-
 אָדער) ואצל הבשר קטן עם מ"כ קטן יש גיד הנקרא מולג (נאַפּל). הטית
 והשין הן קנוקנות של גיד הנשה. הקרן צבי והמולג קנוקנות של גיד
 החיצון וצריך לנקרם ולחטט אחריהם עד המקום שנוגעים הדדי.

יד אח"כ מניח הכף עם הבשר העב אצל יד המנקר ונוטל סכין
 ומגלה שם גיד שבא מגיד הנשה ושיש לו צורת יד עם אצבעות וע"ש
 גיד זה נקראה כל החתיכה יד. ומשונה גיד זה משארי גידים. שארי גידים
 א"צ לגלות ולנקר כ"א פעם אחת, אבל גיד זה צריך לגלות אותו כמה
 פעמים. גילוי אחר גילוי בעומק, לפי שדרכו להתפצל עמוק בתוך הבשר.
 וצריך לחטט אחריו שלא ישאר ממנו כלום (אי"צ) והמנקרים אצלנו אינם
 יודעים משינוי זה.

טו ישנם עוד גידים בתוך הכף שיצאו מג"ה ושאינם צריכים נקור
 לפי שהולכים לרחב הכף והקדמונים לא אסרו אלא הגידים ההולכים לארך
 הכף. ראשם אצל קצה אחד (טי"ת) וסופם אצל הקצה השני (קרן צבי).
 והטעם בזה היא לפי שהגיד הולך ומתפשט לארך הכף, לכן לא אסרו אלא
 הגידים שיצאו ממנו ושמתפשטים ג"כ לארכה.

טז ששה גידים של איסור נמצאים בתוך הכף: טית, שין, יד, גיד
 החיצון, קרן צבי ומולג וכולם נכנסו במספר נא שיתבאר להלן. ולדעת
 אחרים גיד החיצון והקנוקנות שיצאו ממנו לא באו בחשבון. וע"פ דרכם

יש ששה גידים מגיד הנשה עצמו, כי הטיח נצשית משני גידים, חשין משלשה והיר מגיד אחד ס"ה ששה גידים (ד"ת).

יז וגם בנוגע אל השין יש חלוקי דעות, יש אומרים שיש כאן שתי שין כזה ש ש וי"א שיש כאן שין כפולה והפוכה כזה ש א (אי"צ) ודרצת קצת הטיח עם השין יש להן צורת שין כפולה והפוכה (ד"ת). אכן עינינו רואות שכל זה אינו, רק שיש שתי שין אחת בתוך חברתה וקטנה מחברתה והרבה פעמים נמצאה שין של ארבעה קוים ג"כ עם צורה זו. ולאחר שעשה כל הנקור שלמעלה הכף כשרה כשאר בשר כשר (ע' הערה שין כפולה).

אומצא קטנה

א אומצא זו דבוקה אל הכף מבחוץ. כשמגביהים האומצא נראה קרום לבן המכסה חלב וגם היתר ונקרא סדין (טרפה ליי"ך). ונהי שהקרום מכוסה עם האומצא ועם הצוארון כשר בכל זאת אוסרים החלב שתחתיו ובוראי ג"כ הטעם משום בהמה מיפרקא.

ב ונוטל סכין וקולף האומצא באותו צד המכסה את הקרום, ודוקא המראה ארום אבל המ"כ די בגרידה יפה. ואצל הצד שכנגד מפשיט קרום עם חלב. ובראש אחד (למעלה) יש מראה כסף וצריך גרידה. ואצל המ"כ קולף מן הבשר כרחב שתי אצבעות ולא יותר ולא ידעתי הטעם.

ג אח"כ מגלה באותו צד גיד עם צורת שין והוא גיד אחד שנתפצל לשלשה וצריך חטוט ויש מקילים שא"צ חטוט ואין לעשות כן (ו"ש) (ע' הערה אומצא קטנה).

כ ח ל

א מפשיט מעליו קרום המכסה אותו מבחוץ, וזה הקרום הוא המשך מהמכסה שעל הבטן ואסור לאכלו משום שנבלע בו חלב (יש בו משום בב"ח. ואפילו אצל בהמה בילדותה שאין לה חלב, מ"מ אסרו הקרום משום לא פלוג).

ב אח"כ נוטל סכין וקורע הכחל שתי וערב וסוחט החלב מתוכו. ויצא ידי חובתו אם עשה סחיטה אצל הכותל או ע"י מכבש (פרעס). ובדיעבד כשר אם סחטו בידים עצומות בלא קריעה שתי וערב.

ג השקדים (דריועון) שבתוך הכחל אסורים באכילה משום מיאוס ויש נוהגים להוציא מתוכו חוטי דם.

ד אין אוכלים כחל מבושל כ"א צלוי ע"ג גחלים ודין זה נוהג ג"כ אצל ילדה משום לא פלוג ואם עבר ובשל יעשה שאלת חכם.

ה על הכף אצל הכחל נמצא שומן הבא מהכחל ונוטל סכין וחותר תוך השומן בהרבה מקומות וכורת משם כל השומן שנראה בתוכו לחות ואסור לאכלו משום בבי"ח והשאר כשר כשאר שומן.

זכרות (הויכפלעק)

א מפשיט העור המכסה אותה מבחוץ. עוד זה הוא המשך מהמכסה ואסור לאכלו משום גורה דכחל, שלא יבינו לעשות חילוק בין אחד לחברו. והלך אטרו שניהם.

ב גיד הזכר אסור באכילה משום מיאוס וערוה וגיד הארוך שנתמשך אחריו אסור משום דם. השקדים שבתוך הכיס אסורים משום מיאוס. הבשר האדום וכן הביצים אסורים ג"כ מטעם זה. ומי שרוצה לאכול ביצי זכר יתנהג עמהם ע"פ מה שנתב' ביו"ד במקומו.

ג אצל בהמה שמנה הכיס הוא כולו שומן ומותר לאכלו ואצלנו קוראים לו ספאד רק שמוציאים ממנו חוטים אדומים.

הויטשינק"א והקושלי"ץ

א נוטל סכין וחודר עמו בין השדרה והקליבוסת והולך וחותר עד שכרת כל החתיכה ומפריש גם הלונבל ממקום חברו חוץ לצלעות בחתיכה זאת שהפריש נמצאים שני דברים: וויטשינקא וקושליץ.

ב אח"כ מפריש את הבשר המכסה הצלעות מבחוץ והולך וחותר עד שהפריש כל הבשר. ונוטל קרדום ובוקע וחוצה את השדרה לשתים בענין שמקצת שדרה נשארה אצל הבשר, ומקצתה אצל הצלעות. הבשר נקרא קושליץ והשדרה עם השאר—וויטשינקא. אל הקושליץ מחובר המכסה ואל הוויטשינקא הלונבל עם הצוארון כשר, אבל הצנה נשארה במקומה.

וויטשינקא

א נוטל סכין ומפריש הלעדוויץ. השדרה והצלעות אסורות לישראל ואיסור זה בא להמקרים בקבלה איש מפי איש.

ב וכן אסור לאכול החוט של השדרה הזאת ושל הקליבוסת ע"ש שיונק מחלב הכליות. ונהגו לאסור גם הצלע הי"ג (פלאנקען-ריפ) ולא מדינא אלא משום שקשה לנקרה כראוי (ר"י סוראזינה ת' הרא"ש).

המתן (פאלענד"וויצא)

א מפריש בידו הטרפה לעדוויץ ואיסורו בא ג"כ בקבלה הללמ"מ.

ודוקא בידו ולא בסכין. ומפני מה? בתוך הלעדוויץ לרחבו ישנם גידי חלב ואם נתחלקו ביד משתלפים הגידים ונשארו אצל הטרפה, לפי ששם נשתרשו ביותר. ואם הפריש בסכין נשארו הגידין בתוך הבשר וצריך לחטט אחריהם.

ב שלשה גידי חלב נמצאים תוך הלונבל כנגד הפרשות שבין חוליות השדרה סמוך לקליבוסת. וי"א שלאחר החוליא הרביעית יש ג"כ גיד חלב שאינו משתקף מאליו וצריך לאחוזו אותו עם חסינור ולהוציאו (אי"צ).

ג ונוטל סכין וקולף כל המתן במקום שיש מראה אדום וקולף כל הפרישות שבין הדביקות. מפשיט מעליו קרום של איסור ולאחר שהופשט נראה מראה כסף ונוטל סכין וגורדו היטב. ואצל המ"כ נראה גיד לבן בתוך הבשר. וצריך לכרות אותו משם ולאסרו כי הוא קצה העליון של גיד החיצון. ולאחר שעשה כל הדברים האלה הלונבל כשר למאכל. ויש מי שהיה רוצה לאסרו לבשול ולא קי"ל הכי.

צוארון כשר

א לאחר שהוסר הצוארון מאת הלונבל ולאחר שהפשיט ממנו קרום של הכסלים עם החלב הלבן שהיה רבוק עליו נוטל סכין וקולפו מב' צדדים. בתוך הצד הפנימי נמצאים גידי חלב שהם חמשך מגידי הלונבל וצריך להוציאם.

ב על הצוארון הזה היה נמצא החלב הלבן הנראה בנבה הכסלים שהוא עקר חלב הכסלים ושממנו נתפשט בכל הכסלים (ע' ח"א).

הקושליץ

א מפריש המכסה שנמשך אחריו ואח"כ מניחו על השלחן עם העור כלפי כסה.

ב ונוטל סכין או קרדום וקוצץ העוקצים מאת החוליות שבשם עד שישתוו פניהם ומנקה אותן מכל חלב ורשם של חלב ומפריש גם את חוט השררה שנשאר כאן ולאחר שהחוליות נעשו נקיות לגמרי כשרות למאכל כשאר עצמות כשרות.

ג אח"כ קולף הקושליץ בכל מקום שיש מראה אדום, קולף גם הצדדים והפרישות שבין הדביקות וקולף את הפסים הלבנים הנמצאים עליו והמראה כסף אי"צ קליפה כ"א גרידה.

ד אח"כ מהפך אותו עם העור כלפי מעלה. מגביה העור סמוך

לצנה (שילד) וא"צ להגביה כל העור רק עד הגבנון. וכשהגיע לשם מגביה את העור באלכסון עד השדרה. ונוטל סכין וקולף העור בפנים וגם את הקושליץ וחלב זה אסור מטעם בהמה בחייה פרוקי מיפרקא, כי העור הוא המשך מהמכסה שעל הבטן וכשם שהתפרד עכשו התפרד גם בחיים ולא חשוב חיפוי בשר.

ה במקום שמנקרים כבש ועז צריך להגביה אצלם כל העור, כי הם מרקרים והעור התפרד ביותר.

ן אסור להגביה העור עם סכין אלא ביד כדי שלא יהתוך לשנים גידי איסור הנמצאים שם שאז יהיה קשה להוציאם.

ז על הקושליץ תחת העור דבוקה חתיכה קטנה של בשר הבא מהמכסה ואסור לישראל. ואצל כבש ועז דבוק בשר על חמראה כסף סמוך לצנה והוא ג"כ אסור לנו לאכול, מפני שקשה לקלפו.

ח ונוטל הסינור ואוחז בחמשה גידים שראשיהם נראים תחת העור, מושך אותם והם משתלפים. אח"כ מהפך הקושליץ עם העור כלפי מטה ומגלה בתוך הבשר חמשה גידין שהם שיריים מן הגידים האלו ולאחר שנתגלו מנקרם.

ט יש אומרים שכל הגידים אסורים משום חלב וי"א שרק שלשה שאצל הצנה אסורים משום חלב והשאר משום דם והוא מוסכם עם מראה עינינו.

י כל גיד מגידים אלו נמצא כנגד הפרש שבין חוליא לחוליא ויש להם התחברות עם הגידים של הלונבל, לפי שכולם יצאו מתוך השדרה כמ"ש בח"א.

ה מ כ ס ה

א קולף אותו בצד הפנימי ומוציא משם גידי חלב, שהם המשך מגידי הקושליץ. צד החיצוני א"צ קליפה לפי שהיה מכוסה עם העור ושם לא נמצא חלב. ומיהו החלב שבפנים לא הותר משום מכוסה מטעם בהמה פרוקי מיפרקא.

ה צ נ ה

א נוטל סכין ומפריש אותה מעל עצם הנקא ומניח אותה עם העור כלפי מטה. קולף כל החלב הנמצא על פניה. מפריש הבשר הדבוק אליה והנקרא בשד גנבה (פלעסטעריל) וקולף אותו במקום שיש מראה אדום ומ"כ עושה גרידה.

ב והטעם שקולפים אותה בפנים ולא הותר משום מכוסה הוא משום ששם נמצא גיד הנשה ושומנו לא הותר משום מכוסה.

ג על הבשר שתחת „הגנבה“ נראה גיד הנשה וקנקנות שיצאו ממנו. ונוטל סכין ומחטט אחריהם וקולף כל הבשר כראוי. מילה ומנקר גיד אחד עם צורת שין האסור משום דם.

ד אחיכ מהפך הצנה עם העור כלפי מעלה, קולף כראוי כל אבשר הארום שהיה מכוסה עם אומצת האליה אבל הבשר שהיה מכוסה עם העור של העבדנים א"צ קליפה וכן המראה כסף א"צ קליפה כ"א גרידה.

ה אחיכ מוציא משם שני גידים. אחד נמצא אצל העור ואחד בחוך העור ואסור לאכלם ולא נתבאר טעם האיסור.

ו יש אומרים שצריך להגביה העור ולקלוף הבשר שתחת העור כמו שעושים אצל הקושליץ. והטעם לפי שהוא המשך מהמכסה ואצלו שייך גיכ לומר פרוקי מיפרקא (אי"צ) ומנקרים שלנו אין עושים כן.

ק ל י ב ו ס ת

א קוצץ העוקצים עד שישתוו פניה. נוטל סכין ומוציא חוט השדרה עם כל החוטים וקרומים שבשם ומשליכם לתוך הטרפה. מנקה העצם מכל חלב ורשם של חלב ואחיכ כשרה למאכל.

חולית האליה

א נוהג עמה כמנהגו עם הונג שיתבאר להלן.

טרפה לעדוויץ (פאלענדוויצע)

א תחת הקליבוסת נמצא הטרפה לעדוויץ ותחתיו יש קרום לבן ונוטל סכין ונורד היטב אותו הקרום והלעדוויץ אסור לנו לאכלו.

ה נ ק א

א מפריש מתוכה החלב והבשר הגמצא בתוך החלב ומשליכו לתוך הטרפה. נוטל קרדום וקוצץ ההתעקמות שאצל החור העגול ואסורה לישראל וזוהי הנקראה כנפי העוקץ. האסיתא שבה תחובה הרגל גיכ אסורה לישראל. אחיכ מנקה שאר העצם מכל חלב ורשם של חלב והיא מותרת לישראל.

ה א ל י ה

א שומן האליה הוא שומן כשר. ודוקא אותו שכלפי חוץ אבל שכלפי פנים, במקום שמכה על הבהמה אסור משום חלב. והוא המשך מחלב הקליבוסת.

ב על אודות השומן שבצדי האליה כגון אצל הכבשים השמנים שבארץ וואלין, יש חלוקי דעות כמ"ש בס' ד"ת סימן ס"ד.

ג ונוטל סכין ופוצע הזנב בפנים שלו באמצע העצמות מקצה אל קצה ומוציא ממנו חוט המתפצל לשלשה מעקר הזנב עד קצותיו ואח"כ גורד מאותם פנים החומרות הגבוהות וקוצץ אותן עד שישתוו החומרות עם השפלות שביניהן ולא ישתייר על פני הזנב שלמטה לא בשר ולא שמנונית אלא גורד הכל והחוסים שהוציא אסורים מפני שהם המשך מחוט השדרה, שיונק מחלב הכליות (עטור).

ד ולאחר שעשה כל זאת הזנב כשר למאכל רק שהמנקרים נהגו להשליך קצוהו הרק לפי שקשה לנקרו וחסים על אבוד זמנם.

אומצת האליה

א אומצא זו היא חתיכה ארוכה. מחציתה מכסה ההנקא והצנה ומחציתה השניה מכסה הכף ונקראת אומצא קשה (צען-בראטען) לפי שקשה להתבשל יותר משארי חתיכות ואומרים הטעם לפי שהבהמה שוכבת עליה. ולאורך כל אומצת האליה מחוברת אומצא עגולה (קיליכדינג ברעטיל) המכסה בקצה התחתון שלה את השוק כלפי הזנב.

ב כל השומן הנמצא על הצד החיצוני הוא שומן כשר רק שצריך להוציא ממנו חוסים אדומים כמו משאר שומן.

ג נוטל החתיכה ומניחה על השלחן עם העור כלפי מטה. על הצען נמצא גיד הנשה שירד לשם מתוך הצנה וגם הרבה שומן ועל החתיכה של מעלה נמצא חלב וכן נמצאים במקומות שונים גידים וקנוקנות שיצאו מגיד הנשה ונכנסו אל הבשר.

ד מנקה הבשר מגידים וקרומים, חלב ושומן ואח"כ נוטל סכין וקולטו. על חקצה המכסה את ההנקא נמצא חלב וחותר עם הסכין וכורת את החלב עד שמגיע אל הדריז שבאמצע החלב וכורת ג"כ קצת מהדריז. החלב שלמעלה מן הדריז הוא חלב גמור והשאר הוא כשר ונקרא שומן אליה. וטעם ההיתר הוא משום שיש שם קרום דק שעליו יש חלב והקרום עם החלב חשובים חיפוי בשר ולכן מותר הנשאר

משום מכוסה. ולפי שהמנקרים אינם מכירים הקרום עשו להם סימן אצל חצי הדריז ואם חתכו עד שם מובטחים שלא נשאר עוד חלב. ה' אח"כ קולף כל החתיכה במקום שיש מראה אדום ובמקום שיש מ"כ א"צ קליפה כ"א גרידה טובה. וקולף גם „העגולה“ וגורד מ"כ שלה ובמקום שהעגולה התפרדה מעל הצעך קולף את העגולה והצעך.

ו' אח"כ מתחיל לנקר הגידין. במחציתה המכסה ההנקה נמצאים חמשה גידים. שלשה הסמוכים לצנה אסורים משום חלב, ושנים הסמוכים לזנב אסורים משום דם. ויש מנקרים שמוציאים ג"כ גיד של חלב הנמצא בין האליה והצעך.

ז' אצל הגיד הראשון שאצל הצנה יש מקום גבוה עם מ"כ ולדעת קצת לא די אצלו גרידה כ"א קליפה (ד"ת) ולא ראיתי מנקרים עושים כן.

ח' אח"כ מגלה ומנקר שני גידים אצל המראה כסף גדול שעל הצעך. גידים אלו מתחלקים לשלשה ויש להם צורת מים מאיתיות יהודיות ולמטה מהם יש גיד קצר הנקרא (צעך-אדער). כול סיצאו מגיד הנשה וצריכים חטוט. ולדעת אחרים אין זה צעך-אדער ומ"ם צריך חטוט (ז"ש).

ט' כנגד הגידים האלו נמצא „גיד אחד שמראהו לבן ופונח במקום לבן בתוך חוט לבן וקשה ההולך לתוך בשר לבן ומראהו של הגיד בתוך הבשר הלבן כמו חתיכת בשר עגול“ וזהו הצעך-אדער לדעת קצת (ז"ש) ולדעת אחרים אין זה הצעך רק „גיד העומד“ לפי שעומד בתוך הבשר מעבר לעבר והוא קניקן שיצא מגיד הנשה וצריך לנקרו עם בית מושבו.

י' למטה מן הגיד הקצר נמצאים שני גידים האסורים משום דם (בית חלב) ויש אומרים שאסורים מטני מראית עין (אי"צ) ולדעת קצת אסורים משום גיד (החיצון) ונקראים געפילעך (ז"ש).

יא' ומגלה ומנקר שני גידים של ג"ה בתוך „העגולה“. גיד אחד נמצא ברחבה סמוך להאליה וגיד אחד ברחבה סמוך למראה כסף וביניהם כשתים ושלוש אצבעות.

יב' ונוטל סכין ומגלה הגיד העליון ואינו מעמיק לחתוך תוך הבשר, כי הגיד נמצא לא עמוק בתוך הבשר ואם יעמיק יותר מכפי הצרך ישאר הגיד בתוך הבשר הנקלף. אח"כ מגלה הגיד השני וצריך חטוט ויש מקילים בלא חטוט ואסור לעשות כן (ז"ש).

יג יש אומרים שבשפולי הצען נמצא גיד עם צורת ג בלא
הראש (בי"ה) והרבה מנקרים אינם יודעים מזה.

הירך (קוליא)

א קודם כל דבר מפריש ממנה חתיכת בשר המכסה אותה
סמוך לבטן וחתיכה זו דומה עם צורתה ליתד של עץ ומשו"ה נקראת
יתד (קילי, קלין ופלאקען). ונקראת ג"כ עקרב ע"ש שיש בתוכה גיד
עם צורת עקרב.

ב אח"כ חותך עם הסכין בצד הדק של הבשר המכסה את
הקוליא והולך וחותר עד שהפריש הבשר מעל העצם וזה הבשר נקרא
בר אוזא (ענטע קאטשקא) ע"ש צורתו ונקרא ג"כ אומצת הקוליא (קני-
בראטען)

ג אח"כ מתחיל לקלוף הבשר מבחוץ. מפשיט ממנו קרום המכסה
אותו. קולף שאר הבשר שלא היה מכוסה עם הקרום ודוקא מראה
אדום אבל מ"כ די בגרידה. אצל המ"כ קולף כמו רחב שתי אצבעות
בדרך שיתמשך על המ"כ המקום המכוסה עם עור א"צ קליפה והרבה
מנקרים קולפים אותו. ולאחר שכרת כל ההלב מעל הבשר שאצל הבוקא
ועשה קליפה מהפך אותו כלפי פנים.

ד וזה שקולפים אותה חתיכה מבחוץ מה שאינם עושים כן
אצל שארי חתיכות הוא משני טעמים. האחד שכאן יש שומן הגיד
שאיסורו נהוג אף תחת העור, והב' לפי שרובה של הקוליא אינה
מכוסה עם עור רק עם הכף ושאר חתיכות, וכל מקומות של דבוק
החתיכות צריכים קליפה.

ה ונוטף סכין ופותח הבשר בענין שמצד הימיני נמצא בשר
עב ועגול ומצד השמאלי בשר דק ורחב וחוט לבן מפסיק בין העגול
והרחב. וזה החוט היא שיריים מקרום שנכרת משם.

ו אח"כ קולף כל הבשר במקום שיש מראה אדום ומ"כ די
בגרידה יפה וכל הפרישות שבין הדבקים צריכים קליפה וגם כל הסדקים
והקמטים צריכים קליפה.

ז והטעם שפותחים הבשר הוא משום שיש שם שומן הגיד
שלא הותר משום מכוסה. וכן יש שם המשך מחלב בוקא דאטמא שלא
הותר ג"כ משום מכוסה, לפי שגם קודם הפתיחה לא נדבק בשר אל
בשר ולא חשוב חיפוי בשר (ע' הערה קוליא).

ח אח"כ כורת הבשר הלבן מעל העצם של מטה הנקראה

(קנצביל) ומשליך אותו לתוך הטרפה אבל העצם כשרה וגם השומן שבשם הוא שומן כשר וקוראים לו „ראש בראווא“.

ט בתוך הבשר העגול יש גיד חלב שיצא מהחלב של בוקא דאטמא וצריך חטוט ואצל כבש ועז נמצא הגיד בתוך הבשר הרחב. ואף אצל גסה הולך לפעמים בדרך עקומה ומפותלה וצריך לחפש אחריו כדי לעקור אותו עם שרשו.

י בתוך העגול יש ג"כ שלשה גידי דם, זה למעלה מזה וגם שלשה גידים האסורים מפני מראית עין וא"צ חטוט. ובתוך הבשר הרחב נמצא גיד עם צורת כף פשוטה (ך) והיא נעשית מקנוקן של גיד החיצון ומגיד של דם (ז"ש).

יא יש אומרים שיש להוציא גם גיד של דם מעבר הבי של החוט הלבן. ונמצינו למדים שיש כאן עשרה גידי איסור, כי הכף נעשית משני גידים.

עצם הירך (קולית)

א נוטל קרדום וקוצץ ראש העצם עם הבוקא עד המקום שיתראה דם או מח העצם. וקוצץ ג"כ ראש של מטה ושניהם אסורים לישראל כמש"נ בח"א. אח"כ מנקה העצם מבשר וקרומים ושאר דברים הנדבקים שם ואז כשרה לישראל. וגם נמלחה ונתבשלה עם הראשים יעשו שי"ח (ע' ב"י סימן ס"ה). וכן יעשו שי"ח אם רואים אצלה שבר.

יתד ועקרב

א היתד הוא רחב למעלה וקצר למטה. מכסה את הירך וסמוך לו נמצא אצל הבהמה בשר עם שומן הנקרא (גריף) והם כשרים למאכל בלא נקור רק שמוציאים חוטים מן השומן כמו משאר שומן.

ב נוטל סכין וקולף כל צדדיו וזולת הצד החיצון שתחת העור ואף המ"כ צריך קליפה לפי שנתרכך ודומה לשאר בשר.

ג אח"כ מגלה גיד אחד הנמצא בתוכו ומנקרו. וזה הגיד יצא מגיד הנשה הנמצא בתוך הצנה ואח"כ נתפצל להרבה פיצולים מימין ומשמאל ויש לו צורת עקרב וצריך לנקרו עם כל הפיצולים, עד שלא ישאר מהם כלום.

ד בצד אחד של החתיכה נמצאים קנוקנות האסורים מפני מ"ע וא"צ חטוט רק נקור כל שהוא. וכן יש סמוך להשקד (דריז) גיד לבן ההולך ומתפשט לתוך הזכרות ובארץ פוילין המנהג לחטט אחריו, ואצל נקבה לא נמצא (ע' הערה „גיד לבן“).

ה ש ו ק

א נוטל סכין ומפריש הבשר העב המכסה את השוק כלפי הזנב. וזה הבשר מחובר בקצהו אל גיד עב וע"ש צורתו ודמיונו לשוט נקרא הבשר שוט (בייטש) וגם תליתא (הענקל) לפי שעל הגיד תולים הבהמה לאחר השחיטה.

ב ולפי שגיד הנשה מונח עליו מבחוץ קולף אותו שם בכל מקום שיש מראה אדום וגורד מ"כ ואח"כ מהפך אותו כלפי פנים ומפריש מתוכו בשד עגול ההולך מקצה אל קצה וזה הבשר נקרא עכבר (מייזל) וצריך קליפה וגרידה. קולף גם ההפרש שיש בקצה של מעלה אצל השוט והרבה מנקרים קולפים גם המראה כסף שבשם.

ג על פני הבשר הנשאר נראה גיד אחד והוא המשך מגיד החיצון וכן יש שם עוד גידים והחייב לנקרם. באמצע החתיכה יש בשר עגול והחייב לכרות ממנו כרחב אצבע ואסור לאכלו וקוראים לו (פינגער) ולא נתבאר טעם האיסור.

ד מגלה בקצה של מעלה גיד עם צורת מזלג (געפיליך) ואסור משום גיד החיצון. כורת גם הגיד העב של מטה ואסור לאכלו.

ה אח"כ מפריש הבשר המכסה את העצם תחת השוט, קולפו וגורדו בצד החיצון אבל צד הפנימי א"צ קליפה. ובקצה של מעלה מבחוץ נמצאים שלשה גידים של איסור והחייב לנקרם ולא ירדתי מפני מה נאסרו וי"א שאסורים משום (חלב) גיד הנשה (אי"צ) והוא תמוה. ו אח"כ מפריש הבשר המכסה השוק כלפי הבטן. וזה הבשר נעשה משלשה עכברים. ונוטל הגדול וקולפו וגורדו לפי שעליו סופו של גיד הנשה וכן נמצאים שם קנוקנות וגידי איסור והחייב לנקרם. ז ועושה חתוך בתוך הבשר והולך וחותר עד שהעכבר מתחלק לשנים ולא יבדיל. קולפו בפנים וגורד הפ"כ ובאמצעו יש בשר עגול וכורת ממנו יותר מכדי קליפה ואסור לאכלו ולא נתבאר הטעם. וכן מגלה ומנקר גיד אחד האסור משום גיד הנשה.

ח וכתבו בספרים המנהג שלא לאכול העכברים הקטנים והרבה מנקרים אסורים רק הקטן שבהם והשני קולפים וגורדים ומאכילים לישראל.

ט כל הגידים המחברים אל קצה של מטה של העכברים יש לאסור, לפי שהם צומת הגידין שאצלם סופו של גיד הנשה, וכן הבשר הרך המכסה הגידים והגידים שכלפי הזנב אסורים באכילה.

י אצל הארכובה יש חור שבתוכו מים האסורים משום מיאוס

ומהפך הרגל ושוטף המים לחוף. ואצל העכבר הגדול נמצאה לפעמים עצם דקה והוא סימן שהבהמה היא בכור והעצם טובה בדרך סגולה בנקות השניים.

יא ונוטל קרדום וקוצץ ראש העצם של מעלה ואסור לישראל. מנקה העצם מכל שמנונית שעליה ואת הראש של מטה א"צ לקצוץ. ואם רואה שבר אצל העצם וכן אם רואה ריעותא אצל צומת הגידין יעשה שאלת חכם.

מספר הגידין

א מאה ואחד עשר גידי איסור נמצאים אצל הבהמה וסימנם כל שחנם מלאו קיא (רוקח).

ב ניא גידים מגידים אלו הנמצאים באחוריים של הבהמה אסורים משום חלב וגיד הנשה וסימנם אל תאכלו ממנו נא. ושאר גידין אסורים משום דם ומראית עין.

ג ואלו הם הנ"א גידים: ג' גידי חלב תוך הקושליץ. גיד חלב של האומצא קטנה (ע' הערה). ד' של חלב של הלערוויץ. גיד של ג"ה של היתד. שלשה של חלב של אומצת האליה. ששה של ג"ה של הכף. שלשה של ג"ה של הצצר. שנים של ג"ה של "העגולה". אחד של חלב של הקוליא. אחד של ג"ה של העכבר הגדול.

סך הכל חמשה ועשרים מימין וחמשה ועשרים משמאל ועם חוט הזנב הרי אחד וחמשים.

ד ואלו גידין אסורים משום ג"ה ולא באו לחשבון: א) גיד הנשה עצמו (והטעם לפי שנראה לעינים מבלי חפוש אחריו ולא באו לחשבון אלא גידין מכוסים הצריכים גילוי וחפוש).

ב) גיד הקצר של הצצר.

ג) שלשה גידין הנראים על ה"בשר המכסה את עצם השוק.

ד) כף של הקוליא.

ה) מזלג של השוק ושניהם באו מגיד החיצון (ע' הערה אל

תאכלו ממנו נא).

תקונים

א) דט"ז: אות ג' במקום שמלמעלה ומלמטה צ"ל שממעלה ולמטה.

ב) די"ט: אות ה' במקום ישלח אחר צ"ל ישלח לקרא.

ג) ר"כ: אות ג' במקום כידוע כל צ"ל כידוע לאו כל.

ה ע ר ו ת :

מקורים

א בחלק א' בארתי הרבה מקורים שמהם יצאו הדינים והמנהגים. ומאחר שיש הרבה דברים בספרי שלא כתבתי מקורם, לכן אני מודיע בזה שכל הדינים וסדר הנקור נמצאים בלבוש וכן בספר בית יצחק ואהל יצחק כמו כן בס' זבח שמואל וכהנה דק שנתתי להם פנים חדשות באשר הוא למראה עינינו.

צלעות

א ביו"ד סימן נ"ד ס"ק כתב הש"ך בתשו' הרשב"א משמע שהשדרה של הבהמה יש לה י"ח חוליות שמתוכן יוצאות ט"ו צלעות לכל צד, י"ב צלעות גדולות וג' קטנות וג' חוליות האחרונות הן פנויות בלא צלעות. וע"ז כתב בשפ"ד שיש י"ט חוליות ושלא משמע כך מתשו' הרשב"א.

ב ויש להתפלל על הש"ך בשנים. האחר בגמרא ברכות (כ"ח) איתא שיש חוליא אחת קטנה מלבד הי"ח גדולות ושם קאי על אדם וה"ה בהמה. והב' בעיני ראיתי וכל אחד מאתנו יכול לראות שיש י"ט חוליות עם י"ב צלעות גדולות מכל צד ולאחר הצלעות הגדולות יש צלע דקה ואח"כ שש חוליות וגם צלעות קטנות מכל צד ולא נמצאה אף חוליא אחת בלא צלעות וצ"ע לישב זה.

עצה טובה

א עצה טובה לכל הקורא בספרי, שלא ישפיק את עצמו בקריאה פעם אחת רק שישנה וישלש קריאת הסימנים המדברים מנתוח הבהמה ואבריה. מתחיל מן „בהמה וחלקיה“ ומסיים אצל סוף „חלק האחרון“, כי רק כאשר יהיה בקי בכל מה שנאמר בסימנים אלו או יהיה ביכלתו להבין כל מה שנאמר בספרי.

ב ועצתי אמונה לכל רב ומ"צ שקרא בספרי מהה"ל ועד כלה, שיסור אח"כ לבית מנקר אחודיים כדי שיראה בעיניו כל פרט ופרט. הרב קורא בספרי בשעה שהמנקר יראה לו כל החתיכות והגידים וגם המעשה שהוא עושה.

ג ויש חילוק גדול בין קודם צאת ספרי לאור ולאחר שיצא ספרי בעולם. קודם לכן כל מי שרצה להבין ענינים אלו היה צריך לעמוד עדין ועדגים אצל המנקר בשעה שעוסק במלאכתו. ולאחר כל אלה נשארו הרבה דברים כחדה סתומה. אבל עכשו לא יתמשך הדבר כל כך וכל הענינים יהיו מובנים היטב בפני כל הקורא בספרי. ותורתנו כדאית לבטל בשבילה שעה ושתיים ואפילו יום או יומים ואפילו במקום שיש טרח וחסרון כיס.

רמ"א

א אחרי כמה ימים עלה על רעיוני שהרמ"א קרא להקרום הלבן בשר וזה שכתב שנוהגים להבדיל בשר מבשר היינו שמפרישים הקרום וגורדים החלב שתחתיו והוא מוסכם עם פי' רש"י.

ב ולאחר חפוש מצאתי חיווק לביאורי בסדר הנקור שבסוף ספר זבחי רצון שכתב בחבור הכסלים: וכן צריך לחתוך (ולאסור) הבשר הלבן הסמוך לשפת הכסלים (של הפנים). ונוהגים לגרוד גם החלב שתחתיו ע"כ.

ג ופשוט שבשר לבן היינו קרום לבן. שהרי זולת הקרום לא נמצא שם בשר עם מראה לבן. וחוף מזה אי אפשר להיות שהמחבר הביא איסור שלא נזכר בספר אחד ושהשמיט לאסור אותו חקרום, שאיסורו נמצא בכל ספרי נקור. וע"כ צ"ל שהלך בשטת הרמ"א שקרא ג"כ להקרום בשר ומשו"ה כתב שנוהגים לגרוד החלב וקאי על שארי ארצות זולת ארץ אשכנז. ששם נהגו בזה היתר כמ"ט הרמ"א.

בשר אדום

א בספר ז"ש דף ל"ה בד"ה והמנקר כתב בל"ו. ואותו בשר אדום שהקרום (שעל הכסלים) דבוק בו יסיר ג"כ שהוא אסור משום חלב מתניים שחלב מתניים מתכסה בו וזהו חלב שאמר שמואל האי תרבא דתותי מתני כמו שפרשתי וזהו חתיכת בשר הוא עליון מג' חתיכות בשר המונחים זה ע"ג זה אלא שזה העליון אסור והשניים מותרים וזה העליון הוא מונח לצד פנימי דהיינו לצד חלל הגוף וקורין אותו (דאס טרפה קאָלניר) ואסור משום חלב ותחתיו מונח עוד שתי חתיכות זה ע"ג זה ואותו חתיכת בשר המונח באמצע שקורין בל"א (דאס כשרה קאָלניר) ומשום שהם דבוקים בחלב המתניים והבהמה בחייה פרוקי מפרקא צריך להקליף האמצעי מב' צדדים בין למעלה ובין

למטה אבל התיכת בשר שלישי התחתון שקורין טעליר או דעק בל"א אינו צריך לקלוף אלא בצד אחד עכ"ל כפי הצרך.

ב ויש ללמוד ממנו כמה דברים. האחד, חלב שתחת הבשר האדום אכור משום חלב שתחת המחניים ומטעם פרוקי מיפרקא וזה שרש"י (צ"ג) בראש העמוד התיר אותו חלב משום מכוסה הוא משום שהלך בשטתו שזה שאמר שמואל תרבא דתותי מתני אסור קאי על הלונבל ולא על מקום אחר, אבל אליבא דידן יש הרבה מקומות בכלל מתניים וגם הבשר האדום בכללם.

ג הב' בשר אדום הנקרא טרפה קאלנער הוא הבשר שעליו כתב רש"י שממנו יוצאים הקרומים ונתמשך מזה שלא נמצא אצל הפנים כ"א אצל האחוריים והוא כמ"ש לפרש דברי רש"י בסוגיא, "חלב מכוסה".

ד הג' בשר זה נאסר משום שנוגע בחלב שתחתיו ואלמלא החלב לא אסרו גם את הבשר. ונמצינו למדים שע"פ דעת רש"י (וכ"כ הראב"ן סימן רפ"א) שהחלב מותר הבשר ג"כ מותר. ויש נ"מ לדידן שלא חשוב ודאי איסור אלא ספק איסור ונ"מ ג"כ להקל אצל תערובת כמ"ש בפנים.

ה והד' זה שקולפים הצוארון כשר והמכסה ולא הותרו משום מכוסה הוא ג"כ מטעם פרוקי מיפרקא וכמ"ש בפנים.

ק ר ו מ י ם

א בחולין דף צ"ג כתב רש"י שקרום המתפשט בכל הכסלים הוא קרום דק וקלוש ושהוא הקרום שעליו מונח חלב שעל הכסלים ובדף חית כתב רש"י שקרום זה עב וחזק הוא ומציל את הבשר שלא יבלע חלב לתוכו?

ב בס' הפרישה סימן ס"ד שהבאתי כתב ג"כ שקרום המפסיק הוא עב ובס' ראב"ן שהבאתי כתב שהוא קרום דק.

ג בס' ז"ש דף ל"ב כתב שקרום של מעלה הוא חזק ולבן וקרום של מטה הוא דק וקלוש וברש"י איתא הפך מזה. ושם בדף ל"ה ד"ה והמנקר כתב שאף אצל האחוריים יש קרום עב מלמעלה וקרום דק מלמטה ועינינו רואות שזה אינו.

ד בס' דרכי תשובה סימן ס"ד הביא מס' ש"ג שלמעלה יש קרום דק ושמתחת החלב יש קרום עב ובס' א"י אצל חלק הפנים כתב שיש שני קרומים עבים אחד צ"ג חברו?

ה אכן העקר הוא שעל החלב שאצל האחוריים פרוש קרום

דק מאד והקרום שלמטה מהחלב אינו שוה בעביו אצל כל הבהמות ואצל כל המקימות. ולדינא ליכא נ"מ אם היא עב או דק, כי בין כך וכך אסור לאכלה.

צוארון ומכסה

א מצאתי נכון לבאר יותר ענינם של כסלים אלו. בסוגיא "חלב מכוסה" נתבאר שרש"י התיר לאכול החלב המכוסה עם הבשר האדום ואצ"ל שהבשר מותר באכילה והוא משום שס"ל שלא חשוב חלב שתחת המתניים.

ב וע"פ מנהגנו הוא בכלל מתניים ואסור לאכול החלב וגם הבשר הנוגע בו.

ג באותה סוגיא נתבאר ג"כ שרש"י התיר חלב שעל המכסה משום מכוסה ונתמשך מזה שמותר לאכול המכסה בלא קליפה. וכן המנהג אצלנו. ודוקא המכסה שלמעלה מן הטבור אבל המכסה של מטה אסור בלא קליפה, לפי שהוא מן המתניים ושייך אצלו פרוקי מיפרקא. ד בסוגיא "מתניים" נתברר שאל"כ דהרי"ף מותר לאכול הצוארון כשר בלא קליפה וע"פ מנהגנו אסור בלא קליפה, לפי שהוא ג"כ בכלל מתניים.

ה בסוגיא "קרומים" נתבאר שמחולין דף חית יש הוכחה שכסלים אלו מותרים בלא קליפה ושלא נאסרו כ"א לפדוש עם חלבם על בשר אחר. ויש להוסיף שע"כ הש"ס קאי על אותם כסלים שמכוסים עם "קרמא מפסיק" ושמפני דקותם פורשים אותם על בשר אחר, מה שאינו כך אצל חתיכה אחרת של האחודיים, וע"פ מנהגנו צ"ל שקאי על המכסה שלמעלה מן הטבור בלבד, שמותר אצלנו בלא קליפה.

ח ו ט י ם

א בסוגיא זו נתברר שחוטי הכסלים נמצאים אצל חלק הפנים. וכ"כ רש"י שנמצאים לארך הצלעות וזה הלשון לא שייך אצל הצלעות הקטנות של האחודיים. ויש להוסיף שחוטים אלו מתפשטים תחלה אצל צלעות החזה ואח"כ מתפשטים תוך הכסל שנקרא מכסה.

ב ולדעת האוסרים חלב שעל המכסה נאסרו החוטים משום שיונקים מאותו חלב. וע"פ מנהגנו להתירו נאסרו משום שיונקים מחלב שלמטה מן הטבור. אבל אין לומר שיונקים מהחלב שעל הקרום הלבן שלמעלה מן הטבור, שכן עינינו רואות שלא נתפשטו תוך הקרום ולא כל שכן שאינם נוגעים בחלב שעל גביו.

ג והנה בהערה שלמעלה נתבאר שלפי פי' רש"י מותר לאכול כל המכסה בלא קליפה ושכל חלבו מותר משום מכוסה, וא"כ יש לתמוה איך אפשר להיות שהחלב מותר באכילה והחוטים אסורים משום שיונקים מאותו חלב?

ד יוכל היות שטעיתי בסברא או שאינני בקי כל כך בהתפשטות החוטים ושמשום כך לא ידעתי שיש להם יניקה מחלב אחר זולת אותו חלב ושמחה תבא בלבי כאשר ימצא איש או כשיהיה נמצא בספר תירוח לתמיה זו ולשארי תמהיות שבספרי.

ק ל י פ ה

א זולת הטעמים שכתבתי נראה שתקנו קליפה משום שהבשר מכוסה עם חלב ושומן של איסור שאי אפשר לנקותו כ"א כשקולפים הבשר. ויש לעשות חיוזק לדברי מזה שהרי"ף קרא לבשר שומן וכתבו הב"י והפרישה שהוא משום שפני הבשר הם כמין שומן. ויותר טוב לומר שמכוסה עם שומן. ועינינו רואות שבשר זה אינו משונה משאר בשר, הרי שכולו מכוסה עם שומן.

ב ויש להוסיף מדיצא הרי"ף להתיר אותו בשר בלא קליפה לפי שמכוסה עם קרום כמאמרו „קרמא מפסיק“, יש ללמוד מזה ששארי חתיכות שאינן מכוסות עם קרום צריך לנקותן משומן של איסור הדבוק עליהן, וכיון שאי אפשר לנקותו ע"י גרידה תקנו קליפה. ודוקא מראה אדום אבל מראה כסף שאפשר לנקותו בלא קליפה די בגרידה.

ה ח ל ו ק ה

א מפני הרבה דברים עושים החלוקה בין הפנים להאחוריים אצל הצלע הי"ג ואצל הטבור. האחד לפי שלמטה מהצלע הזאת נמצאות הכליות עם חלבן.

ב הב' אצל חלק הפנים לא נמצא שום חלב ואם יגדילו הפנים יהיה חלב נמצא בתוכם. הג' אצל האחוריים כמו שהם עכשו מכוסות כל החתיכות עם חלב ואם יגדילו שיעורם יהיה חילוק בין חתיכה לחתיכה. ג הד' הלוונבל הצריך נקור ממזמחה מתחיל אצל הצלע הי"ג ואם יגדילו הפנים יהיו נזקקים להפריש אותו משם ולהשאירו אל האחוריים וע"פ החלוקה של עכשו א"צ לעשות כן. וטעם זה שייך ג"כ אצל הכליות שמתחילות ג"כ אצל הצלע הי"ג.

ד הה' הצוארון טרפה מתחיל עם התחלתם של האחוריים כמו

שהם עכשו ואם יגדילו הפנים יחלקו אותו לשנים וטעם זה נוהג ג"כ אצל הצוארון כשר, שהתחלתו ג"כ אצל אחוריים.
ה והווי בהמה בחייה פרוקי מיפרקא לא שייך אלא פאחר הצלע הי"ב כמ"ש בפנים. ויש עוד טעמים שכל אחד יכול להבין מדעתו ושכלו.

חלב חיה

א בס' פתחי תשובה ודרכי תשובה סימן ס"ד הביאו בשם פוסקים שהחמירו אצל חיה ושאסרו כמה דברים משום חלב ולכן כל מנקה כאשר תבא חיה תחת ידו, יעשה ש"ח אצל הרב דמתא כיצד יתנהג עם הנקור.

חלב מכוסה

א כתבתי שיש לו להחלב סימן שמכוסה עם קרום והוא תמוה לכאורה וכי הקרום גורם איסור אדרבה רוב הפוסקים ס"ל שחלב המכוסה עם קרום הוא שומן כשר? אכן נראה שקרום זה הוא דק מאד ואינו דומה לשאר קרום ולכל הדעות לא חשוב חיפוי. וכן נראה לומד שיש מכאן חיווק למה שכתבתי שקרום אחד לא חשוב חיפוי לכל הדעות.

שין כפולה

א בפנים הבאתי ציורים משין של הכף. ונראה שיר המדפיס היתה אשמה בציורים אלו, שבשביל שלא היתה תחת ידו שין כפולה עשה שתי שין אחת בצד חברתה ואח"כ נשתרבב מזה שין כפולה והפוכה וכן הלאה. אכן האמת הוא כאשר כתבתי.

אומצא קטנה

א בס' צנה לדוד כתב שגיד של אומצא זו א"צ חטוט והו"ש הרעיש עליו מאד וע"פ דעתו העושה כן ואינו מחטט מאכיל טרפה, כי גיד זה בא מג"ה. ועשה חיווק לדבריו מהא דכתבו בספרי נקיר וכ"כ ג"כ הצנה לדוד שגיד זה הוא אחד מן נא ואלמלא היה צריך חטוט לא בא בתוך החשבון.

ב ונראה שצריך חטוט אבל אינו אסור משום ג"ה כ"א משום חלב. ודבר זה לא אמרתי מכח סברא רק ראיתי בעיני שאינו יוצא מג"ה אלא ממקום אחר והוא ג"כ יצא מחוט השדרה כמו שארי גידי חלב ומשו"ה צריך חטוט ונכנס לתוך החשבון כמו שארי גידי חלב.

קוּלִיא

א נשאלתי מפני מה הצריכו לקלוף בשר הקוליא סמוך לעצם והלא כל הקליפות הן משום חלב ושומן הגיד ומהיכן בא לכאן חלב ושומן של איסור? אכן עינינו רואות שלמעלה אצל הבוקא יש חלב ונראה שיש שם גם שומן מהגיד הסמוך אל הבוקא. ומשום שדרכו של חלב להתפשט נתפשט חלב זה גם למטה על העצם ומשו"ה החיוב לקלות העצם ולקלוף הבשר ואפילו בתוך הבשר צו לקלוף מטעם שכתבתי בפנים.

גידי חלב

א לכאורה יש לתפוש עלי שכתבתי בסוגיא „חוטים“ שמעולם לא יצא גיד מחלב והלא עינינו רואות שהגיד של הבשר העגול של הקוליא יצא מהחלב שאצל בוקא דאטמא? אכן נראה שחלב זה שאני לפי שבתוכו נתקבצו גידים ממקומות שונים וגם גיד החיצון שלח קניקין לתוכו וא"כ אפשר להיות שגיד זה הוא המשך מגיד אחר ואין מכאן הוכחה לסתור סברתי הבנויה על המציאות ומראה עינינו.

גיד לבן

א בס' כו"פ סימן ס"ה הביא שמנקה אחד אמר שהגיד הלבן הנמצא אצל היתד ההולך אל הזכרות זהו גיד הנשה שאסרה תורה והמחבר דחה אותו בשתי ידים.

ב ונראה שרעיון המנקה מביא לידי גיחוך וכל איש שקרא בספרי (ח"א) כל הדברים שנאמרו שם אצל גיד הנשה יודע עד כמה צדקתי בדברי יודע גם כן עד כמה ענינים אלו היו בלתי מובנים להרבה אנשים, שהיה אפשר שרעיון כזה יעלה על הלב.

אל תאכלו ממנו נא

א כתבתי שיש חלוקי דעות אם גיד החיצון וקנוקות שלו נכנסו במספר נא. ועל אותם שמנו אף גיד החיצון שעל שפת הכף אצל הכפתור יש לתמוה והלא כל גיד הנראה לעינים מבלי חפוש לא נכנס לחשבון ומפני מה עשו חילוק אצל גיד זה והכניסוהו לחשבון אע"פ שנראה לעינים?

ב בס' ראב"ן סימן רע"ט כתב בל"ז אמר רב יהודה חוטין שבעוקץ אסורין והם גידין של האליה אחד מזה ואחד מזה ואחד בתוך

ודקדקו דבותינו ומצאו נא גידין אסורים בבהמה כ"ה מצד זה וכ"ה מצד זה ואחד בתוך האליה וסימנם אל תאכל ממנו נא ואני אמנה אותם: ה' בראש מצד אחר, ג' במזרקים מצד אחד ג' בורוע וג' שמתפצלים לב' ב' הרי ויו ג' באליה ונראה שהם הפרשות שזכרנו למעלה ב' בשופי ב' בצנקרון (שוק) ב' בכוליא אחד בכחץ הרי כ"ה מצד אחד וכן בצד הב' וחוט של זנב הרי נא עכ"פ.

ג מה שכתב „והם הפרשות שזכרנו למעלה“ היינו שלמעלה דבר מן הדין שזכר ג"כ ביו"ד סימן לב שאין הבהמה נטרפה בפסיקת הפרשות שיצאו מחוט השדרה.

ד וא"כ יש להתפלא איך אפשר לומר שגדי האליה הם מחוט השדרה והלא סוף השדרה הוא עוד לפני הקליבוסת והאליה יוצאה מחולי' לאחר כלות הקליבוסת חוץ מזה דבריו סותרים זא"ו בתחלה כתב שבאליה יש ג' גידין ואח"כ כתב שאין בו כ"א גיד אחד וכדי לישב זה נ"ל שהראב"ן קרא לכל אחוריים בשם אליה וממילא גם הקושליץ בכלל אליה ולפ"ז י"ף שזה שכתב שיש באלי' ג' גידין קאי על הקושליץ ששם יש באמת ג' גידין שיצאו מחוט השדרה וכמש"נ במקומו אבל באלי עצמה ליכא לפי הראב"ן רק גיד אחד וא"ש.

ה עכ"פ יש לראות שלהראב"ן יש נא גידין אסורים בכל הבהמה וזהו שלא כמנהגנו שמנקרים נא גידין ויותר מאחוריים בלבד וצ"ל שיש בזה חלוקי דעות ואנחנו קבלנו ע"ע לאסור כולם.

ו מפורש יוצא מפי הראב"ן שחוטיו עוקץ היינו גידין שיצאו מחוט השדרה (הפרשות) וזהו כמו שכתבתי מדעתי בסוגיא „חוטים“ ואמרתי ברוך המקום שכונתי!

202

ע ל ה מ ו ג מ ד

שמחתי מאד שוכתי להוציא ספרי פעם שנית לאור עולם ומהיום והלאה לא נודק עוד לגשש באפלה בעיני נקור אחוריים כי בעזיה ובעזרת „ספר הנקור“ נוכל להיות בטוחים ומובטחים שלא נעשה מדחה ושלא נכשל חלילה בעון חלב ושאר דברים אסורים הנמצאים באחורי הבהמה.

ברוך החונן לאדם דעת!

ב"ה

ספר

משנה אחד

משנה — פירושו לימוד, אחד ר"ת איסור חלב דם

הספר כולל

דינים להלכה למעשה באופן מלאכת הניקור
מכל חלקי הקרומים והחלב, ודם, וגידי הדם
שצריך לנקר ולהסר מהבשר

עם תבניות (פוטוגרפיות) המתארות בדיוק גדול
כל חלקי הבשר שצריך לנקר

מואת

הרב שלום שיק

בלאאמו"ר הרהגה"צ מוהר"ר חיים מאיר זצ"ל
אבדק"ק אנאד והגליל

פה נויירוק, שנת תשנ"ו לפ"ק

כתובת המחבר:

Published and Copyright by

RABBI SHOLEM SCHICK

305 East 11th Street

New York 3, N. Y.

רעוו. שלום שיק

מוהל מומחה

נעמט אן ברית'ן

איך שבתים און איסערן שטאָרט

RABBI SHOLEM SCHICK

Certified Hospital Mohel

305 East 11th Street

New York 3, N. Y.

Tel. GR. 7-2532

ציון לנפש. — לזכר עולם יהי צדיק.

יזכור אלקים את נשמת אבי מורי ורבי עמ"ר

הרב הגאון הצדיק המפורסם וכו'

מוה"ר חיים מאיר בן הרהגה"צ יעקב שיק זצ"ל

אבוק"ק אגאד יצ"ו באונגארן

ששל"ח בשם טוב ב' אלול שנת תרצ"א זי"ע ועכב"ב הי"ו.

ונשמת אמי מורתי הרבנית הצדיקת

מרת ריזל ע"ה בת הרהגה"צ מוה"ר יוסף שלמה רייניטץ זצ"ל

אב"ד קהל ספרדים במשיקאליץ יצ"ו

של"ח כ"ב טבת שנת תרצ"ח

ת נ צ ב " ה

יזכור אלקים את נשמת אחיי היקרים הרבנים הגאונים והח'

מוהר"ר דוד יוסף ז"ל   מוה"ר שמואל שמעלקא ז"ל
מוה"ר אשר אנשיל ז"ל   מוה"ר יצחק יונתן ז"ל
מוה"ר ישעי' ז"ל   הב' יהושע ברוך ע"ה

הי"ד וזכר כולם לברכה.

מוה"ר צבי הירש ז"ל משכנו בשלום

נשמת אחותי הח'

הרבנית שרה הי"ד

הרבנית לאה הי"ד

נשמת גיסי הרה"ג יצחק יחזקי' פייביל דאנאטה הי"ד

וגיסי הרה"ג אברהם יוסף ליכטענשטיין זצ"ל הי"ד

נשמת האשה הח' מרת יוכבד ע"ה בת מו"ה שמואל נ"י

ואחי' הבחור הח' מנחם יוסף שלמה ע"ה

בן מו"ה שמואל ראזענפעלד זל"ה

שנהרגו ע"י אסון נורא אחר שניצלו ממלחמה הנוראה.

ת נ צ ב " ה

יברך ה' בחיי נחת בכה"ג ובכ"מ את זוגתי היקרה אשת חיל
מרת מרים תחי' בת הרהגה"צ מוה"ר פנחס הלוי בילימצער זצ"ל
והרבנית הצדקת מרת רחל לאה ז"ל
שהיו עומדת לימיני בכל הנצרך.

בתי היקרה הח' מרת שפרת תחי'
ובעלה חתני היקר הרבני הנעלה מו"ה דוד ליכטענשטיין נ"י
בן מוה"ר יעקב הלל
ובתם הילדה בלחה תחי' ובנם הילד יעקב הלל יחי' הדורים בישראל
יתברכו בכל טוב סלה.

בתי היקרה הרבנית הח' פערל חי' תחי'
ובעלה חתני היקר הרב הנאון היים מאנרץ
בן הרב מו"ה שמעון יודא זצ"ל
ובנם הילד ראובן אולי' יחי' ובתם הילדה רחל לאה תחי'
יתברכו בכל הני מילי מעלייתא דתלי' במזלא וכזכותא נס"ו.

RABBI KOLOMAN KELLNER

with Cong. Poale Zedek

149 Columbia Avenue

Passaic, N. J.

קלונימוס שלום

בה"ג מהר"א זצ"ל הלוי קעללנער

רב אב"ד דק"ק פועלי צדק

רעם. 149 קאלאמביא עוועניו

פאססעיק, ניו דזשורסי

בה"ה עש"ק „שלח לך" כ"ז סיון תשמ"ו

שלום וברכה מאלקי המערכה אלף פעמים ככה לש"ב יקירי
ה"ה הרב האברך המאור מופלג הרכה בתורה וביראה שהורה מקור
מחצבתו מגזע שילשילתא דדזבא והוא רם המעלה ומלא תהלה כש"ת
רב שלום שיק עמו"ש. יושב במטרופולין ניו יארק הכירה במהרה
תבנה ותכונן ירושלים קרתא קדישא כיה"ר בב"א.

רב יקר ונכבד חזק:

ראיתי את הקונטרס שכתבת בעניני ניקור חלב ודם כתבת
בקיצור אבל זהו לטוב שהמנקר יבוא אל הדין בלי ספק, ונחוץ קונטרס
כזה, המבאר דיני הניקור ולא יבוא המנקר לטעות, ויסיר החלב האסור
לנו וגם את הדם, הכשרות חד מן העמודים של תורתנו הקדושה
ואמונתנו הפהורה.

צלח ורכב על דבר אמת וה' יברכך.

הדד באהבה,

קלונימוס שלום הלוי קעללנער

רב פה פאססעיק

RABBI S. FRIEDMAN
of Cong. Yeshiva Chune David
Former Rabbi of Tenke & Wiena
1244 Lincoln Pl., Brooklyn, N. Y.

הרב שלמה זלמן פריעדמאן

רב דקהלה וישיבה חנה דוד
מלפנים רב דק"ק טענקע וקהי' ווינא

ב"ה

וענתה השורה הזאת לעד נאמן בעד מוכ"ז היקר הנכבד האדם
השלם הרח"ח המפואר, פרי עין והדר, בנש"ג צו"ט מו"ה שלו' שיק
נר"ו שאתא ואייתי מתניתא בידו שמדפים ועולה ספר נחוץ וחשוב
הנקוב בשמו „משנה אזור" על איסורי הלב ודם, שהוא ספר מלוקט
מגדולי הפוסקים ראשונים ואחרונים וכל רז לא אנים לי' בענין זה,
בקיצור נמרץ, בלשון חקל, כתוב הדר, וכל דינים הנחוצים מאוד.
ע"כ כל רב וצורב ושוחט ובודק ומנקה ספר כזה נחוץ הוא מאוד
ואוכל לומר שספר כזה הכרחיות להיות בכל בית המטבחים במוכרי
בשר כשר, ובלעדו לא ירום איש את ידו בענין זה ע"כ מחזיקני טובייתא
וייש"כ וחילו להרב הנכבד הנ"ל כי הוא ממזכיר הרבים אשר זכות
הרבים תלוי' בו ודין רפיש מד"א הגאון המפו' אבדק"ק אנאד וזקיניו
הגאונים הקדושים בעל מנוחת אשר ואמרי דוד זלה"ה.

ואחלה את פני כל יראי ה' וחושבי שמו נא לקנות ספר הזה לסייע
בדבר מצוה וזכות המצוה יגן עליו באלף המגן.

נ"ד בא עה"ח ד' לם' קדש תהי' לכם התשט"ו ליצירה ל"ד לספירה.

הק' שלמה זלמן פריעדמאן

הרב דק"ק טענקע והגליל
רכעת פה בק"ק חנה דוד, ברוקלין

מ פ ת ח ו ת :

א.	די גרויסע עבירה פון עסן חלב.	יב.	די לעבער.
ב.	די עבירה פון עסן דם.	יג.	די מילך.
ג.	דאָס רייניגען פון קאַפּ און צונג פון חלב.	יד.	די לונג.
ד.	רייניגען דעם "מקום השזויטה" גאַרגעל פון בלוט און בלוט אָדערן	טו.	די פּיס.
ה.	דאָס רייניגען די 2 פלייצעט פון חלב.	טז.	די ריפען.
ו.	די ברוסט — חזה.	יז.	טשיקען.
ז.	די גירען — כליות.	יח.	יט, כ, כא, כב, כג, כד. די האַנדלונג פון בוטשער ביים רייניגען און ביים פלייש פאַרקויף.
ח.	דאָס רייניגען פון די ריפּע — צלעות.	כה.	די ביינער.
ט.	דאָס אַבטיילען די פּאָדערשטע טייל פון אונטערן.	כו.	פלייש אָפּגיסען אין ווינטער.
י.	די פּלאַנקען.	כז.	כח, כט, ל. די האַנדלונג פון בוטשער ביים פלייש פאַרקויף.
יא.	דאָס האַרץ.	לא.	די דינים פון אויסזאַלצען פלייש.
		לב.	שטיר פלייש.
		לג.	תבנית.

ה ק ד מ ה

אודה ד' בכל לבב, שהגיעני עד הלום, ולראות ספר הנוכחי **משנה אחד**, פירושו: לימוד איסורי חילב דים — יוצא מתחת מכבש הדפוס — כן יעזור לי ד' גם להלאה להיות ממצדיקי הרבים אכ"ד.

באשר שמדגלא בפומייה דאינשי — שספר בלא הקדמה, כגוף בלא נשמה — לא אמנע מלגלות בדברים אחדים מהות ונחיצת הספר — הקורא והלומד בעצמו ידין, והם יתנו עידיהם ויצדקו — בההלכה למעשה שנכלל באופן מתאים, שהספר נחוץ עד מאוד.

אני הח"מ הנני משארית הפליטה מאודים המוצלים מאש — מחורבן האיום, וקודם ביאתי הנה לארה"ב, הייתי בעיר הבירה בודאפעסט (הגר) עומד על משמר הקדש בכותל-החולים היותר גדול בתור מנהל-ראשי, תחת השגחת בית דין צדק דשנו.

ומעת באתי הנה פנו אלי חבורות של רבנים מארצות הברית, וגם כן רבנים יחידים מהם שנותנים השגחות לבית-מטבחים, ולקצבים, ורבנים שיושבים בכרכים קטנים — להשלים ידיעתם בעניני ניקוד, ולמסור להם מרגילות והידיעה שלי בעבודה האחראית והחמורה, איך להתנהג בפועל ובמעשה הניקוד, ועי"ז נתעוררתי לסדר ולדפוס דינים הנחוצים והחמודים בעניני ניקוד חלב ודם והמסתעפים לזה בספר מיוחד, והיות שרציתי שיהי' הדינים קל להבין ושווה לכל נפש ובפרט לאלו שאומנתם בכך ואינם מבינים בלה"ק, העתקתיו ג"כ בלי אידיש וענגליש.

וכ"כ בסוף הספר נרפסו התמונות והציורים, ובעת שמצוין בהספר תמונה כך וכך ע"י ציור בסוף הספר, בניקל יבין וישכיל פירוש ואופן עשיית הניקוד, וכמו שמצינו אצל רבן גמליאל שעשה דמויות וצורות "לבנות" שבהם מראה את ההדיוטות הכזה דאיתם? (ר"ה דף כ"ד).

והקב"ה בעצמו הראה למשה זאת החיה אשר תאכלו. (עיין חולין מ"ב
ובתוספות שם). מזה נראה שבדבויים אלו טוב להראות את התבנית כמות שהיא.

הדינים מלוקטים משו"ע ומפוסקים, וג"כ מנהגים וחומרות ממקומות
שונים.

וד' יעזרינו שנהי' ממצדיקי הרבים ולראות בישועת ישראל ולשמוע
מבשר צדק בראש ההרים בביאות ב"ד בב"א.

הכו"ח.

הרב שלום שיק

בלא"א מו"ר הרהגה"צ מרן חיים מאיר זצ"ל

אבדק"ק אנאד והגלילות

FOREWORD

I am deeply grateful to God Almighty that I have lived to see my book "Kosher Meat" published. And I hope and pray that I may be able to continue my efforts along the same lines to benefit my people.

In keeping with the custom to furnish a book with a preface, I will state here briefly what induced me to write this book; and it is up to you, dear reader, to judge for yourself how important and useful the publication of this treatise is.

I am one of the few that survived the terrible holocaust that Hitler brought on Europe. Before I came to the United States I had lived in Budapest, Hungary, where I held the position of chief superintendent of a hospital, under the supervision of the local rabbinical council.

Since my arrival here some organizations of Rabbis, as well as individual religious leaders, some of which issue permits to slaughter houses and butchers, have asked me to supplement their knowledge of removing veins and fat, by committing to writing my extensive practical experience in the important and responsible vocation of porging. I, therefore, decided to arrange for publication all the laws and by-laws pertaining to it. And, inasmuch as my intentions were to render this book accessible to everybody and especially to those who are engaged in porging professionally and don't understand Hebrew,—I deemed it necessary and practical to translate the work into Yiddish and English.

At the end of the book the reader will find a number of pictures and drawings explanatory of certain passages in the text, and also showing graphically how the work of removing veins and fat should be done. The reader is referred to these pictures by corresponding numbers at the end of a paragraph in the text.

The laws and regulations contained in the book are either compiled from authoritative rabbinical sources or based on accepted and recognized customs.

May God grant that I live to see the deliverance of Israel and to hear the proclamation of the coming of the Messaiah. Amen.

Rabbi Sholem Schick

“KOSHER MEAT”

This book contains all the laws, and their practical application, with regards to porging meat and rendering it fit to eat in comformity with the Jewish dietary requirements.

A number of pictures and drawings are added at the end of the book, illustrating, with great minuteness, every part of the meat to be porged.

Rabbi Sholem Schick

משנה אחד

א

כמה פעמים הזהירונו תוה"ק על איסור חלב ואיסור דם — ומה מאוד צריך לדקדק ולהיות זהיר, ובפרט הקצבים (בוטשערס) שאומנותם בכך שלא להכשיל ולהכשיל אחרים ח"ו באיסורים המורים אלו — שעונשם חמור ונורא כמאמר הקרא „כי כל אוכל חלב וכו' ונכרתה הנפש האוכלת מעמ"י", „כל נפש אשר תאכל כל דם ונכרתה וכו'" (ויקרא ז', כ"ה-כ"ז-כ"ז — דברים י"ב ועוד). והקצב שנמצא אחריו חלב אפילו כשעורה (מס' חולין צ"ג) מעבירין אותו מפרנסתו ונוטלין מחיתו. — ויתן אל לבו את גודל האחריות שמוטל עליו שבאם יזלזל ח"ו בזה הרי הוא נותן את נפשו ונפש ב"ב בערבון — וע"כ כל יסמוך על הרגילות והמנהג עד שידע בכירור שנעשה כהלכה.

א

עמליכע מאהל געפויגען מיר אין דער תוה"ק ווארנונגען קעגן איסורים פון חלב און דם, און בעזאנדערס דארפען זיין נוהר די בוטשערס וואס זייער בעשעפטיגונג איז פערבינדען מיט ניקור (רייניגען) און כשר'ן דאס פלייש — זיי זאלען ח"ו ניט נכשל (געשמרויכעלט) ווערן מיט דעם — ווייל דער עונש (שטרעף) פאר די איסורים איז זעהר הארב, ווי די תוה"ק זאגט כי כל אוכל חלב וכו' כל נפש אשר תאכל דם ונכרתה מעמ"י — פאר'ן פארקוקען חלב ביים ניקור (רייניגען) איז דאס לעבן פון איהם זעלבסט ווי אויך דאס לעבן פון זיינע קינדער ח"ו אין משכון — צוליב דעם דארף ער קוקען דארויף ווי אויף א לעבענס-פראגע, און ניט ארויסלאזען פון זיין האנד דאס פלייש ביז ער וועט זיך איבערצייגען דאס זאלן איז געמאכט ווי דער דין איז.

I

In our holy Torah we find many admonitory notifications against the use of fat and blood. The butcher especially is warned to be meticulously careful when removing veins and fat from meat to make it fit for use according to the Mosaic law. For the slightest deviation from the law subjects the transgressor to severe punishment, even to the point of forfeiting not only his own life but also the lives of his children, God forbid. The butcher is, therefore, advised to be on the alert that the job of preparing the meat for use be thoroughly done in strict conformity with the prescribed law.

ב'

מאוד צריך לדקדק ולהיות זהיר בהדחת הבשר מן הדם וכמו"כ בנטילת החומים והגידיים האסורין משום דם מבלי שישאר כלום מן הדם הפרוש על גבי הבשר — ולא ישאיר מהגידיים האסורים משום דם, וידיח ויסיר אפילו טפה קלה מן הדם, והכתוב מעיר ומורו להיות חרד ע"ז כדכתיב „רק חזק לבלתי אכול דם“, ומפת דם קמנה ג"כ אסורה (יו"ד סימן ס"ו, ב').

ב'

אבוואשען דאָס בלוט וואָס אויפ'ן פלייש, אויך דאָס ארויס-ציהען די בלוט-אדערען — דאָרף מען גוט אַכטונג געבן, גוט אויס-רייניגען, און ניט איבערלאָזען די קלענסטע מאָס בלוט, ווייל אפילו די קליינע טיילען פון די פערבאַטענע זאַכען איז אויך אסור מן התורה, איבערהויפט וועגן איסור דם, וואָרנט אונז די תורה הקדושה עטליכע מאל צו זיין פאַרויכטיג, דאָס דם זאל אין אונזער שפּייז ניט אריינקומען.

II

Extraordinary attention should be paid to washing the blood off the meat thoroughly, as well as pulling out the veins. The Mosaic dietary code is very strict on that score, especially when it concerns the eating of blood, which is one of the most cardinal sins in the Scriptures. We, therefore, can't be too strict in watching out that no particle of blood is admixed in our intake of food.

ג'

נתחיל בראש. חותכו לשניים ומוציא את המוח ומסיר את הקרום של המוח, ואח"כ מנכיר הקרום הדבוק בעצם הגלגולת או שמסיר עצם הגלגולת וזורקו — ומהלחיים נוטל גיד אחד משני צדיו. ונוטל הלחיים בידו ומחתך משני צדי הלשון (יו"ד סי' ס"ח א') ומוציא שני גידין מזה, ושני גידין מזה, האחד אדום והשני לבן. האחד ניכר מלמעלה מאוד, והשני בהבשר בעומק סמוך לצואר ואסורין משום דם, ואח"כ צריך לחתוך מן הלשון עצמות שקורין (טרייפענע ביינדלעך) והמה לעומת החומין הנ"ל. גם צריך לחתוך כסוי הגרגרת שקורין (צעפעל) עיין תבנית ב' 1—2, ותבנית ג' 1—2.

אם רוצה לאכול המוח צריך לפשוט הקרום מהמוח שזה הקרום אסור משום חלב. ועם מים קרים יכול להפשיטו בניקל.

ג'

דעם קאפ מוז מען שפאלמען אויף צווייען און ארויסנמען דעם מוח. די הויט פון דעם מארך אראכציהען, מיט קאלמע וואסער קומט עס לייכט ארונטער, אויך די הויט וואס באדעקט דעם גלגולת (קאפ-שיידעל) זאל מען אראכציהען. אדער מען ווארפט עס אוועק אינגאנצען דעם ביין מיט די הויט.

דערנאך דארף מען פון די קין-באקען אויף יעדער זייט איין אדער ארויסנעהמען. ביי דער צונג נעמט מען ארויס אין ביידע זייטען 2 אדערן, איינע רויט, די אנדערע ווייס. איינער זעהט זיך פון אויבען,

דער צווייטער איז טיפער אין פלייש ביים גארגעל — עס איז גרינג צו דערקענען — דערנאך שניידט מען אויס פון דער צונג די טרייפענע ביינדלעך, ווי אויך דעם צעפעל ביים שלונג אַבשניידען, זעה בילד ד.

פון די געהירען (מוח) דארף מען די הויט ארונטערציהען, ווייל די הויט איז אסור וועגען חלב — מיט קאלט וואסער קומט די הויט לייכט ארונטער.

III

It is necessary to split the head into two halves and remove the brain; also skin the brain bone and the skull. Or, if the butcher wants to save time, he can throw away the bone altogether. Next he has to take out a vein from each side of the jaw. Then he cuts out from the tongue the little bones and a pendent tassel-like piece at the back of the tongue.

ד'

ויורד משם למקים שחיטה אצל הגרגרת משני עבריו, ומוציא משם ב' גידין מצד זה וב' גידין מצד השני, א' מהם סמוך ונראה מלמעלה בהבשר, והשני בעומק הבשר אצל הגרגרת תבנית ג' 1-2, ויחתוך הגרגרת והוושט לשנים משום דם הנקרא שם, גם יסיר הבשר האדום של מקום השחיטה ששמה נצרך הדם תבנית ג' 1-2 מחמת השחיטה ואין המליחה מוציא דם הזה.

ד'

ביים מקום השחיטה ביים האלדו (גארגעל) געפינט זיך פון ביידע זייטען צו 2 אדערן, איינער זעהט זיך פון גאר אויבען, דער 2-טער זיצט טיעף אין פלייש ביים גארגעל, דארף מען די אלע אדערן אויסציהען, מען שפאלט דעם גארגעל און וושט, בכדי דאס דארט געגליווערטע בלוט

זאל זיך אויסוואשען, דאס פלייש פון בית השחימה וואס עם איז שטארק איינגעזאפט מיט בלוט דארף מען ארומשיילען, ווייל מיט'ן אויסוואלצען קומט עם ניט ארויס. זעה בילד ג' 1-2.

IV

At the throat, near the place of the ritual slaughter, there are two veins on each side. One vein can be seen on the surface and the other one is imbedded deeply in the flesh close to the throat. These veins have to be cut out. The throat and the gullet should be split open to cleanse them thoroughly from the congealed blood. The part of the throat around the slaughter place which is saturated in blood should be pared, as salting does not draw out the blood completely.

ה'

ונומל הסכין ומחלק בין הכתף לגוף ומתחיל מראש הכתף וחותר באמצעיתה ומוציא גיד עב ומוליך הסכין עם קצות היד (יו"ד סי' ס"ה א') סמוך לעצם ומוציא כל הגיד ההוא עם כל הגידין המחוברין ונמשכים עמו, וצריך להשקיע הסכין בכתף יפה עד שיעקור את הגיד העב והנמשכין ממנו מעיקרו, ובמקום שהוא מחלק הכתף מהשדרה צריך להשקיע ויעקור משם שורש הגיד שזכרנו ששם השורש שלו וכן להצד השני, תבנית ח' 1-2, והוא נמשך לארכו סמוך אצל העצם.

ה'

דעם יד און די פלייצע (שאלדער) צוזאמען דארף מען אכטיילען אינגאנצען פון גוף — דערנאך שניידען אין רעכטען מיטן פון דעם יד אדער די פלייצע, געפינט מען דארטען אין גראַבע גיד דם, ער ציהט זיך איבער די גאַנצע לענג פון דער פלייצע ביז צום ענדע יד, מ'דארף דעם גיד ארויסנעמען מיט די אלע אדערן וואס ציהען זיך נאך מיט איהם אזוי ווי עם איז צו זעהן אין בילד ח' 1-2, און אזוי דארף מען

שאן צו דער צווייטער פלייצע. — עם ציהט זיך אין די לענג הארט
 ביים ביין. צוויי אדערן — איין ווייסע איין רויטע.

V

The shoulder piece has to be separated from the body. Then, when cutting in the middle of the shoulder, you will find a thick vein extending through the entire length of the shoulder, near the bone, up to the end. This thick vein, along with the smaller veins attached to it, should be removed. The second shoulder should be treated the same way.

ן

ואח"כ חותך על החזות לשני צדדים ומאותו בשר אדום הסמוך
 להחזה מוציא חוט כפול: אחד לבן והשני אדום של דם והוא אוחו
 מקצת החזה עד קצתה ויתחיל למשוך בקצה החזה הסמוך להצוואר,
 כדי שלא ינתק, וכן מן החזה הב'. תבנית ה' 1-2 3-4.

ן

ביי דער ברוסט, פאר דער גאנצער לענג פון זייט, פון האלז
 ביז אויבען ארויף צו די רויט-פלייש, געהט איין אדער וואס איז געפארט
 פון צוויי: איינער ווייס, און דער צווייטער רויט פון בלוט, דארף מען
 איהם ארויסציהען, עם זאל פון איהם נישט איבערבלייבען, ער זאל
 אנהויבען צו ציהען פון דער זייט פון האלז, אבער נישט פון דער זייט
 און די רויט-פלייש, וועט ער זיך לאזען בעסער ארויסציהען. בילד
 ה' 1-2 3-4.

פון דער אינווייניגסטער זייט אין דער ברוסט איז אויך דא
 צוויי אדערען, דארף מען איהם אויך ארויסציהען, פאנג אן ביי דער
 רונדיגען שפיטץ און עם געהט מיעף אין דער מיטען עם ליגט דאפעלט
 איינער אין אנדערן.

VI

Throughout the length of the breast, from the neck up to the red flesh is a vein consisting of two segments.

One white and the other one is red (from blood). This should be pulled out, without leaving any trace of it. The butcher should start pulling the vein from the neck down and not from the red flesh. This process renders the job of removing the vein easier.

Along the inside of the breast there are two veins, these should be pulled out, start at the round point and it goes deep in the middle, it lies doubled inside the other.

ז

הכליות מותרות באכילה (יו"ד סי' ס"ד י"ב) אך צריך לקלוף את החלב שעליהם וגם הלובן שבתוך הכוליא ואח"כ יסיר גם את הקרום השני מעלי' ומותרת באכילה כשאר בשר.

ז

פון די נירען דארף מען גוט אברייניגען דעם חלב, אויך ארויס-שיילען די ווייסע פון אינוועניג מ'זאל גארנישט איבערלאזען, אויך מוז מען דעם צווייטען קרום (הויט) אראפנעמען פון די נירען.

VII

The kidneys must be cleaned thoroughly of the fats. The white from inside must also be cut out, without leaving anything. The second membrane of the kidneys must also be removed.

ז

חלב הכליות וחלב הכפלים ושאר מיני חלבים בחצי חלק אחורים המה מקום תחנותם ומציאותם ואינם נמצאים בחצי חלק הפנים, כ"א

רק קצת מן הקרום שעל חלב הכמלים הנשאר בראשי הדפנות על הכמלים הנשאר שם בראשה, ולכן כשיורד להבדיל חלק הפנים מחלק אחורים יחתוך סמוך לצלע י"ב, ובשר שבין צלע י"ב לצלע י"ג יניח הכל לצד אחורים (עיי' פ"ת על יו"ד סי' ס"ד ג'), וגבול ורמו יש בזה במחיצת חצר הכבד אשר במכוון בין הצלע י"ב לצלע י"ג בראשה לצד חוליות השדרה המחיצה הנ"ל מפסקת וחוצצת, כאילו רמו רמו לנו הבריאה בעצמה שעד פה תבוא — תבנית א' 1.

ח'

ביום אבטיילען די פאדער-טייל פון דעם הינטער-טייל, דארף דער קצב (פומשער) שניידען ביז דעם 12-טען ריפ, דאס פלייש צווישען 12—13-ריפ בלייבט צום הינטערטייל, כדי ער זאל זיך נישט באנגעגענען מיט דעם חלב וואס בעלאנגט צום הינטערטייל חלק אחורים. די בילד אליין ווייזט שוין אן דעם קצב דעם ארט, וואס געהער צום פאדערטייל חלק הפנים, דאס איז דער „זוצר הכבד" וואס איז וואונדערליך אנגעגעבען צווישען די 13-טע און די 12-טע ריפ, ביי די שדרה, ווי דאס מאכט א גרענעץ צווישען דעם חלק הפנים און חלק אחורים. זעה בילד א' 1.

VIII

When separating the upper part from the lower one the butcher should cut at the 12th rib. The meat between the 12-13 ribs is a part of the lower section and he must not touch it. Nature herself shows the place belonging to the upper part, as this is called the "lobe of the liver" situated between the 12-13 ribs at the spinal column, which makes it, as said before, a dividing line between the upper part and the lower one.

ט'

שיעור וגבול הבדלת חלק הפנים מחלק אחורים מהצד אשר להבטן של הבהמה הוא שיוחר שלא יעקם בחיתוך בשיפוע למעלה

בבשר החופה את הכרם שלא יחתוך למעלה מכנגד הטבור של הבהמה, מפני ששמה נמצא חלב הנמלים וצריך לזה ידיעה איך לנקר את החלבים דשם.

מ'

דער קצב זאל ביים אבמיילען דעם פאדערטייל חלק הפנים, נישט צו שניידען העכער צום פאדער-טייל, ווי דער נאפעל פון דער בהמה, דאס הייסט ער לאזט פון די ביידע זיימען די 13-טע ריפ (אויך דאס פלייש צווישען 12-13), אבער דערנאך פון פארינט צו דעם בויד פון דער בהמה שניידט ער ארויף ביז דער הויך-שמעל, דאס הייסט ביז דעם ארט פון כים ביי א זכר אדער דעם כחל (איימער) ביי א רינד, די טיילען פלייש האבען חלב הכמלים, וואס דערצו דארף מען האבען א בעזונדער ידיעה ווי דאס צו רייניגען מנקר זיין, דעריבער זאל ער נישט שניידען צום פאדערטייל העכער ווי דער נאפעל. זעה

IX

When separating the upper section the butcher must not cut above the navel of the animal. That is to say, he should leave from both sides the 13th rib; also the meat between the 12th and 13th ribs. However, after that he cuts along the front, up to the section where the cod (in a male) or the udder (in a female) is situated. These parts have a lot of fat and special knowledge is required to clean and remove veins from there. That's why it is advisable, as stated above, not to cut above the navel.

י

מפני שחלב הכמלים מתפשטים ויוצאים על הבשר החופה את הכרם, הוא הבשר הנקרא (פלאנקין) וגם שחלב הפריסה מונח על הכמלים, לכן צריך להסיר את כל הקרום של הפלאנקין וזה מתחיל

ממקום שהחזה גומרת, ומשם הוא מתחיל לקלוף את הקרום (יו"ד סי' ס"ד ז') וכשמקליף נראים ראשי החוטמים שהן בכסל, ומנקר בצד ימין ובצד שמאל ג' צלעות, וכן הוא מושך וקולף עד גמר הפלאנקין ונוסף לזה צריך לפתוח ולהפריד קרום הלבן העב, וחותר באותו מקום מכוון במקום גבול בשר הזאדום ותחתיו יש גיד אדום ומשם מתחיל לגרר את החלב ההוא שהוא נמשך ומחליד תחת הקרום הלבן, והוא שיורי חלב הכסלים ומקליף משם כל שורות החלב ממקום המסוים שהוא הגיד האדום והוא מגביל שפתו של הבשר האדום עד גמר הפלאנקין כמו שהוא לפניך בתבנית ו' ג"כ עצם הלבן בסוף החזה צריך להוציאו ולזרקו.

י

ווייל די נעץ (טריפה-ליילעך) ליגט אויף די פלאנקען, איז די הויט (קרום) פון די פלאנקען אנגעזאפט מיט חלב, מוז מען איהם אראבזעהען, דער אנפאנג זיינער איז אין דעם פלאץ וואו די ברוסט ענדיגט זיך און אזוי ציהט ער זיך אראפ ביז ענדע די פלאנקען, ווען ער ציהט דעם הויט אראפ זעהט זיך די אדערן פון די פלאנקען, דארף ער רייניגען פון דער רעכטער און לינקער זייט 3 ריפען דאצו, ווייל די חלב הכסלים דרינגען אריין אין פאדערטייל ביז דעם גרענעץ וואס זעהט זיך פון אויבען, דאס עס ביים זיך דער פארב פון די פלייש, ד"ה דער ווינקעל-פלאנקען איז בעדעקט מיט ווייסע, און דערנאך פאנגט זיך אן רויטע פלייש, שניידט מען די הויט פונקט דארט מיט דעם ברעג פון די רויטע פלייש, און דעם גאנצען קרום דעם ווייסען ציהט מען אראפ, און די צווייגלעך אדער די טיילען חלב וואס געפינט זיך אונטער דעם ווייסען קרום דארף מען גוט אברייניגען, דאכיי דארף מען ארויסנעמען אויך דעם רויטען אדער וואס געהט און ציהט זיך אויך פונקט אויף דעם זעלבען גרענעץ פון די רויטע פלייש וואס דארט ענדיגט זיך דער גרענעץ פון חלב, דארט קען מען אויך זעהן אזוי ווי די בילד צייכענט אן דעם גרענעץ „את זה תאכלו". אויך דאס ווייסע ביינדעל ביים ענדיגען די ברוסט ארויסנעמען.

X

Because the flanks abound in fat, the latter penetrates the membrane. It is, therefore, necessary to remove this membrane. Its beginning is in the rumen, at the end of the breast, extending to the end of the flank. Upon the removal of the membrane the veins of the flanks become vivid and the butcher should clean 3 to 4 ribs on both the right and left side. And, inasmuch as the fat extends further to the front, up to the section where the color of the meat changes; i. e. one corner of the flank is covered with white and then begins red meat, — it is necessary to cut along the edge of the red meat, thereby paring off the entire white skin and cleaning thoroughly the entire area of its fat. On top of that, the red vein extending along the boundary line of the red meat up to the point where the fat ends — must also be removed. Nature herself makes the dividing line very visible.

י"א

הלב מתקבץ בתוכו הזים בשעת השחיטה, לפיכך צריך לקרעו קודם המליחה, ולהוציא דמו ולמלחו אח"כ, וגם צריך לחתוך אזנים שבלב, ועוקץ הלב קודם המליחה ואז מותר אחר כך אפילו לבשלו עם בשר (עיי' יו"ד סי' ע"ב).

י"ב

אין הארץ זאמעלט זיך צוזאמען בלוט ביים שעכמן, דארף מען דאס הארץ צושניידען בעפאר דעם אויסזאלצען, בכדי דורכ'ן זאלצען זאל דאס בלוט ארויסקומען, אויך דעם עוקץ (שפיץ), אזנים (אויבערשע-ברעגעס) פון הארץ דארף מען צושניידען בעפאר אויס-

זאלצען, דערנאך וועט מען דאס קענען קאכען צוזאמען מיט אנדערע פלייש.

XI

Since a good deal of blood accumulates in the heart during the process of slaughtering the animal, it is necessary to cut the heart before salting it. Also the tip of the heart has to be opened before salting. Only then may the heart be cooked together with the other meat.

י"ב

הכבד מפני שהוא שכן וקרוב לחלק הקיבה, נדבק בו מאותו החלב במקום מרה ובאצבע מן הכבד, וצריך לגרד ולנקות אותו החלב מעליו, ואסור לבשלו ע"י מליחה לבד, ורק צריך לצלותו ע"ג גחלים דוקא ולא בכלי, והה"ד שאסור לצלותו על קרקעית התנור שהוסק, ואחר שנצלה מותר לבשלו, וקודם הצליה יקרענו שתי וערב, ולא יצלנו כשהוא שלם ואחר צליה ידיה הדם מעליו.

י"ב

די חלב וואס געפינט זיך ביים כבד (לעבער) ארום די גאל איז דאס אסור און מען דארף דאס גוט אברייניגען, דערנאך דארף מען דאס בראמען, נאר אויסזאלצען אליין די לעבער העלפט ניט, נאר בראמען אויפ'ן פייער, נאכ'ן בראמען מעג מען דאס שוין יא קאכען, בעפאר דעם בראמען דארף מען די לעבער צושניידען שתי וערב בכדי דאס בלוט זאל גוט אויסקומען, און נאכ'ן בראמען אבשווענקען מיט וואסער.

XII

The fat on the liver, in the vicinity of the gall, is forbidden and that area should be first thoroughly

cleaned of the fat and then roasted. It is against the law to confine the purifying of the liver only to salting. Before roasting, however, it should be cut crosswise in order to draw out the entire blood from it. After roasting apply water to wash off the blood.

י"ג

המחול צריך להסיר הקרום והחלב שעליו, ומתחיל הפשטת הקרום ממקום הדק עד שבא למקום דיבוקו והוא הצד העב, שם נמשך עם הקרום גיד א' הנכנס ויורד בתוך אמצעית המחול ומתפצל לג' גידים כמו ש' וצריך לשרש אחריהם, לכן יראה לעשות הניקור של המחול מיד כשיוציאהו מהבזמה בעודו חם ואז יקל בידו להוציאו כולו מבלי שישארו מן החומטין עיין תבנית ה' ואם נתאחר מלעשותו תיכף ימשיך עליו מים קרים ועי"ז יוציאו בניקל.

י"ד

דעם מילץ דארף מען רייניגען פון די חלב וואס איז אויף איהם, און ד"ג דעם קרום רונד און ארום, מען זאל אנהויבען אראכציהען דעם קרום פון דינעם זייט און אזוי ציהען ביז דעם גראכען זייט, דארט פער אייניגט זיך דער קרום מיט דעם אדער וואס זיצט אין מיטען דעם מילץ-מחול, דארף מען אויפשניידען איבער'ן מיטען און ארויסציהען דעם גיד וועלכער פערמיילט זיך אויף 3 מיילען און דער פארם פון א' ש', מען מוז גענצליך ארויסציהען, דעריבער דארף דער ניקור פון מילץ געמאכט ווערען באלד, ווען עס איז גאך ווארעם, אויב ער האט זיך פערשפעטיגט צומאכען, לאזט ער ארויף קאלט וואסער דאדורך וועט עס זיך לייכטער ארויסציהען.

XIII

The spleen should be cleaned of the fat covering off the skin from the thin side and proceed to the thick

side, where the skin is connected with the vein crossing the middle of the spleen. It is necessary to cut the spleen in the middle and pull out the vein that branches off in three parts in the form of a "w". The main vein, together with the smaller ones must be removed. For this reason the cleaning of the spleen is to be done immediately when it is warm yet. If, for any reason, the butcher has not removed the veins when the spleen was warm, he should pour cold water on the spleen, which renders the work easier.

י"ד

הריאה נהגו לקרוע ולפתוח את הסמפונות הגדולים קודם מליחה. — ונוהגין להסיר העיגונותא דוורדא דמאים הוא.

י"ה

די ריאה (לונגען) איז דער מנהג דאס מען שפאלט עם אויף, אויך די גרויסע רעהרען פון איהר, פאר דעם אויסזאלצען.

XIV

With regards to the lungs, it is traditionally established to split open the main arteries before salting.

ט"ז

הרגלים נוהגים לחתוך עוקצי המלפים קודם מליחה, והותכין השומן בין אצבעות רגלים משום מיאוס, ומולחים ע"ג השערות, ואחר שיעור מליחה והדחה מסירין השערות על ידי מליחה, ואין השערות מעכבים הדם לפלוט. עיין תבנית ז' 1.

מ"ז

פון די פיס (רגלים) שניידט מען ארונטער בעפאר דעם אויס-
זאלצען דאס גאנצע הארמע (מען רופט דאס די שיד פון דער בהמה),
אויך דאס פעמץ פון צווישען די פינגער צוליב „מיאוס“, נאכ'ן שיעור
פון ווייקען און זאלצען נעמט מען ארונטער די האר פון די פיס מיט
הייסע וואסער. זעה בילד ז' 1.

XV

In the matter of the legs custom has it to cut out
the entire hard part before salting. Also, for esthetic
reasons, the fat between the paws should be removed.
After salting and rinsing, the hair is removed with the
help of hot water.

מ"ז

מסירין ג' חומי חלב היוצאים מחלק אחורים לתוך חלק הפנים
דרך השדרה לבין הצלעות ו"ב"י"א"י' וחותר מבפנים בהכשר לאורך
הצלעות האלו בסמוך להעצם מתגלה הגיד כפי שאתה רואה תבנית
ה'. גם נמצאים שם חימי דם שצריך להסיר אותם.

מ"ז

ביי דער 12-טער ריפ, די ערשמע וואס איז אבגעטיילט פון
הינטערטייל חלק אחורים פארלענג פון דער ריפ דארף מען ארונטער-
נעמען דעם גיד החלב וואס ציזומ זיך פון דעם עק פלאנקען ביי דעם
ברעג רוקען ביי, מ'דארף רייניגען די ריפען 10-11-12. זעה בילד ה.
אויך געפונען זיך דארט אדערן פון בלוט וועלכע מען דארף אוועקנעמען.

XVI

At the 13th rib, the first which constitutes the
rear part separating it from the front, it is required to

pull out the vein with the fat covering it. This vein extends from the edge of the flank till the spinal column. The ribs 10-11-12 should be cleaned.

י"ז

בעוף אין נוטלין שום חומים וקרומים רק חומי הצוואר או שמחתכו לשנים, נוהגים לחתוך הריאה בעופות, גם נוהגים לחתוך בירכי העוף בפרק הארכובה התחתונה קודם המליחה.

י"ח

כיי די עופות דזרף מען נאר ארויסציהען די האלז-אדערן, אדער גוט דורכשניידען פאר דער מליחה, מען איז זיך נוהג דאס מען שניידט דורך די ארכובה („געלענק-קניע“) אום די בלוט זאל ארויסגען קודם המליחה.

XVII

In the case of fowl it is necessary only to either pull out the half veins from the neck or cut the neck into several parts before salting. It is also an established custom to cut the legs before salting in order to draw the blood out.

י"ח

כל זמן שלא ניקר הבשר אסור למכור לבעלי בתים אע"פ שיודיעם, פן ישכחו מלנקרם.

י"ח

איידער דער בוטשער האט מנקר (גערייניגט) דאס פלייש

כדין, מאר ער עם נישט ארויסגעבן פון זיין ביוזנעם, כדי מען זאל ניט ח"ו נכשל ווערען.

XVIII

In order to avoid any possibility of the customer eating non-kosher meat, the butcher is warned not to sell any meat before he has cleaned and prepared it in conformtiy with the law. There is always the probability of the customer forgetting to clean the meat, if it is sold to him uncleaned by the butcher.

י"ז

יזהר הטבח שבכל שנה שהוא חותך בסכין את החלב יקנה את הסכין בבגד פשתן שיהי' מוכן לזה (יו"ד סי' ס"ה).

י"ח

ווען דער קצב איז עוסק אין דעם רייניגען די אדערן אדער די חלב פון די פלייש, דארף ער האבען א פוך מיט-וואס ריין אכצור-ווישען דעם מעסער.

XIX

During the work of removing the veins and fat from the meat, the butcher is to wear an apron to clean the knife with every now and then.

כ'

כתבו הראשונים ז"ל משל שארי החומין וגידיים המלאים דם הנמצאים עוד בכל הגוף אין צריך ליטלם או לחתכן, מפני שהם נאחזים

וכבוכים זה בזה ונגררים דרך הוורידים ונשפכים משם ע"י התיכת הוורידין ויוצא דרך שם הדם הנמצא בכל שאר החוטין והגידין שבכל הגוף, מטא"כ חוטי דידא ודלועא שאין נגררים דרך הוורידים ואין להדם שבהם מעבר להוורידים לכן יצאו מן הכלל להתכם או ליטלם, מ"מ יש מנהגים שונים בכל אתר ואתר שנוטלין ומסירים שאר החוטין חוץ מאלו שהזכרנו משום יתרון הכשר, ואין לעזוב את מנהגם, כי מנהג ישראל תורה הוא.

כ'

נאך פיעל אנדערע בלוט-אדערן זענען אנגעוועבט אין די פלייש, וואס זענען נישט דערמאנט דאס מען דארף זיי ארויסנעמען, ווייל די אלע יעניגע אדערן זענען פערצווייגט איבערן גאנצען גוף און פעראייניגען זיך מיט די האלז-אדערן, אבער ווייל די וורידין (האלז-אדערן) ווערען ביים שעכטען דורכגעשניטען, ווערט שוין דאס בלוט פון די אלע צווייגעלעך פון גוף אבגערייניגט און דאס בלוט גיסט זיך ארויס דורך די וורידין (האלז-אדערן), נאך עס בלייבט נאך די דערמאנהטע אדערן, וועלכע זענען נישט פעראייניגט מיט האלז-אדערן, אבער דאך איז דא מנהגים און פערשיידענע מקומות, דאס מען זוכט אויף ארויסצונעמען מעהר אדערן, ווי די וואס מיר האבען דערמאנט, די מנהגים זענען בעגרנדעט אויף דעות פון ראשונים, דעריבער דארף מען זיך בעציהען צו די מנהגים מיט גרויס אכטונג.

XX

There are other blood vessels inbedded in the meat that had not been mentioned in the previous paragraphs. These veins are spread all over the body and are connected with the jogular vein. Since, as a result of the slaughter, the latter is cut, the blood of the smaller veins that are branched off from the main artery is also poured out. The veins that were specified in the beginning of this treatise are not connected with the jogular vein.

However, in certain areas where Jews live it is customary to remove these half veins too. This custom follows the opinion of certain post-Talmudic authorities and it should be given wholehearted recognition.

כ"א

לא יניח את הבשר כשר בבית-המטבחים שהוא מחויב לעיר והמפתח של המטבחים ביד השומר אינו יהודי, כ"א שיעשה לפחות איזה סימן על הבשר או שיחזומו בחותמו ואם לא חתם ולא עשה שום סימן יעשה שאלת חכם (יו"ד סי' קי"ח א').

כ"א

דער בומשער דארף נישט איבערלאזען די בשר-כשר אין שעכטהויז, ווען די שליסעל פון שעכטהויז בלייבען ביים שומר וואס איז א גוי, סיידען דאס פלייש זאל זיין מיט זיין חתימה געזיגעלט, אדער ער האט פערצייכענט א סימן אויף יעדען אבגעמילטען חלק פלייש, אויב ער האט נישט גע'חתמה'ט און נישט קיין צייכען געמאכט דארף ער מאכען א שאלת חכם.

XXI

If the butcher leaves the kosher meat in the slaughter house while the latter's keys are with the non-Jew watchman, he, the butcher, must put his seal or any other mark on each separate piece of meat. If he has not left his seal or other sign on the meat which was left in the slaughter house, he should consult the Rabbi how to proceed in this matter.

כ"ב

אסור למכור בשר טריפה וחלב ודם ושאר אימורין לישראל מומר, ואע"ג שיכול לקנות אצל ישראל אחר דהרי גם השני מזהר ע"ז.

כ"ב

א איד וואָס פיהרט ניט קיין כשר'ה קיך, אָדער אפילו א ישראל מומר, אז זיי קומען קויפען פלייש, מאָר מען זיי נישט פערקויפען די בשר טריפה, נאָר כשר'ה, ווייל מען איז עובר אויף „לפני עור לא תתן מכשול“.

XXII

It is unlawful for the butcher to sell non-kòsher meat to a Jew even though the former knows that the customer does not observe the dietary laws or that he is an apostate. The loss of money resulting from such a conduct should not have sway with the butcher when it concerns the laws of kashruth. The injunction: "Thou shalt not put a stumbling block before a blind man" should be the butcher's guide.

כ"ג

בל ישחה הבשר ג' ימים מעל"ע מבלי מליחה, ואפילו אין דעתו לבשל את הבשר שהוא כ"א לצלותו, מ"מ אסור פן ישכח ויבשלנו ע"י מליחה. ואם א"א לו למכור הבשר קודם ג' ימים מעל"ע. אזי ישרה את הבשר במים בתוך שיעור ג' ימים, ואז יוכל להשחות מזמן השרית, עוד ג' ימים מעל"ע פחות חצי שעה. אם חתך מן הבשר הזה לאחר השרית אזי צריך הוא לשרות את הבשר מחדש.

כ"ג

דער בומשער דארף זעהן צו פערקויפען דאס פלייש אין די ערשטע 3 מעת-לעת פון דער מינוט פון שחיטה, עס זאל ניט ווערען עובר — ווייל דערנאך קען מען דאס פלייש נאר ברעמען אזוי ווי מען ברעמט לעבער, אבער זאלצען העלפט שוין ניט אזוי ווי אנדער פלייש, אויב ער קען דאס פלייש ניט פארקויפען, אין 3 מעת-לעת, זאל ער דאס פלייש איבערשווענקען בעפאר עס ענדיגט זיך די 3 מעת-לעת, וועט ער דערנאך קענען האלמען דאס פלייש ווידער 3 מעל"ע ווייניגער א האלבען שטונדע פון דער צייט וואס ער האט אבגעשווענקט דאס פלייש. אין פאל ער האט נאך דעם אבשווענקען דאס פלייש, אבגעשנימען דערפון א שטיקל, דארף מען דאס פלייש נאכאמאל אבשווינקען אדער אבוויקען.

XXIII

It is incumbent upon the butcher to sell the meat in the first three days after the slaughter of the animal. After that period the meat can be used only for roasting, and not for cooking. Designating the meat left after three days that it is good only for roasting will not do, for there is always the danger of the butcher selling it, by mistake, for cooking purposes.

If he can't sell the meat within three days he should wash it before the expiration of the three days. Then the meat can stay another three days. In case he cuts off a piece after washing the meat, he should subject the separate piece to another washing.

כ"ד

הבשר הנמחן במכונה היטיב אם לא הודח ונמלח קודם המחינה יעשה ע"ז שאלת חכם אם מותר באכילה ע"י בישול, ולכן כל ימחון הקצב את הבשר מרם שידיח וימלח כדין.

כ"ד

די געמאָהלענע פלייש וואָס פערקויפט זיך אין פלייש-סמאָר דאַרף דער קצב פרייהער פאַרן מאָהלען כשר מאַכען (אויסזאַלצען) און דערנאָך קען ער דאָס צימאָהלען, אויב ער האָט דאָס נישט געמאָן דאַרף ער פּרעגען אַ שאלז אַ רב ווי מכשיר זיין דאָס פלייש.

XXIV

With regards to chopped meat sold in the butcher shop, the butcher should salt the meat before grinding it. If he has forgotten to salt the meat before grinding he should consult the rabbi how to make the meat kosher before selling it.

כ"ה

העצמות שיש בהן מוח צריכין מליחה כדין, ולכן גם העצמות לא ישהה יותר משלשה מעל"ע.

כ"ה

די ביינער וואָס עס איז אין זיי דאָ מוח, דאַרף דער בוששער אויך אַבְהימען פון עובר זמן, ווייל דאָס דאַרף אויך האַכען מליחה.

XXV

The bones that are in the brains also have to be salted, therefore the butcher should observe the time limit of three days. -

כ"ן

בזמן הקור לא מהני הדחת הבשר במים הקרים (עיון פת"ש סי' ס"ט סעיף א' שהעתיק מדברי הב"י) שמטרישים את הבשר, וצריך להפיג את צנתן ע"י האור או לפחות שיעמדו בכית-החורף החם עד שתפיג צנתן מעט. והקצב ישדח את הבשר במקולין בחורף במים הקרים העומדים במקולין יעשה שאלת חכם. כמו"כ יזהר שלא ידח את הבשר של המקולין בימות החורף בשעה שהבשר קרוש אפילו במים שהופג צנתן, ואם עכו' ועשה את ההדחה בהיות הבשר קרוש בל ישהה את הבשר ההוא עד שלשה מעת לעת מהשחיטה ויעשה ע"ז שאלת חכם.

כ"ן

די פלייש פון סמאר וואס דער קצב (בוטשער) וואשט אָפּ, כדי עס זאל נישט עובר זמן ווערען, דארף ער אַכטונג געבען אז די פלייש זאל נישט זיין געפרוירען, און די וואסער וואס ער וואשט די פלייש אין זיי, זאל נישט זיין קעלמער ווי הויז-וואסער. אין פאל אויב ער האט אַכגעווייקט אין וואסער וואס איז געשמאַנען אויפ'ן פראַסמ, אָדער אז די פלייש איז געווען אין סמאר געפרוירען זאל מען מאַכען אַ שאלת חכם.

XXVI

The butcher should see that meat he washes at the expiration of three days (See paragraph XXIII) should not be frozen, and the water he uses for washing the meat should be of house water temperature. In the event the water has been outside at a freezing temperature, or the meat froze in the frigidaire, the butcher should consult the Rabbi how to proceed in this matter.

כ"ז

מי שמקפיד שלא לאכול מבהמה שהורה בה חכם או מהיתר מיעוק הסירכות והקצב יודע בו שהוא נוהג בזה איסור, לא יתן לו מבשר שהוא (עיי' יו"ד קי"ט סעיף ז') וכש"כ אם הקונה שואל ע"ז שלא ימעה אותו ואע"פ שזוהו הקונה אינו אלא תוספת זחירות ויתרון הכשר בעלמא, מ"מ הקצב המטעה אותו בזה עובר על לפני עור מדאורייתא (עיי' החינוך מצוה רל"ב, ועיי' בקובץ המנחה שם מה שהביא מתוס' ע"ז כ"ב, א').

כ"ח

דעם וואס ער ווייסט, דאס ער נוצט פלייש נאָר די וואָס איז „גלאַט-כשר" (דאָס הייסט אזאָ בהמה וואָס זי האָט נישט געהאַט קיין סירכא, און עס איז נישט געווען קיין שאלה אויף איהר כשרות) איז אסור איהם צו געבן די פלייש וואָס איז ניט „גלאַט-כשר" אין פאל דער יעניגער פרעגט ביי איהם, איז געוויס נאָך פיעל גרעסער דער איסור וואָס ער נארט איהם, און איז איהם מכשיל, אַבוואָהל דאָס די פלייש איז דאָך כשר, דאָך איז דער בוטשער עובר אויף לפני עור לא תתן מכשול, מן התורה.

XXVII

If the butcher has a customer who is very strict to eat only the kind of meat whose kashruth propriety has not been in question; i. e., no adhesion (*sirche*) has been found on the lungs of the animal, the butcher must not play on the customer's unawareness and sell him meat that did have an adhesion, even though the meat passed the inspection of the Rabbi as kosher meat. Otherwise, the butcher is guilty of misleading his fellow-men, which is a grave sin.

כ"ח

כל הכלים הנצרכים להקצב בעסק הבשר יהי' לו שניים, קופיץ, סכין, שלחן, כף המאזנים, סדן שמקצב עליו בשר, והכלי ששורה בו חלבים, יהי' לו אחד שמייוחד לבשר כשר, והשני לחלב ובשר האסורים, מפני שלרוב ההשתמשות א"א שלא ידבק מן החלב להשומן, ומבשר האסור לבשר הכשר. וכ"כ צריך להיות לו שני רחיים מיוחדים.

כ"ח

דער בוטשער דארף זיך איינשאפען צו חלב בעזונדערע כלים, און בשר-כשר בעזונדערע, ער דארף האלמען 2 וואג-שאַל, 2 מעסער, 2 פלייש-העק, 2 טישען, 2 פלייש-מילעכלעך, און זאַל קיינמאַל ניט צוזאַמענמישען די 2 מיני כלים ביים געברויך.

XXVIII

The butcher should secure himself two separate sets of utensils and receptacles such a knives, cleavers, meat grinders, tables, scales etc. for the kosher and non-kosher meat respectively. He should never mixed up these two sets.

כ"ט

מפני שכאן באַמעריקא נהגים הקצבים (בוטשערס) לעשות הניקור מגידי הדם וחלב בעת שהקונה עומד ובא לקנות הבשר — מאוד צריך לדעת להבין ולהכיר הגידי דם והחלב מה שצריך להפריד מהבשר וג"כ צריך לדעת להבחין בין חלב האסור לשומן המותר — וכדי שלא יבא ע"י מהירות וזעשיי' לידי פשיעה ח"ו.

כ"ט

ווייל דא אין אַמעריקא מאַכען די בוטשערס דעם ניקור (ריי-ניגען) פון די בלוט-אַדערן און חלב, אין דער צייט וואָס דער קאַסטימער

שטייט און ווארט פארן פלייש — דארף דער בוטשער זעהר גוט וויסען צו דערקענען די בלוט-אדערן און חלב וואס מען דארף אברייניגען פון פלייש. אויך דארף ער וויסען צו מאכען א צווישען-שייד פון חלב וואס איז אסור און שומן (פעטץ) וואס איז מותר, כדי דורך דעם וואס ער מאכט די ניקור שנעל זאל ער ח"ו ניט קומען צו קיין איסור און איבערלאזען אין פלייש וואס מען טאג ניט.

XXIX

Because here in America the butchers are porging the meat while the customer is waiting for his order — it is therefore important for the butcher to be able to recognize the blood-veins and fats that have to be removed from the meat. The butcher should also know the difference between kosher and non-kosher fats, in order that non-kosher fats should not be left over in the meat.

באם שכחו ומלחו הגבשר טרם נעשה בו הניקור יעשו שאלת חכם.

אין פאל מען האט דאס פלייש אויסגעזאלצען בעפאר עס איז געווארען געטרייבערט זאל מען זיך ווענדען צו א מורה הוראה.

In case the meat was salted before it was porged a rabbi should be consulted.

צריכים להיות נזהרים בבשר [עפ"י רוב משורים] שמכניסים לבתי חרושת לנקניקים אחרי שמוכאים שמה מובדל מהעצמות וקשה להכיר בהם הגידים והחלב ע"כ ד"ו מבקש זהירות ודיוק גדול מאת המנקרים.

מען דארף וויסען דאס די פליישען וועלכע מען באנוצט אין די פאבריקען פאר ווארשנו זענען מייסמענס פון שטיר זכר פלייש נאכדעם ווען זיי קומען אריין אויסגעשעהלט זענען די אדערען אין חלב שווער צו דערקענען מויען די מנקרים גענוי דערויף אויפמערקזאם צו זיין.

In the provision factories specializing in boneless bull meat, special care should be taken at cleansing to see that all the veins

and fat are removed. Especially in view of the fact that it is difficult to tell veins from the meat as both are red.

אויף דעם מענדערליין ליגט א דיקע הויט פון ביידע זיימען דאס איז חלב און עס מוז אראַבגעצויגען ווערען. ביים ברעג אין דער לענג זאל דאס ווייסע הויט אראַבשניידען וועט די הויט לייכט אַרונטערקומען.

On the tenderloin there is a thick skin on both sides, this is fats and must be removed. At the edge in the length the white skin should be cut off to make it easy for the skin to come off.

ביים קויפען פלייש איז ניט גענוג ווען מען זעהט אין בושער סמאר אַ סיין „בשר כשר“, נור מען מוז וויסען אויב עס איז אַנגעשמעלט אַ פערלעסליכער „משגיח“.

When buying meat, it is not enough that you see a “kosher meat” sign, but you must know whether it is under proper supervision.

Omission — The following paragraphs belong to paragraph III Page 14.

Take out from each side of the tongue two veins — one red, the other white. The one, on the top, is visible to the eye, while the other one is imbedded in the flesh, near the windpipe.

If you want to eat the brain, you must remove the top skin first, as the latter contains fat and is, therefore, forbidden to eat.

Dipping the brain in cold water will render the removal of its skin easier.

די טרימינגס אין די פראַוויזשין פעקטאָריעס מוז מען שטארק בודק זיין, ווייל דאָרט קומט זעהר אַפּט פאַר חלב שטיקלעך און אויך דם אַדערן.

The trimmings in the provision factories should also undergo a thorough inspection to see that no veins remain there.

5

קצת ראשי דינים מעניני מליחה

א'. קודם שמולחין הבשר, שורין אותו במים לערך חצי שעה, וצריך שהמים יכסה כל הבשר.

ב'. לאחר שנשרה הבשר צריך להטיף ממנו המים כדי שלא ימס המלח מן המים, וצריך לפזר המלח בכל הצדדים שלא ישאר שום מקום בלי מלח, ויהא הבשר מונח במלחו שיעור שעה.

ג'. לא יהי' המלח לא דק מאוד כקמח כדי שלא ימס מהר, וג"כ לא עב מאוד שאז יפול מעל הבשר רק יהי' בינוני.

ד'. הבשר במלחו צריך להניח באופן שיכול הדם לזוב היטב, כגון על סל עם נקבים או על דף ואז יהי' מונה משופע כדי שיזוב היטב.

ה'. לאחר זמן המליחה צריך להדיח הבשר ג' פעמים כדי שלא ישאר שום דם עליו. וכלי המיוחד לשריית הבשר אין להשתמש בו תשמיש אחר של מאכל.

ו'. בימי החורף אבו הבשר נקרר (געפרוירען) צריך להניחו עד שתפיג צנתו ואח"כ למלחו.

ז'. העוף קודם מליחה צריך לחתכו לשניים או לעשות חלל גדול בכדי שיהי' אפשר למלחו כראוי, ומקום החתך יהי' מונח למטה בשעת מליחה.

ח'. הדקין (קישקעס) צריך למלוח בצד החיצון מקום שהשומן מונח.

ט'. בצים שמוצאים בתוך המעים בעופות צריך למלחו.

אייניגע דינים וועגען זאלצען

א'. בעפאר מ'זאלצט אויס דאס פלייש, דארף מען דאס ווייקען א האלבע שעה אין וואסער, דאס וואסער דארף דאס פלייש אין גאנצען פערדעקן.

ב'. נאכ'ן ווייקען דאס פלייש, דארף מען דאס וואסער לאזען ארונטער-טראפען, בכדי דאס וואסער זאל דאס זאלץ ניט אויפלאזען. דאס זאלץ דארף בעדעקן דאס גאנצע פלייש עס זאל גארניט בלייבען אן זאלץ, און דאס פלייש דארף שמיין אזוי א שעה.

ג'. דאס זאלץ זאל ניט זיין צו דין ווי מעהל, עס זאל ניט שנעל צוגיין, און אויך ניט צו דיק עס זאל ניט ארונטערפאלען פון פלייש, נאר א מיטעל קוואליטעט.

ד'. בשעת דאס פלייש ליגט אויסגעזאלצען, דארף דאס אזוי ליגען אז דאס בלוט זאל לייכט קענען ארונטער רינען, אדער אויף א לעכערדיגען זאלץ-קארב, אדער א ברעט וואס זאל ליגען געבויגען עס זאל לייכט אברייגען דאס בלוט.

ה'. נאכ'ן אויסזאלצען דארף מען דאס פלייש 3 מאהל אבגימען עס זאל גאר קיין בלוט ניט איבערבלייבען. די כלים וואס ווערן גענוצט צום כשר מאכן קען מען ניט נוצן צו אנדערע כשר'ע צוועקען.

ו'. אין ווינטער אויב דאס פלייש איז געפרוירען דארף מען דאס פלייש אויפלאזען בעפאר אויסזאלצען, מען דארף אבער ניט דורך הייסע וואסער אויפלאזען.

ז'. משיקען מוז ווערן צושנימען אין צווייען בעפאר אויס-זאלצען, אין צייט פון אויסזאלצען זאל ליגען דאס פלייש מיט'ן שניט ארונטער.

ח'. די קישקעס (דיקע ווארשט) דארף ווערן אויסגעזאלצען מיט'ן אויסנווענדיגען זייט וואו דאס פעטץ ליגט.

ט'. אייער וואס מ'געפינט אין משיקען דארף ווערן אויס-געזאלצען.

A FEW POINTS PERTAINING TO SALTING MEAT

- 1) Before salting, the meat should be soaked in water half an hour, and the water has got to cover the meat entirely.
- 2) After soaking the meat in water, the latter should be given a chance to drip down completely before salting; lest the water should dissolve the salt. The salt should cover the meat from all sides, leaving no spot unsalted. The meat has got to stay in salt a full hour.
- 3) The salt must be of a medium quality. Too thin salt will melt too quickly; too thick salt will slide off the meat.
- 4) Put the meat, after salting, either on a board in a slanting attitude; or on a perforated "salt basket"; in either case the blood will easily trickle down.
- 5) Rinse the meat three times after salting to prevent any trace of blood remaining on the meat. The utensils that are used for purifying the meat are not to be used for any other purpose where purity of food is to be observed.
- 6) If the meat is frozen it should be defrosted before salting it.
- 7) A chicken must be cut in two halves before salting. During the time of salting, the meat should lie cut down.
- 8) The guts should be salted with the entrails outside where the fat lies.
- 9) Eggs found in the chicken should be salted.

א דער שטריך וואס ציהט זיך פון „א“ ביז צו ענדע, צייגט די גרענעץ פון דעם טריפה הויט. צווישען צייכען „א“ און „ב“ — צווישען די ביידע שטריכען איז די פעטס כשר. צווישען די שטריכען „ב“ און „ג“ די רויט-פלייש איז אויך כשר. פון „ג“ וואו דער שטריך געהט, פונקט נעבען די רויט-פלייש, דארט אונטער דעם עור-הלבן דארף מען רייניגען פון די הלב ביז צו ענדע די פלאנקען. דאביי שנייד ארויס דעם וויסען בינדעל, ער זאל גארנישט בולט זיין פון די פלייש. ה ציה ארויס דעם אדער וואס איז געפארט פון צוויי הויב אן צו ציהען פון דער זייט פון האלז — ווי עס צייכענט דער אות „ה“. ו צייכענט דעם ברעג פון דעם קרום פון די פלאנקען, אדער די טריפה-הויט, וועלכעס מוז אראפ-געצויגען ווערען פון די פלאנקען.

Right side after porging

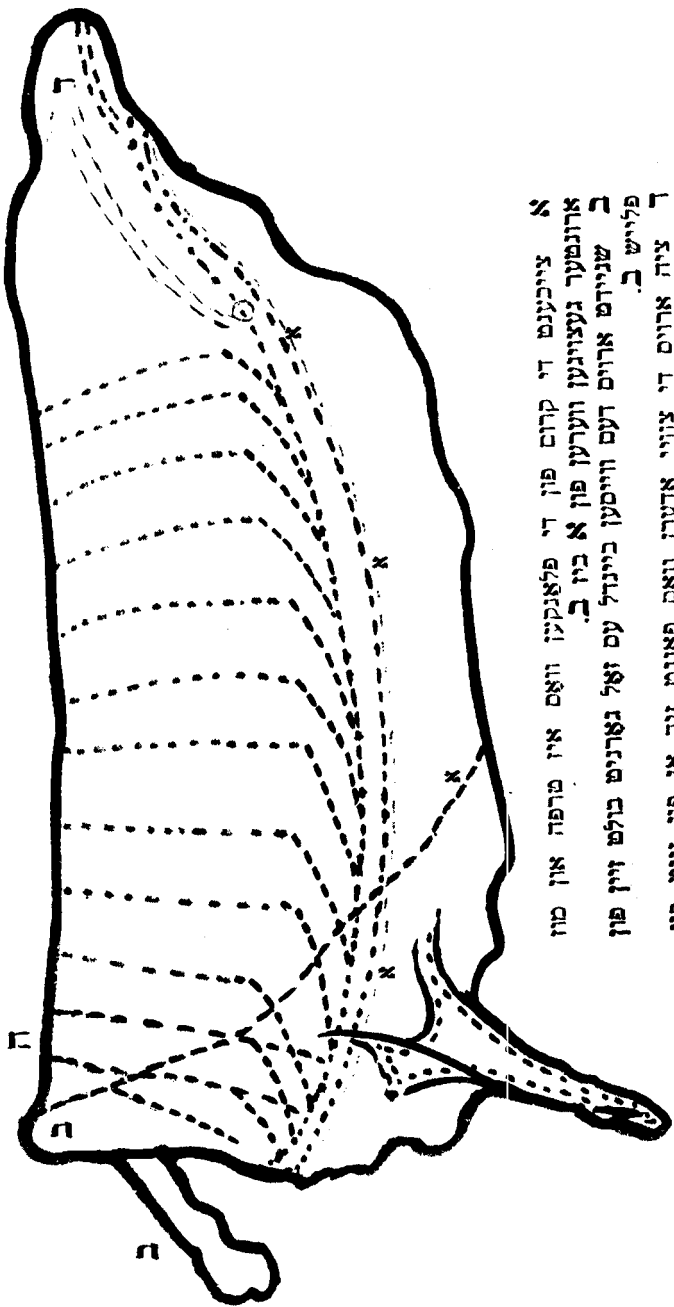
דופן הימני כשהוא מנוקב

Left side before porging

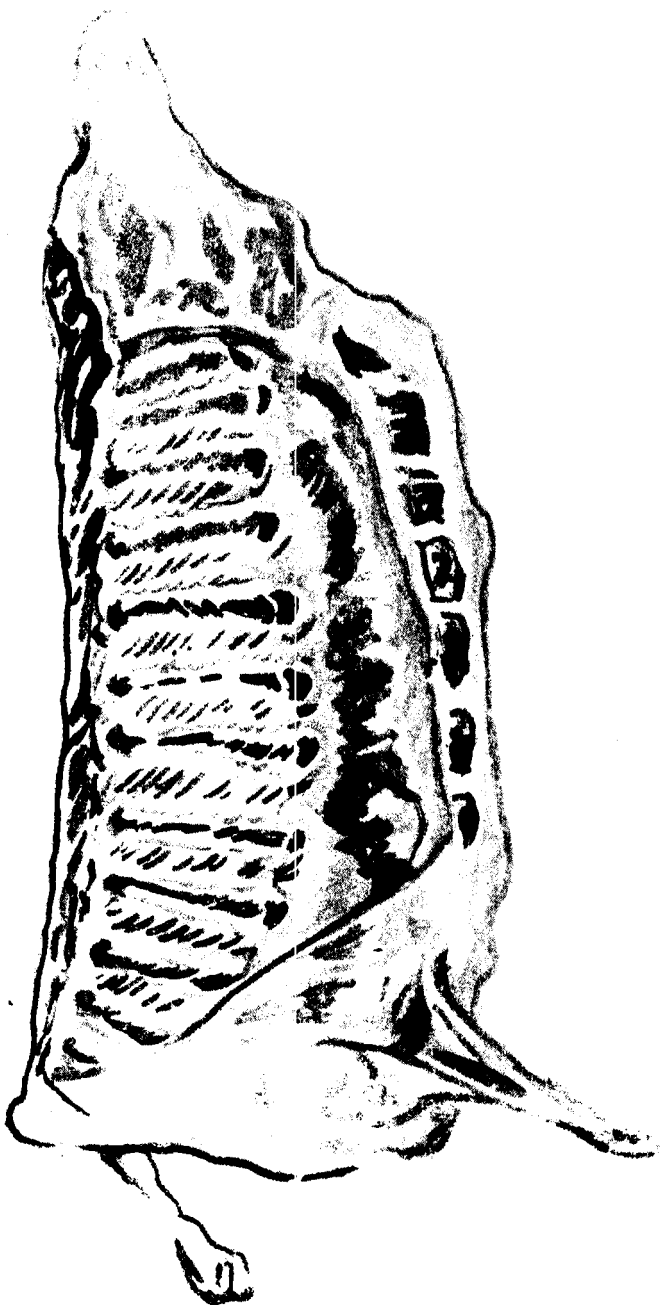
דופן השמאלי קודם וזניקור

The line extending from א to the end shows the edge of the forbidden skin. The fat between א and the lines ב is kosher. The red meat between the lines ב-ג is also kosher. From line ג along the red meat the fat should be removed up to the end of the flank. ו Signifies the forbidden skin that has to be removed from the flanks.

א צייכענט די קרום פון די פלאנקען וואס איז מרפה און מוז
 ארומבער געצויגען ווערען פון א ביי ב.
 ב שניידט ארום דעם וויסען בינגל עס זאל גארניש בולט זיין פון
 פלייש ב.
 ד ציה ארום די צוויי אדערן וואס פאנגט זיך אן פון זייט פון
 דעם האלז ווי געצויכענט מיט אונט ד זיך אין ספר סימן ג.
 ה ציה ארום די אדערן וואס זיינען אין די לעצטע 8 צלעות 10-11-12
 בינגער געצויכענט מיט אונט ה.
 ו ביי די פלאנקען לינגען ביידע אדערן אויפ'ן רויט פלייש איינס נעבן
 אנדערן, עס איז גוט צו דערקענען ב.

Designates the membrane of the flanks to be removed from N to J
Pull out the veins as designated by the letter T up to
Pull out the two veins as designated by the letter H
At the flanks there are two veins on the red meat one near the other.
It is easy to recognize them.

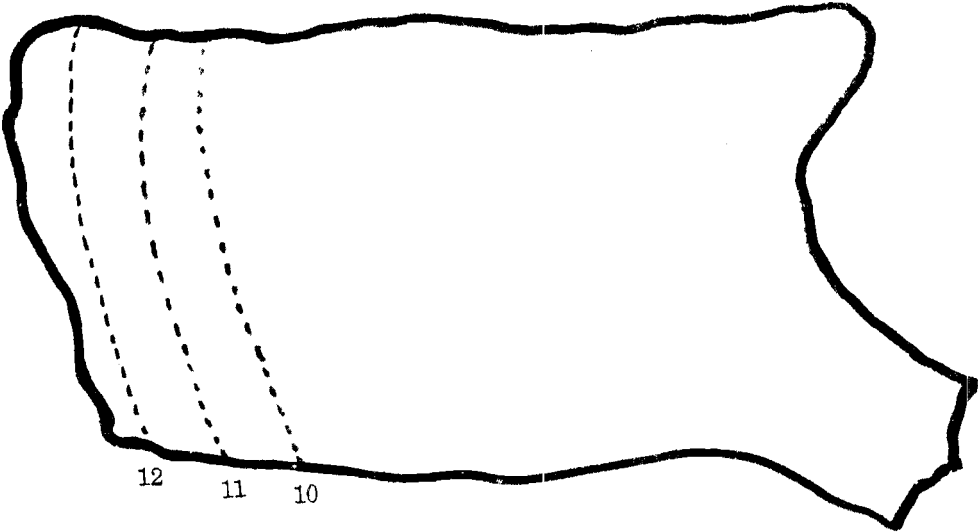
צורת הרופן שהוכר ממנו הכתה (פלאנקען)

א—א די צוויי גידים ביי דעם חזה: איינער א רויטער און דער צווייטער ווייס.
ב די צוויי גידים ביי דעם גארגעל.

- א The two veins at the breast: One red and the other one white.
ב The two veins at the gullet.

שנייד ארויס די 3 אדערן פון שמאלען זייט

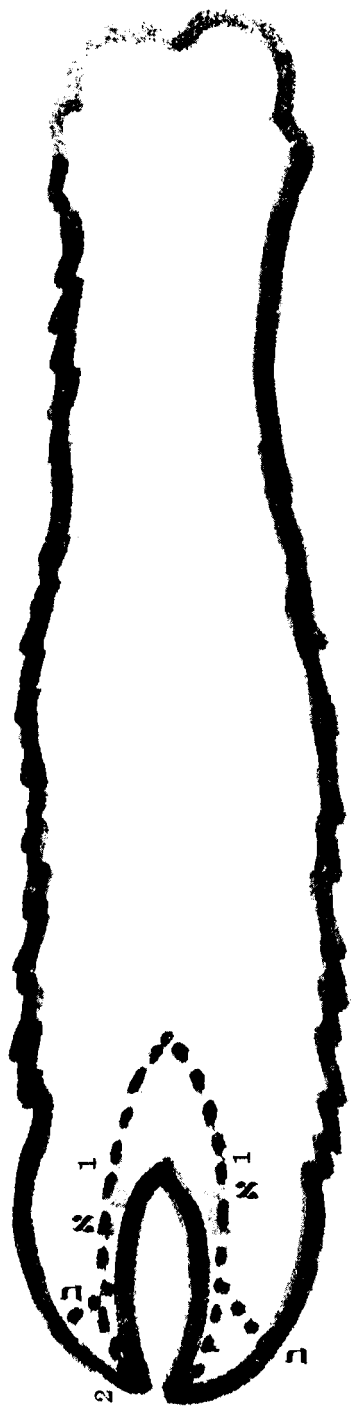

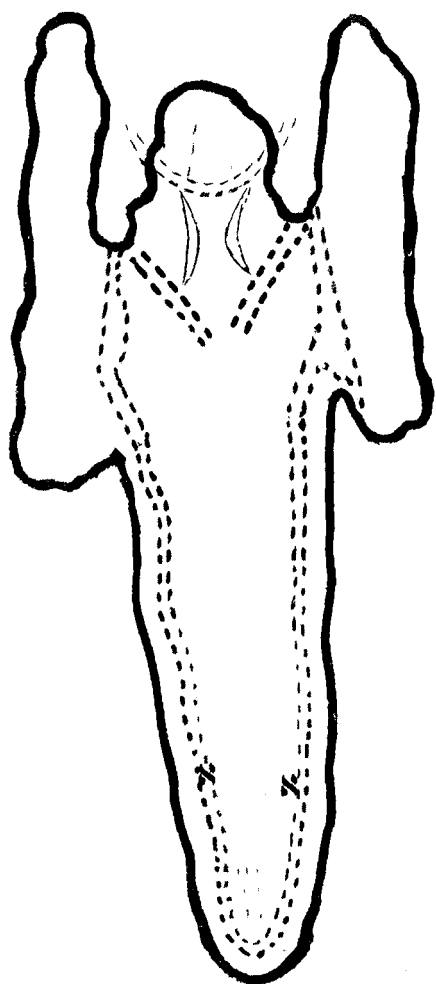
ה א

שנידט ארוים דעם שומן פון צווישען די נעגל פאר'ן כשר מאכען.
העקט ארוםער די נעגל ווי געצייכענעם.

1) Cut out the fat between the paws before salting.

2) Cut off the nails as shown.

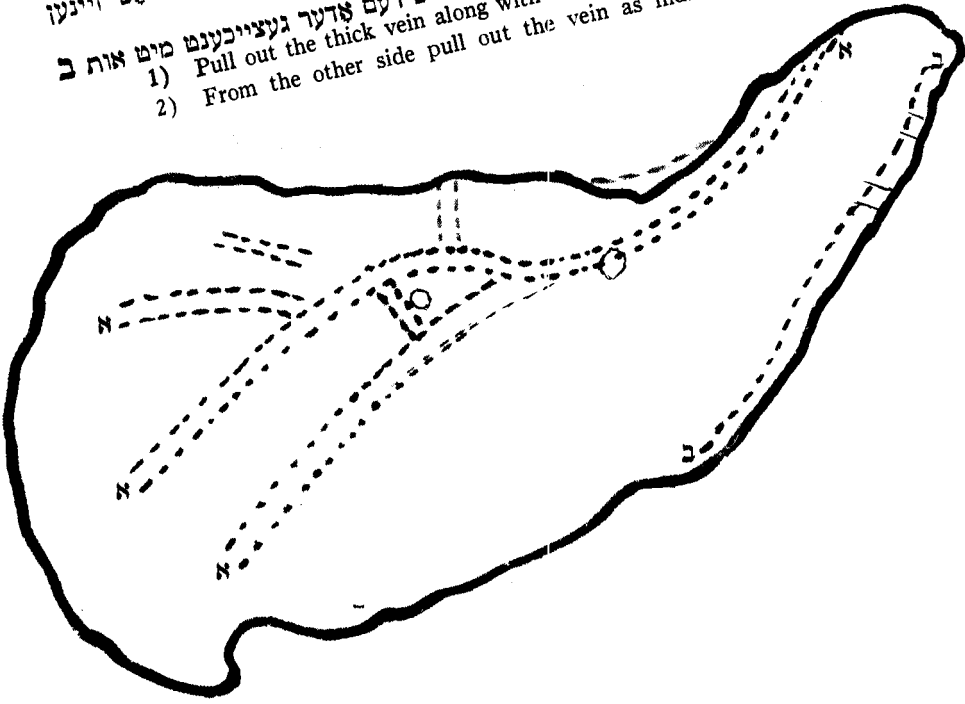
א ציה ארוים די אדערן פון צונג לויט צייכענונג אוח א
 ב אויך שניידט ארוים די טריפה ביינדלעך אין דעם צעפעל ווי
 געשריבען אין ספר סימן ג'

- 1) Pull out the veins of the tongue according to the drawing.
- 2) Cut out the forbidden bones and the tassel as stated in Sec. III.

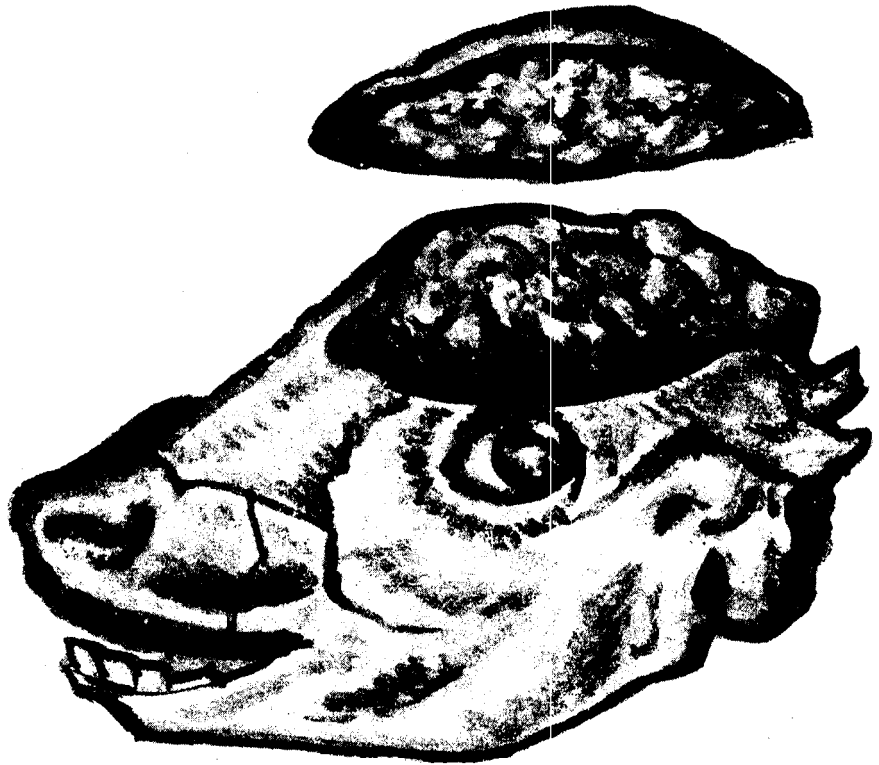

ציה ארוים דעם גראכען אדער מיט די אלע אדערן וואס זיינען מיט דעם צוזאמען געוועהם.
ב פון צווייטען זייט ציה אויך ארוים דעם אדער געצייכענמ מיט אות ב

1) Pull out the thick vein along with the other smaller veins attached to it
2) From the other side pull out the vein as indicated by letter ב

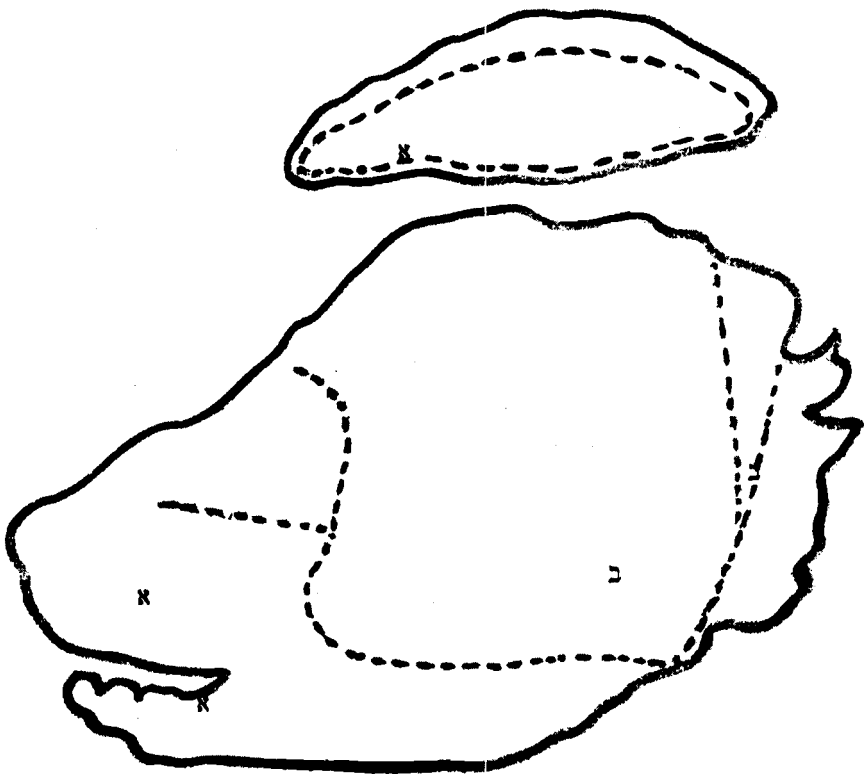
הראש
קרומ של מוח

ציה ארום די אדערן איינעם פון איין זייט באק און פון צווייטען באק,
דעם צווייטען אדער זיי געצייכענע פון א ביז ב

Pull out the veins one from one side of the jaw and another one
from the other side shown in 2-A.

THE HEAD

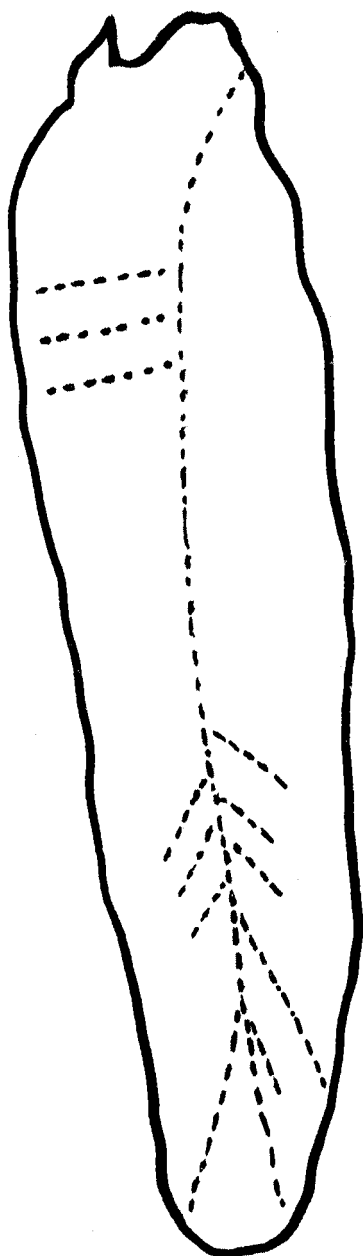

נעמט ארונטער דעם קרום של מוח לויטן דין געשריבען אין סעיף ג'
אין ספר.

If you want to eat the brain, you must remove the top skin first, as the latter contains fat and is, therefore, forbidden to eat.
Dipping the brain in cold water will render the removal of its skin easier.

SPLEEN

מחול

ציה אראפ דעם קרום און ציה אויך ארויס די אדערן גענוי ווי
געשריבן אין ספר סימן י"ג.
Remove the membrane and the vein, exactly as it is stated in
Paragraph XIII in the book.

הרב ש. מלין.

תורת הנקור השלם

בחלק הפנים, האחורי, ואברים הפנימיים עם ציורים

*

מהדורה שניה.

ביליסטוק, התרצ"ו.

„Torat hanikur haszolem“

t. j. Traktat praktyczny metodycznego wyżyłowania mięsa
przedniego i zadnego według uboju rytualnego

Autor: **Rabin S. MALIN** członek rabinatu w Białymstoku

BIAŁYSTOK 1936.

“

Białystok, ul. Jurowiecka 32.

Tejrath hanicoor hasoleym,
i, e, science of plucking the veins of kosher meat
the front and back parts illustrated
Rabbi S. MALIN (member of the Rabinat, Bialystok)

Copyright by Rabbi S. Malin, Bialystok

ה ב ר ת ת ו ר ה .

לידידי הנכבד, עסקן ופעיל למעשה הצדקה והחסד בעירנו אינוש. הירץ
ניימארק שנתן מכספו לטובת הרפסת ספרי זה, התוצאה הראשונה, מביע אני
לו את תודתי החמה וברכתי וזנאמנה בכל עניניו לטובה. המחבר.

ס פ ר

תורת הנקור השלם

ספר שמושי-מקצוע ל'מורי-הוראה, שוחטים ומנקרים
 כולל דיני הנקור בחלקי הפנים האחורים ואברים הפנימיים של הבהמה
 עם ציוריו, מוחשיים, מאלפים

— מאת —

הרב ש. מאליץ, חבר לוועד הרבנים בביליסטוק.

ביליסטוק, התרע"ו.

הסכמת הרב הגאון הגדול האב"ד ברובלין זצ"ל.

איקלע לאתדין הרב וגאון המפורסם החו"ב בחדרי תורה כש"ת מו"ה שאול שמחה מאלין מו"י בבייליסטאק בהגאון וכ"ו מוה"ר יוסף שרגא זצ"ל שהי' ראב"ד בבריסק ובידו חיבור טהרה אשר יקבנו בשם „תורת הנקור השלם“ בצירוף חד"ת ושאלות ותשובות, ונכלל בו כל דיני ניקור חלק הפנים חלק אחורים ויתר האברים עם ציורים לכל חלקי הניקור.

וכאשר שמתי עין עיוני בו הפיק ממני רצון כי ספר כזה הוא דבר געתו מה טוב להרגיל לכל בעלי הוראה שיהיו בקיאים בניקור לא רק להלכה אך גם למעשה.

והי' לי עם הרה"ג המחבר הנ"ל מו"מ בענינים שונים להלכה ולמעשה ומצאתיו לת"ח גדול מובהק ומלא דבר ד' זו הלכה, ולכן ידי תכון עמו להוציא חיבורו לאור להפיצו ביעקב ולחלקו בישראל וד' יהי' בעזרו להפיץ מעיני תורתו וחכמתו חוצה וקרנו תרום בכבוד, וכל התומכים והמסייעים בידו יתברכו בכל טוב מארון הברכות.

הכותב למען כבוד התורה ולומדי, רובלין ג' ו' מנ"א תרפ"ה לפ"ק.

אליהו קלאצקינ אב"ד דפה.

מכתב מכבוד הרב זגאון הגדול הגדול המפורסם ר' יהודה לייב פיינ שליט"א האב"ד דסלאנים.

בע"ה סלונים ד' בה"ג ל"ז למב"י, תרפ"ו.

לכבוד ידידי הרב זגאון הגדול, שמו נודע בשערים

ר' שמחה מאלין שליט"א מו"צ דביאליסטאק.

אחדש כתר"ה בזוהבה רבה.

קבלתי הקונטרסים מספרו שהוא מדפיס כעת, תורת הנקור השלם ודבר גדול הוא עושה כתר"ה בזה ותוצלת גדולה יביא בזה בעולם ההוראה כי כל ענין זה של נקור חלק האחורים הוא כדבר הסמוי מן עין המורים ומעטים המורים היודעים וגם היודעים יודעים אך מעט. ולכן ענין נקור חלק האחורים הוא כדבר סוד המסור ביד המנקהים המוסרים בקבלה עפ"י רוב מאבות לבנים ורובם אינם יודעים ספר כלל.

והענין הזה אין עליו שום בקורת מן הרבנים המורים ובדבר הסמוי מן העין כזה אין הברכה מצויה בו כלל וכלל, ובלי שום ספק שבמשך הימים נשתבש הענין ואשתבש מנקרי בשר.

ועתה בספרו ובהצירות יוצר אור גדול על כל הענין הזה וקרע חלונות

בבית האופל הזה להראות נגעיו, מומיו וחסרונותיו ובלי שום ספק יועיל הרבה

להרים מכשול ותקלות עצומות וד' יהיה בעזרו לבצע את אשר החיל וימהר

ויחיש מעשהו כי הוא תועלת הרבים, ואבקשו כאשר יוגמר בעז"ה ישלחהו

תיכף אלי. והנה על דבר הסופר שאומר שמתירים פה להסיר השמות על ידי

פת רכה אנכי לא התרתי זה ולא אאמין ששום מורה התיר כזאת ולדעתי היא

מחיקת השם גמור שאסור מן ההורה.

והנה באמת הגדיל מר גאונו לעשות בספרו כן יגדיל ד' חסדו ואמתו

עם כתר"ה וביתו ויוכה ללמוד נמנוחה ומתוך הרחבה ולחדש חידושים ולחבר

חיבורים טובים ומועילים ככרכת ידידו הדש"ת ומברכו בכל טוב.

יהודא לייב פיינ האב"ד דפה.

יתר דברי הרבנים הגאונים שהביעו חות דעתם על דבר ספרי יבאו

המחבר.

בגליון מיוחד.

פתח דבר למהדורה השניה.

בשעה רבה אחריות כזו ליהודי פולין וליהדות כולה, הריני נגש להוציא מחדש את ספרי „תורת הנקור השלם“ שיצא לו כבר מוניטין בעולם ההוראה, וממלא אני בזה רצון רבים ושלמים, שפנו אלי לשם בירור ולבון הענין המסובך של נקור האחורים, כדבר בעתו בשייכות עם החק החדש בנדון השחיטה במדינתנו.

הוספתי במהדורה זו הוספות חשובות במיין ההלכות והזינים, בעיקר הרחבתי בתוצאה הנוכחית את החלק המעשי של משפט הנקור, כל דבר ופרט בפרוטרוט, בדיוק נכון, עפ"י תכנית סיסטמתית, וכפי הנסיונות שקניתי לי בעז"ה במשך העת, שפעיל אני בנידון הניקור באופן שמושי להלכה ולמעשה, גם הכנסתי עוד מספר מסוים של ציורים מוחשיים ומאליפים המקילים על המתלמדים ענין הלימוד הנזכר.

אקוה שספרי זה שנתקבל כבר בתור ספר למוד לבעלי-המקצוע, ירכש לו בתוצאה זו — השניה, כהנה וכהנה, הכרת החוגים המתענינים — והיה זה שכרי!

המחבר

ביליסטוק, התרצ"ו

ה ק ר מ ה.

דרך המחברים בישראל לבא בראש ספריהם בהתנצלות כלפי הצבור לאמור מה ראו על ככה ומה הוגיע אליהם להוציא את חידושיהם לאור, חזיון מעצב הוא לראות את המחבר ובשער ספרו מבקש סליחה מהקוראים הנכבדים כאילו הוא היה החייב וכל בני העולם זכאים וצדיקים. אופיי הוא כי בהעת האחרונה בא שינוי מוחלט בנידון זה, הרבה ממחברי זמננו רואים בכעין זה חלישת הרעת של המחברים הקודמים ולרעתם הסיבה להענוה הנפרזה הזאת היא שפלת ערך התורה בשנים האחרונות שירד כל כך פלאים והשפיע במדה ידועה גם על חוגי הוגי התורה לראות את עצמם נעלבים לגבי ספירות אחרות בעם ולפיכך נזקקים הם לנמוקינו שונים בעד חפצת יצירותיהם הרוחניים, בעד ה—יגדיל תורה ויאדיר.

אמנם קשה למתוח קו בקורת על כמה ממאורות הגדולים שנהגו כך, בלי שום ספק היתה כונתם רצויה, אבל אין לכחד כי הרבה מן האמת נמצא במשפט הזה, בכלל ענין זה דורש לו פרק מיוחד, אשר אין כאן המקום בשבילו. ואולם, איך שהוא, בנוגע לספרי זה אינו זקוק להתנצלות יתירה, באשר אינו סתם ספר פלפולי, רק סוגר מקצוע הכא למלאות חסרון מודגש בהלכה שחסר בה עד הנה ספר שלם, כי מהספיים שנתחברו בזה בשנות החמשים האחרונות ברובם הם רק קטעים קטעים, מלבד זה רוב מחברי ספרי הנקר היו מחוץ וכידוע משתנים שמות חלקי הכשר לפי לשונית המדינות והארצות ואפילו מעיר לעיר, ולא כהרא כתבה למקרא. נוסף לזה לא אגזים אם אומר כי ספרי היא הופעה חרשה ביחוד בשביל הצעירים הבאים בו המקילים על המתלמד ובפרט על המשמשים בהיראה שקשה עליהם ההזדמנות לעמוד על יד הקצב או המנקר, כי לדאבוננו קלישות הידיעה בנקור ביחוד מצדו המעשי והשמושי אצל חוגי בעלי הוראה הביאה לידי זה, שכל ההסתמכות במקצע זה היתה רק על המנקרים לבדם, ועוד יותר בימים האחרונים, בעת שהמנקר מן הטפוס הישן הירא ונחרד כמעט שהוא כחזיון חולף ובמקומו באים מנקרים שאינם דוקא יודעי ספר. נוסף לזה חופש הדת המתרבה בעוה"ר, הלא מרגיש

תורת הנקור השלם

כל רב ומו"ץ בישראל את האחריות הרובצת עליו ובפרט בהעיירות שמנקרים שמה בשר אחרים שצריכים השגחה מיוחדת.

במאמר מיוחד בארתי בכלל את הפרובלימה הזאת, היינו עד כמה אנחנו לקויים בנידון השמוש (פראקטיק) לגבי עמים זולתנו. מה שאצלם לעיקר העיקרים אנחנו מבטלים כל־אחר היד וכדברים של מה בכך. אצלם, למשל, הצעיר שגמר איזה בית ספר יודע סרקו בלמוד ובמעשה, ואצלנו התורני שבִּלָּה רוב שנותיו בישיבה ומתעתד להיות רב ומורה הוראה בישראל יקרה לפעמים אשר לא ראה את צורת הריאה מעודו וכידוע בהלכה זו העיקר הוא השמוש וראיית העין, ומבלי זאת קשה לקלוט את הענינים המסובכים שבה, וככה בקירוב ביתר הלכות טריפות אשר השמוש בהם הוא ענין עיקרי. מהראוי, אפוא להנהיג בישיבותינו את דרך השמוש, ובמאמרי הנזכר ישנו בזה הצעות נכבדות, וכבר התעוררו רבים על זה, וזכן למרות כל הערות האלו נשארו הדברים כקודם קורא במדבר.

אמנם אם בנוגע להוראנו בכלל נחוצים תיקונים, אבל עכ"פ המשמשים בזה הלא יודעים את אשר לנוניהם, הנה משפט הנקור מוזר אפילו להרבה מהרבנים החשובים. הסיבה לזה מפני שכמעט בלתי אפשר ללמוד את הנקור מתוך הספר אלא במראית עין כמבואר ברמ"א (י"ד ס"ה) וללמוד ע"י שמוש עפ"י רוב קשה ההזדמנות בזה, אכן כבר צווחו גדולי האחרונים על התרשלות למוד זה וז"ל הפמ"ג (או"ח, או"ה סדר ב. א.) ובעוה"ר אין לומדין דיני נקור — וראוי לכל מורה אם באפשר לו ללמוד אשרי וטוב לו. ועיין בים של שלמה (פ"ק דחולין) שהאריך ג"כ בדברים כבושים וכן בבית יצחק כתב תוכחת מוסר בזה.

הספר הזה כולל כל חלקי הנקור באופן מתאים מן הצד הלמודי ומן הצד המעשי. מן הצד הלמודי תבאנה בו הרצאות כלליות ופרטיות המקיפות את כל הענינים לפי מקורי הט"ס והפוסקים הראשונים והאחרונים. מן הצד המעשי באים בתוכו הבניות הבנומה וציורים מכל חלקי הבשר ובפרט השייכים להאחרים, אשר מלבד נחיצות וספר כזה בעד העוסקים במלאכה זו נותן מקום גם לבעלי הוראה לרכוש בזמן קצר את טוב הנקור בכדי שיוכלו למלאות את תעודתם ולשים עיין השגחתם בנידון זה.

אמנם איזה שנים לפני הנלחמה נדפס ספר רב טבחיא מהרה"ג דידובנה

זצ"ל ג"כ עם ציורים, אבל הספר ההוא אינו רק על חלק הפנים בלבד, אכן המחבר הבטיח שבדעתו להדפיס גם על חלק אחורים אבל לא זכינו לאורו, נוסף לזה באים בספרי כמה ענינים אשר יש להם ערך רב בעד תורניים ובעלי הוראה כמו שתי התמונות של הבהמה הנאים בראש הספר המשתמשות כמו מפתחות לכמה ענינים במסכתות חול"ן ובכורות והפוסקים בענינים אלו ביחוד משתמש הציור 1 למסכת בכורות, לדוגמא, בכורות ד"ח מאי ריש אר"פ תורא ברא דעינא, או במשנה שם שפתו שנקבה או שנפגמה אר"פ תורא ברא דשיפתיה ועיין ברש"י וברמב"ם (פ"ז מביאו מקדש) והוא שנסדק מזור שלה וקשה המובן אבל לפי הציור שלנו מובן בקל וכאלה רבים. בשייכות לאלה הציורים יבאו בהוספות כללים קצרים בעניני שאלות טריפות שבירת העצמות, ולמען יהיה דבר שוה לכל נפש יבאו הענינים הנחוצים למעשה, משפט הנקור" גם ביהודית כל אלה עושה את ספרי זה לדבר שלם ומשכלל ואפילו בע"ב ימצאו בן ענין לענות.

והוספתי בשלהי הספר חידושים בגפ"ת ואיזה שאלות ותשובות להלכה מהם מה שנדפס בשמי בחוברות לערי תורה, יגד"ת ומאשר אתי בכת"י בשם ספר אור שמחה. אכן נאצלתי לבחור רק קצת מזער ותפשתי מועט תפשתי מפני יוקר ההרפסה כידוע. והעתקתי בסופו פסקי הלכות קצרים מהלכות שחיטה ובדיקה עם תמונת הריאה עפ"י ציוני מספרים ששים במספר כמ"ג בפעם הראשונה בפרשבורג. והם נע"ה תועלת מרובה בעד השו"ב.

והנה זאת למודעי כי ציור אחד או שנים השייכים לחלק הפנים נמצאים גם בספר רב טבחיא, אמנם יתר וציורים הם חדשים ובהרבה יגיעות והוצאות עלו לי. והנה חו"ל פתחו תמיד בכבוד אכסניא, לכן הנני בראש ספרי להאציל ברכה לאנשי עירנו עדת בייליסטוק הנכבדה וביחוד לאוהבי ומכירי אשר אני שוכן בתוכם בחור מו"ץ זה כט"ו שנים ימלא ד' כל מאויהם ומשאלותם בזה ובבא כחפצב ובתוכם גם אני. ואני מתכוון כנגד המברכים אנה ד' שמע שועת עמך, הושע את שארית ישראל, רחם עליהם ועל פליטת סופריהם בכל פרשת העיבור יהיו כל צרכיהם לפניך, ונוכה כלנו יחד בקרוב ובעגלא לחרמת קרן ישראל ותורתו בבנין ארצנו, אכ"ר.

הרב שאול שמחה מאל"ן

בהגאון ר' יוסף שרגא זצ"ל

בהגאון המפורסם בדורו ד' איסר יהודה זצ"ל

שהיה ראב"ד ומד"א פבריסק ענ"ב.

ב"ה, אדל תרפ"ו, בייליסטוק

ב י פ ל י ו ג ר פ י א .

רמב"ם וטור, שו"ע יו"ד, לבוש, דרישה ופרישה, סמ"ע, רמב"ן תשובת הרא"ש זוהר הקדוש, ספר הרנואות להרמב"ם, שבילי אמויה, של"ה, תוי"ט, דברי חמורות, ט"ז, ש"ך פמ"ג, כרתי ופלתי, גודע ביהודה, חתם סופר, שיבת ציון, פתחי תשובה, ד"ת, טהרת אהרן, אהל יצחק, בית יצחק, זבח שמואל, צנת דוד, ראשית בכורים, ערוך השלחן, דברי מלכיאל, רב טבחיא, ספר הנקור, קהלת מנחם, ספר הברית, וזוהר והמצוה למלכ"ם, חפארת ישראל, תורה תמימה, אוצר ישראל, ידיעות הטבע שבתלמוד, עקב רב.

מבוא

כל חלב וכל דם לא תאכלו (ויקרא ג')

חלב: (בארמית תרבא או חלבא) השומן העב והקפוא בגוף הבהמה שנאסר באכילה, התורה אסרה כל חלב שור וכשב ועז (ויקרא ז') וכוי חלבן אסור מספק. החלב האסור הוא החלב הראוי להקרבה על המזבח, כמו החלב אשר על הקרב, חלב שעל חליות (ויקרא שם) ושעל חלבים הם שחייבים עליהם כרת, חלב, שעל הקרב, חלב שעל חליות וחלב שעל הכסלים, ובש"ס (חולין ז') מוזכר „תרבא דקליבוסתא“ (קליבוסת—„הנקא“) „ותרבא דתותי מתגי“, מפני שהם סמוכים לחלב של חליות ושל הכסלים, אסורים איפוא מן התורה וחייבים עליהם כרת. ועוד אסרו חז"ל כמה מיני חלבים וקרומים ואיסורים רק מדברי סופרים.

אסור חלב מדאורייתא הוא תותב קרום ונקלף ושלא יהא בשר חופה אותו ומוציא מכללו השומן המעורב עם הבשר בכל חלק. הגוף שהוא שומן — ומותר.

טעם איסור החלב. הרמב"ם מסביר מפני שהוא (החלב) טוליד דם קר ומשחית וראוי להשתמש לשרפה (והדלקה) יותר מן האכילה (מורה נבוכים חלק ג' פ' מ"ח), הרמב"ן אומר כי החלב הוא קר ולח וקשה להתעכל. האברבנאל כתב כי החלב הוא מקרר את טביו האדם והדם להפך מרתיחו. הרא"ה בספרו החנוך (מצוה קמ"ז) אחרי הקדמה קצרה בטעם איסור מאכלות האסורות בכלל כותב בו"ה: וע"כ היה מחסדי הא' הגדולים עלינו אנחנו עמו אשר בחר

(* ובאמת לא הוזכר בש"ס חיוב כרת לגבי תרבא דתותי מתגי, רק לתרבא דקליבוסתא ויש מי שרוצים לומר בשביל זה דכל עיקר של תרבא דתותי מתגי אינו אלא דרבנן. עיין „רכי—תשובה“ בשם ספר שלחן אברהם. (ראה להלן).

תורת הנקור השלם

והרחיק מאתנו כל מאכל מוזק אל הגוף ומוליד ליחות רעות — וידוע כי החלב דבוק ומוליד ליחות רעות ויש עוד הרבה טעמים בזה*).

דם: נוזל אדום בגידים ובעורקים של בעלי החיים, וזם הדם (Zirkulation) Blutlauf באברים הוא עייך חיות בבריאת הגוף, כי נמשך הבשר בדם היא (ויקרא י"ח), אסור אכילת זם נשנה כמה פעמים בתורה, בני עמינו מואסים בדם ומתרחקים מכל ספק על דם ואפילו רק מחמת מראית עין בלבד. שלשה מיני דמים שחייבים עליהם: דם הנפש, דם התמצית ודם האברים ונחלקים המה בנוגע למשפט העונש, שרק על דם הנפש חייבים כרת אבל על דם התמצית ודם האברים אינם חייבים כרת רק מלקות בלבד. ואיזהו דם הנפש מבואר בכריתות פרק ה'. שנושב שם כמה מיני דמים לדם הנפש. ויש בנדון זה כמה שיטות ברבותינו הראשונים (עיין שם בתוספות וברמב"ם פרק ו' הלכות מאכלות אסורות). דם הלב נחשב לדם הנפש ודוקא דם הכנוס בלב מקודם אבל הדם הזורם ומתכנס אל הלב בשעת השחיטה אינן בכלל דם הנפש, אולם כמה מהראשונים אינם סוברים חילוק זה (עיין פרי מגדים יו"ד סימן ע"ב).

דם הכבד לרוב הראשונים רק מדרבנן וראיתם מהמבואר בש"ס (חולין קט) אסר לן דמא שרא לן כבדא. ודם שמלחו או שבשלו אינו אסור מן התורה ורש"י סובר שהוא מן התורה, ושיטת הרמב"ם בנדון זה אינו ברור.

וכתב הרמב"ם פרק ז' — מאכלות אסורות: יראה לי שכל החוטין והקרומין אין איסורן כי אם מדברי סופרים ואם תאמר שאיסורם מן התורה בכלל כל חלב וכל דם, אין לוקין עליהם אלא מכות מרדות*.

גידים (גיד הנשה): רשה של עורקים ומיתרים נפלאים (Nerven-netz) מעשי ידי יוצר היצורים המחברים ומקשרים גוף הבעל-חיי. הגידים נחלקים ומתפרדים לפצולים דקים מן הדקים במספר רב כידוע (שס"ה גידים יש באדם) אולם בכלל הגידים נחלקים לגידים דופקים—ואינם דופקים. (Art. tend.)

י' אמנם ידוע כי למרות הטעמים שהובא בחו"ל ובספרי רבותינו הקדמונים כל מצוה ומצוה שנאמרה בתורה נתקבל בתור חק נצחי, מקודש בחיי עמנו גם בלי טעם ונימוק ואינה תלוי לא במקרים ולא בסבות של זמן ותקופה. (ראה בספרי תורת השחיטה והבדיקה צד IX).

בנוגע לדינא יש גדינו שאסורים משום דם ויש — משום חלב (יונקים מחלב הכליות או חלב אחר) ויש שאסורים משום גיד-הנשה. ובגיד הנשה גופא ג"כ שלשה ענינים; גופו של גיד (הגיד הפנימי) שאסור מן התורה, החיצון שאינו אסור אלא מדרבנן, ושמנו של גיד ישראל קדושים הם ונהגו בו איסור. (ראו: לקמן)

נקור: הוא דיקור וגרירה, כמו העיני האנשים ההם תנקר (במדבד יד טו) עצמי נקר מעלי (איוב 5, י"ז) והושאל בפרט להסרת החלב והגידים האסורים מבשר כשר קודם המליחה ע"י דקירת וחתיכת הסכין הנקרא ביהודית טרייבערן ובאשכנז פורשן מפעל פרש בעברית, כלומר להפריש האסור ובאנגלית (Porging).

שלשה ענינים הם בנקור אוזורים: קליפה, נרירה ונקור, והכלל כל מראה אורם צריך קליפה וכל מראה ככף סגי בגרירה היטב, דטעם הקליפה משום שהבשר רך ומלא בקעים ובוֹלע מן החלב שאצלו וכל מראה כסף שוע וחלק ואינו בולע, אמנם ישנו בזה גם יוצאים מן הכלל, הכובד שבמלאכה זו הוא הנקור בעצמו דצריך לכון היטב מקום הגידים, דאל"כ ישחית את הבשר וגם לא ימנע שישאיר קצת מן הגידים. וזה בלתי אפשר אם לא ידע מתחילה אופן נתוח הבהמה הנקרא (dissection) ועיין סדר הנתוח בפ"ד דתמיד, מספר הגידים האסורים הנו קי"א והסימן כי כל שלחנות מלאו "קיא" והאסורים משום חלב ומשום גידו הנשה נ"א והסימן אל תאכלו ממנו "נא" ונשתבחו בחשבון הגידים הרבה מוזמחברים עיין בלוח הגידים.

*

מדקדקים במנקר כמו בשוחט ובפרט בנקור אחורים שצריך להיות בקי ומוחזק בכשרות, ואין סומכין על הטבח מפני שהוא נוגע בדבר (יו"ד ס"ה) ונוהגים שהמנקר נוטל כתב קבלה מן המומחה. נוהגים גם כן שלא לאכול בשר אחורים במקומות שמצוים הרבה אינם יהודים מפני שקשה מאד הנקור של אחורים וצריך מומחה ביותר לנקר אותו.

והנה בספר ישועות יעקב מביא בשם מהרש"ל שיראי ד' נהגו שלא לאכל

בשר אחורים, וכן בבאר היטב (יו"ד ס"ד) מביא שיש שיטות שלא לאכל בשר אחורים כי אף למדן גדול אינו יכול לבאר זה היטב מתוך הספר.

אמנם בכמה קהלות גדולות ומפורסמות לבוב, קראקא ובראד נוהגים לנקר בשר חלק האחורים נמו שמסיק בספר ישועות יעקב שם וכן אוכלים חלק אחורים בגלילות אלו כמו בעירנו, וילנה קובנה, פינסק ועוד, בלי שום פקפוק, אבל נוהגים למנות משגיחים מיוחדים בעלי-תורה וירא ישמים המפקחים תמיד על השגחת הנקור. הגם שנחוץ בזה לסדר תקונים לחזוק הכשרות ובפרט עכשיו לרגלי החק החדש בנידון השחיטה, מן הראוי היה שלא למסור את ענין הנקור רק בידי הטבחים בלבד, כי אם לבחור לזה אנשי אמנה יראי ד' שאפשר לסמוך עליהם בחזקת כשרות ונאמנות, ורק באופן כזה נוכל להחזיק מעמד בעז"ה- בענין הכשרות בשעה רבת אחריות הלזו, וכאשר הארכתי בנידון זה במאמר מיוחד, מוקדש לשאלת חיוזק הכשרות בקשר עם חק השחיטה החדש, נדפס בהעתון המקומי, אונזער לעבן" — ובחברת שלי „די פראקטישע מע-טאדע" צום טרייבערן צד 63.

סקירה כללית.

השלד (ציור א) נותן מושג ע"ד מערכות העצמות של הבעל חי, על הלומד מלאכה הנקור לרכוש לו איזה מושג במבנה הבהמה והתחלקותה (anatomy i dissection) כמו ואת האיל נתח לנתחיו (ויקרא ח) וינתחה לעצמיה (שופטים יט) ולשם זה הבא שני הציורים הראשונים ולכן נסמן בזה את התכונות המציניות ביותר את העצמות האלה בנוגע לנקור:

1. עמוד השדרה וצלעות החזה.

עמוד השדרה נחלק לחמשה חלקים: חוליות הצוואר (מפרקת) שדרה, מתנים, עצה ואליה או הזנב, שדרה הוא מלשון סדר כמו ושררות בארזים (מלכים ו) או מלשון המשך (תפארת ישראל זבחים פ"ו מ"ד) ועיין ערוך. הצלעות מספרן י"ג ולפעמים יותר. שש העליונות הן שלמות, יען כי הן מחוברות אל עצם החזה, התחתונות הן בלתי שלמות, יען כי אינן נוגעות ישר אל עצם החזה אך מחוברות ע"י עצמות רכות, סחוסים (קנארפעל) המתעקמות כראש מנל לנוכח עצם הטבור העומד בין צלע ו-1 (ציור 2e) ונקראות בשביל זה (פאלשע ריפפען).

2. הכסלים. (ציור 1. 17).

נבנים משלשה גזרי בשר זשחים ומונחים כמו לוחות או עלים זה על גב זה ובשביל זה נקראו בחז"ל כוללי, ר"ל כפולים. טובכים כל שטחי הכרס ונאחזים בראשי הצלעות הרכות, למטה נכח הירכיים יגיעו עד הטבור לעומת צלע י"ב (ציור 2 f) ומשם יפרדו לשני ראשים כורעות איש וכל חוד וחוד מגיע עד פרק שבירך (ציור 2 22) והולכים ע"י הירכיים למעלה נגד העצה (ציור 1 6) ויצמדו בעוקצי חמש וצלעות הקטנות ציור 2 1-5).

3. אגן הירכיים או אגן החלצים.

מפותח בתבנית אזור, עצמות האגן הזה מדבקות בקו-התוך של הבטן.

לפנים העצמות האלה רזובות חן ונקראין באשכנוית (Beckenknochen) בפולנית (miednica) ובפוסקים עצם הנק"א והקצבים קוראים להן (קיכל-ביין).

4. הגפיים.

הקדמיות מרכבות כהורוע, הקנה והפסה. האחוריות מורכבות גם הן משלשה חלקים: הקולית, השוק והפסה. סופה של הקולית מחובר אל ראש השוק בארכובה (ברך) ועל שם זה נקרא בתלמוד ארכובה. על צר הארכובה מלפנים, נמצאת עצם סטנה היא הפיקה (ערקוב). בשוק שתי עצמות: הקנה הגדול מלפנים והקנה הקטן מאחור ונמצא לפעמים עצם דקה יתירה והוא סימן שהבהמה הוא בכור ועיין להלן. במשפט הנקור.

5. התחלקות הבהמה.

הבהמה מתחלקת לחלק הפנים ולחלק אחורים באופן זה: י"ב צלעות לחלק הפנים והצלע הי"ג שייך לחלק אחורים. והבשר שבין צלע י"ב וי"ג תלוי במנהג, ובנוגע לנקורו עיין פתחי תשובה—סד ואם נמצעו צלעות יתירות אין מניחים אלא צלע האחרונה (ש"ך נ"ה) ויש מחמירים (עיין בדרכי תשובה ס"ד) ומה ששייך אל צד הבטן (הכסלים) הגבול עד הטבור ולא עד בכלל, והנה עכשיו הקצבים מחתכים להלאה מן הטבור וכן מצד הגב לחלק הפנים הנקרא „ראזביוו" וצריך הבשר ההוא נקור כדין אחורים (לחה"פ בשם סמ"ע) ועיין דרכי תשובה ס"ד. יתר הפרטים יתבאר להלן במשפט הנקור.

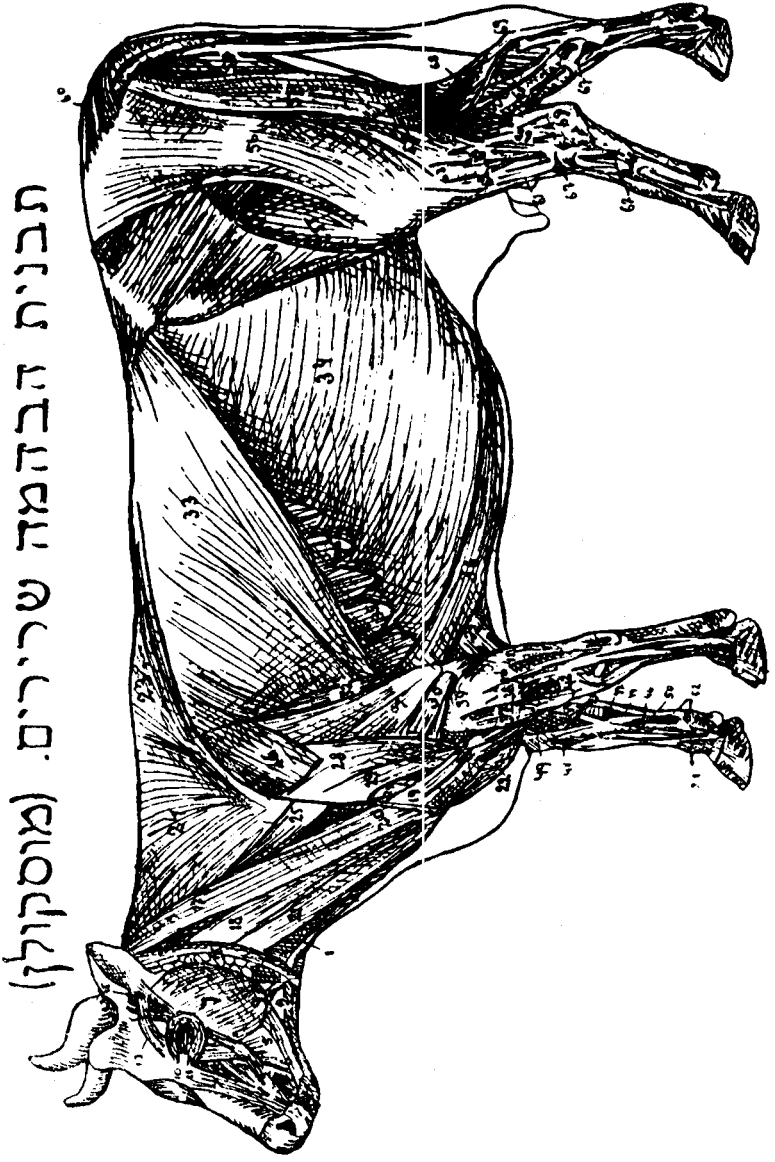
6. שמות חלקי הבשר של האחורים.

יד (הקף) באשכנוית (oberschal) ובפה ראזאווע, ברעג, חתיכת האליה, ווייס ברָאָטן, גריזשובקא, העצה והצנה, שילט, קושליץ, ובפה ביינרל-זאדנע, קאָפּ-זאדנע, חיתד או העקרב (קלין) אטשקא, המתן, לעדביץ (פיליץ), השוק, קנאכן, ליטקא, פלאקן, שרירים מוסקולן (מייזלאך).

7. הכרס וחלקיה.

בית הכוסות ערשטער מאָגן (פליאקע), המסס, נעץ מאגן (טשעפטשיכע) הכרס הפנימי, בלעטער מאגן, הקבה, לאָב מאגן (קוטניצע).

תבנית הבמה שרירי. (אוסקולין)

ציור I

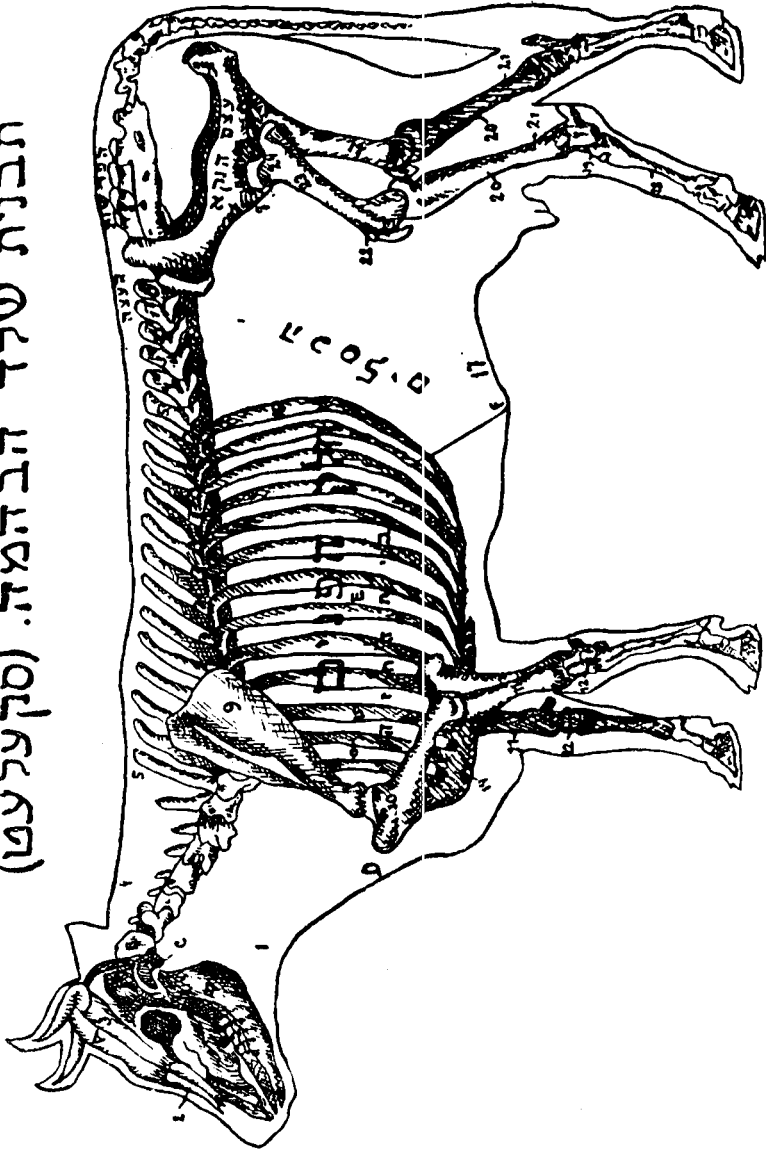

מונחים אנטומיים (השרירים של הבהמה) *

36. ממתח השוק	1. שריר המצח
37. ממתח הפרסה הפנימית	2. שריר הלחי העליונה
38. ממתח הפרסות המשותף	3. מרים השפה העליונה
39. ממתח הפרסה החיצונית	4. שריר האף
40. הכוסף החיצוני של שרש הרגל הקדמית	5. השריר החיצוני של הלחי
41. הממתח האלכסוני של שרש הרגל הקדמית	6. שריר סוגר השפה התחתונה
42. מרכין האצבעות	7. שריר לועס חיצוני
43. גידו הנ"ל	8. שריר הרקה הלועס
44. כוסף האצבעות	9. גיד הלסת התחתונה
45. גידו הנ"ל	10. שריר סגור העין (ריס של עין)
46. גיד המחבר את כל גידי האצבעות	11. שמורות העין (עפעפים)
47. גיד השריר הממתח את הקנה הגדול	12. העליון
48. כמו 41	13. האמצעי
49. שריר הקרסול	14. התחתון
50. גיד חשריר הממתח את הפרסה	15. שריר שקד האוון
51. הרצועות האלכסוניות	16. שריר הצואר
52. שריר המתנים הגדול	17. שריר הצדעים
53. ממתח השוק הרחב	18. שריר הזרוע
54. שריר דו-ראשי של חקנה הקטן	19. שריר השכמה
55. ראש השריר פושט השוק, חלקו הקדמי	20. שריר עצם החזה
56. ראש השריר פושט השוק, חלקו האחורי	21. שריר החזה הרחב
57. כוסף השוק הארוך	22. תחתון
58. כוסף השוק העבה	23. עליון
59. מושך הזנב לצדדין	24. מרים תחתון של הכתפים
60. שריר הקנה הקטן	25. שריר האדרה התחתון
61. ממתח האצבעות הארוך	26. הגיד של הנ"ל
62. שריר הסובך הקצר	27. חיצוני
63. " " הארוך	28. פנימי
64. כוסף האצבעות הארוך	29. חיצוני
65. שריר הסובך החיצוני	30. עבה
66. הרצועות	31. ארוך
67. שריר הסובך הפנימי	32. השריר הרחב של הגב
68. השריר האחורי של הקנה	33. השריר החיצוני האלכסוני (מכבש הבטן)
69. גיד אכילס	34. שריר כעין משור
	35. שריר החזה הגדול

* מתורגם מאשכנזית מספרו של הרופא וועניטארי ד"ר זייפערט מפורטה.

תבנית שלד הבדמיה. (סקעלעט)

ציור II

מונחים אנטונומיים (שליך הבהמה)

1. לחי התחתונה
2. לחי העליונה
3. הגלגולת
4. מפרקת
5. שדרה
6. עצה (Krzyż)*
7. אסיתא, קטלית או קטילא**
8. חוליות עצם האליה או עצם הונב (בין הפרשות)
9. הכתף
10. קולית היד (הורוע)
11. הקנה
12. ארכובה
13. שתי צלעות החזה
14. ראש החזה (גריף)
15. י"א צלעות גדולות
16. צלע י"ג
17. הכסלים
18. ארכובה שברגל
19. הפיקה, ערקום,
20. הקנה או השוק
21. מקום צומת הגידים
22. ערקובא) חיבור הקולית והשוק
23. קולית, ירך, אטמא
24. בוכנא ראש הירך התחוב באנן הירכים כבוכנא באסיתא. הציונים עפ"י סדר האותיות דאה סקירה כללית ולהלן במשפט הנקור.

* בתלמוד ובפוסקים — יצה קליבוסת, הנקא".

** אהלות פ"א משנה ח'.

(x) תפארת ישראל בכורות פ"ז י"א.

43.	הגידים שבו הצלעות
44.	גידי האצטומכא והמעיים
45.	" " "
46.	" " "
47.	הכליות
48.	הזרע הפנימיים
49.	העצה (בין הפרשות Krzyż)
50.	הגידים שבין המתנים. (צלעות קטנות)
51.	של הצנה. (שילט, קאפ-זאדנע)
52.	גידי העצם הרחב (הנקא Miednica)
53.	העצה האמצעים
54.	הבטן
55.	הזרע החצוניים
56.	הבטן (המכסה)
57.	של הצנה העליון העמוק
58.	החצון " " "
59.	הקדמי " " "
60.	העור הפנימיים
61.	החצון " " "
62.	הקדמי " " "
63.	השוק
64.	התחתונים
65.	" " "
66.	הרחם
67.	המתנים
68.	הזנב
69.	גיד עצם השת
70.	" " (חסותם)
71.	בית-הבשת הפנימי
72.	מעצם השת אל
73.	עצם הרחב

II. העורקים — Venen

74.	עורקי בית-הבליעה הקדמיים
75.	" " " יוגולר"
76.	ההסתעפות
77.	בית-הבליעה התחתונים
78.	הכבד
79.	הקיבה והסתעפות.

כלל הנקור וגדר החלב.

הנקור בכלל מתחלק לשלשה חלקים, חלק הפנים, חלק האחורים ואברים הפנימיים ובא בשביל שלשה דברים בשביל חלב, דם וגיד הנשה, כיצר להבחין ביניהם והנפ"מ להלכה תמצא להלן.

והנה בראשונה נבאר גדר החלב, כתוב בתורה (ויקרא ז), כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו, כל אכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה – ונכרתה הנפש האוכלת. שמענו עונש וזוהרה, אבל גדר החלב נתבאר למעלה (שם ג) את החלב המכסה את הקרב, ואנו שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים, ונחלקו בחולין מ"ט ר' ישמעאל ורבי עקיבא בחלב שעל הקרב אם קרום ונקלף, או תותב קרום ונקלף, ופלוגתתם תליא במובן המכסת. דר"י סובר דקאי גם על החלב הנאחו במקצת, מקומות מקומות. ור"ע סובר דמובנו רק על החלב הפרוש כשמלה דהיינו ותותב קרום, ונפ"מ ביניהם לענין חלב שעל הקיבה ואיתא התם בגמ' לחד לישנא בחלב שעל הקשת, ובשפת התלמוד אקשייתא לכ"ע אסור. (עיין יו"ד ס' ס"ד).

אמנם בתותב קרום עצמו יש שני פירושים (א) ביחס אל החלב עצמו, פירש"י (ב) ביחס אל הקרום שזלמטה, פירוש הטור, ונחלקו כמעט בדבר זה גם רבינו אפרים ורבינו יואל ונפ"מ ביניהם לחלב שעל הכרס, כידוע כל זה בפוסקים כמו שהאריכו הדו"פ, הב"ח והט"ז והכו"פ. גם נמצא בראשונים עור פירושים בזה (תשו' הרא"ש בשם ר"י סרוינה) ועיין בערוך השלחן שהאריך לבאר שיטת אלו, אולם לדינא לכתחילה אין נפ"מ כל כך אחרי שאנו מחמירים בכל אלה החלבים כמו שמבואר ביו"ד סי' הנ"ל.

ואולם חל' עלינו חובת הביאור בנוגע להכלל הזה של קרום ונקלף או תותב קרום לכל אחד מהתנאים כראית ליה, אם משתמש בתור אות וציון משותף לכל החלבים או רק ביחס אל חלב הקרב לחוד. לפתור ספק זה אפשר לנו רק אחרי שנרע שתותב קרום אינו הסימן היחירי של החלב, ולכך אם אינו מתאים כפי יתר גרי החלב אפשר אפילו אם תותב קרום הוא אינו החלט

חלב, כמבואר כן להדיא במחבר (יו"ד ס"ד) איזהו חלב כל שהוא תותב קרום ונקלף ושלא יהא בשר חופה אותו, משמע דבלא"ה לא וכן פירשו הב"ח והדו"ס להדיא. וכה"ג כתבו התוס' והרא"ש (חולין צ"ג) הא דילפי בתו"כ מאשר יקריב כל שכמותו כשר להקריב יונאו חלב דפנות אף שתותב קרום. ואתי שפיר מה שנחלקו ר"י ור"ע ורק בוולב שעל הקרב ולא בשאר מקומות, דאינו רק ביחס צרופי בהתאם אל יתר גזרי החלב. בקצרה יצא לנו, איפוא, ששלשה ענינים בגדר החלב והם: תותב קרום, אין בשר חופה וראוי לגבי מזהב.

ודע דהרמב"ן בנמוקיו על התורה שם (ויקרא ג) יש לו שיטה אחרת לענין ראוי להקרבה וכן משמעות התוס' בשם הרא"ש (חולין צ"ג) שסובר כהרמב"ן. אולם הדברים כאן מסובכים כשיטת הבה"ג, השאלות ורוב הראשונים, וכמבואר פשטות סוגית הש"ס בריש הוריות ובחולין ע"ה, והרוצה לעמוד על יסודי הדין יעיין במ"מ שציינתי ובמרדכי פא"ט וביחוד בדברי המגיה במש"ל פי"ג משגות.

וכתבו ספרי הנקור שקבלה אנ"ל המנקרים כל שימס בין האצבעות (מירב) בלשון אשכנזית הוא חלב וכל עוחא קשה (צעך) הוא שומן. עוד כתבו סימנים חלב כשחותכים אותו עם הסכין החלב מהלך ונגרר עמו ונשאר מונח על הסכין. משא"כ שומן שדבוק מאד אל' הבשר וכל הרוצה להפרישו צריך שיעקור אותו מעט מעט. גם אין החלב נחת העור ולא באבר המתנוועע כמש"כ הרמב"ן הג"ל ועיין בפרק הבא עוד בזה.

בשר חופה, חיפוי קויום ותרבא דתותי מתני.

גרסינן בגמ' (חולין צ"ג) גופא א"ר אבא אמר שמואל חלב שהבשר חופה אותו מותר, איני והאמר שמואל האי תרבא דתותי מתני אסור. אמר אב"י בהמה בחייה פרוקי מפרקא, פרש"י חלב שהבשר חופה. חלב שעל הכסלים שתחת חלית ונראה בגובה הכסלים ואח"כ נבלע תחת בשר אדום דק ומתפשט תחת אותו בשר בכל זכסלים ומה שהבשר חופהו מותר וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולבן, לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב ותחת אותו קרום יש חלב, ויש שנהגין איסור באותו חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חיפוי בשר שדק הוא, אבל בארץ

אשכנו ניהגין בו היתר, וגם בעיני נראה דחיפוי גמור הוא*). וגבי תרבא דתותי מתני פרש"י מכוסה במתנים שקורין לונבול"ש שרחבן מרחיב למטה מצלעות הקטנות ומכסהו וכשהטבח מוזישו נראה אותו חלב, פרוקי מפרקא, כשהבהמה הולכת אבריה נעים והכסליו (צד הבטן) נמשכין כלפי מטה והמתנים כלפי מעלה ואין החלב נכסה בהם.

זה לשון הרי"ף, קאמרי רבוותא שהחלב שתחת השומן שבראש הכסלים (אחורים) הוא חירותא דתותי מתני וקרום מפסיק בינו ובין השומן שתחתיו העלין אסור והתחתון מותר, וכתב הרמב"ם (פ"ו ממ"א) בזה"ל: יש כמו שתי פתילות של חלב בעיקרי המתנים סמוך לראש הירך וכשהבהמה חיה חלב זה נראה במעיים וכשומות נדבק בשר בבשר ויתכסה חלב זה ואינו נראה עד שיתפרק הבשר מן הבשר ואעפ"כ הרי זה אסור, שאין זה חלב שהבשר חופה אותו, וכל מקום שתמצא בו החלב תחת הבשר והבשר מקיף אותו מכל סביביו ולא יראה עד שיקרע הבשר, הרי זה מותר וכתב הרא"ש בפרק גיד הנשה לפי שאין הכל בקיאי באיזה מקום הבהמה אבריה מתפרקים בחייה נתן הרמב"ם סימן לדבר.

עכשיו אנסה ללקט אויות מדברי גדולי אחרוני הפוסקים מה שכתבו לבאר הלכה זו, הנה לפרש דברי רש"י כתב הפרישה סימן ס"ד בזה"ל: נגר הצלעות הקטנות מתחיל החלב להיות לבן ומשב מתפשט עד תחת הטריפה לעדביץ

(* באור הלכה בדיון חיפוי הקרום.

ביו"ד סימן ס"ד — ו' כתב הרמ"א: כל אלו החלבים אין לחוש להם אלא באחורים של בהמה אבל בחלק הפנים אין בהם בחלבים אלו, רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנית — וצריך להסיר אותו קרום משם. ויש נוהגים להפריד גם כן הבשר הנדבק זה על גבי זה ולגרור החלב שביניהם, ויש מתירים, משום דחשיב חיפוי בשר, וכן המנהג באשכנז.

וכתב בספר זבח שמוא"ל בזה"ל ומקלף בידו אותו קרום שעל הכסל והוא הקרום העב וחלבו האסור משום חלב — ותחת אותו קרום יש עוד קרום דק ואסור גם כן משום חלב, ותחת שני הקרומים יש חלב ובה איתא פלוגתא ורש"י הוא מן המתירין. לפי שמכוסה עם שני קרומים, אבל החלב הנבלע בין הקרומים אסור לכולי עלמא, כיון שאינו מכוסה אלא בקרום אחד וכן אנו נוהגים. (ראה להלן במשפט הנקור, חלק הפנים § 9).

(לעדויץ, לונבול"ש או לונבל היינו הך) ביאור, לדבריו כי שני חלקי לעדביץ יש, האחד הלעדביץ העיקרי (מה שקורין בפה פיליי) המותר ע"י נקור והשני חתיכה קטנה הנקראת טריפה לעדביצא או סתם לעדביצא ובפולניח (Poledwica) המחוברת אל הלעדביץ העיקרי. ואיסור חתיכה זו הוא בקבלה (אהל יצחק) ולפי דברי הפרישה בעיטת רש"י דתרבא דתותי מתני הוא החלב שתחת המתנים אצל הלעדביץ הנמצא אצל זה החלב וכשהבהמה חיה פעם מתדבק אל הבשר ופעם מתפרד מש"ה לא חשוב חיפוי בשר.

אמנם בעיטת האלפסי והרמז"ם נסתבכו רבים, המרדכי וכן היש"ש רוצים לומר שהוא החלב הסמוך להונב. הב"י והר"מ כתבו שהוא חלב הקושליץ אכן בפרישה וכן מבואר יותר בראוב"ן (הובא כדברי חמודות) לפרש שיטת הרי"ף קרוב לשיטת רש"י שהוא החלב שתחת המתנים במקום הפנוי בין הלונבל והצוארן (קאלנער) ששם נמצא חלב שמראהו לבן וכשמפריש הכליות נראה חלב זה לעינים וכתב בספר זבח שמואל ששיעור גדלו אצל שור הוא כזית וכפי פירוש זה נראה מדברי הרי"ף עצמו יען שמכנה את החלב, חיורא דתותי מתני" והנה ידוע דרך חלב זה שאצל הלונבל יש לו מראה לבן, משא"כ יתר החלבים שאינו מראה לבן כל כך, וכ"נ מדברי רש"י שרק חלב זה הנראה בגובה תכסלים הוא לבן, ועוד ראה לדברי הפרישה מש"כ (חולין נ"ה) לקחה בכוליא טריפה והוא דמטיא לקותה למקום חריץ והיכן מקום חריץ לחיורא דתותי מתני, מזה דחיורא דתותי מתני אצל הכליות וכיון שהרי"ף הזכיר כאן „היורא דתותי מתני" כלשון הש"ס בודאי כונתו על החלב שאצל הלונבל כשיטת רש"י. אפס בשיטת הרמב"ם אף שקרובים דבריו להרי"ף אבל אינו שוה בכל, דמסתימת הרי"ף וכן מרז"י נראה שאסור כל החלב הנמצא תחת המתנים, משא"כ לפום לשון הרמב"ם שכתב „בעיקרי המתנים". משמעות דבריו דלא אסר אלא מה שבראש המתנים ובספר דרכי תשובה דוצה לצדד בחלב שתחת המתנים דאינו אלא מדרבנן, והביא ג"כ ראה לזה מתוט' חולין שם. כן יצא מחבר אחד להקל לענין חלונ הקושליץ ובנה יסודו מדברי הרמב"ם ולדבריו אינו אלא מדרבנן. אבל האמת אינו כן דאנו תופשין לעיקר כמש"כ הב"י והד"מ.

והנה בנוגע אל הכלל של בער חופה אם הוא בגדר תנאי איכותי או רק סימן חיצוני, כלומר מקושר ענינו עם הטבעי שבחלב או ציון שם בלבד, דבר זה אנו לומדים מתורתו של רבנו הרמב"ן (ויקרא ג') שכתב בזה"ל: שם

חלב בלה"ק השומן הנפרד ואינו עם הבשר כדבר אחד, כי השומן המתערב עם הבשר ואינו נפרד ממנו נקרא שומן, כענין שאמר הכתוב וישמן ישורון, וכתב עוד שם במרוצת הדברים, וכן ידעו הרופאים בטבעיהם שאין החלב נעשה לעולם סמוך לעור ולא באבר שינוע תמיד. ואמרו כי טבע השומן שאינו נפרד מן הבשר בגלעות ובצוידין ובאליה הוא חם ולח והנפרד מן הבשר הוא קר ולח וקשה להתעכל, וכתב מלב"ם בהתוה"מ והנה התנאים שיהיה ענין בלתי מתדבק עם הבשר ידונו מצד השם בלבד שנקרא חלב ולא שומן. אמנם מה שהאריכה התורה גסמניו שלא כל הנקרא חלב היה קרב ע"ג המזבח. מכל זה מבואר שחיפוי בשר הוא באיכות הטבעי שבין החלב והשומן, ולכן מוזר מאד מה שראיתי בספר רב טבחיא לתרץ קושית הט"ז (יו"ד סי' י"ג) לענין שליל דחלבו מותר ודכו אסור וכתב הרא"ש הטעם לפי שהוא נבלע בכל הגוף וחשוב כדם האברים של הבהמה עצמה והקשה הט"ז למה לא נחשוב גם החלב כחלב של הבהמה עצמה וכתב בספר הנ"ל לתרץ דחלב של שליל מותר מטעם בשר חופה משום דנחבא במעיים של האם ומותר ככל חלב שהבשר חופה, מצד שעל הכנולים ולא בתוך הכסלים, וחודש זה אין חדעת סובלו יען דבשר חופה אינו תנאי חיצונו אלא בגדר הטבע שבין חלב לשומן, מה יועיל, איפוא, החיפוי הזנוני אחרי שאיכותו בכל חלב, גם איך יפרנס לפום זה דעת ר"מ בחולין ע"ד ונ"פ הרמב"ם בפ"י ממ"א בבן תשעה חי חלבו אסור, לפי הנחת המחבר הנ"ל? לכאורה אין שום חילוק כלל, וכפי הנראה כי הרגיש בעצמו בלחץ דבריו, והנה במק"א הערתי בסוגית הש"ס שם בתלש חלב של בן ט' חי במחלוקת ר"י ור"ף והארכתי בזה.

ואולם בעצם קושית הט"ז כבר תירץ הפמ"ג במשבצות שם בשם הר"ן דכל בבהמה תאכלו מרבה חלב דבר אכילה משא"כ דם דבר שתיה, אמנם רש"י סובר טעם היתר חלב שליל עפ"י הבואר פת"כ את כל החלב אשר על הקרב ולא את השליל, אבל התוס' (צ"ג) והרא"ש והר"ן וכן נראה מהרמב"ן המובא למעלה סוברים משום כל בבהמה תאכלו ויש בפרט זה נפ"מ ביחס ההקרבה למזבח כמו שכתבתי למעלה.

עוד נשאר לי פה להזכיר ע"ד מה שכתבו לתמוה איפוא לקחו להם לאסור איזה חתיכות בשר כנו הצוארן הטריפה או הטריפה לעדויק וראיתי בספר הנקור שמחברו הרב ר' שלמה אלטמן מו"ץ בוורשה שהטעם מפני

(*) ראה בהוספות מה שכתבתי בזה בשם הרה"ג מקוליקוב.

שנאסרו כדי קליפה, אך בשביל שקשה לקולפן אסרו אותן לגמרי, נשען על היסוד הזה מצדד להקל באם בשלנו בטעות מבשר זה, אכן אנכי אפון בזה לפי ששמעתי ממנקר מובהק הר"י משה רבינוביץ מוילנה שחתיכות אלו אם ישימו אותן לנוכח השמש תראו כמו לכנונות ורושמי חלב מפני שחלב נבלע בתוכן, ויסוד לדבר זה, ממה שכתב הרמב"ם שתי פתילות של חלב וכשתמות הבהמה מתכסה חלב זה לפי זה א"א להקל בנידון זה.

בקצרה יוצא מכל האמור למעלה דהסימן של בשר חופה אינו מכריע גמור מפאת השינויים הבאים במצב הבהמה מסיבת המיתה, אשר יתכן שהחלב הנמצא עכשיו במצב של מכוסה היוז בחיי הבהמה מגולה וזהו החלב, שתחת המתנים או בשפת התלמוד, "תרכוז דתותי מתני" אשר ידעו זאת חז"ל עפ"י סוד ידיעת הטבע ורבו הפירושים על מקומו הנכון, וע"כ אנו תופשים לחומר א ככל הפירושים זולת במכוסה ממש, וסימן יש להמנקרים בזה אשר ממנו והלאה הבשר לא יתפרד בנקל כל כך כאשר יתבאר להלן בנקור הקושליץ.

הנה למרות הכלל של ישנה אדם — בדרך קצרה העתקתי סוגית הש"ס והפוסקים מפני שרצוני להעיר גם את המנקר העוסק במלאכה זו וכמובן את המנקר התורני והיודע ספר) על יטורי הלכה זו, על המקורים הראשונים מגבולי החלב והשומן בהתאם אל תנאי החיוב והשלילה המכוארים בש"ס, שעל זה כתב הרא"ש שאין הכל בקיאין והמנקר הפשוט בשו"א לא יוכל לתפוס במוחו הבהנה זאת, כאשר בציני ראיתי מיום אשר שמתי לפי אל טוב הנקור מכשולים בנדון זה בכמה ציירות ומהן בכרך אחד מפורסם, אשר נתעוררה על זה בשעתו מחאה עזה והמנקרים באחת כי כן המנהג. אכן באמת מנהג המנקרים, בפרט בזמן האחרון, לא תמיד יסודו בקודש. ע"כ המתלמד תורת הנקור נכון שלא לסמוך על זיכרי המנקרים בלבד רק להתחקות על מעשיהם אם מתאימים כפי הדין, ולמותר לבאר את גודל האחריות על הרבנים והמו"ץ בכל אתר ואתר ובפרט במקומות שמשתמשים בבשר אחורים להשגיח על מעשי המנקרים ע"י שיבקרו מוזי פעם בפעם את המקולין. ובעו"ה רבה העזובה והדברים מרבים מכאוב לב וכבר כתבתי בהקדמה. ואולי טוב השתיקה.

תרבא דקליבוסתא, הנק"א.

בגמ' (חולין צ"ג) האי תרבא הקליבוסתא אסור וענוש כרת וזהו חלב שעל הכסלים. ובראשונים איתא בזה חלוקי שיטות. רש"י כתב קליבוסת היא

עצם קטן ומונח על עצם שקוין הנק"א, מחובר לחוליות האליה, והרי"ף כתב היכא דלייפו אטמהתא פי' במקום חבור הירכות. וכן ברמב"ם פ"ו ממ"א וחלב שבעיקרי הירכות מפנים חייבים עליו כרת והוא חלב [שעל הכסלים, וע"ז ציין המ"מ תרבא דקליבוסתא. וכתב בהתורה והמצוה דשתי שיטות אלו רש"י והרמב"ם מובא בתו"כ שנדרש שם עה"כ אשר על הכסלים זהו חלב שבין הפקוקלות (בין הידכות), שהיא שיטת הרמב"ם והרי"ף, רע"א להביא חלב של העוקץ (תעצם שבסוף העצה שהיא כמין עוקץ), שיטת רש"י (אמנם גירסת הגר"א להביא חלב שעל זודקין וצ"ע, ועיין בהוספות שכתבתי ליישב בטוב טעם.

והנה בדברי רש"י כפי מה שהביאו דבריו יש קצת שינוי והוספה בלשונו הטהור, דהנה בהג"מ בשם הרא"ם כתב בזה"ל: סמוך לזנב יש שומן האליה ועליה יש חלב הקליבוסת ואין ביניהם אלא גיד אחד לבן. מה שעל הגיד אסור בכרת ומה שתחתיו מותר מטעם חלב שהבשר חופה אותו וצריך לנקר אותו הגיד יפה, ולפי שהוא לזון טועים בו, וכתב בספר זבח שמואל דבשביל שלא יבאו לטעות נוהגים המוקרים ליטול עד חצי הדריו בעמקו ואז יצא מכל חשש ונדנדוד של ספק. דברי הרא"ם מתאימים בכל כשיטת רש"י ולא נמצא בדבריו שום חידוש, וזלזל אודות גיד הלבן שאלמלי דבריו היו אוסרים כל החלב הנמצא שם משום חלב הקליבוסת אבל הרא"ם מתירו משום חיפוי הקרום או הגיד הלבן כפי מה שמכנהו, אמנם בר"ן שמביא ג"כ כדברי רש"י ישנו גם שינוי בלשון שבמקום, מחובר לחוליות האליה" שאתא ברש"י כתב ה"ן, מחובר לכליות מלמעלה" וכבר העירו על זה. ולכמן נבאר שאין שום סתירה בזה, אך מקודם נבאר נאן את הפליאה הנשגבה שתמהו רבים בסתירת דברי רש"י עצמו. שכאן כתב קליבוסת עצם קטן אצל הזנב ובשבת קנ"ב עה"כ וינאץ השקד שדרשו חו"ל זו קליבוסת כתב רש"י זה עצם הנק"א שהירך תקוע בה וכן פרש"י בפרשת וישלח על ותקע כף יריכו. וראיתי בספר דברי מלכיא"ל (ח"ב יו"ד סי' ל"ו) שהשאיר ז"ו בצ"ע. אולם בספר רב טבחיא תירץ דרק בבע"ח מהלכי ארבע ישנה העצם הקטן אצל הזנב מפני שינוי מבנה גופם ולכן פרש"י קליבוסת על העצונו הזה, אבל בשבת קנ"ב ובפרשת וישלח דקאי באדם פרש"י על עצם הנק"א.

והנה אם כי עצם דבריו לקוחים מספר דברי מלכיא"ל שתירץ בכעין זה קושיית הלב"ש לענין מספר החוליות שבמשנה באהליות חושב רק י"ח ובמצאוות

נמצא י"ט דאפשר דאין אדם ובוזמה שוין בזה והמחבר רב טבחיא השיא הדברים גם לכאן, אמנם גם זד"מ עצמו הקשה ג"כ מברכות כ"א הני תמיני סרי תשסרי הני ומשני הש"ט כנגד חוליא קטנה שבשדרה אם כן באדם נמי י"ט ועיין בד"מ שנדחק בזה, מלבד זה עוד מצאתי במר"ר קהלת וינאץ השקד רבי לוי אמר זה לוי של שדרה וכדאיתא התם זה חעצם שאדם מציץ ממנה לע"ל ועיין בתוס' בספ"ק דב"ק שדרו של אדם, הרי מבואר דגם באדם ישנה העצם הקטן, אכן בשייכות לשני הפירושים של רש"י והרמב"ם כדאי לציין כי מבואר במד"ר שם שני אלו הפירושים גם לגבי אדם, ואולם בעיקר דברי רש"י אפשר להעמיס דלא בא למעט עיקרי היריכות אלא להוסיף דגם עצם זו ישנה בכלל קליבוסת, והוק"א יכנה רש"י גם את העצמות הרחבות הנקראות קיכל-ביין ובפולנית (miednica) גם עצם העצה (krzyż) ראה ציור II וקליבוסת פירושי עוקץ וידוע כי בשני אלו מקומות העצם כעין עוקץ. ומתאים לפ"ו שינוי הלשון שבר"ן שבא בתור הוספה לדברי רש"י ואתי שפיר.

הכליות, חוטי דכפלי ודין החיטוט.

הכליות תחנותן בשטח המתנים למטה דבוקות בגב השדרה ומחוברות אל הלונבל (פילי) אחת בימין ואחת בשמאל ומכוסות בחתיכה גדולה של חלב הנקרא גרין חלב והוא אחד מהשלשה חלבים שחייבים עליהם כרת, והתפשטות חלב זה מגיע אל רוב זולקי אחורים וגם אל חוטי דכפלי הם הגידים של הצלעות האהרונות מחלק הפנימי (ראה ציור IV 4) שאסורים ג"כ משום שיונקים מחלב הפליות, וכך איתא בגמ' (חולין צג) חוטין שבעוקץ אסורין — חמשה חוטי אית ביה בכפלי תלחוז מימינא ותרתי משמאלה (להלן נבאר אם עוקץ וכפלי אחד או גידים מיווזדים) ולכאורה יש להעיר מהיכן יצא להש"ס הברל זה שפין ימין ושמאל, אכן למעשה אנו נוהגים ליטול שלשה מפל צד משום איחלופי אבל לפי דינא דהש"ס קשה והנה באמת דבר זה פלאי ושאלת' לכמה שו"ב ומנקרים ולא ידעו לפתרו, איברא מצאתי בעז"ה טעם נכון לפי מה שכתבתי למעלה שאיסור גידימ אלו משום שיונקים מחלב הפליות אתי שפיר משום שהפליות אינן מונחות בשוה אלא הכוליא הימנית משוכה יותר כלפי מעלה ומעורה להכבד ולכך בצד ימין מגעת היניקה ממנה אל צלע יתירה ולכן נוטלים בצד ימין שלשה גידים ובצד שמאל רק שנים. ומבואר דבר זה בזה"ק (פרשת פנחס) לב שריא על תרין כולין דיהבין עיטא דאינן רחיקין

הורת הנקור השלם

קריבין ימינא ושמאלית, פלומר דהכוליא הימנית יותר קרובה אל הלב מהשמאלית. ואפשר לכוין עפ"י דרשת חז"ל בתו"כ על הכליות יסירנה אפילו כוליא אחת בשביל שהכבד מוופר רק אל כוליא אחת היינו הכוליא הימנית.

והנה הכוליא יש עליה שני קרומים העליון חלב וחייבים עליו, התחתון ותחוטין אסורין ואין חייבים עליהם, ומה שנוגע לשורש של גיד שנקרא בש"ס לובן כוליא לכתחילה צריכים לחטט (עין יו"ד סי' ס"ד י"ד). והנה אופן נקור הפליות יתבאר לקמן במשוט הנקיר אך בכאן נבאר תוכן הלכה זו בש"ס ובראשונים אשר ע"פ יתבאר היטב גדרי הלכתחילה ודיעבד המבואר ביו"ד בענין הכוליא בפרט ובחיתוט כל הקנקנות בכלל.

בגמ' איתא כן. לובן כוליא רבי ורבי חייא חד אסיר וחד שרי, ר' יוחנן ממרטט ליה, רבי יוסי גאים ליה ופרש"י ממרטט גאים החפוי אבל מה שבכוליא אכל. אמר אביי כוותיה דר"א מסתברא — אלמא שעל הפסלים ולא מה שבתוך הפסלים ה"נ שעל הפליות ולא מה שבתוך הפליות ובתוס' שם בד"ה אמר אביי כתבו דלובן כוליא שרי, אמנם בשם רש"י כתבו להחמיר והקשו מ"ש מבשר הופה דפשוט ליה לרש"י דמותו ובד"ה בעי לחטוטי פתרייהו לענין חוטי דכפלי בארו יותר באריכות וכווננו דכל עיקר חטיטה ל"ה אלא מדרבנן, דחלב אמר רחמנא ולא חוטין ועוד עול הפסלים ולא תוך הפסלים ומ"מ צריך לחטט אחריהם מדרבנן ולא דמי לבשר החופה דמותו לגמרי דהכא בהמה בחייה פרוקי מפרקא ונמשכין החוטין ומתגלין, א"נ פיון דבלא"ה רובן גלויים אף מה שבתוך הבשר אסור מדרבנן ודבריהם לכאורה אינם מובנים כיון דכל דבריהם טובבים רק על ההנחה הראשונה דכל עיקר החיתוט אינו אלא מדרבנן לט"ו איך יתכן תירוצם דהכא בהמה בחייה פרוקי מפרקא ומתגלים החוטין בהליכתה הלא צריך להיות מדאורייתא.* אמנם ברא"ש בא הלשון יותר מובן וזה לשונו ונראה דמדאורייתא משרי שרי מתרי טעמי חרא דחלב אמר רחמנא ולא חוטין ועוד דחלב שהבשר חופה אותו מותר ובהא איכא למימר דשמא בהמה בחייה פרוקי מפרקא וכוונתו לפום הך טעמא דאסור מדאורייתא וכ"כ במעדני יו"ט ובודאי דכן הוא ג"כ כונת התוס'. דבאמת קשה לומר דכל חדין דבהמה בחייה

* ובספר דרכי תשובה סימן ס"ד—מ' מביא בשם ספר שלחנו של אברהם להוכיח מדברי התוספות אלו דחלב שתחת המתנים אינו אלא מדרבנן (ראה לעיל במבוא).

פרוקי מפרקא לא יהא אלא מדרבנן, אולם לענין עונש כרת לגבי תרבא דתותי מתני צ"ע, כיון דלא הוזכר עונש כרת להדיא בש"ס רק גבי תרבא דקליבסתא ובמק"א הארכתי.

אולם עוד שיטה אחרת בראשונים דהא דאמרו בש"ס בעי לחטוטי בתרייהו לאו דבעי חיטוט עד מקום שהם פלים דהא פליעי בפשר ומותרין אלא דלפי שהן חוטין דקין וקשה למצוא אותן בעי לחטוטי בתרייהו עד שימצא מנינם שלם (ר"ן בשם אחרים) וכ"נ מפרש"י שכתב כן על חטוטי בתרייהו עד שימצא במספר הזה. אמנם לדינא מבואר ביו"ד סימן הנ"ל דלכתחילה צריכים נקור וחיטוט בכל אלה החוטין. אכן שמעתי בעיר אחת מפורסמת ונודעת בגדולי רבניה לענין הלעדביץ שלא נקרו אותו מהגידין ונתעוררה מחאה עזה ע"ז והקצבים אמרו שהמנהג כן רבות בשנים. ואעפ"י שלהבא גדרו את הפרצה מ"מ מצאו איוה סעד מדברי הר"ן אלו ועיין לקמן במשפט הנקור שכתבתי בשם ספרי הנקור דלעדביץ משתלטים הנידים ע"י התנתקות של הטריפה לעדביץ. אבל בפ"ז שמעתי שתיקנו שמה און הדבר הזה, וכידוע בשנים אלה גודל האחריות בעניני הדת ואם יקילו להם ילכו מדחי אל דחי, ע"כ הנוהר והמזהיר תבא עליהם ברכת טוב.

גידים, גיד הנשה.

גידים הם מותרים ועורקים והמחברים את אברי הגוף. יש גידים דופקים ואינם דופקים (Artery-tendon). שס"ה גידים פאדם, בבהמה יש גידים שאסורים משום חלב, משום דם ומשום גיד הנשה. גיד הנשה (ischiodicus nervus) הוא גיד בכל ירך הבהמה משני הצדדים ותלוי האיסור בגלל המקרה עם יעקב (בראשית ל"ב) ונקרא גיד הנשה ע"ש שנשה ממקומו ועלה (חולין ז"א).

בנוגע לדינא מבואר ביו"ד סימן סה בזה"ל: שני גידים הם בירך אחד פנימי סמוך לעצם והשני חיצון סמוך לפשר ושניהם אסורים וצריך לחטט אחריהם אלא שהפנימי אסור מן התורה והחיצון אסור מדבריהם וקנוקנות שבשניהם אסורין מדבריהם, ושומנם ישראל קדושים הם ונהגו בהם איסור והוא מש"ס חולין צ"א ופרש"י פנימי סמוך לעצם היא גיד ארוך מן העצה (צ"ור II 6) עד צומת הגידין ראשו אחד מוובר לעצם האליה או הקליבוסת לדעת רש"י

(Krzyż) ומשם מתפשט לאורך השופי (הכף) עד מקום חבור הקולית ועצם הנקרא אגן הירכים (miednica) ושם הוא סמיך לעצם. ועפ"י מספר האברים שמתפשט עליהם הגיד מחולק לשלשה. בתחילה מתפשט לאורך הצנה שילט (קאפ-וואנדע) ומתפצל לתוכה וגם לתוך החתיכה שנקראת יתד או עקרב (קלין). אח"כ יורד ומתפצל לתוך זנף (יד) והאומצה הקשה (גריזשובקא) והולך ויורד עד צומת הגידין פלפי הבטן. וחיצון הוא גיד קצר מבוקא עד צומת הגידים ונראה מה שכתב רש"י לחלק בין פנימי לחיצון, פונתו שהפנימי נמצא בין היריכות והחיצון אצל שפת הרגל.

זה לשון הרמב"ם (פ"ח-מ"א) ואין אסור מן התורה אלא שעל הכף בלבד שנאמר אשר על כף זיריך, אבל שאר הגיד של מעלה ושל מטה וכן חלב שעל הגיד אין אסור אלא מר"ס, וכן כתב רש"י (חולין צ"ו) במימרא דשמואל דאמר דאסרה תורה אלא מה שעל הכף בלבד: ואעפ"י שהגיד ארוך אין אסור אלא מה ששוכב על הכף בלבד. וכן איתא בתוספות שם בד"ה דפשוט איסורא, ולא אסרינן אלא פה שעל הכף בלבד, אולם בעמוד הקודם בד"ה מכלל רוצים התוספות לומר דשמואל דאמו' שאסרה תורה אלא מה שעל הכף בלבד רק "תנא דמתניתן אמר וליה לא סבירא ליה" וברשב"א שם אחרי שמביא דברי התוספות הללו כתב דדוחק לומר כדבריהם ובפרט, דשיטת הגאונים, רב אלפס ורמב"ם להלכה דאינם חייביכו רק מה שעל הכף בלבד.

אמנם מדברי הטור והמחבר יו"ד סימן ס"ה ח': שני גידים הם בריך אחד פנימי סמוך לעצם והשני חיצון סמוך לבשר ושניהם אסורים לצדיך לחטט אחריהם, אלא שהפנימי אסור מן התורה והוא הפושט בכל הירך, לכאורה משמעות לשון זה, דכל הגיד אסור אפילו מה שלמעלה מן הכף וכשיטת התוספות הנוכח וכן כתב בפ"ח שם דהמחבר נמשך אחר לשונו של הטור, ולפי דבריהם כל הגיד אסור מן התורה. אולם מאחר שדעת הרי"ף, הרמב"ם והרשב"א דמן התורה אין אסור אלא מה שעל הכף בלבד ושמואל אליבא דנפשיה אמר, הכי

(*) ובררישה טור יו"ד סימן ס"ה כתב (במוסגר) אליביה דר' יהודה דלפי זה מה שכתב על כף הירך רצה לומר למעלה מן הכף, ודבריו צריכים ביאור נכון, דהלא בש"ס התם אמרינן שדר' יהודה מן הירך דריש כלו ירך ולא מעל הכף דריש וכשהצאתי סוגיא זו לפני חוג המתלמדים בפה אצלנו למוד הנקור שובי"ם מפורסמים מעיירות שונות תירצתי דברי הדרישה בטוב טעם, ובמקום אחר הארכתי.

נקטינן להלכה, ואולי גם הטור והמחבר פונונו לזה, אלא שקצרו בדבריהם וכמו שפתבו התוספות בד"ה דפשוט איטורא בכולו ירך, היינו שהגיד נמשך בכולו ירך ולא האיטור בכולו ירך, רק שעל הפך בלבו. ובקונטרס הנקור להרה"ג ר"ש אלטמאן מורשה צד 15 מביאו בשם הפ"ח שכל הגיד אסור מן התורה וטעות ניכרת היא, ולפלא מאד על המחבר המובהק הזה שהעתיק שם דברים אחדים שאינם טתאימים למקורם ולל.

וכתבו הרשב"א והר"ן (הובא בדברי חמודות) דג' ענינים בגיד הנשה עיקרו, חטיטתו ושמונו. עיקרו מה שעל הפך דאורייתא, חטיטתו מתקנת חכמים, שמנו מנהגות קדושים ופב"ר היא מקלותה גידח שריה וישראל קדושים ונהגו בהן איסור) ובהגהות ואשרי המנקר את הפשר ישפר ראשו העצמות שבירך וינקר הקנוקות וגיד הנשוה כולו עם שמנו ובסדר הנקור בטור ומן גיד הנשה בעצם האמצעי והגידים והוולב נראו בו ואין אפשר להבינו אלא במראית עין. מה שקורא כאן להקולית עצו אמצעית אפפי שבסדר העצמות נקראת העליונה מפני. שיש עוד למעלה הימנה עצם הנק"א ואחרי שנחתך הארכובה הוא עכשו עצם האמצעי, (ועיין ערוך השלחן סי' ס"ה מג).

והנה לא אמנע מלהעתיק נכאן מה שכתב בספר „שבילי אמונה“ שגיד הנשה הוא עצב גס (נערוו) שנקרא בערבית „אל חגבי“ ובספרי נתוח ראיתי שנקרא עצב של הירך לפי שמעצב את הירך מלשון ירך עצבוני, (איוב י'). ובספר ויוסף אברהם שמחברו היו שו"ב בלונדון כתב פי יש שני מיני עצבים, עצבים מיוחדים יוצאים מן השדרה וכל אחד בפני עצמו הולך ומתפצל ומתפשט בתוך הגוף והמאוגדים יוצאים מן השדרה ומתקשרים אח"כ לגיד אחד עב, לאלה האחרונים שייך גיד הנשה המתהוה מחמשה אגודי גידים לגיד אחד עב השולח ענפים וקנוקות רבים לתוך חלקי הפשר. ומה סתירה לפמ"ש בשם הראב"ן שגיד החיצוני עב יותר וגיד הפנימי, וראיתי בקונטרס אחד „מי שלמה“ שהאריך לסתור בשביל דברי הראב"ן את המקובל על דבר גיד הפנימי והחיצון ועיין בהוספות.

ואלה הם הכללים היוצאים מפרק זה: א) שלשת הענינים שבגיד הנשה ב) שבהם החיטוט הוא עיקר. ג) נקיון העצמות הירך והשוק משום גיד הנשה וצומת הגידים ועיין להלן במשפט הנקור.

לאורך זכף בדין הגידים שביר.

(גיד-הגשה הפנימי והחיצון).

בחולין צ"א אמר רב יהודה אמר שמואל שני גידין הם; פנימי סמוך לעצם אסור וחייבין עליו, חיצון סמוך לבשר ואין חייבין עליו. ופרש"י פנימי גיד ארוך ונתון לארכו של שופי (הכף) כשפורעין (כשמגליין) את הירך ופושט בכל הירך, ראשו אחד מחובר בעצם האליה ומשם נפשט לארך השופי עד תחת הקולית ועצם הירך, ושם הוא סמוך לעצם. וחיצון הוא גיד קצר ונתון לרוחב השופי בסופו.

מתבאר איפוא מדברי רש"י אלו כי רק הגידים הנמשכים לאורך היד נחשבים להסתעפות של גיד וזגשה הפנימי אבל לא הגידים והקנקנות הנמשכים באלכסון לרוחב היד, דאינם יונקים ואינם סמוכים לגיד הפנימי. ודע דאורך היד ורוחב היד הכונה על השרשינו שמלמעלה שהם לאורך, אבל לא על ההתפצלות הקנקנות היורדים למטה בתוך הבשר, כמו ה"פ" וה"ש" שביר הגם, שהם בעצמם מתוחים בעמקו של הבשר, ולא בארכו. מאחר שהם מתחילין להסתעף מן השרש שמלמעלה מגיד הנונימי הנמשך לארכו של הכף, — אסורין משום גיד-הגשה הפנימי.

אולם ה"קן-צבי" וה"מולג" הם קנקנות של גיד-החיצון שנמשך לרחבו של הכף וההבדל ביניהם הוא: בענין ואופי החתוכים, דעל הראשונים עושים החתך מלמעלה למטה לארכו של הכף, מה שאין כן לגבי הקרן צבי והמולג דהחתך הוא לרוחב החתיכה ולא לארכה. והדבר פשוט לפי הנסיון השמושי. ובספר זבח שמואל אות י"ג העתיקו בעמודי זהב (אהל יצחקו ומובא גם בדרכי-תשובה ס"ד אות ס"ג כתב בזה הלשון; "ודוקא אחר הגידים שהולכין בשוה לארך היד צריך לחטט אחריהן דכתיב על כף-הירך, אבל הגידים שיש ביד ואינם הולכין לאורך היד עד סופו, אינם בכלל זה ואין צריך לחטט אחריהם, ואותם הגידים הולכים למטה בתוך היד-ומותרים" ודבריו צריכים ביאור. ויש שטועים ורוצים לומר דכונתו על אותם הגידים של גיד הפנימי (ה"ט" וה"ש") שנמצאים לפרקים פיצולים מהם בעמק אבל אינם נמשכים עד תחתית הבשר כמו ה"ש" העיקרי שאינם זקוקים להסירם, ושגיאה היא כמובן דמ"ש זה מזה מאחר דהם מסתעפים מהגיד הפנימי, וברור כמעט כונתו על אורך ורוחב היד כמו שנתבאר, אלא שלשונו מוזר קצת בזה וצ"ע.

שומנו של גיד.

שומן הגיד מכיל כמעט כל הסימנים של סתם שומן, הן במראה והן במשמוש אינו נמש במעורף האצבויות גם אינו תותב קרום, מכל מקום אסור לאוכלו כמבואר בש"ס „ישראל קדושים הם ונהגו בו איסור" ומחמירין להסיר כל שומנו של גיד מן חתיכות הפשר ומבין הדבקים כמו שיתבאר בכ"א על מקומן הנכון.

ויש חתיכות שעליהם רק זולב ולא שומן-הגיד, יש להפך—רק—שומן הגיד ולא חלב, ויש כאלו שנמצא עליהן גם חלב וגם שומן הגיד. אצל ה„קושליץ" וה„לונביץ" (דערביץ פיליי) והכסלים לא נמצא משומן הגיד לא כלום כי אם חלב, אצל השוק—רק שומן הגיד ולא חלב, אצל חתיכות אחרות נמצא גם חלב וגם שומן הגיד.

צומת הגידין.

צומת חגידין הם מקלעת גידים בחי-ברגלים הנגמרים בברך (ערקום) הנקרא בפוסקים „טשיך" וכתב בספר זבח שמואל שגיד הנשה נמשך עד צומת הגידים שאצל השוק. יש שני מינים גידים: א) המתוחים כלפי הבטן שהם שלשה שנים דקים ואחד עבה, ב) הגידים המתוחים כלפי הונב ונפ"מ לענין איסור פסיקת הגידים כמבואר בני"ד סימן כ"ג. שתי שיטות בזה והחילוק ביניהם שהחצוניים כלפי הונב הם מפורדים כל אחד בפני עצמו מה שאין כן הגידים כלפי פנים (חלץ הבטן) מחוברים ומקושרים, ובשביל זה נקראים צומת הגידים (הראב"ד). כל הגידים הללו מאוחדים ומקשרים את חלקי הפשר השרירים סביבות השוק, שנקראים בספרי הנקיר „פלאקן", „מייזלאך" אופן נקראם ראה להלן במשפט הנקור.

ברין יניקת החלבים וענין הסליפה.

בש"ס חולין ח': אמר רב פפא לא לסחוף אינש כפלי עליוי בשרא דדאיב תרבא ובלע בשרא, ופירש רש"י שהחלב מוטל על הבשר ומתחמם וזב על הבשר. ונראה דגם להסוברים דבעל-חי כל שבחיותו לא שייך לגבו פליטה ובליעה של איסור כמו שכתוב בפמ"ג או"ח תמ"ז דברגים חיים לא יתכן בליעה, ועיין בחתם סופר ובפתחי-תשובה יו"ד סימן ק"ד בשם עיקרי-דינים ובדרכי תשובה שם ובסימן פ"ז ופ"ג, מכל מקום כאן לגבי חלב מחמת החמימות במקצת שנשאר בגוף החי לאחר השחיטה פועל להבליע ממנו (מן החלב) לתוך הבשר. ומכש"כ לפום מאי דאיתא ביו"ד סימן צ"א ברמ"א דבשר רך לבצוע אפילו בצונן לגמרי י"א דבולע.

לכן כל חלקי הבשר של האחורים צריכים קליפה מפני שני הטעמים שנתבאר: א) שיש לחוש שמחמת החמימות הטבעית העצורה בב"ח נמס החלב ומבליע לבשר בשיעור הקליפה ב) לפי שהבשר מסודק, ועיין בספרי "תורת השחיטה והבדיקה" § 160 לענין אטאמען טבעים (Molekula). ואם קולפים הבשר אזי בטוחים אנו מחשש של אכילת חלב.

ומעתה אפשר להבין מדוע לא נתקנה קליפה כי אם רק לגבי מראה אדום ולא לגבי מראה כסף, משום שמראה כסף הקרום חוצץ בעד חדירת החלב לתוך הבשר כמו שכתבנו לעיל בטבוא ובספר ויוסף אברהם לשו"ב ר"א מלונדון בסוף סדר הנקור שם כתב: כדי להתרחק מכל הספקות אנו נוהגים להסיר כדי קליפה מכל שטח הצלעות מתחת טרפס הכבד עד עצם הקליבוטת ועד בכלל, בשביל שבתוכם כרוכים, כאחד חלב הכליות ואגודות של הגידים הנזכרים.

ה ע צ מ ו ת.

מבואר ברמ"א יו"ד סימן ס"ה—ח וראשי הקנוקנית נכנסים בראש העצמות, על כן המנקר צריך לשבור ראשי העצמות כדי להסיר הקנוקנות מעיקרן. עצמות אלו כוונתו על עצם הקוליות הנקרא "מארך-ביין" ועל עצם השוק—נאזו-ביין" אפילו בקצהו התחתון המחובר להארכובה. (ערקום), מפני שגיד הנשה מתפשט גם למטה עד סוף צומת הגידים, אבל לא יותר ודלא כספר אחד

(ספר הנקור לרבי יהושע סגרי הובא בד"ת) שכתב דגיד הנשה בין הפנימי ובין החיצון נמשכים עד קשר הטלפים (הפרסות).

וכתב בספר טהרת אהרן דעצם הקולית צריכים לנקותו משום שהגיד הפנימי נמשך אצלו באמצע ובויאשו (בקצהו העליון) מונח עליו הגיד החיצון ובכן צריכים לקצץ ולהסיר קצו את העצם משני הקצוות. וכן מבואר בפירוש דצריך לקצץ את ראש הקוליה הסמוך לשוק מפני גיד הנשה המחובר אל העצם, ואי אפשר להפרישו. ראיתי בספר הנקור לחד"ש אלטר מורשה שכתב להקשות על דברי הפרישה הלא הגידים אינם נכנסים כלל אל תוך הקוליא.

אולם באמת לא קשה מידי דאין כונתו של הפרישה שהגיד נכנס אל תוך העצם גופא כי אם סמוך אליו, וכן כתב בספר זבח שמואל ובספר טהרת אהרן הנ"ל דעצם הקוליות צריך לנקר אותן משום שהגידים נמתחים עלי צריך לחתוך (לקצץ) שני הראשים של הקוליא עד שלא יראה בה שום מראה לבן, ובקצהו התחתון הנראה כנו כף צריכים לנקות מתוכה כל רשמי השמנונית שבה, ואין אפשר לעשות זאת וי אם לפצח את הכף לשנים ולהסיר מתוכה כל השמנונית לגמרי, והמנקרים שלנו קוצצים צד אחד מהכף ובאופן זה בנקל להסיר ולנקות מתוכה את החלב והשמנונית.

אופן הנקור של העצמות בפרוטרוט ראה להלן במשפט הנקור.

החוטין והקרומים האסורין משום דם.

זה לשון המחבר (יו"ד ט"ה) יש חוטין שאסורין משום דם כגון חוטין שביד ושבתף ושב"חי התחתון (התחתונה) שבצד הלשון מכאן ומכאן ובלשון ובצואר וחוטי הלב וחוטי העוקץ וחוטי הדקין שהם בתוך שומן הדקין כמו בית עכביש מסיבכין זה בזה, ונוהגינן ג"כ להסיר חוטי אורך אצל החזה מפנים וכן נוטלין חוטין אחורי האזנים עכ"ד המחבר והרמ"א.

והנה בגמ' חולין איתא חוטין שביד אסורין, חתכיה ומלחיה אפילו לקדרה. אמר אביי ואיתימא ר"י חמשה חוטי הוי תלתא משום תרבא ותרבי משום דמא, דטחלי, דכפלי ודכו"יתא משום תרבא, דבועי ודמוקרא משום דמא, והנה לא חשיב בש"ס אלא מעט מזער מאלה החוטים כמש"כ רש"י שם דלא חשוב רק חוטין דקין, הילכך לא חשוב מזרקי צואר ובהג"א אחר שמנה עוד הרבה גידין וקרומים מסיק וכל אלה אסורין משום כל חלב וכל דם לא תאכלו

חורת הנקור השלם

ולא נתפרשו כולם מדברי חכמי הש"ס. וישנו עוד הרבה גידין שלא נזכרו בראשונים ומובא בספרי האחרונים, ועיין בהוספות.

והריני להעיר כאן, ראשית, בסתירת דברי הטור והמחבר שמונים פה חוטי עוקץ בין הגידים שאסורים משום דם שהוא אליבא דהרמב"ם החושב חוטי העוקץ וחוטי דכפלי לשנים ובסימן ס"ד הם חושבים הנך גידין לגידי חלב כשיטת רש"י והרשב"א, ועיין בפמ"ג משבצות ס"ה ס"ק ב' שהמחבר מספ"ל בזה ולכן מסיק בשניהם לחומרא, ונעלם הפמ"ג הזה לפי שעה מבעה"מ דרכי תשובה שמביא תירוץ זה בשם ספר שלחן גבוה ומביא בשם חגורת שמואל דהכריע לעיקר, דהרמב"ם טובו דגידים הללו משום דם ולא משום חלב, ודע דמלבד שיטת רש"י ורמב"ם עוד ישנה דעה שלישית בראשונים במרדכי בשם יראים וכן נראה מרשב"א דחוטי עוקץ הם חוטי הזנב וחוטי דכפלי ג"כ משום חלב עיין בספר ערוך השלחן. וזו יש להעיר לענין חוטי היד פרש"י שנוטלים מן הכתף, אבל לשון הטור (ס"ה ס"ה) חוטין שביד ושבתף, אבל ל"ק מידי דכתף נמי נקרא יד וכ"נ ממש"כ הרשב"א בשם הראב"ד וכן משמעות הפ"י וצ"ע הוספות.

עוד פרט אחד נשאר לבאר ע"ד הקרומים, בגמ' (חולין צ"ג) איתא תלתא קרומי והם השלשה קרומים שאסורים מד"ס על שם שיונקים מחלב, קרום שעל הדק של הטחול, קרום התחתון שעל הכליות וקרום שעל הכסלים (ברש"י קורא אותו טיל"א) אנ"ל קרום העב של הטחול וקרום העליון של הכליות אסורים מן התורה כחלב גמור וכ"פ הרמב"ם בפ"ו ממ"א ובספרי הניקור הוסיפו קרום הלבן שלמעלה מן הטבור וקרום הלבן שאצל הקלין (יתד) כל אלה משום חלב מלבד הקרומים שאסורים משום דם כמו שיתבאר בכ"א על מקומו. וישנו מבוכה בספרי הפוסקים בסתירת רש"י שבדף צ"ג כתב שקרום המתפשט בכל זכסלים הוא קרום דק וקלוש ועליו מונח חלב שעל הכסלים ובפ"ק ד"ח גבי לא ליסחוף אינש כפלי עלוי בשרא דדאיב תרבא ובלע בשרא כתב רש"י טיל"א מוסיק בין חלב לבשר והוא אותו קרום שאנו נוטלים מן הכסלים שקורין פלנק"ש ועב וחזק הוא ותרצו בזה בכמה אנפי.

והנה לדינא אם נמלח בעמור בלי הסרת הקרומים מסתימות לשון הרמ"א (ס"ה ס"ד) דמתיר בקליפה משנועות בכ"ה הקרומים אפילו באותם שאסורין מדאורייתא, אמנם באחרונים מחמירים בהקרומים שהם מה"ת להצריך ששים (ד"ת בשם בית מאיר) ועיין שם לענין מה שהובא בבאה"ט בשם רש"י בטחול שנצלה בלא נקור והתיר הר"י משולם ואם גם בנחבשל כן הוא ולפי שאין כ"ז

הרב ש. מאלין

מעניני קצרתני. עוד להזכיר פה ז'בר אחד הפנ"מ שבין הגידים בנוגע לחיטוט שבגידי דם אין קפירא לשרש אזריהם ואם חתכם שפיר דמי משא"כ בגידי הלב, מכל שכן גיד הנשה שצריכים דוקא לחטט לגמרי, אכן בדרכי משה בשם או"ה (בטור סי, ס"ה) מסיק דלכתחילה גם בגידי דם אין לסמוך על החתיכה אלא ליטלם דוקא ועיין להלן בהוספות.

רוח הגידים (טאבעלע) של חלק הפנים והאברים הפנימיים:

		משני הנדדים	בלשון	
בהדרא דכנתא	1	"	בכתף	2
פקראשנעצע או גראשעצע	1	"	בזרוע	2
בלב	1	"	ביד	4
בכבד	1	"	בהזה	4
מהטבחי (הלחולית)	1	"	בהכסלים (פלאנקן)	6
מהטחול	3	"	בארכוכה (קוואשענע)	4

בלויים ורינים.

מלבד ששת כללי הנקור הבאים בראש הספר צריך המנקה לשום לב גם אל הדינים האלה:

א. אחד עשר דברים של איסור מנקרים מן הבהמה: הלב, קרומים, חוטי לב, גידי לב, גידי דם, עצמות של לב, גיד הנשה, (הפנימי והחיצון) בשר שספג לתוכו מן הלב וכדומה, דברים שנאסרו משום מיאוס ומראות עין.

ב. ארבעה מיני גידים הם: גידי לב, גיד הנשה, גידי דם וגידים האסורים מפני מראות עין. ויש חילוק בכל אלה. גידי לב וגיד הנשה זקוקים לחטוט שלא ישאר מהם מאומה, מהדרין לחתוך גם מעט מן הבשר סביב הגיד ואפילו גיד החצון והקנוקנית צריכים חטוט, משא"כ גידי-הדם שמצד הדין אינם צריכים חטוט אצל בכל זאת מחמירין לשרשם מעיקרן מפני מראות עין. אמנם הגידים האסורים רק מחמת מראות עין בלבד אינם צריכים כי אם נקור קצת מלמעלה (ספר הנקור להר"ש אלטמאן).

תווית הנקור השלם

ג. המנקר עליו לדעת מסנור הגידים איזו משום חלב איזו משום דם, ואיזו משום גיד הנשה וכן צריך לדעת איזה חלב גמור מן התורה ואיזה רק דרבנן גם—טעמי הקליפה והגריייה.

ד. הרוצה להתמחית למנקוי אחרים צריך להתרגל ולאמן את ידיו במלאכת הנקור עפ"י הוראת מנקר מומחה, עד שישתלם באומנות זו וישיג „קבלה“ שבקי במלאכתו.

ה. המנקר צריך להזהר במלאכתו בענין הקליפה שיעשה כראוי לא יוסיף ולא ירע וזה הכלל, כשם שאסור להתיר את האסור כך אסור לאסור את המותר.

ו. המנקר צריך להזהר בענין גלוי ופתיחת הגידים שזקוקים לאומנות ורגילות יתירה.

ז. כל מנקר שמגלה רק מעט מעט מן הגיד ואינו מגלהו כראוי בשלימות וכשל במלאכתו.

ח. מנקר שנמצא אחר הנקויו שלו חלב אפילו כשעירה מעבירין אותו ויש בזה שלשה חילוקים (יו"ד).

ט. מנקר שלא היה לו קבלה אסור לאכל מנקורו, ובמסופק אם היה לו קבלה עיין יו"ד סימן ס"ה.

י. המנקר צריך שיהיה איש דתי ומדקדק במצוות כמו שנתבאר לעיל.
יא. צריכים לנקר הבשר במשך שלשה ימים מן השחיטה ובדיעבד אין לאסור.

יב. אין מולחין הבשר קודם הנקור ובדיעבד — שאלת חכם.

יג. אסור למכור הבשר בלא נקור אע"פ שמודיע להקונה.

יד. בכור שהותר עפ"י הוראון חכם אם מותר למכור בשר אחרים שלו לא"י יעשה שאלת חכם.

טו. יש להחמיר שלא לנקר עגלים רכים, כי קשה לנקרם כראוי ובשביל זה הטעם אין מנקרים כבשים ועזים ראה לעיל במבוא בשם ספר ישועות יעקב ועיין דרכי תשובה סימן ס"ד.

חלקי הבהמה.

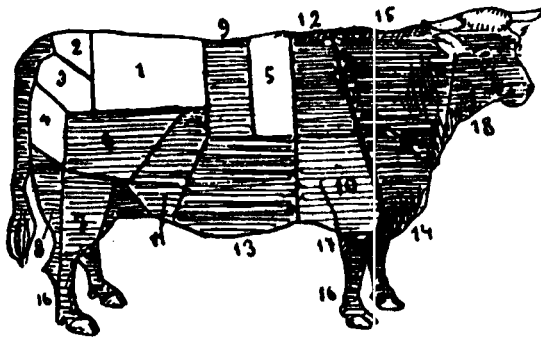
כבר בארתי ראה לעיל (סנירה כללית) כי הבהמה מתחלקת בראשונה; לחלק הפנים וחלק האחורים היינו י"ב הצלעות הגדולות לחלק הראשון (הפנים) ושבע החוליות האחרונות עם הצלעות הקטנות לחלק השני (האחורים) והבשר שבין צלע הי"ב והי"ג תלוי במנוג, כמו כן לגבי בשר הבטן שהסימן להפריד בין חלק הפנים להאחורים עד זוטבור, ומשם ולהלן שייך לחלק האחורים. אולם הרבה מהטבחים מקילים ומוסיפים לחתוך מאחר הטבור לחלק הפנים ועושים שלא כהוגן. עיין ד"ת-ס"ד איך שהוא, עכ"פ הבשר הזה שמוסיפים צריך הוא לנקור כדין בשר של חלק האחורים. כמו שכתבתי למעלה.

החלקים הנזכרים (חלק הפנימי והאחורים) מתחלקים עוד הפעם לחלקים שונים, וגם לחתיכות: חלק הפנים מתחלק לשלשה חלקים גסים, ראה הציור להלן. (במשפט הנקור חלק הפנים) חלק האחורים מתחלק בתחילה לשני חלקים — מתנים וירכים שמתחלקים ג"כ כל אחד לכמה חתיכות שונות. (ראה הציור להלן—רבע חלק האחורים).

אמנם בנידון נתוח חלקי הבהמה וביחוד מה שנוגע להתחלקות בשר האחורים יש כמה שנויים אצל הטבחים, מוקרי הבשר, ולא כל המקומות שוים בזה, כמו שנבאר לקמן במשפט הנקור. בפרט מסונה בעיקרו נתוח חלקי הבהמה אצל הקצבים הנכרים וביחוד חלק האחורים, שמתבחר אצלם באופן אחר לגמרי: הרבע מתחלק לשלשה חלקים וזללו: krzyżowe, rozowe, łojówka ועוד כמה שנויים, לדוגמא הציור ולהלן המסמן — חלקי הבשר של הבהמה כפי התבנית הנ"ל הנהוג אצל הסיטונים (מוכרי הבשר) בשוק הכללי בלונדון, גם בהרבה ערי גרמניא.*

(* בחוברת שלי, פראקטישע מעטאדע" צד 15 בארתי בפרוטרוט את הפרובלמה הזאת לגבי השנויים באיכות הבשר (Qualität) בין טבחים יהודים ואינם יהודים והתוצאות מזה בנוגע לממכר הבשר.

פלייש-הלאסימיקאציע.

ציור 4

I סאָרט. (1 לענדן-בראטן (ביינדל-ואַדנע אין פיליש), (2 אונטער-שאל אָדער ווייס-בראָטן (גריזשאַווקע), (3 היפּטן, (4 אינטער-שיינקל, (5 פּאָדער-ריפּן, (6 אבער-שאל, אָדער ווייכע, (7 ווייכע, (8 וואנדן שטיק, (9 מיטל-ריפּן, (10 אבער ארום (קויקל).	II
III (11 פלאנקן, (12 שולטער-בלאט (ריק-בראטן), (13 ענדע-ברוסט, (14 באממע (גיידער), (15 האַלז, (16 (17 שיין בייך, (18 באקן.	IV

משפט הנקור, חלק הפנים

§ 1. לא יחתוך יותר מי"ב צלעות לחלק הפנים*.

א. הראש, הלוזיים והלשון.

- § 2. מפלחים את הראש לשנים, מסירים את העינים, מוציאים את המוח ומקלפים את הקרום המחובר עליו וגם הקרום התחתון הרבוק בגלגולת (ציור 2 A). אולם מפני שקשה לקלוף את הקרום הזה וגם אין זה משום חסרון פיס לכן נוהגים למכור את עצם הגלגולת לאינו יהודי, אבל הקרום שעל המוח נקלף בקל על ידי מים קצת.
- § 3. מוציאים מהלחיים גיד אחד מפל לחי (ציור 2 B) והחוטין שאהורי האזנים (C) לחומרא (רמ"א)
- § 4 הלשון: חותכים תחת שרשו (שרום או שלונג) מוציאים חוט אחד

* ואם יותר מי"ב צלעות (עיין נוקרה כללית).

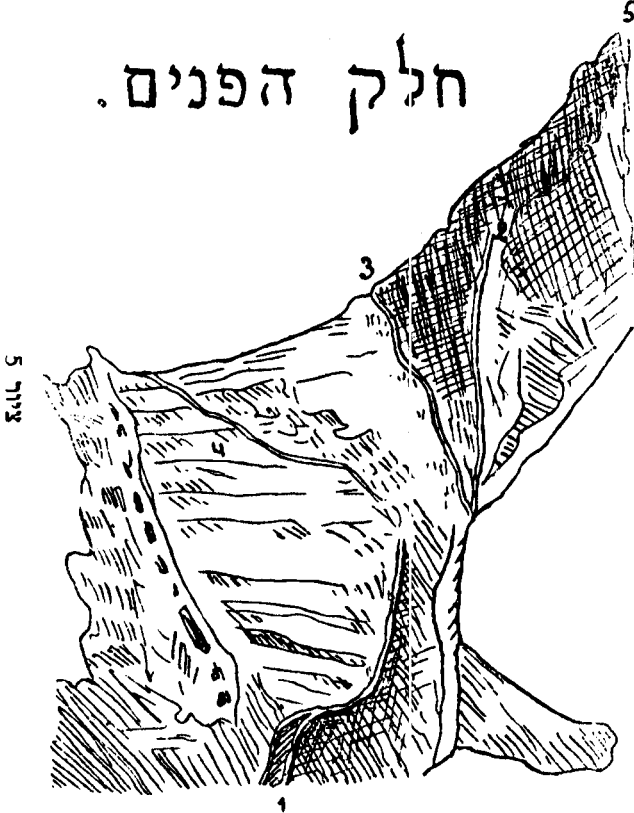
אדום וחוט אחד לבן. נוהגים להוציא עוד איזה גידים מסירים שתי עצמות קטנות משני הצדדים הנקראין (טרייפנע-ביינדלאך) מסירים את שפוי הכובע (צעפל) ומחתכים את עור הושט הנמשך עמו משום מיאוס, חותכים קצת מעוקץ הלשון.

§ 5. יורד לגרגרת ומוציא משם שני גידים סמוך לבשר (ורידין) וכן בעוף החוט הלבן שבאמצע הצוואר, ואם הפריד הראש מן הגוף אין צריכים.
§ 6. מקלפים מן הבשר האדום סביב בית השחיטה מפני שנבלע הדם ואין המליחה מוציאו.

ב. הכתף, החזה והבסלים

§ 7. ה כ ת ף: משקיעים את הספין בפרק האמצעי (ורוע) ומוציאים שורש גיד בתמונת שין עם כל הגידים הנמשכים עמו וכן מהצד השני, מסירים את הבליטה (דריו) ע"פ שטחו של מעלה (ציור d II).

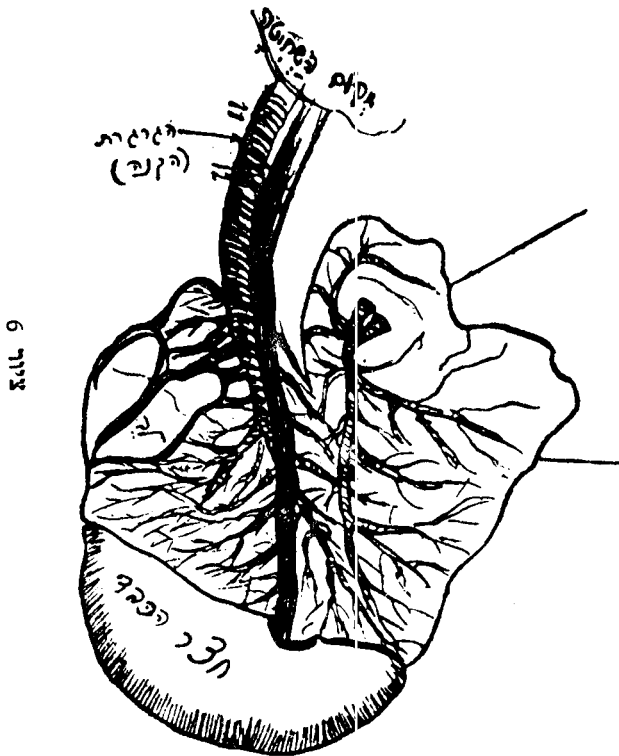
חלק הפנים.

- § 8. ה ח ז ה: מחתכים קצות החזה לשנים מן הצד הסמוך להצואר (ציור 5, 1) ומוציאים גיד אחד כפוף. אחד לבן והשני אדום, ובמקומות אחרים מהפכים את החזה ומוציאים את החוטים הלבנים (קלעמב).
- § 9. ה פ ס ל י ס: מקלפים את הקרום מעל הפסלים וגם החלב שתחתיו עד מקום הגיד (ציור 2) אבל הקרום מסירים לגמרי עד (ציור 3). מוציאים ג' גידים מחשש צלעות האחרונות, חוטי דכפלי (4) ומסירים את הסחוסים שמשאירים מן צלע הי"ג, (5) אורך הכסלים עד הטבור.

ג. הצר הכבד ואברים הפנימיים.

- § 10. ח צ ר ה כ ב ד: מצד הדין אין צריך קליפה אלא מצד הפריסה ונעץ) אבל עפ"י המנהג מקלפים משני הצדדים והטעם משום איחלופי, ולכן אם נשארו הדרולים מחצר הכבד מחוברים לצלעות אינם צריכים קליפה רק מצד אחד דבכה"ג לא שייך איחלופי (רב טבחיא).

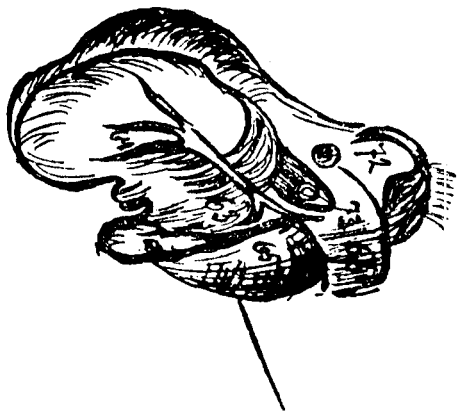
§ 11. ה ר י א ה: מסירים את הירדא. פותחים הסמפונית והקנוקנות. הלב קורעים אותו ומחמכים את עוקצו, שומנו מותר. הפכד מחמכים בו כדי שיוזב הדם, והחלב במקום שהמרה תלויה בו אסור וכן החלב הרבוק באצבע הפכד. הטחול מסירים את הקיום והחלב ומוציאים ממנו גיד אחד המתפצל

הלב מבחוץ

הלב מבפנים

ציור 7.

אונות הכבד	}	הכבד	.63
השלאי		"	.64
הימני	"	"	.65
החלק	"	"	.66

יתר המנוחים האנטומיים לפי הציונים
 "תורת השחיפה והכדוקה"
 ראה בספרי "תורת השחיפה והכדוקה"
 עמוד מב, מג.
 ציור 8

6 לויא

זורת הנקור השלם

כמו שי"ן וטוב לנקר מיד דנשיצטנן צריכים לחטטו (רמ"א). הכליות מסירים את החלב שעליהן והלובן שנתוכן. וכן שורש הגיד והחוטין הנמשכים עמו.

ציור 10.

§ 12. הפח: מסויים עור עבה לבנה משום בשר בחלב, מוציאים גיד של איסור. חותכים את הבלטות (דריזן) משום מיאוס. קורעים ומטיחים אותה בכותל ומותר פפי המבואוי (ביו"ד סימן צ) שומן הכחל מפרידים מן הכחל ע"י שאוחזים בכח במקום החתך כדי שתצא לחלוחית החלב ומותר. ה ע ר ה: לפי שקשה להפיר בין שומן הכחל להכחל רבה המכשלה ביחוד ראיתי בעשיית הווארשטן שמזייפים ומערבים את הכחל עם שומנו מהראוי להשגיח על זה. והסימן להכיר בין שומן הכחל להכחל שמשונים קצת במראהם והבקי יבחין מיד. (עיין דרכי תשובה סי' צ' ס"ק ע"ה).

ד. נקור העות.

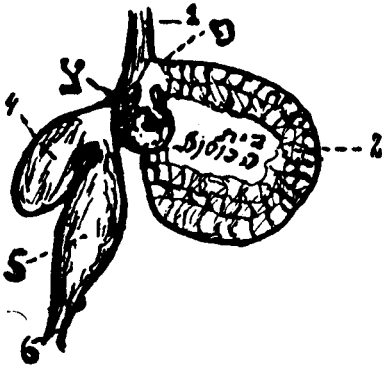
בעופות אין נוטלין שונו חוטים וקרומים רק חוטי הצואר משני עבריו או שמחטכו לשנים נוהגים שמסירים את הלב מפני שקשה לשכחה (באר היטב סימן ע"ב). באוזא מטירים שתי דקין שהן במקום הסניא דיבי בבהמה. מחתכים בפרקי הכנפים והירכים. מדיחים מבפנים ובפרט במקום הריאה. ואותם הפותחים את העוף מגבו כדי להדיח את הדם יפה, תבוא עליהם ברכת טוב.

אברים הפנימיים הכרס, הדרא דכנתא. (ציורים 11 12)

6 13. קבת מעלי-הגרה מוכבת ארבעה כסים לא שוים בגדלם (ציור 11) המון שלא נלעס עוד די צרכו מגיע דרך הושט (1) אל בית הכוסות (2) וממנו אל החלק השני, ההמסס (3), המאכל עולה שוב מן ההמסס אל הפה (העלאת גרה) ויורד משם ישר (צ) אל החלק השלישי, הוא הכרס הפנימי (4) העשוי מבפנים קמטים קמטים כדוגמת ע"י ספר, ועל שם זה נקרא (בלעטער מאָגן) או

קבת מעלת-גרה

ציור 11.

(1 ושת, פ-פ) פתח הפתוח אל בית הכוסות
 (2 בית הכוסות, (3 המסס, צ) החלק המוצר של הושט שממנו יורד המון הנלעס ישר אל הכרס הפנימי, (4 הכרס הפנימי, (5 הכרס החיצון (הקבה), (6 התחלת המעי.

(מעגעלע) ע"ש קטנותו, ולבסוף יורד האוכל אל הכרס החיצון (5) היא הקבה (האיצטומכא), בו נגמר העיכול ע"י מיץ מיוחד הנקרא „מסו“ המשמש לקרוש את החלב לגבינה, מן הקבה יורד המון אל הפעי הראשון וממנו אל הודרא דכנתא (6).

הוראת הדרא מלשון סבוב כנתא הנקרא כבר לבן (ווייס-לעבער), בשפת רומית Pan-Creas, באשכנזית מאגענדריוע, בלשון יהודית בפולין „זיס“, במערהין „פריז“ כמו כן „קרייזל“, „גרייזל“ או „וואמפן“. חז"ל כנו את כל חלקי המעיים ההם בשם הדרא דכנתא (חולין מ"ח) ובאמת כל הדקים ההם מעי אחד ארוך. מעי השור מגיע לפעמים לאורך 40 או 50 מטר (אצל אדם אינו ארוך כל כך) המונחים בסיבוב וניקים מסביב להכנתא וחוזרים בעגולה. מתחילים מן האיצטומכא (הקבה) וגומרים ים פי הטבעת.

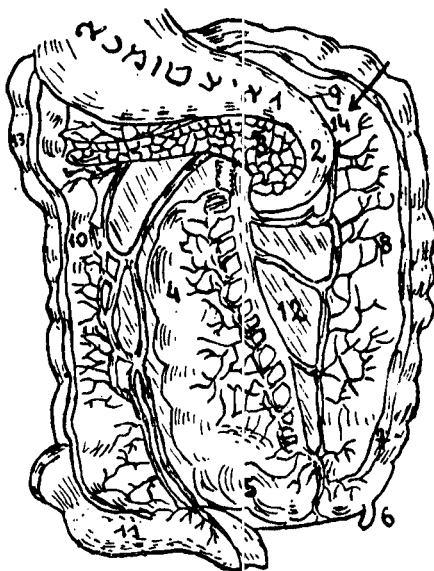
אמנם חכמי הנתוח חלקהו לחלקים וקראו לכל אחר שם בפני עצמו (ספר הברית מאמר י"ו) והם: (1) פי התחתון מהקבה או האצטומכא—Pylorus;

תורת הנקור השלם

2) המעי השתי עשרה אצבעות—Duodenum (דואדענום; 3) דר האצטומכא או הכנתא; 4) מעי הריקן או זרעב—Jejunum; 5) מעי העקלתון—Ileum; 6) יד התולעה או סרח העודף—Appendix ונמצא רק במעי האדם; 7) מעי הסומא או „סניא דיבא“—Coecum; 8) מעי האויר—Ascending Colon; 9) המעי האויר האלכסיני—Transvere; 10) מעו האויר היורד—Descending; 11) מעי הישר, (פי הטבעת—Rectum); 12) עור ושומן הכנתא; 13) מקום הסחול; 14) שביב כיס המרה.

צד שמאל

צד ימין

הדרא דכנתא.

ציור 12.

14 §. לדינא בנוגע לנקור: בהבדלת הפריסה (נעץ) ינקה ויקלוף היטב במקום חיבורה להמעיים ולחצר הכבד, חלב הזרס, ההמסס ובית הכוסות, חלב הקבה והקרומים שלהם אסורים, ולענין חלב שועל הרקין מאי שאמרו חז"ל ריש מעיא באמתא בעי גרירה, יש אומרים אמה ויש אומרים חצי אמה ויש דעות חלוקות אם היא על הרקין המחוברים לקבה (הנועי של י"ב אצבעות) לפי שבו דבוק

החלב שעל הקרב או שהוא המעי האחרון (הכרשתא) אצל פי הטבעת. וכתב הרמ"א (יו"ד ס"ד, טו) דאין צריך להסיר רק הקרום עם הדבוק בו אבל לא השומן שתחתיו. והרעיש בשעתו הגאון מוהר"ר דוד אייפנהיים (עיין כרתי ופלתי) אבל המנהג כהרמ"א, אמנם כתב בחדושי הגרע"א דגם הרמ"א לא אמר אלא על חטבתיא, אבל על המעי היוצא מן הקבה מודה (דרכי תשובה).

§ 15. י"א שהמנהג לחתוך לגמרי חלק ניכר מן שני המעיים הללו כפי השיעורים שנתבארו למעלה — משום מיאוס. מסירים את הסניא דיבא, את הענף המחובר לו ואת החלב הנקרא „גער"א" משום שסמוך לחלב הפרוסה ויונק ממנו, זבח שמואל, ויש מחזירים בו כחלב גמור שו"ת ברכת חיים.

§ 16. הדרא דכנתא (מנוסע) מסירים הקרום והשומן מותר. הכנתא עצמה מסירים את הקרום ומנקרין את דוגידים שבהם צנורי הדם והבקי בזה מתחנן ונפסלים היטב, ומחתכם לכמה חתיכות וכשר כשאר בשר רק יוהר לבלי למלוח ביחד עם בשר רק לבדנה, הקרום צריכים להסיר משני הצדדים ואפילו בכבש, רמ"א (שם). אם שכחו ולא הסירו את הקרום מן הכנתא קודם הפליחה — שאלת חכם, ועיין להלן בהוספות.

לנקור דגאצן והבאקעס.

§ 17 הם רצועות שומן על כותלי הבטן מעבר ההיצון בין למעלה ובין מלמטה במקום בית-הבושת (הויך-שטעלן). היתר שומן זה היא עפ"י הקבלה והטעם מפני שהוא סמוך לעור וכמ"ש הרומפ"ן (ויקרא ג') הובא דבריו למעלה שאין החלב נעשה סמוך לעור. אופן נקווי השומן ההוא מסירים את רצועות הבשר האדום (בשר הערוה), בשל כיוון הטור נמצא לפעמים דריו (שקד) ולפעמים גדול כחצי ביצה וזהו שומן חזיר. ועיין במה שכתבנו לקמן (משפט הנקור חלק אחרים) יסיר את הדריו הזה, יחלוץ חגיד האדום המתפשט לארכו של השומן, יוציא שורש גיד לבן, וצריכים להזהר בנטילת שומן הבאקעס שלא יחדור בהסכין לעובי הפלאנקען בכדי שלא יבא לנגוע בחלב הכסלים. ועיין בענינים אלה בדברי מלכיאל (ח"ג ל"א) ובספר רב טבחיא שהאריכו בכל זה.

פארווארט צום פראקטישן ניקור.

דער מלאכת הנקור בװשטייט פון 3 טיילן: חלק הפנים (פאָדערשטע), דראָב (אינערלעכע אָרגאַנען), און דער חלק אחוריים (הינטערשטע). פון דעם ווערט גערעכנט די 2 ערשטע טיילן פאַר לייכטערע אַרבעט, זאָגאַר מיטן דראָב אויטטרייבערונג פאַרנעמען זיך מערסטנס איבערקויפערניס, הגם לויטן דין דארף עס געטאָן ווערן דורך אנשים נאמנים, באַזונדערס דער חלב הכרס א. ד. ג. (רב טבחיא), איבעוויגס ווערט ס'רוב די אַלע דראָבן פאַרקויפט ניט אין כשרות.

שווערער איז אָבער די אַרבעט פון די הינטערשטע טיילן (ניקור אחורים) וועלכע באַשטייט פון פּאָלגענדע אַרבעט גרירה, קליפה וניקור ד. ה. באַזויטיקן, באַשיילן דעם חלב און טרייבערן (עדערן) וועלכע איז ווירקליך אַ קאָמפּליצירטע און פאַראַנטוואָרטלעכע אַרבעט, באַזונדערס, דער עדערן סאָדערס אַ ליינגערע פּערע און פראַקטיק.

ווי אויבן געזאָגט ווערט די בהמה צוטיילט אויף 2 טיילן, פאָדערשטע (פרייט) און הינטערשטע (זאדנע) וועלכע יעדער פון זיי ווערט אויך צוטיילט אויף פאַרשיידענע קלענערע חלקים צ. ב. ש. דער פרייט אָדער די זייטל צו-טיילט זיך אויף 3 טיילן: בראַטן (קויקל), ברוסט און פלאַנקען (צייכענ. 5).

די זאדנע (אחורים) ווערט אויך מערערע חלקים פונאנדערגעטיילט (זע צייכענ. 13). צו דעם צוועק פון דער לערע פון מלאכת הניקור, וועל איך אָנ-הויבן פון דעם נקור פון פאָדערטון טייל, וואו ס'וועט פסדר ערקלערט ווערן די פראַקטישע אַרבעט פון ישדער זאך, און גענויע אָנווייזונגען לויט די ציי-כענונגען וועלכע זיינען אין דעם ספר אָנגעגעבן.

און דער אינטערעסאַנט און לעזער וועלכער וועט דורכשטודירן גרינדלעך דעם ספר פון אָנהויב ביזן סוף זאָקומט אַ ריכטיגע אַריענטאַציע און גענויע ידיעות וועגן דער לערע פון גאַנצן קאָמפּלעטן ניקור סיי חלק הפנים, סיי חלק אחורים א. ד. ג.

דעה פראקטישער נהור. דער נקור פון פארערטייל (משערדנצ).

1. די קאפ, קין-באקן, צונג.

- § 1. מען טאָר ניט שניידן דעם פאָדער-טייל (פרייט) מער ווי 12 ריפּפן (פונקט ביים חצר הכבד) און די זלאַנקן פון צום נאָפּל (טבור) זע (צייכענ. 2, f) אין עי ערטער וועלכע מען לאָזט צו איבערן 12-טן ריפּ דאָרף מען די צוגע-לאָזענע מנקר זיין אזוי ווי אחרים.
- § 2. דעם קאָפּ סוו מען שפאלטן אויף צווייען. דער קרום (הויט) טון מאַרד (מוח) אַראָפּציען, אד"ג דעם קרום וואָס באַדעקט אויסן עצם גלגולת, (קאָפּ-שיידל), מען איז זיך נוהג דעם שאַרבן אינגאַנצן ניט ניצן, ווייל עס איז שווער דעם קרום אַראָפּציען, אָבער דער קרום אויסן מאַרד שייַלט זיך לייכט ארום ווען מען באַנעצט מיט עטוואָס וואַסער.
- § 3. דערנאָך פון די קין-באָקן אויף יעדער זייט איין גיד אַרויסציען (צייכענ. 2 B) אד"ג די אָדערן (צייכענ. 2, C).
- § 4. דעם צונג, ביים שלונג 2 אָדערן אַרויסציען. מען איז זיך נוהג אויך נאָך אייניגע אָדערן אַרויסנעמען, די טריפענע ביינדלאַך באַזייטיגן, דעם צעפּל און דעם עור הושט אויפּשפּאַלטן.
- § 5. ביים גרגרת געפינט זיין ביי ביידע זייטן צו 2 אָדערן (וורידין) ד"ז ביי אַ עוף דעם האַלז-אָדער, אַרויסציען אָדער איבערשניידן, ווען מען טיילט אָפּ דעם קאָפּ באַזונדער דאָרף מען די אָדערן ניט נאָכווהן.
- § 6. די פלייש פון בית-השחיטה איז אָנגעוואַפּט מיט בלוט, דאָרף דער קצב די פלייש אַרומשיילן, ווייל די בלוט קען דער זאָלצן ניט אַרויסציען.

2. דער בראַטן, פרוסט און פלאַנקן.

- § 7. דער בראַטן: אין מיטן פון יד און אין פלייצע געפינט זיך אַ דיקער אָדער, ער ציט זיך איבער די גאַנצע ליינג. דעם גיר אַרויסנעמען מיט די מיי-טעלע אָדערן, וואָס ציען זיך מיט אים, דעם מעסער טיף אַריינדרינגען, בכדי דעם גיד מיטן שורש אַרויסציען, אד"ג דעם צווייטן זייט, אויבן געפינט זיך ווי אַ דריי (פליטה) פון פעטס, וואָס איז אסור צוליב מיאוס, זע צייכענ. 2, d).
- § 8. די פרוסט קומט פאָר דער נקור אין פלאַנגדן. קודם דעם דאָפּעלטן

אָדער אַרױסציען, דער אָדער צײַט זײַך פֿון האַלדז בײַן צו די רױט-פֿלײש
(פֿלאַנקן) זע (צײכענ. 5, 2), נאָר אַרױסציען דאָרף מען אײם פֿון דער זײַט פֿון
האַלדז, בײַם גרײף (צײכענ. 5, 1). אײן מאַנכע שטעט נעמט מען אױך פֿון
צװײטן זײַט ברוסט די פֿלאַקס אָדערן (קלעמב).

9 6. די פֿלאַנקן (פֿאַפֿאַױנע) װערט אַרָפּגענומען די פֿלאַם, (קרום) און
דער חלב אונטן בײַן צום גיד, (צײפער 2) און דער קרום װערט נאָך אַרָפּגע-
נומען בײַן צײפער 3, פֿון װאַנען מ'הױבט אָן צו טרײַבערן, אָבער די פעטס
אונטען בײַן צײפער 2 אײז פֿשר. בײַ די לעצטע 3 רײפֿן אײנציגע אָדערן
אַרױסציען, (צײכענ. 5, 4) אײנזײטן די פֿלאַנקען, די בײַנדלעך אױסשניידן,
(צײפער 5--ענדע פֿלאַנקען).

די אינעװײניגסטע אָרגאַנען

די לונגען און די לופט-רערן (סמפּונות).
די האַרץ און אירע אָפּטײלונגען, דער לעבער, דער מילע אײזאון.
זע די צײכנונגען אין װעברײאישן טעקסט זײַט 46 און 47.

גירן און רײן-אפּאַראַט. די גירן (Renes אין ענגליש Kidnes)

2 די זעלבע מוסקולן אין אוואַל-פֿאַרם — רעכטס און לינקס — באַשײט
מיט אַ שײכט באַדײטנעע פעטס אײז גרין חלב.
די גירן פירן אױס אַ װײכטיגע פֿונקציע אין אָרגאַניזם פֿון יעדער בעל-
חי, נעמליך רײניקן די בלוט (דײַענפעקציע) און דערוײטערן דעם אורין (השתן)
אַ חוץ די גירן געערן אױך צום אױן-אפּאַראַט; 1. די אורין-רערן אָדער אורין
פירערס 2. אורין פענכער און דער אורין-קאַנאַל. דער אורין פענכער דינט װײ
אַ רעזערוואַר, װאָ ס'קלײבט זײַך צוזאַמען דער שתן (אורין), דורך די אורין-
פירערס, פֿון װעלכן עס דרינגט אַרײַן װײטער אין אורין-קאַנאַל, (געשלעכטס-
אָרגאַנען), און פֿון דאָרט װערט דער אורין דערוײטערט גענצליך פֿון קערפער.
דער אורין אָפּלאָזן װערט רעגולירט דורך אַ קאָמפּליצירטן גערווען-סיסטעם פֿון
אונטערשטן טײל קערפער — חוט השדרה און מאַרץ. קראַנקײטן פֿון אורין

אפארט קומען פון פארשיידענע איסערלאַכע און אינערלאַכע סיבות ווי צב"ש א קלאַפ, א שטאָך מיט א שאַרפע זאך, ביי פרויען נאָך א שווערן האָפּן (קינ-פעט) פאַרשמעלערונג פון אורין קאָנאַל, פאַרגרעסערטער גרוזשאַל א, א.

הצר-הכבד אין די איגעווייניגסטע אָרגאַנען (רראַב).

די מאָגן-אַפטיילונגען אין הדרא דכנתא (מנוסע).

אויפקלערונג צו די צייכנונגען 11. 12

ווי ס'איז באַוואוסט, אַז צוליב דעם וואָס די קו איז מעלה-גרה, ד. ה. זי האָט די טבע נאָכאַמאָל אַרויפבריינגען דעם שפייז, האָט די השגחה העליונה באַשאַפן דעם סוג בעלי-חיים מיט אַ ספעציפישן געבוי פון 4 מאָגן-אַבטיילונגען דער 1-טער אין גרעסטער אָבטיילונג (פליאַק), בית הכוסות, וואו דער שפייז קומט אַריין גלייך פון ושת פּמעט אין רויען צושטאַנד. פון דאָרט אין 2-טן (אַבטיילונג) המסנס, אַז"ג טשעפּטשיכע אָדער נעץ-מאָגן, ווען די בהמה האָט זיך שוין אָנגעזעטיגט און די שפייז ווערט שוין אין אַ געוויסער מאָס דורכגעווייקט, דאַמאָלס איז זי די שפייז ווידער מעלה גרה, דורכן ושת אין כויל, וואו עס ווערט אויף דאָסניי גוט צוקייט, און אַראָבגעשלונגען דורך אַ 2-טע עפּנונג (צ) דירעקט אין דער 3-טער מאָגן-אַבטיילונג (ksiązka), צוליב דער ענליכקייט פון בלעטער פון אַ בוך. צום סוף גייט די שפייז איבער אין דעם דאַב-מאָגן (קיבה), וואו די שפייז ווערט אינגאַנצן—דורך די ספעציפישע מאָגן-זאַפט פון דעם אָבטיילונג פאַרדייעט אין איבערגעקאָכט (עיקול). פון מאָגן קומט (די איבערגעקאָכטע שפייז) אַריין אין די גערערם, לויטן סדר (צייכנ. 12).

הדרא דכנתא — Pan-Creas

אין העברייאיש הייסט (די געדעוים צוואַמענבינדונג) הדרא, צוליב דעם וואָס זיי ליגן אין אַ הקף'דיגן-צוואַמענשטעל אַרום דער כנתא (מנוסע), און

וויקלאך איז דער גאנצער געדערם-אויפבונד איין גאנצעס, וואָס ס'הויבט זיך אָן פון מאָן-אויסגאנג און ענדיגט זיך מיט דער אז"ג-סטאַלצאָוע (וואַדנע-קישקע) פּי-הטבעת, וועלכע דערגרייכט ביי אַ גרויסע רינד (בזמה גסה) ביי צענדליגער מעטר.

אין אַנטאָמיע ווערן די גאנצע געדערם אויפבונו איינגעטיילט אין פּאָלגענדע אָפטיילונגען: 1. Pylorus ד. ה. דער אָנפאַנג טייל פון מאָן; 2. צאָליגע דאַרם — Duodenum; 3. דער אַזג. נאַפּל-מאָן; 4. די פּוסטע דאַרם — Jejunum; 5. דעו קרומער — Ileum; 6. Appendix; און געפינט זיך נאָך ביי מענשן; 7. בלינדע דאַרם — „סניא דובא“ — Coecum; (8) לופט דאַרם Ascending Colon; 9. דער אלטונדיגער — Transverse. 10. דער לופט דאַרם (דער אונטערשטער) — Descending; 11. דער גלייכער סטאַלצאָוע-וואַדנע-פּי הטבעת — Rectum; 12. די כּנחא-מוסע גופא; 13. דער אָרט צום מילך; 14. צום גאל-וואַלדן (שביל כּיס המרה).
דער פּאָרהויט, וואָס טיילט אָפּ די אָטעמס-אָרגאַנען (כלי הנשימה) פון די פּאַרדויאָנגס-אָרגאַנען (כלי העיכול) רופט זיך חצר הכבד (רויט-לעבער).

דער טרייבערן פון די אָרגאַנען:

9 10. פון די פלייש דאָרף מען אַראָפּציען דעם קרום, ווייל ער האָט אַ שייכות צום נעץ (חלב הקרב), כדי מען זאָל אים ניט פאַרבייטן, באַשיידט מען פון ביידע זייטן. ווען טיילן פון חצר הכבד פאַרבלייבט מחובר ביי די ריפּפן איז גענוג נאָר באַשיילן פון איין זייט.
11 9. די ריאה (לונגען) איז דער מנהג, דאָס מען שפּאַלט אויף די גרויסע רערן (סמפּונות) פריער פארן זאַלצן, די האַרץ מוז מען עפּיי דין אויפשפּאַלטן, אַלע 3 אָפטיילונגען (חללים) און אויסרייניגן דו בלוט, דעם שפיץ האַרץ און די אויבערשטע ברעגעס באַשניידט מען. די שמאַלץ (שומן), וואָס איז אויף דער האַרץ איז מותר צו עסן. דעם כבד (לעבער) דאַרף מען איינ-שניידן. דער חלב, וואָס געפינט זיך ביים לעבער, אַרום דער גאָל איז אסור. דעם מילך, דעם קרום-רונד, גענצלאַך אַראָפּציען, אויפשניידן אין דערמיט און אַרויסציען דעם גיד, וועלכער פאַרטיילט זיך אויף 3 טיילן אין דער תמונה פון אַ ש"מ. מען מוז אים אַינגאַיזן אַרויסציען, דעריבעד איז נויטיג דעם ניקור פון מילך צו מאַכן באַלד, ווען דער מילך איז נאָך וואַרים. די כליות (נירון)

דארף מען באשיילן דעם חלב פון דרויסן און אינעווייניג, אד"ג דעם גיד ארויסציען אינגאנצן און דאן איז זאָס פשר.

§ 12. דער כחל (אייטער), זארף מען פשר מאַכן אויף דעם פאָלגנדן אופן: די קרום (הויט) אַראָפּציען, די דריון אויסשניידן, אויסשפּאַלען און גוט אויסדריקן און ס'איז כשר נאָר צום בראָטן. דער שמאַלץ פון כחל איז מותר, נאָר מען דארף שטריינג אַכטונג געבן, אַז עס זאָל אין אים גאָר ניט פּאַר-בלייבן פונם כחל גופא. און עס איז לייכט צו אונטערשיידן.

§ 13. אויסן זעלבן אָרט (הויך געשטעל) ביי אַ רינד (אַקס) געפינט זיך די אד"ג גאַטשען שמאַלץ, וועלכע ס'איז פשר, און אויך ביי די וייטן (פּאַכוועס) איז די שמאַלץ (אד"ג באַקעס) פשר. דער אויסטרייבערן פון די גאַטשען איז פּאַלגענדער: (1) די בשר ערוה (רויטע פלייש) באַזייטיקן, (2) אַ רויטן אָדער ליינג אויס אויסציען, (3) אויך אין פּיס (ספּאַדעק) געפינט זיך אַפּט אַ דריו אין דער גרויס ווי אַ האַלבע איי אד"ג וויר שמאַלץ, דעם דריו אויסשניידן ביי די באַקעס זיין פּאַרויכטיג ניט דורכשניידן דעם אינעווייניג צו די חלב הכסלים, וואָס איז אסור מן התורה.

§ 14. דער טרייבערן פון זיי מאַגנס אין די פּנוסע קומט פּאַר לויט פּאַלגענדן אופן:

פון פליאַק (בית הכוסות) און פון מאַגן (קיבה) קיין שום שפור פון חלב ניט איבערלאָזן, אויך די בלאמען אַראָפּנעמען. די 1-טע קישקע פון מאַגן (Duodenum) אין דער ליינג פון אומגעפער אַ אייל (אַ דריטל מעטר) דעם חלב בעזייטיגן, לויט אַנדערע מנוגים ווערט די זעלבע שטיקל קישקע אינ-גאַנצן אָפּגעשניטן און ניט באַנוצט. אויך פון דער סטאַלצאָווער אד"ג זאָרנע-קישקע אַ שפּאַר שטיקל ביים סאַמע ברעג חלחלת ווערט אָפּגעשניטן און באַ-זייטיגט. די פּנוסע אַראָפּנעמען די בלאַם פון ביידע זייטן—אָבוויקענדיג עס אין וואַסער אום פּדו עס לייכטער צו באַזייטיקן — און די פּעטס איז פשר. אויך די בלוט אָדערן פון דער כּנתא (פּנוסע) אַרויסציען און איינשניידענדיג עס אין אייניגע ערטער און ס'איז פשר, אָבער מ'טאָר עס ניט זאָלן מיט נאָר פלייש נאָר באַזונדער.

ווי צו מאַכן כשר אַ נוף.

ביי עופות דארף מען נאָר אַרוינציען די האַלז-אָדערן פון ביידע זייטן אָדער דורכשניידן זיי פאַר דער מליחה. מען איז זיך נוהג איינשניידן אין דער

ארכובה (קני-גלענק) און די בלוט זאל ארויסגיין קודם המליחה. די הארץ איז מען זיך נוהג באזייטיגן (באר היטב סימן ע"ג), ביי א גאנז 2 טריפהנע קישקאלאך ארויסוואַרפן. ווט אויסוואַשן אינווייניג, באזונדערס אַרום די לונג-לאך, דעריבער די וועלכע עפענען אַ עוף פון צווייטן זייט איז ריכטיג, ותבוא עליהם ברכת טוב.

ט א ב ע ל ע 1

די בלוט אין די הלכאָדערן פון פאָדערשטן טייל אין די אינעווייניגסטע צוגאָנען (דראָב).

פון צונג פון ביידע זייטן.	10
2+2 פון קויקעל (בראטן) און קאָפּ שטיק (פאָסאָווע).	4
ברוסט.	4
ריפן, (פון ביידע זייטן).	6
מוסקלען, מייזלאַך	4
הארץ	1
לעבער	1
מילך	3
מנוסע	1
קראַשניצו	1
סטאַלצאָווע (זאדנע) קישקע	1
צוזאַמען.	<u>36</u>

באַמערקונג: אויסער די אויבנאויסגערעכנטע בלוט אָדערן פון די פאָ-דערשטע טיילן פון דער בהמה, געפינען זיך נאָך אַנדערע אָדערן פאַרצוויי-גונגען, נאָר צוליב דעם וואָס דורך דער שחיטה ווערט איבערגעשניטן אויסער די סימנים קנה מיטן ושת אויך די האַלז ארטעריעס (ורידין) וועלכע ס'רוב בלוט אָדערן ווערן דורך דעם אויסגעליידיגט, דערפאַר איז שוין ניט נויטיג (די אָדערן) זיי צו בעזייטיגן און דאַרום ווערן זיי די טייל אָדערן ניט דערמאָנט אין דין פון נקור. אָבער אין אַנדערע סטעט איז מען מקפיד ארויסצונעמען אַלע בלוט אָדערן און פערצווייגונגען אָן אויסנאַם. און ס'שטימט אויך מיט גע-וויסע דעות אין שיטות פון פוסקים.

הערות לנקודת אחורים.

מבואר ברמ"א (יו"ד ס"ד) שאי אפשר ללמד נקודת אחורים רק במראית עין (הסתכלות-שמושית). אולם רב התועלת שבספרי זה, המכיל את כל החמיר ההלכותיים—בכל מה שנוגע לענין הנקודת. החל מן המו"מ התלמודי עד חמסקנא האחרונה הנהוג לדינא, בעזרת הציורים שבו, המועילים להסברת הענינים, ומקילים בעד המעינים התורניים להבין את טיב הנקודת, ולכון את ידיעותיהם שרכשו להם מתוך ספרי הפוסקים עם אופן השמושי, בין להלכה בין למעשה.

והריני מעיר בזה מה שכתבתי לעיל שמלבד חלב דם וגיד הנשה יש עוד גזרי בשר ועצמות שאי אפשר להכשירם כלל, כמו שמבואר כל דבר במקומו. גם כאלה (פסי-בשר קטנטנים) שאסורים רק משום מנהג, מיאוס, מראית עין, או משום חלוף וטעות—ומנהג ישראל תורה.

גם בענין הקליפה יש אי-אלו שנויים בין אתר לאתר, אמנם הכלל הנכון לקלוף כל בשר-אחורים מצד הפנימי ומבין הדבקים, בין במקום שהחלקים נפרדים זה מזה ובין באותו החלק גופא בין החתוכים, כל זה נחשב לבין הדבקים ונוקק לקליפה מכל צד, גם איזו חתיכות שנקלפים סביב סביב, כמו שמבואר במקומו.

ודע דמלבד ענין הקליפה יש עוד אופן נקיון מרשמי החלב הנקרא גרירה, עפ"י הכלל דכל מראה אָדום (מראה בשר) צריך קליפה וכל מראה לבן כספי (מראה כסף) די גרירה. (ראה לעיל במבוא).

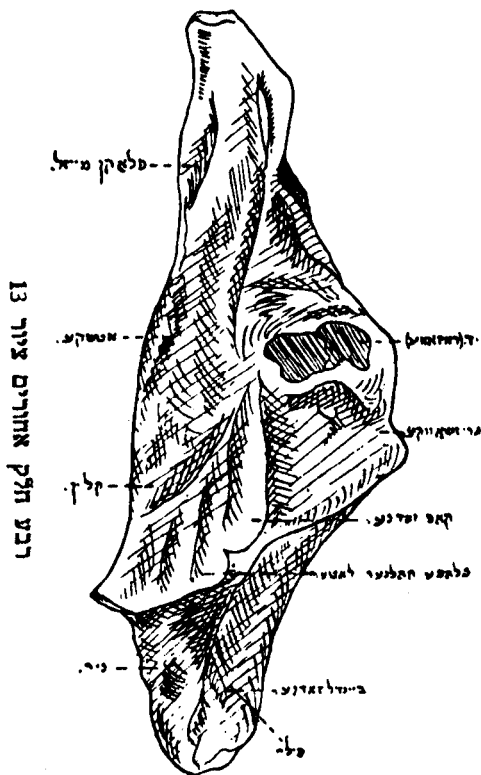
והנני מוצא לנכון עוד להעיר כי מפני מעוט העיון במקצוע הנקודת בתקופת האחרונים מורגש בו חסרון ניכר בין בהרצאה ההלכותית בין בכנויי השמות של חלקי בשר אחורים, ומחברי ספרי הנקיר השונים לא חדשו כמעט משלהם כלום, בנוגע לשמות חלקי הבשר. ועפ"י משתמשים רק בהמונחים של כנויי השמות שמצאו בספרי הפוסקים הראשונים שאינם יודעים כהיום להמוני—המנקרים. והתורני המתעתד לאומנות זו קשה לפניו לכון את ידיעותיו מתוך הספר עם הוראות מלמדו—המנקר. לכן במשפט הנקודת להלן השתמשתי לא רק בהטרמינולוגיה העתיקה כי אם גם בהשמות והכנויים שמשתמשים בהם בעלי המקצוע כהיום ולא חדלתי מלהביא על כל חלק וחלק שמות שונים, בהתאם

להשנויים בנידון זה ממקום למקום. גם הוספתי מונחים חדשים (מלאכותיים) שרכשתי לי בעז"ה על ידי הנסיון השמושי, והכל בכדי להקל על המתלמד שבעזרת ספרי זה ישיג את מטרתו, בערך זמן קצר, מבלי טרחה יתירה לדעת את אשר לפניו, ואת המעשה אשר יעשה.

בנוגע להסדר, הנה באופן התחלקות הרבע החליתי כפי הרגיל אצל המנקרים, אולם בהוראות הנקור גופא, היות שרוב ספרי הנקור מתחילים מן חתיכות ה"יד" (גיד-הנשה) לא שניתי גם אני מן הסדר הזה. גם בכלל אין נפ"מ ואין בזה משום מוקדם ומאוחר כידוע לבקיאים העוסקים במלאכה זו.

התחלקות חלק האחורים.

כיצד מחלקין? בוקעין בקרדם את האחורים לשני חלקים, שכל חלק מהם נקרא אצלנו רבע (פערטל), בכל צד נמצא חצי שדרה—קליבוסח, עצם

הנקא, שוק וירך הכוללים שלשה חלקים*) גדולים במספר של עשרה חתיכות.

א. קושליץ, לעדוויץ, צוארן (קאלנער) וכלאפע.

ב. יד (ראזאָווע) אטשקא קלין וליטקע (שוק).

ג. קושיוואוקע (אומצא) ווייסבראטן, קאפ-זאדנע.

§ 18. המנקר מניח את רבע-האחורים וצדו הפנימי כלפי מלה, מפשיט

את הפוליה עם כל חלבה, מתחיל מן העדוויץ (פיליי), בראשונה מן קצהו

הנמצא בין היד ובין ה-אטשקא הנקרא פה על שם חבניתו „וואָלף-צאָן” ובספרי

הנקור נקרא „דער פינגער”.

מפריד אותו (את הוואלף-צאָן) בזהירות מכלי לקרע אותו, עד שמגיע לראש

הפיליי, ומרים בסכין גם את חלק זה (הראש) עם עוד שטח מסוים באורך הפיליי

לשליש או למחצה עם הסכין, ואוחז אח"כ בהחלק הנפרד ותולש ביד הנשאר

עד גמירא, באופן זה נשארים הגידים האסורים בפסת הבשר המשוך לארכו של

הפיליי הנקרא כאן אצלנו חגורה (דער גארטל) גם „טרפה-לעדוויצקע” ויש

עוד טריפה לעדוויצקע (תחת הגריושובקע) הנקראת — Poledwica ושתייהן

אסור-לנקר. אולם יש עוד לעדוויצקא תחת הצנה, שילט, הקבועה וסגורה

בשטח עומק העצם והיא פסת בשר כפול, עם מראה כסף, מה שנקרא בספרי

הנקור בשר גנובה אצל הפלעסטרל ואצלנו Poledwice. הבשר הזה כשר

לנקר, אבל מפני פחיתתו נמנעים המנקרים מלטפל בו ומשאירים אותו אל העצם

— לטרפות. ראה בהוספת לקמן.

§ 19. מפרידים את חלק המתנים הנקרא קושליץ, כאן — (ביינדל-זאדנע)

מפרידים בסכין לאחר החוליה האחרונה ובין עצם הנקא. חותך בשר-הקושליץ

מעל הצלעות הקטנות סמוך לעצמות דוקא, היינו שלא ישאיר מן הבשר אל

העצמות כלום. מפריד בקרדם או במשור את החוליות לאורך השדרה, באופן

שצד החיצון ישאר להקושליץ וצד הפנימי עם הצלעות הקטנות והצלע הי"ג —

נשאר לטרפות הנקרא וויטשינקא, דראבינקא, כאן לאיווקא.

ה ע ר ה: הטבחים הבקיאיים משאירים להוויטשאנקא גם את הצוארן

הטרפה מפני שבאופן זה מקבלים בעד הטרפות מחיר יותר חשוב.

§ 15. מפריש את הכף (יד) ויוהר שלא לקלקל את הבשר, היינו שלא

*) בספרי הנקור מנין החתיכות הגדולות חן שש לפי סדר זה: א) וויטשיני-

קא, ב) קושליץ, ג) יד, ד) חתיכת אליה, ה) אטשקא, ו) שוק, זאהל יצחקן

אמנם אחותי סדר אחר יותר מתאים ללמוד השמושי.

ישאיר מחתיכה זו כלום והכלל בכל מקום להפריד בין החתיכות. בראש הכף הנקרא „ייד“ נמצא משהו בשר – שיין לטרפות ונקרא בפוסקים (יאנדעלע) בשר ערוה, ומשאיר בשר זה להעצם. אמנם לצד העצם בקצהו השני בשביל שלא להפסיד את הבשר (הכשר) יחתוך דוקא סמוך לעצם, באופן שלא ישאר ממנו להעצם כלום.

§ 16. המנקר הופך את רבע הבשר לצדו החצון, בוקע בקרדם וכדומה את עצם ההנקא (האליה) באופן שקצת ממנו (מן העצם) ישאר לחתיכת הגריזשאווקע. אח"כ מתחיל להפריד בסכין את הווייס-בראטן כלו עד שמגיע להגריזשאווקע גופא ומפרידה מן הצנה הנקראת כאן קאפ-זאדנע ובאופן זה יתברר היטב כל החלק הזה הנקרא בפוסקים חתיכת האליה. ויזהר מפני קלישת חלק הבשר הנקרא שפיץ-גריזשאווקע להפרידו במתינות, וגם שלא לקלקל את הצנה.

§ 17. נוטל את הצנה (קאפ-זאדנע), חותך את האטשקע יחד עם הקלין (יתד)*, ויזהר בסוף העצם של האטשקא שלא יקלקל ולא ישאיר מן השמנונית שבשם להעצם, מפני שהשמנונית שייכת לכשרות. חותך את השוק (ליטקא), השרירים שנקראים פלאקן ומיזלאך מן העצם ובוזה נשלם התחלקות כל הרבע.

משפט הנקור. חלה אחורים.

היד, ראזאזע, ברענ (ציור 14).

הוא הבשר הסובב עצם הירך (בוקא דאטמא) מבפנים. ומה שנאמר בתורה על פה הירך הכונה על חתיכה זו שהיא עיקר גיד הנשה.

§ 23. נקיר היד הוא כך; סתחילה מסירים פסת (רצועת) בשר הנקרא יאנדעלע-חנותא) שאסור מחמת מאוס של בשר ערוה, אם בשעת ההפרדה לא השאירו בשר זה אל העצם (ראה לעיל 62), בקירוב הבשר הזה על שפת החיצון

* במקומות אחרים כמו בחבל פוליסיה בפּינסק ועוד מבתרים את היתד להצנה ומכנים שתי החתיכות הללו בשם יתד – עב ויתד דק גם יש אי-אלה שנויים בענין הגקור של חלקי בשר הללו, באופן אחר מכפי שנוהגים אצלנו.

של היד לפעמים נשאר קצת מן החלב שאסור משום תרבא דקליבוסחא ובכך צריכים להסיר את שמנונית זו*).

ציור 14. — יד (ראאות פרע).

§ 24. מפרידים חתיכת בשר הנקרא כפתור והוא הקצה הסובב לעצם הירך גופא המכונה בפי המנקרים כאן בשם „י“. קולפים את הבשר היטב מכל הצדדים ומבין הדבקים, ממקום שרשו, ואפילו המראה כסף שבו במקום זה צריך קליפה, והטעם מפני שהבשר במקום ההוא רכוך טובא (צנת דוד). מסירים ומנקים היטב כל שטח היד מצד הפנימי את הקרומים ורשמי החלב והשמנונית — הכל ע"י קליפה היטב מגוף הבשר.

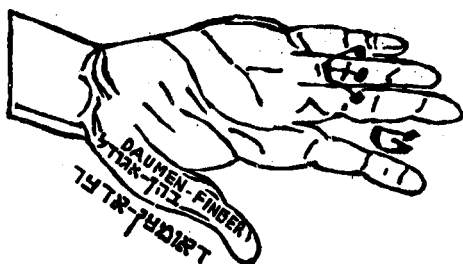
ה ע ר ה; ונוהרים שלא לחתוך לגמרי את שרשי הגידים, רק משאירים קצת משמנונית הגיד, בכדי לאפשר ע"י זה למצא בנקל מקום הגידים — לנקר אותם.

(* במקומות אחרים גם בפה יש מנקרים שמשאירים את הקצה הראשון של הלעדוויץ, פיליי) הנקרא כאן וואַלף-צאָן — אל היד — שמכונה בספרי הנקור „דאס צינגל“ וצריכים להסיר אותו מן חתיכת היד ולנקרו כדין.

תורת הנקור השלם

§ 25. מפרידים חלק מן היד הנקרא מכסה (דעק), הפרדה גמורה. עד צד העור (ליצע) וקולטים את הדעק מצדו הפנימי ואת היד — מצד הדעקי* מהמכים שוב את היד על צד השני הפנימי ועושים שני בין הדבקים מצד המראה-כסף לאורך היד משני צדדיי, מקלפים שביב ומבין הרבקים היטב, ומשאירים את מראה הכסף מלמעלה שזקוק לנקיון היטב (גרירה).

§ 26. גידי היד מסתעפים לפצולים. שונים, בספרי הנקור נתנו להם סימנים, שהם כמו **W**, ודאומען (Daumen). ולפי שגידיים אלו ביחד צורתם כתמונת יד (כף היד עם האצבעות) וקראת חתיכה זו "יד".

ציור 15.

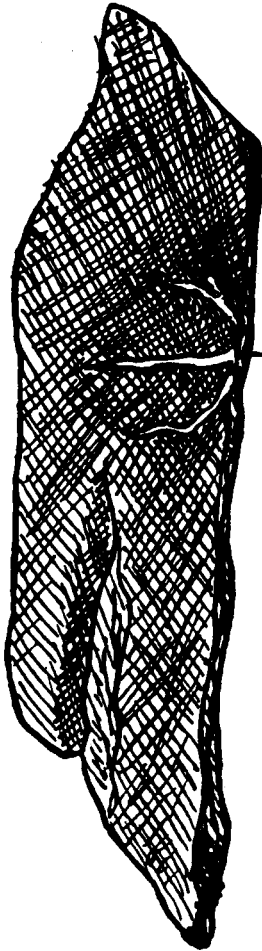
ה ע ר ה: בנוגע למספר הגידים הללו וגם בתמונתם נסתבכו המחברים בספרי הנקור י"א שהם כמו **W** ו"א שהם כמו **W** ו"א שהם שני אחד רק של ארבעה קוים **W**. גם ספק עצום בגיד הדאומען איפא הוא נמצא. וכמו-כן על דבר מספר גידי היד נמצאת סתירה בספרי המוסקים, שיש שחושבים רק שלשה משום גיד-הנשה הפנימי ואחרים חושבים ששה (עיין אהל יצחק — כתוב שלשה בפנים הספר ומוגה מן הצד — ששה). אולם אלו ואלו דבריהם נכונים, שהשרשים הם שלשה ומתפצלים לששה. (ועיין בספר ראשית — בכורים ובדרכי תשובה סימן ס"ה).

* באמצע המכסה (דעק) מתוח גיד ארוך הניכר לעין ואינו נזקק לנקור מיוחד מפני שמשולל מאליו ע"י הקליפה. אמנם בשפולי המכסה (דעק) בשפתו החיצון על צד העור נמצאים שמה שני גידים (עורקי דם) סבוכים זה בזה בצווי הקרומים וזקוקים לנקרם ולהסירם. הגידים הללו נחשבו לעורקי גיד החיצון (ספרי הניקור). ונוהגים המנקרים שלנו — מפני רוב הטיפול שבחתיכה זו (היד) שעלול לגרום לידי שכחה — להסיר תיכף בשעת הפרדת המכסה העורקים הללו.

** והמנקרים הפשוטים מכנים גם לגיד הטית — גאפל-אדער.

6 27. אופן הנקוד של גידי היד: מפרידים בראשונה בסכין רצועת בשר ארוך עמ"י שרש הגיד הכולט מלמעלה בשטח החתיכה בתבנית תגורה וע"י זה מתגלה גיד ה-²— לצד ימין של החתיכה, שוב עושים חתך אלכסוני בקירוב המראה כסוף חוזרים עוד פעם לגלוי גיד ה-² וחותכים במתינות ממנו הלאה לצד שמאל של החתיכה, בקשר עם החתך האלכסוני— חתך ארוך עד שמתגלה קי ה-² ש"יז בכל הסתעפותם עד גמירא.

ש.יז. אדערי של היד.

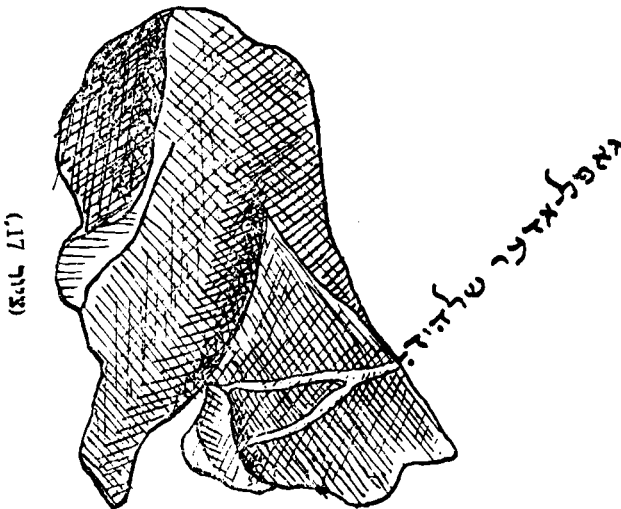
יז. 9 (צ"ו)

ה ע ר ה א. גלוי זה נזקק לאופנות רגילה מפני שקי ה-² ש"יז פמוך לשרשם (כתחילתם) הם בעוני הבשר וכל מה שמתרחקים משרשם לקצה

החתיכה נמצאים יותר קרוב לשטח העליון, ולכן בכדי לגלות גלוי גמור את הגידים הללו שלא להעלים מן העין צריכים איפוא לעשות את החתך ג"כ באופן זה היינו: בתחילה לחדור את הסכין קצת בעובי הבשר ואח"כ בערך שלישי מן החתך להטות את הסכין לשטח העליון, באופן זה מתגלים פצולי הגיד גלוי די-מפורט ואפשר לחטטו כלו עד סופו.

ה ע ר ג ב. לפעמים שכיחים נמצא בצד ה"ש עוד "ש" שני ושניהם צריכים חטוט גמור. אמנם יש כי מתחת ה"ש" בעומק החתיכה נמצאים עוד פצולים של גידים גם כן כתבנית ה"ש המנקרים שלנו אינם מחפשים אחריהם ויש להם על מה לסמוך (ראה לעיל מה שכתבתי בשם ספר זבח שמואל) אולם מי שלבו נוקפו נכון להסיר גם פצולים אלו, לצאת מידי חשש וספק.

§ 28. תחת גיד ה"ש — מצד השני בקירוב להכפתור (ה"ייד") נמצא הגיד הנקרא בספרי הנקור דאומען והוא ע"ש שתבניתו נראה כאצבע העב (אגודל—Daumen-finger) ושרשו נמשך מן גיד ה"ש בעובי הבשר. המנקרים שלנו מכנים אותו בשם שאפקע-אדער ע"ש החתוך שנעשה כמו ארון היינו דלת מכאן ומכאן. הגידים הללו אסורים משום גיד-הנשה הפנימי.

§ 29. בשפולי היד תחת מראה הכסף נמצא גיד הנקרא קרן צבי ובקרבותו גיד המולג זה בצד זה. החתך לגלותם נעשה לפי הסימנים

הבולטים הניכרים כמו אצל השאפקע-אדער (הדאומען) חיתוך רחב כדלתות מכאן ומכאן.

ה ע ר ה: החתך לגלות את הקרן צבי והמוזג אפשר לעשות באחד משני אופנים אלו: מלעיל מצד המראה כסף, או מלתחת, כלומר מהצד הסמוך למכסה.

§ 30. הקרן צבי והמוזג הם קנוקנית של גיד הנשה החיצון אמנם לפי שנוגעים הם בגיד הנשה הפנימי לפיכך צריכים ג"כ חטיטה גמורה, בכולל מספר גידי היד הצריכים נקור וחטיטה הם עשרה.

ה ע ר ה: ודע דגידי האסורים משום גיד הנשה הפנימי ההולכים (הנמתחים) לאורך היד אבל לא לרחבה דהתורה לא אסרה אלא לאורך הכף (ספר זבח שמואל) וראה מה שכתבתי לעיל בזה.

בית הבושת (הויד-געשטעל כליאפע).

חלק הבשר הזה סמוך למכסה (דעק) היד ונמצא תחת אבר הזכר ובפרה תחת הכחל ובסדר הנתוח המנקרים מנתחים אותו ביחד עם הצוארן והקושליץ.

§ 31. אופן נקורו: מסירים את הקרום העב שבשטחו מלמעלה עד החצי, ויש מסירים את כל הקרום משום מיאוס, ואולי משום אי-חשיבתו לאכילה. ומוציאים מבין כפלי הבשר את הגיד המתפצל לשלשה קוים כעין ש. בענין החיסוט י"א שאין צריכים לחטוט משרשו (צנת דוד) ויש מחמירים (זבח שמואל) וי"א רק כרוחב יד (עמודי זהב) מפנים קליפה גם המראה כסף.

הערה: לפרות הכלל המוסכם שכל מראה כסף די בגרירה (עיין מבוא) נוהגים כאן מפני הריכוך של אותו מקום לקלוף גם המראה כסף ובשבי"ל אותו הטעם נוהגים כמו כן להסיר מן הבשר כרוחב אצבע או שתי אצבעות (1-2 צענט). הנקרא (זאם) משום בליעת חלב (צנת ר"ד) ונעלם זאת מבעל המחבר ספר הנקור שכתב שאינו יודע הטעם.

§ 19. בשר הערוה עצמה מסירים גם בפרה (גזירה פרה אטו שור).

§ 20. הכיס. מסירים ממנו עור לבן (גזירה שור אטו פרה בשבי"ל הכחל)

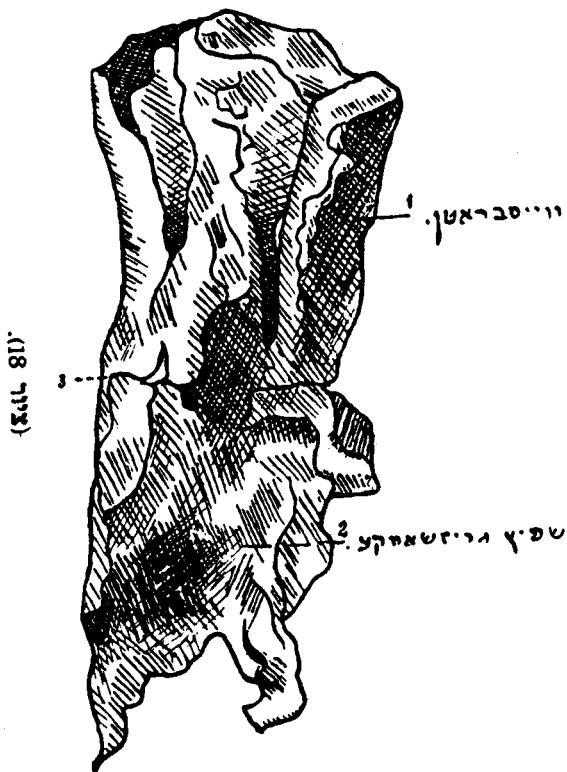
מסירים את הדריין (בליטות) והחוטין האדומים וחוטכים אותו לשנים ומותר אפילו לבישול.

ה ע ר ה: כתבו איזה מהמחברים שלפעמים נמצאת בכיס בליטה קשה ומראיתה כשומן חזיר, ואמרו הבקיאים שבא בשביל הסירוס שמשימים באותו מקום סמים חריפים מעורבים בשומן חזיר לרפואה ודלא כספר קהלת מנחם (כלל, ד' סדר נקור) שכתב דבר מוזר בזה.

חתיכת האליה, וייס-בראטן, גריזשובקא (ציור 18).

חלק הבשר הזה נמשך לאורך הפרשות, המכסה את אגן הירכים (עצם הנקא הרחב) למטה עד הונב (ראה ציור II, 7) וכולל שלשה חתיכות. אמנם אצלנו ידוע רק בשתי חתיכות או חלקים, היינו לחלק אחד קוראים וייסבראטן ראה ציור זה מספר 1. על שם מראש הבשר המשונה שאינו אמוץ כל כך כיתר

הבשר של חתיכה זו, או כמו שמכונה בספרי הנקור חתיכה כדורית—קילעכדיג ברעטל. ע"ש תבניתה שהיא ארוכה ומעוגלת. חלק הבשר הזה הוא מכון כלפי עצם הקולית והשוק—אטשקא. וליתר הבשר שבהלק זה קוראים גריזשאווקע—צעךבראטן, אולם לחלק אחד קוראים גריזשאווקע העבה ולשני—הרקה, שפיץ-גריזשאווקע.

§ 21. נקור החלק הזה הוא כך: בראשונה מנקים ע"י קליפה רשמי החלב מצדו הפנימי, את המראה-כסף. נקיון היטב את הקרום שלמעלה וגדירה, מפרידים את הווייסבראטן מן הגריזשאווקע וקולפים את בין הדבקים*). ה ע ר ה: בכדי לפעט בטפול הקליפה יש עושים את בין הדבקים הזה באופן שמונחים משהו (כדי שער קליפה) מן בשר הגריזשאווקע אל הווייסבראטן או להפך—ובאופן זה מספיק לקלוף רק מצד אחד. כן נוהגים המנקרים שצפינסק ועוד מקומות.

§ 22. אח"כ מתחילים לנקר את הגידים, שמרובין במספרם בחלק זה, מכל יתר חלקי האחרים. בגריזשאווקע עצמה נמצאים שמונה גידים, אסורים משום חלב וגיד הנשה, בווייסבראטן חמשה, במראה כסף המחודר בעובי אבשר נמצא גיד העומד, על דבר שני הגידים שנמצאים למטה (בשפולין) מן גיד העומד הנ"ל חלוקי-דעות בין הפוסקים, י"א שאסורים משום דם וי"א משום מראית עין בלבד (עיין אהל יצחק**).

§ 23. לצד האליה אצל חצצם (ציור זה מספר 3) יש שם שמוננות, מה ששייך מזה לצד החיצון—צד העור הוא שומן וכשר, אבל לצד הפנימי הוא המשך מחלב הקליבוסת (תרבא דקליבוסתא לשיטת רש"י) ואסור וכתבו הפוסקים שגיד לבן כעין קרום מפסיק בין זה לזה, ולפי שהוא לבן וקשה להכירו נתנו בזה ספרי הנקור סימן אחר עד הדריז או חציו בעביו, וידוע למנקרים.

§ 24. סדר נקור הגידים מחלק זה הוא באופן דלהלן:

*) בעירות אחרות כמו בויילנא ועוד מפרידים לגמרי את הווייסבראטן בתור חלק מיוחד, וכאן המנקרים—מחלקים רק עד צד העור—ליצע.
**) כפי שמתאמת מהמציאות אי אפשר כלל לומר שהגידים הללו אסורים משום דם, כידוע לבקיאים בדבר. ואולי כונת הפוסקים האלו לקנוקנית הדם בעובי הגריזשאווקע בשטחה העליון בסמיכות אל גיד העומד שנמצא שם גיד אחד או שנים (נכוב) משום דם. ויש מנקרים שמוציאים אותם, ונכון כן.

מתחילים בראשונה לנקר את הווייסבראטן, אחרי שקלפוהו היטב כמבואר לעיל עושים שני חתוכים בעובי הבשר זה למטה מזה, אחד מצד הגריזשאווקע והשני כלפי צד החיצון, כל אחד בערך חצי החתיכה. לכוון את החתוכים אפשר ע"י הסמנים של הנקודות האדומות (שרשי הגידים) הנכרים לעין הבקיאים במלאכה זו.

ה ע ר ה: החתוכים הללו בכדי לגלות בעליל את הגידים והסתעפותם נוקקים לטביעת עין מורגל ומנוסה בחתוך הראשון לצד הפנימי להגריזשאווקע מתפצל לשלושה קוים כעין ש והחתוך השני עד סוף החתיכה מלמטה ג"כ יש הגיד התפצלות של הגיד, וכל זה צריך גלוי גמור ולחטטן.

§ 25 בנידון הנקור של הגריזשאווקע גיפא יש סדרים שונים אצל המנקרים ובכלל כמו שחלק זה מרובה במספר הגידים, כמו כן ההתעסקות והטפול שבו יותר מסובך כמעט מיתר חלקי הבשר האחרים. בחרתי איפוא כאן בסדר היותר נוח ונקל בעד המתלמדים והוא באופן זה: אחרי הקליפה והנקיין, מכל שטח החתיכה הפנימי והמראה-כסף שבה—גרירה מתחילים להפריד ע"י הסכין בשפולי בעובי הבשר למטה בגריזשאווקע העבה ומסירים משם את הגידים הנמצאים זה מתחת זה שניכרים הם היטב לעין המנקר—חטיטה, אח"כ מטים קצת את כל החתיכה על צדה וע"י זה מתגלה המראה-כסף הדק בעובי הבשר, שבו נמצא גיד העומד בערך 10 צענט. מסוף החתיכה. המנקר מגלה את גיד העומד ע"י חתך עמוק משני צדדיו עד סופו ומסירו מעיקרו לגמרי—מקום מושבו, עד צד העור.

ה ע ר ה: מנקרים אחרים מחמירים לייטול הגיד-העומד מצד החיצון (ליצע). סמוך לגיד זה נמצא עורק דם ונוטלים אותו גם כן מצד חיצון.

§ 26. מלמעלה של גיד העומד לצד עצם האליה (הקא) עושים שוב שני חתוכים, אחד חתך כפול אלכסוני בתמונת דלית הפוך כזה L והשני ארוך כעין חגורה. מתחת החתוכים הללו מסירים בהסנין את הגידים והסתעפותם (חטיטה). מנקים עצם הנקא גופא ואת השמנונית עד חצי הדריו כמבואר למעלה.

מחטטים את הקנונקנות מן הגריזשאווקע הדקה, שפיץ-גריזשאווקע, בערך חמש או שש במספר, עפ"י שטחה הפנימי לאורך המראה כסף. ובוה נגמר נקור הגידים של חלק הגריזשאווקע והווייסבראטן. בכלל מספר הגידים שבחלקים הללו הם 13 ועיין לוח הגידים.

מספר הגידים מחלקי הווייסבראטן והגריזשאווקע בפרוטרוט:

1. בצעך—בראטן— גראבע גריזש. נמצאים שני גידים שמתפצלים לשלשה תמונת החתוך ה L. למעלה מהם הגיד הנקרא צעך-אָדער.
2. בתוך המראה כסף הועיר נמצא גיד העומר וכל אלה אסורים משום גיד הנשה הפנימי. סמוך לו שני גידים משום דם או—מראת עין וי"א משום גיד הנשה.
3. בשפיץ גריזשאווקע, שלשה עליונים אצל העצם הרחב משום חלב גיד הנשה וי"א משום חלב (ספה"נ). השנים שלמטה (בשפולי) — משום דם.
4. בווייסבראטן שני גידים ראשיים שמתפצלים אחד לשלשה ואחד לשנים ואסורים משום גיד הנשה החיצון הרובץ עליהם (עמודי זהב).

העצה — קושליץ (ביינדל זאדנע, ציור 19).

הוא הבשר שעל החוליות והצלעות הקטנות (ראה ציור II, 6—1) אל חלק הבשר הזה מחובר הצוארן, גם החלק הנקרא הויך-געשטעל (כליאפע).

ציור 19. — קושליץ (ביינדל זאדנע).

27 § משונה דין הקושליץ בנקורו מכל חלקי אחרים אחרים שמלבד הנקור הנהוג מפרידים בקושליץ את צד העור עד הגבשושית (סימן, למנקרים) והוא בערך רוחב כף היד מסוף החוליות והצלעות הקטנות לצד הצנה (שילט) ומקלפין את החלב מן הבשר שמתחת צד העור, וגם מצד העור גופא השייך לבשר, והטעם דבהמה בחייה פרוקי מפרקא (ש"ס צ"ג). במקומות שמנקרים גם כבשים ועזים צריכים להפריד את צד העור יותר מהשיעור הנזכר, יען שפעלי חיים אלו, מסבת קלות תנועתם מפרקי ביותר (פוסקים). הפרדת צד העור יותר נכון לעשות ביד ולא בשכין, וע"י זה ימנע מלהפריד יותר מן השיעור הקבוע.

28 § מצד הפנימי בשטח החתיכה עושים חמשה חתוכים, כמו עלים כפולים, בחיתוך השלישי ומצאים שני גידים (עורקי דם) ובנקל ליטלם מצד החיצון. מלמעלה לצד השדרה חותכים כמו סדקים לארך החתיכה לעומת החוליות ומנקרים משם את הקנוקנות (שלשה) שאסורין משום חלב. ומנקים בהסכין את חוט השדרה ואת כל רשמי החלב והקנוקנות. בזה נגמר נקור הקושליץ כדין.

ה ע ר ה: בשנים האחרונות התחילו הטבחים להעדיף מן בשר הקושליץ לחלק הפנים בגסות וכמו כן גם בעגלים, ונקרא אצלם ראוביוו, וכמובן נוקק הבשר הזה לניקור כדין הקושליץ (וראה מה שכתבתי בזה להלן בשם הרה"ג ר"י מירסקי אב"ד דזבלודובה).

29 § הצלעות הקטנות עצמן אחר שנטלו מעליהן חלקי הבשר אסורות עפ"י הקבלה (עיין הוספות) ונהגו לאסור גם צלע הי"ג (תש"ו הרא"ש).
30 § העצמות הללו של הצלעות שמשאירים להן עפ"י רוב גם הצוארין הטרפה נקראת וויטשינקא או דראבינקא ובפה Lojówka.

צנה — שילט (קאפ ואדנע, ציור 20).

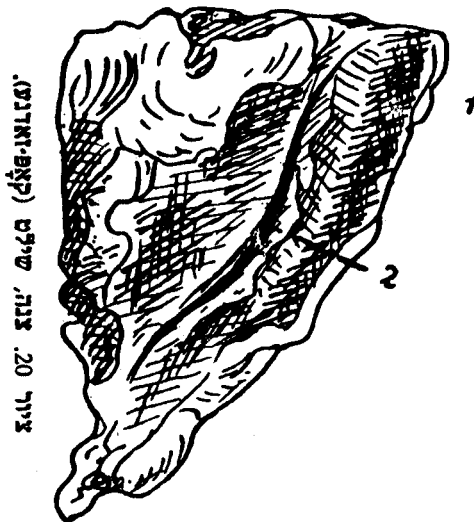
הבשר הזה מחובר עם הקושליץ אלא שעצם הנק"א מפסיק ביניהם (ראה ציור II 8).

31 § נקורו קליפה וגרירה ומפרידים צד העור ומגררים את החלב כמו בקושליץ. המנקרים שלנו אינם נוהגים להפריד את צד העור אצל הקאפ-ואדנע ונכון כן.

32 § בתוך העצם הרחבה — הנקא (קיכל ביין) נמצא רצועת בשר כפול עם מראה כסף, שהצנה מונחת עליו ונקרא אצלנו Połędwica ובספרי הנקור בשר גנובה (פלעסטערל) — וכשר, אבל אין כדאי לנקור, בסמוך לזה הבשר נמצא בצנה בראש החתיכה בכפלי הבשר גיד האסור משום חלב — גיד הנשה.

§ 33. קולפים את הצנה מצד הפנימי הסמוך לעצם וגם שטח צד החיצון שמונח תחת הגריזשאווקע, קליפה יפה כדין, ומסירים את גיד החלב עם הקנוקנות הנמשכות עמו. בצד הפנימי באמצע החתיכה נמצא הגיד המתפצל כ"ש"

ציור 20. צנה, שילט (קאפ-וארנא).

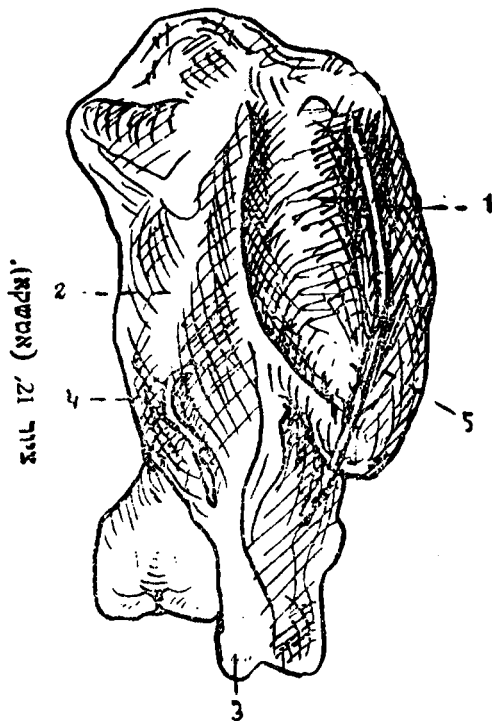
שניכר היטב עפ"י הסימן המובלט מלמעלה ובספרי הנקור גחשב גיד זה לגיד של דם. בשטח הצנה החיצון לצד העור באמצע הבשר נמצא חוט לבן וכשמפרידים בסכין קצת מתגלה כעין סדק ונקרא (שרונט או שייטל). במקום הדק מוציאים הקנוקא משום מראית עין.
ה ע ר ה: במקומות אחרים כמו בפנינסק ובחבל פאלעסיע נוהגים המנקרים סדר אחר בנקור חתיכה זאת.

אמשקא. קולית (ציור 21).

הבשר הזה טובב את עצם הירך לעומת היד ומתחלק לשני חלקים אחד עב ועגול (1) והשני צנום ורחב (2) מלבד החלק הנקרא כנף.
§ 34. סדר נקור הבשר הזה, בראשונה מקלפים את כל החתיכה סביב סביב, מלבד המראה-כסף שדי בגרירה (נקיון היטב), אבל לצד העצם ממש אינו צריך קליפה. מה שמקלפים* גם מצד החיצון של החתיכה (אטשקא), מפני
* במקומות אחרים המנקרים נוהגים ג"כ לגבי הפלאקן והעכברים שאין מקלפים לצד העצם ואצלנו מקלפים כמו שנתבאר להלן.

שרוב שטחה החיצוני נמצא תחת הכף (היד) וכל דבוקי החתיכות נוקקין לקליפה. מנקים (מחתיכים) את הבשר הלבן מעל העצם מצד החיצון, אבל השומן מבפנים והעצם עצמה—כשר, ואין צריך לשום נקיון, וקוראים לזה אטשקא, שפיץ (3).

ציור 21 (אטשקא).

§ 35. מפרידים את הכנף והוא כעין המכסה (דעק) לגבי היד וקולפים אותו גם מצדו הפנימי, חותכים (מפרידים) בסכין חיתוך ניכר בשפולי האטשקא בין צד העב והדק וקולפין את בין-הדבקים היטב כנכון

§ 36. הגידים שבאטשקא אחד כתמונת „ג” הנמצא בחלק העב (1—5) והשני בחלק הדק (2—4) כתמונת „ד”.

ה ע ר ה: בנוגע להגיד הראשון יש שמכנים אותו גם כן בשם גיד העומד וכתבו שלפעמים אינו גיד רחב אלא מקלעת (הסתעפות) של גידים קצרים, אולם כפי הנסיון השמושי יורנו הוא כמעט תמיד גיד ארוך, הנמשך לאורך החתיכה בתמונת נון-טופית (ן) מתפתל ומתעקם במקצה. לגלותו אפשר

עפ"י הסימן הזה היינו: אם נשים מבטנו בשלשה הקנוקות הנמצאות בראש החתיכה יתחיל לחתוך בכוין הקנוקא האמצעית מלמעלה למטה או מתגלה כל הגיד עד סופו, אולם עפ"ר נמשך הגיד מן הקנוקא השלישית.

§ 37. מסירים ג"כ את 3 הקנוקניות הנזכרות גם מצד השני ומבין— הרבקים. כידוע בס"ה נמצאים באטשקא עשרה גידים, הראשון ה-ן-אָדער משום חלב וה-ך-אָדער משום גיד הנשה החיצון, ושמונה גידים משום דם, ונמצאים בצד גיד החיצון (4).

י ת ר (קלין) ציור 22.

הבשר חזה נקרא כך ע"ש צרתו שהוא רחב מלמעלה ומתחדד כמו יתד. ונקרא ג"כ עקרב בשביל הגיד שבו המתפתל לכמה סעיפים כמו עקרב.

§ 38. סדר הנקור של בשר זה: בראשונה מקלפין כל שטחו לבד צד החיצון, אפילו הקמראה כסף מפני שרכיך הוא ובולע וי"א טעם אחר (דרכי תשובה).

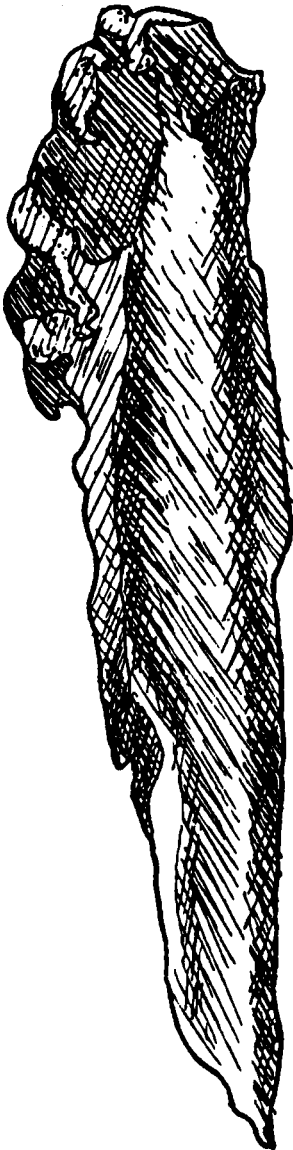
§ 39 כיצד מגלים את הגיד? באמצע הבשר בראשו מובלט קצת ראשית הגיד ולפיו הולכים ופותחים אותו לאורך החתיכה עד סופה (למטה).

ה ע ר ה: הגיד הזה מפני הסתעפותו לפצולים שונים כמעט לכל שטח החתיכה נזקק איפוא שתהא גליון מפורט משני צדדיו, בכדי לאפשר את חטוטו הגמור כראוי.

§ 40. מלבד גיד העקרב שבו, שאסור משום חלב גיד הנשה, נמצאים בצד השני קנוקות ואיסורן רק משום מראית עין. אצל הבליטה (הדריז) מתפשט גיד לבן המתפצל לתוך אבר הזכר ובפולין נוהגים לנקרו.

ציור 22. יתד (קלין).

המתן, לעדביץ (פיליין) ציור 23.

הוא הלונבל המוזכר ברש"י חולין צ"ג. הבשר הזה צורתו כדג (זאב המים – העכט*) מקומו על החוליות של הצלעות הקטנות, ודע שאצלו מונחת עוד חתיכת בשר הנקראת טריפה-לדביצא או (Poledwica) וכשמפרידים זמ"ו באצבע מתחלצים הגידים וגשורים אצל הטריפה לדביצא. עיין למעלה.

§ 41. אופן נקור של הלעדוויץ – קולפים את ראש הפיליין סביב סביב גם לארכו מכל צדדיו, בין הדבוק אל השדרה, בין שאל פני-הבשר, מלבד המראה-כסף שבו שמסירים את הקרום הדבוק מלמעלה ומנקים את המראה-כסף (גרירה), כידוע.

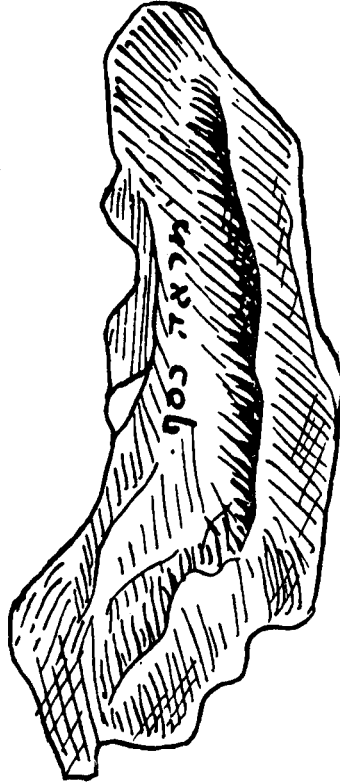
§ 42. גידי הלעדוויץ מסתעפים ג"כ מן השדרה ונמצאים לעומת החוליות. וי"א שהגיד אצל החוליה הרביעית אינו מתחלק מאליו וצריך תמיד נקור (אי"צ). אצל המראה כסף מתראה גיד לבן והוא הקצה של גיד החיצון וצריכים לחתכו. עוד נמצא בו שני גידים משום דם, קליפה וגרירה כנ"ל וכשר אפילו לבישול ודלא כי"א שאינו כשר רק לצלי. ראה להלן הוספות.

* ציור הפיליין המובא בספר הוא – החל מן ראשו הרחב של העצם הנקא עד למעלה אל הכליות אולם למטה מן עצם הנקא מחובר עוד פסת בשר הנקרא בפי המנקרים כגון ע"ש תבניתו וואלף-צאן וברוב המקומות משאירים אותו אל ה"יד" ולכן נמנה הבשר הזה בספרי הנקור לחלק היד ונקרא, דער פינגער" או דאס, צינגעל" (ראה למעלה) ובפה שמנקרים את הוואלף-צאן עם הפיליין קולפים אותו מכל קצותיו ומתחתיו חוטטים שני גידים-קצרים וקולפים את ראש הפיליין ומסירים את גיד הלבן כמו שנתבאר בפנים.

ציור 23, לעדביץ (פיליין).

צוארין. (קאלנער) ציור 24.

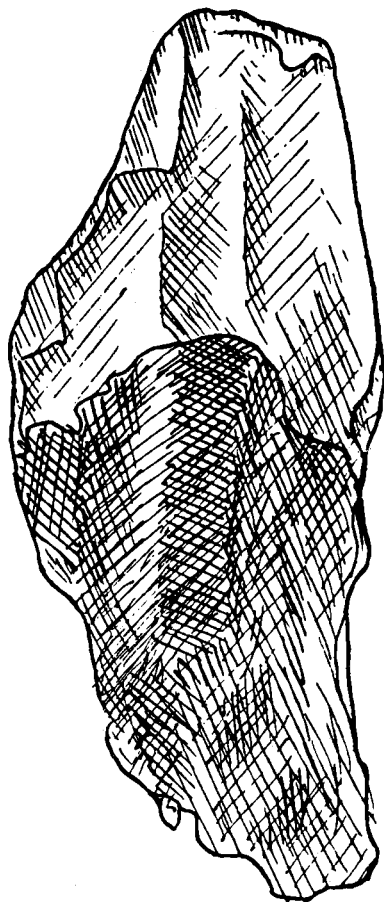
זה הגשר הוא סגלגל כתבנית צוארין ע"ש נקרא כך. ושלישה חלקים בו: א) גור בשר שאין מועיל בו ניקור ונקרא צוארין טרפה והמנקרים משאירים אותו להוויטשינקא, ב) צוארין הכשר והג' המכסה (לאטע ציור 25) שאין צריך רק קליפה מצד אחד.

ציור 24, צוארין (קאלנער).

§ 43. הנקור של הצוארין הכשר: מקלמים אותו היטב משני הצדדים, מלבד המראה כסף שדי בגרירה ובמקום שנמצאו בו גידים לחותכם, אבל חיטוט אין צריכים (אהל יצחק) וי"א שהם מגידי הקושליץ וצריכים נקור (ספר הנקור בשם פוסקים). הקרום והחלב בין הלעדביץ והצוארין הוא עיקר החלב שעל הכסלים

§ 44. המכסה—לאטע הוא שטח הבשר של צד החיצון (צד העור) קליפה מצדו הפנימי וחטיטת הגידים.

(ציור 25). המכסה—לאטע.

ה ע ר ה: במקומות אחרים המנקרים אין מבדילים הבשר הזה מן הקושליץ ומנקרים אותו ביחד—מחובר עם הקושליץ.

השוק (ליטקע) ציור 26.

החלק הזה על דמיונו לשוט נקרא באשפנוזית (בייטש-קנאָכן) גם תליתא (הענקל) לפי שבו תולין הבהמה אחר השחיטה ובפה קוראים ג"כ פלאקן.

הבשר סביב השוק הם השרירים (מוסקולן) ונקראים ג"כ עכברים ע"ש שהם מתפוצים ומתפשטים כעכבר (ספר הבריח). ציור 26 '27.

ציור 26, — השוק, ליטקע (פלֶאָקוּן).

השרירים שנקראים עכברים (מיילֶאָך).

§ 47. חלק הגדול שנקרא (די גרויסע מיילֶאָך) מפרידים ומרימים במקצת למעלה את החלק הזעיר שנקרא די קליינע מיילֶאָך, וקולף מבחוץ סביב המראה כסף. פותח מבפנים ועושים חתך על פני כלו, ומנקים שמה בכוון הימני, ע"י קליפה כידוע אולם מצד העצם אינו זקוק לקליפה, אולם בגבה צריכים קליפה משני הצדדים. נקור גידים אצל חלק זה — אין.

§ 45. הפלאקן היא השריר מסביב עצם השוק כלפי חוץ — לצד הזנב — לקלפו מצד החיצון מלבד המראה כסף שבו הרחב ונראה כמו עגול, שאינו צריך קליפה רק נקיון היטב ע"י גרירה כלעיל גם מצדו השני לקלוף מלבד מראה הכסף הארוך וגם את הסדק הניכר בעובי הבשר לגקותו מרשמי החלב והשמנונית; פותחים מבפנים וקולפים את הבשר עפ"י כל שטחו מלבד המראה כסף שבו בדמות עגול. ארוך (אוואל) שאינו זקוק לקליפה רק נקיון ע"י גרירה כידוע.

§ 46. עושים חתך עפ"י רחבו למעלה מן המראה כסף בעובי הבשר וחוטט משם את הגיד; עושים חתך שני לארכו בשפולי הבשר וחוטט ג"כ משם את הגיד, חותך את שירי צומת הגידים למטה הנקרא פינגער — וכשר.

§ 48. חלק הקטן הנקרא (די שמאלע מיילד) מצד החיצוני, צד העור (ליצע) מפשיטים כעין קרום שמכונה בשם פתונת העכבר. לקלוף משני הצדדים; בעובי הבשר (בין הפסלים) עושים חתך לארכו בצד הימין תחת מראה הכסף עד האצבע, מצד השמאלי נמוך קצת למראה הכסף השני (הצד) חוטט את הגידים משני החתכים הנזכרים—וכשר.

§ 49. שיווי גידים בקצה העכברים אסורים משום צומת הגידים וסופו של גיד הנשה.

§ 50. העכברים הקטנים המנהג שלא לאכלם ורבים אינם אסורים רק הקטן שבהם וזהו גם כן רק מצד המנהג בלחוד.

§ 51. בהשוק בין הפרקים (2.1) נמצא לפעמים מים ואסורים משום מיאוס.

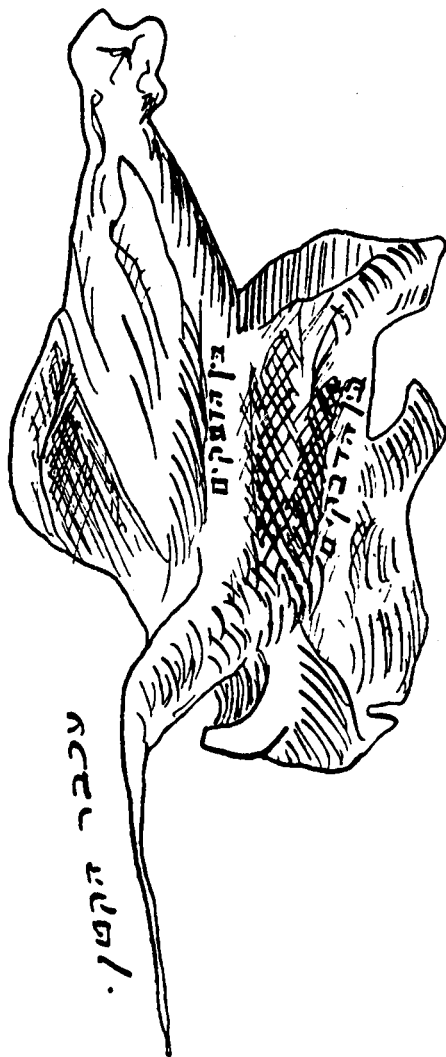
§ 52. אצל העכבר הקטן נמצאת לפעמים עצם דקה והיא סימן שהבהמה היתה בכור וכתבו הספרים שהעצם היא סגולה או טובה לנקות את השנים.

עצמות

קליבוסת, חנקא.

הקולית ועצם השוק.

§ 53. קליבוסת חלק של העצם הרחב הנקרא קשיושאָווע המונה מתחת לגריזשאָווקע שעליו נמצא הלעדביץ — הטרפה ואמנקרים שלנו נוהגים שלא לנקר את העצם הזאת כלל.

ציור 27. שרירים (מיילדאך)

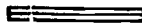

§ 54. עצם ה—הנקא הנקרא קיכל-ביין, צריכים לקצץ שולי העוקץ והאסיחא היינו ההתעקמות שאצל החור שבו תחוב הבוקא, ולנקות כל רשמי החלב והבשר—וכשר לאכילה.

§ 55. עצם הקולית והשוק (מארך-ביין, נאָז-ביין) לקצץ את ראשי העצמות משני הצדדים ולנקות היטב כל שורו החלב והבשר—וכשר. ראה לעיל צד כ'

הערה: בכל אלו העצמות אם נמצא בהן שום שנוי של שבר, ריעותא וכדומח יעשה המנקר שאלת חכם.

§ 56. עצם הזנב פוצח את הזנב בפנים שלו לכל ארכו ומסיר מתוכו (שעשו כעין מרזב) את גיד החלב המתפצל לשלשה, קוצץ פן החוליות עד שישתוו עם צד הנמוך שבניהם, גורר ומנקה שיורי הבשר והשמנונית מצד התחתון, את קצהו הדק נוהגים להשליך ובאופן זה כשר לאכילה. אצלנו המנקרים שלנו מפני חשיבותו הפחות עפ"ר אין מנקרים אותו.

מספר הגידים.

בחשבון הגידים יש בזה כמה שנוים בספרי הפוסקים, אמנם בכלל מוסכם מאה ואחד עשרה גידים של איסור בחלק אחרים, מהם נ"א (כ"ה בכל ירך עם חוט הזנב) אסורים משום חלב, גיד הנשא, והסימן אל תאכלו ממנו „נא“.

בחשבון ה„נ"א נמנים אחד עשרה של גיד הנשה הפנימי ששה של חלב גיד הנשה ושמה משום חלב יתר הגידים שנרשמו להלן (בלוח הגידים) היינו גידי דם גידי הנשה החיצון, גם איזה גידים מפורשים (מובלטים) מגיד הנשה הפנימי הנקראים גידים שאינם נחשבים*), ר"ל שאינם נכנסים במנין הנ"א לפי שאלו הגידים נראים לעינים ולא באו אל החשבון, אלא הגידים המכוסים הטמורים בעובי הבשר שצריכים גלוי וחפוש (אמנם ישנו בזה פירושים אחרים) והסימן הכולל של כל הגידים הוא „כל שלחנות מלאו קיא“, אבל הנוהר והמזהיר מקיים זה חשלחן אשר לפני ד'.

(* ודע יש עוד סוג גידים שאינם נחשבים כלומר שאינם נמנים בחשבון הגידים האסורים מפני אי חשיבותם, יען שכל איסורם הוא רק ענין של זהירות ויתרון של כשרות ראה למעלה צד 40 מה שכתבתי בנידון זה.

צ'וח הג'דים 2 פ'ט של חלקי האחרים
משני הירכות — קי"א גידים.

ביחד	חלקי הנשים		חלקי הגידים		חלקי הנשים	חלקי הגידים	חלקי הנשים	חלקי הגידים	חלקי הנשים	חלקי הגידים
	חלקי הנשים	חלקי הגידים	חלקי הנשים	חלקי הגידים						
10	—	—	4	6	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
13	1	4	2	4	2	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
10	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	7	6	8	11	15	—	—	—	—	9

חלקי הנשים — שמות הגידים

ביד (ראו צ'וח) ה"פ, ה"ש" והדאומען (Daumen) גי"ת הפנימי

" " " קרן צב"י המולג גי"ת החיצון

חתימת האצ"ל (מרישאווקטע) גידי הצעך וגיד העמוד גי"ת הפנימי

הצעה (קישצ'יק) בינינגל-זאנדע

אשסקא (קאשסקא) גיד ה"ע"ג — חלק

המתן, צעד ביץ (פליפיי)

השוק, פרייליסקא

על הקנאפן פונב

(* ולדעת אחרים משום חלק הכפיות
**) וי"א משום חלק ולדעת אחרים משום גיד-הנשה גופא.

לוח הגידים 3 א

6	גיד הנשה הפנימי.	ביד
6	" " "	בגריזשאוקע
2	" " " (החיצון*)	ב„וויסבראטן“
1	חלב	באטשקא
3	"	בקושלין
4	"	בלעדוויץ
1	"	בקלין שילט**)
1	"	בהויך געשטעל
1	של גיד הנשה	בפלאקן ומייזלאך

25 מרבע אחד — 51 (נ"א) מכל חלק אחוריים

עם חוט הזנב.

(* בזה יש חלוקי דעות.

** לדעת אחרים גיד זה אין בחשבון ולעומתי נמנע באטשקא 2 גידים (צנת דוד).

הערה על דבר מספר הנ"א.

הסימן של נ"א מוזכר ומקובל בתור דבר מוסכם בספרי הראשונים עיין בית יוסף סימן ס"ד בשם הרוקח שיש בבהמה נ"א חוטין אסורין כ"ה מצד זה וכ"ה מצד זה ואחד בתוך האליה, גם בראב"ן סימן רע"ט: דקדקו חכמים ומצאו בבהמה נ"א גידים אסורים בבהמה כ"ה מצד זה וכ"ה מצד זה ואחד בתוך האליה וסימנם אל תאכלו ממנו „נא“ אולם הפוסקים הראשונים חושבים המנין של נ"א הגידין מכל הבהמה כולה ובספרי הניקור האחרונים מובא סימן זה של מספר הנ"א רק על הגידים שבחלק אחורים בלבד.

ואלו הגידים אסורים משום גיד הנשה ולא נמנו בחשבון הנ"א: גיד הנשה גופא (הפנימי והחיצון) גיד הצעך ולדעת אחרים גיד העומד, ששה של הליטקא והקנאכן ורוב גידי החיצון, גם הגידים שאינם נחשבים, יען שנטלתם רק בתור חומרא יתירא.

שאלות לבחינה.

1) בשביל מה בא הנקוד? 2) חנפ"מ בין הגידים האסורים פשוט דם, חלב או גיד הנשה? (צד 40). 3) אם ישנו איזה חתיכות בשר או עצמות שאין מועיל בהן הנקוד ואיזה? (59, 29, 41). 4) טעם הקליפה ומפני מה במקום מראה כסף די בגרירה? (צד ו. 38) 5) אם ישנו בעלי חיים שאין נוהגים בהם נקוד? (פללים ותוספות).

שאלות לנקוד חלק הפנים.

6. איך מנקרים את מוח הגלגולת, ואם עצם – הגולגולת גופה כשרה או טרפה?

7. איך מנקרים את הלשון?

8. איך מנקרים את הכתף ואיך מוציאים ממנו את הגיד העב.

9. איך מנקרים את החזה, וכמה גידים מנקרים מתוכו?

10. איך מנקרים את הכסלים (פאפאווניע) ועד כמה מסירים את השמנונית (החלב)?

11. כמה ואיזו גידים מסירים מן הצלעות?

12. איך מנקרים את הריאה, הכחל, חצר הכבד את הטחול ואת הכליות?

13. איך מנקרים את השוטן, שנקרא גאטשן ואת הבאקעס.

שאלות לנקוד חלק האחורים.

14. איך מבתרים (מנתחים) את הרבע – חלק האחורים, סדור החתיכות ואיך נקראות?

15. איך מכשירים את היד (חתיכת גיד-הנשה), עד כמה מפרידים את המכסה (דעק), כמה בין-הדבקים עושים ב"יד"?

16. איזה מראה-כסף ביד צריך קליפה?

17. איזו גידים יש ביד ואיך שמותם, ומפני מה אסורים?

18. איפה הוא גיד הפ, גיד הש וה"דומן"?

19. איפה הוא הקרן צבי והמזלג?

20. איזו גידים מסירים בשולי המכסה, ומשום מה אסורים?

21. איך מכשירים את חתיכת האליה גריושאָווקע – ווייסבראטן?

22. כמה בין הדבקים עושים בחתיכה זו וכמה מראה כסף ואיזה הוא?

23. כמה חתוכים עושים בווייסבראטן, תמונת הגידים שבחתוכים אליו?
24. איפה נמצא גיד העומד?
25. הסימן—עד כמה מסירים את החלב אצל העצם של האליה?
26. כמה גידים מסירים משפולי הגריזשאווקע עד גיד העומד?
27. כמה גידים מסירים למעלה מן גיד העומד, אופי החתוכים (תבניתם) ותמונת הגידים.
28. כמה גידים או קנוקנות צריכים לנקר מן ראש הגריזשאווקע (שפיץ-גריזשאווקע).
29. סדר ניקור הקושליץ אופי החתוכים ובמה משתנה ניקורו?
30. איך מקלפים את הצינה (קאפ-זארנע) היכן נמצאים הגידים ואיה הוא הסדק, שרונט?
31. כמה חלקים יש באטשקא, כמה גידים ושמותם?
32. כיצד פותחים את גיד העקרב ביתד (קלין)?
33. איך מנקרים את הלעדוויק, ואיזהו הטרפה לעדוויק?
34. כמה חלקים בצוארן ואיזהו הצוארן הטרפה.
35. איך מנקרים את השרירים (פלאקן-מיזלאך).
36. איך מכשירים את העצמת?

ה ו ס פ ו ת .

ה ע ר ו ת .

א. בענין גידי-דם.

כתבו הראשונים שכל שאר החוטין והגידים הנמצאים למרבה בכל הגוף אין צריכים ליטול אותם או לחתכם מפני שהם נשפכים ע"י חתיכת הורידין משא"כ חוטי דיא ודלועא וכל אותם המוזכרים בש"ס ובפוסקים שאין נגרים אחרי הורידין, לכן יצאו מן דפ"ל בפ"ע לחתכם או לחלצן, מכול פקום ישנו בזה מנהגים שונים שנוסלים גם שאר החוטין ומנהגי ישראל תורה.

אמנם שיטת הראב"ד (הובא ביש"ש חולין צ"ג) דמה שהוזכר בגמ' דיא ודלועא הוא לרבותא דאפילו הנך שקרובים לורידין ומעש"כ שאר הגידים זלפו צריכים לנקר כל הגידים אפילו מה שלא הובא בגמ' ועין מה שכתבתי בפנים הספר צד 40.

ב. בענין הורידין.

פתש המחבר (י"ד כ"ב) בעוף צריך לשחוט הורידין והגיה הרמ"א חוטיין שמהן יוצא הדם "וויני", ולפי שנכתבו בענין זה הרבה מן הפוסקים (דרכי תשובה שם ס"ג בשם הכו"פ, שמ"ח ותב"ש).

לכן הנני לבאר בזה, הנה ידוע דשני מיני גידים יש: העורקים האדומים הנקראים (Artery) והגידים של גוון תכלת הנקראים (Weny), הורידין הם גם כן משני מיני גידים הנזכרים ונמצאים בסמוך להסימנים בכל צד גיד אחד כפול, אחד אדום והשני של מראה תכלת, ולכן כתבו הפוסקים ששנים הם, אבל באמת הם ארבעה, שנים מכל צד, אולם מלבד הורידין ישנו גם בבשר הצואר עצמו גיד אחד בכל צד והגידים האלו אין להם שום שייכות אל השחיטה, ע"פ צדיקים לחלצם מן בשר הצואר מזה ומזה עם כל הפיצולים הנמשכים עמהם וכמו כן בשורש הלשון וכמו שנתבאר היטב במשפט הנקור (§§ 3 4), ומובן לפום זה מה שכתב התב"ש סימן הנ"ל ס"ד שצריך לחתוך הורידין וכל החוטין שבבשר הצואר (ועיין דרכי תשובה סי' ס"ד).

ג. ישוב על דברי הרמב"ם.

בש"ס (חולין צ"ג) חמשה חוטי אית בהו בכפלי — אי שליף להו חמימי משתלפי, הרמב"ם השמיט דין זה ותמוה. וקצת אפ"ל דהרמב"ם סובר דהם בדמיון לזובן כוליא דפליג אמוראי התב בש"ס, אף שבתוס' ורא"ש מחלקים בזה הבאתי דבריהם (לעיל) הרמב"ם לא ס"ל פפי חילוקם. אמנם בעיקר הדין יסבור פפי הרצאת שיטת התוס' התם בד"ה אמר אביי ולכן השמיט דין זה ואילו משום דסובר דגידים אלו משום דם וצ"ע. ראה לעיל צד 40.

ד. ישוב בסתירת המחבר.

הבאתי (לעיל) מה שהקשו בסתירת דברי המחבר (י"ד, ס"ד, ס"ה) שחושב חוטי עוקץ שתי פעמים משום חלב ומשום דם, גם בש"ס גופא קשה קצת דפרש"י התם (דצ"ג). על חוטיין טבעוקץ היינו חוטי דכפלי ותמוה איך משנה הש"ס מיד בתוכ"ד לכנותן בשם אחר. הנה הזכרתי שם לתירוצו של הפמ"ג. וכמו כן פל שיטות הראשונים מה שפתבתי בזה, וכאן הריני רק להוסיף אליבא דהנך ראשונים דס"ל שהם גידים מיוחדים בפ"ע כמש"כ הרשב"א, דקשה במאי נכללו, וראיתי דאפ"ל דחוטים אלו נכללים בתוך

דכוליתא שמונה ר' יהודה התם, שיש שם גידים הרבה, היונקים מן הכליות.

ה. ישוב על דברי הכו"פ.

הנה ידוע מה שתמהו בדברי הכרתי ופלתי (פתחי תשובה ס"ה בשם החת"ס) מה שמביא בשם הסמ"ג לדחות את דברי המנקר שאמר שאין גיד הנשה נמצא בבהמות נקבות, ממה שכתב מצות גיד הנשה נוהג בזכרים ובנקבות, והוא תמיה הפלא ופלא, הלא כונת הסמ"ג מבוארת שמצוה זו נוהגת בזכרים ונקבות ישראלים כדרכו בכל מקום שפותב כן.

אמנם בהגהות שעל הבה"ג מהגאון ר' אברהם שמעון טרוביב אב"ד דקידאן זצ"ל כתב שטעות סופר הוא בכו"פ ובמקום הסמ"ג צ"ל בטה"ג, ה"ל כות גדולות, אשר מבואר שם באמת כפי מובנו של הכו"פ שגיד הנשה ישנו בבהמות זכרים ונקבות (ועיין בספר ראשית בזכרים שמפלפל בזה). וראיתי בספר אחד לדחות דברי המנקר מהש"ס דפסחים כ"ג, דה"ל בגיד הנשה הותר מכללו אצל נקבות, וזה אינו דלא שייך בכה"ג הותר מכללו, דבר שאינו במציאות. ויש מי שכתב דלפי מה שמבואר בפוסקים (בטור ובפרישה שם) דיש גידים הנקראים זכרים ולהיפך, לזה נתכוין הבה"ג (גבעת פנחס).

ו בענין גיד הנשה הפנימי והחיצון.

בענין זה נתעורר מחבר אחד (הבאתי דבריו בפנים הספר (דף י"ד לסתור המקובל על דבר הגידים ממה שכתב הראב"ן (דרך אגב טעות הדפוס מה שנכתב שם בחיבורי רמב"ן, צ"ל ראב"ן) דגיד החיצון הוא יותר עב מגיד הפנימי, בשב"ל האריכות הנפרזה אחרל מלהביא כאן חידושו ובפרט שלא העלה בזה דבר ברור ומוחלט.

ז. הערה ע"ד הצלעות.

במספר הצלעות של הבהמה יש חלוקי דעות בהפוסקים. ביו"ד סימן נ"ד: הבהמה יש לה כ"ב צלעות גדולות — י א מכאן וי"א מכאן. על זה כתב הש"ך מלבד מאותן שתי צלעות קטנות הנתחכות עם החזה, ונסתבכו המחברים בפרושו, מהם פירשו שכונת הש"ך צלע אחת מכל צד, וי"מ שתי צלעות לכל צד וביחד עם הצלעות הגדולות הם בס"ה י"ג צלעות. עיין פרי-מגדים שם.

וכמו שאנו רואים בעינינו במציאות שלד הבהמה (ראה הציור 2 בראש הספר). אמנם חלוקי דעות אלו מבואר באמת בראשונים עיין רש"י חולין דף מ"ה בד"ה - וחותר ב' צלעות הקטנות העליונות אחד מכאן ואחד מכאן ובתוספות שם פורש ר"ח, שתיים מכאן ושתיים מכאן ועיין בתוספות יו"ט שם אולם ביותר יש לתמוה על המחברים האחרונים בעל תפארת ישראל במשנה חולין שם. ועל המחבר ספר לבושי-שרד פוסק בעל-מקצוע שכותבים בזה"ל סדר החוליות והצלעות ומנינם, הבהמה יש לה י"ח חוליות מן המפרקת עד סוף השדרה וכך סדרן; החוליה הראשונה הסמוכה למפרקת תקועות בה שתי צלעות היינו צלע אחת מימין וצלע אחת משמאל ושתי צלעות הללו נקראים חזה. ואחר חוליה זו יש עוד י"א חוליות אשר בהן תקועים כ"ב צלעות גדולות - י"א מימין וי"א משמאל ולאחר חוליות הללו יש עוד שלש חוליות אשר בה תקועין שש צלעות ג' מכלן וג' מכאן הנקראים צלעות קטנות ואחר החוליות הללו עוד שלש חוליות שאין בהם שום צלעות (תפא"י פ"ג מ"א חולין, לב"ש סימן נ"ב). ולפלא דכפי המציאות נמצא בבהמה י"ג צלעות גדולות כידוע אח"כ שש חוליות עם צלעות קטנות הנקראות פא"שע ריפן. ובכולל י"ט חוליות ולא י"ח (ראה לעיל צד ט"ז מה שכתבתי שם).

אגב מצאתי דבר-פלא בספר שפתי-כהן על התורה, בפסוק עצם מעצמי בפ' בראשית שכתב ולזה תמצא אפילו בבהמות י"ב צלעות בימין וי"א - בשמאל כדי שלא תהיה הבהמה בשלמות ומין האדם בחסרון (כונתו להצלע שנחסר מאדה"ר) לכן נחסר גם בבהמה.

ח. אדות הוויטשינקא.

הוראת שם זה הוא בשפת פולנית "Wyciąg" והונח על חלק זה של עצמות בעובי חצי השדרה ועצמות הקטנות שמתחלצות מן הבשר שעליהן הקושליץ. וכן נקרא drabinka שהוראתה סלם על שם תבנית העצמות הללו. אמנם המנקרים קוראים לזה לאיובקא (ראה לעיל) וכתבו ספרי. הנקור שאיסור עצמות אלה הוא עפ"י קבלה ולא כתבו שום מקור לזה לא מש"ס ולא מראשונים (עיין בזה בספר ראשית בכורים) איבדא בבה"ג איתא שית חומרי הוין ואסורין למיכל. והן שש הצלעות הקטנות, מה שנקרא בספרי הנקור (הוויטשינקא) וחומרי הוא עצמות בלשון הקדמונים פידוע, וכאן אמצא לנכון להעיר כי בכלל ישנו כמה ענינים שנוהגים בנקור רק עפ"י המנהג ואחרי החיפוש נמצאים כן בראשונים

ט. הערה ע"ד הלעדוויץ (פיליי).

בסדר הנקור מבעל העיטור בטור סימן ס"ה: „ואח"כ מעביר בשר המתניים שקורין לונביל ואינו ראוי אלא לצלי" כתב רבנו ירוחם (הובא בפרישה שם) שמעתי מפני שפניו חלק ואין המלח נכנס בתוכו עיין שם שמרחה טעם זה ומכשירו אפילו למליחה ובבשול.

אמנם נראה הגם שבנוגע למליחה סותר הר"י סברת השמועה עכ"פ יש לסברא זו מקום לענין הנקור, דמה שנוהגים לקלוף כמעט כל חתיכות האחורים עפ"י הכלל, כל מראה בשר-קליפה וכל מראה כסף גדירה כמו שנתבאר לעיל, משום רבשר רכיך לבלוע, ומראה-כסף מפני טבעו המיוחד חוצץ ומגין מפני הפליעה.

לפי זה הטעם אפשר לדון רגם במראה בשר, אם פני הבשר חלוקים ושעועיים גם כן מגין בעד חדירת החלב לתוך הבשר, ובפרט בחתיכת הפיליי שפני הבשר חלק ביותר, ואם לגבי מליחה נדחה סברא זו, אבל לענין קליפה אולי אפשר להקל דא"צ קליפה, רק הצד המחובר אל השררה, וכמובן איני מחליט זה להלכה ובפרט למעשה, אבל מפני ששמעתי מכבר בעיר אחת גדולה שנהגו המנקרים קולא בנדון זה, אפשר שסמכו המורים על הסברא שהבאתי כאן. אולם חלילה להקל כי דין קילוף הבשר מובא בפוסקים ראשונים, עיין ב"י סימן ס"ד בשם רבינו ירוחם: נהגו מנקרי הבשר לקלוף הקרום שעל הבשר ששוכב עליו חלב הכסלים ויפה הם עושים, וקבלה זו מתאמת בידי המנקרים וח"ו לשנות מזה.

י. אודות הטרפה לעדוויץ.

זה לשון הפרישה סימן ס"ד אות י' על מה שמבואר בטור: ורש"י פירש עצם קטן מונח על עצם הנקא—ועליו יש חלב תחת ראש המתן שקוראים „לונביל והוא שקוראים טרפה לעדוויץ. ולפום זה הטרפה לעדוויץ מונח על עצם הקליבסת תחת הגריזשאווקע. ובכן מבואר להדיא בכל ספרי הנקור שעל העצם שקוראים הנקא שם מונח הלנוויל הטרפה, ואסור משום שנמצא בתוך תרבא דקלבוטתא (דית סימן ס"ד—ליב פ"א) וכן המנהג שאוסרים פסת בשר זה לנקר.

ברם בפרישה שם אות י"א כותב בזה"ל: חלב שמחת ומתנים פירש"י שהוא תחת הכליות ונראה בגובה הכסלים—יש בשר אדום ומן אותו בשר

תורת הנקור השלם

ולמעלה לצד השדרה מתחיל להיות לבן והוא חלב מגולה – ואסור. ומשם הולך ומתפשט עד הטרפה לעדויץ. וכונתו בעליל לאותו הבשר שאנו מכנים הצוארן הטרפה ולרצועת הבשר לאורך הפילי שנקרא אצל המנקרים דפה בשם חגורה (גארטל) שבשר זה אסור בקבלה איש מפי איש בתור הלכה למשה מסיני. אכן יש עוד לעדוויצקא שלישיית תת הצנה וכשרה לנקור (ראה לעיל צד לא).

ופלא שבספר הנקור לר"ש אלטמאן בורשה צד סב כותב שהשרפה לעדוויצקא על הקליבוסת אינה אסורה אלא מדרבנן. וכפי שבארתי נוטים דברי הפוסקים שאיסור זה קרוב לאיסור תורה וכן הצוארן הטרפה. ועיין מה שכתבתי לעיל. (צד 28)

יא. אודות ה"ש כפול שביד.

ידוע כפי הנסיון השמושי שעפ"י רוב תחת גיד ה"ש" שביד (גיד הנשה) נמצא בעובי הבשר מתחתיו עוד "ש" המנקרים אצלנו אינם מקפידים לחטטו. ובדאי קבלה בידם מהמנקרים הקודמים. ויש להט על מה לסמוך וראה לעיל צד 46 בשם ספר "זבח שמואל" ובזכרוני שבעתין "אגודת השוחטים" היו"ר בורשה ע"י הר"ר ישראל איסר פייגנבוים ובנו המצוין מר יצחק נ"י – במאמר ע"ד הנקור נגע בנדון זה של ה"ש" כפול ע"י שו"ב אחד מפורסם, אבל לא באר דין זה בפרוטרוט.

אמנם למרות מה שיש לצדד בזה להקל, נוהגים מנקרים שונים לחטט גם את השין הכפול גלוי אחר גלוי בעובי הבשר. ויפה הם עושים ובספר עמודי זהב (אי"צ) ג"כ משמע כן.

יב. הערה על דבר הקילוף הנהוג.

ראיתי בספר הנקור להרה"ג ר"ש אלטמאן מו"ץ בורשה שמפקק בנדון הקליפה של הבשר הסמוך לעצם הקולית. והשוק וכתב: בשביל שלמעלה אצל הבוקא יש חלב והחלב הזה מתפשט גם למטה על העצם.

אולם המנקרים באמת מקילים בחתיכת האטשקא שאינם קולפים את הצד הסמוך לעצם גופא. וכמו כן נוהגים מנקרים אחרים להקל ג"כ בהפלאקן. (ראה לעיל צד ל"ו).

יג. בדיון תרבא דתותי מתני.

לעיל (במבוא צד 32) כתבתי בשם הדרכי-תשובה מספר שלחנו של

אברהם; וחלב שתחת המתנים אינו אלא מדרבנן וראי' מהתוספות חולין ד' צג. על זה בנה יסוד מחבר אחד להקל בחלב הקושץ דאינו אלא ספק איסור חלב דרבנן ותמחני דנעלם מאת המחברים אלו דברי הכסף משנה הלכות קרבן פסח פ"י הלכה י"א על מה שכתב הראב"ד שם: א"א בחיי ראשי אין איסור גדול מזה שיצלה את הפסח עם גיד הנשה, עם שמנו, עם תרבא דתותי מתני—כתב בכסף משנה ותרבא דתותי מתני—י"ל שלא עלה על דעת, שרבנו (הרמב"ם) התיר לצלותו עם חלב האסור מן התורה. הרי מבואר שאין שום חלוקי דעות בתרבא דתותי מתני דאסורו מן התורה. וכמובן לא שבקינן פשיטת הכ"מ משום איזה ספק ודמות ראייה מדברי התוספות שיש לפקפק ולדחות, וכמו שכתבתי לעיל בשם המערני יו"ט ועיין בב"ח סימן ס"ד.

אגב אבאר כאן כל מיני החלבים שחייבים עליהם מן התורה ומדרבנן (א) החלבים שחייבים עליהם מן התורה.

ידוע דשלשה מיני חלב שחייבים עליהם כרת. חלב שעל חקרב, שעל הכליות וחלב שעל הכסלים. בחלב שעל הקרב נכלל חלב שעל הכרס (הפרוסה) חלב שעל הטחול, של הקיבה (המעיי הראשון והמעיי הישר פי-הטבעת, לפי שיטת הפוסקים הראשונים כידוע); חלב שעל הכליות הוא החלב שמסביב להן הנקרא „גרין חלב“ בחלב שעל הכסלים נכלל כמעט כל החלב שבחלק האחורים. מה שמכונה בש"ס בשם תרבא דקליבוסתא ותרבא דתותי מתנא. וכן החלב שלמעלה על הכסלים. השייכים לחלק הפנים שמחזירין בו להסיר הוא ג"כ מפני איסור חלב הכסלים.

ודע דלאיזה מהראשונים הרא"ם ועוד הובא ב"י סימן ס"ד יש נפ"מ בשלשה אלו החלבים הנזכרים לגבי דין חלב שהבשר חופה אותו דרק בחלב הכליות וחלב הכסלים אמרינן כלל זה, ולא בחלב של הקרב.

(ב) החלבים והקרומים שאינם אסורים אלא מדרבנן.

הקרום שעל הכסלים מתחת החלב קרום התחתון של הכליות, קרום הטחול (צד הדרק) קרום הלבן שלמעלה מן הטבור וקרום הלבן שאצל היתר (הפריסה) אבל קרום העליון של הכליות וקרום הטחול מצד העב הם חלב גמור (רמב"ם פ"ו ממ"א).

יד. בענין חלב שעל הדקין.

מבואר בש"ע (יו"ד ס"ד ט"ו) חלב שעל הדקין אסור באורך אמה

תורת הנקור השלם

משמתחילין לצאת מן הקבה, וי"א שראש המעי— הוא המעי שיצא בו הדעי—
וירא שמים יוצא ידי שניהם ומקור הדברים הוא במחלוקת הראשונים רש"י
והרמב"ם ושיטת הגאונים ונפסק בשו"ע כדעת רש"י זהרמב"ם.

והנה יצאו רבים ושלימים להשיג על פסקי השו"ע וראיתי בקונטרס
אחד שמתאמץ להראות כי שיטת הגאונים עיקר, ותוכן דבריו והנה בריש
הוריות איתא מיעוט בחלב שעל הדקין ומיעוט בהלב שעל הקרב, וכן הוא
בחלב שעל הקרב והם בחלב שעל הדקין כיון דמתרי קראי אתי, או דילמא
שם חלב חד הוא ולכאורה איך אמר מתרי קראי אתי הא חלב שעל הדקין
ג"כ איתרביאי מאשר על הקרב, אמום רש"י ז"ל הרגיש זאת במתיקות לשונו
וכתב וא"ו יתירה להביא חלב שעל הדקין, אבל כבר עמד ע"ז הפנסת יחזקאל
(חיו"ד י"ח) דרחוק מאד לאמר בשביל זה דהם משני כתובים. ולכן רוצה
לומר המחבר הני"ף דחלב שעל הדקין לא נלמוד בל"ל מאשר כל הקרב כ"א
מאשר על הפסלים וקאן מלת כל הנאמר בראש הפרשה על כל הענין נפירושו
כל אשר על הפסלים, וחיליה דידיה מש"ס חולין מיט דאיתא התם. בזה"ל; ואת
כל החלב אשר על הקרב וגומר להביא חלב שעל הדקין והנה מלת וגומר
כאן היא שלא במקומה, הלא על הקרב הוא סוף הכתוב ובשום אופן לא נוכל
ליישב אם לא דנאמר דכונת הגמ' על הפתוב שלאחריו, היינו. מאשר על
הפסלים ואידי היה כתוב כן ונשמט ונכתב במקומו מלת וגומר כידוע, ומעתה
יבא על נכון הש"ס דהוריות כיון דמתרי קראי אתי, היינו ממש משני כתובים
וע"ז בנה יסודו לפמ"ש הראשונים הרי"ף והרמב"ם בתרבא דקליבוסתא דהיא
בעיקרי היריכות א"א לפרש מאשר על הפסלים על חלב הדקין רק על המעי
האחרונה (הטבחיא) שהיא אצל הירכית וכשיטת הגאונים דריש מעיא באמתא
המעי האחרונה.

אמנם דברי המחבר הלז נכונים מאד בש"ס ואנכי הוספתי עוד ראייה
גם מדברי הגר"א בתורה פהנים (הובא בחיבורי זה לעיל) דו"ף התו"כ אשר
על הפסלים זהו חלב שבין הפוקלות. רע"א להביא חלב שעל העוקץ וגירסת הגר"א
להביא חלב שעל הדקין והניחו כולם בצ"ע מה דחקו להגר"א להגיה כן, אולם
כפי מה שנתכאר דהלימוד בש"ס הוא מאשר על הפסלים עפ"י הגיה גם
הגר"א בתו"כ כן, והיא בע"ה ראייה נצחת. אבל מה שרוצה המחבר יהנ"ל
להכריח בשביל זה דקאי רק על המעי האחרון כשיטת הגאונים זה מראה
בעליל דלא היה לו שום ידיעה במבנה הבעל חי ובסדר האברים הפנימיים

ואם ישנה אפשרות להכניס איזה מובן הגיוני במה שכללה התורה באשר על הכסלים על חלב הדקין, אדרבא תופיע ראייה חדשה לשיטת רש"י והרמב"ם כפי סתימות השו"ע דריש פשיטא היא המעי היוצאת מן הקבה, המעיים החדשונים מפי הקיבה, שהם מעי הי"ב אצבעות ומעי העקלתון (עי' כרס וחלקיו) שוכנים במפנים בין עצמות הירכים (עצם הנק"א) מקומו של התרבא דקליבוסתא דילפינן מאשר על הכסלים ונכון כפסק השו"ע.

טו. בענין הנ"ל.

כתב הרמ"א (סי' הנ"ל) וא"צ להסיר רק הקרום עם הדבוק בו אבל לא השומן הדבוק בטבחיא, וידוע מה שמובא בכרתי ופלתי בשם הגאון מוה"ר דוד אויפנהיים שהרעיש בדורו על דברי הרמ"א ולדעתו צריכים להסיר גם החלב שהחת הקרום ונסתבכו בזה מגדולי הגאונים, הכו"פ, הכנסת יחזקאל, השבות יעקב, והגרעק א, והנראה מכל הפירושים כמ"ש הגרעק"א דהרמ"א מחלק בין הטבחיא להדקין היוצאין מן הקבה ולכן אתי שפיר במה שכתב להלן ולכן הבא לאכול מן הדרא דכנתא יגרור אמה מן החלב, אמנם דברי הרמ"א כאן ישארו בכל זאת סתומים במה שכתב הקרום עם הדביק בו למה מתכוין בזה, הלא א"צ להסיר רק הקרום בלבד ולא השומן. איברא יבאו הדברים האלה אל נכון בהקדם מה שכתבתי בפנים הספר (לעיל) דאחד מסימני חלב כשמסירים אותו עם הסכין החלב מהלך ונגרר עמו, משא"כ שומן שדבוק מאד אל הבשר והרוצה להפרישו צריך שיעקור אותו מעט מעט עפ"י אתי שפיר כונת הרמ"א דכשמסירים הקרום אז מה שנגרר עמו אסור וזהו הסימן של חלב, אבל לא השומן הדבוק בטבחיא כיון שאינו נקלף כ"כ במהרה ואינו יסור ממקומו מזה נראה שהוא שומן ולא חלב. ובוה ראיתי מפרשים בדברי הרמב"ם שלא הזכיר אורך אמה רק סתם גרירה, ושיעור דבריו דתליא בזה במה שנקלף בנקל הוא חלב. והנה ראיתי ג"כ מפרשים במה שאמר בש"ס באמתא, אינו אמה רק שם כלי כזאת, ולכך לא אמר הרמב"ם שיעור אורך אמה, ואח"כ מצאתי שכבר הוזכר כמעט פירוש זה בתשובות צ"צ החדשות הובא בדרכי תשובה, וכתב שכן אמרו לו הטבחים דכשמניחין להצטנן ניכר היטב. ועיין עוד בד"ת שם שכתב ועתה הגיעני ספר אחד מי ששון וראיתי בפסרו דברים זרים. הנה המחבר מי ששון ידוע לנו וזה מקרוב אשר נקריתי עם כבוד ירדני הרב הגאון הגדול ר"מ קראקאווסקי מווילנה ובמרוצת הדברים נגענו בענין הוה וספר לי איך שהמחבר הנ"ל הרעיש בשעתו

תורת הנקור השלם

בהשגתו על הרמ"א, אולם מפני שהג' בעל הד"ת הפליט בקלמוסו דברים עליו לא חפצתי לגלותו כדרך שאמרו חז"ל התורה מכסהו וכו'.

והרני להעתיק כאן מה שנשאלתי כמה פעמים להלכה ולמעשה בשומן הכנתא (מנוסע) שנמלח ולא הסירו את הקרומים קודם המליחה אגב יבואר אם אירע כן בהדקים, או הטחול והכליות שנמלחו בלא ניקור ואיך הוא הדין אם נתבשרו כן.

תשובה: מבואר ביו"ד מימן ס"ד סעיף כ' אין מולחין הבשר קודם שיסורו החוטין והקרומים האסורים וגיד הנשה ואם מלחו — מסירים אח"כ ומבשרים את הבשר ויש מי שאוסר עד שיסיר ממנו (מן הבשר) כדי קליפה וי"א דבעינן ששים. אמנם בהפסד קצת הכריע הרמ"א להתיר ע"י קליפה, מאחר דיש מתירין לגמרי אפילו בלא קליפה והטעם דכל הקרומים הנזכרים אינם אלא חלב כחוש.

וכתב הט"ז היינו במליחה, אבל בבישול צריכים ששים, ואמרינן גם בזה חתיכה עצמה נעשית נבלה, אם אין בחתיכה גופא ששים נגד האיסור וגם במליחה כתבו המחברים הפוסקים האחרונים, דוקא בקרומים שאינם אסורים מצד עצמם רק בשביל שהם בקירוב החלב או יונקים ממנו באלה מתיר הרמ"א ע"י קליפה, אבל אם נמלח הטחול עם החלב שעל הקרום ומכ"ש הקיבה עם החלב שעליה, פשיטא דנאסרה גם במליחה עד שיהא ששים נגד האיסור (חכ"א כלל כ"ח — י"ב בנ"א שער או"ה וכן משמע בפמ"ג מ"ז סימן ע"ד אמנם יש מקילים דגם בטחול אם נמלח בלי ניקור הקרום דאין צריכים ס' כי אם נגד הקרום שעל ראש העב, וכן בכליות רק נגד קרום העליון, אבל שאר הקרומים מספיק קליפה.

והנה בהדרג דכנתא שנמלחה בלא ניקור לגמרי צריכים ס' רק נגד החלב ולא נגד הקרום ופשוט דמשערים רק נגד החלב של מעי אחד דהא דמסירים שניהם הוא משום ספק וחלוקי דעות הפוסקים והכרכשתא עצמה שנמלחה בלי נקור יש מקילים דסגי בקליפה, ואפילו במעי היוצא מן הקיבה ג"כ מצדדים להתיר ע"י קליפה, מאחר דכל אחד מהם בלבד האיסור הוא מספק (ספר ברית אברהם).

ובספר בינת אדם שער או"ה — ל"ו) כתב מעשה שאירע באשה אחת ששכחה ונסתפקה אם נקרו הריש מעיא הסמוך להקיבה ונתבשר כך עם שאר תבשיל, ואם בעינן ששים כנגד החלב אין ס' באותה חתיכה, וא"כ נעשית

נבלה, ואין ס' בכל התבשיל כנגד כל החתיכה האסורה. ומביא בשם המש"ץ
 דהוי ספק ספקא, שמא כהגאונים דריש מעיא הוא הכרכשתא, ואת"ל כהפוסקים
 דסמוך להקבה, אולי כהרמב"ם דאין צריכים להסיר, כי אם מעט מראש המעי
 בלבד, ונגד זה המעט בודאי יש ששים.

גם בנוגע לצרף את כל התבשיל מצד להקל, עיין בח"א כלל מ"ד
 דבכה"ג לא אמרינן איסור דבוק ומצרפין כל מה שבקדרה לששים, מאחר דהוי
 ספקות בעיקר האיסור ועיין ד"ת סימן ס"ד בשם כמה מחברים להתיר את כל
 התבשיל רק להסיר את האיסור בלחוד.

והנה פשוט דבשומן הכנתא עצמו שנמלח בלא ניקור חקרום שיש להתיר
 ע"י קליפה קצת וקליפה זו ג"כ אינו אלא חומרא בלבד ונפ"מ דאם לא נקלף
 ונתבשל כך מותר בדיעבד (באר היטב ס"ד — ט"ו) ולפי זה בשומן וכה"ג
 דקשה הקליפה שגי בגרירה בסכין וכן נוהגים בעלי הוראה (גבעת פנחס) ובר"ת
 בשם שו"ת ברכת חיים מתיר לגמרי ופשוט ג"כ דאין צריכים למליחה שניה
 אחר הסרת הקרום.

ובנוגע לטחול שנצלה בלי נקור שהיבא בבאה"ט (ס"ד — י"א) שהתיר
 רבנו משולם, הגם שהט"ז בסימן ע"ד מחמיר כבר הכריע המהברים להתיר דמן
 הסתם יש בטחול ששים כנגד החלב שבו, וכתב הרב הגאון מברז'ין זצ"ל שצריך
 המורה לחקור בבוא שאלה כזו לפניו אם הטחול שלם שאם רק חלב העב שלו
 נתבשל בלי ניקור — ודאי אסור משום דבכה"ג אין בו ס' נגד החלב, ובכליות
 שנמלחו ואפילו גם נתבשלו בלא הניקור הראוי אם רק הסירו את הקרום
 העליון מרשמי החלב שמלמעלה כשר בדיעבד (רמ"א ס"ה) אולם בכל זה יש
 כמה וכמה חלוקים והכל לפי הענין.

שאלות ותשובות*

ב"ה לבוב יא תמוז תרצ"ו
לכבוד הרב הגאון הגדול מוח"ר שמחה מאל"ן שליט"א
חבר ועד הרבנים בביליסטוק.
אחדשת"ה — שמעתי שבקהלתו מנקרים אחורים של עגלים, במדינתנו
גליציא הוא דבר מוזר מאד מפני שהבשר הזה לבן וקשה ההבחנה כמש"כ
בישועות יעקב. גם המנקרים שלי פה אמרו לי שכבר היו במדינות אחרות ולא
שמעו מזה.

לכן הנני פונה בבקשה — אל כת"ה להודיעני כמה מן האמת יש
בשמועה זו, אם כן הוא מאיו שבועות או חדשים מתחילים לנקר.
אגב — מה שכתוב בספרו, תורת הנקור אות י"ד הערה ב': דהגידים
האסורים הם ההולכים לאורך היד ולא לרחבה, איני מבין שהרי הגיד החיצון
הולך לרחבה כמו שכתב רש"י חולין צ"א; על גיד החצון שהוא גיד הנתון לרוחב
וכו. אפשר שכונת כת"ר על הפנימי לבד, עכ"פ היה עליו לפרש.

ידידו

שלמה פרידמן

מלבוב.

מחבר ס' שו"ת „בגדי שרד“, ואמרי שפר“.

ב"ה ביליסטוק בחדש תמוז תרצ"ו
כבוד הרב הגאון המפורסם הר"ש פרידמן מלבוב.
מכתבו קבלתי על דבר השמועה ששמע שמנקרים בפה עגלים איננה
נכונה למרות מה שנוהגים בפה מקדמת דנא בנקור אחורים, אבל רק בגסות ולא
בדקות ואולי סבת הדבר שבעת המלחמה העולמית לרגלי המצוק בבשר ובכל
צרכי האכילה התירו בתור דבר של עראי—זמני לנקר איזו דקות וכשפסקה
המלחמה לא ראינו ולא שמענו שום היתר בנקור הדקות כאן ומה שכתב לו: עיר
בספרי אדות הגידים האסורים לאורך היד להקשות מגיד החצון שהוא לרוחב,
כאובן כי דברי טובבים רק בנוגע לגיד הפנימי וכמו שכתב כת"ר בעצמו

(*) מכתבים ושאלות שונות שקבלתי בהעת האחרונה במקצוע הנקור
אשר מלבד ענין ההלכה, יש להם גם ערך היסטורי חשוב בקשר עם החק
החדש של השחיטה הריטואלית במדינתנו.

בספרי במהדורה שניה מברר אני זאת להדיא כפי הערתו של כת"ר, בכדי שלא לגרום לידי טעות.

אגב אביע לו בזה רחשי לבי בעד אמרותיו הטהורות לחיזוק ענין הכשרות עכשיו לרגלי חק השחיטה ההדש בנוגע להנהגת נקור האחורים שנחוץ להסתמך למלאכה זו אנשים אחראים בני תורה ויראי שמים ובפרט בעתות הצלו של חפש הדת והפקרות — לנו לבסס ולכוונן את הענין הנזכר בידיים נאמנות ידידו הדוש"ת

הרב ש. מאלין.

ב"ה לבוב כ' תמוז תרצ"ו.

שלום לכבוד הרב הגאון המובהק מיהר"ש מאלין שליט"א.

על בקשת כת"ר הנני להודיע כי נכון הדבר שבעידנו יש לערך שלשים מנקרים שעסקו בזה עוד קודם המלחמה ואחרי המלחמה נשתנה המצב בזה לגמרי, שאחודים נמכר רק לא"י.

אבל בבראד שרוב תושביה המה יהודים אוכלים גם היום אחורים וממלא שכיח שם מנקרים אומנים. בעירנו יש גם שני מנקרים שמקבלים משכורת מהקהלה ונקראים „קהל"שע מנקרים". כפי תקנת מרן הגאון בעל ישועות יעקב מובא בספרו סימן ס"ה.

אך בעוה"ר המנקרים המה אנשים פשוטים שאין להם רק האומנות מה שראו אחד מחברו ודומה לו. ומה גדלה שמחתי אשר כת"ר קבל עליו להתמחות במלאכה זו אברכים בני-תורה, שמלבד האופן השמושי ילמדו גם ההלכות והדינים הנחוצים לדעת הכל בפרוטרוט דיני חלב, גיד הנשה ודם ואין חכם כבעל הנסיון והשי"ת יהא בעזרו להחזיר עטרה ליושנה כמש"כ בסוף תשובת הרא"ש שכן הוא המנהג בכל אשכנז ביהם ופולניה מבלי ללמד קצבים כי אם בעלי תורה וירא שמים. ועיין בפרי מגדים או"ח — ג"ה שרש י"ג — י"ז ובזכות זה יתברך בבריית גופא ויתחזק כחו להרחיב גבולו בתלמידים ולהפיץ את מעייני תורתו בין חוגי התורה והיראה,

ידידו

הרב שלמה פרידמאן מלבוב.

תורת הנקור השלם

ב"ה בוטשאטש ערב שבועות תרצ"ו.

לחבר הגאון הרב ש. מאלין שליט"א.

אדשה"ט—תרי תמיהי מדכר דכורי האחד אתפלא על כ"ת שזה שבועיים אשר מלשכתנו נשלח סך ... ובקשנו אותו לשלוח לנו שלשת הספרים של נקור ושחיטה ועד עתה לא קבלנו מאומה לכן אבקש לשלוח תומ"י את הספרים הנ"ל התמיהה השנית הנה בספרו דף כ"ו במספר הגידים כתוב שם הסימן „אל תאכלו ממנו נא" שרומז על נ"א גידים מלבד זה נמצאים עוד גידים שאינם נחשבים.

אולם כאשר חשב כב' למטה בפרטות כל הגידים נמצאו רק מ"ט גידים ועוד ו' שאינם נחשבים. מה זאת?

וחשב ג"כ כל הגידים בס"ה 56 ואם ינוכה מהם 7 גידים שאינם נחשבים ישאר רק 49 ואיה עוד השנים? יאבה כת"ר להצהיר לי זאת.

גם אבקש מכת"ר להשיב לי דבר למוד הנקור במחננו. אחכה לתשובתו ומאחל לו שמחת יו"ט וקבלת התורה.

ידידו

שרגא פייחל הלוי וויזלינג

אבד"ק בוטשאטש והגליץ.

ב"ה ביזיסטוק, בחדש סיון תרצ"ו.

כבוד הרב הגאון הגדול אבד"ק בוטשאטש והגליץ.

אחדשית בכל הכבוד הראוי—על דבר שהעיר מה שכתבתי בספרי במספר הגידים אתכבד בזה להשיבו: ראשית יש שני סוגי גידים שאינם נחשבים (א) גידים שאינם נחשבים, ר"ל שאינם בחשיבות ונפלים רק בתור חומרא וזהירות יתירה ואלו הגידים אינם באים כלל בחשבון המספר. אולם יש סוג של גידים, הגם שאינם נחשבים במספר הנ"א מפני שהם נראים וניכרים לעינים ולפיכך אינם נמנים במספר הנ"א אבל בכל זאת נכללים במספר הכולל שר קי"א.

לפי זה יבואר על נכון מספר הגידים כאשר רשמתי בספרי שם. היינו

א) 9 גידים של חלב	
11 " של גיד הנשה הפנימי	
6 " של חלב גיד-הנשה	
26 (גידים) ירך א' עם חוט הונב	
25 " מירך השני	
51 (נ"א).	
ב) 15 גידים של דם	
8 גיד-הנשה החיצון	
7 גידים שאינם נחשבים	
30	

2 ירכות—60 גידים = 60, 51 (קי"א).

אדות למוד הנקור במחננו תל"ת מתנהל בסדר הראוי הן אופן השמושי והן אופן הלמודי תחת השגחתי והוראתי ע"י אומנים מנקרים בעלי-מקצוע ובע"ה חוג מתלמידים של שוב"ים מפורסמים ישתלמו באומנות זו עצה"ו"ט. השי"ת שלב המלכות בידו יתן בלב שרי המדינה לעשות טובות עמנו ועם כל ישראל. ויוכל כ"כ לשלוח את המתכוננים הרוצים להתמחות במלאכה זו ובודאי ישיגו ג"כ הנחה כפי רצון כת"ר. הדוש"ת

הרב שמחה מאלין.

ב"ה כ"א אייר שנת תרצ"ו קוליקוב יצ"ו.

כבוד הרב הגאון הגדול המפורסם בכל אפסים כו'
כש"ת מו"ה שמחה מאלין שליט"א מו"צ דביאליסטוק
מחבר ספרים נחוצים מחוכמים.

במכתבי הנוכחי הנני פונה אליו דמר הדר"ג יחי' בבקשה רבה ליעצני איך לקדם את גזירת החק החדש המתעתד להתגשם בחיים משנה החדשה למספרם איך לתבל אותו שלא יקצץ את ענפי פרנסותינו משורשם. וטרם אגיש לעשות איזה צעד בענין הזה אמרתי להתייעץ את כבוד הדר"ג שליט"א בתור מרא לעובדא בענין הנקור וגם בתור רב מפורסם לחכם המשמש בעיר גדולה ואני אפרט פה איזה שאלות וכבוד מעלתו יאבה בטובו ליתן לי עליהן תשובה ברורה במוקדם האפשרי.

למען יוכל לרכוש לו מושג ולידע את אשר לפניו אתאר בדברים קצרים את מצבי בפרט ואת מצב קהלתינו ועל טובו וענות רוחו אשען כי לא ישוב פני ריקם ויודני נתיב בו אצעוד...

רצוני לקוות כי יסלח לי על טרחתי וימציא לי בקרב הימים תשובה מפורטה בכל הנדרש ותודה רבה ות"ח מוקדם לו וזאת לדעת עוד כי אם גם אם הי' לי בפה מכבר איזה מנקר או אם הי' באפשרותי לשלוח איש אחר מפה על הכשרה זו מאד הייתי משתוקק לדעת מלאכה זאת מהשימוש.

בכבוד רב

נתן הלוי ראזנפעלד האב"ד דפה"ק הנ"ל

בדרך אגב ארשום איזה הערות על ספרי היקר תוה"נ השלם אשר קניתי לי עוד אז בהוציאו אותו לאור: במבוא כ' דכוי חלבו אסור מספק יעיין תוס' כריתות ד' כ"א ע"א ד"ה כוי ובפרמ"ג יו"ד סי' ס"ד שפ"ד אות א'. באות ז' דן אם בשר חופה היא בגדר תנאי או אם היא טבע החלב והעלה מרמב"ן שטבע החלב כן היא הדבר צ"ע מרא"ם במדרכי פג"ה הובא ביתה יוסף יו"ד סי' ס"ד דיותרת הכבד אסור חלב תוך דידה משום דלא כתיב גבי' על כמו בכסלים וכליות הרי דרק גזית"כ להתיר בשר חופה ולא משום דטבע החלב כן. וכן מרשב"א חידושיו לחולין דרצה לומר דגם בכליות לא נתמעט תוך דק בכסלים עי"ש טעמו מוכח ג"כ דבשר חופה היא גזיה"כ ואם כי דחה שם זה וגם להחולקים על הרא"ם הנ"ל הוא רק משום דגזיה"כ דבשר חופה מותר בכ"מ, אבל אין מחלוקת במציאות אם טבע החלב הוי הכי או לא וגם דברי הרמב"ן שהביא הד"ג שם יש להתאים לזה ולבאר דדבריו בטבע החלב הם רק לענין קרום ונקלף אבל לא לבשר חופה ויש לעיין בזה ומ"מ דבריו בדחיית רב טבחיא" הם דברים אמתיים בלי ספק. עוד לי הערות בעניני ניקור אין רצוני להטריחו וגם חוששני להאריך קצת זמן תשובתו אשר לא ארצה, כי הדבר נחוץ לי ועוד חוון למועד ברצו"ה.

ב"ה ביליסטוק אסרו חג השבועות תרצ"ו.

כבוד הרה"ג מו"ה נתן הלוי ראזנפעלד אב"ד דקוליקוב והגליל

אחדש"ת מכתבו נכון קבלתי, אמנם מפני טרדות שונות והעיקר יען שרציתי

להודיעו דבר ברור אודות סדור למוד הנקור בפה ועד עתה הדברים עוד יגיעים בשביל עכובים מצד מוכרי הפשר הטבחים שאינם רוצים להרשות ללמוד מלאכת חורת הנקור לאנשים אחרים, זולת בני אומנתם ולא רק בפה אלא גם בוילנה נתעכב פתיחת השעורים בעטים של אנשים האלה, אמנם בכל זאת מפני הכבוד לא אוכל יותר לאחר תשובתו, אע"פ שאי אפשר כעת לקבוע בזה דבר ברור בהחלט, ראשית קודם כל דבר בנוגע לתנאי הלמוד השכר והזמן של הלמוד עלי להודיעו כי מלאכה זו הגם שהיא מלאכה ואומנות מקצועית ויש בה ענין מוחשי ושכלי אבל למרות זה היא מלאכה גופנית ופשוטה, מתאימה ביותר להמתעסקים בטבחות וקצבות.

ברצוננו לארגן כעת מנקרים משופי"ם ואנשים חרדים הילודעים את חומר האיסור. לזאת יכול כ"ת לשלוח את המתלמד לכאן ובל"ג אתאמץ לסדרו בתנאים נוחים. חושבני בעוד שבועים יתברר הענין ואכתב לו שנית.

מה שהעיר על משכ' בספרי „חורת הנקור“ בדין דבשר חופה מהרא"ם במרדכי פנה' דיותרת הפכד אסור תוך דידה תמהני למה הביא ממרחק, הלא ד' הרא"ם מובא בתוס' חולין צ"ג ומסקו דלא תלוי זה בזה משום דאינן קריבין למזבח בתורת ח"ב אלא אגב יתרת, כוליא ואליה. ובסה"ת הובא ב"י—ס"ד: שמנוניות שבתוך יתרת הכבוד מותר אע"פ שקרב למזבח דל"מ חלב. מבואר דסברת הרא"ם רוב הפוסקים חולקים ע"ז. וכ"ת גברא אנברא פריך, יען דברי אליב' דהרמב"ן וכמ"ש הג' מלב"ם שם.

אמנם גם להרא"ם יתכן החקירה, למ"ש הרשב"א שהביא כ"ת במכתבו לפ"ד אפ"ל דבשר חופה ענין טבעי, אבל יתרת הכבוד להרא"ם וכליות לס"ד של הרשב"א שנאסר תוך שלהן בשביל דין הקרבה למזבח וכמ"ש ג' מכמה ראשונים ואין איפוא שום הלונה עלי.

ידידו הרב ש. מאלין.

ב"ה יום ד' ג"ם למטמונים פה לאנדאן הבירה יע"א.

לכבוד הרב הגאון חריף ובקי, חכם המדע והרוזים
 מוה"ר שמחה מאלין שליט"א בעל מחבר „תורת ניקור השלם“
 ודיין מצויין דק"ק ביליסטוק יצ"ו.

היות שאני וחברי הרב חריף ר' יוסף פארקאש נ' שוב"ים דק"ק

תורת הנקור השלם

פראנקפורט ענ"מ במדינת אשכנז מחגוררים כעת בכאן ללמוד מלאכת ניקור חלק אחוריים. ועל פינו יצא הדין והמנהג אח"כ ממלאכת הניקור חלק אחוריים. ואין אנו רוצים ח"ו להנהיג איזה מנהג בטעות, ורוצים אנחנו להתאים את השמוש שלנו עם הדין על בוריו מספרו היקר. אבל יש הרבה תמונות ודברים שאין אנו מבינים כ"כ. ע"כ בקשתינו ושאלתינו. שימחול נא כבודו בטובו ובחסדו לכתוב לנו מעט באריכות על שאלתינו ומוכנים. אנחנו לשלם מעט עבור טרחתו.

א' בסקירה הכללית סעיף ב' מביא כבודו אדות הכסלים שהם נבנים משלשה גזרי בשר שטחים ומונחים כמו לוחות או עלים זע"ז וכו' ומשם יפרדו לשני ראשים כורעות איש וכל חוד וחוד מגיע עד הפרק שבירך. האם מחוייבים אנחנו להפריד כל גזר הבשר השטחיים ולנקרם מחלב עד שטח הראשון שסמוך לבשר העור, או לנקר רק החלב מבשר הפרוד וגראה לעינים, אבל הבשר שאינו נפרד רק במשמוש היד אינו צריך לנקר.

ב' כבודו מביא בדף כ"ג העצמות הקטנות עימן אחר שנטלו מעליהן חלקי הבשר אטרות עפי' קבלה. אם יש איזה היתר לקצוץ מהעצמות הקטנות רק הראשי הקנארפעל עד שיצא מהם דם, ואת"ל שאין היתר בזה פליאה בעינינו מדוע אין משליכין כל העצמות הקטנות, וגם עצם של שדרה שעצמות קטנות מחוברין בו, שיש שם נקבים קטנים בחלל חוט השדרה שכמעט א"א לנקרים היטב מחלב שבהם.

ג. מה היא הטיפה לעדוויץ. האם זה חתיכת בשר דק וארוך, הגזר הראשון אצל עצמות השדרה? ומפני איזה טעם הוא טריפה ואין מועיל בו ניקור. אם מפני טעם הראשון שמביא בדף י"א כהרב המו"ץ מוואדשווא, ואם מקלפין אותו היטב יש להכשירו או כהטעם השני מהמנקר מומחה.

ד. איזה חתיכה נקרא צוארן, ובאיזה מקום הוא מונח. ואיזה חתיכה נקרא צוארן טריפה האם זה חתיכה מבשר הכסלים והגזר הראשון נקרא צוארן טריפה?

ה. אולי יש יכולת לכבודו לכתוב לנו השמות מיד (ראזאווא) ציור 6. גריזשובקא ציור 9. יתד ציור 12 אטשקא ציור 13 בלשון אנגליא. האם גיה"נ החיצון הוא מונח ג"כ בתוך הבשר.

והנני בזה המצפה לתשובתו

הכותב בדרך ארץ

אברהם גאלרבערג שו"ב

ב"ה בייליסטוק יום עש"ק נשא תרצ"ו.

כבוד הרב החו"ב י"א מוה"ר אברהם גאָלדבערג
ומשנהו הרב ר' יוסף פארקאטש נ"י שוב"ים
בק"ק פראנקפורט עני"מ (מתגוררים כעת בלונדון).

אחרי מבוא השלום. מפני טרדות שונות וגם בשביל שהנני עסוק עתה בהדפסת ספרי „תורת הנקור השלם” — במהדורה שניה עם הוספות חשובות וגם חוברת בשפת יידיש במקצוע זה לתועלת ההמונים העוסקים במלאכת הניקור שהם עכשיו כדבר בעתו לרגלי חק השחיטה החדש במדינתנו שלפי זה יהיו מוכרחים אוכלסי היהודים להשתמש בחלקי האחרים של הבהמה בכל שטח פולין — נתאחר קצת תשובתי אליכם. והנה עתה אקח לי מועד להשיב על הערותיכם להשיב דבר דבר על אופני כסדרם: א) שאלתכם הראשונה אדות הכסלים להלן מן הטבור, אם צריכים לפותחו בבפלין, היינו בעובי הבשר ולנקר משם את החלב, או רק להסיר את החלב הנראה לעינים?

הבשר הזה בודאי שייך לחלק אחרים (עיין שו"ת ד"מ ח"ב סימן ל"ו) ונקרא בספרי הנקור הויך-געשטעל, אצל המנקרים פארטוך ובפה כליאפע איפן נקורו; בראשונה מסירים את חצי הקרום העב ומנקים את החלב מתחתיו עד המראה-כסף. פותחין בסכין את הבשר בעביו ומוציאין משם את הגיד המסתעף לשלשה קוים שנזקק לחטוט גמור כדעת הספר זבח שמואל כן אנו נוהגים לדינא, הגם שביסוד הלכה זו יש איזו ח"ק-ידעות בראשונים וכמו שמובא ברש"י חולין צ"א חלב של בשר חופה וחיפוי קרום וכתבתי מזה במק"א אבל למעשה אין נפ"מ כי נוהגים לנקר בשר זה כמו ביתר חלקי אחרים, ובזכרוני שבעיר אחת גדולה היה מנקר אחד שהקל קצת בזה, וגערו בו המורים. (ב) דבר העצמות הצלעות הקטנות מובא בכל ספרי הנקור לאסור שאינו מועיל בו שום נקור והדבר הוא בקבלה בתור הלמ"ס ומובא גם בספרי שמבואר כן בבה"ג ודבר זה ידוע למדי לכל המתעסקים במקצוע זה — של הנקור. העצמות אלו ביחד עם הצלע הי"ג נמכר לטרפות ונקרא בספרי הפוסקים „וויטשינקא” אצלנו לאיובקע.

(ג) ע"ד הטרפה — לעדוויצקא, באמת נידון זה נזקק לביאור: בדברי הפוסקים יש איזו סתירות בענין זה, אולם העיקר היוצא מדבריהם וכן ג"כ המנהג שאנו אוסרים בשתי לעדוויצקעס; אחת המחוברת בצד הלעדוויץ לארכו ונקרא אצלנו בשם חגורה (גארטל) והשניה הלעדוויצקא הנמצאת תחת

תורת הנקור השלם

הגריזשאָוּקע שיש לה ג"כ סמיכות עם הלעדוויץ בהפסק עצם ההנקא—ובספרי תורת הנקור" שאני מדפיסו כעת מבואר כל זה בפרוטרוט (ראה צד מ"ה).

ד) אדות שאלתכם איוו חתיכה נקרא הצוארן—הטרפה ואיפה הוא נמצא—הוא הבשר הדק העודף מתחתית הקושליץ למטה המכסה את הבטן שמתחבר עם ההויך-געשטעל (בית הבושח) שנקרא אצלנו כליאפע או פארטוך, ויש בו שלשה גורים שמתפצלים בעביו של הצוארן. והשטח הראשון שמצד הגוף שהוא בסמיכות אל הלעדוויץ נקרא צוארן—טרפה, ואין מועיל בו נקור—להכשירו. והטעמים שונים הם, והעיקר שנאסר מחמת חלב המתנים והכליות וכמו שכתבתי בספרי שבשר זה אם נביט לתוכו נגד השמש נראה בו רשמי לבנונית של חלב והוא כמה שכתב הרמב"ם: שתי פתילות של חלב—וכשתמות הבהמה—ויפה כוונו כת"ר בזה.

בקשתכם לכתב לכם שמות חתיכות הבשר בשפת אנגלית אתאמץ למלא בליני את מבוקשכם במכתב השני כל דבר ופרט על נכון.

אמנם בכלל חדוש הוא אצלי דבר הענין כלו, להנהיג את הנקור של האחרים בלונדון—ענין שיש בו אחריות גדולה בעוה"ר בימנו אלה של פרצות הרת להתיר בשר האחוריים במקום שאין הכרח כל כך. וכפי שידוע לי בשהותי בלונדון לא היה נהוג הנקור.

עכ"פ איך שהוא צריכים להיות מתונים בנדון זה, הגם שניכר ממכתבו כי כבודו בעל מקצוע ובקי בנקור ובודאי ג"כ בהסכם הביד"צ רבתי דעיר לונדון בכל זאת לו לעצתי תקשיבו, אזי עליכם להשתדל לצמצם את ענין הנקור בכל מה דאפשר, היינו לנקר רק את החתיכות היותר חשובות, ולא החלקים הועירים שבאמת מפני פחיתת ערכם אין שום הכרח כמעט למכרם בכשרות.

המקום יחא בעזרתכם להיות למתקני את הרבים ולא יאונה לכם ח"ו כל עון וכל שגיאה מנאי הדו"ש ומאחל לכם הצלחה מרובה.

הרב שמחה מאליין.

בעידנא חדא שולח אני לכב' את החוברת שהדפסתי כעת במקצוע הנקור בשם "פראקטישע מעטאָדע" ולא אפון כי תמצאו בה רוב ענין. ובמטותא להשתדל לטובת הפצת ספרי, יען שעסוק אני עתה ג"כ בהדפסת ספרי "תורת הנקור השלם" במהדורה שניה עם הוספת רבות וחשובות והכסף ממכירת

החוברת מוקדש בעד גמירת הדפסת הספר. אחכה לתשובתכם החיובית ומביע
אני לכם את תודתי הלבבית,

ברגשי כבוד ה'נ"ל.

ב"ה, בחדש כסלו תרצ"ו, זבלודאווא.
החיים והשלום לכבוד ידידי הרב הגאון המפורסם כש"ת
מוה"ר שמחה מאלין שליט"ס רב ומו"צ
בק"ק ביאליסטוק.

אחדשה"ט ושלום כל הנלוים אליו.

ע"ד מה שדברתי כמה פעמים עם הרבנים הג' דביאליסטוק וגם עם
אחדים מבע"ב החרדים גהולי-תורה, אדות מה שנהגו הקצבים להניח בעגלים
חתיכה גדולה של בשר שעל הצלעות הקטנות מחלק האחורים, וגם בגסות
מניחים כזה—אמנם לא כל כך הרבה ולא כל כך עמוק עד הכליות — ואינם
שומרים את הגבול שהגבילו הראשונים ע"ד התחלקות הבהמה שרץ י"ב צלעות
מונים מחלק הפנים והצלע הי"ג האחרונה שייכת לחלק האחורים כידוע, ועיין
בנוב"י בשו"ת, שיבת ציון סימן כ"ו, מובא כל זה בפתיח תשובה
סימן ס"ד.

גם על דבר הבשר שבין צלע י"ב ל"ג ג"כ מחמירין רוב הפוסקים, אבל
להעדיף עוד יותר עד כדי פדת ורת פחות או יותר, בודאי הבשר הזה צריך
נקוד ממנקה מומחה של חלק האחורים.

ובכדי שלא יהא מיחזי כיהורא, מה עלי להתערב בענין הנוגע למכירת
בשר כשר בביליסטוק בעת שיש בר"צ של רבנים גדולים שיחזו הנני מוכרח
לספר מה שהיה בעת שמושי בקדש בעיר באדקי, ראיתי שהטבחים התחילו
לחתוך מצד התחתון, הלאה מן הטבור חלק הפנים, ולא כמו שנחוג ומבואר
בספרי הנקוד—לחלק באופן כזה שגם הטבור ישאר לחלק האחורים. שמעתי אז
ג"כ שבעירות הסמוכות היו הטבחים עושים כזאת גם מלמעלה לצד השדרה —
לעומת הכליות והיה נקרא בשם „גארטלען“ בגסות ובדקות „גארטעלאך“
והגאון הגדול זקן-הרבנים או המנוח הגאב"דק בילסק הרב ר' בן-ציון זצ"ל
הרעיש עלמות נגד זה, וגם אני מחיתי בכל עוז נגד הקצבים שבעירי.

ובבאי לכאן זאבלודאווא ובקרתי בהאטליוזים, ראיתי שהטבחים עושים
ג"כ כזאת שמניחים לצד השדרה הלאה מן הגבול שמבואר עפ"י דין לצד חלק

הפנים בגסות, וקראתי או לפה את המשגיח של הנקור דביליסטוק הר' הצדיק ר' קאפל שולץ ז"ל והראה להם (לקצבים) איך להכשיר את הגשר היינו להגביה את צד העור ולנקר את החלב ואמר לי שאם לקחו מעט יותר בעומק ואורך היה זה טרפה גמורה ושצריך נקור כבחלק אחרים ממש. אח"כ בהמשך הזמן ראיתי שמתחילים לעשות כן גם בעגלים ובכל פעם ביותר — בעומק ובאורך. ומחיתי בהם שלא יעשו זאת ושמעו לי כמעט כלם.

אמנם בשנת תרצ"ג היתה שביתה אצל הו"ץ בביליסטוק ורוב הטבחים משם שחטו בעירנו ופלודאווא. באתי פעם אחת לאטליז של בשר וראיתי דבר נורא. ראיתי שכבר נגדל הגארטל אצל הו"ץ בביליסטוק עד כדי זרת יותר מהצלע ח"ג וג"כ עפוק כל כך עד כדי שנשארות הכליות תלויות ממש בלי חבור בפשר סביב השרדרה, שמתה לב לזה וחקרתי אצל הו"ץ בביליסטוק ואמרי לי שהתחילו לנהוג כן מימי המלחמה וקוראים לזה הבשר בשם „שניצל ראשון“ והנשים בזהרות דוקא בשניצל זה.

ראיתי שיש בזה מכשול גדול וגם הקצבים שלי — במחני מחקים מעשי חבריהם בביליסטוק וכשהייתי בביליסטוק השתדלתי שיסע עמדי אחר מהרבנים עם המשגיח לבקר בחנויות הבשר ומצאנו כמעט בכל האטליוזים ובשוק הרגים את החתיכה הזאת לצד הפנים. וכל תירוצם של הקצבים מפני שבביליסטוק משתמשים בנקור האחורים ובכן יודעים רוב הקצבים לנקר זאת. אבל ראינו ונוכחנו, ששקר הדבר כי כל עיקר טובה של חתיכה זו שהיא בשלמותה, ועפ"ו רוב מונעין מלנקרה, וכה נשתרש הדבר לע"ע ודברי לפני הרבנים לא הועילו כלל וממשיכים את המכשיל הזה.

וידוע מה שמבואר בחתם — סופר סימן ס"ח; במקום שאין מנקרים חלק האחורים מניחין לצד פנים רק י"ב צלעות, והבשר שבין צלע י"ב ל"ג צריך נקור. ועיין אהל יצחק ובספר פרי הדר ובספר הלכה פסוקה מהרב דקלינצ'י, דאם לקחו מצלע י"ג לחלק הפנים ולא נקרו גם הכלים צריכים הכשר אם בשלו את הבשר, ורק הבשר שבין צלע י"ב ל"ג יש בזה צד להקל לגבי תרעובות ועיין בס' בית יצחק — ס"ה בעמ"ז.

ותודה לכת"ר שהואיל ליתן מקום לבאר זאת בספרו „תורת הנקור“ שמדפיס כעת במהרורה שניה, ובפרט עכשיו שענין הנקור הוא אקטואלי בכל ערי פולין בנוגע גם כן לענין בשר זה, בכדי לידע שצריך נקור ממנר מומחה כמו יתר החתיכות של האחורים.

הרב ש. מאלין

ועל דבר הבשר שהלאה מן הטבור ג"כ בודאי צריך נקיר וראיתי כמה קצבים שיודעים באמת להסיר את הבועות (מנישקעס) עם הגידים האדומים וכן בגאצן, אבל הם מתי מספר. ובימי ער"פ דאשתקד הביא לפני איש אחד שומן ג' קילא מגאצן ופאכוועס והיה סגורים וחתומים בקרום עם הדריון החוטים והתלב, וקראתי טבח הבקי בנקור הגאצן וניקר לפני מהשומן זה בערך רביעית ק"ג. השי"ת יגדור את פרצות הדת וירים את קרן התורה והאמונה.

מכבדו ומוקירו כערכו

הרב **יוחנן מירסקי** אבד"ק דזאבלודאווא.

ב"ה יום א' א' דסליחות תרצ"ו אורלי.

כבוד ידי"ג הרב הגאון המובהק וכו' כקש"ת

ר' שמחה מאלין שליט"א חבר ועד הרבנים בפליססוק.

אחדשה"ט. אני מביע בזה תודתי וברכתי ל"ג שרבות עמל בברור ולבון עניני נקור הלכה למעשה. ויען שמפני חק השחיטה החדש, בהכרח ליסד מוסדות בכל הערים הגליליים ללמוד לבחון ולהסמיך את המתמחים במקצוע זה, כדי להזהר ולהזהיר מפני כמה מכשולים, ומשום כך אני שולח לכת"ר תשובת הגאון האדיר, הצדיק המפורסם ר' בן ציון זצו"ק אב"ד דביעלסק, אלי, לפרסמה בספרו „תורת הנקור השלם“, שהוא דבר בעתו.

ידידו המברכו בכוח"ט בספשצ"ג והמכבדו כערכו

הרב מרדכי שמעון במהרש"ל ס ל ו צ ק י החוב"ק אורלי.

העתקה נכונה אוח באות ממש.

בע"ה יום ג' כ"ג כסלו תרע"ו פ"ק בילסק

כבוד ידידי הרב הגדול חריף ובקי וי"א כו' כקש"ת

מ' מדדכי שמעון מ' מו"צ באורלא.

אחדשה"ט באהבה.

א"ג' נכון קבלתי וזה ע"ד שאלתו ממני, היות כי התרתי את הבחור להיות מנקה אחוריים, וכעת הוא מנקה באורלא את האחוריים ותמיד היו נוהגים בזה איסור ולכן שואל כת"ר אם ההיתר שלי חל גם על ק"ק אורלא או לא כי יוצא מזה מכשולים.

הנני להשיב לכת"ר קושט דבר אמת כי יש לי מזה צער גדול ויראתי

תורת הנקור השלם

מאוד מדין שמים כי יצא מכשול מתחת ידי וזה גופא דעובדא כי בעת ששאלו ממני אודת הבחור הנ"ל אם רשאי לנקר את האחורים בפה לא הראה לפני קבלה על ניקור אחורים ורק הי' גב"ע מקצבים - שהי' מנקר את האחוריים בב' איסטוק ולא התרתי אותו רק לפי שעה, יען כי הי' או שורר מחלת החליצה ר"ל בעירנו ולא הי' מצוי בשר בפה בשום אופן ואז הי' אכילת בשר פקוח נפש ממש בעת החולי תרעה הזאת ולא רציתי לעשות חקירות ודרישות בזה. מצד פקוח נפשות ומה נתפשט ההיתר בעירנו אף אחר שנפסק בע"ה החולי הנ"ל.

ואחר שנתפשט ההיתר לא הי' ביכולתי לעצור בזה יען כי גם אח"ז לא הי' מצוי בשר וגם אחר שפסקה החולי הנ"ל הי' בכ"ז בפחד פן לא פסקה לגמרי ובין כה וכה עברו זמנים הרבה ונשרש ההיתר.

וכעת ע"י מכתב כת"ר עשיתי חקירה ודרישה שגם בפה מצוי מכשולים גדולים הנוגע לאיסור חלב שהוא בכרת רח"ל, ולכן ברעתי להדביק מודעות ולאסור גם בעירנו וא"כ ממילא מובן שבמחניכם בודאי הוא איסור גמור בלא שום היתר כלל, כ"ז הנני משיב לכת"ר.

הנני כותב המכתב הזה ממש בדמעות עיני הנזילים בעת כתיבת האיג' כי יראתי מאוד מהמכשול הגדול שיצא ממני, וד' ית' יסלח לי.

מאת ידידו דו"ש

ציון החופ"ק הנ"ל.

ב"ה, ביליטוק, יום ב' לחדש אלול תרצ"ו.

כבוד הרב הגדול חו"ב בחד"ת וכ"י
מוה"ר יעקב שוסטר נ"י שו"ב בקובל.

אחדש"הט--מכתבו קבלתי. בנידון שאלתו בדברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור, כפי המבואר ביו"ד סימן רי"ד דברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור דהוי כאילו קבלו עליהם בנדר, אבל הנהגין איסור מחמת שסוברים שהם אסורים לא הוי כאילו קבלו עליהם בנדר, ומקור הדברים הוא בפסחים נ"א כפי שיטת התוס' שם, בשם רבינו נסים והירושלמי, והראיה מהא דהתיר רבי בית שאן בחולין פ"ק דף ז.

והנה אפשר להביא ראיה דאפילו אם המנהג היה מתחלה ע"פ הוראת חכם ואח"כ נתברר להלכה דלא כותיה וכאיך מ"ד, לא הוי, בכלל נהגו בו איסור, דנוקק להתרה, מהא דמבואר בפסחים דף ל' בסוגיא שם: אמר רב קדירות בפסח ישברו—ואודא שמואל לטעמיה דאמר שמואל להנו דמזבני כנדי אשוו זביני ואי לא דרשינא לכו כר' שמעון, ולדרוש להו דהא שמואל כר"ש ס"ל, אתרא דרב הוה, ומוכח דדוקא משום כבודו של רב לא רצה לשנות מדעתו דרב, אבל בלאו הכי היה מתיר להם. אף על גב דנהגו מקודם איסור, מבואר איפוא כמעט להדיא דגם אם המנהג היה מחמת הוראת חכם, ונתברר דהלכה דלא כותיה, הוי מנהג בטעות ואין צריך התרה. וכמו"כ הובא בכמה ספרי פוסקים, ראשונים ואחרונים בענין ריעותות בריאה וכדומה, אף ע"ג דנהגו מקודם להחמיר, בכל זאת נתקבל להקל, הובא בכנסת הגדולה לגבי יתרת מקמא, בועא במים מכורים, שנהגו בזה להחמיר ובעל כנה"ג מיקל, וכן איתא באגור שבאשכנז נוהגין לאסור כסרכא שבין אונא לאומא והפוסקים הכריעו להתיר גם שם, אע"פ דנהגו מקודם לאסור, כמו"כ ידוע היתירו של השאגת-אריה לסמוך על דינא דגמרא בסירכא שבין אונא לדופן, הגם שער בעל השאג"א נהגו לאיסור, וכמו כן שמעתי מהגר"ח"ס זצ"ל להקל בכמה ענינים בשאלות הריאה כמו בתרתי לריעותא וכדומה ולא נשמע שהיו זקוקים בכל אלו להתרה, הגם שמקודם נהגו בזה לאסור, והדברים פשוטים וברורים למדי.

ובנוגע בהיתר בשר חלק אחרים בכלל אפשר לדין ולפון בזה אם שייך לדברים שנהגו בו איסור, הגם שמבואר בישועות יעקב בשם מהרש"ל יש שנמנעים לאכל בשר חלק אחרים. אמנם מששחיות לשונם נראה שאין זה משום חשש של ענין איסור. אלא מפני הטרחה היתירה שבנקור, וחסרון בקיאות מקצועית לפעמים. חששו שלא לאוכלו ואנן סהדי שגם במקומית שלא השתמשו בבשר אחרים, בתמידות, בכל זה באקרעי אי איתרמי מנקר בקי היודע לנקר. לא נמנעים מלאכול את הבשר המנוקר בלי שום התרה, גם ידוע שבני המקומות שאינם אוכלים חלק אחרים, כבואם למקומות שאיכלים בשר אחרים. לא יעלה שום ספק על לבם לחיש שלא לאכול משום חומרי המקום שיצא משם, וסברא זו כמדומני נזכרת בספר דברי דוד הספרדי, וכיוצא בזה.

ומלבד זאת בנידון שזכה כבר מבואר בספר נודע ביהודה קמא סימן ס"ז דלא הוי כי אם משום גזירות והסכמות הקהל, עיי"ש היטב, ובכגון דא כפי שביארנו אולי אפשר לנמק ולוצר דלא שייך בזה הסכמת קהל לאסור ובגדר לא ראינו אינה ראייה, דמחמת שלא חיו מומחים מנקרים בעלי מקצוע, וגם

תורת הנקור השלם

מפאת שלא היה שום נפ"מ לטבחים במחיר הבשר, ואדרבה התחלקות הבהמה באופן שהיה נוהג עד עכשיו, חלק הפנים והאחורים היה מתאים ביותר לפי דרישת הקונים היהודים והנכרים, ולכן אין שום אות וראיה ממה שלא נסדר ענין הנקור אחורים ע"י הרבנים והקהלות, שהיה אך ורק משום חשש איסור כי אם מסבות אחרות, ולזאת בכה"ג דשלילת הנקור שהיה נוהג ברוב ערי המדינה, שאפשר לומר דהיה מחמת סבות וטעמים אחרים, אין זה בגדר דברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור.

ודכורני שבעת הדפסתי ספרי „תורת הנקור השלם“ במהדורה הראשונה, והיה בפה אז הרב הגאון המנוח הרמ" קרקובסקי המ"מ ומו"צ דוילנה בבית החולים של הד"ר פינעס, ובקשני להרצות לפניו את הגליונות שכבר נדפסו מספרי, והעיר אותי מה שכתבתי במבוא ברוב ערי ישראל במקומות שמצויים הרבה אינם יהודים נוהגים שלא לאכול בשר חלק אחורים. ואמר לי להגיה את זה. בסגנון יוחד נוח, ולא לכות בשם מנהג, מה שנמנעים לאכול בשר אחורים, יען שבערים המפורסמות בגדולי הרבנים כמו וילנא ביליסטוק ועוד אוכלים בלי שום חשט ופקפוק ומלאתי את רצונו בזה אח"כ בספרי הנ"ל.

בכל זה אינני אומר להלכה ובפרט למעשה, יען כי בעו"ה גדולה המכשלה, וביותר השתא לרגלי התפרצות הטבחים הפשוטים והגסים, שאינם נותנים ללמוד מלאכת הנקור לאנשים בני תורה ושומרי דת, מי יודע את התוצאות הצפויות מזה לענין הכשרות בכלו, ועכ"פ צריכים להיות נזהרים בכל פרט ופרט, ע"כ אולי לא נכון למהר ולבטל את חגדר טרם יצאה הפקודה לפועל, כי אם בהתאספות של ראשי העם ורבנים, וכפי אשר יחליטו כן יקום דבר. ולצאת ידי הספק, הלא נכון לעשות ג"כ התרה ובוה נצא ידי החובה מכל וכל.

ובנוגע לענין התרה בנידון כזה מבואר בנודע ביהודה תשובה הנ"ל בשם התשב"ץ יעוש"ה. ד' יתן לעמו ברכה ושלום וירום קרן עמנו ועתידותינו בישועה שלמה וקרובה ויתברך בכוח"ט מנאי

הרב ש. מאלין.

ג. כבודו בטח מתענין לדעת ענין לימוד הנקור כאן. הנה מסרתי את השעורים לשלטון הקהלה, ומתנהלים תחת השגחתי, למרות המפריעים, בע"ה הלימוד מסודר ומתנהל כראוי בסדר מדי יום ביומו. בשר יש לי מדי, גם מתלמדים ישנם. ואפשר לקוות כי ישתכלל בתור סמינר מרכזי ללימוד הניקור בכל שטח המדינה. בחוקרה הנ"ל.

בע"ה, כ"ח תשרי תרצ"ז לודו.

כבוד מורי ורבי הרב הגאון המפורסם בתפוצות ישראל

מוה"ר ש מ ח ה מ א ל ין שליטא.

אחדש"ת—באתי בזה לחלות את כ"ת להשיב לי על שאלות אלו:

(א) הנה כאשר למדתי מלאכת הנקור בביליסטוק אצל כ"ת ויודע אני בענין הקלוף של החתיכות שקולפים את האַטשקא (הקולית) סביב סביב לנמרי, מלבד המראה-כסף וגם קצת של הכנף הסמוך לעצם גופא, אבל חוץ מזה מקלפין הכל, הן מצד החיצון והן מצד הפנימי, אמנם כשבאתי לכאן ראיתי את מעשי המנקרים בטאָמשוב שאינם קולפים מצד העב כלו אלא מתחילין לקלוף רק כרוחב שתי אצבעות סמוך למראה-כסף, ומצאתי בספר אהל יצחק, שכותב שצריכים לקלוף רק שתי אצבעות.

(ב) בענין נקור ה"יתד" (קלין). בביליסטוק מגלים את הגיד הנקרא עקרב, גלוי גמור עד סופו, משא"כ כאן מסתפקים רק מה שפותחים קצת בראש החתיכה ומושכים את הגיד בסינר אם נכון לעשות כן.

(ג) בנקור הצנה (שילט) אין יודעים כאן מהגיד הנמצא בשפולי בעובי הבשר שנוהגים בביליסטוק לחטטו.

(ד) פסת הבשר הנקרא בספרי הפוסקים ואצל המנקרים, "וואַלף-צינגל" או "וואַלף-צאָן", אשר בביליסטוק מקלפים את הבשר הזה מכל צדדיו. המנקרים מטאמאשוב אינם קולפים אותו רק מצד הפנימי ולא לצד העור.

(ה) בענין נקור הלעדוויץ הנקרא פיליי יש איזו שנויים, ובפרט בענין חטיטת הקנוקנית והוצאות הגידים תחת ראש הלעדוויץ שנוהרים כלן להכירם. יאבה נא כבוד תורתו להשיבני על כל השאלות האלה איזו דרך נכון לבחור לזה למעשה ולהלכה.

גם רוצה אני להעיר על דבר המכשול הגדול שראיתי בורשה שמשאירים הטבחים מן הצוארון הטרפה אל חלק הפנים וכן מצד השררה משאירים מן הקושליץ שנקרא שם ו-טער פאסיק. פה אצלנו בלודו נקרא ראוביוו, וכידוע בשר זה צריך נקור כחלק אחורים.

מאת תלמידו **נח קויפמן**, מנקר בלודו.

תורת הנקור השלם

ב"ה, י"ד מרחשון תרצ"ו, בייליסטוק.
כבוד ידידי הנכבד מופלג ויר"א מה"ר נח קויפמן מנקה בלודז.
בתשובה על מכתבי, הגם שאני טרוד מאד ובכל זאת אקח לי מועד
להשיבו על סדר שאלותיו:

על דבר האטשקא שמקלפים בפה סביב-סביב ומבואר באוהל יצחק רבצד
המראה כסף מקלפים-רק כרוחב שתי אצבעות, באמת מבואר כן גם בספר סהרת
אהרן הובא בד"ת ס' סה אות ע"ג וע"ד בכמה ספרי-ניקור, אולם לעומת זה
מבואר בכמה ספרים אחרים שמקלפים את ההאטשקא על פני כולה עין ערוך
השלחן סה אות נ"ג והטעם כמו שכתבתי בספרי בפני שרוב החתיכה נוקק
לקליפה, ומשום לא פליג לפיכך קולפים את כולה, וכמובן בשביל זה אין לקרוא
תגר על המנקרים שאין נוהגים לקלוף כמו בפה ודעביד כמר עביד וכ"ו.

אמנם בענין גיד העקרב ביתר הנקרא קלין שמנקרים אחרים בפולין
אינם מגלים אותו כראוי רק מושכין אותו בראשו זה בודאי נגד המבואר בכל
ספרי הנקור שגיד זה נוקק לגלוי גמור, אדרבא מפני הסתעפותו לפצולים שונים
צריכים להזהר בגלויין ביותר לפותחו היטב על פני שטח החתיכה מראשה עד
סופה. כמו-כן לא יפה עושים המנקרים שאינם מחטטים את גיד החלב מהצנה
שאסור משום חלב גיד-הנשה ולדעת אחרים משום חלב הכליות, ונמנה בחשבון
הנ"א.

על דבר הוואלף-צאן שבבייליסטוק מקלפים אותו סביב סביב המנקרים
בטומושב מניחים את צד חציון בלא קליפה, הטעם הוא פשוט, מפני שאצלנו
עפי"ר נוטלים את הבשר הזה עם הפיליי (לעדוויץ) ומשום לא פלוג קולפים
אותו כמו רוב החתיכה, אבל במקומות שמשאירים בשר זה לה"יד, אין מחמירין
בו יותר מה"יד גופא וז"ס.

בענין חטיטת הגידים שתחת ראש הלעדוויץ שאיזה מנקרים בפה אינם
מקפידים להסירם, הנה אנכי מזהיר להם בכל פעם אדות זה ובע"ה להבא כבר
נתקן הענין.

על דבר הבשר השייך לאחורים שראה בורשה שמשאירים הטבחים לחלק
הפנים, הנה בנדרן זה כבר צווחו רבים ושונים והדברים ידועים.

הדו"ש וטובו

ידידו הרב **שמחה מאלין**.

דהתאחדות הקהילות

בחשתתפות הרבנים והקהילות
ולומדי תורה דניו יארק

מדריך לבשרות ולחיזוק הדת

— ירחון דהתאחדות הקהלות —

כולל תשובות, מכתבים ובירורים בענין כשרות המאכלים

ב"ה חודש אלול-תשרי ה' תשד"ם — שנה ז' קונטרס ל"ד (כרך ז)

בפיקוח הרב הגאון

מו"ה ר' שלום יהודא גראס שליט"א

אבדק"ק האלמין יצ"ו

יוצא לאור ע"י

וועד הכשרות

ארגון מוקדש לתיקון מצב הכשרות

באמצעים של בירור, הקירה ודרישה
התיעצות, הודעה, והצעה

וועד הכשרות

ארגון מוקדש לתיקון מצב הכשרות

דהתאחדות הקהילות

בחשתתפות חרבנים וחקחילות
ולומדי תורה דניו יארק

כפיקוח הרב הגאון
מו"ה ר' שלום יהודא גראס שליט"א
אברק"ק האלמין יצ"ו

אבאָנענטען בלאַנק און פּרייזען
וועד הכשרות דהתאחדות הקהלות

בייגעלייגט איז די סומע פון ..... \$

1 יאָר לופט פּאָסט

1 יאָר

Enclosed please find \$ .....

I would like to subscribe to the VAAD HAKASHRUS

1 Year

Air Mail

Name _____

Address _____

City _____ State _____ Zip _____

Subscription Rates (PAID IN ADVANCE)

IN U.S.A.

1 Year. \$18

Air Mail 1 Year. \$25

IN CANADA, EUROPE ETC.

1 Year. \$20

Air Mail 1 Year. \$25

אבינו מלכנו פתח שערי שמים

לתפלתינו

וקרע רוע גזר דינינו !!!

פארוואס זענען די טויערן פון הימעל פארמאכט און
אפגעזיגעלט? ווער איז שולדיג אין דעם? צו וואס ברענגט דאס?
וואס קען געטוהן ווערען? פארוואס פארמערט זיך צרות ישראל
רחמנא ליצלן? אויך ברוחניות רח"ל?

מורי ורבותי דער מצב איז אומדערטרעגליך. עס קען שוין ווייטער נישט אנגיין!!! צרות ישראל מערן זיך פון טאג צו טאג וואס נעמט רח"ל ארום דעם כלל, קליינע קינדער — יונגע מענטשען — יונגע פרויען — און אלטע לייט, ווערן ל"ע פארכאפט מיט ערנסטע קרענק ל"ע.

הארץ — די רעכטע מעשה — עלערדזשי — בלוט צירקולאציע — נירן — אָדערן פֿאַרקאַלעכונג — לונגען — אויגען — מח — נערווען און נאך, ה' ישמרנו.

וואס קען מען אבער טוהן ווען די טויערן זענען פֿאַרמאַכט! הונדערטער מאמעס וויינען זיך אויס ביים ליכט צינדען אז זיי זאלען זוכה זיין צו ליכטיגע געזונטע אידישע דורות. פארוואס ליידער זעהט מען ביי אסאך אז זייער געבעט איז נישט אנגענומען געווארען? זענען אלע קינדער געראטען מיט שכל און קלוגשאפט?? זענען אלע געזונט און שטארק?? זענען אלע ערליך און אפגעהיטען?? זענען אלע נחת ברענגער פאר זייערע עלטערן אדער חלילה...?? זענען דאס טאקע די וואס מען האט געוויינט און געבעטען נאך זיי??

און וואס איז מיט די אלע טאטעס וועלכע האבען שוין דורכגעווייקט דאס תהלים'ל זוכה צו זיין צו אביסעל נחת פון די קינדער. זענען זיי טאקע אלע געהאלפען געווארען? פארוואס נישט? און די אלע וואס זענען שוין זוכה צו נחת צו זענען זיי פארזיכערט וואס דער מארגען וועט ברענגען. מען זעהט דאך טאג טעגליך ווי יונגע מענטשען ווערן פלוצלינג אפגעקערט פון ריכטיגען וועג און האבען דערמיט אפגעהאקט די גאלדענע קייט פון דער משפחה, אדער ווערען מאדערניזירט. אנדערע ווערן ל"ע יונג פארשניטען פון די וועלט, און א חלק בלייבען פארקריפעלט (אינוואלידען) אדער מיט ערנסטע קרענק אויפן גאנצען לעבען ל"ע.

און וואס איז מיט די פאר'צרה'טע מאמעס רח"ל וועלכע האבען שלאפלאזע נעכט לעכצענדיג נאך א רפואה פאר זייער'ס א קינד. די טאטע פון צווייטען זייט רייסט זיך די האר פון קאפ אבער

אָהן ערפאלג. פארוואס איז דאס? דער באשעפער איז דאך א "קל מלא רחמים" און א טאטע פארן אידישען פאלק. יעדער טאטע האט רחמנות אויף זיינע קינדער.

און וואס איז מיט די טאטעס וועלכע שטייען ביים צדיקים ציון צובראכען מיט א הארצרייסענדע געוויין וועלכע לעכערט הערצער. פאר צער צוליב א טאכטער וואס איז ל"ע נישט געזונט מיט די ריכטיגע מעשה רח"ל און שטייט מיט א שטיב מיט קליינע קינדער וואס דארפען א מאמע.

און ווי ווערט פארשליידערט די הארצרייסענדע געוויין פון די קליינע קינדער וואס שטייען ארום דעם טאטענ'ס בעט וועלכער ליגט ווי געלעמט נאך א שווערן הארץ-אטאקע רח"ל.

ווי זענען די אלע תפלות, תחינות, בכיות, פון ראש השנה — יום כפור — הושענא רבה — א.א.וו. פון גאנץ כלל ישראל אפצוטוהן אידישע צער און צרות?

ווי זענען די אלע קינדער וועלכע האבען געוויזען פון זייער פריהעסטען יוגענד עילווישע כשרונות צו ווערען גדולי הדור. און ווי זענען די קינדער וועלכע זענען געווען אפגעהיטען פון אלעם בייז און געצויגען צו יראת שמים — איידעלקייט — תמימות?? וואס האט מיט זיי פאסירט?

ווי אזוי פאסירט אז קינדער וואס ווערן געהאדעוועט צווישען ווענט פון תורה ותפלה ווערן פלוצינג אויסגעדרייט צום שלעכטען רח"ל? אדער עכ"פ פיהל ווייניגער געראטען ווי מען האט זיך גערישט לויט די מאס הארעוואניע וואס מען האט אריינגעהארעוועט אין זיי.

פארוואס פארמערן זיך רח"ל צרות ישראל אין אזא גרויסען פארנעם מיט כל ערליי קרענק ד' ישמרנו?? דער תירוץ אויף די אלע קשיות

בהמה פלייש — און חֵלֶב !!!

(א) אין א צייט וואס רבנים גדולי התורה והיראה

וועלכע זענען אפגעהיטען און אפגעזונדערט פון הבלי עוה"ז ותענוגיהם און האבען פון זייער פריעסטן יוגנט נישט אפגעטרעטען פון צווישען די פיער ווענט פון ביהמ"ד און אויך משמש געווען צדיקים פון פריערדיגען דור — שרייען אז זיי האבען געזען מיט זייערע אויגען פלייש פון די שענסטע געשעפטען מיטן ערגסטען חלב און אז דאס ווערט פארקויפט פאאר אלע חרדישע אידען אין אמעריקא, איז שוין נישט קיין וואונדער אויף גארנישט ווי די תורה הקדושה וועלכע איז א נצחיות שרייט: "כי כל אוכל חלב ונכרתה" — ווער עס עסט חלב ווערט פארשניטען פון די וועלט פאר זיין צייט !!! (ב) טוט נאר א בליק אין די הייליגע ספרים וועט איר זעהן ווי אזוי חלב מיט נבילות וטריפות מיט אלע אויבענדערמאנטע אידישע צרות זענען געקניפט און געבינדען מיט א קשר של קיימא.

און אט וואס די היילגע ספרים שרייבען:

צוליב דעם וואס מען עסט חלב מיט נבילות וטריפות פארשפארט מען אויבען די טויערן פון הימעל מיט אייזערנע שלעסער און מען לאזט נישט אריין קיין טרער און געבעט (ליקוטי אמרים להגר"ז פרק ח'. בני יששכר אדר מאמר ב' דרוש ז'. חפלה למשה קאפי סי"ח לבעל ישמח משה. שו"ת בית הלל סי' ט').

אלע צרות ווא מען ליידט זיך אָפּ א גאנץ לעבען איז צוליב מאכלות אסורות (חפץ חיים בספרו מחנה ישראל).

ג) געדענקט וואס הגאון הצדיק ר' יונתן שטייף זצ"ל שרייבט די איינציגע וועג אויסגעהיט צו ווערן פון אן אוישוויץ רח"ל זיך צו דערווייטערען פו מאכלות אסורות (דרשת שלמה). און אז די טויערן זענען פארשפארט איז שוין נישט קיין וואונדער, ווי די אלע צרות קומען און ווילען נישט גיין.

חלב מיט אידישע צרות רח"ל

חלב איז מטמא דאס הארץ (מנורת המאור נר ב' כלל ה חלק ה סי"ג).

עס ברענגט רח"ל אומהיילבארע קרענק (אזורת מהרצ"א מדינוב) אויך אויף פיצלעך קינדער (שו"ת בית הלל סי' ט"מ"ח שו"ת קליד סי' א'). עס הארגעט דעם קערפער (חינוך מצוה ע"ג) און עס איז פונקט ווי אריינשטעקן שווערדן אין קערפער רח"ל (יער"ד סוף ח"ב בשם הרמב"ם במורה).

דארט ווי דאס כשרות איז נאכגעלאזט איז קיין שום וואונדער צו הערן אז צרות ישראל פארמערן זיך ווייל כביכול די שכינה הק' פארדרייט זיך פון זיי און קוקט זיך נישט אום אויף זיי, ווי א סטאדע שאף וואס זייער פאסטוך לאזט זיי איבער צווישען זיבעציג וועלף (דבר מהר"א פי' שמיני).

הגאון הצדיק דער גלינער רב שרייבט: מיט אונזערע אויגען האבען מיר געזען וויאזוי אלע שווערע און ביטערע גזירות וואס קומען אויף דער וועלט איז נאר צוליב דעם זינד פון נכילות און טריפות (שו"ת מראה יחזקאל האחרון סי' מ"ב) און די עונשים נוראים לאחר מאה ועשרים שנה (ספר הקנה די' מ"ז, ילקוט ראובני, שבת מוסר, נגיד ומצוה, ליקוטי הגלגלים ל"ט). און פון וואנעט נעמט זיך דאס גרויסע ירידה אויך ברוחניות.

ווי אזוי איז דאס מעגליך אז אין אזא קורצע צייט זייט חורבן איירופע איז דער דור געפאלען מיט אזא פאנטאסטישען אומגלויבליכע נידעריקייט, דאס דאווענען איז כמעט ווי נישט געדאווענט, דאס לערנען (פון המון) איז אויפן שפיץ גאפעל יוצא צו זיין, נישט לויט וויפיהל פרייע צייט מען האט — צו טרעפען יונגעלייט בני תורה וואס ווידעמען (ספענדען) 16-18 שעה א מעת לעת אין תורה איז א יקר המציאות אחד בעיר — דאס אפגעהיטענקייט פון די אויגען — מויל איז אויפן נידעריגסטען שטאפעל בעוה"ר. דאס פריצות שרייט ארויס פון אלע ווינקלען — דער לוקסוס האלט שוין ביים קלימאקס — גניבות וגזילות איז בדור הזה נישט קיין עבירה נאר א מצוה און א חריפות. דער וואס גנב'ט נישט ווערט באטיטעלט בטלן שלום מזל. א העלד ווערט באטראכט דער וואס קומט אין ביהמ"ד און פארציילט וויאזוי ער האט געלעכערט די רעדער פון יענעם מיט פלינקייט און חכמה, און ליידער נישט דער יונגערמאן וואס זיצט על התורה

והעבודה — קללות ווערען געהערט ל"ע פון קינדער זאפארט ווי זיי הייבען אָן רעדען. אנשטאט וואס מען פלעגט אמאל אויסלערנען א קליין קינד תורה צוה לנו און צו ליינען קר"ש ביים אויפשטיין און ביים לייגען, לערנט מען היינט אויס דאס קינד צו שעלטען ביים אויפשטיין און ביים לייגען — דרך ארץ און מדות טובות זענען גענצליך באיקאטירט און טעראריזם האט פארנומען זייער פלאץ. איר וועט זיך נישט גלייבען עס איז אבער א פאקט היינט צו טאג אז מען האט זיך שוין דערלעבט צו הערן פון קינדער אין עלטער פון 8-10 יאר און העכער סטראשען אויפן טעלעפאן א צווייטען מיט הארגענען אדער אנברעכען די ביינער יא! יא! נישט 20 יעריגע נאר גאנץ קליינע קינדער. — כיבוד אב ואם האט א נייע באדייט בדורנו. דער טאטע מאמע זאלען מכבד זיין און אויספאלגען זייערע קינדער וואס זיי בעטען און מקבל זיין באהבה זייערע זידעל רייד. טעלעוויזיעס ווערן אלס מער און מער נחרבה אין אידישע שטיבער ל"ע — אסימילאציע אין אזא גרויסען פארנעם בעווה"ר — וויפיהל אידישע שטיבער ל"ע האבען נישט קיין שלום בית און מען קריגט זיך שטענדיג — טאג טעגליך ווערען צובראכען אידישע שטיבער דורך גיטין ל"ע. די עלטערן פון די גע'גט'ע ווערען גרוי און אלט פריציטיק פון צובראכענקייט און די קינדער פון די גע'גט'ע ווערען ל"ע גייסטיש גערירט און פיזיש צובראכען און דאס רוב פון זיי ענדיגען ביי די נערווען דאקטוירים ל"ע און וויפיל עגונות זיצען צוליב די מענער וואס געבען נישט קיין גט אונטער \$100,000 דאלער. לשון הרע רכילות הלבנת פנים איז א גאנגבאר ארטיקעל ביי יעדען פון קליין ביז גרויס — ווער איז שולדיג אין דעם אלעם???

נבילות מיט חלב

גיט א קוק וואס דער צדיק ר' שמעון בן יוחאי שרייבט: דער וואס עסט מאכלות אסורות ווערט אנגעקלעבט צו די סטרא אחרא און א רוח הטומאה רהט אויף איהם און ער ווייזט אז ער האט נישט קיין חלק אין באשעפער. עס איז פונקט ווי ער

וואלט געדינט ע"ז. ער איז טמא אויף דער וועלט און יענע וועלט. אלעס וואס ער ליידט אויף דער וועלט ברוחניות ובגשמיות (פיזיש און גייסטיש) איז פון מאכלות אסורות

(זה"ק וישב קצ"א, ח"ב קכ"ה, ח"ג מ"ב, רמב"ם במורה ח"ג פמ"ח).

דער פרי חדש שרייבט טאקע אז צוליב דעם וואס עלטערן גיבען נישט אכטונג אויף די עסענווארג פון די קינדער ווערען מערסטענס פון זיי פארדארבען און אפגעפארען רח"ל צו ווערען די עזות פנים'ער — מחוצפים — שקצים — באנדיטען — גנבים — אונטערוולעטנניקעס — אויסווארפען וואס נעמען נישט אן קיין מוסר (דאס שרייבט דער פרי חדש יו"ד סי' פ"א). נו! איז נאך א וואונדער ווי אזוי דאס דור איז אזוי בליץ-שנעל אפגעפארען אויף אלע געביטען אזוי ווייט נאך די צוויי עדות-שאפט פון תנא ר' שמעון בן יוחאי און דער פרי חדש.

פון וואנען וואקסען אונטער אזוי פיעל אפיקורסים און כופרים עד כדי צו שמד'ן זיך ל"ע ???

חֵלֶב מִיֵּט נְבִילוֹת וְטְרִיפוֹת

ווייל אזוי האט אונז געלערנט דער זוהר הק' (ח"ג מ"ב) דער רמב"ם, דער בעש"ט הק' (דגל מחנה אפרים פ' עקב בשם הבעש"ט הק' בשם הרמב"ם צפנת פענח יחרו) דער יערות דבש (חלק א' דרוש א'), דער דברי חיים (שו"ת דברי חיים חו"ד סי' ז'). צוליב נבילות וטריפות זענען אפגעשמאדט געווארען גאנצע מדינות אין אייראפע (ד"ח שם).

די עצות פטור צו ווערן פון אידישע צרות און זוכה זיין צו א הילף פון הימעל אין א עת צרה! אנטלויפען פון א ספק איסור פונקט ווי פון סם המות (עקידה שער ס', מסילת ישרים פ"א, דעת קדושים סי' ח"י סק"ג.

זה"ק שמיני דף מא: ר"ח שעה"ק פט"ד).

אין אמעריקא איז שוין אמאל געווען א שיינער דור מיט ערליכע אידען בעלי מדריגה און בעלי מסירת נפש, און עס איז פון זיי נישט געבליבען קיין זכר, ווילט איר וויסען פאר וואס? ווייל זי האבען זיך אנגעגעסען מיט

נְבִילוֹת וְטְרִיפוֹת אֲוֶן חֵלֶב

און האטש עס איז געווען בשוגג, מען האט זיי נעבעך אריין גענארט. זיי האבען זיך פארלאזט אויף זייערע שוחטים וואס האבען אויסגעקוקט פון אין דרויסען ווי חשובע אידען און אויף זייערע רבנים וועלכע האבען געמאכט אן איינדרוק ווי פארלעסליכע רבנים. פון דעס-טוועגען האט דאס שרעקליכע פאסירט אז עס איז נישט געבליבען קיין אנדענק פון זיי צווישען אידישען פאלק.

דער אוהחה"ק שרייבט אז מאכלות אסורות שאדט אפילו בשוגג (שו"ת דברי חיים י"ד סי' 1, וזה"ק וישב, שמיני, אור החיים הק' שמיני עה"פ "אל חשקצו את פשוטיכם" ונר.).

צום אויספיר:

געדענקט !:

איר דאווענט — איר בעט — איר וויינט — און יאמערט אויף אייער געזונט און געזונט פון אייער פרוי און קינדער. איר בעט אויף תורה און יראת שמים פאר אייערע קינדער. אויב ח"ו דאס קינד איז נישט געראטען אדער אין אן עת צרה רח"ל טוט איר קלאגען און וויינען אן אויפהער צום באשעפער אין הימעל, זעהט דערצו עס זאל נישט זיין אומזיסט אייער מיה און האראוואניע, ארויסגעווארפען זענען אייערע טרערען און געבעט אויב די טויערען פון הימעל זענען פארשפארט דורך דעם וואס איר עסט און איר גיט פאר די קינדער צו עסען בהמה פלייש (סטעיק געפילט קרויט, געמאלען פלייש, סאלאמי, פאסטראמי, ווארשטען, און אלעס וואס שטאמט פון בהמה פלייש) אין דער צייט וואס די ערליכע אמת'דיג גדולי הדור שרייען מיט זעקות נוראות אז עס איז בחזקת

חלב — נבילה — וטריפה.

ווארפט ארויס דאס ביז פון שטיב און דאמאלטס וועלן זיך ברייט צועפענען די טויערן פון הימעל פאר אייך און אייערע קינדער און כלל ישראל.

בברכת חג כשר ושמח
הק' שלום יודא גראס
אב"ד דקהל האלמין

אזהרה חמורה ונוראה

היות ווי אלע חרדישע היימישע כוטשער'ס פארקויפן פלייש פון ווייסע קעלבער (בלעק ען ווייט black and white) ווילען מיר מעורר זיין אז הגאון הגדול ר' משה פיינשטיין שליט"א האט שוין פון לאנג גע'אסר'ט די קעלבער צוליב גאר ערענסטע פראבלעמען וואס איז רא ביי רעם:

1. זיי ווערען געפיטערט מיט מאכלות אסורות.
2. די לינגען האבען ערענסטע שאלות.
3. די בני מעיים האבען ערנסטע חששות.
4. אינגאנצען 10% ביי 15% פראצענט קומען ארויס כשר עם איז א וואונדער אז די אלע ארגאניזאציעס וואס גיבען זיך אפ מיט כשרות, אפילו די שענסטע, האבען נאך נישט געפונען פאר וויכטיג מעורר צו זיין רעם רעת הקהל פאר רעם שרעקליכען מכשול מיט וואס ערליכע היימישע שטיבער ווערן טעגליך געשטרויכלט???
- ג.ב. מיר ווילען מעורר זיין ראס הרב הגאון מוה"ר אברהם קליינמאן אבדק"ק מארגערעטען שליט"א לאזט נישט נוצען ביי זיין שחיטה (מארגערעטענער שחיטה) די קעלבער שוין 10 יאר פון ווען ער איז געוואר געווארען פון רעם מכשול.

הבשר של "העגלים לבנים" (ווייסע קעלבלעך), יש בו חששות רבות על אופן פיטומה וגידולה, וחששות רבות של טריפות הריאה, וטריפות שאר אברים הפנימיים.

לשום לב!
העגלים הללו נמכרין בכל הכוטשער'ס כארא פארק וויליאמסבורג ומאנסי וגאנאלין ע"י כל.

תשובה להלכה

בענין "עגלים לבנים" (ווייסע קעלבלעך) מהגאון הגדול רבי משה פיינשטיין שליט"א

... וכדבר העגלים שנחדש זה לא כבר... מפטמים אותן משקין שמנים מאוד שאין הבהמות הננין מזה, ולהיפוך הגמרא בכורות דף ל"ט, וגם נעשים חולים מזה וצריכים למיני רפואות, וכפי שאומרים שוחטים מובהקים לא נכשרו מהם אלא ט"ו עגלים ממאה, והכלל שרובן טריפות היפוך מחזקת כשרות ומשמע שהוא רק מטריפות הריאה שרואין זה השוחטים מדין בדיקת הריאה אבל אפשר דאיבא טריפות בכני מעים שפשוט שצריך נמי לכדקן שמסתבד שיש לחוש לזה מאוד, שלכן מהראוי היה לאסור מלעשות זה ובעלי נפש אין להן לאכול כלל מעגלים כאלו אף אם יבדקו גם הבני מעיים, ובלא בדיקות הבני מעיים אין להכשיר, והבדיקה בכני מעים אינו מנקבים וכועות שנעשים מנקבים אלא משום מראה דהבני מעיים ומכועות שנעשים ע"י חלישותן וכלי בדיקת הבני מעיים אין להכשירן, עכ"ל.

כקשה מכס להרכיב זאת בכתי כנסיות ובכתי מררשות

מחברה מזכי הרבים

גודל הזכות
של
מזכי הרבים

בלתי לדי' לבדו

קונטרס
מקדש מעט
על קדושת בית המדרש

ביאור מקיף על כל הנוגע להתרשלות אמירת אמן יהא שמיה רבא, והדרכות נכונות להורים ומלמדים ושאר ראשי העם. מראה באצבע בש"ס וכל מדרשי

חז"ל כי חומר הענין מורכב על ראשי העם, מלמדים, והאבות שאין עושין כפי המוטל עליהם.
פרק א

הכי אמרינן מוטב שיהיו שוגגים ברואה אנשים משיחין בעת חזרת הש"ץ או אמירת קדיש ולא יוכיח אותן או שצריך ומצוה להוכיחן. אין כאן נדנוד ספק שמצוה וחובה רמיא על כל הרואה או שומע חבירו משיח בעת חזרת הש"ץ וכיוצא להוכיחו על פניו מדינא דשלחן ערוך וגדולי הפוסקים ראשונים ואחרונים כמו שיתבאר בעזה"י להלן:

החיובים שנאמרו ביחוד אצל חזרת הש"ץ

(א) בשלחן ערוך או"ח סי' קכ"ד ס"ז וז"ל:

לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערים בו עכ"ל. ורין זה מועתק בכל הפוסקים כמו רה"ח, ח"א, שו"ע הגר"ז (ע"ע בסמור), ערוה"ש, וכל האחרונים.

(ב) והגאון מהרש"ז צ"ל בשו"ע הרב החמיר עוד יותר שיש לגעור גם באנשים הלומדים או אומרים תחנונים בעת חזרת הש"ץ וז"ל (בסי' קכ"ד ס"ו): ויש לגעור באנשים שלומדים בעת חזרת הש"ץ או אומרים תחנונים ואפי' אם מכוונים בסוף הברכה לענות אמן כראוי שלא תהי' אמן יתומה לא יפה הם עושים... שאם הלומדים יפנו ללימורים ע"ה ילמדו מהן שלא להאזין להש"ץ ויעסקו בשיחה בטילה נמצאו מחטיאים את הרבים עכ"ל.

ועוד כ' להלן בסעי' י' וז"ל: לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא אפי' יש ט' זולתו שכל המשיח בבה"כ בשעה שהצבור עסוקין בשבחו של מקום מראה בעצמו שאי"ל חלק באלקי ישראל, עכ"ל. (ג) וכ' הפמ"ג (א"א ס"ק ח') וז"ל: עי' א"ר בשם כלבו אוי להם שמשוחים בעת התפלה כי ראינו כמה בהכ"נ נחרבו בשביל עון זה וכווי העמורים ריש למנות אנשים ידועים ע"ז בעונשים רבים ויביישם ברבים.

(ד) כ' בערוה"ש או' י"ב וז"ל: ולא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח גדול עונו מנשוא וגוערין בו ואף בר"ת אסור לרבר דזמן תורה לחור זמן תפלה לחור, עכ"ל.

(ה) ושם או' ט' וז"ל: ואין ללמוד או לומר תהלים בעת חזרת הש"ץ אף אם עונה אמן בסוף כל ברכה ומי שעושה כן יש לגעור בו, עכ"ל.

(ו) במ"ב ס"ק כ"ז וז"ל: כ' בא"ר בשם הכלבו אוי להאנשים שמשיחין בעת התפלה כי ראינו כמה בהכ"נ נחרבו בשביל עון זה ויש למנות אנשים ידועים להשגיח ע"ז, עכ"ל. (ז) בס' ווי העמודים (דף י"ז ע"ד פרק י') ובערוה"ר עד מתי יהי' זה לנו למוקש שבכל עיר ועיר אין יכולין למחות להם לעם ונעשה להם כהיתר בעוה"ר ווי להם לנשמותיהם ואיך יעלה תפלותיהם למעלה והיא מלוכלכת במיני חטאים ואין קטיגור נעשה סניגור. ע"כ מן הראוי שכל קהלה וקהלה מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם ודתו מגיע יעמידו אנשים ע"ז אשר ישגיחו באיומים רבים על המדברים ויביישו אותם ברבים וזה נראה כבוד ד' בארץ וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד.

ע"כ מי שיש בידו מקל ורצועה יחוש על כבוד קונו ולא ישא פני איש ולא יהדר פני גדול עד כי חדל יחדול והמזהיר והנזהר יזכו לראות בנועם ד' ולבקר בהיכלו כבוד אומר כולו אמן כיה"ר, עכ"ל.

(ח) בסידור נהודא השלם (מוכא בס' הפנים או' ל"ג) וז"ל: צריך להזהיר להמוני עם שלא יאמרו תהלים ומעמדות או שאר תחנונים בעת חזרת הש"ץ תפלת י"ח ... וכיורת נמצאו זאת לפני כותל מערכי מהמוני עם שפורקים מעליהם כשעה שהקהל משבחים ומפאדים או בחזרת הש"ץ השמו"ע הולך אל דרום וסוכב אל צפון והולך בלי מורא ופחד כמו בכתי משתאות ... והוא חוטא ומחטיא את הרבים כירבעם והחטא הזה לכד די האריץ גליותנו, ובעוה"ר איסור זה נעשה להם ממש כהיתר.
לכן מי שיש בידו למחות מוטל עליו הדבר והיי' שכרו גדול לעוה"ב, עכ"ל.

(ט) בס' דרך משה ליום ט' וז"ל:
הנהנא באתי לעורר לככסם הטהורים וכל דבני ארץ ומורי צדק ככל קהלות וישובים לגזור על השמש להזהיר העם כשעת התפלה שלא ידברו ... וכל אדם יזהר מאד בתשובה קלה כזו ואף אם כבר דיבר יהי' לו תיקון גדול מהיום והלאה ע"י שיגעור בחבירו והחיוב מוטל עליו לגעור בו כמו שאיתא בשו"ע מי שדיבר בכיה"כ הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערין בו, עכ"ל.

(י) עוד כ' שם וז"ל: והחיוב מוטל עליו לגעור בו כמו שא"י בשו"ע מי שדיבר בכיה"כ הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערין בו ונ"ל כונת השו"ע שהוא כמו רוצח שנהרג על ידו כמה בנים ... וגדול כח התשובה שיזכה לעצמו ומזכה לאחרים עמו וזדונותיהם נעשה לכם כזכיות ונכדא לכם מלאכי דחמים ותגרמו חיים לכם ולבניכם אחרים כטוב וכנעימים אמן, עכ"ל.

(יא) כ' רבינו יונה באגרת התשובה (מוכא בס' הפנים או' ס"ה) וז"ל: ויזהר שלא לדבר בשום עסקיו או שיחת חולין בכיה"כ כי גדול עונו מנשוא וכ"ש שיזהר שלא לדבר בעת שהש"ץ מתפלל וכל הקהל מחוייבים להוכיחו ולגעור בו ולחשוך אותו מחטאו ... עכ"ל.

פרק ב

בירור בדין מוטב שיהיו שוגגין וכו'

(א) בס"ח סי' דס"ב: דמה שאמרו הנח לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין זהו במקום דשות אבל בכיה"כ לא.

(ב) הא דאמרי' מוטב שיהיו שוגגין ולא למחות דוקא כידוע ודאי שלא יקבלו ממנו (רא"ש ביצה פ"ד, ובחשוכה כלל ר' או"ג, תוס' סו"פ ח"ה, ט"ז סי' תר"ח ב, מ"א סי' תר"ח סק"א מנ"ח רל"ט, וכ"כ בח"ס ביצה ל') אבל בספק אפילו באיסור דרבנן צריך למחות (לבושי שרר שם שכן מוכח ברא"ש וכ"נ בשו"ע הרג"ז ד, וכ"כ בכרכ"י ממהר"ט, וקצה"מ ה, ערוה"ש ו).

(ג) אם החוטא מזיד גם אם לא ישמע לו חייב להוכיחו עד שימוף בו החוטא ואם לא עובר על מ"ע דהוכח תוכיח (דברי מנחם סי' תר"ח בשם העיטור וריטב"א מ"א תר"ח סק"ג מט"א ח, ערוה"ש ו, מ"ב סק"ה, גו"ר או"ח כלל ג' סי' ט"ו).

(ד) עבירות שכגלוי יוכיחנו מיד שלא יתחלל ש"ש (שם).
(ה) כשיטה מקובצת על ביצה ד"פ המביא, וז"ל:

העיד הדיטב"א ז"ל בשם רב גדול מאשכנזים שהעיד בשם רבותיו הצרפתים ומכללם ד"י ומהר"ם מדוטנבורג שלא נאמרו דברים הללו לחלק בין איסור תורה לדרבנן אלא לדורותם אבל בדור הזה שמקילין בכמה דברים ראוי לעשות סייג לתורה ואפילו בדרבנן מחינן וקנסינן להו עד דלא לעברו לא בשוגג ולא במזיד ושכן הוא במדרש ירושלמי והדבר נראה נכון עכ"ל (מוכא במחה"ש תר"ח ג, ובשו"ת כתב סופר סי' ג"ז ע"ש).

מדריך לכשרות ולחיזוק הדת

קעה

ו) אע"ג שיש מלמדין זכות על שאין מוחין בעוברי עבירה דחוששין לסכנה שיעמדו על גופנו ומאודינו, אבל במקום שאין חשש סכנה אדרבה יש להחמיר יותר בדורותינו (מחה"ש שם בשם הריטב"א).

ז) מוטב שיהיו שוגגין נאמרה דוקא אם אינו כפרהסיא, אבל אם הוא כפרהסיא דיש חשש שאחרים ילמדו ממנו חייבין למחות אף מדרבנן (חכמת שלמה למהרש"ק או"ח תר"ח ונ' דעל זה כוון בס"ח הגי' אר א').

ח) הריטב"א (מכות כ) דהא דאמרי' מוטב שיהיו שוגגין וכו' דוקא בעשה לא כאיסור ל"ת (מוכח גם בס' מילי דחסידותא להגה"ק בעל דע"ק סי' א. וכו' דאולי יש לחוש לדבריו). ט) מי שבידו למחות בחזקת היד שבע"ב צריכין לשמוע לו לא שייך מוטב שיהיו שוגגין וכו' (מט"א סי' תר"ח אר ד').

י) בספק אם ישמעו מוכיח לרבים כרבים כדי שלא יהי' חילול השם כששותק כרבים (פמ"ג מש"ו סק"ב). יא) לא אמרי' מוטב שיהיו שוגגין אלא במקום דשות אבל בכיהב"נ לא (מ"א רס"ג סק"ל בשם ס"ח).

יב) בשו"ת תשב"ץ (ח"ב סי' מ"ז) דוקא היכא שכו"ע נכשלים אבל אם איזה יחידים מקלקלים אי שתקו רבנן ילמדו וינהגו כך צדיך למחות מוטב שיהיו אלו המועטים מזידין ולא יכשלו בהם רבים ע"כ.

יג) כחי' חת"ס ביצה ל. הביא דברי שו"ת תשב"ץ הגי' (או"י"ב) וכו' והנה אמת נכון הרבר עב"ל.

יד) בס' נחמד למראה (ח"א דף י"ב ע"ד) דאם רואה אדם לאחד שחוטא חייב להוכיחו אפילו בספק יקבלו ואין לחוש למוטב שיהיו שוגגין וכו'.

טו) אף במקום שיש היתר מניעת תוכחה מטעם כבוד הבריות (בדבר שיש בו פגם וביזיון גדול) מ"מ אם הוא רבד הנוהג יום ויום והלה יעבור איסור כל הימים אין כבוד הבריות דוחה איסור כל הימים, (שו"ת נ"ב מהר"ק סי' ל"ה).

טז) בס' עקידת יצחק (פ' וירא שער כ') דהחטא הגדול אשר יעבור עליו איש איש מבית ישראל כסתור ושלל לדעת הרבים וברשות כ"ד חטאת יחיד הוא ... אמנם החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים והדת ניתנה בכתי דיניהם שלא למחות בו הנה הוא זימה ועון פלילי וחטאת הקהל כולו ולא ניתן למחילה. . . מוטב שיכרתו או ישדפו או יסקלו החטאים ההם בנפשותם משיתעקר אות אחת מהתורה בהסכמת הרבים, ע"כ.

יז) כ' הרמב"ם (בס' מורה נבוכים ח"ג פכ"ט) בענין מוסר של אברהם אבינו ע"ה לכני דודו וז"ל: אין ספק אצלי שהוא (אברהם אבינו) ע"ה כאשר חלק על דעת בני אדם כולם שהיו מקללים, ומגנים, ומבזים אותו התועים ההם, וכאשר סבל הכל בעבור השם וכן הרין לעשות לכבודו, עבלי"ק.

יח) מי שאינו מחזיק במחלוקת על המתעבים על דרך לא טוב ומושכין העון נענש מפשעיהם לכל חטאתם ועובר כלאו שנאמר לא תשא עליו חטא (שערי תשובה לר"י שער ג' סי' נט, חרדים מלי"ת פ"ד סי' מ"ב).

יט) רק יחיד או צבור שמכירין כל אחד ואחד ויודעין בו שהוא בחזקה זו שלא יקבל תוכחה אז אסור להוכיחם אבל כמה שנוגע לכלל ישראל כולו או רובו או אפי' סתם חלק גדול מכלל ישראל שא"א לידע בכידור אם לא נמצא כיניהם תמימי דרך דראוין לקבל תוכחה ולפעמים נכנסין הדברים בכמה מהם ועושים דושם כלכם להפכם אל הטוב, וע"כ

מדריך לכשרות ולחיוזק הדת

אמרה (מה"ד לפני הקב"ה) לפניהם מי גלוי, כלומר הלא לא נגלה להם בחיי כל הנפשות שיש בישראל אולי ימצאון איזה אנשים שתועיל להם התוכחה (ויאל משה בהקדמה, דף י"ג).
 (ב) מה דקי"ל (בסי' תר"ח רמ"א ס"ב) דדבר המפורש בתורה לא אמרי' ביי "מוטב שיהיו שוגגין", לאו דוקא מפורש ממש פעולה זו אלא כל שעיקר האיסור מוזכר בתורה אע"ג שפירושו בא בדברי חכמים (כ"ג כר"ן שבת עב: ד"ה והמוציא, וכ"ב מהרש"ק בקנאת סופרים ד' ו: מהר"ע בגליוני השי"ס שבת קמ"ח: ובשו"ת גו"ד כלל ג' סי' טו, קובץ על יד ה' יו"ט פ"א ה"ו, בני יהודה דף סו: וע"ע בחו"י קס"ד, ושו"ת בנין עולם סי' ל"ב).

(כא) אם רואה חבירו עושה איסור דרבנן מחמת חסרון ידיעה חייב להודיעו ולהפרישו מאיסורא, וכל איסורי דרבנן בכלל בין איסור גמור בין שהוא משום גזירה (חיד"א כשר"כ תמ"ח, וחיים שאל ח"ב לא, שעת"ח תמ"ח טו, פת"ש יוד"ד ר"י קיט, ובסי' שג, שיבת ציון סי' ס"ז, בית יהודה יוד"ד יז).

(כב) היתר של מוטב יהיו שוגגין וכו' רק לפטור מעונש מיתה אבל חיובא איכא למחות בהם (כרכ"י תר"ח ד, וכיעיד און מ' אר"ה ה"ן כע"ז בש"ך סמ"ג). ועי' דרך המלך ה' דעות פ"ו שביאר שיטה זו.

(כ"ג) אצל דיין היושב על כסא הוראה לא אמרי' מוטב שיהי' שוגגין ומחויב למחות (אברהם אזכור למהר"ף דף כ"ט אר"י ג' בשם מערכי לב ח"ב דרוש נא).

פרק ג עונש הנמנע מלמחות

גודל העונשים המעותדים למונע מלמחות - בעוה"ז ובעוה"ב:
 מוסיף חטאים יותר מסתם בני אדם

(א) לפי כחו שיש לו על בני אדם להשפיע תוכחה ואינו מוכיח כל חטא קטן וגדול שעושין הרי הוא כמי שעשאו הוא (שבת נד: חינוך מצוה רל"ט, יוד"ד של"ד מח).
 ולפ"ז כל שהרב גדול יותר ומחזיקין אותו למכובד יותר שע"ז מתרחב הפשעתו יותר כידוע מוסיף להרבות חטאים ופשעים כי לפום גודל הערצתו בעיני בני אדם מתגדל השפעתו וכשאינו מוחה כל חטאתם עונם ופשעם אחר איסור לאו ואחר איסור כרת וסקילה הכל עולין על חשבוננו ליענש בעוה"ז ובעוה"ב, ולפ"ז אדם פשוט והדיוטי יותר נקי מחטאים מאדם גדול ונכבד כי אף שלראות האדם האדם הגדול והצדיק הוא מי שיושב ומתבודד באהלו של תורה ויר"ש ואין מסתכל ממנו ולחץ והוא עמוס ממצות ומע"ט ולצדיק יחשב, מיהו לא מחשבות אדם מחשבות הקב"ה והקב"ה מטיל על הצדיק חובת מחאה וכל שלא מקיימו חטאת ועונות אותם שיש לו השפעה עליהם רובצים כולם על כתיפיו ונתפס עליהם כמבואר שם באר היטב, ולא די בפליטת שפתי תוכחה מזמן לזמן דכל שהדור פרוץ יותר חובתו יותר חוב עליו להיות טרוד בזה יומם ולילה ממש כמ"ש בזה"ק ח"א דף כ' ובילקוט שופטים סח.

(ב) לפעמים נענש ליהרג אפילו (סנהדרין ב) והוא בכלל ארור (ויקרא רבה כה).

(ג) כל רציחות ושפיכות דמים שנשפכין בישראל כאילו הוא עשאים (ילקוט שופטים סח).
 ומונע בניית ירושלים (שבת קיט:).

(ד) אם עוד מחניף הרשע ראוי שיבאו עליו כל הקללות שבתורה (ילקוט רברים תשצ"ג).
 (ה) בשעת הגזירה נענש עם הכלל אפילו הוא צדיק גמור (שבת נד: מדרש תנחומא משפטים, מדרש תנחומא חקת, אותיות דר"ע א') ונלקה בצרעת (זה"ק ח"ב דף מו:).

מדריך לכשרות ולחיזוק הדת

קעז

- (ו) אין הקב"ה מספיק בידו לעשות תשובה (רמב"ם ה' תשובה פ"ד ה"א).
(ז) כל פעם שבידו להוכיח כגון שרואה משיחין בעת קדיש ושמו"ע ואינו מוכיח עובר בג' לאוין (זוה"ק ח"א דף רלט:).
(ח) ע"י שאינו מוחה מתגברת חסרון ידיעה בחומר העון ועונשה ומתרכים בעלי עבירות שלהם כולם עולים על חשבונו (רש"י סוטה מא:). ואם הרשע נתפס בעונו נחשב בשמים כאילו הוא הרגו לזה (יחזקאל ג').
(ט) מתקצרים שנותיו ומת קודם זמנו (אדר"ג פכ"ט).
(ט) מי שלא מיחה בעובר עבירה אע"ג ששב הרשע לכסוף מרשעו אעפ"כ הערב נענש על שלא הוכיח בזמנו, ודוקא ששב הרשע מיראה (כמו שכן בימינו) אבל השב מאהבה גם להערב שלא מיחה נמחל (מערכי לב רד"ש ע' דף קנ"ז, וס' יד ימין ח"ב דף יג) ויש שכתבו סתם דאינו נמחל לו (יערות דבש דף ע"ב).
(י) כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו נתפס על כל העולם (שבת נד:).
(יא) ע"י שר"ת מהר"ם שיי"ק אר"ח סי' ש"ג והלאה הרבה פרטים בדיני חובת מחאה.

פרק ד

שכר גדול להמוחים

(א) מי שמוחה לכבוד שמים אין מלאך המות שולט בו כשאר בני אדם (זוה"ק ח"א כט:).
ההקב"ה כורת עמו ברית ולורעו אחריו כמו שעשה לפנחס (ראשית חכמה שעה"ח פ"ב כ"שם מהר"י אבוהב) וזוכה לחלקו של הקב"ה (תמיד כח). וממשיך ברכות וטובות לעולם (שם).
ויוצא מכלל אדור לכלל ברוך (ויקרא רבה כה), ניצול מכל גזירות קשות (ילקוט רות עה"כ וימת אלימלך) זוכה לבלות שנותיו בניעימים (אדר"ג פכ"ט) כשיש גזר דין על הכלל הוא ניצול (הומת אנך פ' נח) וזוכה למלכות (סנהדרין קא:).

נימוקי הרידב"ז הקדמה להוצאה חדשה

אנו מוציאים לפני כב' הקדמת ס' נימוקי הרידב"ז בעהמ"ח רידב"ז על סדר קדשים שתוארוהו חכמי הדור שר התורה — צדיק נשגב — המפורסם בכל קצות חבל — ומשם יראה הרואה מלחמה גדולה וכבידה שהי' להאי גאון וצדיק עם השוחטים והקצבים באמעריקע שרדפו אותו עבור זה עד חרמה ולא שמו לב לגדולתו וצדקתו שהי' נחשב בין גדולי הדור בימיו ולוחם מלחמת ד' במסירת נפש.
אכן יש להמליץ אין כל חדש תחת השמש כל מה שאירע (ע"י מדריך מס' 33 שגם הגה"ק בעל ייטב לב זצ"ל ניצל בדרך נס מפח יוקשים וסכנת מות שע"י הקצבים, וגם הגה"ק בעל שו"ת דברי יואל זי"ע רמז רמז במקום אחד שאינו רוצה להאריך בכל הפרטים והמ"י) לצדיק זה עבור מסירת נפשו לד' ותורתו מאורעים לצדיקי דורינו הלוחמים עבור בשר כשר פה ניו יארק.

נימוקי רידב"ז

פי'

ער התורה

מאת רבינו מאור הגולה שר התורה צדיק נשגב המפורסם
 בכל קצות תבל כ"ש מהור"ר יעקב דוד נ"י בעהמ"ח ס'
 מגדל דוד, וס' הנה דוד ושו"ת רידב"ז
 וחיבורו הגדול על כל הש"ס ירושלמי רידב"ז ותוס' הרי"ר

הובא לבית הדפוס ע"י הרכ ר' אברהם שמואל נ"י
 ברודא רב בבית הכנסת מאריאמפאלער דפה.

שיקאנא

לפ"ק

תרס"ד

בשנת

הקדמת המחבר

צוהרש שחר טוב צוור ר' אצא צר כהנא אומרה כנסת ישראל לפני הקצ"ה, אני שזגת העומקים הנתונה צעווקי הצרות וכשילגני הנוקוס וועווקי הצרות אני מרצנת וועשים טונזים כשזגנה ואיוורת לפניו שירה שצאור ויתן צפי שיר חדש התיא דרצנן כהדא דר"ח המודעי לעתיד לצוא צאין מוכישי התורה לקטרג על ישראל ואיוורתם לפניו רצש"ע אלו שוככי דוויס ואלו שוככי דמיס אלו עובדי ע"ז ואלו עובדי ע"ז אלו ונגלה עריות ווכני ונה הללו יורדין לגיהנס והללו לגי"ע א"ל אי"כ תרד כל אומה ואלהיה עונה שצאור כי כל העומים ילכו איש צסם אלהיו וכו', ר' ראובן צסם ר"ח צוור דלונלא ווקרא שכתוב אי אפשר להוורו שצאור כי צאש ד' נשפט שיפט אין כ"כ אלא נשפט והוא שדוד ע"ה צוור גם כי אלך צגיא צלמות לא אירא רע שצטך אלו היסורין שצאור ופקדתי צצט פשעם ומשענתך זו התורה שצאור צווחוקק צמשענותם המה ינחומי יכול צלא יסורין תלמוד לוור אך יכול צעוה"ז תלמוד לוור אך טוב ומסד ירדכוני כל יוני חיי ולוה שצתי צצית ד' לאורך יוויס עכ"ל המדרש.

המדרש הזה צ"צ אי ואתא דרצנן כר"ח הוודעי מה שייכות הוא לר"ח הוודעי הרי הוואמרים הללו דר"ח צ"כ ור"ח המודעי הוא צי ענינים וויאי שייכות הוא צליץ צי התשובה שיציג להם הקצ"ה שיווד כל אומה ואלהיה עונה וויאי תשובה הוא זה על שאלתם דהללו והללו עובדי ע"ז ונגלה עריות ווכני ונה הללו יורדין לגיהנס והללו לגי"ע וכו' ומשא פניס יש צדצר ג' הוואיוור דר' ראובן צסם ר"ח דלונלא ווקרא שכתוב וכו' צאש ד' נשפט צצות צ"צ הציך אפשר לאוורה ד' שצטך אלו היסורין שצאור ופקדתי צצט פשעם מאי רא"י הוא ווקרא דצט פשעם דצט אלו היסורין הלא פירוש הוולות של שצט ידוע לכ"ע צלא הרא"י דפקדתי צצט כשעם הרי כתיב ג"כ חושך שצטו שונא צנו הי יכול צלא יסורין הציך היה הא"יו לאוור כן הא מפורש כתיב שצטך ולוה וציא רא"י ויהדר דאך טוב דאך וומוט הלא מפורש כתיב שצטך אלו היסורין ו יכול צעולם הזה תלמוד לוור אך טוב ומסד ירדכוני כל יוני חיי,

ונראה לבי עי"ד לפרש המדרש הזה ולכ"ג שהוא לאווייתא של תורה דה"כ דכשהגלו ישראל ומארגס, וצאו לארצות של כרנסה והצלחה ועושר אצל ע"כ כיווכי המדינה ותהלוכותיה מתנגד לשוור הדת, כונו כשגלו ישראל לארצות הצרות מדינה ונשכעת צכרנסה וזכו לגדולה ולכבוד צין העומים, אצל המדינה הזאת היא מתנגדת צעלם לשוור התורה והיהדות ווכני חוקיה וכיווכיה כגון החוצ שכל הצנים וצנות ילכו לשקולין וועורצ עם עם הארץ וזכרים ונקנות צימד ועור מצלה רוב יווי צהשקול וילמוד ווועשי הגויס עם כל הסניפים וריחי של הנער מוצר לישראל, וכשציו וולוודו תירה וזוכר לו וולמד על שטונדע הוא אך

אך ללמוד לו סדר התכלה ולה יותר והנער אינו נוטה אהן להמלך יען שכל
 עתותיו של היום נתן להשקול ונסוף היום כשחזיריו ומני עם הארץ ונטוילין
 ומושקים העת הזה ניתן לו ללמוד סידור ע"כ אינו נושא לצו לזה ורוצ הנערים
 כצר תליסר וארציסר עוד אינן יכולין להתפלל וילונדו ונועשי חזיריהם ילדי
 הנכרים ולא הורגלו לצדק צרכה הנכנין וכנועט אינן יודעים וזה שנוחיו ה"ס
 לצדק ואפילו אותן היודעים שנוחיו צדק לצד לא ידעו איזה צרכה והרגילית
 מימי כעוריהם נשתרש נלצס עד כי הזקיכו נתרקו ונעם ישראל ואינן יודעין
 כלל וקדושת ישראל. גם שוירת ש"ק קשה מאד לשמור לנוי שאינו ירא שוים
 צאוות כי היצו"ר וורה לו שעי" חילול שנת קודש ירויה כל כרנסתו וצעינו
 ישתר ככפלים כי יום התשלומין הוא צ"ק אלל כל צעינו וכח הטווחה גדלה
 כ"כ עד שצנים האחרונות כל וולאכתם צ"ק הוא אך די שעות ולה יותר
 וויי שלא יעצור די שעיית הללו נוטל מחצה פרס שצר אוונתו דכל השצועה
 נווסר השכל לכל ירא שוים לראות כמה גצרה כח הטווחה צעייה, ניכף עוד
 לזה עון חנוור יותר ויותר, שציתת יום הראשון של השצועה כי ציום הראשון
 כל ההצריקען שציתין וכל השועלים צעלים וניה עושין הצחורים העוצדים כל
 ימי השצועה. ציום הראשון שציתין אז וולצשין ח"ע צגדי צ"ק שלהם שפעשו
 על קדושת שנת קודש. לוצים הצגדים הללו ציום הראשון דהוא יום היוניחה
 צעייה וווצן וואילו שאינן הולכין לצהווי"ד להתפלל או ללמוד אלל הולכים עם
 חזיריהם לכארקון ולצתי תטריאות שונה ושון יום מנוחה לזרע ישורין. זהו
 ע"צ גנוורה וחנוור יותר מניחת ושציתת יום הראשון מהחילול ש"ק. כי חילול
 ש"ק הוא באילו עוצד ע"צ ולא עצודה זרה ונוש אלל כאילו עוצד ע"צ הצל
 שציתת ומנוחה דיום הראשון הוא עצודה זרה ונוש וכ"צ גרס להם חוקי הונדינה
 שיצנו זה וראיתי ציודינה הזאת צי ווכלגות יהודים יש יהודים רצים ירדו די
 וכשירים נאומים לדי ולתירתו ולעונו ולארצי והיהדות צוער כאש צקרנס וצראותם
 זאת את התכלית שבעשה ווצניהם ווצנותיהם ואין אלל ידם להושיע. לצכ יולא
 כאצ ואוררים היום שצאו ליודינה הזאת. וגם ראיתי יהודים רצים ומחללים צענים
 את השנת קודש וגם זה צתחלה צאונום ולצסוף צרצון כי נעשה הרגל עכ"צ לצס
 דוח וואד וואד ואין לשער את נערם הרצ, ולו אם היה יכולת צידם לצרות היו
 צורחים וון הונדינה. וגם צעיני וואכל כשירות שנקשלים ישראל צוודנית של
 ארצות הצרות הוא ג"כ צאצות הונדינה, כי צוודינה הזאת נקצנו צני אדם יוכל
 די קצות תצל ויוכל הארצות ואין איש מוכיר את חצירו ווי הוא זה האיש
 צציתו וצעיירו. ורצים שהיו ככולין צציתם צאו לונדינה הזאת ולצשו אדרת שער לויצן
 כחש ונותחשש צחילוקא דרצנן והגיד דרשות לפני הוון עם ונורחה להכ כיוויכית
 מוצני יורחם והעם אינן יודעין וזה שאין לסנווך על הכוויכית צצנים
 האחרונות הללו שנתנו הרצנים כיוויכות לכל אצד שפצט ידו וכונתם רצייה
 לונען לקרצם לתורה כיוו שווינו צרי"ח צרי"ש שכווכוהו קודם שליוד לונען לקרצו לתורה
 כדאיתא צנוורה דחיוורו ל"י רצי קרו לק וגולתא דהצנא כריסו עלך ויהת חיוורת
 לקריית

אזיל וצאנות היה צננים האחרונות התחזקות לתורה ע"י הסוויכה לכן כל
 הצרך שלמד קצת חלק ראשון יור"ד סמכוהו וכן עשיתי ג"א ולא עלה על
 דעתינו שהאנשים הללו הרחוקים ונתורה ויראת שמים כשצאו לדרך הזאת לאחד
 שנשפלו צארכם וצנניהם וכפי רוע מעלליהם והרצה עשו מעשים רעים כשצאו
 למדינת ארצות הנזרות ודרשו לכפי הנוון עם לקחו אותם לדרוש צש"ק והוא לקח
 עטרה לעצמו כשהראה סוויכותיו ויקרא שמו צישראל רצ ונתרצו הרצנים כאילו
 צכונה צתי וודרשים. וכמו כן צלו מציתם רשעים גמורים ונתחפשו צמדינה הנ"ל ונעשו
"צוטשארעם" ווכרים צזר כשר לפי ישראל והרצנים הללו נתחצרו עם הצוטשארעם
הללו והצוטשער עומד תחת השגחת הרצ הזה (צעד צצע כסף) ושיניהן יואכילין
טריפות וכמו כן השוטטים צלו מציתם ע"יה אך סר סכיניו היטצ ווקנצל קנלה
 והוא קל שצקלים עד שכל העם ראות קלותם למשל הולכים לצתי תטריהיות
 אף צש"ק ועוד ועוד. והעם לא שם אל לצו נוי הוא הש"צ ומי הוא הצוטשער
 ומי הוא הרצ המשגיח עליהם, וסומכים על מאמר העולם "אז מי רוכט איהם
 ווענדיל וועג ווען עסען פון זיין פענדיל" (וכלא גדולה עליהם א"כ כמו כן,
 אז מי רוכט איהם יעוואן וועג ווען עסען פון זיין פאן) לא אכחד שמיאיתי
 צוודינה הזאת גם רצנים צעלי תורה ויראי ד' מרצים וכן ש"צ וציטשארעם
 כשירים אזל אין צכחם להועיל כלל כי צעיני העם שפל וואד כצוד הרצנים
 צראותם וועשיהם לא יצינו אח"כ צין רצ לצו צין ש"צ לש"צ צין צוטשאר
 לצוטשאר כי צהדי הוצא לקוי כרצא כוואור חז"ל ואין להצחין איה צזר כשר
 ואיה טריפה כי על כל החלינות נדצק טאצלינע הוא הודעה כאן יש למכור
 צזר כשר וצכל ווקוס שהולכים שם תיצת צזר כשר צאותיות גדולות צולטות
 לעינים עד שלא נוואל כלל צוודינה הזאת צזר טריפה והכל כשר והיהודים
 הכשירים צעלי תורה והחרדים לצזר ד' נצזר לצם צקרצם וויגעשים להכשיר
 הצזר אזל ונה יעשו לנגד הנוון שנתקצצו מדי כינות העולם שאין וושימין לצ
 לכשרות כלל, כי אכלו נצילה וטריפה גם על הספינה והמה אינן רוצין לשווע כלל
 ופי החרדים לתקן העיר צוואכל כשר ורצניהם ושצ"ים וצוטשארם עוקרים להם
 להוציל ווקח הצזר וכולם פונים אל היוציאה הזאת צזר זול צזר זול (ר"ל צזר
 זולל צזר זולל) ויווכרח הצוטשאר היהודי הכשר להוציל ג"כ ווצזר כשר לא
 ירויך כשיוכור כמו הצוטשאר היווכר טריפה. עוד ענין רע ראיתי צהעיר הזאת
 אשר תסמור שערות ראשי הש"צ וורטים צעצמם נוואת העוכות שצוטטיה. ויש ש"צ
 שצוטטים. ציוה ה' ו' עש"ק עד צ' אלפים עוכות ומורטים הנוואת, וצליל שיך
כלאו יהודים שלו לאכל ויש ווהס אשר צ"צ התחצו הכף לתוד פון צלילי שיך
לאכול כי לא היה לו כח לאחוז הכף הלא שחיטתו נצילה גוורה והכלים אסורין
צין כך וכך נתפגלו צטנס של יהודים צנצילה וטריפה ר"ל ואמרו חז"ל ער
 שיתפלל אדם שיכנסו דצרי תורה לתיך מעיו יתפלל שלא יכנסו דצרים אכורים
 לתיך וועיו, כי כיון שכנסם דצרים אכורים לתוך וועיו הוצר"י רוח היהדות ונתגצרה
 התאזה ר"ל לכל דצר תועצה עד שקשה לעשות תשונה וכ"צ צגרם הוודינה שנקצצו
 ווכל

מכל הארצות טונים ורעים ואין להצטין. מעשה שהיה צעיר אחת מאלתי ראיתי
 נצלה ישראל נצלה אשר לא נשמוע וזמן מתן תורה עד היום קם איש אחד
 צעל תחצולה ויתרצצ ר"ל לנש איש נשם רצ ע"י איזה קאנגרענישאן ויתחבר
 להכרים המחזיקים צתי הוטצחיים הגזירים הגדולים אשר נלעדס לא נמלא
 צר נכל העיר כמעט נכל המדינה ורצה צעל התחצולה הזה לנגש את הרצנים
 רצני דמתא מצית המטצחים נאוכן שיהא רק תחת השגחתו לצד ויהא סגור
 ויכוגר כל הכשרות מכל הצית המטצחים דלא יאלוט צ"י עין של ישראל ולא
 הרצנים הכשירים דהקהל הקדוש סווכים עליהם ועשה צדוע כתצ צחתיכא
 דאיסורא עם הש"צ דאסור להם להראות סכיניהם לאיזה רצ צעולם זולתו לו
 לצדו והוא אף הוא לצד ישגיה על ד' צתי הוטצחים הגדולים המשפיעין לעיר
 ונכל המדינה. הבקצו ושמעו ב"י קרעו לצנכס ואל צנדיכס הנשמוע נצלה כזאת
 השמועת מיימיכס ומימי אצתיכס כי צתי"הוטס הללו הגדולים יותר צתצל שעוצדים
 כיום כיעלים לכיוו אלפים נכל צתי"הוטס והמהומה והמצוכה רצה מאד יהיה
 ג' שחתיים לצתי"הוטס ס"ה י"צ על כל צתי"הוטס והג' הללו המה השחטים המה
 הצדיקים המה המארקערס ר"ל החותמים כל הרגלים, והדקין, והכבד, והמילטין
 כל אחד צכני עצמו ולחתום הכותלים ולשחוט ולהעמיד הסכינים ולצדוק צין
 שחיטה לשחיטה ולצדוק ולנכח הריאה ולא יוכלו להתמהמה אף רגע
 אחת יותר מהעת הקצוע להם לשחיטת הכשרות כי אז יונתנו כועלים למאות ולמאות
צהריגת השורים על טריכה מה ענה צעל התחצולה הזה סגר הכשרות צעד
כל ישראל ועוד קצל על עצמו פעקטערי של ווארסט להאכיל לכל ארציה
מהשחיטה הזאת היתכן צעולם דאיש אחד צ"וד יקצל על עצמו הרים גדולים
 כהלו ועיד לסגור צעד כולם והתבאר עוד דעשה כתצ חתיכא דאיסורא עם
 השחיטה דיסגרו צעד כולם את מלאכתם צנה הראה לכל דע"ה גמור הוא
 והין לי יד ושם צין הלומדים וא"י לכלכל צענין הזה מוכמה טעמים אי האיד
 חל האיסור להסגיר הכשרות מעיני ישראל הרי כנשצע לעצור על ד"ת הא צרור
 כש"ש כאשר יהיה פתוח צתי"הוטס לפני כל ישראל יצקו כולם דאין זה שחיטה
 כשירה צני שחטים על צתי"הוטס הזה וצע"כ יהיה מוכרח להעמיד עוד ג' או
 ד' עד שיהא לכה"כ ו' או ז' שחטים ודווקא שחטים יראי ד'. וכן היה צליות
 כאשר נכתבה אח"כ ראו כולם צנצ"הוטס הכשחט צקציעות זמן נדרש לכה"כ
 ו' ודווקא יראי שמים והרי ע"י חתיכא דאיסורא הזאת נסגרו צתי"הוטס ועמדו
 שנים רצות צני שחטים וצדיקים כי הרצנים דמתא לא ילכו עוד
 לצית המטצחים.

ועוד יש צנה ע"ה גמורה וכשטה ונלויה לכל כיון דהצית המטצחים
 הוא של נכרים והמה המשפיעין צר על כל העיר ונלעדס אין צר נכל
 העיר הרי"ז דומה להוואדיקאשקי המסתפק מים לכל העיר והקאנוכאניא
 שמתפקין מים להעיר ע"י מאשינעם ושוכרין כועלין לזה אם יהיו הכועלים
 יהודים ויעשו חתיכא דאיסורא נאסור הנאה על כל ישראל הדדים צעיר
 הזאת

הזאת האם יהיו כל ישראל צלל מים היש ונושית זהאיסור הזה, הא אין אדם אומר דבר של חזירו על חזירו הא כל העיר זכו זהניס הללו ושייך המים הללו להעיר ואיך תאסור עליהם הא אין אדם אומר דבר של רחובן על רחובן כמו כן הצית היוטצחים של הנכרים המסתפקין גער כשר לכל ישראל שצעיר וצלעדס איך לנולף גער והישראל שצעיר סומכין צכשרות איך על רצניהם שרובין דווקא על רצניהם רצני דומא וזכו זהכשרות לפי רצונם והאיך יאסרו הכיעלים הש"צ ולגזול הכשרות שלפי רצונם והא דנשוע לכעוים שהש"צ עשו חתיכה דאיסורא על שחיטתו כשיעשה כך הוא או כשיעשה עיי צני העיר או דווקא צכל העולם כשיש יכולת זהעיר לקחת ש"צ צלעדס דאז לא גזלו הכשרות מהעיר אלא הוא אסר על עצמו ואין שום חובה להעיר צוזה דעושה חד"א על שחיטתו אם יעשה כך ונכנס דאז יקחו ש"צ אחר ואיני נוגע אלא לו לצדו ונש"כ כאן דאין צידם לקחת שחט וצודק אחר דחצין להעיר את זכותם ולא חל ח"דא וגם שצוזה לא חל דידוע צש"ס ופוסקי' להורעת אחרים לא חל השצוזה כלל היכולין לסנווד על עם הארץ הזה צהוראה אכילו קלה שצקלות. כתצת זאת לווען יהיה למושורת לעולם זהאיסטוריא העצרת צאמעריקא.

ונוולף צסי' יאן תצוזה מרצ אחר ונאשכנז לרצ אחר צכולין שכתב לו דצבר השאלה דנוסיק שם להתיר, אצל אין להורות כן צכולין להקל ופני שצין צני תורה, ונשאלה זהאיסטוריא העצרת צצין שנתגלגל הדבר שכל התורה יאף ונאשכנז לשילין, ווי יודע אם לא צרצית היוים יתאכסן התורה צרצון יודע העלמות צזאת הנודינה, וידעו דורות הצאים וזה שהיה צאוועריקא צצון הרידצ"ץ שיולף טוצים ורעים צין רצנים צין צע"צ וצכל הוולגות.

עיד ענין נורא מואד שכועט עילה על כולם. שצתחלת התיצצות ישראל צארץ הזאת לא היה להם רצנים שנים רצות איך שחט וצודק וגם מוהל. והנה שלא ידעו צטיצ גטין וקידושין עסקו צענינים הללו כי לא היה איש אחד המוכשר לזה. וגם אחרי כן כשצאו רצנים כצירים ויראים לנודינה עדיין מורקד השטן צזה ר"ל ולא נתעקר העיי' הזה עדיין, ועדיין הנוהל ושי"צ מוסדר קידושין עד שהירגל צעיני העם לקרות על השילדין כאן דר מוהל ומוסדר קידושין ש"צ ומוסדר קידושין עד שנתאחד אצל העם המלה הזאת מוהל-מוסדר-קידושין, ש"צ-מוסדר-קידושין. כיוו שנתאחד ש"ן ושי"צ לענין אחד והמוהלים מוסרי הקידושין ונהי"אים את הרצים יש הרצה מואד צנודינה שסידרו קידושין לכהן עם גרושה ולהיש המעגן את אשתו צלא גט צטורין. איך ווקצל הורמנא מצית הנושכט (קארט) וכן צינן מדקדקין על יויי הצחנה ונתרצה צכל שצוע וצכל חודש חללים וצגנויים וכן גם ממוזרים ר"ל כי כמה פעניים נוסדר קידושין לאשת אח דיש לה צנים והכל צאשמת הארץ כי נקצצו אנשים נקצצים מכל המפלגות ואין אחד ווכיר את חזירו. עיד רעה חולה ר"ל ורצה היא כוועט עולה על כולנה היוסגרת דלתי התצוזה צפני כל ישראל צאשנות חופש הדכום וזה ניתן הכח לכל אדם להיית מיי' מייע ואם הרעדאקטאר הוא כצצד וצעל צורה וצעל דרך ארץ וצעל תורה זה

לא ישפילו כל קודש צישראל הללו לא ישפילו כבוד התורה הללו לא יצדו לת"ח
 אך צדו זרים ויחללוהו, כיון שניתנה רשות למשחית קמו אגשי זלעל חטאחים
 כושעים וקנו אותיות ועבה גם הוא מ"ע צעירו ומחלל כל קודש צישראל ומחלל
 שם שמים ומנזה את התורה ות"ח צשקרים ותניפה וליצנות ויפק אותו צלשו
 צשרגאן לפני המון. והיה כי יטיף איזה נוטיף וידרוש ת"ח ויזכיה צתוכחות
 לישראל לקרצ לצ צנים להציהם צצשמים, למחר צא הנוכל הזה צמ"ע שלו כי
 חכמי הוא ומתלוצץ צליצנות ויוהכך קערה על פיה צשקרים וכזנים. ורצים
 נכשלים צזה צרצין וצלוכס. וכצר חורו חז"ל, ליצנות אחת דוחה מזה תוכחות. ס"ך
 דצר אין להאשים צה צני יעקצ זרע ישורון עם קדוש על כל אלה כי
 אין השמותם צזה אך הציות היודינה היא. אך תלי צזה הצ"י הכשרים אשר
 לא נכזה ציקת הטהדות ולצס וולא תינה והנחה ואין להם הנאה מתייהם ומרגישים
 צערס ויוואסים צהך הצחת ואין להם הנאה ומחלחתם ויוואשרס ויוהענוני המדינה
 כי התורה מונדת החלחתם. היהודים הללו צני ע"י"ה צגמורים ויהודים כשרים
 הויה, אך לאלו האנשים שנתרחקו לגמרי מדעת היהדות ונכזה הצוק האחרון
 והרחיקו וין התורה והיראה וין היהדות. ונהנים וישיצת הארץ הצאת ומקצלים
 תענוגי היודינה צכל לצ ואין התורה מונדת להם לתאותם הויה
 יורדי גיהנם.

וכעת מוצן המדרש הזה חור ראצ"כ המרה כנסת ישראל לפני הקצ"ה, איני
 שושנת העווקים הנחונה צעווק הצרות ר"ל העווק הוא מקום דשן שצו דגן
 כדכתיב והעווקים יעטבו צה, וצר ולחס ויוון הוא מקום משופע חל אין זה
 ווקוס לשושנה, כי השושנה אין ווקייה צעיוק חלא צמקוס גבוה והמקום הזה
 של עווק הוא לנגד טצעית השושנה ונתיצת וזה המקום ואין נכוחה לתת
 ריחה הטוב ולהידור הכרחים העכ"כ ומתפארת השושנה דאפילו דאני שתולה צעווק
 צמקוס צר דהוא מונגד לטעמי העכ"כ שושנה חכבי אך נתיצתה קצת צחק חל
 צכנים עדיין יהודי איני וכשאני וולחלת קצת הנני מרטצת וחי חכבי ושושנה
 איני והנני מרטצת ויעשים טיצים ואייר לכניך שירה והוא השושנה דיורגשת
 עדיין חת שצרה שהיה נתינה צעיוק והנידה עדיין צתורה ותענוגי העיוק יכורין
 חללה השושנה הצחת דיורגשת הכחצ והיכורין דיש לה צהעווק ותענוגי העיוק
 גידופין הוא חללה, היא עדיין שושנה וצקלת לחוחית מרטצת משא"כ השושנה
 הנחונה צהעווק ויש לה נחת ריה וכהעווק ואינה מרגשת שהיא שושנה והעווק
 יפה לה השושנה הצחת נתצטלה ויתואר שושנה ואינה מרטצת עוד וע"ז אייר
 וחחא דרצגן כר"ל. היוודעי לע"ל צחים מכחישי התורה לקטרג על ישראל לכני
 הקצ"ה והוואדים לכניו רצש"ע הללו שוכני דומים וכ"ו הללו עוצדי ע"ז והללו
 עוצדי ע"ז הללו ונגלה עריות כ"ו ונכני ויה הללו יורדין לניהנס והללו לג"ע
 וח"ל אי"כ תרד כל חויה וחלהיה עויה שחור כי כל העומים ולכו איש צצס
 חלהיו פ"ו דהרנוצ"ן ז"ל כתצ צהא דהק. המכרסים ז"ל מודע ויתר הקצ"ה על
 כלג צנצעה חא הויעשה דכלג צנצעה הוא מונש כוועשה מדום צלי צים

שינוי ולויה נתהפכה סדום ולא פליצג הכי ומשאו כנים יש צה וינתן הרמזין ז"ל הכי דהנה חנשי סדום עשו עולתם בכל לזם ולא נזר דנתגזרה התאזה אלא דכן היה החוק נסדום דעני שיצוא לעירם לא יקצלוהו ויגרשוהו וכשישכב נמטה קטנה יקטו רגליו ונמטה גדולה ינושכו רגליו וכן היה החוק והיושכט נמודיה, אצל אצל פליצג האומיו שפיר נצורה וידעו היטב שעולה ורשע הם עושים אך לא יכלו להתגבר על תאותם ועל חומדתם ועל יצום הרע ע"כ דצרי הרמזין ז"ל ונראה לשפני"ד להמתיק דצרי הרמזין ז"ל דלכאורה קשה ציודע שאסור לעשות כן ועושה ולא מן הגדר וחומר עונו יותר אך הפ"י כיון שזמאין נצורה ושכר יעוש אך שאינו יכול להתגבר על יצרו הרע ועל תאותו וע"כ אפילו צעת יועשה דעשאו עצירה לא קצלו הגאה צשלימות יען דהתורה מונגדת להתאזה וכיום הנשטית מייצר ודואג ע"ז אך לא יכלו להתגבר ועשו התאזה והעולה ציסורין. כן יש להמתיק דצרי הרמזין ז"ל, וזה פ"י הפסוק תאותי לנגדך ואנחתי וייך לא נסתרה ר"ל הע"כ דתאיתי לנגדך ואין אני יכול להסתיר התאזה אצל גם אנחתי דיש לי מוכח הנפש דנצנר צי דהתורה מונגדת להתאזה גם זה לא נסתרה מווד. על כן לא קצלתי כל הגאה מן העצירה, דצאדם ככר עישה העצירה ע"י יסורין דיש לו יסורין צעת עשית העצירה גופי וצעת התאזה גופי וע"כ כשקטרנו ונכחשי התורה על ישראל, שעוצדים ע"ז ויוגלה עריות כוונתם מכני מה הללו יורדין לגיהנם והללו לג"ע הלא שניהם עשו העצירה ע"כ השיצ להם הקצ"ה יצוא כל אומה ואלהיה עמה. ר"ל דלא דווי העצירה דעשו האוה"ע להעצירה דעשי ישראל דיצואו כל אומה ואלהיה עייה ר"ל אלהיכם התיר אתכם לעצוד ע"ז ולגלה עריות ועשיתם הכל. צלצ שלם ונצטש חפילה ומש"כ עווי ישראל שעשו העצירה עשו הכל כנגד אלקיהם והי להם יסורין צעת עשית העצירה גופי צעת מועשה גופי ולא עשו תאותם צשלימות ע"כ וצאחמו צניהנס ויעלו לג"ע וזהו כרצון דשושנה דמרטצת ועושה וועשים טונים ומום דהיא שושנה צעווקים וזה לה עמוקי צרות לוורת רוחה כל תענוגי ותאות העווקים לכיכך מרטצת ונעשית שושנה, כן תצאח הנפש צניהנס ויורטצת ונעשה שושנה ומום דהרגישה צעת תאזה שהיא צעווקים ווקום דחיני ומסיגל ויורת רוח לשושנה. וכיון שמוצנר צעונש גיהנם של הנשונה ע"ז קחזור ר"י ראובן צשם ר"ת אלמלא ווקרא שכתוצ אי אפשר לאומרו כי צאש ד' נשטט שובט אין כתוצ כאן אלא נשטט הכונה דהנשמה הוא חלק אלוה ויוועל וכשהנשמה צניהנס, כציכול הקצ"ה שמה כיון שהוא חלק מועצמותו יתצנר שיוו כציכול ע"כ כתוצ נשטט וזהו הכל צמי שעדיין הוא שושנה ויורגיש יסורין ויהעצירה צעת התאזה גופי ע"כ ומצאחין ועולין לג"ע דמרטצת ונעשית שושנה גיורה. וע"ז מסיים והוא שדוד המלך ע"ה אמר גם כי אלך צגי צלוות לא אירא רע כי אתה עמדי שצטך ומשענתך הוה ינחמוני שצטך אלו היסורין שנאמר ופקדתי צשצט כשעם ר"ל שלא אירא כלל שלא אצנוד צניהנס מכני עונותי כי עדיין אני מחזיק נצורה הקי אפילו צעת העצירה יש לו יסורין אפילו צשעת מועשה

ייעשה עשיית העצירה גופי משום ידיעת צעת ייעשה דהיא לנגד התורה ע"כ
 היסורין שאני ונקבל וזן התאווה אפילו צעת עשיית העצירה שלא יכולתי להתגבר
 על יצרי נושם דהתורה עומדת כנגד תאוותי הוזה יחיווני שאנצל וזן הניהנס
 לנייע ע"ז מוציא רחיה שצטך אלו היסורין שגאונר והיכחתי שצטט פשעם ר"ל דהשצט
 היסורין הוא הכצע גופי שגאונר שצטט כשעם דהכצע גופיה הוא השצט ונושענתך
 זו התורה שגאונר צוהיקק צוושעניתם ע"כ כיון שידעתי צעת התגברות התהיה
 גופיה דהתורה עומדת לנגד תאוותי ע"כ הוזה יחיווני שאני ונרטצת והעשה
 עוד שושנה. כיון שהרגשתי כל ימי שאני שושנה צענוקים. וע"כ קאמר יכול
 צלא יסורין ר"ל דלא יהיה לו יסורין צניהנס כלל אפילו לצחצח הששונה אלא די
 היסורין שהיה לו צעת התאוה שאיני יכול להתגבר על יצרו ושהוא לנגד התורה
 וע"כ היני צריך ליסורי גיהנס והאי שצטך ונושענתך הוא היסורין שהיה לו צעת
 התגברות התאוה ע"ז אינר ת"ל אך טוב וחסד והך ונועט דיהיה לו וועט
 יסורין ויכול צע"הז דהך טוב וחסד קאי על העו"הז והך ונועט ת"ל כל
 ייני חיי כל מרצה עו"הז ולמה למה לו צלמת יסורין ע"ז משני כדי לצחצח נשמתו
 ליוען שצתי צצית ד לאורך ימים.

רחי ורעי ועווי צצויה למדינה הזאת צהענוקים צקרתי את אחי ועווי
 הנקראים שושנה ונצחתי שהיא שושנת הענוקים צוקוס שהענוקים יעטבו צר ולחם
 ויוזון ויש ווהם צעדיין שושנה היא ונורגשת שהיא שחולה צענוקים ולצם נומם
 צקרצם והשוכנה הזאת נותנת ריה ניחוח לצם הנצצרה יאזין די משמים ויחנן
 וירחם עליהם ועל כל עונו והרצו ונעמתתי לנצקשתם והפצרתם לרחם עליהם
 ולהתיצצ הצלם אולי הרבא את שצרם. וירחתי ונאד לדחות אותם כי רחיתי שצכל
 לצצם וכשם תשוקתם ונאד ע"ז הנורתי צלצו כי אולי חקצע ישצנה גדולה
 להציא נעורים ת"ח גדולים מוירחש ולהגיד שיעור גפ"ת וינהרו אלו ויכל חפסי
 חרץ ואולי חכנים התורה צוודינה הזאת ואולי יצנה ישראל על ידי וועש"ם
 צאלו היה כוזה כעוויים שצכנס התורה צלציה וודינות ע"ז אנשים ת"ח אחרים
 כיון רצינו ונשה וצנו רצינו חניך ע"ז צסי הדורות. ולא היה צכחי להדחותם
 ולא חסתי על עסקי (הוא צשכ"ן ירושליו) שידעתי שהרויח ככל ככלים צציון
 ונועט וליסע לא"י צלי נדר כצשר עם לצצו צע"ה ונסייתי לקבל הרצנות רצ הכילל
 צכה אחרי שצז הדעת שהיה לי ג' חדשים אך כעת רחיתי כי לא כונתי המטרה
 ולציה עיולי אחרי שאני מייגע זיון רצ להעוייד הפשרות כי זהו היסוד הראשין
 וצרוצ ענול ויגיעה רצה עלה צדי להכשיר אך ג' צתי ווטצחסי ולצטל מריטת
 הצוזה. ולא יותר כי ווהרם אחר נשתרש צפה מציחה וע"כ כעת יש
 לי וצז הדעת גדול וע"כ לא קצלתי עדיין שכירות צפה (שרצו ליתן
 לי כוזה וכיוזה כעוויים) ולא הרצה לקבל עד שהרחה החיך ויכול
 דצר. כי אם אולי לא היכל להוציא מוצצתי אל הצועל דצצר התורה יהירחה
 ליוה לי רצנות, וליוה לי שכירות כי לא נתכצתי צהוודינה הזאת ליוען קצלת
 שכירות ולא היה חכר לי צציתי ואמוכור את סכרי הש"סין ירושליון ורבע לא"י
 צל"נ

זליג צע"ה כי זה תשוקתי ונתתי אל לבי לדכוס פ"י החנוש סדרתי צניתי
 צסלונק י"יו והוא לא צדרך דרוש אך צדרך קרוצ לכשט וצדרך קצרה ויש צה
 ג"כ תוכחת נווסר וויודת, וסדרתי כעת חלק ראשון צראשית וסמות וקראתי
 שנו רידצ"ץ כשס הרשאון ש"ית רידצ"ץ והסיצור הגדול על התלמוד ירושלני
 ורידצ"ץ הוא ר"ית ר"ינת י"עקצ דוד (כנאס"כ רני ליעקצ שונסה) בן זאצ. וקצצתי
 עצורו וקק קטן לונען שיהא ציד כל ישראל לקנותו ויהיה לו צמה להציט
 צצנתות ווי"ט ויתענג נכשו ויוזא צכמה וקיומות ונוכר והנהגה צצניד הצניס
 ועצתי הנכונה שע"פ חוקי היודנה הגס שיווטל חוצ על כל האצ לנוכר צנו
 להשקולין. אך יש עוד חוק אחד דרשות נתונה לכל ישראל לכל קאנרעגנישאן
 לעשות סקולה ויוחדת עצור ישראל וש"נה ילמדו צניהס תורה, וצונה ילכו
 גס הטיטעערס. וצע"ה עינינו ראות דהסולנים הצאו לארץ הזאת עשו כן ויחדו
 צתי סכר לצניהס צטשטעטעס שלהס למען שלא יתקלקלו דתס. ולונה לא צצג
 אנתנו עם קדוש זרע ישרון לעשות כן עם צנינו הקטנים עם הנולד וע"ץ
 דוה לצנו אשמונו וכל עם וכצר אונרו קו"ל כוונתיקנים צצסה לא עשיתס
 כמקולקלים צצסה עשיתס. אחי ועווי א"ן אחי רואה שוס תרופה לצצר צת עיוי
 אס לא צדרך הזה ואלכס צע"ץ החרידים לצצר ד' וצעלי תורה ולהי הרצנים
 הגדולים צתורה וציראת ד' אשים דצרתי עורו נא וצנתכס הקיכו נא ונתרדמותיכס
 והציטו ורואו אס יש ונכאצו כוכאצוניו צכל יוס ויוס הנורחק צנינו לצין אצינו
 צצמים הולך וגדול. ואס לא עתה כ"ץ שהדור הישן חי על ההדונה איוותי
 חי"ו שלא ישאר יהודי צדור הצא אחרינו, קונו נא עורו נא והגידו לצקתכס
 לעס נולד ועשו לכה"כ כוונתוקנים צצאומות. אז תצכו לדור ישריס דור כשר
 זרע צרך ד' וחצכו לראות צנחנות ציון וירושלים צצצו ד' שצת עמו ועיווד כהן
 לאורים ועיניכס ראות, נכון ונשא צראש הריס. וצתוכס ג"א אהצכס הונקקר אחיועמי
 את השישנה צארץ הענוק הזה הונצרך אתכס ואת אחי הרצנים הגדולים צתורה
 וציראת שמים צאנות וצלצצ שלס, צהון ועשר צציתכס וצקתכס תענווד לעד.
 יעקב דוד רידב"ץ

אחרית דבר

סוף דבר הכל נשמע כי תכסיסי יצה"ר וכת דילי' השוחטים וקצבים
 הקלים וריקים לא נשתנו באמריקע כלום ממה שהי' בימי קדם כי עבור
 בצע כסף ותאות ממון בארץ הזהב שנתקיים במילואו אוהב כסף לא
 ישבע כסף ומי שנכנס בלבו קצת רגש אהבת כסף מפעפע בקרבו כארסו
 של עכנאי, וגם בזה"ז עגל הזהב עדיין מרקד בינינו ביתר שאת ועוז

כמו שאנו רואין מזמן לזמן אנשים יראי ד' שעסקו בתורה והיו נקראים יראים וחרדים כשנכנסו לעולם המסחר נהפך לכם בקרבם ומוכנים לירד לחייו של כל העומד בדרכם ובולעים חיים לקונקורענטן שלהם (וכבוד אלקים הסתר דבר).

כללו של דבר כל שלא הוכר בכיסו אפילו רינון כ"ש עליו יש לחוש לו כי המציאות בדורינו שעיני השוחטים והרבנים ומכשירים בכיסם תליא, וכיסם תלוי' ביד הקצבים ובעלי בתים והיינו האי דאחריב למצב הכשרות באמריקע מעולם הן הכשרות והן השבת, והן הצניעות והשאר (מכבואר באורך בשו"ת דברי יואל ומועתק במדריך מס' 33, ע"ש) ועדיין שטן זה מרקד בינינו.

ולא מצאנו כעת העצה לזה רק ללכת בעקבי הצאן ואותן אנשים זעיר שם וזעיר שם שנשארו כאודים מוצלים מדורות שעברו באמעריקע הן הן שמעדיין על עצמם כי רק המסירות נפש עבור בשר כשר ושאר מאכלות כשרות (והשבת והצניעות) הוא שעמדה להן להעמיד ולהמשיך דורות כשרים.

כ"ז ישים כל יהודי ירא וחרד אל לבו כי אם יתנזר מבשר אשר גדולים וצדיקים צועקים חוצה חלב! דם! גבילה! וטריפה! אז יהי טוב לו בזה ובבא, יראה דורות ישרים מבורכים מרוב נחת ועונג באורך ימים ושנים טובים אשריו בעוה"ז וטוב לו בעוה"ב.

ג. לצערנו הגדול וכאבנו הרב מתאוננים אנו על הגאון וצדיק הרידב"ז זצ"ל שהצטער והתיסר כ"כ בעוה"ז מסיבת השוחטים וקצבים ולא זכה למנוחה גם בקברו כי בשעתא שהעיד על עצמו סמוך להסתלקותו שכל חיותו בעוה"ז כדאי הי' לו עבור הצלת ישראל ממאכ"א ואפי' כזית אחד מיהודי אחד, שמוזה אנו רואין עד היכן בנפשו הי' להציל ישראל ממאכ"א, וכעי"ז כ' הגרש"ק על עצמו בעובדא מבארדיטשוב (עי' בטוטו"ד) וזה איזה שבועות שנדפס בעתון "דער איד" הערכה על האי צדיק לרגל יום הילולא דילי' ולא הזכיר המספר רמיזא כל דהו מכל מערכת הצדיק ופולמוסו הנורא עם השוחטים וקצבים.

ובכלל יש לתמוה על העתון הזה שלא ימצא בו כלל בשום זמן אפי' רמז ממכשולות המאורעים בשחיטה ובכל עיני כשרות, משונה דורות הראשונים שהי' כל עתוננים גם התורני"ם מלאים מזה. מה גנוז בזה ???

חדשות בעולם השחיטה

היות שבעולם היהדות אין ידיעה כלל מהמתרחש אחורי הפרגוד אחר התעוררות הגדולה שהתחילה בריש תשמ"ג אודות ניקור החלב בכלל ושאר פרטי השחיטה בפרט (הובאו בפרוטרוט במספרים האחרונים של המדריך) ולדעתנו נכון לכל אחד לידע תוצאות אותו התעוררות למען דעת באיזה דרך בחרו הקצבים לרגל המאורע אם ליישר דרכיהם או ח"ו להיפך. ידידנו אהובים! בעוה"ר הצליח מעשה שטן ומני אז הורע המצב אצל השחיטה וניקור ומליחה הרבה מעלות ועדיין מתגלגל ויורדת אחורנית במהירה נפלאה למאד.

לא עברו יותר מכמה חדשים מאז ששררה השערוריה ע"י התגלות המכשולות בחלב והקצבים טכסו עצה להעביר השחיטה מניו יארק וניו דזשורסי אל פילאדלפיע, והחשבון פשוט כי רבים נהרו דבר יום ביום לעיין בסדר הניקור וגם השחיטה ונתגלה לעינם מצב נורא ואיום עד שלא האמינו למראה עיניהם, ועד שהרגישו הקצבים בהנעשה ושיתקו המדברים באלימות כבר נתגלה מפה לאזן (כמובן לא בעתון כי אין שם מקומו).

ויהי כאשר ראו כי צרתם צרה הסיעו כל בית המטבחיים למרחוק והפסיק מיד מבקרי בית המטבחיים ולא לזרים בלבד אלא גם רב המכשיר הדר פה ניו יארק כבר עליו לנסוע למרחקים. ועדיין לא נח דעתם בזה וכעת באמצע ההדפסה בא ידיעה שכבר מתעסקים בהכנות להעביר השחיטה — ניקור — ומליחה למיד-וועסט, כדי למנוע דריסת הרגל לגמרי מרבנים ומשגיחים ומבקרים. הערה:

גם כהיום א"א ליקח חתיכה גדולה של בשר מבית המטבחיים עבור כל חללא דעלמא שמתיראין מביקור הניקור, אדרבה ניסו ליקח!!

בית ועד לחכמים

מכתבים אל המערכת

בס"ד

אל כבוד מערכת מדריך הכשרות בארה"ב
 העומדים על משמרת הכשרות בגאון ועוז.
 מאוד התרשמתי לקרוא החוברת האחרונה שיצא על ידכם לאור, והחוברת ראוי
 לברכה והלואי שירבו חוברת כזו לפרסם ענינים החשובים מה שקורא במערכת
 הכשרות של ארה"ב.
 ראיתי ג"כ שהבאתם הענין של עגלים לבנים וגודל המכשולות הנמצא בזה הן
 באופן גירולה והן באופן פיטומה ושאר האיסורים הכרוכים בה.
 אמנם לא ראיתי שהבאתם בזה את הכרוז שהוציא קהל מחזיקי הדת שאינם
 מכניסים בשחיטתם "עגלים לבנים" אל אף הביקוש הגדול בזה.
 ועוד יותר מזה, יש לי ידידים הקרובים לבעל האיטלז שלהם ויודעים לספר
 שבעל האיטלז מאוד מצטער על זה שהרבנים של קהילת בעלזא לא נותנים בשום
 פנים ואופן להכניס את הבשר הזה ולמה לא תפרסמו זאת מעל גליונכם דבר גדול
 שכוה, ושאלתי ג"כ את אחד מאברכי בעלזא ע"ז ואמר לי שהרבנים לא נותנים
 בשום פנו"א לשחוט עגלים שכאלה והאברך נתן לי הכרוז שהוציאו לאור מעל דפי
 העיתון שלהם. הנה אני מצרף פה את הכרוז שקיבלתי ולדעתי מפרסמים עושי
 מצוה ונכון מאוד לפרסם זאת. ומה עוד מצוה לפרסם אם עומדים על המשמר
 בפרט בעניני כשרות.

הכותב

יוסף ישעי' אונגר

1641 - 58 St.

Brooklyn N.Y. 11219

קהל מחזיקי הדת דחסידי בעלזא — בארצות הברית —

לרבים השואלים

בעזה"ת המטהרנו ויתעלה המקדשנו בקדושת המאכלים. זכינו ת"ל זה יותר משנתיים שנה ... נחבקשנו ע"י אנשים חרדים לדבר ה' אם אפשר להנהיג ג"כ בשחיטתנו המהודרת את הכשר הנקרא "וויסע קעלבלעך" (עגלים לבנים).

הגשנו הדבר אל הגה"צ שליט"א דבני קהילתנו הק'. ולאחר כירור הענין על בודיו בחקירה ודרישה היטב נוכחו לדעת כי:

הבשר של "העגלים לבנים" (וויסע קעלבלעך), יש בו חששות רבות על אופן פיטומה וגידולה, וחששות רבות של טריפות הריאה, וטריפות שאר אברים הפנימיים.

לאור כל זאת:

**אנו נמנעים מלהכניס בשר "העגלים לבנים"
בשחיטתנו דקהל מחזיקי הדת דחסידי בעלזא.**

נציין מאמרו של רבינו השל"ה הק' בשער האותיות אות ק' שבו מפליג בחומרת איסור מאכלות אשר יש בו צד איסור וז"ל:

"התורה הזהירה במאכלות אסורות ומותרות והתקדשתם והייתם קדושים, ולא תשקצו את נפשותיכם, ופירשו בזוהר בענין הזה כי המאכלות הטמאים שהזהירה לנו התורה בהם שורה עליהם רוח חיצונית וטמא, ולכן האוכל מאותן הדברים מטמא את נפשו ומראה את עצמו שאין לו חלק בקדושה ולא באלקי ישראל, כי הדבר הטמא נעשה חלק אבר בעצם האדם והנפש מתלבשת שם וכו'". ומסיים השל"ה הק': "שלא לאכול מדבר שיש בו מחלוקות... ואל תהיו אחרי רבים לרעות מאחר שהוא מצד הדין עכלה"ק.

הכו"ח למען כבוד התורה וקדושת המאכלים וטהרת הכשרות

מחלקת השחיטה

דקהל מחזיקי הדת בארה"ב

MADRICH LAKASHRUS

5743

Aug.-Sept. '983

Vol, 7, no. 34

**“Let the days of
silence be ended.”**

A Public Service Organization
Dedicated to Strengthening of Kashrus
Through Research and Development

34

זבחי צדק

מצות השחיטה

1. דעם דאז טעכטען זיך הקלוזע דעו טהיערענו געטעהען אום, ווירד זיך פלמיד זיין אויך דעם משה רבינו אינד זיך זיבער זיעפערטעו געבנט אויפגעטעאלט*.) זיזט דעם זיך, וואו זעהרט דען דער אויזדרוקק וישש"ט, און טעכטע! (ויקרא א', ה')? — ער זעהרט, דאס און דען האזי ניכט לו גקסרא (טטיקען)

א. מסקינן, רשחיטה בן הצואר

הלכה למשה מסיני. וקרא

דושחט (ויקרא א' ה') למאי אתא?

דלא לשויה גסמרא, פרש רש"י

באר רחובות.

מצות השחיטה: א. מסקינן, לזון עלייה, כמו מסיק מן שחל לחיי עלמא, פירוש, שהעלוהו חכמים ע"י פלפול כדמסיק בחולין דף כ"ו, א': הלכה למשה מסיני, נאמת הלכות שחיטה היו יודעין ומקום שחיטה היו יודעין גם קודם שהעלוהו על ידי פלפול, אך שלא היו יודעין אם נרצו בתורה או אם הוא הלכה למשה מסיני, כי צימי אכלו של משה רבנו נשתכחו ג' אלפים הלכות ושחיטה חד מנייהו, והעלו ע"י פלפול דשחיטה מן הצואר הלכה למשה מסיני, ועל זה כופל הלזון מסקינן, כמו דבר שנפל לתוך הגומא ונאחד ונא"כ העלוהו ע"י איש אחר. ומיין לשחיטה שהיא מן הצואר? שנ' ושחט את בן הבקר (ויקרא א', ה'), ממקום שח' חטאו (פירש"י שח' שכופף, חטאו הולא את דמו). ר' יימר אמר, אשר קרא וזבחת (דברים י"ג, כ"א), ממקום שז' חטאו (פירש"י במקום שדמו ז' שזרבו כלומר חתכו). ועם לשחיטה מן הצואר כתב צ"ל ס' החנוך, שהוא להרחיקנו מן אכילת דם בכל מה דאפשר, לפי שידוע כי מהצואר יצא דם הגוף יותר מכל שאר המקומות, ולכן נצוינו לשחטו משם טרם שנאכלוהו, כי משם יצא כל דמו ולא נאכל הנפש עם הנצר. ועוד טעם השחיטה מן הצואר ובסבין צדוק, כדי שלא נלער בעלי החיים יותר מדאי, כי התורה התירן לאדם למעלתו לזון מהם ולא לזערם חנם, וכבר דברו חז"ל הרבה באסור לער בעלי חיים והעלו שהוא לאוריתא, ולא כמלא מקום שהוא מעוט לער לכהמה רק אם זחתיין מן כוארה ובסבין צדוק כי כזה משה מהרה. גיסמרא, העעם דגיסמרא אסור, משום דכתיב ושחט, משמע שחיטה אחת ולא שתי שחיות, מיתה אחת ולא שתי מיתות (וכתב בע"י הדין מרומי זה כתיבת ושחט, משום שזחיות דעלכ"ת מתחלף העי"ת בדל"ת וקרינן וזח"ד, חד ולא שתי), ותרי מיתות לא קטלינן כי במפרקת תולה גם כן חיות, דכתיב ויפול מעל הבשא אחרנית ותזכר מפרקתו וימת (ש"א ד', י"ח). טעם אחר, משום שנראה כנבלה, וכתיב לא תאכלו כל נבלה (דברים י"ד, כ"א). טעם אחר, אם חתך כל המפרקת לשתיים, אז אין כח צנהמה להתאנח ולהוילא דמה, כמו דאמרינן בחולין דף ק"ג האזכר את המפרקת קודם שחלא נפשה של צנהמה הרי

(* דעם משה פתח סיני הער הזו וינדליך חיבער זיעפערטע געבנטע (הלכה למשה מסיני) ווערדען זאלע וקלע געבנטע, חיבער דערען פירט חונד וויינע דעה אוימיכונג זיך טריפט זייען געעטלע (חורה שבכתב — חומש) ווערדער חיינע פנדייטונג נחך זיין קלעה: וכוונג: פונקט לו פיינדען חיוט. זיך הייסט ער דען חויד פתח טעכטען, דוח וקלעט דיין פיעה זיך טונכטען, וויינע חויד דיר בעפעה זיען הפ"ע" (ובחח כאשר צויתך — דברים י"ג, כ"א); דמו וויע זבער פיינדעט זיך נירגענד: זיין דער חורה פגעגעבטן, אום זינף דעם משה רבינו ע"ה ויכרה זיך געזעהרט ווירדען זיין.

ס פ ר

משמיע שלום

יפקו עינים על תעתועי הזמן ומגרעותיו, ועל התרופפות והתמוטטות מבצרי הדת ואדרת האמונה, אשר בעוה"ר פשתה בימינו אלה, ועל גודל הסכנה המרחפת על דתוה"ק בהוה ובעתיד. — וישמיע ויהוה שלום עצה ותושי' להקיץ מתרדמה, ולהתעורר ולאזור ל, ולהחליץ חושים, לצאת לעזרת ה' בגבורים, לעשות ילי, לפלם נתיבות ישרים, ולגדור גדר, ולרכס פרצים, ולהזק ההריסות במגן וצנה, למען לרומם את ודי דת קדשינו, להקימו על תלו ומכונו, ולהחזיר עמרת הדת ליושנה:

מאתי הדרכה והנאכה על מצוקת עמו והמצפה לרווחתו ולישועתו.
ק' אליהו אב"ד דק"ק סטילא בעהמ"ס הליכות אליהו [הכולל ס'
תורת החיים, וס' חרות יעקב וס' זכור לטוב] יספר ראשון לציון:

ווארשא

בדפוס המשוכח ע"י הרב ר' בנימין ליפשיץ שליט"א רויקא № 44
שנת תרס"ז לפ"ק

СЕФЕРЪ МАШИИА ШОЛЕМЪ

т. в. Воспiющій Миръ. Соч. Равв. Эля Колесника
Варшава тип. Х. келтеръ Новалиц, 11. 1906 г.

הסכמה

בעזרי יוס ועשיק ר' ניסן שנת תרס"ג לפ"ק ווילנא

החיים והשלום לכבוד ירד עליון ויראו וירד נפשי עוז ה"ה הרב הגאון המהולל הרי"ף ובקי סיני ועוקר הרים ופוחנן זו בזו בסברא מפורסם לשם ולתהלה ברוב גאונו וצדקתו בקש"ת מחור"ר א"ר קאלעסניקער שליט"א ראב"ד סמילא יע"א . בעהמ"ח ספר הנחמד הליכות א"ר הכולל בתוכו ס' תורת חיים וס' חרות יעקב וס' זכור לטוב . יהי ה' אלקינו עמו ובכל דרכיו ישיביל ויצליח . ואת ימי חג המצות יחוג בחדוה ובדיעות , ויונחו ה' לראות בנין ירושלים וביהמ"ק בניו על תלו ומכונו . ולחקריב קרבן פסח בזמנו . ולעלות לציון ברנה . שלש פעמים בשנה . אביה"ר :

הנה אהדקת הרמה כאתי להוציב לו רב תודה וזכרה על מה שכדני בספרו הנחמד הליכות א"ר . ומידי עיינותי בו בכמה מקומות שבעתי ממנו רב ענג ושמה . שמתת התורה . המשמת לב . כי הוא מל"ג על כל גדותיו כהריפות ובקיאות וכל סברותיו המה סברות אמיתות . מיוסדים כל דברי הש"ס והפוסקים . כלס אהובים וכלס כרוזים להכה ולמעשה . ובאיוה מקומות מלאתי שגס אנוכי כתבתי כן בספרי "עני ברושים" אשר יצא מביהמ"ד איוה לאחר שנת הבע"ל . ואיוה לאחר חג הפסח הבע"ל א"ל"ז לו ספרי הגי"צ תמורת ספרו היקר הליכות א"ר . ושם ימלא בכמה עינים שנתכונו שנינו לדבר אחד . וכיחוד בדברי הרמב"ם בהלכות טריפות שהארץ זו כתר"י נ"י בראש ח"ק תורת החיים . ויש לי איוה דברים העיר כספרו . אכן אין הזמן מספיק כעת להארץ . ובפרט שיום שניק מממש ובא . ואסיים בברכה שיברכה ה' ברצ טוב . ויוכהו לחבר עוד סבורים נגפית ופוסקים . ילדו המכרנו בכרכת החג וככרכת כהנים :

שלמה הכהן מו"ז דפי ווילנא *

האמנם שאיוה הסכמות הסוה רק על ספרי הליכות א"ר , אכן כך היא דרכת של תורה שכלל ופרט אהה דן כעין הפרט , ואף גם זאת הנת נודע מאה"ח שהפרט יעיד על הכלל והחלק על הכל :

הסכמות

כ"ה

הן בא לפני הרב הגאון הגדול החרוף ושגון המופלג בתורה ויראת שמים סופיה נגמרים וכו' הרב ר' אליהו גיי ראב"ד בעיר סמירא . בעהמ"ס הליכות אליהו וסיפר לי שמסר ל"סוס ספר "משמיע שלום" הכולל ענה ותושי' איך לחזק חומת הדת והאמונה . וספר "ראשון לציון" על הלכה ומה מאוד נהייתי כי חביבים עלי חיבוריו . יען יודע אנוכי אותו היטב . שהגהו מתנהג בדרכי תורת ה' התמימה . וכבר תמכו עליו ידיהם גאוני ומנינו . וידיו רב לו בש"ס ופוסקים ולמדו ויורד לעומקה של הלכה . וגם אזי הרה"ל ז"ע ה' מנחם אותו מאוד . וחזקה לזכר שבולאי הולא מידו ענינים יקרים הדרושים . לזאת אף ידי תיכון עמו וזרועי תאמנו שיבטע פעלו הטוב להפיץ מעינותיו ע"פ תכל' . ואיזה כשיאלו הספרים מביהמ"ס אלקנה גם אנוכי מאתו בל"ג . ואבקש מכל יודעי שמי שממני יראו וילמדו שבאו"ה יקנה ממנו הספרים כפי המחיר אשר יושט עליהם . ליען לתמוך ידי תורה ולומדי' . ובוהו יתברכו ברכת חיים ושלום ורוב הללחה : באעשה כ"ו סיון תרס"ז

אנא נפשי ראש"ל הבעהמ"ס מהודענה כי בן נראה לפני ספר הליכות אליהו . ובו שלשה ספרים נפתחים הנקראים בשם תורת החיים . חרות יעקב . זכור לטוב . אשר חנר הרב הגאון המפורסם הנודע בשערים המלוינים בדבר ה' זו הלכה . עמוד ההוראה . פאר הרבנים וכו' קש"ת אליאו קאלעסניקער י"ז בן הרב הגאון קש"ת יעקב חיים ז"ל . ואנא נפשי בעוה"ר נגוע ומוכה . ואור עיני ג' הס אין אתי ואזני כבדו משמוע . ומדוכא הנני ביסורים קשים ומרים . ועל בן חליתי פני הרב הכולל . אור גולל . כש"ת ר' בן ציון עוויאל י"ז שלמוד בספרים הנזכרים . והעיר הערות וקרא לפני ויש מהם כמה דברים שגומתי לו שהאמת אתו . וב"ן אם יש את רעונו יספח אותם בספרו מה טוב ומה נעים . ואנא להארי חכם כזה כמחבר הספר הזה אשרי וילתנו . ובכן כל מי שיגיע ספר זה לידו יביאהו אל ביתו ויניחהו במבחר ספריו . כי הוא דייגא דנחית לעומקא דדיגא . ומאת ה' תהי' משכורתו שלמה . העושר והשכמה . יחדיו יספח חסותם על חסותם לכבוד התורה ולומדי' ולמחוקים בה בתומכי' . בחודש סיון תרס"ה .

דוד בהרב מו"ה **יוהנן** זוקללה"ה **מוראמיפארע**

יהיו תמים על ראשו . נור אלקיו על ראשו . כעתירת החותם לכבוד התורה ולומדי' ולמחוקים בה בתומכי' . בחודש סיון תרס"ה .

יעקב שאול אלישר ס"ע חכם נבאי בעיה"ק ירושת"ן ואנפי' .

כ"ה

כבוד הרב הגאון המופלא מאור הגולה נבור מו"ן בתו"ר כש"ת נודע בשערים לתהלה ולתפארת כהר"ר אליאו קאלעסניקער הי"ז אביד בעיר סמירא יע"א

אחדש"ת כראוי
הנחמד הליכות אליאו האיר על עבר פני עד שבת"ון עיה"ק ת"ו . ומהגם שלא הי' לי פנאי עדיין לעבור על דפי' בכל סיבותיו . עכ"ז חזתו מוכיח כל"ו כי דברי אלקים חיים בתוכו . ומשובח הוא בשמו ובמעשיו . עיי' ברכתי תכל' : לראש גבר בגוברין . ותשואת חן ל"ה"ר אשר נדב לבו לכבדני בו . וה' הטוב יהי' בעזרו להיות דבריו מקובלים ויטיק שמעתתא אליבא דהלכתא . ויזכהו להפיץ ע"פ תכל' שאר מעינות תורתו . אשר אתו בכתובים :

כ"ה ועש"ק ויקרא תרס"ג ברעואן חג כשר ושמוח לכבוד ידידי הרב הגאון הגדול החרוף עמוד ההוראה פטויש חזק ובקי וכו' וכו' מו"ה אל"י שלישי"א אבריק סמירא .

היום הגיעני ספרו הליכות אלי' ושמתח' בו כמותא שלל רב . ואקדמה פניו בתורה ותשואת חן חן . בן יזכהו השי"ת להוסף אומץ ולעשות חיל לאדיל תורה ולהאדירה . וימצאו דבריו חן בעיני וְלָקִים וְלָרַם . ויחוג חג הבע"ל בדיונות ויתרון הכשר :

וידרו דורש"ת הק' **שלום מרדכי** **הכהן** אבד"ק הנ"ל

הבא עה"ח לכבוד התורה ולומדי' באחד עשר ליי"ט רחמים שנת התרס"ד לשיק בפעיה"ק חברון ת"ו ברוב עוז ושלום הנבי חיים **וזקיא מדיני** המכונה **חח"מ** הי"ז

הסכמות

הנה הרב הגאון המפורסם סו"ת ה"ב משנתו סדורה לעומק הדיון לאמיתתה כל תורה וכו' וכו' מו"ה אליהו קאלעסניקער בלי"ה אב"ד דק"ק סמילא הינה ספר הליכות אל"ה שבו ג' ספרים נפתחים תורת החיים, הדרות יעקב, וזכור לטוב, והמה ספרים נכבדים ותשובים אשר הגאון המהדר שי' הראה כחו וגדלו בש"ס ופוסקים ובפסליל הלכה לצטוקי שמועתה אליכא דהלכתא, ע"כ מצוקינו מאת נדיבי עם ה' להיות בעור הגאון המחבר שהיה ליקח הספרים בספי"י. כי ד"ת לריכין חיונה, ובפרט בעת הזאת והמקום ירום קרן התורה למעלה, ויתברכו כל המחזיקים בה :

כ"ד הבא עה"ה ז' אד"ש תרס"ה וולאוין.
נאו' **רפאל שפירא**

דברי לעת אחרת, ואתו הסליחה, והי' בזה שלום לי ולתורתו. מאת אבני עד ש"ס, ומאת ידיו דו"ש ומכבדו כרום ערכו, המנפה ליבועה :

בעוה"ת.
ב' לסדר אלקים עמך, ברגלי התורה לפיק יעליסאוועגנראד

ברכות מאלופות ומרובנות, לכבוד ידיד נפשו הרב הגאון החו"ב סו"ת צנמ"ס ויא"מ וכו' וכו' מ' אל"ה שלימ"א קאלעסניקער, האברק"ק סמילא יע"א

אחדשהה"ש
תשואת חן חן לו, בעד ספרו היקר, ויקבל נא את ברכתי, בעדו, אחד שקל כסף, לאות ברית אהבה, שמספרו אחד, ומאוד חפצתי לכתוב לו איזה הערות בעניינים המדברים בספרו, אמנם הנני בעת ערוך מאוד בעסק התרת עגונה אחת, וקשה עלי' להשקיע דעתי בעניינים אחרים, ולא אוכל למלאות חפצי כזה, ואחשיך מאת אבני עד ש"ס, ומאת ידיו המנפה ליבועה :

חיים ברלין החופ"ק והגליל.

הנה אין לי מה להוסיף על דברי הגאון הגדול רבינו שי' וכדלוי מו"ה רבה להיות בעור כנו של הרב הגאון המחבר בלי"ה, ובאתי עה"ה יום ה' מ' אד"ש תרס"ה פה מינסק :

נאום **אליעזר ראבינאוויץ**

בע"ה יום ה' פ' שמות תרס"ד לפ"ק אל כבוד הרב הגאון החו"ב סו"ת חמדה ישירון והדרו וכו' וכו' בקש"ת מוה"ר אל"ה קאלעסניקער נ"י אב"ד דק"ק סמילא יצ"ו, אחד"ש הדר"ג :

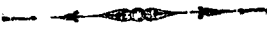
הנה חבור הנחמד הליכות אל"ה בא לדי כעת, ועיינתי דו והכרתי את ערכו הנעלה וגודל תשויח להדר"ג על אשר כבדני בו, והנה בשבוע העברה שלחתי להדר"ג את חיבורי משנה ברורה על הפסין כל מעינותיו הוזה, כהפלו וכחפן מכבדו ומוקירו כערכו ה"ס :

בע"ה
חן בא לפני ה"ה הרב הגאון המאור הגדול הריף ונ"ק, משנתו קב ונקי, סיני ועוקר הרים הר"ר אל"ה בלי"ה רב בעיר סמילא, וספרו בידו אשר הדפיס כבר, הכי קרא שמו הליכות אל"ה, וגם הראה לי חיבורו השני אשר עודנו בכת"י, וכאשר הננתי במו הועזבו מאוד בעיני, כי ראיתי אשר מפלפל בהשכל ודעת, ויורד לעומקה של הלכה, לכן אמרתי לחרות בחרט אנוש עלי' גליון להודיע לכני אדם גבורותיו שמונה גדולה לקנות מידו ספרו הנדפס, למען שהיה לזל ידו להדפיס הכת"י, ויגדיל תורה ויאלדו, יום ג' ר' שבט תרס"ד :

הכ"ד העשיר **ישראל אייוענשטיין** חופ"ק ניקאלייעב

הלכות פסח ויו"ט, ואקוה כי יפק רגון מאמי כהפלו וכחפן מכבדו ומוקירו כערכו ה"ס :

ישראל מאיר בר' ארי' ואב הכתן מעיר **ראדין**, בעמה"ס חפץ חיים ומשנה ברורה :

יפרו אצל העניים במקח קרנא יהי' כמה וכמה מהם שלא יצטרכו לקבל מע"ח. ואף גם זאת שעי"ז המע"ח יהאסף בעתו ע"י מכירות המצות להעשירים. וגם המעות ילכו למטרתם לתכלית הנרצה למצות העניים כמובן :

יד) עוד ראיתי לעורר בנידון המוכרי בשר. כי בכמה קהילות נמצא בחנותם גם בשר טרפה למכור לעכו"ם וחותרים אותם לחתיכות קטנות. ואף שיש להם שני מקומות א' לכשירות וא' לטרפות. מ"מ בכה"ג בודאי צריך שמירה מעולה. ואף הירא וחרד הי' צריך להיות בזה זריז וזהיר שלא יבוא ח"ו לידי שגגה. ובפרט בעת השוק אשר המה מוטרדים למאוד מרבית עם. וכ"ש באלו שע"פ רוב המה קלי הדעת. ואף גם זאת שהמה סומכים א"ע על נעריהם ומשרתיהם שהמה פחותים מהם. ועוד שגם נעריהם הנ"ל יש להם שועלים קטנים לסייע אותם והם סומכים א"ע גם עליהם. וכמו שכמה פעמים בא לפני שמכרו טרפה בכשרה ושלחתי אחריהם והי' מענה בניהם שסיבת הטעות בא להם מכח הני שועלים מחבלי כרם ישראל. גם זה איזה פעמים בא לפני אשר מכרו ריאה טרפה בכשרה. והנה מזה נקל לדעת מיעוט והירתם. כי בריאה יש ב' סימנים מובהקים אשר נראים בתחלת ההשקפה לעין כל. א' שבכשרות קורעים האומת לשני גורים. ב' שקורעים זורדא. ואף גם זאת שע"פ הרוב הבע"ב עצמם המה מתעסקים במכירת הבשר טרפה ובמכירות הכשרות המה סומכים על משרתיהם הנ"ל. והנה פ"א בא לפני בקצב א' אשר הוא באמת מוחזק בכשרות זהילך תמים וכל היראים והחרדים ינהרו רק לחנותו ויצא מת"י דבר שאינו מתוקן שנראה מענינו שבא ממיעוט השגחה. ושלחתי אחריו והי' מענה בפיו שהוא אינו מתערב במכירות בשר כלל. ומזה נוכל להבין גודל המכשול בזה. ובודאי מהראוי והנחוץ לתקן שלא יראה ולא ימצא שום דבר טרפה בחנות שמוכרים בשר כשר. וכן נהגו בזה בכמה ק"ק :

מז) עוד ראיתי שעוררי' שהנה יש כמה וכמה מהם. ובפרט ממשמשיהם. שהם ממש פורקי עול קרקפתא דלא מנח תפילין ואינם הולכים בציצית ואינם מתפללים ומחללי שבת ויו"ט ומגולחי זקן. האם אמר יאמר שאנשים כאלה יהי' להם אומן במכירות בשר כשר וניקור. וכבר ביארתי בזה לעיל דודאי אף במומר או חשוד לד"א ג"כ אסור לקנות ממנו דבר שיש בו חשש איסור וכ"ש בנ"ד. והנה שמעתי מאיש נאמן שפ"א הלך לפני חנות שלהם ושמע שנער אחד הראה לבעליו איזה שאלה וגער בו וצוה עליו להשליכו. אוי לאזנים שכך שומעות. וכן הציעו לפני השו"ב שכמה פעמים ראו איזה מהם שרצו להעלים מאתם איזה שאלות :

מז) עוד ראיתי שעוררי' שבעת הקור בעת ששורים הבשר מחשש שהה ג"י. הוא קשה כאבן אשר לא מהני כמבואר באחרונים :

יז) עוד זאת שהמה מחזיקים הבשר כמעט עד סמוך לזמן ג"י וסומכים א"ע על מה שיודעו ד"ו להקונים שהקונים ידחו אותו תיכף. ובכמה פעמים מרוב הטרדה שוכחים מלהודיע להקונים ואף אם מודיע להקונה מ"מ מצוי שהקונה מרוב טרדתו ישכח מלהדריחו תיכף. וגם כ"פ יען שאינו מבאר לו באר היטב דבר הזה. לזאת אינם מבינים הקונים כלל ד"ו על בוריו :

יח) וכן ראיתי שעוררי' במה שמצוי באם שמגיע מהם איזה סך להחוברים מהטקסי והחוכרים אינם מרשים להשו"ב לשחוט להם עד שישלמו להם החובות או לאיזה סיבה אחרת המה הורגים כמה בהמות ע"י עכו"ם. ויש מהם שעושים

בישמיע שרם

שעושים ד"ז במחשוק אף ע"י עצמם. וכבר נודע דברי המ"ב ושאר אחרונים: שר כתבו לאסור בזה. ואף לפי דעת המ"ז וסיעתו שכ' לצדד בזה הנה כ"ז במקום שהם צריכים לרם או לעור. מש"כ בנ"ד שעיקר כוונתם למכור הכשר בודאי כו"ע יודו כמבואר למעיין בדבריהם:

(יט) וכן בענין הניקור במקום שמנקרין אחריים. שמעתי מרב אחד אשר יש בו כדי סמיכה איך שהתמרמר מאוד על עיר ואם בישראל שמאוד רבתה בו הקלקלה עד שכמעט המה ח"ו נכשלים באיסורי חלב, וכבר חתר בזה וזרבה ולא עלתה בידו:

(כ) עוד ראיתי לעורר בנידון הכפרות. כי בודאי מרוב הבכיר הרכה פעמים יתחלשו ידי השו"ב עד שלא יהי' להם הרגשה בבדיקת סכין, ואף גם זאת שמוה לא יוכלו לעשות התפיסה כראוי, וכבר נודע דמוה יוכלו לבוא לכמה מכשולים, והנה לא די לפנייהם בריבוי השחיטה רק שבכמה מקומות אף בעת הלחץ זו הדחק יחוסו גם על הנוצות הטובות למרטם, והנה אף שמחיתי בהם המה מחזיקים בשדהם, ומהיאווי והנכון לעת כזאת לבטל לגמרי המנהג הנ"ל. כי בודאי דאדעתא דהכילא תיקנו חז"ל, וכבר הארכתי בזה בספרי ח"ג והבאתי מדברי הפוסקים כי בכ"מ שיש תקלה במנהג מבטלין אותו, וכן שמעתי שנאמת הרה"ג מהרש"ק כתב לבטל מנהג זה בברא"י, אכן אף אם לא נוכל לבטל אותו מחמת שהאר"י ז"ל החזיק במנהג זה, מ"מ לפענ"ד אכתי הו"ל לתקן שכך מורה בעירו יתן צו וכרוזא קרי בחיל שמר"ה עד יוה"כ יעשו כ"א את ענין הכפרות. ואף מי שלא יהי' אכתי דעתו נוחה מזה נוכל לתקן שבכל בית ישאיר גדול הבית את כפרתו על עיוה"כ והוא יעשה הכפרה בעד כל כ"ב. דהא מעיקר הדין כפרה א' עולה לכמה בנ"א וכמ"ש המג"א:

(כא) גם בענין השו"ב ראיתי דהרבה צריך לתקן דהנה כבר נודע מה שנהגו להקל לשפשף הסכינים לאח"ש, וכבר כתב הח"ס שיש לעמוד בכח נגדם בזה, ואף שלפעד"ג דיש ללמד זכות עליהם שהוא מטעם דע"פ הרוב אין בו כדי שתאגור בו צפורן, ובכזה"ג שפיר הו"ל ס"ס שמא כהרשב"א ושמא במפרקת דבתרייתא, ואף דהו"ל ס"ס בחוקה מ"מ הא כ"כ האחרונים דבספק פלוגתא שפיר הו"ל ס"ס, ובפרט דבגוף ד"ו דס"ס במקום חזקה יש דעות הרבה דמהני, ובפרט שבודקין הסכין בין כ"א וא' וא"כ אין בזה ספק כ"א על האחרונה, וע"פ הרוב יש איזה חתך במפרקת ובכזה"ג כבר כ' השבו"י בהדיא להקל, וכן הסכים דזה בפמ"ג, עכ"פ כדי שתאגור בו צפורן, והנה ידוע שע"פ הרוב אינם מדקדקין בזה כלל, ומעולם לא ראיתי שיטריפו בהמה מזה, והנה ידעתי מהיראים והחרדים שלפעמים הם עושים במחשוק דבריהם ואם יש איזה ריעותא כריאה אף שלא היתה טרפה מטעם זה מ"מ מטרופה מבח הסכין אכן בלא"ה הוא ירא להגיד שנטרפה מסכין דהקצב יהי' לו טענות עליו באמרו שמעולם לא שמע שיטרף מזה, אכן לאו בכל יומא מתרחש ניסא, ולפעמים הריאה חלקה באופן שא"א לו להטעות את הקצב בזה:

והנה מהראוי ה' לגדולי דורינו לתקן ולגזור על השו"ב שיראי להטריף כמפורש בשהסכין רע, ואדרבה באם שלא ימצא בשו"ב שהטריף לפרקים מטעם זה יהי' בכלל שנמצא בו ריעותא, דבזה יהי' ב' תקנות או דהשו"ב לא יהי' ירא מהקצב להטריף מטעם זה (דעתה הו"ל ממשנסיון אצלו וכבר נודע דקשה לעמוד בנסיונות ידוקצב

הקצב ידרוף אותו עד חרמה וכפרט בקהילות הקטנות דעיקר מחיתו ומצב פרנסתו מאתו וע"פ הרוב הוא הקיף ואלם). ב) דהנה כפי הבקאות ע"פ הרוב בא הענין בסיבה שאין הצואר נקי מחול ורפש וכדומה בנודע דבעת הגשמים והרפש מצוי מאוד שיתקלקל הסכין (ומזה יש סתירה למש"ל לצדד בזה כיון דמצוי שיהי' מן העור אכתי אין בו ס"ס וצ"ע) ואם ידע שיוכל לטרוף בזה בודאי יראה לעשות בזה כל מצדקי כמו לרחוץ הצואר ואף לגלח השיער (וכמו שנהגו בזה בק"ק לונדון) וכדומה וכן לא ירחוק את השעה שהש"ב ישחוט לו הרבה בסכין א' באופן שיצא הסכין נקי משא"כ עתה אינו מוצא לו שום נחיצות להשתדל בזה כיון שיודע שבלא"ה לא יטרף לו הש"ב מזה:

כב) עוד ראיתי להעיר בנידון מה שנמצא הרבה קולות אצל הש"ב אשר אינם עולים יפה לפי דעת הש"ס והפוסקים ומענה בפייהם שקבלו כן מאבותיהם ולדוגמא אעתיק מה שראיתי בעיר ואם בישראל שאינם משגיחים על ב' בועי דסמיכי ואומרים שקבלו שהם מ"ו ובאמת הוא תמוה כמובן. יכן הציע לפני הרב דשם שראה שנהגו קולא גדולה בענין הבדיקה והסרת הסירכות עד שמטעם זה לא רצה עוד ליסע לבית המטבחים כיון שראה שא"א לו לתקן בזה. ומי יודע שהקבלה אמת. ואף אם כן היא מ"מ בודאי שאין בו כדי סמיכה להקל וברבות הימים ישתבשו עוד בזה מקילא לקילא ומדמים בזה מלתא למנתא. ובודאי מהראוי לגדור גדר גדול בזה ולגזור אומר עליהם שלא ירים שום ש"ב להקל ע"פ קבלות שלו בשום דבר עד שישכימו לזה המורים המובהקים שבדור:

כג) גם ראיתי לעורר בנידון החוקות מהרכנים והש"ב. כי אף שהוא מנהג טוב ויש לו יסוד מוסד בהררי קדש שבכל המינוים בנו קודם. אכן דא עקא כי כמה פעמים בסיבה זו ממנים אף מי שאינו ראוי והגון לכך בסיבת שמוציאים להם צדדים מקרוביהם ואוהביהם שמרחמים עליהם ועל טפליהם. ואף אותם שהם ראויים לזה אח"כ בסיבת חווק החוקות שלהם. אינם שמים על לבם לחזור על לימודם עד שיצא ח"ו הדבר מלבם. ובסיבה זו נקל לדעת כמה תגדל המכשלה שיצא מת"י. ואין איש שם על לב:

דהנה מהראוי והנכון להחזיר עטרה ליושנה ולתקן שלא יתמנה שום ש"ב ורב ע"פ חוקתו כ"א ע"פ הסכמת איוה רב מהגליל שיסכים עליו. ואף גם זאת שלא יספיקו א"ע בני הקהילה על מה שיביאו איוה הסכמה וקבלה מרב מאן דהוא. כי כבר נודע שכמה וכמה נהגו לכנוס עמהם לננים משהו"ד וליתן להם הסכמות וקבלות אף שאינם ראויים לה. וגם מהנכון שיראו לתקן שבכל משך איוה ומן יראו לבוא עוד הפעם לפני איוה רב מובהק בכדי שיביאו לחזור תמיד על הלכותיהם:

כד) וכן ראיתי לעורר בנידון מה שנהגו במדינות אלו שיאמרו כל האכלים קדיש ביחד. ואף שכבר שבחו האחרונים מנהג זה כדי שלא יבואו לידי קטמות ומריבות. אכן דא עקא שע"י ריבוי הקילות. ואף גם זאת שב"א רוצה להגביה קולו על חברו. וגם בסיבה שנהגו לחטוף באמירתו וזה בכה וזה בכה. הנה הקולות יחדלון ולא נשמע כ"א קול הברה בעלמא עד שכמעט א"א לענות איש"ר אם לא שיעמוד ממש סמוך לאיוה אבל. והנה מהראוי והנכון לתקן שחון הכנסת או איש אחר יאמר עמהם וקדיש מלה במלה כמו שמקריין ב"כ להכהנים. דאוי בודאי כ"א על מקומו יבוא בשלום. והצבור יענו איש"ר על כולם בשוה:

משמיע שרם

כה) גם

ראיתי להעיר בענין הספקת הרבנים כי מלבד שכבר נודע מאמר חז"ל ע"פ מלך במשפט וגו' ואיש תרומות וגו' ולכן כיון שאין נותנים להם די הספקתם בדרך הכבוד והם נצרכים להמציא טרף לביתם. מלבד שזוהי המה מוטרידי וא"י ללמוד כראוי. ומלבד שמטעם זה אין דבריהם נשמעים כי חכמת המסכן בזויה. אף גם זאת הנה כמה פעמים א"י לומר להם כלל בסביבה שהם יראים מחמת שעונייהם נשואות להבע"ב לקבל מהם איזה תשורה בעתים הירועים בנודע. גם שמא ירדפו אותם ולא ישאירו להם אף הלחם צר שיש להם. גם עקולי ופשוטי ע"פ דת כנודע. הנה גם זאת הוא סיבה גדולה שיתבטלו מתורתם. כי אם לא היו צריכים לחפש מזה פרנסתם בודאי לא היו היכולת ביד הבע"ב לבטל אותם כי"כ אלא היו מדברים עמהם רק מענין הדין והטו"ת. והביד היו שומעים ומשיבים איש פלוני וכו'. משא"כ עתה שהרב שכיר אצלו ובא בשכרו ובפרט שעדן לא קבל מאתו שכרו ממילא מוכן שרוצה לצאת נגדו. כדי שישלם לו שכרו משלם. ואף גם זאת שכרי שיצא טבעו בעולם וילכו לדון אצלו עי"ז המה מוכרחים לפייסם בדברים ולהמליץ ולהתטיק להכע"ד את פס"ד בכדי שלא יוציאו עליהם לעו ש"א"י לפשר ולדון כראוי וגם ממילא הוא מתרגל בזה ונעשה ביתו בית ועד לבטלנים כנודע :

ועפ"ז אפ"ל דזה ג"כ כוונת חז"ל במ"ש ולא חרבה ירושלים עד שביוז בה ת"ח דהיינו כיון שלא הספיקו אותם בדרך הכבוד והושפל לעפר קרנם והוצרכו לבנות א"ע לבקש טרפם ממילא בא להם החורבן וכמש"ל מ"ש ואיש תרומות יחרסנה :

גם אפ"ל בזה והוא כהקדם דלכאורה צ"ע דהא כבר בא מבואר בכתוב דחורבן הארץ הי' רק בשביל עויבת התירה וכמש"ל. ואיך אמרו כאן שהוא משום שביוז ת"ח. והנה מתחלה נבוא לישב מה שנדחקו כל המפרשים במה שמצאנו בשמואל שהקפיד השי"ת על ישראל במה שבקשו להם או מלך וכמ"ש ועו כי רעתכם רבה וגו' והלא מבואר ומפורש בתה"ק (דברים י"ז) דהרשות בידנו למנות עלינו וכמ"ש שום תשים עליך וגו'. ומה שנראה לעיני' בזה דהנה גלוי וידוע שכל מלכי האומה"ע המה משתדלים בכל עו לחזק את דתם ונותנים כבוד והדר לכהניהם ולהספיק להם כל צרכם בדרך הכבוד ומענישים ככל מי שיחמא נגדם ובפרט אם יהי' נגד דתם. והנה עפ"ז נראה דזה ג"כ כוונת תה"ק בצחות לשונה במ"ש אשימה עלי וגו' ור"ל שיבקשו להם באופן שיחזק את דת תה"ק וכ"ש שהוא עצמו לא יזיו אף זיו כ"ש מן הדת וישמע ויכניע א"ע לנביאי ושופטי הדור לקבל דבריהם ולכבדם ולהדרם כראוי ובאופן זה שפיר הסכימה דעת תה"ק למנות לנו. ואף אם נחליט שבאמת לא הקפידה תה"ק שהוא מחויב לעשות השתדלות לחיזוק הדת וכמשי' קצת מפשמות לשון הכתובים. והיינו מטעם כי דתינו האמתת א"צ חיזוק והאמת עד לעצמו. אכן מ"מ עכ"פ זה ודאי בא מבואר שעכ"פ מחויב להיות כפוף לדת וכ"ש שלא יהי' ח"ו מתנגד לדת. וכפי הנראה שזה הוא ג"כ כוונת תה"ק במה שהזהירה מלמנות איש זר והיינו שבודאי קרוב יהי' מתנגד לדת. וכן מ"ש שלא ירבה לו מוסים כי עי"ז יבוא להכריח את בני לעבור על דת ולשוב מצרימה. וגם לא ירבה לו כסף כדי שלא ידום לבבו ולא יקיים בעצמו כפי הדת. וגם לא ירבה לו כסף כדי שלא ידום לבבו ויבוא ח"ו לשכוח כד' וכמ"ש ורם לבבך ושכחת וגו'. וכן צותה לו תה"ק לכתוב לו את משנת התורה

ספר אימוץ הניקור

בו יבואר הלכות ניקור מחליק הפנים ומאברים הפנימיים. ומחובר לזה אזהרות השייכים להזובחים ולכל העוסקים במלאכת הניקור. אשר העתקתי מש"ע ואחרונים ו"ל. וכדי שתהא דבר השוה לכל נפש העתקתי דבריהם בלשון עברי טייטש למען יוכלו כל העוסקים בענינים אלו לקרות ולהבין כל הכתוב בו כדי לידע איך להתנהג. וגם לבעה"ב יצמח מזה תועלת רב. כי יש הרבה בעה"ב קונים אברים הפנימיים בלי ניקור ובני ביתם מנקרים אותם. ויש נותנים לנשים אחרות לנקר וסומכים עליהם. ומספר זה ידעו אם יצאו ידי חובתן ואם עשו המנקרות כדת וכהלכה. וגם יש בכאן כמה אזהרות אשר גם הבעה"ב צריכים לידע מהם להזהר שיכנסו לפיהם מאכלים טהורים וכשרים עצהיו"ט.

כדי מזכה הרבים צי ויין האָבען מיר איבער גיזעצט דעם סדר הניקור אויף עברי טייטש דאָס יעדער זאָל קאָנען פאַרשטענהן.

המאסף והמסדר
אהרן סג"ל לנדא
מעיר קריסניפאלע

שנת תרצ"ז לפ"ק

המוציא לאור
אברהם משולם נ"ר ש"י ז"ל אלטשטאדט
לבו, פורמינסקא 1.

לוח המפתחות

סעיף ט"ו	מאגין	סעיף א'	קאפף
ט"ז	דינע קישקעליך	ב'	האלז
י"ז	מנוסע	ג'	ברוסטין
י"ח	שאפינע מנוססע	ד'	פלאנקין
י"ט	גראש	ה'	ריפין
כ'	קיטניצע	ו'	פלייצע
כ"א	שאפינע קיטניצע	ז'	לינג
כ"ב	ביצי זכר	ח'	הארץ
כ"ג	ספאדע-פעסס	ט'	רויט פלייש
כ"ד	אטער	י'	לעהצער
כ"ה	אונטער אטער	י"א	מילץ
כ"ו	ווידייל	י"ב	וואמפ
כ"ז	פיס	י"ג	טשעפטשיך
		י"ד	קנצע

איסור השגת גבול ידוע.

מודעה

כל מי שרוצה לדנוס איזה ספר יפנה אלי ואשרתהו על צד היותר טוב, הן בדפוס והן בהגהה זיפיק רצון טוב. המו"ל.

הקדמה

שלמה המלך עליו השלום אמר בקהלת כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה. הנה אספתי וקבצתי ולקטתי ממקומות מפורזים מרבתינו הראשונים והאחרונים ז"ל בעיני רב כל הדברים הנוגעים למלאכת הניקור מחלק הפנים ומאברים הפנימיים וגם הדברים הצריכין זהירות וזריזות רב מזובחי הזבח וכל העוסקים בזה. וכדי שתהא דבר זהוה לכל נפש העתקתי דבריהם ז"ל בביאור לשון עברי טייטש כדי שיוכלו להבין בניקל כל הקצבים והעוסקים בזה, כי יש בהם אנשים פשוטים שאינם בני תורה ואין ביכולתם ללמוד בספרים הדינים הצריכים להם ובפרט בניקור המעיים והקיבה שידי הנשים ממששמים בהם.

וגם ראתה עיני בכמה עיויות שמזולזין בזה לא משום שהם קלים ח"ו, כי כל ישראל כשרים הן. אלא מפני מיעוט ידיעתם שאינם יודעים בטוב דינים אלו ואינם מכירים את-חומר-האיטור הרובץ על זה.

ע"כ כתבתי סדר הניקור הניקור הזה על לשון עברי טייטש כדי לזכות את הרבים למען ידעו ויבינו העוסקים בזה הדינים וההלכות שלא יצא ח"ו דבר שאינו מתוקן מתחת ידם.

ומפני שידעתי מיעוט ערני אשר בין הלומדים לא נחשבתי ויראתי פן נלכדתי ח"ו באיזה הלכה אעפ"י שולא חדשתי דבר מלבי ולא עשיתי פה מאומה רק העתקתי הדברים השייכים לסדר הניקור כתלמיד הכותב דבריו של רבו אעפ"כ יראתי פן ואולי טעיתי ח"ו באיזה דבר שלא העתקתי כדת וכהלכה. לזאת הראיתי ספרי זה לפני תלמידי חכמים המורים המובהקים מנלילותי. ואחר עיונם בהכתבים הוטבו בעיניהם והסכימו לי להדפיסם ומה שלא הדפסתי את הסכמתם יש לי טעם כמוס על זה.

וסדרתי הכל על סימני הטעפים ורשמתי בסוף הספר מראה מקומות מפוסקים ש"ע ואחרונים ז"ל אשר מימיהם אנו שותין, כדי שכל מי שירצה לעיין ולידע אם העתקתי כהלכה יוכל לחפש עפ"י א"ב מהסעיפים באותו האות השייך לענין ההוא.

ואודה להש"י אשר חנני בעזרתו יתברך ונתן בי כח לחפש וללקט מספרים קדושים הדינים הנצרכים לענין זה אשר זה כמה שנים אשר נתתי את לבי לתור ולדרוש בענינים אלו כידוע למכירין אותי, ועל זה אמרו חז"ל יגעתי ומצאתי תאמין. ואבקש מן המורים שיתלבשו במדת הענוה שהיא אחת ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם שיעיינו בזה הספר של עברי טייטש ויבינו התועלת הגדול הנצמח מזה.

ויורזו את הקצבים להיות ספר זה בידם לכלי אומנתם ויקראו בהסעיפים מראשיתם עד אחריתם למען יהי שגור על שפתם וישמרו ככל הכתוב בו לתועלתם ולכשרותם.

וקראתי שם ספרי זה „אימוץ הניקור“ להיות שכתוב בתוה"ק רק חזק לבלתי אכול הדם, הרי שאיסור דם צריך חיזוק ואימוץ לפרוש ממנו. וכן הדין באיסור חלב שעונשן ואזהרתן שוה.

וגם יהי לי למזכרת כי בתיבת אימוץ רמוז שמי ושם אבי ז"ל. וזכות הזפרים הקדושים אשר העזוקתי מהם, יגן עלינו שנזכה לילך בעקבותיהם ושיכנסו תמיד לתוך מעינו מאכלים טהורים וכשרים עצהיו"ט ויהי ד' אלקיננו עמנו כאשר הי' עם אבותינו ונזכה לגאולה שלימה בב"א.

ממני המסדר

אהרן ב"ר משה צבי הלוי ז"ל.

ספר אימוץ הניקור

הלכות ניקור בלשוז עברי טייטש

סעיף א'

ניקור הראש (קאפא)

מען נעמט אַרויס דיא געהירין און מען נעמט אַראָב דיא הויט פין זייא דער נאָך נעמט מען אַראָב די הויט, וועלכע איז באַהעפט צום שאַרבין, וואָס דיא געהירין ליגען אין איהם.

אַ טהייל מענשין האַקען אַוועק דעם ביין מיט דער הויט ווייל עס האַט אַ קליינעם ווערט. דאָן צישפאַליט מען דעם קאַפּף אין מען נעמט דיא קין באַקין אין דער האַנד, אין אויסשניידען דיא אַדערין פין ביידע זייטען פין דער צינג ביז צי דער שלינד אויף יעדער זייט צוויי אַדערין אַרויס צי נעמן. אין אויסשניידען די דעק פין דעם גאַרועל ביים גימען, דאָס רופט מען צעפיל. אין דאָס האַטעל פין ווושט נעהבין צעפיל ווייל עס איז מיט ליחות איז דאָס מיאוס אין נעהבין דער צינג איז פּערהאַן צוויי טרפּה'נע ביינדליך זאָל מען זייא אויסשניידען. אין אַב שניידען דעם שפיטץ פין דער צינג כדי דאָס בלוט זאָל ביים זאָלצין קענען אַב גיין. אין אויף שניידען דעם ווושט אין דעם גאַרגעל אין דער לענג ווייל עס איז דאָרט דאָ פּערגליווערט דם אין אויסשניידען דיא אַדערין אונטער דיא אויערין.

אימוץ הניקור

ב'

ניקור מקום שחיטה (האלז)

מזו מען פון ביידע זייטען צי צוויי אָדערין אַרויס נעמין, איינע ליגט פֿין אויווין און איינע אין פֿלייש. אסורין משום דם.

ג'

ניקור החזות (ברוסטין)

דאָס ווערט ציטהיילט אויף צוויי זייטען אין בייא דעם רויטען פֿלייש וואָס עס איז נעהבין דער ברוסט נעמט מען אַרויס אָגעטאַפּעלטען אָדער. איינער אַ רויטער אין איינער אַ ווייסער. דאָרף מען גוט אַכטונג געבין מען זאָל זיי ביידע אַרויסנעמין, ווייל עס איז דאָ אַ דעה, אַז דער ווייסער אָדער איז אַסור משום חלב.

בעסער איז מען זאָל נעמן פֿין דעם עק פֿין דעם האַלז וועט זיך נישט אָב רייסען. אין זייא וועלן זיך ביידע אין איינעם אַרויס נעמין.

ד'

ניקור הכסלים (פלאַנקין)

מען הייבט אָן פֿון דעם אָרט וואָס דער געטאַפּעלטער אָדער פֿין דער ברוסט לאַזט זיך אויס. און מען שיילט אַראָב אַ גראַבע ווייסע הויט אין וואָס עס שלעפט זיך מיט מיט דער הויט איז עס אסור משום חלב. אין אונטער דער הויט איז דאָ אַ דינע הויט איז אויך אסור. אין אַזוי ווי מען ציהט דיא הויט הייבט זיך אָן די ווייסע מראה איז גוט איינצישניידען מיט דעם מעססער אין אנהויב פֿין דער ווייסער מראה נעמין זיך די ביידע הויטען אינאיינעם, זעהט מען שוין אַרויס דאָס פעטס פֿין די פֿלאַנקין. אויף אַ טהייל ערטער קראַצט מען אָב דאָס פעטס פֿין די פֿלאַנקין אין אויף אַ טהייל ערטער קראַצט מען נישט אָב, נאָר בייא אַ זעהפעלע דאָרף מען גוט אָב קראַצען דעם חלב וואָס איז אונטער דער הויט. דאָן דאָרף מען אויס שניידען צוויי ווייכע ווייסע ביינדליך פֿין די צוויי עקין פֿין די פֿלאַנקין.

אויף אַ טהייל ערטער נעמט מען אַרויס איין אָדער וואָס ליגט אין דיא פֿלאַנקין. דאָס גיווענט זיך אין מנהג פֿין דעם אָרט.

ד אימוץ הניקור

דאָס פעטס וואָס מען נעמט מיט, מיט דער פאַכווי ווען מען שילט זיאַ אָב פאַר דעם אָבשטעכין דאָרף מען דיא אָדערין פֿין דעם פאַכווי פעטס אויס טרייבערין.

דאָס רויט פֿלייש וואָס עס בלייבט אויף דער זייט נעבין דער הויט פֿי דיא פֿלאַנקן דאָרף מען אַראָב נעמען דיא הויט, וואָס זיאַ געהט צי דער לעהבער.

ה'

ניקור הצלעות (ריפּין)

דאָרף מען אַרויס נעמען פֿין דיא דריי עקסטע ריפּין דיא געטאפעלטע אָדערין. מען דאָרף אַכטונג געבן מען זאָל דעם אָדער אַרויס נעמען פֿין דעם ווינקלע. ביים ריפּין פֿלייש זייס גאַנצן ביין. אין דיא שפּיטצען פֿין דיא אָדערין ציהען זיך אַריין אַן די פֿלאַנקען. וואַרומעקייט ציהען זיאַ זיך גוט אַרויס פֿין די פֿלאַנקען. ווען מען לאָזט איבער צי דער זייט פֿלייש וועהניגער ויא צוועלף ריפּין דאָרף מען נאָר צוויי ריפּין טרייבערין.

ו'

ניקור הכתח (פֿלייצע)

מען טהיילט אָב פֿין דער זייט פֿלייש די פֿלייצע דאָרט געפינט זיך דריי אַברים. דאָס אַבר וואָס עס איז באַהעפט צי דער זייט הייסט פֿלייצע. דאָס צווייטע הייסט רעהר. דאָס דריטע נעהבן דעם פּיס הייסט האַנד. הייבט מען אָן פֿין דער פֿלייצע אַרום צי נעמען דעם גראָבין אָדער מיט די וואָס ציהען זיך נעהבן דעם אָדער. אין צי געהן מיט דעם מעסער ביז צי דער רעהר אין דאָרט גוט איינשטעכין דאָס מעסער מען זאָל דעם אָדער מיט דעם וואַרציל אַרויס נעמען. אין מען פּיהרט דאָס מעסער גלייך בייאַ דער קאָטשעלקע נעהבן דעם ביין אין מען שנייד אויס דעם אָדער פֿין דער לענג פֿין דעם ביין ביי דער קאָטשעלקע פֿין דער פֿלייצע געהט איין אָדער אויף דער זייט פֿלייש דאָרף מען איהם אַרויס נעמען אָדער צי שניידען.

אין אַויף דעם אָרט וואָס מען טהיילט אָב דיא פֿלייצע פֿין דער זייט פֿלייש, דאָרף מען איינשטעקן דאָס מעסער אין דעם ריקבראָטען אין אַרויס נעמען דעם שורש פֿין דעם אָדער מיט אַלע אָדערין וואָס דאָרט געפינט זיך זיי ווענען אַסור משום דם.

אימוץ הניקור

ז

ניקור הריאה (לינג)

דארף מען אויף שניידען די סמפונות דאס הייסט דיא רעהרליך אין מען ווארפט אוועק דעם גנב דאס איז דיא וורדא אין דעם גאָרגעל מיט דעם וושט שנייד מען אויף אין דער לענג, ווייל עס קאָן זיך דאָרט פאַרהאַלטען פּערגליווערט דם. אין דעם עק וושט וואָס איז באַהעפט צי דער וואָמפּ זאָל מען אַ קליין שטיקעל אָב קראַטצען פּין דעם חלב פּין דער וואָמפּ. קנה הלב דאָס רופט מען שוויטשקי אין די אַלע רעהרליך דארף מען אויף שניידען פאַר דעם זאַלצין. זייא זענין ווייסע רעזרליך ביים שמאַלץ.

בריאות הכבשים בייא די שאַפינע לינגין ווען דיא שוחטים זעהן אַ צמקה בייא דיא שפיטצען פּין די אומות הייסען זיי בלאַזין געהן אַרויס דינע ווייסע ווערים מי יודע צי זיי געהן אין גאַנצין אַרויס דורך דער בדיקה. ע"כ זאָל מען פּרעגין דעם מורה הוראה אַ שאַלה וואָס מען זאָל טוען מיט דעם לונגעל.

ח'

ניקור הלב (הארץ)

דארף מען אויף שניידען דיא חללים אין אַרויס נעמין דאָס בלוט אין די אינוועהניגסטע אָדערין-אויס שניידען. אין אָב שניידען דיא אויערין. גם אָב צי שניידען דעם שפיטץ פאַר דעם זאַלצין. זכרים לומדי תורה זאָלען נישט עסן קיין האַרץ ווייל מען קען פאַרגעסן הלימוד.

ט'

ניקור חצר הכבד (רויט פלייש)

מען זאָל אָב שילען דיא הויט וואָס זיא איז צי דער לעהבער. אויף אַ טהייל ערטער נעמט מען אַראָב דאָס שמאַלץ וואָס איז אונטער דער הויט. דער דין איז נאָר אַז דאָס רויט פלייש איז באַהעפט צי דער זייט פלייש, אָבער אַז עס איז אָב געשניטן וזו מען פּין ביידע זייטען אָב שילען דיא הויט, מען זאָל ח"ו נישט קומען צי קיין טעות. דאָס דינע פּין דעם רויט פלייש וואָס מען קען קיין הויט נישט אַראָב נעמין שנייד מען עס גענצליך אוועק. דעם פּידנעריק וואָס ער איז אונטער דיא גירין דארף מען נוהר זיין מען זאָל פּין איהם גוט דיא הויטען מיט דעם חלב אַראָב נעמין.

ה אימוץ הניקור

י

ניקור הכבוד (לעהבער)

דארף מען אויס שניידען די אדערין מיט די רעהרליך אין דער זייט פון דער גאל. אין מיט דער גאל זאל מען אויס שניידען דאס חלב וואס איז באהעפט דארט. א מאהל געפינט זיך אויף דער דאס חלב ווייל זי ליגט נעהבין דיא נירין דארף מען עס אראב נעמין. די לעהבער זאל מען צי שניידען אויף פיער טהייל פארן בראטען אין דאס ארט פון דעם שניט זאל ליגען אויף די קוילען אין אזוי לאנג בראטין ביז מען זאל זיא קענן עסין. נאכן בראטין מוז מען זיא גוט אב גיסען אין אז מען וויל זיא נאכן בראטין קאכן מעג מען.

ווען מען געפינט אין דער לעהבער דריי מעטיליציס הייסט זיא שוין „הוחזקה בתולעים“ דארף מען שוין בודק זיין דיא גאנצע לעהבער אין עפינען די סמפונות דאס הייסט די רעהרליך. אין אוועק שניידען דאס ארט פון די מעטיליציעס.

בהכבשים הזקנים דאס הייסט בייא עלטערע שאף געפינט זיך א מאהל אין די לעהבערס מעטיליציעס דארט איז נישטא קיין שום עצה בודק צי זיין ווייל דיא לעהבער איז זייער קליין וויא באלד מען וועט ווערין אויס שניידען וועט גאר נישט בלייבען ע"כ זאל מען דיא גאנצער לעהבער נישט נוצען.

י"א

ניקור הטחול (מילץ)

זאל מען אנהייבען אראבצניעמין דיא הויט פון דער גראבער זייט אין זיא אבשיילען פון ביידע זייטען. אין מען נעמט אן דעם אדער אין מען ציהט איהם ארויס. ציהען זיך מיט איהם מיט דריי אדערין. זייא ציהען זיך אין דער דינע זייט פון דער מילץ. מען קענן מיט דיא פינגער פון דער אנדערע האנד ווייך מאכן די מילץ שלעפט זיך דער אדער גוט ארויס מיט אלע ווארצלן.

בעסער איז ווען מען טרייבערט זיא ווען זי איז ווארים אזוי וויא מען נעמט זיא ארויס פון דער בהמה. אבער ווען דער אדער רייסט זיך איבער מוז מען אויף שניידען דיא מילץ אין ארויס נעמין דיא ווארצלן פון דער גאנצער מילץ. דא העלפט נישט קיין פסלען, ווייל דער קרום מיט דעם חוט זענן אסור משום חלב.

אימוץ הניקור

אין ווען דיא מילך איז פערטריקענט איז גוט איינציווייקען זי אין וואסער.
אין ווען זיא איז געפרוירען מוז מען זיא לאזען אויף געהן פאר דעם
טרייבערין.
פון אויווין בייא דער גראבער זייט פאר דעם אדער געהט אריין
א קליין אדעריל דארף מען זנס ג"כ ארויס נעמין.

י"ב

ניקור הכרס (וואמפ)

דארף מען אָב שיללען דיא הויט אין דעם חלב וואָס איז אונטער דער
הויט וואָס איז באַהעפט צי זער וואַמפ אין דיא געטאַפּעלטע ערטער וואָס
די וואַמפ איז איינגעקנייטשט דארף מען עפינען דיא קנייטשין אין צי
שפרייטען זייא אין אָב רייניגען פין דעם חלב מיט אַ שאַרף מעססער. מען
זאָל נישט טרעפין אויף דער וואַמפ קיין שום צייכען פון קיין חלב. פין דער
וואַמפ געהט אריין דיא רעי אין טשעפטשיך אריין.

י"ג

ניקור בית הכוסות (טשעפטשיר)

דארף מען אָב שיללען דיא הויט אין דעם חלב אפילו אונטער דער
הויט וואָס איז באַהעפט צים טשעפטשיך. אַלעס גוט אָב רייניגען. פין דעם
טשעפטשיך געהט דיא רעי אין דער קנצע אריין.

י"ד

ניקור ההמסס (קנצע)

דארף מען דיא הויט אַראָב נעמין און דעם חלב אונטער דער הויט
וואָס עס איז באַהעפט צי דער קנצע דארף מען גוט אָב רייניגען מען זאָל
קיין חלב נישט אַנזעהן. פין דער קנצע געהט דיא רעי אין מאַגן אריין.

א י מ ו ז ה נ י ק ו ר ו

ט"ו

ניקור הקיבה (מאגין)

ער איז אזוי וויא איין בויגען, דיא אייבערשטע זייט הייסט „אקשתא“ אין דיא אנדערע זייט אין דעם עיגול הייסט „איתרא“. דארף מען דיא הויט פין דעם מאגין מיט דעם חלב פין ביידע זייטען אראָב נעמין. אין דעם אָדער וואָס ער שלעפט זיך מיט פין דעם מאגין דארף מען איהם אַרויס ציהען. אפילו דאָט אַרט וואָס דיא הויט איז באַהעפט צים מאגין מוז מען זיא מיט כח אָב שייַלען. דער חלב פין ביידע זייטען דארף זיין גוט אַראָב גענומען מען זאָל נישט אַנוועהן קיין צייכען פין קיין חלב. ובאם עס הענגט נאָך אַ שטיקעל קישקעלי זאָל מען עס אָב שניידען. אין אַ מאגין פין אַ קעלביל געפינט מען אַ מאַהל מילך אָדער קעז מוז מען פאַר דעם וויקען אויס גיסען דיא מילך אָדער דעם קעז אין דעם מאגין גוט אויס שווענקין. פין דעם מאגין געהט דיא רעי אין די דינע קישקעליך אַריין.

ט"ז

ניקור הדקין (דינע הישהעליד)

זייא רינגלין אַרום די הדרא דכנתא דאָס הייסט מנוסע ביו זייא געהן אַריין אין דער סניא דיבי דאָס הייסט וואָלפס קישקע. דאָרט ווערט פּערהאַל-טען אין פּערהאַרטעוועט דיא רעי וואָס עס געהט פין די קישקעליך ווייל זיא איז פּערמאַכט אין איין זייט. אין פין דער אנדערע זייט הייבט זיך אָן דיא גראָבע קישקיס וואָס זייא זענן אין מיטען דער קרייס אַרום גערינגעלט ביו זיי געהן אַריין אין דער קיטניצע „היא המעי שיוצא בו הרעי שהיא סוף המעים“. איין אייל פין דעם עק קישקעלי וואָס געהט אַרויס פין דעם מאגין דארף מען אַוועק וואַרפן אין דיא וואָלפס קישקע מיט דעם דינעם קישקעלי יואָס עס געהט אַריין אין איהר אין דאָס פעטס וואָס עס איז צווישען זייא ביידע וואַרפט מען אַוועק „משום מיאוס ששם מתקשה הרעי“. אין מען נעמט אַראָב די גראַשיצע וואָס זיא ליגט אויף דער מנוסע, מען רופט עס ווייס לעבער ווען מען וויל זיא נוטצען מוז מען זיא גוט אָב טרייבערין פין דעם חלב אין איין האַטיל אַוואָב נעמין אין מען דארף זיא בראַטין אזוי וויא לעבער. עס איז אָבער אַ קליינע ווערט וואַרפט מען זיא אַוועק.

י"ג

ניקור הדרא דכנתא (מנוסע)

דארף מען אָב שײלען אַ הויט פֿין בײדע זײטען. ווען מען מאַכט כשר אַ גאַנצע מנוסע דאַרף מען אַרויס נעמין דיא גראָבע אַדערין. פֿין די גרויסע אַדערין צײהען זיך מיט קלײנע אַדערין קענן שוין דאָס בלוט בײא דעם זאַלצין אַרויס געהן.

ווען דיא קצבים פערקויפּען שטיקלעך פעטס דאַרפֿין זײא אַכטונג געהבין זײא זאַלען דיא גראָבע אַדערין אַרויס נעמין וויא ווייט מען קען אין דיא איבעריגע אַדערין אײנשניידען דאָס בלוט זאָל קענען אַרויס געהן בײא דעם זאַלצין. דער וואָס איז בקי זען דיא אַדערין קענן זײ אַרויס צײהען מען זאָל נישט דאַרפֿין אײנשניידען.

י"ח

ניקור הדרא דכנתא מכבשים (שאַפֿינע מנוסע)

צײהט מען אַרויס וואַרומערהײט דיא קישקעליך בלײבט דער הלב פֿין דעם עקסטין קישקעלי אויף זעער מנוסע. דאַרף מען אַרום שניידען די מנוסע דיא גרעב פֿין אַ מטבע אויף דיא ערטער וואָס מען טרײבערט אַ שאַפֿינע מנוסע נאָר אויף אײן זײט ווייל זיא לײגט אײנגעלײגט דאַרף מען טרײבערין דיא אויסענוועהניגסטע זײט וואָס די בני מעיים לײגען דאַרט. ובאם מען דער קענט נישט דאַרף מען אויף בײדע זײטען טרײבערין.

בײא עזים ותישים דאָס הײסט בײ אַ ציג אַדער בײא אַ צאַפּ דאַרף מען אויף בײדע זײטען אַראָב נעמין דיא הויט אין דיא אַדערין אַרויס צײהען אַזױ ווי בײא אַ בהמה.

י"ט

ניקור הדרא דכנתא דעגל (גראש)

נעמט מען אַוועק דאָס עקסטע קישקעלי וואָס געהט פֿין דעם מאַגין אײן אײל. אין מען נעמט אַראָב דיא גראַשיצע אויך נעמט מען אַוועק דיא וואַלפּט קישקע מיט דעם דינעם קישקעלי וואָס עס געהט אַהין אַרײן מיט דעם פעטס וואָס עס איז צײישען זײא.

א י מ ו י ך ה נ י ק ו ר ז

מען זאָל גוט אַכטונג געבין מען זאָל ביי דעם קיטניצקעלי אַראָב נעמין
דיא שייד מיט דעם אַדער אין אָב שילדען אַרום אין אַרום די הויט. ביי דער
גרעבערע זייט וויא עס קענן זיך שוין דיא הויט נישט שייַלן גרינג מוז מען
נעמין אַ שאַרף מעססער אין גוט אָב קראַטצען ווייל דאָרט קענן זיך געפֿינען
חלב אויף דער הויט. אין דאָס עקסטע שטיקעל ביי דעם אַרויסגאַנג פֿין דער
רעי זאָל מען אָב שניידען משום מיאוס אין דיא הויט אַראָב נעמין פֿין ביידע
זייטען אין פֿין די קישקעליך. אין דיא גראַבע אַדערין אַרויס ציהען אַדער
אויף שפּאַלטען אין דיא דינע איינשניידען דאָס בלוט זאָל קענען אַרויס געהן
בייא דעם זאַלצין.

כ'

ניקור החלחולת היא המעי שיוצא בו הרעי (קיטניצע)

שנייד מען אַראָב דיא שייד מיט דעם אַדער וואָס ליגט אין דער לענג
בייא דעם פעטס פֿין דער שייד. דער נאָך שילדט מען אַרום אַ הויט. זיא
שיילט זיך גוט ביז עס קומט צי דעם עק וואָס דיא רעי געהט דאָרט אַרויס
איז שוין שווערער צי שילדען מוז מען מיט אַ שאַרף מעססער אַרום קראַטצען.
עס איז אַ מאַהל אויף דער הויט אָן געוואַקסען רעכטער חלב דאָרף מען דאָ
ביי דער גראַבער זייט גוט אָב טרייבערין אין אַ שטיקעל פֿין דעם „פי
הטבעת“ ביים עק אָב שניידען מחמת מיאוס.

כ"א

ניקור החלחולת של הכבשים (שאַפֿינע קיטניצע)

בייא אַ שאַפֿינע קיטניצע קומט דאָס פעטס בערגעליך אין נידריגע
ערטער אין דאָס האַטעל איז זייער דין איז זעהר שווער אַראָב צי נעמין דיא
הויט אין עס זאָל נאָך בלייבען כשר פעטס אונטער דער הויט איז דיא בעסטע
עצה אָב צי קראַטצען אַלענג פֿין איין אייל. אין אין עק פֿין „פי הטבעת“
אָב שניידען אַ שטיקעל אַז מען וועט אַזוי טוען וועט זיכער דאָס קיטניצקעלי
זיין כשר.

אי מוץ הניקור

כ"ב

ניקור ביצי זכר (אייער פין א זכר)

שנייד מען עס אויף אין דער לענג נעמט מען אַרויס די ווייכע ביצה פין דיא צווייא הויטען וואָס עס איז איינע אויף דער אַנדערע אין מען וואַרפט די הוטען אַוועק אין מען שנייד אויף דיא ביצה אין מען נעמט אַרויס דעם אַדער.

כ"ג

השור במקום הזכיס כשנתפטים קורין את השומן „ספאדע פעטס“

נעמט מען אַראָב דיא גראָבע ווייסע הויט אין מען נעמט אַרויס דעם אַדער וואָס ער הייסט „גיד הערוה“. דאָס רויטע פלייש אין דיא אייער וואָס עס קען זיך אַ מאָהל געפינען נעמט מען אַרויס. אין דיא דרווען נעמט מען אַרויס משום מאַוס. אין אַזוי ווי מען שנייד איין מיט'ן מעסער זעהט מען אַלע אַדערין גוט אַרויס צי נעמין.

כ"ד

ניקור הכחל (אטער)

מען שנייד פין איהם אָב אַ ווייסע גראָבע הויט אין מען צי שנייד איהם אין דער לענג אין אין דער ברייט. מען דאַרף איהם ציקוועטשין צי דער וואַנד עס זאָל אַרויס געזון דאָס פייכטקייט פין דער מילך. אין אַז מען צי שנייד איהם עטליכע מאָהל אין דער לענג אין אין דער ברייט אין מען קוועטשט אויס דיא מילך מיט דיא הענד איז אויך כשר צים בראַטין. עס איז נישט קיין חיליק צי זיא האָט נאָך נישט געהאַט קיין קעלביל צי זיא האָט זיך געהאַט אין קעלביל.

אימוץ הניקור ח

כ"ה

ניקור השומן שתחת הכחל (אונטער אטער)

נעמט מען אָוועק דיא הויט משום בשר בחלב אין דאָס פעטס פּין דער זייט וואָס מען האָט אָב געשניטען פּין דעם אָטער זעהט מען אויב עס האָט נאָך אַ מראה פּין דעם אָטער שנייד מען עס אָוועק דער נאָך קיוועשט מען גוט מיט דער האַנד דאָס פעטס. אַז עס געהט אַרויס אָביסעל וואָסער אַזוי וויא מילך שנייד מען עס אָוונק ביז מען זעהט נאָר ריין פעטס. דער נאָך נעמט מען אַרויס דיא אָדערין און דיא דרוין וואָס עס איז אַמאָהל דאָ, איז דאָס פעטס כשר.

כ"ו

ניקור האלי' (וויידיל)

דאָרף מען אָב קראַטצען דיא אינווייניגסטע זייט וואָס זיא ליגט צי דער דיהך פּין דער בהמה אין מען זאָל נישט איבער לאָזן דאָרט קיין פלייש אין קיין פעטס. אין מען זאָל אַראָב נעמין דיא העכערע ערטער ביז עס זאָל זיין גלייך מיט דיא נידריגע ערטער. אויך דאָרף מען אויף שפּאַלטען דעם וויידיל אין דער לענג אין אַרום נעמין דעם געטאַפּעלטען אָדער ביז צים עק וויידיל.

אַז מען וויל קענן מען איינשניידען אין די גלידער ביז צים אָדער אין מען זאָל מיט דעם שפיטץ פּין דעם מעסער דעם אָדער אַרויס נעמין אָבער מען מוז אים אינגאַנצין אַרויס נעמין ווייל ער איז אסור משום חלב. דער דין איז נאָר אַז מען נעמט אַראָב דעם וויידיל אָהן פעטס נידריגער פּין דער דיהך אָבער אַז מען לאָזט צי צי דעם וויידיל „שומן האלי' דאָס הייסט דאָס פעטס וואָס עס איז נעהבין וויידיל. אויף דעם פעטס איז דאָ חלב וואָס ער איז באַהעפט איינס מיט דעם אַנדערין. נאָר אין דער מיטען איז דאָ איין אָדער וואָס ער איז צישפרייט אַזוי וויא אַ הויט אין דיא מראה איז אַזוי וויא שמאַלץ. דאָס וואָס איז אויף דער הויט איז חלב אין דאָס וואָס איז אונטער דער הויט איז כשר פעטס. דאָרף מען אָב קראַטצען דעם חלב אין דיא הויט דער נאָך איז ערשט דאָס פעטס וואָס עס ליגט צי דער פעל-צי כשר, אין ווייל די הויט איז ווייס וויא פעטס דאָרף מען דאָ גוט אַכטונג

אימוץ הניקור

געהבין אָב צי שיידען בין טמא לטהור. אין ווען מען דערקענט נישט דעם אָדער וואָס ער איז אַזוי וויא אַ הויט איז דאָ אַ עצה אַראָב צי נעמין דאָס פעטס ביז צי דער האַלבער דריי וועט שוין דאָרט קיין חלב נישט איבער בלייבען.

כ"ז

ניקור הרגלים (פיס)

דאָרף מען אָב האַקען די שפיטצען פֿין די קלאַען פֿאַר דעם זאַלצען אין מען זאָל אויף שניידען צווייטען די קלאַען פֿין דיא פֿיס אין אַרויס נעמין דאָס וויסע דינע פֿלייש ווייל עס איז מיאוס. אין מען מעג זאַלצין אויף דיא האָר אין דער נאָך אָב סמאָלין

זה סדר עבודת הניקור מחלקה הפנים ומאברים הפנימיים

וכל מנקרי הבשר לא יתנו מידם הבשר עד שידעו
בבירור שלא נשאר שום איסור ח"ו.

א י מ ו ן ה נ י ק ו ר ט

מכאן ואילך נסדר הדברים הצריכים זהירות שצריכים ליזהר בהם זובחי הזבח וכל העוסקים בענינים אלו.

א. אזהרה גדולה

מען דארף געוואָרינט זיין ווען מען צעטהיילט דאָס חלק הפנים דאָס הייסט פריידיק. פֿין דעם אַחוריום דאָס הייסט אונטער טהייל זאָל מען שניידען מיט דעם מעסטער בייא דעם צוועלפטען ביין אין דאָס פֿלייש וואָס עס איז צווישען צוועלפטען ביין ביז צים דרייצענטען ביין גיהער אויך צי דעם אונטער טהייל. איבער הויפט דארף מען געוואָרינט זיין ווען מען שנייד מיט מעסטער בייא דער שפּאַנדרע זאָל מען פֿירן דאָס מעסטער אין דיא פֿלאַנקין גלייך ביז צי דעם נאָפֿיל. מען זאָל ח"ו נישט צי לאָזן פֿין דיא לאַטקיס וואָס עס איז אונטער דעם נאָפֿיל צים פעדערשטין פֿלייש וואָרום דאָס פֿלייש צווישען צוועלפטען ביין ביז צים דרייצענטען ביין. אין דאָס פֿלייש פֿין דיא פֿלאַנקין וואָס עס איז נידריגער פֿין דעם נאָפֿיל גיהער עס צום אונטערטהייל. דאָס טאָר מען נישט נוטצען נאָר אין דיא שטעדט וואָס עס איז דאָ אַ מנקר מומחה וואָס ער האָט קבלה וועדאה פֿין מנקרים מומחים אין פֿין רבנים און ער קען טרייבערין בשר אחוריים. דאָרט מעג מען נוטצען ע"י ניקור אָבער נאָר די מענשין וואָס זענן נישט מדקדק אין נוטצען בשר אחוריים ע"י ניקור באופן שהב"ד מהעיר היתר לנקר בשר אחוריים ואם לא היתר אסור לאכול.

דאָ דארף מען גוט מדקדק זיין ביי דעם אָב שטעכין מען זאָל ח"ו נישט מכשיל זיין את הרבים באיסור גמור עס איז ממש גלייך וויא מען גיט אונטערשט פֿלייש אום געטרייבערט. מען זאָל נישט קוקען אויף דיא שטעדט וואָס עס איז בייא זייא גרינג דיא זאך זייא טוען נישט אזוי דער פֿאַר ווייל זייא זענן קלים ח"ו ווייל כל ישראל כשרים הן נאָר זייא ווייסען נישט דאָס האַרבקייט פֿון דער זאך. אַ סימן ווען עס טרעפט זיך ביי אַ קצב אַ שאַלה לויפט ער תיכף פרעגין דעם מורה הוראה, ער קוקט נישט טאָמער וועט טרפה ווערין וועט ער אָן ווערין געלד. נאָר דאָ ווייסען זייא נישט דעם חומר הדבר, ע"כ דארף מען געוואָרינט זיין מען זאָל טיען דיא מלאכה מיט יראת-שמים.

אזהרה ב'

אויב עס איז דאָ אין אַ בהמה מעהר וויא דרייצען ריפֿין. אויב דער פֿערצענטער ביין איז קלענער וויא דער דרייצענטער ביין דארף מען צי לאָזן צים אונטערטהייל צוויי ריפֿין. אָבער און דער פֿערצענטער ביין איז גלייך

גריס וויא דער דרייצענטער- ביין זאל מען פרעגן דעם מורה הוראה א שאלה וויא אזוי מען זאל אָב שטעבן, ווייל דאָ דאַרף מען מדקדק זיין וויא דער ביין שטייט לויט דאָס רויט פלייש דאַרף עס האָבן אַ שאלת חכם.

אזהרה ג'

אין איין בן פקועה דאַרף מען אַרויס נעמין די בלוטיגע אָדערין אזוי וויא בייא איין קעלבייל. אין פעדערשטין טהייל זענן דיא קצבים בקי וועלכע אָדערין זענן אטור משום דם נאָר אין דעם אונטער טהייל זענן דאָך דיא קצבים נישט בקי. און דאַרט וויא עס איז נישטאָ אַ מנקר מומחה זאל מען פרעגן דעם מורה הוראה וויא אזוי מען זאל זיך נוהג זיין מיט דעם חלק אחוריים פון דעם בן פקועה. דער חכם וועט איהם בודאי איין עצה געבן.

אזהרה ד'

מען טאָר נישט אָב נאָרין דעם קונה ווען מען פערקויפט איהם בן פקועה פלייש אָז דאָס איז קעלבערין פלייש שנאמר ולא תונו איש את עמיתו.

אזהרה ה'

דאָס פלייש וואָס עס פלייבט מוז מען פאַר דרייא מעת- לעת פון דער שחיטה ווייקן און אויב עס איז אַ גרעסערע טהייל פלייש אין עס קעגן נישט אַריין אין דער ווייק כלי מוז מען עס ציהאַקן עס זאל קענן אַריין אין ווייק כלי און דאָס וואָסער זאל אַנפערגיין איבער דעם פלייש אין דער שיעור פון דעם ווייקען איז ביז דאָס פלייש זאל ווייך ווערן. בדיעבד, אָז עס פלייבט ווייטער דאָס פלייש מעג מען עס האַלטען נאָך אַ מאָהל דרייא טאָג פון דעם ווייקען וועהניגער אַ האַלבע שעה.

אזהרה ו'

ווען דאָס פלייש איז געפרוירען מוז מען עס אַריין נעמין עטליכע שעה פאַרן ווייקען עס זאל אויף גיין ביז עס וועט ווייך וועהרין. געפרוירען פלייש טאָר מען נישט ווייקען. מען זאל נישט לייגען דאָס פלייש בייא אַ הייסן אויווען ווייל עס קענן זיך דער היטצען. גם ווען עס איז אַ פראָסט מוז מען עס לאָזן גוט אַבריינען עס זאל נישט געפרוירן ווערן מיטן וואָסער. דאָ דאַרף דיא בעלהבית'טע אויך געוואַרניגט זיין געפרוירען פלייש נישט צי ווייקען אין נישט צי זאָלצן ביז עס וועט אויף גיין. אין דאָס ווייק וואָסער זאל נישט זיין מיט קיין איין.

אי מוץ הניקור

אזהרה ז'

דאָס פעטס וואָס מען האָט עס שוין געוויקט דאָרף מען נוהר זיין מען זאָל עס נאָכן ווייקען נישט אַריין לייגען נאָסעהייט אין אַ כלי ווייל דיא טבע פֿין פעטס איז דאָס, עס זאָפט אין זיך אַריין דאָס וואָסער אין אַז מען וועט עס אַריין לייגען נאָסעהייט אין אַ כלי אַריין רינט אָב דאָס וואָסער. אין געוועהנטליך ליגט דאָס פעטס אין דער כלי מעהר וויא איין מעת לעת. ווערט דער אונטערשטער טהייל פֿין דעם פעטס כבוש. כבוש הייסט אַז עס ווייקט פֿלייש פֿאַרן זאָלצין אין וואָסער אַ מעת לעת ווערט עס טרפה איז אַ שאלה אויפֿן גאַנצין פעטס. ע"כ איז דיא עצה דערצי אַז מען זאָל עס אויפהענגען אָדער אַריין לייגען אין איין געלעכערטער כלי. דיא קנייטשען דאָרף מען צינעמין ביי דעם ווייקען.

דיא דינים הנ"ל דאַרפֿן דיא גענוערעס אויך וויסען.

אזהרה ח'

אַז עס געפֿאַלט דער דריטער מעת לעת אום שבת אָדער אום יו"ט דאָרף מען ווייקען ערב שבת אָדער ערב יו"ט אין דיא שעה ווערט גירעכניט פֿין דעם ווייקען. אין אַז עס געפֿאַלט יום ד' ערב יו"ט אָדער אַז מען פֿערגעסט ערב שבת אָדע ערב יו"ט צי ווייקען אין מען דערמאָנט זיך אום שבת אָדער אום יו"ט זאָל מען פֿרעגין אַ שאלה וויא אַזוי מען זאָל זיך נוהג זיין מיט דעם ווייקען.

אזהרה ט'

אַז מען ווייקט אַ קאָפֿף דאָרף מען עפינען דאָס מויל אין אונטער הייבין דיא צינג דאָס וואָסער זאָל געהן איבער דער צינג. אין אַז מען האָט נאָך דיא געהירין נישט אַרויס גענומען זאָל מען זעהן דאָס וואָסער זאָל אַריין געהן אין דיא געהירין אַריין דורך דעם חוט השדרה וואָס געהט צים האַלד פֿין דיא געהירין.

אזהרה י'

ווען מען עפינט דעם קאָפֿף אין עס געהט אַרויס וואָסער דאָרף מען פֿרעגין אַ שאלה. אום חודש תמוז איז גלייכער צו עפינען דעם קאָפֿף פֿין אַ שאָף איידער מען האָקט זאָס פֿלייש. אין אַז מען פֿערקויפט דעם קאָפֿף גאַנצעהייט צי איין עכו"ם מעג מען האָקען דאָס פֿלייש.

א י מ ו י ן ה נ י ק ו ר

אזהרה י"א

אז מען זעהט אז דיא בהמה אָדער דיא שאַף שאַקעלט אָדער שווינדעלט מיט דעם קאַפּף דאַרף מען פרעגין אַ שאלה ווייל מען דאַרף בודק זיין דיא געהירן.

אזהרה י"ב

עגלים של עכו"ם אָדער קעלבלין פין דיא ירידים דאַרף וויסען פין דיא אַכט טאַג אַ יוד אַ ירא חטא ער זאָל אַליין האָבין גיזעהן ווען עס איז געבוירען געוואָרען. פין וועלכין טאַג ער זעהט עס ווערט גירעכניט דיא אַכט טאַג איין בעל עבירה איז נישט בעגלייבט. אין אז עס ווייסט נישט קיינער זאָל מען מעלדין דעם שוחט.

אזהרה י"ג

נאָך דער שחיטה פין דעם קעלבל טאָר מען דערמיט נישט וואַרפן אין נישט קאַפּין אין די ריפן מפני כמה טעמים.

אזהרה י"ד

אין דיא שטעדט וואָס עס איז נישטא אַ בעזונדערע יאַטקע אויף בשר טרפה זאָל על כל פנים זיין אַ עקסטערע טיש אויף בשר טרפה אדער איין אַבטיילונג מיט אַ גוטע מחיצה פין דעם בשר כשר אין מען זאָל האָבן איין עקסטערע קלאַטץ אויף דעם בשר טרפה.

אזהרה ט"ו

אז מען פערקויפט פלייש אין דער פרעמד אַריין דאַרף מען אָן זאָגן דעם קונה דיא שעה ווען מען דאַרף ווייקען בפרט אין דעם מעת לעת פין דעם דריטען טאַג דאַרף מען אַפילו אין שטאָדט אַנזאָגן כדי עס זאָל ח"ו נישט קומען צי קיין מכשול.

אזהרה ט"ז

בעירות הקטנות וויא מען טרייבערט דיא גאַנצע מנוסע מיט די גראַבע קישקעס בעזאמען דאַרף מען דאָס קישקי פעטס נישט טרייבערין. אָבער אין דיא גרויסע שטעדט וואָס מען נעמט אין שעכט יאַטקע דיא גראַבע קישקיס צי דיא וואַרשטין בלייבט זאָך דיא הויט צווישען דעם קישקי פעטס דאַרף

אימוץ הניקור יא

מען דיא הויט פין דעם פעטס אַרויס נעמן. ווען עס איז פערטריקענט איז גוט איינציווייקען אין וואַסער אין דיא בלוטיגע אַדערין אַרויס צי נעמן אַדער זייא צי שניידען.

אזהרה י"ז

ווען אַ בהמה ווערט טרפה דאַרף מען פרעגן אַ שאַלע אויף דער מילך וואָס מען האָט געמאַלקען קודם וזשחיטה אַ פאַר טאַג.

אזהרה י"ח

בעירות שנהגו הקצבים לקלוף השומן שע"ג חלק האחוריים מבחוץ הן מבהמות והן מכבשים במקום שאין שם מנקה מומחה יש למנוע לאכול השומן הנ"ל. אין אַ טהייל שטעדט נעמן די קצבים אַראָב השומן פין דעם אונטער טהייל ובפרט בייא שעהפילעך נעמן זייא אַראָב דיא הייטליך מיט דעם פעטס מען רופט עס פאַלאַסי זייא זאָגן זייא האָבן גילערינט איש מפי איש דאָס גיהער אַבער נאָר צי איין מנקה מומחה וואָס ער האָט איין הורמנא אין איין כתב קבלה פין רבנים אַז ער קענן טרייבערין בשר אחוריים. דער מנקה מעג עס טרייבערין זאָל מען נאָר פערקויפען דיא מענטשן וואָס זייא נוטצען בשר אחוריים ע"י ניקור. אַבער צי דיא מענשן וואָס זייא זענן מדקדק אין זענן זיך מתנהג בדרכי החסידות ופוישות אין זיי ווילען נישט נוטצען קיין אונ-טערשטפלייש אַפילו ע"י ניקור טאַר מען זייא דאָס פעטס נישט פערקופען שנאמר לא תונו איש את עמיתו.

אזהרה י"ט

מען זאָל געוואַרינט זיין ווען מען קאַרפט דיא שאַף כדי מען זאָל אַרויס זעהן דאָס פעטקייט זאָל מען ח"ו נישט מאַכין דעם קאַרב בייא דעם דרייטצענטען ביין אין איבער לייגען צים פריידיק. נאָר מען זאָל מאַכין דעם ערשטען קאַרב אויף דעם צוועלפטיין ביין מעג מען שוין איבער לייגען דיא אַלע אונטערשטע קאַרבין צים פריידיק. נאָך דעם צוועלפטיין ביין צים אונטער טהייל הייסט דאָס פעטס פאַלאַסי גיהער עס שוין צי אַ מנקה מומחה.

אזהרה כ'

אַז מען שיקט כשר פלייש דורך איין גוי צי איין יוד דאַרף מען מאַכין איין חותם בתוך חותם אין איהם אויף שרייבען דיא שעה ווען מען זאָל עס ווייקען. אין ביי יעדער זאָך וואָס עס קענן קומען צי איין טעות עס זאָל דער

פין ארויס קומען איין צד אכילת אוסור ח"ו דארף מען מודיע זיין דורך איין פכתב לע"ו נאמר יבוא במשפט על כל נעלם)

אזהרה כ"א

דאס פלייש וואָס עס איז פערלאָפּין מיט פערגליווערט בלוט דארף מען דאָס בלוט אויס שניידען פאַר דעם וואַלצין אין דאָס אָרט פּין דער שחיטה אָב צי שילען פּין דעם בלוט וואָס עס איז דאָרט פערגליווערט געוואָרען בשעת שחיטה אין גוט אָב שווענקין דיא ערטער מיט דעם ווייק וואַסער אין אַז מען צי שנייד דאָס פלייש נאָך דעם ווייקען דארף מען עס פאַר דעם וואַלצין נאָך אַבסעל איינווייקען אין גוט אָב שווענקין אין אַז דאָס פלייש ווייקט פירן- צוואַנציג טעג דארף מען פרעגין אַ שאלה אויף בעם פלייש אין אויף דער ווייק כלי.

אזהרה כ"ב

דען מען קען נישט גוט ארויס נעמין דעם אָדער פּין דער צינג אָדער פּין דער צילץ נאָך מען נעמין אַ לייווינט טיכעל צווישען דיא פינגער וועט יך דער אָדער נישט אַראָב גליטשען.

אזהרה כ"ג

דיא בהמה וואָס מען האָט געקויפט פאַר שבת טאָר מען נישט שיקען אַ גוי ער וואָל זיא ברענגין פּין דעם דארף וואָס עס איז חוץ לתחום אין שטאָדט אַריין אום שבת.

אזהרה כ"ד

דיא כבשם וואָס האָבין אַ שחין אָדער אַ מין גוט טאָר מען זייא נישט שעכטין ביי דיא מכה וועט פאַרהיילט ווערין. דחמירא סכנתא מאיסורא.

אודה לד' אשר עזרנו עד כה לנמור את אשר החלתי ומבטחנו כאחינו בני ישראל העוסקים בענינים האלו שישמו דברי אלה על לבבם הן במלאכת הניקור והן באזהרות ויעשו הכל בכשרות עצהיו"ט. ובזכות זה נזכה שירחם ד' את עמו ויגאלנו ב"ב אמן.

מראה מקומות

סעיף א' ב' ג' עי' בטור בסדר ניקור של בעל העיטור וביו"ד סי' ס"ה
סעי' א' וסעי' ב'.

סעיף ד' ה'. יו"ד סי' כ"ד סעי' י"ג דמה שכתבתי לענין שומן הפאכווי
עי' בשו"ת בית שלמה.

סעיף ו'. לחם הפנים סי' ס"ה ס"ק א' וס"ק ב'.

סעיף ז' ח' יו"ד סי' ע"ב עי' בספר תיקון עולם מהרה"ג ראב"ד-מהובבשוב.

סעיף ט' יו"ד סי' ס"ד סעי' י"ב.

סעיף י' יו"ד סי' ע"ג עי' בספר תיקון עולם.

סעיף י"א י"ב י"ג י"ד (ט"ו ט"ז יו"ד סי' ס"ד.

סעיף י"ז. יו"ד סי' ע"ה סעי' ג' ועי' בספר זבח שמואל בסדר ניקור
שהזהיר למנקרי הכנתא לחתכן לאותן הגידין.

סעיף י"ח י"ט כ' כ"א. יו"ד סי' ס"ד סעי' ט"ו. עי' בשו"ת ברית
אברהם בחלק יו"ד סי' כ"ח.

כעיקר כ"ב כ"ג כ"ד כ"ז. יו"ד סי' ע"ה וסי' צ' ועי' בספר בית
יצחק בדיני ניקור מחלק אחרים בעמודי זהב
אות ז' ובספר זבח שמואל בסדר ניקור של אחרים.

סעיף כ"ו. עי' מרדכי פרק גיד הנשה בשם ספר יראים.

סעיף כ"ז. יו"ד סי' ע"א.

מראה מקומות מאזהרות

אזהרה א' ב'. מהרי"ל הלכות היתר ואיסור ועי' ביו"ד סי' ס"ד בש"ך
ס"ק י' הלשון וכולן דומות זו לזו. ועי' בלחם הפנים סי'
ס"ד ס"ק ו' אשר העתיק מקונטרס מהגאון בעל הסמ"ע ז"ל ועי' בספר בית
יצחק ובספר זבח שמואל ובספר טהרת אהרן.

אזהרה ג' ד'. טעם שני אזהרות אלו מבואר בפנים.

אזהרה ה'. יו"ד סי' ס"ט. סעי' י"ב וי"ג.

אזהרה ו' ז' ח'. עי' בפרי מגדים בסי' ס"ט בשפתי דעת ס"ק נ"ג.

אזהרה ט'. טעם אזהרה זו מבואר בפנים.

אזהרה י'. יו"ד סי' ל"א.

אזהרה י"א. שאלת חכמו.

אזהרה י"ב. שייך להשו"ב.

אזהרה י"ג. המשכיל יבין.

אזהרה י"ד. עי' בקונטרוס מהגאון בעל הסמ"ע ז"ל.

אזהרה ט"ו ט"ז י"ז. הטעם שלא לבוא לידי מכשול.

אזהרה י"ח י"ט. עי' בספר תיקון עולם.

אזהרה כ'. מסכת חגיגה ה' ע"א.

אזהרה כ"א. יו"ד סי' ט"ז סעי' ד'.

אזהרה כ"ב. ספרי ניקור.

אזהרה כ"ג. עי' באו"ח סי' רמ"ז.

אזהרה כ"ד. עי' ביו"ד סי' קט"ז בבאר היטב ס"ק ח' מה שכתב בשם רש"ל ז"ל.

ס פ ר

עבודת ה"קודש"

(רת: "קובץ" ואסיפת "דיני" שהיטה)

והוא ספרא דאדם קדמאה
כבוד הרב הגאון המפורסם לתהלה
מוהר"ד יעקב ווייל זצ"ל.

עם הגהות מהר"ן, ולקושים מגבול בנימין.
ועוד נדפסו הרבה דברים בעניינים נחוצים
כמבואר בהקדמה זיל קרי בה.

הוצאתי מחדש לאור, בעזרת יוצר אור, אנכי הצעיר,
מנחם יודא פריעדמאן סאטמאר
בלאאמור הצדיק מו' מרדכי זל"ה שו"ב בארבעי יצ"ו.

שנת תרצ"ה לפ"ק

נדפס המשובח והמסואר של
מו"ה אברהם יצחק פריעדמאן נ"י
אראדעא, גראסווארדיין.

Tipografia IZSAK FRIEDMANN ORADEA

אקדמות מלין

הס' דזה אשר אנכי נותן לפניכם היום לא חדש הוא וכבר נדפס הרבה פעמים אעפ"כ איננו בנמצא כ"כ אצל השוחטין ונדע בשער בת רבים כי דברי הג' המחבר זצ"ל הובאו בספרו הזבח ומשתמשים ומפלפלים בהם כמפורסם לכל העוסק בעניינים הללו ולאשר אינו דומה ראי' לשמיעה ואותיות מחכימות להחפץ לעיני' היטב בגוף דברי קדשו של מרן זצ"ה ולהבין על בודי' על מה ירמזון הפוסקים וע"כ רבים אמרו כי יתן יתחדש אורו למצא בנקל הדבר בשלחן ערוך ולכן שמעתי לעצת ידידי ונעתרתי לבקשתם להדפיסו מחדש ולהורו ה"י למעש' בוודאי אין לזוז מהתבוש' אשר מפיהו אנו חיים והנה הקרתי ודרשתי אחר הכי ובקישוי גדול בא לידי א' מדפוס אמסטרדאם (שנת תק"ה לפ"ק) בלי עלים הראשונים ואח"כ השגתי א' מה שנדפס בלעמבערג (שנת תקצ"ט לפ"ק) ובו חסר השער וההקדמה * - ובזרתי לזכות את הרבים בהשגתי יען מצאתי בהגהות מהר"ץ (אשר מביבו והונה בצדו) הרבה שגיגים

(* **הנה** גם הרצ הגאון (נשאקש זל"ל הדפוס הק') נולד וכן הגאון (נשוראן זל"ל הדפוס הק') (עיי"ש בהקדמה) ונחזרו (עיי' צנצוא לק' ליקומי הצד הלק ו') - אולם סמוך לגנר הגיע לידי הדפוס צ"מולנאה" (שנת תקע"ד לפ"ק).

ואזרתי להעתיק פה שער הק' (נאס, זל"ל : שחיכות וצדיקו' של הרצ הגאון הגדול נ"ו **יעקב ויזיל** זל"ל, עם הגהות והחדושי' אשר ליקט וקיצץ ואיסקוף כעניני גורנה הרצ הגדול הנפורקים נ"ו **צבי** בהרצ הס"ג נ"ו **יצחק** אשר תקע אהלו צנזקוס כאלון ויקד ענודי ונייהרי הלכות סו"צ ציקוד נולוק ואזן פנה לפנות אנה ואנה לא הניח דבר גדול וקטן נדיני סו"צ, ובנועט רוצ הפוקקים ראשונים ואחרונים שותים נייניו הנחוננים נ"ס ונזוקים שלהם ונצלות ענזקים דייניו אשלי רצרצי הרצ הגאון **דושי"ך** ז"ל ואחריו יאיר הרצ צעל הנוחצר ספר **ת"ש** וקופו נזוכים על החילתו כנצואר צקוף הספר סגס הרצ **רמ"א** הודה לו כונה פעננים צהיורו שוחטו וצודק צק' **קדאקא** הנקרא צפי כל **מהר"ץ** ולאג דחציצי אזדי לחו ולא כנולא חפ"י א' צעיר ושנים צנוטפחה, לזאת אזרנו חללינו להדפיסו עוד הפעם צהגהות נדויוקת וצדיו שחור וצלותיות יפס, עכ"ל -

הקדמה

למנוחה מהקודמי לפניו וגם מעט הוספה ובציוני אותיות נרשמים
 רק מעשי קוף בעלמא אמרתי להוסיף וללקט איזה הנהגות והערות
 נכבדות עליהן מס' **גבול בנימין** אשר היבר כבוד הרב
 מ"ו בנימין וואלף בן הקדוש בהר"ד מאיר זצ"ל וינטערניץ מפר"ג
 נדפס בווען שנת תקפ"ד לפ"ק בהסכמת הרבה גאונים זלה"ה וגם
 הדיני שחיטה שלו הנאמרים שם בקיצור. — וצרפתי להם גם קונטרס
ושחטתם בזה מראה מקומו הרבה לשוית בענייני שחיטה
 אשר לא נזכרו בספרי השו"ב. להקל החיפוש בשיעמך לא איזה
 דבר, וכן הוספתי תקנות **גדרים וסיוגים** אשר יסדו גדולי
 ישראל בפ"ב ובתובים בפנקס הקהל דשם. גם איזה תשובות
להלכה ולמעשה בענייני שו"ב מרב גאון ומפורסם
 בדורו. — **ובן תפילה לשו"ב** מספר ריב"ם שנימוך.
ופסק ב"ד הנעשה במקו"א, וגם **שיחות צדיקים**
 ועל כולם **דרוש נחמד** בדברי אגדה המדבר בענייני
 שחיטות ע"ד מוסר. גם כל ההנהגות שנרשמו בשם בני"ה הן המה
 חדשות מהמוציא לאור של עתה ולא נמצאו בדפוסים
 ודפיצאות הקודמים. — ואקוו למצא על ידי אלה הדברים הן

עוד כתב טס בגליון הסי' (של דפוס פולנאה) דבר אי' וזה שלח
 כזכר באחרים, [וכדי שלא יחסר נאוונה הכני וועתיק גם
 זאת] צזה"ל: רצינו יעקב ציו"ד ק"י ק"ד, כ"י: סבין שוחטכ"י זו
 חלצ"י אין שוחטכ"י הנשר לפ"י לריך הניצח סיה"י לו סבין לחלצ"י
 וסב"י לנשר, וכן אי' בחולין הניצח לריך סיה"י לו סבין אחד
 שוחט זו, וא' שוחטך זה נשר, וא' שוחטך זה חלצ"י, וכ'
 צעל עיטור. ונסתברא שונקרי' נשר אין לריב"י צ' סבינים שאין
 שוחטכ"י חלצ' שאקור ונה"ת אלא גורר לוטו נשרין ואין זה דוחק
 דקבינא נשר אעפ"י שצנעונו הגיד אי"ה שאינו שוחט וונקרי,
 ישראל קדושים הם והחונירו זו ולא החונירו נשרין אפי' דונשחכ'
 דאית צ"י דוחק דקבינא צדיעצר מותר בהדחה, שהרי נהגו להדיח
 הנשר לקדירה, וכ"כ הרשב"א נהגו ונקרי' נשר לנקר נשרין אי' וליא
 צ"י סבינים אלא לחתיכי חלצ"י, ונ"י לריך אדם להיות וללמד
 צדיהו סיה"י ונשפספי' הנשר יפה ללאת ידי ספקו הללו, וכן
 ראו להיות לונקרי' הנשר לקנח תמיד הסבין נקורטו, וכן נהגו
 הונקרי' שוחטכ"י נגד על ידיהם וכל טעה שנגעו בחלצ' ונקמחי
 נצגה, עכ"ל. ((ועיין שו"ת גנזי יוסף סימן קל"ה)). —

בעיני כל ובאוי"א יאסף הם' אל ביתו הלא מחירו אך מצער הוא ותחי נפשי -! זכות המחברים יעמוד לי ולזרעי ולזרע זרעי ע"ע א"ס.

זכרי למלאות רצון הדורשים קדמוניות והתפסים לדעת מי היה מין המוזכר וצ"ל ותולדתה אמרתי להעתיק דברי הגאון בעל החיד"א ז"ל אש" כ" בשם הגדולים (מערכת הגדולים) אות רט"ו ז"ל; מוה"ר יעקב ווייל תלמיד מהר"ל בדמו בתשו' **מהר"י ווייל** סי' ק"ב ושאר דוכתי וחבר תשובו ושחיטו ובדיקות; ומרן ב"י מוזכרו לפעמים כמו בא"ח סי' תקס"ח ותק"יב; וב"ד סי' רכ"ח וע"ש בבנה"י י"ד הגהת ב"י אית צ"מ נוהג מו' נתנאל אב"ד מקארלסרוה הרב המחבר ס' קרבן נתנאל הוא שמיני להרב ז"ל). - וכתב מוה"ר שד"ם בתשובותיו ב"ד סוסי קמ"ז: הר"י ווייל שמענו שה"י גברא רבא (וכתב בסוף תשו' מהר"י מינץ ע"ש). ע"ל. - ובס' אוצר הספרים (אות שפ"ה): דיני שחיטות ובדיקות חוברו מחברים שונים. ואל"ס אחד ה"י **מהר"י ווייל** ולמעשה. - ובאוי"א כ"י: הגאון נולד בעיר ווייל (אשכנז) ונק"א על שם מקומו וישב על כסא זרבנות בעיר. ערפורט (שם). ברוב ענותנותו לא נתן יתרון ליושב של כסא הרבנות על איש תלמודי פשוט. הוא לא רצה לדון דיני ממנות ויעץ לבעלי הדינים שיברדו להם אנשים יש ים הודעים דרכי המסחר והם יעשו פשרה ביניהם אך עשה משפט להציל העשקי. עמד בפרין ולא נתן לדראשים להשתרר על קהלות ולהעמיס עליהם תקנות וגזרות שלא לצורך הוא הבר גם חבור קמן על הלי עוה"מ ובידיקות גם על דיני ממנות וגמפחו להן דרשות מענייני תשובה ודיני מועדים. ע"ל. - ובשה"י השלם" למהר"ם קרענגל (כאות צ"י) בשם מוה"ר צ"בי מקראקא כתב בהגהותיו מנחם ציון בזו"ר: ובפנקס הח"ק דפיק כ"י ואת נשמת האלוקה הדין **צ"בי** ב"ר **יעקב** (ה"י חזן מוהל) תוקע ושו"ב ועשרה הגהות סביב שו"ב **למהר"י ווייל** נפטר ז"ס ג' כ"ח מרחשון גש"ן; ואביו מו"י יצחק יעקב ה"י ג"ב שר"ג ותלמיד להג"מ אליעזר טריוויש שה"י אז ר"מ דפיק קר"א ק"א ושניהם מובאים כ"ס בספרו (שארית ציון). - ובס' מליצי אש" אות תל"ח) כתב: מוה"ר **צ"בי** בעל שו"ב **מהר"י ווייל** ה"י גאון מופלג. בפרט בענייני שו"ב וניקור ה"י כחד בדר"י והעמיד תלמי גדולים ז"ע ועכ"א.

בעיני כל ובאוי"א יאסף הם' אל ביתו הלא מחירו אך מצער הוא
ותחי נפשי! - זכות המתברכו יעמוד לי ולזרעי ולזרע זרעי ע"ע א"ס.

וכרי למלאות רצון הדורשים קדמוניות והחפצים לדעת
מי הו' מין המחבר זצ"ל ותולדתו אמרתי להעתיק
דברי הגאון בעל החיד"א זל"ה אש" כ' בשם הגדולים (מערכת
הגדולים) אות רמ"ה זל"ה: מוה"ר יעקב ווייל תלמיד מהר"מ כדמל
בתשו' **מהר"י ווייל** ט"ו ק"ב ושאר דוכתי וחבר תשובו'
ושחשו ובדיקותי ומרן ב"י מוכיחו לפעמים כמו בא"ח סי' תקס"ח
(תק"כ) וביריד סי' רכ"ח וע"ש בכנה"ג י"ד הגדת ב"י אית צ"ט (והג'
מו' נתנאל אביד מקארלסרוא הרב המהר"ר סי' קרבן נתנאל הוא
שמיני להרב זל"ה) - וכתב מהרש"ם בתשובותיו ב"ד סוס"י קמ"ו:
הרי ווייל שמענו שה" גברא רבא (וכתב בסוף תשו' מהר"י מ"ג
דמהר"ו ה"י פוסק כמהר"ם לפי שה" מתחם אחריו שה" קרובו
ע"ש) עכ"ל - ובס' אוצר הספרים (אות שפ"ה): דיני שהימות
ובדיקת חוברו מחברים שונים. וא"לם אחד הו' **מהר"י ווייל**
אש" יסוד השו"ב שלו פשט ונתקבל בכל תפוצות ישראל להלכה
ולמעשה - ובאוי"א כ': הגאון'ל נודד בעיר ווייל (אשכנז) ונק"א
על שם מקומו וישב על כסא הרבנות בעיר ערפורט (שם) ברוב
ענותותו לא נתן יתרון ליושב של כסא הרבנות על איש תלמודי
פשוט, הוא לא רצה לדון דיני ממונות ויעץ לבעלי הדינים שיבררו
להם אנשים יש ים הודעים דרכי המסחר והם יעשו פשרה ביניהם
אך עשה משפט להציל העשקי עמד בפרץ ולא נתן לדראשים
להשתרר על קהלות ולהעמיס עליהם תקנות וגזירות שלא לצורך
הוא חבר גם חבור קמן על הל' שהימות ובדיקות, גם על דיני ממוני
ונספחו להן דרשות מענייני תשובה ודיני מועדיה עכ"ל - ובשה"ג
השלם" למדר"ם קרענגל (באות צ') בשם מו"ה צ"ב מקראקא
כתב בהגהותיו מנחם ציון בזה"ל: ובפנקס הח"ק דפ"ק כ' ואת
נשמת האלוף הרי"ר **צ"ב** ב"ר **יעקב** זל"ה (ה"י חזן מוה"ל
תוקע ושו"ב ועשה הגהות סביב שו"ב למהר"י ווייל) נפטר יום
ג' כ"ח מרחשון גש"ן; ואביו מו' יצחק יעקב הו' ג"ב שר"ב
ותלמיד להג"מ אליעזר טריוויש שהו' או"ר"מ דפ"ק קר"א ק"א
ושניהם מובאים כ"ס בספרו (שארית ציון) - ובס' מליצי אש (אות
תל"ח) כתב: מוה"ר **צ"ב** בעל שו"ב **מהר"י** הו' גאון
מופלג בפרט בענייני שו"ב וניקור הו' כחד בדרי' והעמוד תלמי
גדולים ז"ע ועכ"א.

וישחטתם בזה

המוליי אלל השחיעה, כזרקה מפי החצורה, מטיה וגמורה. בגזירי
 עירין וזמאמר קדיסין פתגום פתגם המלך זי מלכותו של עולם
 זה יהי דבר המזכיר לזבחיה הזבח מהיום ההוא לחוק ולא יעבור
 בתיב. — ראשון לראשונים וכלל דאיכא אחרונים. *) —
 השוחטים הי"ל אל ירום איס את ידו לשחוט או לצדוק שום
 עגל וכצט צהיותו לצדו, כי איס אי מחזיריו השוחטים עונד
 על גבו ורואה צמעטיו פהוכשרו ונעיקרו עד קופו, ואל"ל זו
 צצהמה גסה שכבר נוזהרין על ככה וככה עיכוצה, שז שנית
 אין מוזירין אלל לעוזהרין שהשוחטים לא יקמכו אי"ע בגקות
 וצדקות צצדיקת הריאה צהשטת ידיהם לפנים לצד, כי איס
 דווקא צהולאת הריאה חולה ולמראה עיניו יצדוק יפה יפה, וכל
 המרצה צצדיקות הר"ז נשוצה, עוד צה שלישי, השוחט צשעה
 שעונד צאטלי"ז לנוכר את הצטר צמשקל ימושך את ידו ונלשחוט
 שום עוף, כי אידי דטרידלו צנוכירי הצטר ולעיין צכף ואלזים
 צנקל הוא שתקוח דעתו ולצו מהשחיעה וצדיקות הסבין ויעשה
 פיגול חיו, וכל מה דאפשר לתקוני ונתקני, וצקושי התיירו חבונני
 להשוחט הי"ל צהיותו שמוכר את הצטר לשחוט ללורך יולדת או
 חולה כל זמן שלא התמנה ונקהל י"ו אי מיוחד לשחיעה עופות
 ומומילא כשנע כשיתמנה אי כ"ל אף זה לא ילא מן הכלל. —
נוסף לזה לא יעלה על לב השוחט לנוכר שונו כל דהוא לשום
אי וישראל צלתי ונוקר כל לרבו, והעובר דינו הוא כאלו נוכר
צבלות או טריפות צחזקת כשרות והשוחט מחויב צעלנו להשגיח
צעני פקיהא על כיקור גידי צטר ולא יסמוך אי"ע על אשתו
וצ"ב, או על שום אדם העונד צחריקאו אלל הקלצ המנקה,
 וצליצוד שירותו איס יעבור, לא זו צלצד אמרו אף זו, השוחט
 מחויב להיות צמוקולין צעה נכירת הצטר שחוטת הן גסה או
 דקה

*) וי"ל החתים וי"ל בוי"ד סי' י"ג: וזה ק"ק החמירו רפ בשפות ולא ברקות ולא
 בעופות חין משחישי כפרות שכן ר"ה ליוחביה, ומ"ם אימת חבמי העיר על השוחטי.
 ובדוקים, ורנ"ל: אנהנו ביד רתלתא לנא פתאום לבית המטבחים בין באקום שהישי
 הבהמה בין במקום שחיות העופות ולברוק סביניהם ולחמש אחרי כל מעשיהם
 באופן שבכל עת יסי בורים לבנים, ובכל זאת בכל עיריה סחויבים להראות סביניהם
 לחכם, ואפנס עיקר הטעם שלא הנהינו חומרא זו ש"ב' שוחטים נם ברקות נעלם
 סמני הנם דמקרה הריואח וסרבות לא שכיחי בהו, מ"ם לענין בריות הסבין אין
 אילוק בין דיקת לנפות, ואני הנחתו להם מנדים בזה, עכ"ל. (אבני בית היוצרי).

דקה, ולא ינוכר כל דהוא לזולתו, כ"א דווקא צנועמדותו, והשוחט
 לריך להזהיר לקלצ שלא ינוכר שום צער לישראל כי אם צפניו
 ודבר שצחוזה הוא על השוחט להצין ולדעת כמה הניח צער
 שחיטה צנוסקלו צלחתו ונהוד הצאנק שלו שלא יחקר הנוג צצואו
 שונה, ויודע צצירור צלא נווכר כלל ע"י הקלצ, גם לא יסקול
 שום שוחט הצער דקה צתוך הצאנק של הקלצ שנווכר שם צער
 טריפה, ואין נוסגיחין צכף נואזנים שלו כל עיקור, רק דווקא
 צתוך הצאנק של ישראל יסקול הצער צנוסקלו. — וזה ילא
 אחרונה, צאשר השוחטים צצר מוזהרין ועומדי צאזהרות שניות
 ויתד תקועה הוא להם שנוחוייצים לפחות פעם א' צחודש צכל
 חדשי השנה לצא לפני צדי' להראות סכינים לחכם ולהסתכל
 צקנקנס שלא שכחו דבר א' מנושנתם, צכן עשו חכונ"י חיזוק
 לדצריהם ותקנת' לתקנת' עבדי' שאם ששוחט א' מלא לחצירו
 השוחט ששחט שום דבר הלריך שחיטה אם צצית או צרחוצת,
 ואונר לו הראיני סכינך, אזי ננחויצ השוחט להראות לו סכיניו,
 ואל יקרב צאותה שעת, וצאם חי' ששוחט א' יראה ננחצירו דבר
 שאינו הגון צענייני שוי' צילא ננח"י דבר שאינו ננחוק, יהי
 זהיר צרוחו ונלדצר צו קרה ולגלות קלונו לעיני העם, רק שנוחוי'
 לצא מיד לפני צדי' ויאונר אנכי הרוחה כזאת וכזאת עשה
 חצירי צלי נשיאות פנינו והעלם דצה ולא תגורו כתיב, ואם לא
 יגיד ויודע הדצר ע"י אחרים ענוש יענש השוחט ההוא הננחעלם,
 צכן אתם שוחטים חרדו לדבר הי פנו דרך הרינו מוכסול ננחוך
 עם הי אלה, תנו לצצכט לחקור את כל כללות ופרטות ואזהרוי
 ועונשים האמורים כאן תק להזכיר כי לא להזכיר צאם שיודע
 הדצר אפילו ע"י עי' נאונן צאיקורי' אשר ראה או ידע ששום
 א' מנשוחטים הנ"ל אשר לא יקום ועצר אפילו על א' מכל אלה
 ננשפטו חרולה להעציר אותו השוחט ננעצודתו, וכיון דנדהת
 קוצ אינו חוזר ונראה לעולם. —

— כל הנ"ל ילא ננחתנו צאקיפה הנ"ל כדצר הנאשר צנוכין. —
 היום יום די יו"ד ננחשון תקט"ז לפ"ק. —

הק' משה צנווה"ר מאיר חונה פק"ק פרעשצבורג.
 הק' עקיבא איגר נה"ט, (חותם הצדי' וקהל). —
 האף

סימן א דין איזו חלבים הם המותרין והאסורין לאבילה וסדר הניקור • ובו י"ד סעי' :

א חלב שור וכשב ועז (וכל שאר בהמה טהורה • ש"ך) אסור • וחלב חיה מותר (א) דכל מין טהורה שאינו קרב ממנה ע"ג המזבח חלבה מותר • (ב) כזי • חלבה אסור :

ב השוחט את הבהמה ומצא בה עובר בן שמונה חי או בן תשעה מת או אפי' בן חשעה חי אלא שלא הפרים ע"ג קרקע • (י) י"א דחלבו ונידו מותר רק דמו אסור • (ה) וי"א שאם שלמו לו חדשיו ומצאו חי אע"פ שלא הפרים ע"ג קרקע הלבו ונידו אסור וחייבים עליו כרת • ומצויאין ממנו כל החושין והקרומים האסורים כשאר הבהמות (ומנואל לקמן בסדר הניקור) (ה) וכן עיקר :

ג איזהו חלב (ו) כל שהוא [א] תותב קרום ונקלף (ז) ושלא יהא בשר חופה אותו (ק) הוא לשון הפור והמנבל :

ד (ח) חלב הבכלים וקרום שעליו הם אסור וענוש כרת • (ט) חלב שתחת המזניים אע"ג שהבשר חופה אותה מ"מ אסור • דבהמה בחייה פרוקי מפרק ואין החלב נכסה בהן • וכל אלו החלבים אין לחוש להם (י) אלא באחוריים של בהמה אבל בחצי בהמה של פנים

עמודי זה

הקוץ הבית

סימן א א תותב קרום ונקלף • בחליון דף מ"ט ע"ב פ"ג ונחמא דר"ע וכו' • חמ סחלב אשר על הקרב ר"ע חומר מה חלב המכסה את הקרב • תותב קרום ונקלף אף כל וכו' • פי' רש"י תותב כשחלב הוא עמוס על הקרב • ור"י ימנעאל אומר דקרום ונקלף לחוד הוא חלב • וכתיב רש"י וכל האחרונים דהבוג ככ"ו דלמא קרום ונקלף לחוד הוא חלב • וכ"פ הרא"ש דקרום ונקלף לחוד הוא מותר • ככתב דלקן ונהגין איסור בקיפה בין דלקשת' ובין דלתייתב' ונתייתב' לא הוא תותב כ"א קרום ונקלף :

והגאון מהו' חל' מוויילנא זוק"ל הביא מ"ס בת"כ דמשמע דלא כדעת רש"י • דלתיב' שם את החלב המכסה הוא הפריסה • ולא כל החלב אשר על הקרב הוא הדבוק להכרס • ולא כל מניעין חלב סקינה והדקין ע"ש • והיינו

סימן א (א) דכל מין טהורה • לאשקי בהמה טהורה חע"פ שחלבה אסור אין אסור משום חלב אלא אסור משום בהמה טהורה ונ"מ לענין הנידוי הנאה מדבר האסור משום חלב דמותר בהנאה מחלב בהמה טהורה פי"ו סק"ל : (ב) כחב השפ"ד סק"ל וז"ל דע כי שלשה מיני כזי • אחד כזי הבג מבהמה ותיב • אם אמו בהמה דין הולד כבהמה והלבו יש בו כרת • ואם אמו חיה חלבו אסור מספק שחל חוששין לזרע האב ואין לוקין שחל אין חוששין לזרע האב • ב' כזי הבג אמו וכתב דהוא זהכי בהמה אין ספק וחלבו יש כרת • ג' כזי שהוא כזי' גפ"ע • חלבה

אסור בודאי מקרא דכל חלב לרבות כזי דלא נז"ך קרא לרבוני ספיא • ועיין בשפ"ד שם גאריכות :

(ג) י"א דחלבו ונידו מותר • דכתיב בהמה אוחה חלבו ודרש' כל שבבהמה חלכלו רק דמו אסור כשאר דם • ואם הפרים על גבי קרקע אסור משום מרליה עין כ"ב הרא"ש והר"ף שפסקו כחכמים דף ע"ד דס"ל היבא דלא הפרים ע"ג קרקע שרי ע"ש : (ד) וי"א כזי • הוא דעת הרמב"ם דסבירא ליה להלק אף דקיימא לן כזי דבן ע' יתיר בשחיפת אמו מ"מ חלבו אסור : (ה) וכן עיקר • כ"כ הב"ח שכן דעת המחבר שכח דעת האוסרין באחרונה • וכ"פ הש"ך סק"ד להחמיר לדעת הרמב"ם • ובספרי אהל יתכן בהלכות שחיטת כזי פ"ו אות א' שכתב שם בנן פ' חי רק שאל הפרים על גבי קרקע חלבו מותר ונידו הנשה אסור טעות נפל בדפוס וז"ל וחלבו ונידו הכנה אסור : (ו) כל שהוא תותב • פי"ח הוא עשוי כשחלה • מלשון היא שחלחו לעורו מהרגמיין היא תותביה • ש"ך סק"ז • וי"א דקרום ונקלף לחוד הוא גם כן חלב וכ"פ תותב וכן נוהגין ועיין בה"ה : (ז) ושלא יהא בשר חופה לחו • דלתיבא בגמרא חלב שהבשר חופה לחו מותר שכל הכסלים אמר רתומא ולא שנתוך הכסלים ומעט זה אכן נוהגין בארץ אשכנז להחיר לחו חלב המכוסה מבשר נתוך הכסלים נתלק הפנים וכמ"ל בסימן הסמוך בסדר הניקור בעמודי זה אות י"ז :

(ח) חלב הכסלים וקרום שעליו הם • הוא החלב שעל הכסלים וקרום שמתחת המתיים • הוא החלב שעל הכסלים האמור בסמוך שח"כ נבלע תחת הבשר דק ומשפטם תחת המתיים שהוא למטה מללעות קטנות וכשהטבח מפרשו נראה אותו החלב כ"כ רש"י • ואמר רבי אבא כזי • הוא תרבה דלוחי מחני אסור • ואף על גב דהחלב שהבשר חופה אותה קי"ל להחיר וממ"ז אט מתידין בלוח' ז' • היינו בתוך הכסלים שחינו מגולד ומקומו מחסויי בשר גמור הוא משח"כ בתוך החמור דבהמה בחייה פרוקי מפרק • פירש"י כשהולכת אברהם ונעים והמתניים פעמים ששם נמשכים כלפי מעלה ונכסלים נמשכים כלפי מטה ואין החלב המכסה בהם • וזהו החלב חורא דלוחי מחני וקרום דק מפריד בין אורו חלב ובין בשר שמו שחמיו ואסור משום חלב הכסלים •

בתב הרשב"א בהשוכה סי' ש"ח אותו חלב שמתח הקרום דק הסמוך למתיים ודאי אסור ואין זה מקרי שנתוך הכסלים אלא אותו שהבשר חיפה ממש • אבל לחו שהקרום לבד חופה נראה הוא על הבשר ולא תיור בשר ואין לך מי שמחירו עכ"ל ובל"י הביאו : (י) אלא באחוריים • ומנואל לקמן בס' ג"ס חלק ג' וכל

(כו) ומנקר אווה שורש של גיד מזורג הכוליא עם קצותיו הנראין מבחוץ • וכן לכוליא השנית (נעל העיטור וספרי ניקור) :

יב יתות הכבד צריך לנקר קרום העליון של צד הכבד • משום (כו) חלב הקרב המונח עליו • ויש מחמירין עוד לנקר השומן שתחת הקרום ההוא (כמ"א נסח ר"ח) אבל צד פנים של צד הריאה א"צ ניקור כלל • אבל הסנהג לנקר ולהסיר שני צדדיו [ה] דלמא אתי למטעי (כמ"א סעיף י"ג נסח ס"ה ור"ז) :

יג מחול קרומו שלו חלב גמור הוא (כח) וצד גם שלו חייבים עליו • ושעל שאר המחול והחושין שבתוכו [ו] אסורין ואתן חייבים עליהם • וצריך להסיר הקרום משני צדדים עם החלב שעליה ונוטל ראש הגיד שבתוך המחול ומשוך אותו • ונמשכים עמו ג' חושין שבתוכו • (כט) וצריך לזוהר שלא יפסוק שום חוט מהם ואם נפסק צריך לשרש אחריו (כ"ז ס' ס"ד סעיף ט') : **יד** חושין שבעוקף (פ') הקקל נגלגן המקל ענה והוא קלה השדרה) הם חמשה • ג' בימין וב' בשמאל • הג' שמימין כל אחד מהפצל לשנים שנים • והשנים שבשמאל כל אחד מהם מתפצל לשלשה שלשה • וראש הא' מחובר לשדרה וראשי הפיצולין נדבקין בכסל שתחת ההזה בראשי הצלעות ואותם ראשי הפיצולין מצויים (ל) בחלק הפנים • (לא) ואסורים משום חלב • (לב) ואי שלפי להן חמימי משתלפי • (לג) ואי לא בעי לחטוטי בתרייהו (כ"ז סעיף י"ג) :

סימן ב לקוטי דיני ניקור מחלב וכו' ה' סעיפים :

א כלי שמדיחין בו הלבנים • (א) אין מדיחין בו בשר • (ב) וכ"ש שאין מולחין עם הבשר

הניקן הבית

עמודי זהב

משליכין באורך אמה • משא"כ המחלולת והיא גדולה והשובה לכן אין זורקין ממנה כי אם אותה חתיכה הדבק בפי הפכעה והמוחר מנקרים ומטבין הקרום ממנה לערך אמה וגם מסירין משם חוט ארוך שמונה עליו עם השומן שאצלו וספיר דמי : (כו) ומנקר אותו שורש • כתב הרמ"א סעיף י"ג ואם לא מטפו אחריו והניחו חוץ הכוליא לכ"ע מותר אפילו אם נתכשל כך (כ"ט במליחה או לליה) וזקוף מה שבתוך הכוליא אבל מה שעל הכוליא לכ"ע אסור : (כו) חלב הקרב המונח עליו • מש"ה צריך לנקר הקרום שעל היוהרת וכל החלב שעליו • וכרבי ישמעאל דלמר קרום ויקלף היו חלב • ואפשר מטעם זה נוהגין המנקרים לקלוף קרום מכל הכרס והקיבה בתחלולות אפילו במקום שאין שם חלב מטעם ס"ל כיון דחלב הפרסיה מונח עליו ואף שאינה לדינא מ"מ סכרה היא והטוהב קן מע"ב : (כח) וזד גם עלו חייבים עליו • היינו במקום שדבק לכרס הן זד הגולה הן הסתור • כ"ז :

מזד א"י • ולאו דוקא ככנס ס"ה ככנס ג"כ דינו כלי כיון דצריך קליפה מה לי ככנס או ככנס : [ה] דלמא אתי למטעי • כה' סעיף קב"ץ וכדיעבד א"כ ס' רק נגד זד הכנס • והטעם כה' ככנס"י שם כיון דגזירה הוא דלמא אתי למטעי בדעיבד אינו אסור • כ' סעיף נסח רש"ל דאם אין בחתיכי' עממס ס' נגד הקרום החיטה נ"ל • וצריך ס' נגד כל החתימס דלא מהני עמו שהוא חלב כחוט דלא קר"ו • כחותו ארוך כגמ' • ע"כ • וז' ככנס"י והיינו כביכול אבל במליחה א"כ ס' נגד החתיכה רק קליפה בעי וכמ"ס לקמן בחלק ג' • והמחול עמו אסור וכן ככנס כדדוסי הגדוסי שבתוך הכנס שגמלה עם המחול כלי ניקור והמחול אסור ע"כ : [ו] אסורין • ככנס"י א"ד כ' מטעם סיס המחול שגמלה בלא ניקור והסיר הכנס משום והצריכו דעמול חלב שהמחול עמו וכתב הכשר שכו • דשיערוסו דעמול החלב הכשר שכו ס' נגד חלב האסור עכ"ל • אבל ככנס"י ס' ע"ד חולק ע"ז וז' ארין למסוף לניקל במחול כי הוא אסור גמור מן הדין עד שיועב צניבור שנתמול וחלב כשר שכו הוא ס' נגד הניקור כי לפעמים יש חלב היבס על המחול ולפעמים מטע כשהוא כחוש • וכל זש מהסתמא אבל אם שיערוסו ויש ס' במחול נגד הניקור כשר • וכתב הס"ח מיסו צריך קליפה אחר כך :

(כט) וצריך לזוהר שלא יפסוק שום חוט • כתב רש"ל יש לזוהר לנקר המחולים בעודם לחים שמוך ללאחם מזהמה בעודם חמים כדי שיהא ננקל להמסוך • חושין כחמה ולא יתקפו בחמטתים : (ל) בחלק הפנים • ומזוהר כבימין הכמוך בסדר הניקור סעיף ו' : (לא) ואסורים משום חלב • שיונקים מחלב הככלים וזה משמע מנה שכתב הרמ"א בעי לחטוטי אחריהו • ואי לאו משום חלב מטעי מה הוצרך לחטוטי די בתחומי לצד ע"כ : (לב) ואי שלפי להן חמימי משתלפי • כתב הרמ"א בסעיף י"ג ואם הם שרויין כמים הוי להו חמימי ומשתלפי : (לג) ואי לא בעי לחטוטי בתרייהו • כתב הרמ"א שם ויש מקילין באלו חומין במקום שהם גלועים בכשר • ויש להחמיר • עכ"ל :

סימן ב (א) אין מדיחין בו בשר • והוא נמרח דף ח' אר"י אמר רב שבעה צריך ב' כלים של מים אחד שמדיח בו בשר ואחד שמדיח בו חלבנים • וצריך ויחנק ליה חדא וגדיה בו בשר והדר חלבנים • גזירה שמא ידית חלבנים ואח"כ בשר • השאה נמי מחלפי • כיון דלארביכנא תרהי איה ליה הכירא ע"כ • מיהו דיעבד אם הדיח הבשר עם החלבנים בכלי אחד לא נאסר הבשר • כ"ס הרמ"א וכמ"ס בסעיף ג' • רק שיפספסו הבשר היטב אח"כ : (ב) משא"כ אם מולחין עם בשר אין לו ח"קה וצריך ששים כנגד החלב ואם אין ס' בכשר נגדו הכל אסור • ולא דמי לטעיף ד' דמחירין בהפ"מ ע"י קליפה שאני פסח דמיירי בקדומים ואינם רק חלב כחוש ואינו מטעפס ע"י לסמוך אמאן דמחיר בקליפה וכמו ש"כ בל"ס ח' • משא"כ הכא דמיירי בחלב שומן

(ג) וסבין שחזתכין בו חלבים אין חותכין בו בשר • נהגו מנקרי הבשר לנקר בסבין אחר
 (ד) מפני שנותנים בנגד על ירכיים וכל עשה שנוגע הסבין בחלב מקנתו בו • ונכון ללמד אדם
 לבני ביתו שיפשפשו הבשר יפה במים (כ"י סעיף ט"ז) :

ב אין פורשין הכסלים ע"ג הבשר בעוד שלא יצטנן חלב שעליהם • מפני שהוא נמוח ונבלע
 בבשר (כ"י סס) • וכן יש לנקר בשר תוך ג' ימים מן החלב שלא יתקשה החלב שבו • ומ"ט
 אם לא נקרו תוך ג' ימים אין לאסור בדיעבד (ה) אלא מנקרו אה"כ ושרי :

ג כל אלה הדברים אם נעשה לא נאסר הבשר • ואין מכן העושה אלא מלכודים אותו שלא
 יעשה (כ"י) ואם עשה מותר רק שישפשפו הבשר היטב (ומ"א נכס הסוכת הכ"י) :

ד אין מלחין הבשר קודם שיסירו החושין והקרומים האסורים וגיד הנשה • ואם מלחם צריך
 ששים כמו בשאר חלב הנמלח עם בשר (ו) דק"ל בשישים • (ז) ובהפ"ט יש להקל
 (נמליחה ונלילה) • להמיר ע"י קליפה • (ח) מאחר דיש מתירין אפי' בלא קליפה אבל בבישול
 אין שום היתר • ואם אין ס' בהחיכה כנגד האיסור התיבב ג"כ וצריך ס' כנגד כל החתיכה :

ה (ט) טבח שדרכו לנקר בשר ונמצא אחריו חוט או קרום מלפדין אותו וטוהרין אותו שלא
 יולול באיסורין • אבל אם נמצא אחריו חלב אם הוא כשעורה מעבירין אותו ואם נמצא
 אחריו כותה אפילו בהרבה מקומו • סבין אותו מכות מדרות * ומעבירין אותו (כ"י סעיף כ"א) •
 וחזרתו לבשרתו ותשובתו הכל לפי ראות עיני המורה הוראה אם עבר בשוגג או במזיד •
 וסנהג כשר הוא שהטבח המוכר בשר ינקר קודם שימכרנו פן יכ' בו הקונים (מ"א נכס
 סוכות חש"י ומה"ק) :

הלכות ניקור

בימין ג מתחלק לג' חלקים • בזה"א נתבאר דין ניקור מחלק הפנים • ובו י"א סעיפים :

א המנקר את הבשר מתחיל בראש וחוזכו לשנים ומוציא הטוח • (א) ומעביר הקרום שעליו

עמודי זהב

דמספסע לא מהני וצריך ששים דוקא וכמבואר :
 (ג) וסבין שחזתכין בו חלבים אין חותכין בו בשר •
 כתב הב"י צריך להזכיר למנקרים כשמוכרים חלב
 גמור מהכין עם הסבין מה שמנקרין וואמרים שהסבין
 הוא טריש וכשמנקרין מקנחין • וז"ל דהא כתב הרשב"א
 שלא הזכירו ב' סבינים אלא בחתיכת חלבים גמורים
 אבל גיד ושמן אינם שמיים כ"כ שידבק בהם על
 הסבין ע"ל • משמע דתכלז גמור לא מהני מה שמנקחין
 י"ט דעיקר ההיתר המנקרים בסבין אלו חותכין חלב גמור רק גידין וגם רק גודרין וליכא דוחקא
 דסבינא עכ"ל • משמע הא חלב גמור צריך ב' סבינים : (ד) מפני שנותנין בנגד על ירכיים • ועיין לקמן בס"י
 הסמוך ח"צ כלל ה' : (ה) אלא מקרו אח"כ ושרי • כ"כ הרמ"א ס' י"ח נכס הסוכת הרא"ס : (ו) דק"ל
 בששים • וכמו שנתבאר בספרי כ"י כ"ב ק"ה ע"ש : (ז) ובהש"מ • ברמ"א סעיף כ' כתב סה"א וז"ל
 ביש"ש גורם ובהש"מ וכ"כ בהכ"י ע"ש יש להקל במליחה ונלילה • ברמ"א סעיף כ' כתב סה"א וז"ל ויש
 להקל ולהתירו על ידי קליפה • וכתיב הפ"ו בשם רש"ל היונו במליחה או בנליה • אבל בב"שול ודלוי צריך ס'
 ואמרינן בו חל"ג ואם יש בו ס' שאר בשר מותר והיא אסורה : (ח) מאחר דיש מתירין אפילו בלא קליפה •
 ובס' אין שייך לגזור משום חלב שומן דמספסע דכל הקרומים אינם רק חלב כחוש (רמ"א שם בשם מרדכי
 וס"ה) • וכ"ז דוקא במליחה או בנליה ובהש"מ דוקא • ובלא הש"מ צריך ששים דוקא ויהאמר בת"ח סימן זה
 כל דין ודין במקומו • אבל בבישול אין שום היתר וצריך ס' כנגד החושין והקרומים האסורים משום
 חלב • ואם לאו חל"ג וצריך ס' כנגד כל החתיכה ועיין בס' ק"ה • אבל החתיכה עצמה אסורה לפי שיש
 שבה אינו נפלט ממנה לגמרי • ואיך יעשה • מסור החתיכה האסורה משם והשאר מותר • ועיין ב"ד ס"ס
 ק"ו דיש חילוקי דעות בזה ומסקנא כמו שכתבתי • והחתיכה עצמה לעולם אסור אפילו במליחה ועיין לעיל
 בחלק הסמוך בת"ח סעיף ה' : (ט) טבח • כתב הגאון מהר"ר אלי' מווילנא צוק"ל הא דכחוץ בלבן טבח ולא
 כהבו שהמא' מנקר אלא דבטבח שעליו מוטל לנקר • אבל מכר סה"א ולא מכר בחוקה עוקר מלקין ומעבירין
 אהו*) • משא"כ בלאחר • וכ"מ מפד"ש ד"ה טבח :

בימין ג (א) ומעביר הקרום שעליו • כ"י שני קרומים יש למוח • אחד שהמוח מונח בתוכו • ואחד דבוק **בנפס**
 (* ואלו לוקין ואין סבין מכות מדרות רק בדיעות ונכרות ממלכה המדינה :

(ב) ואחר כך מעביר הקרום הרבוק בעצם הגלגולת • ונוטל הלחיים בידו ומחתך משני צדי הלשון ומוציא גיד אחד מזה וגיד אחד מזה • (ג) ואסורין משום דמא • [א] גם נוהגין לחתוך מן הלשון עצמות שקורין (פרייטיי ציילנדיך) והמה לעומת החושין הג"ל גם נוהגין לחתוך (ד) כיסוי הגרגרת הנקרא (בל"א געט"ל) :

ב ויורד משם למקום שחיטה אצל הגרגרת משני עבריו • ומוציא (ה) ב' גידין מצד זה וב' גידין מצד זה • וצריך להסיר כל החושין הללו אצל הגרגרת (ו) משני צדי הלשון • וכן בבשר במקום שחיטה בכה"ג • גם צריך לחתוך הגרגרת והושט לשנים משום דם הנקשר שבתוכן • **ג** ונוטל הסכין ומחלק בין (ז) הכתף לגוף • ומתחיל מראש הכתף (ח) באמצעיתה • ומתחיל ומוציא גיד עב ומוליך הסכין עד קצות היד סמוך לעצם וימשוך כל הגיד ההוא עם כל הגידים הנמשכין עמו • וצריך לשקוע הסכין בהכתף יפה עד שיעקור אותו הגיד והחושין הנמשכין ממנו מעיקרו • ובמקום שהוא מחלק הכתף (ט) מהשררה צריך לשקוע הסכין בהשררה ויעקור משם שורש גיד זה שהזכרנו למעלה ששם השורש שלו • וכן לכתף השני : **ד** גף העוף כיד הבמה לפיכך צריך (י) לחתוך האגפיים ולמלאם וכן נוהגין להתוך עצמות

תקון הבית

תכשיל את כנגד מה שגול בה • ובאני כאן יעמלימה הוי חומתא ענמא ודחמתי :

עמודי זהב

הגלגולת וצריך להסירם קודם שימלאו :

(ב) ואחר כך מעביר הקרום הדבוק בעצם הגלגולת ומנהיג יפה יש בכמה קהלה שקולין את העצם הגלגולת היינו כל הקדרה שהמות מונה גהוב ומשליטין • כי קשה להוליך משם את הקרום ואין צריך לזה יצונו כי אין זו הסתור כיום : (ג) ואסורין משום דמא • ונ"מ דכל הקדומים והחושין האסורין משום דמא מהני בהו חתיכה ומליחה משא"כ האסורין משום חלב צריך דוקא להוילא החושין ואם נפסק צריך לשרש אחריו ובמבואר לעיל היטב • כהבו ספרי הניקור רבים חשבו לומר דדוקא גבי בהמה דקה שמבטלין או גולין את הראש כשהוא שלם או יבדה לתוך או ליעול החושין בהלחיים • אבל בהמה גסה כיון שמתחם הראש לנתחים נחתכין החושין ממילא • אבל בבהמה אין לסמוך על זה לכתחלה אפילו אם מנתח הראש לכמה נחתים כיון שאינו מכיין לחתוך את החושין ענולא שאינו מותך מותך החוט רק סמוך לו ונשאר החוט שלם לכן צריך דוקא ליעול או לחתוך החושין יפה הן בדקה והן בגסה ובפרט במקום שמתכנין הלבון מהראש צריך ודאי לחטט אחריו • ואם החוט עיקר על הלבון שלא יהיה מוחזק ומקולקל בחתיכה שאינו ראוי להתכבד חתך ביד פשתן לחתוך ע"י בראש החוט ונמשך ממליו כל החוט ולא ינתח במהרה : (ד) כיצו הגרגרת • משום שהוא תמיד מלא ליהוט ואסור משום מילוא • ועוד י"ל משום שיש לו ראש ואין הדם יכול ללחש לא ע"י הדחה ולא ע"י מליחה ומהו הפעם יש לחתוך העוקץ מראש הלשון כדי שיאל הדם שבתוכו : (ה) ב' גידין מלד זה • פירוש אלל הגרגרת משני עבריו יש ארבעה גידין ב' מלד זה וב' מלד זה סמוך לבשר :

(ו) משני צדי הלבון • ולמקום שמתכנין הלשון עם בשר הראש שחתתיו או נשארין גידין הללו אלל הראש אכריס • סמוך לרגל נקרא יד • אבר הב' נקרא ידוע • ואבר השלישי נקרא כתף והוא מחובר לגוף עם הוא שורש הגיד ומתפצל לנמה פולגין בהכתף (ט) מהשררה • הוא הנקרא (בל"א גראש או רוק

סימן ג חלק א

[א] ב"ד ס' ס"ה סיפ' א' כהן יש חושין שאסורין משום דם שבהן ואלו הן : כגון חושין שביד ושבתקף ושכלתי התחתון שבליד הלשון מכאן ומכאן • ובגלגולת ובשאר חושין הלכ • וחושיו הדקין שם בתוך סומן הדקין כמו בית פכנים מתכנין זה בזה • וזוהיגן להסיר ג"כ חושיו אורך אלל החמה מנפוס • וכן חושין שכלחמיו האזניים לפי שם מלחם דם ואינו אלל חומתא כענמא • וקרום שעל הפה • ושקד קוד • וקרום שעל הצינור : (ב) כל אלל החושין והקדומים האסורים משום דם צריך להוילא ולנקר קודם המליחה • דל"כ לא מהני בהן מליחה אלל א"כ שימתים תמלה (ומיתוך לתחת) ואח"כ ימלח • והני מילי לבשל בקדריה אבל לל"ל אלל החתיכה ולא מליחה משום דנורא מישאף שאינו • ודוקא כשני החושין על פני האף אבל אם הם מובלגים בתוך הכתר אין האף שואף אד"כ יתחכם • ואם לא עגלו וכש"כ בלא חתיכה צריך ס' נגד כל החושין • ובלאי ובמליחה י"ל להמחיו ולקלוף סביב אותן חושין וקדומים ולא בעי נטילה כלל משום דעור חושין אלו עבים ואין פולגין כבה משא"כ כורידין דפולגין כבשר ובעיגן נטילה כמבאר בדברינו לקמן כשתיף קאן • ואם לא קלפיהו ובטויהו אתר שנטלו החושין מותר בדפיבדי • וא"כ ה' דבגולשו כך פוטיט ע"י צליה ומליחה ש"ך יט"ז :

(ג) ובעופות א"כ ליעול חושין אלו משום שדקין הם וסדס ואלא משם ע"י מליחה • רק חושיו הליחה יעילו משם או יתחכם עם המפתקת לשנים • ובידועד אם הוסר רק הראש דם העוף סגי : (ד) והא דלמתייהו בללו החושין האסורין משום דם צריך לנקר ולנתק קודם המליחה וצליה שבינו בללא ידעיגן כודאי שנחטפו הורידין ואפי' הפק לא מהני דחוקה שלא נחטפו • ואפי' נקב הורידין או חתך אבר אבר קודם מליחה או לזיה לא מהני לכתחלה כיון שכבר נתקרב הדם • אבל אם ידע כודאי שחטט כל הורידין כשנותר או נקבם בשעה שהוא מפתים שערין הדם חס כדי שיאל כל הדם ולא תקרב כחכו א"כ נקב כל החושין שנגזפו כי כל הדם שנגזפו גברדין אתר הורידין • (וב"ז סיניו בנתוחים שיש להם מיתוך עם ויריד הולאר אבל שאר חושין כגון חושין שביד ושבתקף

וצריך להסירן מהראש : (ז) הכתף • יש לו שלשה ידוע • ואבר השלישי נקרא כתף והוא מחובר לגוף עם הוא שורש הגיד ומתפצל לנמה פולגין בהכתף (ט) מהשררה • הוא הנקרא (בל"א גראש או רוק

הלחיים שקורין (פרייטני זייגליך) : (יא) והמנהג שאין נוטלין מן העוף שום חומץ רק חומץ הצואר. גם יש ליטול : (יב) הריאה מן העופות. ובאוויר יש בבני המצויים שני דקים (יג) כמו סניא דיביי בבהמה והיא כשרה דק צריך ליטול ולהשליכן. גם נוהגין לתתוך בירכי העוף בפרק הארכובה תחתונה (יד) קודם המליחה :

ק ואח"כ תותך על החוות לשני צדדים. ומאותו בשר ארום הסמוך לחוה (טו) מוציא חומץ כפול של דם שאוחזו מקצת החוה עד קצתו. וכן מן החוה השני. ואח"כ מתחיל ממקום סיים הגיד שמוציא מן החוה. (טז) ומקליף בידו אותו הקרום שעל הכסלים. וצריך ג"כ לתתוך ראשי העצמות משני קצות הכסלים והמה רכים ולבנים. (יז) ומעם האיפור משום שיונק מחלב של הכסלים :

ך וכשמקליף נראים ראשי החומץ שהן בבטל. וגמשיכין מאלוהן (יח) בהיותן חיות. והן שלשה מימין ושנים משמאל. שלשה מימין מתחלקין לשנים שנים. ושנים מתחלקין לשלשה

עמודי זהב

תקון הבית

והדומה אל"ט ששטח סורדיין וגם נקבם צריך לנקר וכמו אל"ט כשנים סעיף ג'. וכל"ט חייב ששכלל וקרומו דאפריים מאוס ח"ב דודאי לא מהני נקיבת ורידי סולאר וזה פשוט ועיין בפ"ד סק"ל : (ה) והס רוצה ללוח עוף או בהמה שלם או למחם ולכבשם שלם ע"י שחיטה או נקיבת סורדיין כשעת שחיטה צריך הוא לא לנקוב את כל סורדיין וחייב שכבש סולאר ע"י שלא ישאר שלם גם אחד ואז מותר לה' לכתולה בין ללני בין לכישול. והס לא עשה כן כשעת שחיטה לא מהני לה' את המעט סורדיין כשולאר עם הכבש סביבוס אחר שמתקרב משי של סורדיין שנגוף שופטין לורדיין כשולאר כשעת שחיטה וכיון שלא היה להם מקום ללחם אז שוב אינם יוצאים כ"א ע"י נחוח אבר כדמהה והסרת הכבש בעוף שחיטה וכו' : (ו) לא שחט ולא נקב סורדיין כשעת שחיטה ולא שחט מותר בדעיבד ע"י שישחוט כל ורידי סולאר וישליכם עם כדי עיניה מהכשר ששכיבס והוא כרוכה לבורל. וזה שכתב חובי ורידיין שנגוף שחייבן בדעיבד לומר ששחט שולאר וקפס לגמרי. ומ"מ בעל נפש יזהר מורידי כל הגוף כשגולה שלם ולא שחטו סורדיין ולא יחל כ"א כבש שאין בו שום ניד שחיטה : (ז) והס נכתב שלם כלא נקיבת ורידיין כשחיטה. אשי' מעט ורידי סולאר אחר שמתקרב וקודם מתיים י"א לאפור כולו כי בעינין ס' נגד כל דם שכלל חובי סנוף ומי יודע כפיס הם היבין הם לשער ערס. ומ"מ אם כישל עמו שאל דבי"ס איך להחמיר לומר דהעוף או הכמהה נעשה נבילה וכשי' נגד כולו רק אם יש עכ"ס כ' ככל הקדרה נגד כל הסידים והחוטם שגאוף עוף או בהמה הכל מותר חוץ מאותו עוף או בהמה. וכלכד שיהיה ס' נגד ורידי סולאר עכ"ס כחיתו עוף וע"י נחש"ס ס' כ"ב שפאר"ך שם כדברים אלו והעלה לפסק הלכה כמו שכתבנו ע"ש כשעתא : (ח) והס נמלח שלם. ועדיין לא כשלו ולאכרו כל סורדיין שנגוף וכשולאר כשגולה ע"י מליחה דם עתה שמתוך ואין לו תקנה כ"א שישיר הכבש וגם ורידי סולאר עם הכבש ששכיבס פחות מכדי נקילה.

המליחה להוליח הדם : (יא) והמנהג שאין נועלין מן העוף שום חומץ. משום שדקין הם והדם יוצא מהם ע"י מליחה כ"כ הרמ"א סי' ס"ה סעיף ג'. רק חומץ סולאר ובאופן חוביין יש לזהר לעין משם או יתחכם עם המשרקה לפניס. ובדעיבד אם הוסר רק הראש מן העוף מני. רמ"א שם ועיין בח"ה לענין דיעבד : (יב) הריאה מן העופות. כי צריך למלוח העוף מ"י דרדים ואח"כ ידחה המקום הזה (ובס"י ס"ט הריאה כשנים א"ל למלוח במקום הזה) והס נהבאר לענין דיעבד : (יג) כמו סניא דיביי ששם ג"כ כחושים ומאוסים כמים בבהמה וכשרים. ועיין בפסרי בית יחאק סימן מ"ו חלק א' בעמ"ז לוח י"ב) וצריך ליטול ונקראין (ב"ה"א שרייפני נדערי"ס) ומשליכן משום מילוח. ובדעיבד אם לא נטלן כשרה. ועיין בפסרי ז"י בסימן ז' חלק א' בעמ"ז לוח כ"ה :

(יד) קודם המליחה. משום שלשעמים נמצאין חומיין אדומים כרגלי העופות והס לא עשה כן מותר בדעיבד. אשילו נכתבנו כי חף ע"פ שנתאלו חוביין אדומים שאינו אלא שומן שלעמל (רמ"א סימן ס"ג) :

(טו) מוליח חומץ כפול של דם. כהנה פסרי הריקור צריך להודיע להמוני עם המהעסקים בניקור שאלוה חום החוה הוא כפול ושנים הם אחד הוא אדום ואחד הוא לבן ונקראין כאחד. ומי שאינו יודע מזה יוכל לבח לידו משולל כשיחובב הסכין ליקח החוטם הכפול ומודמן לידו שיחשוב בינו לבינו שיהפיל החום ושאר החוטם אחר הך הכשר והוא לא ידע והשם. ובפסרי לפי ה"א החוטם הלבן הוא אדום משום חלב שיונק קמ"ל שיש להחמיר לתתוך אדום החוה הסמוך לזולאר כי אז מזה יותר למתוך כל החוטם שלם א"ל אם יתחיל מאותו דם של בשר אדום מהרה יתקח החוטם ויחא לו לצרחה יתירה לנקר אחריו (ולענין דיעבד עיין בפסרי ז"י בפ"ד סק"ל : (ה) והס רוצה ללוח עוף או בהמה שלם או למחם ולכבשם שלם ע"י שחיטה או נקיבת סורדיין כשעת שחיטה צריך הוא לא לנקוב את כל סורדיין וחייב שכבש סולאר ע"י שלא ישאר שלם גם אחד ואז מותר לה' לכתולה בין ללני בין לכישול. והס לא עשה כן כשעת שחיטה לא מהני לה' את המעט סורדיין כשולאר עם הכבש סביבוס אחר שמתקרב משי של סורדיין שנגוף שופטין לורדיין כשולאר כשעת שחיטה וכיון שלא היה להם מקום ללחם אז שוב אינם יוצאים כ"א ע"י נחוח אבר כדמהה והסרת הכבש בעוף שחיטה וכו' : (ו) לא שחט ולא נקב סורדיין כשעת שחיטה ולא שחט מותר בדעיבד ע"י שישחוט כל ורידי סולאר וישליכם עם כדי עיניה מהכשר ששכיבס והוא כרוכה לבורל. וזה שכתב חובי ורידיין שנגוף שחייבן בדעיבד לומר ששחט שולאר וקפס לגמרי. ומ"מ בעל נפש יזהר מורידי כל הגוף כשגולה שלם ולא שחטו סורדיין ולא יחל כ"א כבש שאין בו שום ניד שחיטה : (ז) והס נכתב שלם כלא נקיבת ורידיין כשחיטה. אשי' מעט ורידי סולאר אחר שמתקרב וקודם מתיים י"א לאפור כולו כי בעינין ס' נגד כל דם שכלל חובי סנוף ומי יודע כפיס הם היבין הם לשער ערס. ומ"מ אם כישל עמו שאל דבי"ס איך להחמיר לומר דהעוף או הכמהה נעשה נבילה וכשי' נגד כולו רק אם יש עכ"ס כ' ככל הקדרה נגד כל הסידים והחוטם שגאוף עוף או בהמה הכל מותר חוץ מאותו עוף או בהמה. וכלכד שיהיה ס' נגד ורידי סולאר עכ"ס כחיתו עוף וע"י נחש"ס ס' כ"ב שפאר"ך שם כדברים אלו והעלה לפסק הלכה כמו שכתבנו ע"ש כשעתא : (ח) והס נמלח שלם. ועדיין לא כשלו ולאכרו כל סורדיין שנגוף וכשולאר כשגולה ע"י מליחה דם עתה שמתוך ואין לו תקנה כ"א שישיר הכבש וגם ורידי סולאר עם הכבש ששכיבס פחות מכדי נקילה.

מחלב הכסלים ודאי צריך לתקן אחריו. וז"ל פוסה קמ"ל שיש להחמיר לתתוך אדום החוה הסמוך לזולאר כי אז מזה יותר למתוך כל החוטם שלם א"ל אם יתחיל מאותו דם של בשר אדום מהרה יתקח החוטם ויחא לו לצרחה יתירה לנקר אחריו (ולענין דיעבד עיין בפסרי ז"י בפ"ד סק"ל : (ה) והס רוצה ללוח עוף או בהמה שלם או למחם ולכבשם שלם ע"י שחיטה או נקיבת סורדיין כשעת שחיטה צריך הוא לא לנקוב את כל סורדיין וחייב שכבש סולאר ע"י שלא ישאר שלם גם אחד ואז מותר לה' לכתולה בין ללני בין לכישול. והס לא עשה כן כשעת שחיטה לא מהני לה' את המעט סורדיין כשולאר עם הכבש סביבוס אחר שמתקרב משי של סורדיין שנגוף שופטין לורדיין כשולאר כשעת שחיטה וכיון שלא היה להם מקום ללחם אז שוב אינם יוצאים כ"א ע"י נחוח אבר כדמהה והסרת הכבש בעוף שחיטה וכו' : (ו) לא שחט ולא נקב סורדיין כשעת שחיטה ולא שחט מותר בדעיבד ע"י שישחוט כל ורידי סולאר וישליכם עם כדי עיניה מהכשר ששכיבס והוא כרוכה לבורל. וזה שכתב חובי ורידיין שנגוף שחייבן בדעיבד לומר ששחט שולאר וקפס לגמרי. ומ"מ בעל נפש יזהר מורידי כל הגוף כשגולה שלם ולא שחטו סורדיין ולא יחל כ"א כבש שאין בו שום ניד שחיטה : (ז) והס נכתב שלם כלא נקיבת ורידיין כשחיטה. אשי' מעט ורידי סולאר אחר שמתקרב וקודם מתיים י"א לאפור כולו כי בעינין ס' נגד כל דם שכלל חובי סנוף ומי יודע כפיס הם היבין הם לשער ערס. ומ"מ אם כישל עמו שאל דבי"ס איך להחמיר לומר דהעוף או הכמהה נעשה נבילה וכשי' נגד כולו רק אם יש עכ"ס כ' ככל הקדרה נגד כל הסידים והחוטם שגאוף עוף או בהמה הכל מותר חוץ מאותו עוף או בהמה. וכלכד שיהיה ס' נגד ורידי סולאר עכ"ס כחיתו עוף וע"י נחש"ס ס' כ"ב שפאר"ך שם כדברים אלו והעלה לפסק הלכה כמו שכתבנו ע"ש כשעתא : (ח) והס נמלח שלם. ועדיין לא כשלו ולאכרו כל סורדיין שנגוף וכשולאר כשגולה ע"י מליחה דם עתה שמתוך ואין לו תקנה כ"א שישיר הכבש וגם ורידי סולאר עם הכבש ששכיבס פחות מכדי נקילה.

שלושה • וכדי שלא אתו למטעי בין ימין לשמאל נוהגין לנקר (יש) בכל צד ג' צלעות • ודוקא במקום שמניחים בחלק הפנים י"ב צלעות או צריך להוציא ג' חוטין בכל צד • אבל במקומות שאין מניחים לחלק הפנים רק ט' או י' צלעות או אין צריך ליטול משם כ"א ב' חוטין ראשונים • והחוטין אלו אסורים משום חלב וצריך להטמא אחריהם (ועי' לעיל כסי' ס"ד חלק א' סעיף ט"ו) :
 ז צריך להזהיר את הקצבים והשוחטים בעת שמחלקים וחותכים הבהמה לשנים וכשמניחים הקצבים י"ב צלעות לחלק הפנים יהיו זהירים שיתחכו בשוה סמוך למשם לצלע י"ב • הבישר שבין צלע י"ב לצלע י"ג (ב) שייך לחלק אחרונים • וצריך ניקור מהמנקר ממתה • וכשיש שלא ליקח גם צלע י"ג לחלק הפנים • דאו גם הכלים צריכין הכשר • (ב) וצריך עיון רב • ואין צריך לומר היבא שנמנע צלע יתירה והבשר שבין צלע י"ג לצלע יתירה (כא) דודאי אסורה :
 ח עוד צריך להזהיר בשחיתוך חלק הפנים • וכשמניע בסוף הצלע וחותר בשיפוע בכסלים צריך לזהר מאד שיתחוך בשיפוע למעלה עד להטבור • והטבור יניח לחלק האחר • (כב) כי הכסלים למטה מהטבור והטבור שייכים י"ב לחלק האחר :

ט הריאה אינה צריכה חיתוך (כג) מדינא • אבל נהגו לקרעה ולפתוח היסמפנות (כד) הגדולים שלה ומנהג יפה הוא • וכן נוהגין להסיר העינוניתא דורדא (כה) ולהשליבה :

תקון הבית

ועיניו לעיל בסיומ' ג' סעיף ט"ו ובעמ"ל שם אוח ל"ב ואוח ל"ג מדין זה : (יש) בכל ז' שלשה צלעות • משום שזה הדבר מסור לכל לנשים ולבניהם ולענדיהם ואין הכל מצנינים בין ימין לשמאל ע"כ חקנו לנקר בכל ז' שלשה צלעות • ויש מקומות שאין מניחין לחלק הפנים רק ז' או ח' אפילו הכל י"ג ליטול שני חוטין ראשונים שלא ישחכח הדבר לכן לא סגי • וחוטין אלו אסורין משום חלב • ועיין לעיל כסי' ג' סעיף ט"ו מדין זה : (ב) שייך לחלק אחרונים • והוא אסור משום חלב המתנינים המכר לעיל כסי' ג' אוח ט' • וצריך ניקור כמו שמבאר בהלכות ניקור אוח י"ט השייך להחכימה שהשם הכולל שלה קושלי"ן ע"ש :

(כא) דודאי אסורה • מטעם דשם הוא קרוב יותר לחלב הכליות • וצריך ניקור מהמנקר מומחה מהחלב שבו • ושייך בו דין איסור דבוק בהתחבר כ"י כ"י כ"ה ק"ה • וכל הנחבצר שם לענין מליחה או לענין נישול שייך ג"כ בדין זה • וכ"י כללע י"ג והבשר שבין צלע י"ב לזלע י"ג איכה ז' להקל לענין חערבות ועי' בת"ש ס"ב : (בב) כי הכסלים למטה מהטבור והטבור שייכים ג"כ לחלק האחר • ומשי שיש להספק בלדדים עד היכן מניע הכסלים הנזכר • וכדי שלא יבאו לידי איסור נוהגין לחתוך כל הכסלים אשר לכן מתחין עד העצור לחלק האחר ואז יוצא מידי כל ספק • כי רוב מן הקצבים שמים רעוח הי"ל עושים שמויחים הבשר שבין צלע י"ב לזלע י"ג לחלק הפנים • וגם חותכים בשוה בכסלים שחתה הטבור השייכים לחלק האחר ומניחים ג"כ לחלק הפנים מכשילים הרבים באיסור גמור • ואין מי שמשניח על זה • לכן ניתן סימן על זה לאמר עד סה חבא • וכל רב יוכל לידע ממששים החלוקים צוה הימין • ויוכל להזהיר על זה אשר לא יעשה כן בישראל ולא יודוין עוד : (כב) מדינא • כי כן כתב בש"ע כסי' ע"ב סעיף י' וז"ל הריאה אינה צריכה חיתוך אבל נהגו בו :

(כד) הגדולים • משום דיש שם דם הנקצר בחובו • וכח הש"ך ס"ק כתב דבדעבד א"ש בשלו בלי קריעה מותר : (כה) ולהשליבה • כי כ"י הרמ"א כסי' ט"ח

ובנהמה ינתמס לאכרס וילצו ואם צללו העוף בלא הסתא הלאש ג"כ דינו ה"י ק"ן להסיר סביב ורדי הלאש כדי נטייה • ואם כשלו אחר מליחה זו אפי' הסיר הלאש מעוף אחר מליחה זו לאכור מטעם המתאר בדבריו אוח קט"ו • ר"י בת"ש סי' כ"ב שהצריך כעמית (ו"ט) : (ב) וצריך עיון ע"כ כ"י כ"ב כפי' יגדלו להסיר אפי' וינה ל"ס • וצריך עיון מהקפלה מפורשה שהיה להם שחט מכה ובהם שנים א"ל קצב אינו יסודי • ואינו קצב הנהיג שלא היה שום צלע לחלק אחרונים • והבשר נטע משם אוחו שהחט ולקחו שחט אחר והוא היה ג"כ כפי' ניקור כפי' אחרונים • וע"כ כדרכא על זה והלאה להם שחטה הלאה צריכה ניקור • וצריך לנשים מה שצריך ליטול מן הקרומים המתכנ לפי ראות עיניו והיה בכ"ס • ונשאל : על הכלים מה לעשות :

חשובה • כי מדכתי הנות' שחט שאין זה אלא מנגה להניח הצלע האחרונה ואין בו חשש ניקור כלל וי"א בשחבת י"ג סי' ט"ו • שזה מלא ככל החכמים שצריך להניח צלע אחת לחלק אחרונים ואחרים משמעות מן 'מהלך' כתי' סי' קט"ו דדוקא הלא דיש צלע יתירה ומניח מליחה משום העובש וקריבנה לחלב הכליות • אבל היכא דליכא צלע יתירה ליכא למ"ד ע"כ :

ותבו ופי' אומר דלדין שנסת' לזכרים הכשרי דלפי' אומר שמהגן על בישראל תורה היה להם שיהיה להניח צלע אחת לחלק אחרונים אפילו במקום שאין שם צלע יתירה • משום שמד לאחריו אוחו הלאה מתחילין לנקר הכשר ואם יקחו לחלק הפנים אולי יטו ויתחכו מעט מאוחו חשבו עמו שצריך ניקור מן החלב שבו והטעם שלא חשבו כ"ל לנקר מעבר לזלעות משום שאוחו החלב בש"ס הוא מכוסה בין הכשרים • אלא משום שהטבו דבהמה בחיים פרוץ מפיץ בלו שהוא מעבר לזלעות א"ל ודאי א"ל לפק • כי כל ע"כ הוא מונח כמו אסור בחייה מנעמו כמו שיראה לעינים (ואפשר מה"י עמ"א גזא' אין אופרין הכשר שבין אפי' י"ב לזלע י"ג • ונכחו מקומות • ולקחין אוחו לחלק הפנים • ואף דלפתחה יש לחלוק מאלו אוחו הכשר משום חלב שיש בבית הכשר שצריך ניקור (זה עיקר הטעם בנו"כ במהר"ט סימן י"ד דמ"ג צריך ניקור מהמנקר מומחה ע"ש) מ"מ כיון דיש שם חיסוף שבו כדלפי' א"ל דיש לחתוך דבהמה בחיים שצריך משקין וכוון דהכשר הזה הוא מונח בין העצמות א"ל לפק • והוא דבר הנהיג לעינים ומי"א הכי כ"י • אכן בדעבד אין אופרין אפילו הכשר עממו משא"כ צלע י"ג גזא' דיש לחתוך אולי יתחון גם מהכשר שאללו דוח ודאי אוחו :

הב"ב ואמר שהוא כן אלא לא היה שם אוחו המנקר לא חשבו מספק אולי חותכו גם מהכשר שצריך ניקור עמו כו' • אלא כיון שהמנקר בלאו עומד לנטיטו ואמר שצריך

ה' הלב מתקבץ הרם בתיכו בשעת השחיטה • [ג] לפיכך צריך לקרוע קודם המליחה ולהתייא דמו ולמולחו אח"כ • וגם צריך לזרוק (כו) אונים שבלב • (כו) ועוקץ הלב קודם המליחה ואז מותר אח"כ (כח) אפי' לבשלו עם בשר • (ועיין צו"ד סי' ע"ג) :

יא הכבר יש בו רבוי דם • לפיכך אין לו תקנה לבשלו ע"י מליחה • (כט) אלא שרעו שתי וערב • (ל) ובעוף די בנפילות המרה ומניח חיתוכו למטה וצולחו (לא) שיחא ראוי לאכילה • ואח"כ יכול לבשלו • [ד] ונהגו להריח כל כבד אחר צליחת משום דם הרבוק בהגם צריך לחתוך הגידין והקנוקנות באותו צד שמרה תלויה בה • (לב) עם חלב הרבוק בה • (דן) ביני זכר שכתתי כחלון :

עמורי זהב

סעיף ד' שלא לאכלה (הטעם כתבו ספרי הניקור משום דמאוס הוא ושמו מוכיח עליו שקורין אותו נגז • ועוד דמטעם ה"ב) וכזה הרמ"א שם והם אכלה אין איסור בדבר ע"ס • (כו) אונים שבלב • משום שיש בהם מוטין מלאים דם • (כו) ועוקץ הלב • מליחה • שיש לו ראש ואין הדם יכול לצאת על ידי מליחה • ועיין לעיל אות ד' • (כח) אפי' לבשלו עם בשר • דים מחמירין לבשלו מטעם שמה לא יקרענו וכזה הש"ך סק"ז ולא אין נזהרין ומולחין וקורעין קודם המליחה ומבטלין אף לב חתנגול לדבר מוטע הוא וכ"ס לב הבהמה ועיין בשפ"ד שם • (כט) אלה קורעו שתי וערב • ואם מתקנה הרבה פעמים בשלין היו כקריעת שתי וערב וכן אם יטול משם המרה והחיתה בשר מן הכבד ג"כ מותר להשפיר לדם לזוג מטה • ומ"מ אם לא עשה כן נופל הסימפוטם לאחר צליחה ומבטלה • וכ"ל בכבד שצליחה אבל עשייה חטובה אינן כלום • (ל) ועודף די בטעלה המרה • ובדיעבד אם לא נטלו המרה ובשלו לא נתבאר ב"ש וההר"ק בזה מהרש"ק הנ"ל מחד • ועיין בט"ו סימן ק"ז מ"ג בשם הת"ח ודו"ק • ובין בצפמיה ובין צעוף צריך להניח חימוכו למטה וזוהו • (לא) שיחא ראוי לאכילה • וכזה הש"ך בסי' ע"ג סק"ב היינו בחתי צליחה אף כבד לרובה צדמים אפילו הכא שרי דדם הכבד הוא מדרבנן ושרי בחתי צליחה • או"ס • וכתבנו הש"ך בסי' ס"ט ס"ב נ"ד דאף בשאר בשר ראוי לזכור כן ע"ש • כתב הלבוש דלפי"ה כבד מאוחל לעשות שיחא לבנה יש בה ריבוי דם ולא מהני מליחה כי היא לילה וכמבואר • (לב) עם חלב הרבוק בה • ואפי' שזה החלב הוא של הימר שיש בקיבה שבני אי"י נוהגין בו הימר כבד נתבאר לעיל בס"ג סעיף ז' לדודין מדינא אסור ואין להקל בו • ונתבאר לעיל מינה בעיף ז' דבכל מקום שנוהגין בו איסור דינו כשאר חלב לבשלו בס' עיין שם • ועיין שם בח"ה סעיף כ' לענין

תקון הבית

לחתוך מן אותו הלגע או רחלי משני חיתוך ששם הלגע הוא וקו"ל עד אחד נחמן באיסורין והיום מן הראוי נחמור הלגים כולם דאין זה ספק ולא ימלט שכולם היה להם מאוחל הלגע ונתחבט בכל הלגים שהם • ואולם בעלם כדוב כיון דכולם הם כצדק בחוקי המשמש • מכל מקום מן הראוי להקל בעלם אחר תשוקת המשמש • ודבש"ג הו' ספי"ק עובד • אולי לא היה להם כ"כ חלב עד שאינו בעל כס' • אף שאותו חלב שחתך המנקר היה יותר מן ס' מ"מ ידוע כי הם חומשים יותר מן הראוי והקדומים • וקדושת הכבד עמו • ועוד דגוף החלב מה שמנקרים מאוחל הפעמים של כבד שמוצא שם אינו כי אם ספק דבכמה בחיים שמוקדת אולי אינה שמוקדת כולו האו • ויש לו עוד ספי"ק למה לא השתמש מאוחל לגע בכל הלגים • נחמ"ל בעלם הם אותן שמשמשו כבד כדוב החתומים • והת"ל שאינם הרוב אולי נחבטל החלב בכבד בס' • ואפילו אין בכבד ס' אולי עם הרובע היה ס' ונחמ"ל יש הרבה מקיפין דאין אומרים חתומים נעשה נכילים באיסור דבוק בשאר איסורים :

ולענין ז' ממאלו נלעזת יתירות כתב בספר כ"י שם וז"ל ואשם מצדדי מהר"ל הלכות איסור והיתר דכל הלעזות הימורים על י"ב נלעזת לזיבון ניקור כיון שסם קדומים כ"כ לחלב הכליות דזה לשונו במהר"ל שם • דופן כבש הובא מניח העצה ומאלו כה י"ג נלעזת ואמר לחתוך הלגע העליונה כי היא צריכה ניקור כמו האחרים דאין שייך להקל הפנים רק י"ב נלעזת ואמר כי יש להזהר בזה למנות כלל פנים שהעכסים שנוגין חמתת מהירות עכ"ל • מהמע ודאי לו ששאר יותר מ"ב נלעזת לזיבון ניקור מהמנקר מומחה אכן נחשבות מ"ב כבת דחומרה יתירה הוא להחמיר כ"כ • דהא כללע אהד אין שום איסור מאד הדיו רק מאד המנהג והכו דלא להפוסק עליה ולמה חמיר כ"כ להניח יותר מאלה דלא להפוסק ע"ל • אבל אין לזי יותר מאלה הללו שיהיה כדי לרחות מה שהמאור מהר"ל בפירוט דכל שסם ידוע מ"ב נלעזת לזיבון ניקור משום חלב הכליות • כי יותר שיהיה מהר"ל ר"כ מעורסם ונדלו כדורו ומטעם כן מהגני מדיונת א"ל נקוסדו ע"פ ההנהגות ורוב דבדיו קבלה מרבותיו וכן עיקר להורות ע"ל • (ג) לפיכך צריך לקרוע קודם המליחה • מאלו ולא קרעו קורעו אחר מליחתו ומותר • ודוק בדביעבד אבל לכתלה אין מלוח ולסמון אקריעה שלאחר מליחה שמה יטבח ויבטלנו כן • ולא בשלו כלל קריעה אסור עד שיחא ס' כנגד הלב דלא ידעינו כמה נפיק מנייה • ואפי' דלחיא ס' הלב עתמו אסור משום דנתייבש הדם ולא יחא • ולכן לא מהני קריעה אח"כ •

ובל עוף יש בו ס' כנגד לבו אפילו אין בו היתם והרגלים והיינו עד האכסבה • ולכן אם העוף שלם הכל מותר • ואם אין שלם ויכא בו ס' נגד הלב הרבוק צעוף חתופה נ"ד ובעינין ס' בקדירה נגד כל העוף • ואפי' איכה ס' בקדירה העוף אסור הואיל ואין בו ס' נגד הלב הרבוק בו • ואם אין הלב דבוק צעוף מחמיר מלוקח מלוקח • ועיין בכ"י בט"ו ע"ג מדינות אלו כי שם עיקר • (ד) ונהגו להדיח כל כבד אחר מלוקח • וכתב הרמ"א מינו אם לא הדיחו מותרת ואפילו בשלו כן • והיינו בדביעבד אבל לכתלה צריך הדחה אחר צליחה • נמאל כבד צעוף לזי • או כמליחה מותר ואריך לקרוע מטעם סביב הכבד • והכבד עצמה אסורה ואם הוא מבושל צריך ס' כנגד הכבד • ואין לך עוף שהוא ס' נגד הכבד כשיחא שלימה ולכן אם הכבד צעוף ודבוק צעוף נעשה העוף חתופה נכילה ובעינין ס' משאר דברים שנקדחה נגד כל העוף • ואם אין הכבד דבוק מלוקח כל מה שנקדחה לכתל הכבד ואם יש ס' ככל הקדרה שכל מותר והכבד עצמה אסורה • ואפי' כמליחה הכבד אסורה כ"ס כבישול • ועיין בכ"י בסמ"ט ע"ג מדינות אלו כי שם עיקר ועיין בשפ"ד שם ס"ק כ"ג •

יב שומן הכנתא • ובל"א קוראין אותה (ווי"ם לעני"כ) והיא מונחת (לג) על עומן הדרא דכנתא • והיא מלאה חומין דקין ואותן חומין של דם • וכשארם בקי בהם מיתחן ונפשלים הישב עד שלא יעאר אחד מהם • (לד) והמנהג דאין מבשלין ב"א צולין תחלה • ואח"כ מי שרוצה לבשלו הרשות בידו :

יג הרגלים נוהגין לחתוך (לה) עוקצוי המלפים קודם מליחה ומניחן מקום החיתוך למטה • וחותבין השומן בין אצבעות רגלים • (לו) משום מיאוס • ומולחין ע"ג השערות • ואחר שיעור מליחה והדחה מסירין השערות ע"י מלינה • וכן בראש מותר לעשות כן ואין השערות מעכבין הדם לפלוט • וכמבואר כל דין במקומו :

סימן ד כללים מדיני ניקור מחלק אחריים • וכו' כללים :

בלל א גיד הנשה • (א) נוהג בבהמה וחיה • ואין חילוק בין היה לבהמה בכל דבר האסור משום גיד הנשה או משום דם צריך לנקר (ב) רק מה שאסור משום חלב א"צ לנקר בריהו:

בלל ב כל סנקר מחויב לידע איהו גידין האסורין משום דם • ואיזה אסורין משום חלב • (ג) ואיזה אסורין משום גיד הנשה בפרוטרוט • כי הגידין האסורין משום דם • (ד) אם חותכין קודם מליחה שפיר דמי • והגידין האסורין משום גיד הנשה או משום חלב צריך לחטט אחריהם ולשרש עם שרשיהן :

בלל ג כל סנקר יתן השגחה גדולה כשמנקר הלך האחור שיהא חם על מסין של ישראל וכשם שאסור להתיר את האסור (ה) כך אסור לאסור את המותר :

בלל ד כל סנקר צריך לידע טעם הקליפה שאנו מקלפין מן הבשר משום שהשומן מגיד הנשה ומהחלב מתפשט בין הדביקות ובין הכרישיות וצריך לקלוף משם :

עמדי זהב

דיעבד וז"ע צוה : (לג) על שומן הדרא דכנתא • והן בני היטס שמומחין כזרזא פ' פ' כפולה ומחוכרין בשומן ועליו מונח הכנד לכן והסוכקים קוראין אותו שומן הכנתא והיא מליחה חומין דקין של דם כו' : (לד) והמנהג • דיש אובריס אותה לקדיחה אפילו על ידי חסיכה ומליחה מעטט שיש בהם חומין דקין מלאים דסיוכהב המהבכר(ש"ע) צסי' ע"ה ס"ק ג' ועכשיו נוהגין בו היחר ע"י ניקור הנחבאר בפנים • וכחבו ספרי הניקור דמעטט הג"ל המנהג דלחין מבשלין כי אם מנקרין תמלה ואחר כך צולין ואם נשאר חיוה חוס של דם גורא מישאב שאיב ואח"כ מי שרוצה לבשלו הרשות בידו • (לה) עוקצוי הפלפסים • והוא המעטט של רגלי הבהמות וצריך לחתוך העוקצוי כי הם מעמידים הדם (נעל העיבור) : (לו) משום מיאוס • כ"כ המ"א צסימן ס"ה ס"ד וסייס ואם לא עשה כן אין לחוש :

סימן ד בלל א • גיד הנשה נוהג בבהמה וחיה :

ודין בריה יש לו ולי"מ לעיין חערבוב דאפילו באלף לא נפל • ומ"מ עטמו אינו אובר דלחין בנידין בנותן פעם • אבל שומנו אובר וצריך פ' כנגדו להחיר הכוונב ירך שנהבב"ל ע"ש גידו אם מכירו וזרקו ועל השאר מותר אם יש בו פ' כנגד שומנו • ואם אינו מכירו כל החסיכות האסרות • ואם יש נקדירה פ' כנגד השומן מותר הרובב ואם לאו אסור • ואם נימוח הגיד ואינו ניכר מותר דלחילייה חשיבותיה דבריה • ומ"מ צריך פ' כנגדו דאע"ג דפן נעלמא הוא החירה אסרתו ועיין ב"ד ס' ק' סעיף ג' מדינים אלו :

(א) נוהג בבהמה וחיה • אפילו אם אין כף שלהם עגול ונוהג צריך של ימין וצריך של שמאל • ואינו נוהג בעוף מפני שאין כף שלה עגול : (ב) רק מה שאסור משום חלב ח"כ צריך לנקר בחיה • והמעטט משום דלחין חלב חיה נקרבט על נב המונח משו"ה חלבה מותר ועיין לעיל בס"ג סעיף א' : (ג) ואיזה אסורין משום גיד הנשה בפרוטרוט • ואף שידוע אוחס בכלל כמו שאמרו חז"ל שכל הגידין הם בכלל קי"א והגידין האסורין משום חלב ומשום גיד הנשה המה ל"א וסימנם אל האכלו ממנו ל"א • מכל מקום צריך לידע כל אחד בפני עצמו ובפרוטרוט וכמבואר לקמן בחלק ג' : (ד) אם חותכין קודם מליחה שפיר דמי • וכמבואר לעיל בתקן הבית סעיף א' לוח קס"ב : (ה) כך אסור לאסור את המותר • ולכן שמחמיל לנקר יסחוך לתוך הבשר להוציא ולחתוך משם הגידין כידוע לכל אחד נפש יקרא לו • אל יסחוך מן הבשר מעט מעט עד שיהיה הגיד מגולה לפניו כהוייתו וזכרתו כי כל העושה כן עושה שחי רעות רע לשמים ורע לבריות • רע לשמים כי מחמת שמחוך כסומא בצרובת נראה ואין רואה את כל הגיד כי לפעמים הולכין הגידין בעקמומית וכיון שהוא חותך לאחידים מעט כאן ומעט כאן נמצא אותן חסיכות שאינו רואה אינו חותך ומאכיל דבר האסור מן החורה • ורע לבריות מאחר שמחוך פעם אחר פעם מכל הבשר יוחר מדלי משא"כ אם מחפש בהחלה היעב אחר הגיד שיראה בעיניו הגידין כהוייתו וכלורתו אז יוכל לחתוך ולהוציא כל הגידין עד גמירא • וגם יוכל לדקק שלא לחתוך מן הבשר רק כדי לרכו ולא יכלה

בלל כל מנקר יתן ביד פשתן על ירכיבו וכל שעה שנגע בחלב מקנהו בבגד • (ו) ויוהר מאד לקנה הסכין כשנוגע בחלב קודם שיחתוך בבשר :

בלל ך כל מנקר יתנו הבשר מידוע שיעיניו בו (ז) פעמים ושלש שאם ימצא אחריו הלב כשעורה מעבירין אותו • (ח) ואם נמצא אחריו כזית אפי' בהרבה מקומות היו סבין אותו בזמן הבית מכות מרות • (ט) וצריך והירות גדול בעניני הניקור ובפרט בדבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהך :

סימן ה סדר ניקור מחלק אחריים • ובו י"א סעיפים :

א אחר שידענו כללי הניקור • נבאר רין סדר הניקור מחלק אחריים : (א) מתחלה צריך להסיר כל אותו חלב הכוליא הנחבאר לעיל בס"ג י"ב • וחותר ועוקר כל החלב הרבוק בעצם ובבשר הסמוך להחלחולת מכל צדדים • דהיינו מעיקר האליה (ב) עד מקום בשר המתניים : עם כל החומין המעורבים עם אותו חלב • ער שמנקר יפה מקום שהחלחולה קבועה בו מחלב וחומין וכל דבר :

ב ונטול הסבין (ג) וחותר באליה על פני כולה לארכו • ופוצע האליה באמצע העצמות לאורך האליה מקצה אל קצה האחרון • (ד) ומצויא ממנה חוט שמתחלק לשנים מעיקר האליה עד קצותיו מאותן פנים המבישין על ירך הבתמה • ואח"כ נגורר מאותן הפנים האמור תומרות מן העצמות ונורר יפה עד שישתווה מקום גבהות החומרי עם שפלות שביניהם • ולא ישתייר לכל פני האליה לא בשר ולא שמנונית אלא גוררן יפה :

ג ואח"כ יחתוך הירכים לשני חלקים • ונטול הסכין וחותר כל ירך לששה חתיכות המפורסמים ונקובים בשמותם • ובכל חתיכה וחתיכה מחוברת אצלה עוד חתיכות אשר יש להם שמות בפני עצמם ונקראין בשמות כמבואר בסמוך :

ד ואלו הן שמות של ששה חתיכות הנ"ל • א' גיד הנשה • ב' חתיכת האליה • ג' קניא ראפ • ד' לימקא ובייטש • ה' קשליץ • ו' וויטשינקא :

ה חתיכה א' שם הכולל שלה גיר הנשה • (ה) הוא הכף • א' היר • ויש לו עור ב' חתיכות

עמורי זרב

ממון של ישראל : (ו) ויוהר מאלד לקנה הסכין • כיון ד"א שצריך כל המנקר להיות לו ב' סעיפים • אחד לחתוך בו בשר ואחד לחתוך בו חלב • ועיין ס"ג סעיף א' ובעמ"ו אות ג' • וכן דאין מקילין בסבין א' • עכ"פ זה א"כא דכ"ע שיתן נגד על ירכיבו לקנה הסכין כמ"ש בפנים : (ז) פעמים ושלש • כחז דהמ"א כמי' ס"ה סעיף י"ג מי שניקר והלך לו ואין אנו יודעים אם הוא נקי בניקור אחריים ואין כאן מי שנקי בניקור להראות לו אסור לאכול • אם לא שידעין אהו שהוא נקי בניקור ומחוק כבשדות ואע"ג דרוב המצויין אכל ניקור מומחים הם מ"מ טוב להחמיר עכ"ל • וכן ה"ו סק"ז בס"ג רש"ל ואלו הנב' שמעתי וראיתי שרוב המנקרים שלנו אע"פ שמחמירין לחתוך חף ההיחר מ"מ כמה פעמים מקילין בחלב ובקוקקות של גיד מחמת מהירות • ע"כ נהגתי בעממי שלא אכלהו בשר הנוקר עד שיראה מנקר אחר ויבדוק אם הוא מנוקר כראוי • עכ"ל : (ח) ואם נמלא אחריו כזית כו' • ועיין בס"ג סעיף ה' :

סימן ה (א) מתחלה צריך להסיר כל אהו חלב הסוליה • והוא נקרא ב"א גרי"ן חלב והכליות מונחות בחובו • זה החלב הולך מכל גדרים סמוך להחלחולת : (ב) עד מקום בשר המתניים • שקרוין ב"א לוגביל והיא מונחת שם על השדרה בפנים סמוך להחוט וזהו חלב המתניים הנוכר וזה החלב הולך מכל גדרים עד בשר המתניים • וצריך לקרר מכל חלב וחומין וכמ"ש בפנים : (ג) וחותר באליה • הוא הזנב גופא מה שיש בבתמה : (ד) ומוציא ממנה חוט וכו' • ואהו החוט אסור משום חלב הכליות לפי שבא מן החוט השדרה ומצו השדרה מכל חלק אחריים נמי ערפה משום שיונק מן חלב המתניים (ועיין באות י"ט) : (ה) הוא הכף לו היד"ך קוראין אותה החתיכה • וצריך להקליף אותה למעלה המרלה כפי אחד גדול ואחד קטן שעליו וצריך לגרר יפה • ואח"כ מסריר חתיכת בשר קטן שעליו שקרוין (קנאפ"ף) ותקלוק על פני כולו • והמרלה כסף שחתך בשר

ט צריך להסיר הממון עם מי שאינו נקי ולא למד כדכ בניקור מהמנקר מומחה אפי' הוא למד גדול מלילה להגיש למלכת הניקור כבועט מעשה ידיו • כי הוא דבר שצריך לימוד ושימוש גדול וגדול שימוש מלימודו • ואע"פ שמעשה והדר הניקור הוא מבואר ומפורש בספר היפ"מ מ"מ אינו רק שמיעה ואינו דומה

מחוברין לגיד הנשה: [א] הוא הכיס בשור ונקרא בל"א (ז) הויך פלע"ק. (ח) ובפרה נקרא [ב] כחל. ועוד יש חתיכת בשור תחת הכיס או תחת החבל שקורין בל"א. (ט) ברעשיל.

תקון הבית

שיתן ה (א) הוא הכיס בשור. ושם מונחים הכיני זכר. ולגינון הניקור של הכיני ה"ל י"ח כל זמן שלא היו לו יום מותרים לקריסה כלא קליפה אשלו אם יש כסם כמו וטעין ארומים. וכל סיו לו ל' יום אפורים לקריסה כלא קליפה א"ל"ט. מותן ומלתן. ש"ך סק"י כ"כ המחבר (ש"ע) כשימון כ"ט סעיף ד'. ובכח המ"ה: דוקא כיני גדי ועלה הא כיני שור אף חוד ל' יום זריך לנקר הקרום וטעין. אבל לללו מותרים אשלו כלא קליפה כיון דמתעשרים ועומדים פניהם על פני האש. כל זה לדינא אבל למעשה נהגו האידנה לנקר אש"פ שהם פחותים משלשים יום לכל פלוג כתיב כלאש ל' יום. וכן להפיר משש גיד הגדול ולחתוך כהם הכנה חסוכים ולמלוח כהונג ומוחר לבשל. ומיהו בדיעבד אם לא נתחבו קודם מליטה ונתכסו עם הקרום והוודוין מותרים אשלו אם ליכא ס' דלין מוחזקין כדס כ"כ כיון שלא היו לו יום. אבל אם סיו לו ל' יום ונתכסו עם הקרום והוודוין אם ע"פ נתחבו קודם מליטה שרי בדיעבד ואם לאו זריך ש' בקריסה נגד הקליפה וטעין ארומים. כל זה מותרים אבל לללו מותרים אף כלא קליפה דנוחא מיאשא ש"ב. ש"ך :

(ב) כחל. אבור מדברי סופרים יש ניקורו שנתחבל כחלב ששטה אבור מן התורה לסיקו אם ילקורו (במ"ט בעמ"ז) וקצו שתי וערב ומח כבוחל ומירק החלב שבו מותר לללוהו והגו שלא לכסו כלל אשלו כלא בשר ואשלו קצו שתי וערב וט"ב מאוס גזירה שמה יבשל עם כשר. ואם עבר ובישל לגדה כלא בשר. י"א ומותר בדיעבד. תמ"א וס"ך. י"א דלסור אשלו בדיעבד רש"ל. ובש"מ יש להקל כדעת הרמ"א וס"ך. וכל זה אם קצו שתי וערב וט"ב. אבל אם לא קצו ש"ו וט"ב וכסלו אשלו במים לכד אבור אשלו כהש"ט. וזריך ס' בקריסה כיון אכלו במים או כבשר כנגד הכחל וכתל מן המנין (פירש אם היה הכל עם הכחל ס' פעמים כמו הכחל) או הכחל אבור והשאר מותר. ואם היה שחמ"ט הכל אבור (ולגינון אם עשה נבילה לאבור התערובות כשחמ"ט מן הבשר כב"כ כ"י ע"ק): ולצ"י נוהגין לכתחלה לקצו ש"ו וט"ב ולללוהו ומותר ללכלו. ואין לללוהו עם כשר כלל. ואם עבר וכלאו כלא קריסה שתי בדיעבד ואם נבלה עם כשר עמו אף נקע שתי וערב וט"ב שניהם מותרים. ואם לאו פעליון מותר והסתיון אבור. ואם ידוע ששניהם היו מחובים כשהו כשמוד ולא היה שום אחד מהם פעליון או שתחין שניהם מותרים. ש"ך ס' ק"ב (ויחר דיוני כחל נשאר ככ"י כס"י ל' ע"ש) :

עגודי זהב

הקנאש"ף זריך לקלוג וחל"כ תנבים. ובמקום הרקוב חקלוג כ"כ מתחמיו. ר"ל חלק העליון ונקרא בל"א דע"ק והסתחון נקרא יד זריך כ"כ לקלוג. ובלוחו לר העליון יש גיד על הכשר למעלה וזריך לחתוך אותו גיד היקף קודם קליפה הסתחון שלא יבא לידי שחטה: ואחר קליפה הסתחון חפשו ומועיין היסג אחר ששם גידין שיש בלוחו הכשר שסוכין משום גיד היסה ומתחילין כראש והולכין בתוך הכשר עד סופו. ודוקא אחר ארון בגדיהם שחלכין בשוה בצורך היד זריך לחטט אחריו דכתיב על כף הידך. אבל הגידין שיש בו ביד ואינם הולכים לאורך היד עד סופו אינם בכלל על כף הידך. ואלו גידין הם ששה. אחד מתחלק לשנים ונראים כזורת פ ואחד מתחלק לשלשה ונראין כזורת שני שגה אלא אחת עומדת כדרכה ואחת הפוכה: ומ"ש בפנים או היד פירש במקום עוביו מניח שם עוד גיד אחד מתחלק לשלשה וקוראין אותו בל"א (דיומ"ן) ואחריו כזורת יד ולכן קורין חסוכים זו יד. וחסידי זריך לייסול כפל כפליים אף ע"ש של הגידין אין זריך לחתוך כי אם פעם אחת כנון אם כראשונה פוחת הגיד דיו. אבל בגיד זה זריך לחתוך כל זמן שיראה ממנו קצת. ועל ששה גידין אלו זריך לחטט אחריהן שהם אפורים משום גיד הנשה: ובתחתיותו דהיינו כגד השני של הכף יש לו גיד אחד מתחלק לחוק הכשר לשנים ומכל אחד ואחד גידים יוצאים גידים קטנים ונראין ארון שני גידין כמו קרן זבי ונקראין בל"א (הירש א"ר) ואלו אלו השנים יש שם חסוכים בשר קצין ויש בחוכו גיד אחד ומחלק אותו לשנים ונקרא בל"א (בעשיל"ט) ואע"פ שאלו הגידין באים מן גיד החיון אשלו הכה זריך לחטט אחריהן משום שהגיד החיון כסופו הוא נוגע בגיד הפנימי לכן זריך לחטט אחריהם עד שהמלא מקומו שנוגעים זה בזה. גם זריך לייסול גיד אחד מתחלק העליון ונקרא בל"א דע"ק דהיינו כסוף ולא בחתך הכשר ונקרא זה החיון: (ז) הדיך פלע"ק.

ממנו הכינים נשאר הכיס רק. ואם נתפס השור (ספאדע"ק) וכשר ע"י ניקור. דהיינו שסוכין ממנו וחלב. ומצי"א הגיד והכינים אם יש לו וחוסכין אותו אפורים משום מילוח ומולחין ודינו כשאר בשר ומותר אותו אייבער קוף ממנה קרום עם ולכן וקורעו שתי וערב וטעין ארומים ונחמיו ונחמיו כמה פעמים שתי וערב על פני כולו ומירק החלב שבו ע"י סיחה כזותל. ואם נתנו תחת המכנה האי כעמו כזותל. ש"ך. ובדיעבד אם חתך כמה פעמים שתי וערב על פני כולו ומירק החלב שבו כינים כשר. ובכל זה אין חילוק בין של קמטה שלא היה לה של מעולם ובין של גדולה ובכל זה אבור כשר רק לללוהו לבדו ולא עם כשר. ולכסלו אבור אש"י לבדו וכ"ש עם כשר. ולענין דיעבד אם עבר נחבאר בת"ה סעיף ב': והשוואן שהכחל מונח עליו נוהגין כך. חוסכין אותו ואוחז בכח ידו במקום החתך כחש ע"י אחוזתו בכח י"א ממנו מים כמו חלב מחתך אותו המקום שיואל משם חלב או מים וחל"כ מותר ללכלו כמו הסוכך פלע"ק הנחבאר לעיל: (ט) ברעשיל. הוא הכשר שחמ"ט הכיס. או שחמ"ט הכחל. ארכו

נמצא ב' החיכות מחוברין להחיכות גיד הנשה וששה שמות יש לה :

- (יא) צעך בראשון . וכל אחר יש חיכה שארכו כמו אורך שניהם וקוראין אותו בל"א
- (יב) קייליבדיק ברעמיל . (נמצא ג' החיכות יש בוחה חיכה וג' שמום יש לה) :
- ז החיכה ג' . (שם הכלל שלה) . (יג) קניא ראפ . ובחתימו יש עלם שקורין (יד) קנעביל . ובקניא ראפ מחובר בו עלם הנקרא . (טו) קוליא . ובחכו חחוב עלם כמו בוכנא באסיחא הנקרא (טז) בוקא ראטמא . (נמצא ד' שמום יש לה) :

עמודי זהב

ורחבו כמו הכים או הכתל . ונריך לקלוף למעלה בראשו כמו שני אצבעות . וזהו במקום שמיראח לבן כמו מראה כסף ששם נוגע ההלב . וכן בלדדים משום שם שם נוגע החלב . ובחוחה החיכה ברעמיל יש שם גידין שלשה ונחשבים כאחד פמטי שהם באים מגיד אחד ומתחלקין לשלשה כזורת ש ואוחו גידין מונחים בחוך ברעמיל . ואין נריך לחתך לשנים כ"א עד רוחב כמו רוחב יד ומשם וליך אין נריך לחטט אחריהם . ואלו גידין אסורים משום חלב גיד הנשה : (י) החיכה האליה בל"א קוראין אותו שוויף שטיק . נריך לקלופו על פני כולו חוץ במקום שיש מראה כסף אין נריך לקלופו רק גוררין אותו ויש ונקי מכל הקרומים וחלב שעליו . ואוחו עלם הרחב הדבוק בחחיכה האליה נריך ג"כ לנקי יפה ונקי מכל חלב והבשר שעליו שמי לדידים . וסומך לעלם זה יש שם חלב ונריך לחתך החלב עד הדרי"ז שמונהה בחלמט החלב . ומדרי"ז וליך אין נריך לנקרו . גם יש שם בחוחו מקום לפעמים נשאר קתמן העלמות של הזב (הנחבאר לעיל סעיף ב') נריך לנרר החלב מחוטי האליה וגם החוט שבו כמבואר שם . והח"כ חפריד הקייליבדיק ברעמיל"ל האמור בח"א י"ב . וחקלון מקומו והמראה כסף נריך לנקי יפה מכל הקרומים וחלב שעליו . ובחיכה זו שתחת הקייליבדיק ברעמיל"ל יש חומה גידין . ג' העליונות אלל עלם הרחב הנזכר למעלה אסורין משום חלב גיד הנשה ושנים שלמטה נגד העלמות קמיים של הזב אסורים משום דם . ומדינא אין נריך לחתך ממקומו כל הגידין האסורין משום דם כ"א חחיכה במקומו ודיו . חלל אן נוהגין לחתך ממקומו להוך כל הגידין האסורין משום מרחוח עין אלל דאין נריך לחטט ולשרם אחריהן כ"א שלשה גידין האסורין משום חלב גיד הנשה : (יא) צעך בראשון . הוא החחיכה הדבוקה בחחיכה האליה וקוראין בל"א צעך על שם שקשה לפי שהבמה בחייה שוכבת עליו . ויש בו מראה כסף שהוא ג"כ נריך לנרר יפה ונקי . ובזה החחיכה יש ג' גידין שאסורין משום גיד הנשה דהיינו ב' מהם בחוך הכשר אלל המראה כסף ופעמים מתחלקין לשלשה . והשלישי יש למטה מן וקוראין אותו נעך אחר . ובלאו מינחם עוד ב' גידין האסורין משום מראה יש ואין נריך לחטט אחריהן . ובין הנוראה כסף

הנזכר ובין הכשר יש גיד קצר ועומד בחוך הכשר ונריך לחתך הגיד הזה עם בית מושבו ואסור . משום גיד הנשה . וגם נריך לנקר החלב שבין הערך בראשון לבין הקייליבדיק ברעמיל"ל בין הדביקות ובין הפרשות : (יב) קייליבדיק ברעמיל . נריך לקלופו צעיגולו על פני כולו ובחוכו מונחים שני גידין האסורין משום גיד הנשה הרובץ עליו . והיינו אוחן ב' גידין אינם הולכין על פני כולה רק גיד אחד מקצה מזה וגיד אחד מקצה מזה ובחלמט כמו רוחב ג' אצבעות נריך לחפש ולחטט אחריו : (יג) קניא ראפ . נריך לקלוף כל סביבות מבחוץ בלד אחד . ובגד השני יש מראה כסף אין נריך לקלוף על פני כולו רק במקום שמהחיל המראה כסף נריך לקלוף משם רוחב כמו שני אצבעות כדי שימשוך על המראה כסף . והמראה כסף עלמו אין נריך קליפה וניקוי והח"כ מחתך בבשר דהיינו במקום שאין מראה כסף לאורך הקניא ראפ . ונוטל את עלם הקוליא שבחוכו ומשפירד מן הקניא ראפ ויקלוף הכשר הקניא ראפ מנפטים מקום מושב הקוליא על פני כולו : (יד) קנעביל . היינו בחתימו של הקניא ראפ יש עלם שקורין קנעביל"ל נריך לנרר הכשר שעליו . והח"כ חתך בבשר עגול שבקניא ראפ לאורך ונוטל משם גיד אחד ונריך להזיאו כולו מראשו ועד סופו עד עלם קנעביל . לפעמים הולך הגיד בשיפוע נריך לעיין אחריו ולהעט משעט שאסורה משום חלב . וכן דרכה לעמוד מגיד זה בבמהות נסוח ובנעלים במקום העגול מראה כסף אבל בכבשים ועיזים מונח בלד הרחב בחוך ואסור משום שיוקם מחלב המונח אלל בוקא דלמחא הוא בל מהלב הבלויה . ועוד יש בחחיכה זו בחוחו מקום מנפטים בחוך הכשר שלשה גידין האסורין משום דם . ובסוף כשר העגול נראין שם כשלשה גידין נריך לחתך אחם משום מראיה עין ואין נריך לנקר אחריו . והאוחו חלק שנקלף מבשר עגול נריך ליקח משם גיד אחד שיש לו שני עוקיין וגורחו כזורת קף פשוטה . ואסור משום גיד החילון : (טו) קוליא . הוא עלם הקוליא ובכרשו הוא עגול כבוכנא . נריך לקלוף הכשר שעליו ובמקום שיש מראה כסף נריך לנררו ובכרש עלם העגול יש עליו גיד המחובר לעלם השני המחובר לגוף נריך ליטלו משם וגם נריך לקלוף מראש העלם הנ"ל : (טז) בוקא ראטמא .

ח חתיכה ד' • (שם הכולל שלה) • (יו) בייטש קנאבין • והוא הנשר המחובר על הקנאבין • שקורין אותו פייז"ל הוא נקרא בייטש ועל שם שדבוק בקנאבין • נקרא בייטש קנאבין • והקנאבין נוסף נקרא • (יח) לייטקא • (ממלא ב' שמוה לחתיכה זו) :

ט חתיכה ה' (שם הכולל שלה) • (יט) קושליץ • ויש לו עוד ב' חתיכות • ח' נקרא • (כ) שילט או

עמודי זהב

הוא עשה השני מן הקוליא דהיינו אוחו לזו המחובר לגוף הוא נקרא דוקא דאמא לריך ג"כ לקאן ועלם עד שיראה דם בעלם או עד המוח שבעלם ואסור משום זומא הגידין : (יו) בייטש קנאבין • הקנאבין הוא נקרא ליעקא המזכר בלוח י"ח והמייז"ל מה שדבק בקנאבין הוא נקרא בייטש לכן נקראת אוחה חתיכה בייטש קנאבין • והמייז"ל מה שדבק בקנאבין המזכר יש מזה אחד מראה כסף על פני כולה רק כביכו יש מראה אדום וזריך לקולפו משום שהגיד הנשה רוצץ עליו • ובין שני הגדדים דהיינו צדוד אפד אפי' יש ג"כ מראה כסף וזריך לגורו יפה מן החלב • וצדוד הב' משפד ומחלק בשך זה וזריך לקולפו מנכפיים • ובחלמט אוחו בשך מנכפיים יש עוד חתיכה בשך עגול והוחך ממנו לארכו צדודת אצבע ומגדר בכל לדיו בכל מקום שיש שם מראה כסף ובכביכו מראה אדום • ובפנים של אוחו ג' יש גיד אחד ומחפפם לשנים וכל אחד מהם יש לו עוקלין שקורין געפילעף וזריך לחטט אחריהן ואסורין משום גיד החיון : (יח) לייטקא • הוא הקנאבין המזכר בצדוד אוחה י"ז • אחרי שפדד ממנו המייז"ל המזכר לזריך לקוף הבשר של הקנאבין ואין לזריך לקוף רק אוחו בשך שעל הקנאבין אבל לא את הבשר שעל כל אורך העלם • ואין לזריך דוקא לקולפו רק מגדר יפה במקום שיש עליו מראה כסף • וזממלה דהיינו צדוד העלם מונחים שלשה גידין ואסורים משום חלב גיד הנשה ואינו בכלל נ"א • ואחר כך מחיל לחתוך צדוד העלם שעל הקנאבין במקום שמונה ע"ש שקורין עש"ף ויש בו גומא ונחוכו מים שקורין גלד וואבע"ר ומחך אוחו בשך ומכסה את הגומא משום שהוא צדוד גיד הנשה והיינו ארכובה החתיכה • והז"כ מספיד הבשר מן הקנאבין והבשר ההוא עגול וארוך וקוראין אוחו גם כן מייז"ל • ועל זה מונח עוד שני מייז"ל וזריך להספיד משם ומריפה • והמייז"ל הארוך לזריך לקוף אוחו בשך במקום שיש בו מראה אדום • והמקום שיש בו מראה כסף מגדר יפה ואחר הקליפה מחלק הבשר העול לשנים וזריך לקולפו ג"כ במקומות שיש בהם מראה אדום • ובחלמט לזריך לחתוך משם אורך בשך ההוא כמו קליפה • ובחלק אחד מראה בשך יש גיד אחד וזריך לנקרו משום חלב הנשה • ובאוחו מקום יש סימן חייה צדוד כי שם חמלא עלם דק ארוך כמו אצבע וזהו סימן שהוא צדוד ואוחו עלם הוא טוב ללכב השנים וצדוד ומנוסה • וזריך לגדר העלם היינו הקנאבין

שפיץ. ואחד נקרא (בא) קלין או פלאנקין או דע"ק. (והן הכסלים הנחבחר לעיל בס' ג' סעיף ד') :
 ו תתיכרו' הוא שם הכולל : (בב) וויטשינקא . ומחוגר עליה שני חתיכות בשר . ח' שקורין אותו
 (בג) לונביל או לעדוויץ . (ג' הנקרא בל"א) . (כד) קראיץ . (נמלא ג' שמות לחתיכה זו) :
 יא גידין האסורין משום הלב ומשוםגיר הנשה הם ג"א ואלו הן בניד הנשה שלשה*)
 בקניא ראפ אחת . בברעטיל אחת . בבייטש אחת . בחתיכת האל יה שלשה . בקושליץ
 שלשה . בצעד בראמין שלשה . בקלין אחת . בקייליבריק ברעטיל שנים . בלונביל ארבע
 נמצא הם מירך אחד חמשה ועשרים ומירך השני ג"ב חמשה ועשרים עולים חמשים . ומחוגב
 אחת . הרי חמשים ואחת כמנין אל תאכלו ממנו ג"א . ואע"י שיש עוד גידין האסורין משום
 הלב גיד הנשה כגון הלב דתווי מתני . וכן בליטקא הנזכר באות י"ח . שאני התם דאלו
 (* ז"ל ששה

עמודי זהב

אחוז עור למטה צריך קליפה ונמקום שיש מראה כסף
 יגדר יפה : (בא) קלין . והוא הכסל שנקרא פלאקין
 והמנקרים קוראים אותו קלין . וכבר אמרנו בס' ג'
 מחלב הכסלים וענה נזכר מכסל גופיה שנקרא קלין
 יש עליו בשר (דקווריס) [דנרין] קליפה . ונזכר שיש
 שומן הנקרא ארץ יש ג"כ בשר וצריך קליפה רק במקום
 שיש מראה כסף די צבירה יפה . ונחוך הבשר יש
 גיד אחד לארכו וצורתו כזורת עקרב ואסור משום
 [חלב] גיד הנשה וצריך לחטט אחריו . והקליין הוא
 מחובר לשלס בין השלס לבין הקלין צריך להסיר עור
 לבן הנקרא בל"א פריפה לייליך וחלב שחמיו צריך
 צריכה יפה : (בב) וויטשינקא . הוא שם הכולל של
 החתיכה ו' . והוא מחובר לקושליץ . ומחובר עליה
 שני חתיכות בשר : אחד שקוראין אותו פוסקים :
 (בג) לונביל או לעדוויץ . וצריך שידע שב' חתיכות
 יש שנקרא לעדוויץ אחד כשר לנקר ואחד פריפה
 ושניהם מחוברין לוויטשינקא . ולעדוויץ הכשר עוקרין
 אותו והוויטשינקא והמפריפה לעדוויץ גיד ולא כסבין
 כדי שהג' גידים שבתוכו נשארים בחוף הפריפה לעדוויץ .
 ואם היה מחתיך כסבין לעדוויץ הכשר המפריפה
 היו נחתיך הניידין עמה ואסורין משום חלב המחתיים
 כמו בקושליץ שדבוקים יחד . ודין בלעדוויץ כדין
 קושליץ ומקלפין על פני כולו חוץ במקום שיש מראה
 כסף עליו צריך לגוררו יפה וק"י . ובמקום שיש השלשה
 גידין דינם כמו בקושליץ הנזכר באות י"ב וצריך
 לחטט אחריהם ומקלפין על פני כולו . וצד אחד
 שנשרט שם בלעדוויץ הכשר צריך למחוך אותו :
 ב כרבו ספרי הניקור שיש בקבלה איש מפי איש
 עד הלכה למשה מסיני דהוויטשינקא ענמה עם הללעות
 קפנים והפריפה לעדוויץ אסורין ואין מועיל בהם
 ניקור : ג עוד כתבו סימן להסיר אם הוא שומן או
 חלב יש למנקרים בקבלה סימן זה כשממשמשין בין
 אנבעות אם הוא מיר"ב בל"א אז חראה מיד שהוא
 חלב . אבל השומן כשממשמש ביד או מראה צריך
 בל"א זה סימן שהוא שומן . וכן חמשה בב"מ שצריך
 לגרר יפה מן החלב קח סבין כל זמן שיש מיר"ב
 ושוכב על הסבין מכה צריכה זה חלב ואם לאו הוא
 שומן : (כד) קראיץ . הוא החתיכה ט"ז המחובר

הגידן הם נראים לעינים. אבל אלו הגידין הם בתוך הבשר ולא נראים לעינים. על אלו מסרו חכמים סימן אל האכלו סמנו נ"א וצריך לחפץ אחריהם :

עמודי זהב

להיות שוחט ונדק • וכן לשוחטים הלוקחים קבלה
מחדש וסומכים עליהם בניקור חלק הפנים • חייב
ומטל על המורה לשאול להם ג"כ מדיני סודר הניקור
מחלק הפנים כמבואר בש"ספות קינור אהל ינחק אשר

תם ונשלם הלכות ניקור בית יצחק • בעזרת האל יתברך שוכן שחק :

ובדי שלא להניח הנייר חלק אמרתי להודיע דבר גדול • בהלכות בדיקות בסי' כ"ח סעיף ד' תבאר צריך
לבדוק בחצר הכבד אם אין נקב ואם יש נקב מפולש אפי' משהו פרישה ואיך יוכל לידע סי' הוא
לחצר הכבד דרכו להיות מחוץ וכשחוקר בו יוצא הכרות ומשמע קול דלם לא כן הוא סימן שיש נקב בחצר
הכבד ומשום הכי אינה מחוץ ונעה ונדת ואריך בדיקה דוקא אם אין שם נקב ואם לא בדיק יש לגמרי :

המה יעמדו על הברכה הנמצאים בר"ת בהגה"ה של ספר אהל יצחק •

בר"מ בדרכי משה • ברמ"א בר' משה איסרליש • בבי' בניה יוסף • בי"ד ביורה דעה • בס"ו בטורי זהב •
בש"ך בשפתי כהן • בנק"ה בנקיטות הכסף • בפר"ח בפרי חדש • בב"ה בבית הלל • או בבדיקות
הבית • בגל"י בבית לחם יהודה • במח"ב במחזיק בדיק • במ"ק במאמר קדישין • במ"ב במשאת בנימין •
בשמ"ח בשמלה חדשה • בתב"ש בתבואה שני • בפר"מ בפרי מגדים • בגוד"ב בטדע ביהודה • בב"א בבית
אפרים • בלב"ש • בל"ש בלושי שרד • בג"ז בנחמ זקק • בז"ז בזבחי זקק • בז"ר בזבחי ריב • בע"י בעולה
יצחק • בג"ב בגבול בנימין • בזב"ש בזבחה זמנאל • במכ"א במכתב אליהו • הר"מ או הרמב"ם הרב ר' משה בר
מיימון • הרשב"א הרב רבינו שלמה בן אדרת • הר"ן הרב רבינו יוסים • מהר"ם א"ש • מהור"ר מאיר
אייזין שפאט • במ"מ במאמר מרדכי • בלה"ה בלחם הפנים • ביש"ש בים של שלמה • מהר"א מהור"ר
אברהם • מהרי"ק מהור"ר יוסף קלון • מהרש"ל מהור"ר שלמה לוריא • מהרי"ו מהור"ר יעקב ווי"ל •
מהר"ן מהר"ר לבי • מ"א מנחת אליהו • נה"י בהלכות יהודה • ה"ז הרי זה • המו"ה המסס ובית הכנסות •
חיה • חז"ה חצר הכבד • כנ"ל כן נראה לי • כ"כ כן כתב • כ"פ כן פסק • פ"א טעם אחר • במ"ז
במים זכים • מעל"ע מעבר לעבר או מעט לעת • מ"ז מורה זקק • בס"ד בסיעחא דשמיא • ש"ח שאלת חכם •
ס"ל סבירא ליה • ס"ם ספק סתיקא • בט"ע בפני עגמו • לפענ"ד לפי עניות דעתי • ט"פ טעם מינה •
ע"י על ידי • ע"כ עד כאן • עכ"ל עד כאן לשונו :

ספר חק לחדש

אספתי את דברי הבי' והרמ"א המ"ז והש"ך וחברתיים יחד וכתבתי אותם על הספר בכרי להקל לכל לומרי שר"ע יור"ד לחזור על למודם תמיד מדי יום ביומו כמ"ש בהקדמתי.

אנכי הצעיר חיים יהודה בלא"א ה"ה ר' סעדי' הלוי האימאנוויטש הרב ומ"ץ רק"ק מערעקאם.

מצאתי בין ספרי חותני הרב ז"ל כתי' שלו הנקרא בשמו חק לחדש שהוא כעין קצור יור"ד בלשון צח קל ונקי והוספתי עליו נוסף משלי הוא תוכן ההלכות של הפמ"ג בידוע לכל ההוגה בו כי מרוב פלפולו וקוצר לשונו קשה להוציא מסקנתו לדינא וקראתיו בשם להושי מגדים כמנין שמי במס"ק אברהם חיים בהרה"ג מררכי אדיעור כ"ץ ז"ל סיראט הממלא מקום חותני המחבר הנ"ל:

לבוב

הובא לבית הדפוס ע"י ה"ר הירש שלאג מו"ס בלבוב

לפ"ק

תרס"ו

בשנת

CHOK LACHODESCH.

Lemberg, Druck von Felix Bednarski 1906

והוא מפרק ארכובה הנמכרת עם הראש עד כף היד והם שני פרקים. הלחיים הם מפרק של לחי עד מפרק של גרונת
שחיא טבעת הגדולה עם הלשון שביניהם הקיבה צריך ליתנה עם כל הלכה פנימי והיצון ופרטיון עיני ביוד :

ס' סב ב סעיפים דיני אבר מן החי

(א) ב"י אבר מן החי אסור בבחמה ה' ועוף ש"ך ולוקין עליו ואינו נוהג בדגים והגבים מ"ז ובטמאים ג"כ אין אסור
אבמ"ה ומותר להושיט לבני נח ש"ך אסור להושיט לבני נח ומתיר באבר המדולדל המוכר כמ"י ג' וכל
בו אלא בשר בלבד ב"י ובשר המפורש מן החי אסור משום ובשר אסור ש"ך בין שיש בו עצמות וגידין בין שאין
ובכ"ט. (ג) ב"י אבר או בשר המדולדלים אם אינו יכול לחזור ולחיות אפילו לא פירש משום אבמ"ה ובבשר משום
ש"ך ואין בו אלא מצות פרישה מדרבנן ואם מתה הבחמה לוקח נמי משום אבמ"ה ועצם הנשבר אם עור ובשר חופין
את רובו מותר רמ"א יתרת העומד במקום שאינו מטרפין הבחמה מותר לאכלו אבר הנשטמ ממקומו במקום שאינו מטרפין
הבחמה המנהג להחמיר בהאבר ש"ך ואם ע"כ הו"ד אין חוששין. (ד) ב"י ביצי זכר שנתלשו ועדיין מעורין בכיסין
מדינא מותר ומטנהג ישראל אסור :

ס' סג ב סעיפים דין בשר הנמצא ולא נודע מהו

(א) ב"י בשר הנמצא בשוק הלך אחר הרוב אם רוב המוכרים עכרים אסור ואם רוב ישראלים מותר ש"ך ובבשר מבושל
הולקין אחר רוב ואוכלי בשר וכשנמצא בשר ביד עכ"ם מבושל אסור וביד ישראל מותר ב"י וה"ה בשר הנמצא
ביד עכ"ם ולא נודע ממי לקח ש"ך דוקא שלא ראה בעת לקיחת העכרים דא"כ היו כמירש לפנינו אסור. ב"י זהו
דין תורה והכמים אסורין כל בשר הנמצא בשוק או ביד עכ"ם אף שכל המוכרים ושוחטים ישראל. ש"ך אפילו ידוע
שקצחו עכ"ם מישראל בשר כשר רק שנתעלם או ביר עכ"ם אף שכל המוכרים ושוחטים ישראל. ש"ך אפילו ידוע
או שמכירו ע"ן שמכרו וזהו ודאי או שצדורו והתגם מותר בהניה בביתו ונעלם מהעין אסור ואם הי' בו סימן
שלא היישין לעכ"ם שחליליהו מהגב בלא סימן ומכ"ט. מ"ז וש"ך אפי' עם הארץ נאמן לומר שיש לו טבע בחתיכות
שראה אותן מתחילה הי"ט. (ב) ב"י תלה כלי מלא חתיכות בשר ונשבר הכלי ונפלו לארץ ומצא אותם ואין בו
טבע וסימן אסורים ואם תלאן במסמר וכח"כ שא"א לשרץ ליטול ולהניח מותר. ויש מתיירין בשר שנתעלם ע"ן העין
אם נמצא במקום שהניחו ואם תלאן במסמר וכח"כ שא"א לשרץ ליטול ולהניח מותר. ויש מתיירין בשר שנתעלם ע"ן העין
המנהג לקח בסברא אחרונה מ"ז ומיירי בשר אף בהניה יוד' ומצא מ' אם לא היו קשורין ומצ"ז משמע לאיסור רמ"א
ש"ך ושכ"ט רמ"א ואפי' הי' ביד עכ"ם במקום שכל המוכרים בשר ישראלים מותר ש"ך ורובם ככולם ודוקא שידוע
שאין מוכרין לעולם רק בשר כשר ואם מוכרים ג"כ למעטים מרפה במקום שמכריון שיש מרפה והכריון אז אפילו
רק משום מרפה אחת אוסרין כל המקולין מ"ז הב"י מעשה בתרנגולת שחופה ששלח ביד עכ"ם והשוחט אומר
שאין לו בה טבע רק עתה שחמתי תרנגולת אחת ובעל התרנגולת מכירה והתירה :

ס' סד כא סעיפים דין אינו חלבים המותרין והאסורים לאכילה

(א) ב"י חלב שור וכבש ועז אסור ש"ך גם של שאר בהמות שהוות אבל של שאר מינים מותר ש"ך
היינו של חיות ובהמות טמאות מ"ז הביא ג"כ דחלב בהמה טמאה לאו חלב הוא וגי'ם לכמה
דקושי מגדלים

והכי קים ע"ש סה"ט ומהלוקח המוסקי' חי ושהי צמיו
כח קים עוד שהי' דחלב צמיוט הנמלח צמיוט צ"ח הנקיים של
שכר ולאין ק' צמיוט נגד החלב וקפסן חי ככבש ונעליע דקסמ
כבזת אסור ושהי' נגד צמיוט ולא כובל להחיר ועוסו דעבז
היין לצבזת והמלח הלא עיניו הכוחו' שיש טעמונית צמיוט
ולא"כ לר"ך דוקא ק' וישו דוקא חלב צמיוט אכל חלב מי
כהי' פטור ומוחך ועוסו דהוי' קולחל כמי' צמיוט
לענין שפוטמה החלב צמיוט שזהו שלל לקולחל כמי' צמיוט
בצמיוט זהו כדלכ"ל והוי' דומי' דקסמ כבזת צמיוט לחקל
גם חסיוט שחיים ונעשלה וקסמ חלב או שאלו' אין להחיר
ועוסו קדייר כיון דלשחיי ש"י כזו צמיוט וקוסמ פטוי' חי שרי
להסוף עד ג' ואין צום נעוים אין ונעלין לחיקר לחמילת
לעכשו היחך הוא א"כ כיון שעתה מי הוא ולחיו לחיו אסור
לסוף והי' צמיוט. ויש הש"ך וכל שאלך בהמות מנולות
אסור ד"ל שור הכר ועי' דלח"ש ושהי' חסיוט לחמילת וכלל
שור ועז הס' וכ"י שחלב אסור הוא ושהי' מלחמילת כל חלב
לצבזת כ"י ורק לאיסורא ומכ"י וכלל למלוקח וכח' עוד
כחמקס

סי' סה יד טעמים חומין האסורין משום דם וחלב וגידי הנשה

לחודש

(א) ב"י חומין שביד ושבתה ושבלחי התחתון שבעד הלשון מכאן ומכאן ובלשון ובצואר וחומי
 הלב וחומי העוקף חומין שבשומן הרקין כמו בית עכביש סובבין זב"ז אסורים משום
 מבפנים וכן נוטלין חומין אחורי אונים מחומרא בעלמא ב"י וקרום שעל המוח שבקדקוד וקרום
 שבל הביצים ומליחה לא מהני בהו אם לא שיחבתם תחילה ואח"כ ימלחם וה"מ בשבדקוד וקרום
 אבל לצלי מותר בלא הרחה ומליחה ו"א דוקא כשפני החומין הם ע"פ האש אבל אם הם מובדלים
 בבשר אין האש שואב אח"כ יתבם רמ"א ואם לא נטלם ובשלם בלא חתיכה צריך ס נגד כל
 החומין ובעלי סני בקליפה מ"ז וש"ך ואינו אלא חומרא בעלמא ש"ך וכן במליחה צריך קליפה
 משום חומרא ובגדי הצואר כשהתך בהמה אבר אבר א"צ ס' אף בבשיל בדיעבד מ"ז ומותר
 לצלות כבד מוכרך בנייר על האש (ב) ב"י הרוצה לצאת ידי חתיכות חומין אלו יתחוך הבשר
 והעצם לשנים רמ"א ובחומי צואר יתחוך גם המפרקת (ג) ב"י גף העוף כיד הבהמה וצריך לחתוך
 בעצם האנפים ולמלחם וכן עצם הלחיים בעוף רמ"א ונוהגין שאין נוטלין מן העוף שום חומין
 רק חומי הצואר ויש לזהר ליטול או יתבם עם המפרקת לשנים ובדיעבד כשהוסר רק הראשון
 מהעוף סני ונוהגין לחתוך בירכי העופות בפרק ארכובה התחתונה ובדיעבד כשהוסר רק הראשון
 כך ונמצא חומין אדומין (ד) ב"י ביצי זכר קודם ל' יום מותר לקדרה בלא קליפה אפי' נתבשר
 חומין אדומים ואחר ל' יום כשיש בהם חומין אדומים מותרים לצלי אבל לקדרה אסורים בלא
 קליפה ש"ך וה"ה חתיכה ומליחה מהני רמ"א ונהגו לנקר הביצים אף כשהם פחותים מל' יום וכן
 צריך להסיר מהם גיד הגדול ולחתוך בהם הרבה חתיכות ש"ך כשנתבשר עם הקרום והוורידין
 לא נחתכו מותרים בלא ס רמ"א ונהגו ליקח מן הכתף הבשר שקורין דרוזל משום מיאוס גם
 בלונביל שקורין לודוין לצלות ולא לבשלו ואין בו איסור לבשלו אף לכתחילה ונהגין להשליך
 העינוניתא הדרא ואין איסור בדבר ונהגו לחתוך בין הפרסות של בהמה ולהסיר בשר לבן ודק
 משום מאוס ואם לא עשה כן מותר- (ה) ב"י גיד הנשה נוהג בבהמה והי' אף שאין בשר לבן ודק
 עגול ונוהגין בירך ימין ובשמאל ואנו נודג בעוף אח"כ כשהתך עגול וא"צ לבדוק אחריו אם הוא
 עגור רמ"א ואין חילוק בין בהמה לחיה בכל דבר האסור משום גיד או דם וכן בעוף שהי' לו
 כף עגול ולבן ב"ד שמקורין בבהמה מנקרין גם בחי' (ו) גיד הנשה נוהג גם בכזי. (ז) ב"י אינו
 נוהגין בשליל כל שאינו מעוף שחוטף ו"א שנוהג גם בשליל אם שלמו חדשיו ומצאו חי רמ"א
 והפנימי אסור מה"ת והוא הפושט בכל הירך והחיצון אסור מדבריהם וצריך לחטט אחר שניהם
 הקונקות בשניהם אסורים ג"כ מדרבנן וצריך לחטט אחריהם ושומנם נהגו איסור. רמ"א וראשי
 הקונקות נכנסין בראשי העצמות ע"ב צריך לשבור העצם כדי להסירם מעיקרן ואין ללמוד סדר
 הניקור רק בראיות עין מהבקי. (ט) ב"י גופו של גיד הוא בעץ אין בו טעם ואינו אוסר תערובתו
 בפליטתו. (י) ב"י גיד הנשה מותר בהנאה. (יא) ב"י שולחין לנכרי ירך וגידי' בתוכו בין שלימה
 ובין חתוכה ואם נותנה בפני ישראל ואמר לו שהיא כשרה לא יתננה כשהיא חתוכה אא"כ ניטל
 גידה. (יב) ב"י וכל ירך שיצא מיד ישראל מחותכת בדרך שמנקרין ה"ה בחזקת גיטל גיטל
 (יג) ב"י מי שניקר והלך וא"אם הוא בקי בניקור ואין לו מה הראות מותר רמ"א ודוקא שיוודעים
 שהשלים ניקורו ובלא"ה אסור ואם אפשר להראות לבקי אין לסמוך על המנקר שאין מבירין אותו
 לבקי ומחזק בכשרות. (יד) ב"י הטבחים נאמנים על גיה"ט מ"ז רש"ל נהג שלא אכל בשר המנוקד
 עד שהראה למנקר אחר רמ"א מיהו אין ליקח בשר מכל טבח ששוחט לעצמו
 ומכר לאחרים אא"כ הוא מחזק בכשרות:

סי' סה מ"ס חט"ו להסיר לללוח כבד על בנייר
 ח"ל האש הפמ"ג מתפקס נוהג שמא חסוב
 הנייר ככלי שא"צ ולא דמי לקרום של מוח עש"ב צור
 הביא רעוה שזונת דמחלק הפנים לא ס"ך בו טעם
 חלב מ"ס צבילי זכר דוקא אחר ל' יום לריכין קליפה
 לקדרה וזו רוקח גדי אכל ביני שור אף חוץ ל' יום
 לריך קליפה וזנו נוכנין אף כנדי וטלה לקוף אף
 חוץ ל' יום עוד הניח דניתיב נוסחין ככ"ד ט"ס בו
 קף ומשום אף כזוי שהוא כרי' כפי' אכל יס בו
 קף גם גיסי' של ארס דלוח ב"י כף אסור צניסי'
 חף למ"ד בשר ארס מותר עש"ב גיסי' אינו נוהג
 בטמאה ולא בטרפז מנען מסיס דניסי' נחשוה חסי'כ
 כשקטר על הכף ואין איסור סל על איסורי' וספמ"ג
 נסמקס צניסי' דהוי כרי' חס הוא סל על הכף
 ואין בו כוח אין לוקין עליו וגימ' מה' סעל הכף
 פסילי ערוה חס אי חלי שער אסור מה' וסמ"ק
 דאין לוקין חס על כוח נכא"פ ולענין גיסי' אי אסור
 מה"ס הסי' הביא הרבס רעוה לאסור כשהוא חספסר
 שזקוק על הנחלו ע"ס שמוסוק כזי' עוד חקר סס
 לענין מומר ומסיק דאסור לישראל
 לצווח אח המומר לעשות עבירה עש"ב:

חקי דעת

ספר

חקי דעת

על

יורה דעה

הלל ראשון

אשר לקט ואסף הרב המחבר שמואל חיים זצ"ל

זלכה ברורה דינים על ש"ע י"ד . מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים ה"ה
ש"ע ורמ"א ט"ז וש"ך ופר"ח ותב"ש וכר"י וכל"י ופ"ת ופ"מ ולחה"פ ונב"י
ח"ד וב"א ול"ש והגר"א וחי' ותשו' הנרע"א וחס"ת ושאר שו"ת גדולי
ראשונים ואחרונים כדרך שאלה ותשובה.

יצא ראשונה בשנת תרל"א בעיר ווארשא, ועתה נדפס מחדש ע"י בן המחבר

ר' יעקב רעשעווסקי שליט"א

נדפס בבית הדפוס של

א. פאזי

מילוואסקי, וויס.

CHIKEN DAAS

Volume One

Copyright, 1933, by Jacob Reshevski, New York, N. Y.

Printed in U. S. A. by A. Posy Press, 617 North Second Street, Milwaukee, Wis.

על יורה דעה

הסכמת הגאונים על הספר חקי דעת

כבוד הרב הגאון האמתי הקדוש רשכ"ג א"ש חלקי זנוינא דנהרא אסקלריא המאירה ונשע אחרץ אשר אור תורתו וגדל דקמתו וקדמתו למהקים וזרמת מרן כק"ת מהור"ר **חיים האלבערשטאם** נרו זרה לנח ועד האנ"ד דק"ק אלנ"ו והגליל :

איילא לאתרוהי ה"ג המהיר ונקי הנושלם מהור"ר **שמואל חיים** מק"ק אוארקוב ותמת ירו חיבור נאה על יו"ד מלקט תרומי דיניס ומתרגומים על א"ד ומסודר יפה נספר הלכות ליניא ורזונו להביאו לניח הדפוס לזכות הנוורים לנוחא דער על מקומו והכני להסכים עונו להביאו לזכות הדפוס שהלכה כמותו ולראי' נתי ע"ה תר"ל מ"ג למנ"י

הק"ק חיים האלבערשטאם
כבוד הרב הגאון המפורסם שר התורה מופת הדור והדרו דורו מאור הגולה נר ישראל ע"ה פ"ה רשכנה"ג כק"ת מו"ה **יוסף שאול הלוי** נ"י אנד"ק לבנו והגליל :

הובא אלי ספר מהרב הקהיר ונקי וכו' מו"ה **שמואל חיים** נ"י זנוהר"א ז"ל מחאחרקוב אשר נדעתו לקצוה נדפוס. ולאשר הנציח ירט הדרך לבגדו ונקש מעמתי לתת גם הסכמתו על ספר הזה לא ה"י אלני רק כשעות שחיס שהן ארבע והנה לאשר אין הונון אחי לטיין היטע על פני כל הספר סומכתי על הרבנים הגלונים אשר הקדמוני וגם אני מסכים והולך שידפס הספר הזה על פני תכל ולמען יא אחת כי עמתי נספרו הנה רחיתי דבר התרגומים המדשים (שקורין בתקוותו וקברניער היינער) שועיד נגס הרב הגאון הקדוש אנד"ק טשעבענאוה שמתירם ופך חזי גאון נגרא דקא משה"ד זי הרב הלדיק הנונות וי' יתח ונאיר ז"ל ונגר והנה אני הייתי ראש להנותרים, וכבר נדפס ונא כספר אחד נקוב בשמו זכרון אנרה"ת תשובתי. וגם בתורה א"ת שאלה ותיני כשנתי זהה וכעת מלאתי נס' נחל אשכול להגאון מהאלבערשטאם גם הוא מסכים להסיר ע"י פלפול גדול גם הזכיר שראה דברי ודי דברי זכור אהורתי שראיתי היום נפתי"ג ס' תמי"ז זלתי"ה בתשנ"ז סק"א מתה גיד הנשה שפגל בראשון ויאן ס' אשור ונשיכ דס דלף דלון נג"ה נכ"ט דוקא פליטתו ויאן ס' יז ע"ש שהאר"י, והוא דבר חדש לא יוזכר בשום ניקוס וכל הפוסקים אינם ונדברים רק שגשלו ון התורה. וע"כ שאפי' וע"י חולין ק"א לענין אוכל גיד הנשה של בגלה וכן גיד הנשה של שור הנסקל תקק"ר ורבען אי חייב שתיים או אחת ולא הזכיר אי חייב ונשום דס אס יז צו כזית וגם הרמב"ם לא הזכיר אף אהורתי שראיתי היום נפתי"ג וע"כ שאפי' דס אין צו. וע"כ לדון כי גם נפתי"ג צו"ד ס' ס"ה לא הזכיר זאת. עוד רחיתי להסיר נס' פ"ו שגמנך אחר לבון השע שהחיל סימני זנוינא להכיר י"ה ונועיל. והוא תמוה בדעתו שסימני שאל סיינון אי טהרה י"ה ונועיל. וזוהו נמשך טהרה לר"ך להיות שני הסומנים דסימני אחד כד ואחד חד ותלפזן נחון ותלפזן נפנים הא אס חסר אחד מהסימנין הוא אסור. ובש"ך יז ט"ם סרה המחיל להכיר סימני טהרה וזין סימני

טומא'. וכן ז"ל גם נשעי' ומנוינא נמשך גם לדין אס דניני טומאה ל"ש אס ראינו סימן אחד ומתנגד הנייה אסורה. זה אשר רחיתי לעוררה ומצוה לתקן. וידיפי הסכמתו כמו שהיא. דברי המדבר לכבוד התורה ויזכרו השם להרפסם כמנון ח"א ות"כ כפסו ופסג הדו"ס יוס ד' בתקותי תר"ל :

הזעיר **יוסף שאול הלוי** נאטוהואון האנ"ד ל**בוב** **כבוד** הרב הגאון המפורסם תפלת ישראל סיני ועוקר הרים נר ישראל פ"ה ע"ה. קדוש ד' החסיד המפורסם שגלת היחסין מו"ר כק"ת מוה"ר **חיים אליעזר וואקס** נ"י אנד"ק קל"ש.

הן נא לפני תלמידי הרב הקהיר נשע נעמן וזיח תמוות החסיד מוה"ר **שמואל חיים** נ"י והראה לי מתנבתו על ש"ע יו"ד אשר ואחרונים וסדרן כסידור נאה למען ירוח הקודש צו ויהי' כשלתן ערוך יגע ועוול ללקוט פרחי שגשים וקולירי דינים ונגדולי הרחשונים להורות ומנו. והנה הרב הק"ק ל"א חא נואהל של תורה ומשים לילת כיינים וכל נועשיו רגוים. ועיינתי בהנה מקוונות מספרו ורחיתי צו דבריו מסודרים היטב דבר דיבור על אופניו. וע"כ יא לו לצ רחש להבין דברי חכמים ותוהם ולקדרם. ורזונו להביא הדברים על מכשג הדפוס. והניי להסכים על ירו. וזו יתן אישע ויתכונן מיליו נשע ברזל ושפרת לעד יכתובן ויהי' לו זכרון נלה. ויפולו מעינותיו מולה. נעה"ח יוס יח ח"ר תת"ל לפ"ה :

נלוס **חיים אליעזר וואקס** חופ"ק קל"ש
כבוד הרב הגאון המפורסם סיני ועוקר הרים. שר התורה. הצדיק המפורסם. כק"ת מוה"ר **ישראל יהושע** נ"י. חב"ט קופטנא בעל המחבר ספר **ישועות ישראל**.

הן הראני כבוד הרב הקהיר המהולל את ונתנרתו על ש"ע יו"ד אשר יגע ועוול ללקוט פרחי שגשים ונגדולי אחרונים וסידון נגאון חא למען יתן נקל ויהי' שגלתן ערוך לפני הנוורה. והנה עיינתי בהנה ונקוונות מספרו ורחיתי כי יא לו לצ רחש להבין דברי חכמים ולסדרן יפה לנען ויבנו נקל. ורזון הרב הקהיר ה"ל להטעות על ויכנס הדפוס. והנה חונתי להסכים על ירו למוקק נשע ברזל והפסיק מעינותיו מולה :

נאום **ישראל יהושע** חופ"ק קופטנא יע"א

כבוד הרב הגאון המפורסם נור חזון והדרו נודע למשגב על פני תבל נר ישראל ואורו. פה"ח כילול המדעים, חכם הרשים, כש"ת מו"ה **מאיר ליבוש מלכים** נ"י אבד"ק לינשיטץ.

גם לנראה עיני ה"י התגור שיסר הרב הקהיר ונקי משגבו קצ ונקי מו"ה שוולל חיי"ו נ"י ונק"ק אחרקוב לסדר הלכות שצו"ד נאפון יקל לנועינים לחזור הדינים ויתכנס ויש צו תופלת רג. והנה כי דרכי למועז ולייתן הסכמות. אחרי רחיתי שכבר סומכו על ירו גדולי גאונים דורנו לא יכלתי להשיב פני הרב נ"י ריקס ויחילי ונגדרי. וה' יתחוו נמענלי נזק ללמוד וללונג, חותם נ' בהעלותך תר"ל ליכשנין :

מאיר ליבוש מלכים

כבוד הרב הגאון הגדול ב"ר בבל חררי תורה. נזר ישראל והררר המפורסם
על פניו הכל שלשלת היהוסין כקש"ה מו"ה **צבי הירש**
אורינשמיין ג"י אב"ד ק ברסק בליטא.

להלכה. והנה שכבר הסכימו אתו גדולי זוגנו שיק"ו ול"ג לירי. רצונו
של אדם זה כבודו. לכן גם ידי תכונ עונו ולהניח לאור ספרו להגדיל
התורה ולהאדירה. כ"ד הונדר לבנד התורה ולומדי'. היום יום ג'
ד' אב תר"ל לפ"ק :

פה ק"ק קעמפנא יע"א הק' שמחה חופ"ק

כבוד חרב הגדול סיני ועוקר הרים המפורסם כו"אב"ד דקחתנו

הרב הנופלג בתורה החריף ובקי נטע שעשעים מוה' **שמואל חיים**
בהרב הנוגח **מהר"א** זלה"ה נופ"ק עוסק נמתת ד' תדירא.
יגע ונוגל לעשות ונטעמים לנוורי הוראות אזה לאסוף דינים המהודשים
גם ישנים יחד ובל ינטרכו לעת ונוגל לתפש בספרים טובים. גדולי הדור
ש' ראו אותו וניוין התפארת תנוכו את הרב החריף הנ"ל ש' להדפיס
ספרו. לזאת גם ידי תכון עונו. וד' יבדך את ידידי הרב הנ"ל להיות
עולה וועלה בסולם התורה ועבודה ובשולחן הנדיבות. ולהיות מהתזכין
הרבים כאשר עס בפשו היקרה. אור ליום ג' כ"ז תמוז תר"ל לפ"ק :

כן ראיתי איזה עלים אשר הקרינו לפני הרב ונהור"ר **שמואל חיים**
ג"י ונחיתורו אשר חיבר על ש"ע יו"ד אשר ליקט ואסף כעמיר
גורנה מספרי גדולי האחרונים ז"ל. והוא דבר המועיל לנעלי הארצה
להיות לתו מפתח לתפש הגמור נזה בתשובות וספרי חכוני הדורות. כי
נלתי עיון בנף התשובה ומקור הדברים אין לזון ולהורות מפי הליקוטים
אף אם ונמקור נלתי יאלו. כאשר כבר הרעישו ע"ז חכוני כל דור ודור.
אולם לא על הנוהגים האלה יאלו כי כונתם רצו"י להיות מעיר לעזר
ולהקל החופש. ולא עליהם האשמה אם יבואו להורות ונדריהם אשר לא
כדת מצלי עיון. כמנהג עלינו. והנה אם אהנס כי לא יכלתי להעביר
עיוני ע"פ כולו. ראיתי נהמעט אשר הסכים הזמן עמדי כי הוא ישר
הולך. ורחמי אשר כ"ז יש אתו כבר הסכוננו ונגדולי זמנינו אחרתי
לנלי אנוגע חלולאות מתקשו אשר זרועי תלמננו למען יגדיל תורה
ויאדיר. אהב להוציאה התורה ולומדי'. נלתי עה"מ פה"ק ברסק
יום א' פרשת דברים תר"ל לפ"ק :

**שמשון בלא"א מ"ו הרב המאוה"ב הצדיק המנוח מ'
משה וצלה"ה אורינשמיין חופ"ק אוארקאו**

צבי הירש אורינשמיין

כבוד הרב הגדול המפורסם סיני ועוקר הרים וב"ו אב"ד ק"ק קואואל

ה"ה הרב וכ"י ג"י נוה' **שמואל חיים** כ"י מק"ק אוארקאו עלה
גלגו להדפיס ונחנת. וקינן דינים רבים ווספרים טובים.
אשר יהי' תועלת גם לתופלגי תורה. יגע ועמל וקננס כעוויר גורנה.
והנלתי נספרו וראיתי כי נכון לשלחו על פני תגל. ע"כ ידי תיכון עמו
ואקה ספרו אי"ה כאשר יגונר טובו. דברי הונדר פה קוואל נלתי
עה"ח יום ד' לנצים תר"ל :

יהיא"ל ליב חופ"ק הנ"ל

כבוד הרב הגאון הגדול סיני ועוקר הרים. פאר הדור. נזר ישראל
המפורסם על פני תגל. הגדיק התמים מנעשיו. כקש"ת מוה'
שמחה כ"י אב"ד ק"ק **קעמפנא** :

הנה יד שלחה אלי מלאת כבוד הרב החריף ובקי נוה' **שמואל חיים**
ג"י להיות וון התסכיונים אתו להניח לבית הדפוס ספרו אשר
טרח ויגע להעסק בדבר הלכה ולהיות נושאם דעת כל השוסקים ראשונים
ואחרונים גש"ע יו"ד. ושלח לי איזה עלים אשר יאלו ונבית הדפוס
להלכה. והיות כי אתי עוסק ביונים האלה ברפואות. נוסף לזה פנעי
הזמן לא נתנני לשום עין כי הם נועט ונולחתי נהם טעם לשבח ונוכונים

אפי' הוחזר אח"כ למקומו ואין שום סכרא לתלות בכני אדם בכל אלו הכשר אסיר בלא סימן או ט"ע דרגלים לרבר שע"י שרצים יעופות נטילטל שמ"ח) וכתב הפ"מ בשם בל"י ריש להזהיר שיש שומטים שחותרין עם החתימה על שעה (חותם ואק"ס) שלא יעשה זאת דהא בקל יבול לזייף, אם יש מומר בעיר לא מהני תיבות לסימן וכן יש גוים שמויפין לכן יכתוב סימן יפה:

ב שאלה נטלו עוף או שרץ בפניו יעלם מעיניו וחזר והביאו. שם מבואר דאסור אפי"ו בשר שבעיר רובו בשר חיישינן שמא ממקום אחר הביאו ובעי סימן או ט"ע (שמ"ח ושל"פ):

ג שאלה הניח כמה חתיכות בשר במנין קשירים יחד ומצא אחד חסר. שם מבואר בין שמצאן קשורים בין מותרים (ואפילו הניחן קשורים ומצאן מותרים) הרי הוא כמצאן שלא במקומו (הנבאבד) ואם הניחן מותרין ומצא אחר חסר לא חיישינן להנותרים ופ"מ ברליבא הפ"מ יש להחמיר (שמ"ח). והפ"מ כתב דאם קשורים יש לאסור ברוב טכחי גוים אבל ברוב טכחי ישראל מותר ולא חיישינן. ואם אינו יודע מספר שהניח בכל גווני תולין להקל. ותקנו חז"ל שלא לקנות בשר מניי אע"פ שכל טכחי העיר ישראל דחיישינן לטריפות דשכתי. ותו דאם ה' מותר לקנות מגוי ה' ברין לאסור למכור טריפות לגוי שמא ימכרנה לישראל וזה הפ"ג (פ"מ ועכשיו מותר למכור נבלות יטריפות שהרי אסור לקנות ממנו שישראל מכר לגוי ואמר 'שכשר' שמ"ח) ובכ"מ שנוכר בס"י זה דמהני טכ"ע היינו דרוקא בחתיכה ששבעת' היין היטב מעיניו ורמסד באריותו. ואפי' עם הארץ נאמן בטכ"ע דלא חשיר להשגיל בסימן (ובתב החר"ו) ואפילו לא ראה אותו קידם אברה להדיא ובאופן זה לא מהדירין אברה מ"א כ"א מהני) וה"ה אשה נמי מהימנא בטכ"ע באין איסורו דראוידיא. וטען אין להאמינו באיסורין (שמ"ח) עפ"ה ותב"ש ופ"מ). וב"ה הכריזו רבם ביה"ש או ניקוד מניד הינשה אף לדענין טריפה ל"ה ס' לענין זה הוי סימן:

ד שאלה שור שהי' בו סימן והמצב חתך השודר לשנים והשוחט אמר שיש לו טכ"ע שהוא חלק הב' מאותו השודר ועוד שהם מתאימות. שם העלה הפ"י בשם ח"צ להכשיר וב"ה הפ"מ:

ה שאלה הכית של שומן אווית שלמה א"י מבית יהודי למשכון ועמד שם בחדר משכבו ב' או ג' ימים והכיר שהי' חתיכות ולא כבתחילה תשו' נ"ש מובא בפ"מ להתיר. ות' נ"ש שם מהלך בטכ"ע דע"נ בענין שבתול העיני ות"ה ונ"ה כתב ולא ידענא להלך וכפי הנרא' בענין שבתול העיני ות"ה ונ"ה שיוון בזה (בה"י). יכה"ג מהדירין על השו"ב אצל הגוי לעינין בחותם על הבשר דוקא הפרשה שדבעו זו (וגם היום כרי שירעו מתי יעבור ג' ימים) וגם תרבת בשר. (ומה שכתבנו נהנין ששולחין ע"י נוי לשו"ב לשחוט על סימן אי ע"י כתב כששולחין ע"י נוי לשחוט צריך השוחט לכתוב כמה ענפות קליפה דמה וגם אותו היום. מעשה בטבח א' ניו שהי' קו"ההכתב קליפה דמה והי' מדיקה במקום אחר ויודע הדבר והכרתי שום יהודי לא יענה מהמקילין אפילו שיש עליו כתב אם לא ימשמש יפה על הכתב לראות שלא נלקח במקום אחר והושמ' במקום זה פ"מ):

שאלה א' שמצא סכינים ברחוב היהודים ומצוי ג"ב גוים ברחוב זה כי הוא מקום מעבר לרבים ובפרט ביום חגם שאו עוברים הרבה גוים. תשובת ש"י התייר הסכינים בלי הנעל' וליבון והבלי' וח"י חלקים ומצויים הנעלה (אבל בחריצי חלב מורים רא"צ הנעלה) ואם נמצא בחצר או בבית ישראל אם רוב הנכנסים ישראלים מותר וכן הדין בנמצא גבינה בשוק (ח"א וב"ז סי"ב):

ז שאלה תחול שלמה ירך של אוזא ונעלמה מהעין ואח"כ השיגו אותה ונטלו הירך ולא הכירו בט"ע אם הי' אותה החתול וגם אחר הכירו. בס' כנפי יונה מסופק בזה אם יש להתייר ובנידן זה צריך לעיין אם רץ החתול לרחוב או רק בעליה כשר :

ח שאלה אם רוב המכירים ישראל ואצל המוכרים גוים יש בשר יותר ממה שיש אצל המוכרים ישראל אם אזלינן בתר מספר בשר או מספר המוכרים. ח"ד העלה הד"ק בתר מספר המוכרים (ועי' בס"י מ"ש בשם נוב"י וב"א ועי' ח"ד שם סק"י):

הלכות חלב סימן סד

א שאלה איזו חלבנים מותרים כאכילה ואיזה אסורים באכילה. בסימן ס"ד מבואר דחלב שור וכשב ועז ושל שאר בהמה טהור' אסור (ש"ך ובר"ו בדעת ש"ע) וחלב חי' מותר (ובהמ' טמאה אע"פ שחלב"א אסור אין איסור משום חלב דק משום טמאה ונ"מ לענין הנודר מרבר שאסור חלב ס"ו ועוד נ"מ להחשוד ש"ך) וכוי חלב' אסור (וג' מיני בוי יש כוי הבא מבמ' וח'י' אם אמו בהמה דין הולד כבהמה וחלבו יש בו כרת אם אמו חי' חלבו אסור מספק ואין לוקין וכוי הבא מעז וכבש אין ספק וחלבו יש בו כרת וכוי שהוא בר"ו בפ"ע חלבו אסור מקרא דכל חלב. פ"מ):

ב שאלה השוחט את הבהמה ומצא בה עובר בן שמונה חי או ב"ט מת או אפילו ב"ט חי ולא הפריס ע"ג מרקע. שם פלוגתא ו"א (הרא"ש והר"ח) דחלבו וגירו מיתר דק דמו אסור וי"א (הרמב"ם) שאם שלמו לוי הדרשו ומצאו חי אע"פ שלא הפריס ע"ג חלבו וגירו אסיר וחייבים עליו כרת ומוציאין ממנו כל החוטין והקומים האסורים כשאר הבהמות (כמו שיתבאר וכן העלה הב"ה וש"פ בדעת הש"ע):

ג שאלה איזה הוי חלב. שם מבואר דעת המחב' וב"ה הש"ך יש"פ דחלב הוא כל שתובת קרום ונקלף (עשוי כשמל' כמתרגם) ודעת רש"י והגרע"א דקרום ונקלף לחוד (אפי' כלא תותב הוי חלב וכן המנהג) ודוקא שלא הי' הכשר חוסה אותו (ס"י):

הלכות חלב סימן סד

אמה מכאן ואורך אמה מכאן (מתכר). וי"א שאין צריך אורך אמה משם ולכן נהגו להקל למדור בנורע ואין מצדיקין אורך אמה בצמצום ואי"ל להסיר דף הקרום עם הרבוב בו שעל אורך אמות אלו אבל לא השומן הרבוב בטבחי שחתת הקרום וכן נהגוין (רמ"א וכו"ו ופ"מ ושער אפרים דלא כת' ביד' ושי' וסוים הפ"מ להלכה אין לנו רק דברי הרמ"א ומי שרוצה להחמיר ולאסור כל הסיחון מריש מעיים מן הקיבה מ"מ אם נקבו הרקין עם וישמו סתם כשר אבל אם גם השומן נקיב רק הקרום והחלב שעליו נשאר שלם וודאי ל"מ סתימה) ואם הטבח משך הרקין מן הבחמטה בעודן חמין נשאר החלב שעל דאש הרקין עם הדרוא דכנתא ולכן הבא לאכול מן הדרוא דכנתא יגרוד אמה מן החלב לצד הקיבה ואם לא נורע מקומו צריך לגרוד ולגלח עביו כדיור זהב במקום שנכתפסו. (ומטעם זה ניהוין להסיר כל הקרום מהדרוא דכנתא דכנתא ככל בהמות) ונהגוין במדינות אלו להסיר הקרום שעל כל הרקין בהדרוא דכנתא דעלג' משום ששוארים הרקין עם הדרוא דכנתא ואוכלים הכל ביחד) ע"כ מסירין כל הקרום שלא ניהוין ג"כ שעל ראש הרקין. ונהנין ליקח הקרום משני הצדדים (משא"כ בכבש שאין דרכן להניחן ביחד וניכר ראש הרקין) אבל יש להחמיר וליקח הקרום משני צדדי' נב בכבש (רמ"א) ונהנין במדינות אלו להחמיר גם בכמה' ונוטל הדרוא דכנתא ומקליף עלי' קרום של חלב במקום שמונה עלי' כבד ל"ב (מפני שזה הצד סמוך לרבוב שעל הקרב) יאם א"י איזה צד צריך לקלף משני צדדיו. ונהגוין ג"כ לחתוך אמה מהרקין המחובר לקיבה ואורך אמה מן הרקין הסמוך למניא ריבוי ונס מניא דיבי עם החלב שביניהם שקורין גע"א בלע"ו (ונהגוין להסיר הבליטה שטבעה שקורין דומי"ן בל"א) וגם קצת מאיתו החתיכה הדרוב כפי המנהג (שקורין טאכ"ע) ומשליכין והמותר מסקרין ומשכיני הקרום ממנה לערך אמה וגם מסירין משם חוט אורך שמונה עליו עם השומן שאצלו ושפיר דמי (בע"ה וס"ג ויו"א):

ד שאלה חלב הכסלים וקרום שעליהם (החלב שעל הכסלים תחת הלכות וגראה בנובה הכסלים). שם מביאר דאסור. וכל אלו החלבים אין לחוש להם אלא מחורייים של בהמה (וכל ניקור אלו החלבים צריך ראי' מן הבקי בניקוריהם) אבל בהצביכתה של פנים אין בהם מהחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר שם כראש' למעלה ממתבור בחלק הפנים וצריך להסיר אותו הקרום משם (רמ"א) כמו שיתבאר וכתב יש"ש טוב להחמיר שלא לאכול בשר אחוריים של אף למדן אין יבול לבאר זה היטב מתוך הסדר. וכת' בה"י ונהגוין ליקח מן הכתף שקורין פלייצ"ע הגיד שמנו שיש סביב הגיד ובריעבר אם לא ניטל חשול מותר לחה"מ ובל"י ופ"מ):

ה שאלה חלב שעל המסס וביה"כ (השמה שקורין פרום) וזהו החלב של המסס (מכואר הרב) בש"ע ויש"פ דאסור ועגושי כרת (וחלב המסס וביה"כ נמי ככלל' הקרב ואסור פו"ח משא"כ חלב הקב):

ו שאלה חלב הרבוב לכרס שתחת הפרים' (קרום פרום על הכרס שקורין בל"א כריפה לילי"ך או נע"ז ותחת אותו הקרום יש חלב רבוב בכרס עצמה). שם פלוגתא י"א (רבינו יואל) דמותר וי"א (רבינו אפרים) דאסור ככל שאר חלב וכן המנהג בכל מקום (כד"א). רמ"א) ונהגוין במדינות אשכנ"ז להסיר הקרום וחלב שתחת הקרום אשר על הכרס. גם נהגוין לפתוח המפלים ולהסיר החלב שבין הפפולים מלבד בני ריינוס' דנהגוין במקצתן היתר (כר"י) ואין מוחזין בידן שכבד הורה להם (קנן) רמ"א. וכתב הב"י וד"מ כשם מרדכי דלדבריו חלב צריך להסיר הקרום שתחת המכסה ממעל' לאותו חלב שעל הכרס ולא האלקו אלא חלב שתחת אותו הקרום. וכתב הגל"י בשם הכנת"ג דאם רצו לבטל מנהגן ולנהוג מכאן ואילך לחומרא דאע"פ לעשות ואין כאן יזולול' האשונים וכו' (אחוריים). ובכל מקום שנהגוין בו איסור דינו כשאר חלב לבטלו כס' בריעבר אפילו במליחה וצלי' וכו"ש בכישוב' (במכואר בסי' ק"ה. רמ"א. אך כתב הט"ו ופ"מ שאין אומרים בו הנ"ג להצדיק ס' נגד כל החתיכה שזה החלב רבוב בו) אלא מ"מ א"צ ס' רק נגד החלב וחתיכה עצמ' אסורה (אבל כחלב הקבה אפילו בדאורייתא נראה דאמרינן בי' הנ"ג) ולענין החלבים של בני ריינוס'. דעת רמ"א להסיר החלבים (אבל בנוף האיסור או מה שנחשבשל עמהן אין להקל אם לא הו' ס'. מהרש"ל וכו' ופ"ח וכו' רפ"מ. אבל הכר"ו סובר כדעת הש"ך כדעת רמ"א דאפילו יש תערובות מן חלב הרבוב לכרס כתבשיל' שאינו ככל כתבשיל' או) (מונעים מלאכות):

ז שאלה חלב הקיבה. שם מביאר דחלב שעל חשת אסור מה"ח מן הרין (שהוא תותב קרום ונקלף) וחלב שעל היתר דעת המחבר דאסור מנסהנא (דנהגוין לאסור כר"י) ודעת רמ"א דמדינת אסיר ולכן אין להקל בו (עפ"ח וכו"ו ופ"מ) וצריך להסיר הקרום וחלב שתחתיו (היינו במקום שיש קרום ונקלף ואפילו במקום שאין שם קרום וא"א לקלף אלא בכחות יתחבולות אין שם חלב אפ"ה נהגוין קליפה בין בקיבה בין בכרס):

ח שאלה חלב שעל הרקין. שם מביאר דאסור כאורך אמה משהתחילין לצאת מן הקיבה ומשה ואילך מותר וי"א שראש המעי יש שווא' בו הריני שהוא סוף המעים שצריך לגרוד החלב שעליו ויר"ש יצא ידו שניהם לגרוד אורך

יו **שאלה** הדרוא דכנתא יש עלג' שנמלח בלי ניקור כלל. תשו' עב"ג העלה דצריך לשער אם יש ס' ברקין עצמן נגד חלב המדובה (אם חלב יש אמה א' הרבה ובאמה ב' מעט) והקרום של אמות אלו הכל שרי אבל אם אין שם ס' רק ע"י צירוף בשר אחר שנמלח עמו אז הנ"ג וצריך ס' נגד כל הרקין שהחלב רבוב בהן וחדקין עצמן אסורין ובלק"פ העלה שא"צ ס' רק נגד הקרום של כל מדיקין ובריעבר אין לאסור כלל וא"צ ס' כ"א כנגד אמות אלו:

יה **שאלה** קרומי הכוליא. שם מביאר דהכוליא יש עלי' ב' קרומים העליון חלב נמור וחיבים עליו כרת והתחתון והחוטמין שבה אסורים אין חיבין עליהם ונוטל הכוליא ומעביר קרום העליון הוא החלב שעליו נוטל הסכין ומתוך תוך הכוליא ונוקר איתו שורש של ניד הכוליא עם קצותיה הנראין מכחיו וכן לכוליא השנית (בע"ה וס"ג) וכת' דמ"א דאם לא מטמו אחריו והניחו תוך הכוליא לכ"ע מותר אפילו אם נתבשל כך (יב"ש במליחה וצלי"ו) ודווקא מש' שבתוך הכוליא אבל מה שעל הכוליא ל"כ"ע אסור (וכ"ה ע"א):

יט **שאלה** יתרת הכבד. שם מביאר דצריך לנקר קדים העליון של צד הכבד משום חלב הקרב המונח עליו מש"ה

הלכות חלב סימן סד

לא נאסר הכשר ואין מכוין העושה כן אלא מלמדים אותו שלא יעשה (מחבר) ואם עשה מותר רק ישפעה הכשר היטב (רמ"א):

טו **שאלה** אם מלח הכשר קורם שהסריו הקרומים והחומין האסורים ונגיד הנשה. שם מביאר דלכתחילה פשיטא דאסירי ואם מלחם כריבירי צריך מ' כמו בשאר חלב הנמלח עם בשר דק"ל ב' ועי' בס' ק"ח. ובהפ"מ יש להקל במליח' וצ"ל להתיר ע"י קליפה (ברמ"א כתב הספר קצת אבל מהרש"ל ובה"י גרסו הפ"מ) אבל בכישול אין שום היתר. ואם אין מ' כחתיכה נגד האיסור חז"ל וצריך מ' נגד כל החתיכה ואם יש מ' שאר בשר מותר והיא אסור' (ט"ו בשם רש"ל ושו"ת) וה' ג"ש שו"ת"ם העלה דהעיקר דחלב ממש א' אפי' חוטין היוניקים מן החלב וכן גרי כחוש ושאר בשר כחוש כזה אמרינן חז"ל אפי' במליחה שמונחים על החלב או חלב עליהם א"צ מ' במליחה רק בכישול (ע"ל סי' ק"ה והפ"ר). ובה"א כתבו דברכשאת שהסריו עמי החלב שעל הקרום ולא הקרום ומלחו יש לסמוך להתיר שיסירו אה"כ. והר"א דכנתא שנמלח עם הכרכשאת אם המעי רבוק בהר"א דכנתא זו קרוב לוודאי שיש בו מ' מן החלב):

יו **שאלה** טבח שרדכי לנקר בשר ומצא אחריו חוט או קרום. מביאר שמלמדין אותו ומזהירין אותו שלא יולגל באיסורין אבל אם נמצא אחריו חלב אם היא כשעורה מעבירין אותו ואם נמצא אחריו כזית אפילו בהרב' מקומות מכוין אותו מכות מדרות ומעבירין אותו (מחבר). וחזרתו לכשרותו ותשובתו הכל לפי ראות עיני' המורה אם עבר בשוגג או במיד. ומנהג בשר הוא שהטבח המוכר בשר ינקר קרום שימכרנו מן יכשלו בו הקונים (רמ"א). ומכאן דרדכי ועליו מוסל לנקר ומכר בשר סתם ולא מכר כחיות מוכר מלמדין ומעבירין אותו אבל אדם אחר לא. (הגר"א מוולג'א):

יח **שאלה** אם נמצא בכמהה צלעות יתרת כגון י"ג או י"ד בכל צד וכולן רומיין זה לזה. דעת הגמ"ש ובה"מ"ב וש"ך דכולן רומיין רק אותן הסמוך לאחוריים הנהנין בכל בהמה להניח צלע אחר מכאן וצלע אחר מכאן אף בנמצא יתרה. וכתב בס' להח"פ דצריך לדרקס בהצר הכבד (אם נמצא צלעות יתרת) מחצר הכבד ולמעלה לצד ראש שי שם חלב ומחצר הכבד למטה מתחיל חלב הכבד ולמטה ושאר חלביים ומשם צריך ניקור ומחלק האחור יחשב. וכתב הבל"י דלא ראיתי רוחניו כו' (וכ"ה ש"ם). יכתבו האחרונים דיש להזהיר העלבים כשחותרים חלק הפנים (פארע"ר חלק) מחלק האחור דרכם לחתוך בשימור עד שמצטרפין הבשר שהיא מרובק על הצלע י"ג ואז צריכין לנקר אותו חלק חתיכה בשר המשוּמַע כמו חלק האחור בג' מקומות (כידע' למנקרים). למטה עד הכחל ועד מקום שצלעות לחתוך בשימוע בפלאנקי"ן למטה ועד מקום שצלעות חודך שמעלל"ן והוא שידך לחלק האחור וצריך לנקרו ואין העולם מרגישים וצריך להזהרים שלא יחיתבו ב"א עד סוף המיבור שהיא מקום מובגל ומשם ולחלא' כלל ובכלל לא:

יט **שאלה** חוטין שבועקע (עצה והוא קצה חשרה ורש"י מ' שקרוין הנק"א). שם מביאר דאסורין והם **חמשה**

(מש"ה צריך לנקר קרום שעל היתרת וכל החלב שעליו (ש"ע) ויש מחמירין עוד לנקר השומן שתחת הקרום היא (רמ"א) אבל צד פנים של הריאה א"צ ניקור כלל אף המנהג לנקר ולהסיר שני צדדיו ולא אתי לעמטי (רמ"א) ובידועכ' א"צ מ' רק עם צד הכבד (ט"ו) פ"מ) וכתב הט"ו בשם רש"ל דאם אין בחתיכה עצמה מ' נגד הקרום חז"ל וצריך מ' נגד כל החתיכה. וכת' הבה"י דהיינו בכישול אבל במליחה א"צ מ' נגד החתיכה רק קליפה בעי':

יכ **שאלה** טחול היאך הדין בקרומיו. שם מביאר קרומין שלו חלב נגמור הוא וצד גם שלו (במסום שרבי' ב'כרס הן צדהנגלה הן צד הנסתר בל"י) חייבים עליו וזעל שאר הטחול והחוטין שבתוכו אסורים ואין חייבים עליהם. וצריך להסיר הקרום משני צדדים עם החלב שעליו. ניגל ראש הגיד שבתוך הטחול ומשוך אותו ונמסכים עמו ג' חוטין שבתוכו וצריך להזהר שלא יפסק שום חוט ממש ואם נפסק צריך לשרש אחריו (מחבר) וכתב רש"ל ריש' להזהר לנקר הטחולים בעידם לחים סמוך לצאתם מבהמה בעודם חמים (כרי שיהא נבגל לחמשך ג' חוטין כאחת בלי ניתוח באמצע):

יג **שאלה** טחול שנצלה בלא ניקור. בהג"ה ש"ך בשם רמ"ט והכירו להתיר (וכטל חלב הטחול כטחול והלכ הכשר שבו) וט"ו מ' ע"ד חולק ע"ו ואוסר עד שיוודע כבידור שיש מ' בטחול וחלב כשר נגד הניקור. וכתב הפ"ח ובע"כ צריך קליפה אח"כ. ובספסא אם יש מ' בטחול עצמה נגד הניקור דעת הב"ח רטחול עצמו אסור ויבשר שנמלח עמו מותר (למליחה הוא חומרא ובספסא לא נהנו חומרא וכו' ורמ"א) נפל לתבשיל איסור שנפל לאינו מינו וספסא אם ה' מ' ונאסר אה"כ נפל לתבשיל אחר ויש מ' נגד האיסור הראשון א"א כבה"ג מ"ד לקולא ואמרינן ב' חז"ל וצריך מ' בתבשיל אחר נגד מ' שנפל בה ושאינו באן מליחה דחומרא הוא מ' ח"כ מ' חירוש' הירשוני בכבש שנמלח עם הטחול בלי ניקור והתירו ורק הטחול אסור:

יד **שאלה** כלי שמדיחין בו חלבים אם הריח ב' בשר. שם מביאר דלכתחילה אין מדיחין בו בשר אך כריעבד אם הריח היטב אה"כ (רמ"א ושו"ע) אך אם מלחן עם בשר אך תקנה הכבד שלא תהיה אח"כ (רמ"א ושו"ע) אך אם מלחן עם בשר אך תקנה וצריך מ' נגד החלב ואם אין מ' בבשר נגדו חלק אסור (דחלב שמן ומפעפע):

טו **שאלה** סכין שחותרין בו חלבים אם חתך בשר. שם מביאר דאסור לחתוך בו בשר (מחבר) ויש להזהיר למנקרים הבשר כשמיכרים חלב גמור חותרין עם הסכין מה שמנקרין ואומרים שהסכין הוא טריפה וכשמנקרין מנקחין וזה אסור (בל"י) וב"ב חדר"ו וב"ה פ"מ (דחלב נגמור אסור לחתוך בסכין שמנקרין בו הבשר). שם בש"ע נהנו מנקרי הבשר לנקר הכשר בסכין אחר מפני שנותנין נגד על ירכיים וכל שעה שניגע הסכין בחלב מנקחו בו. ונכון ללמוד אדם לפני ביתו שישפשפו הכשר יפה במים. ואין מורשין הנכסלים ע"ג הבשר בעור שלא יצטנן חלב שעליהם מפני שהוא נימוח ונבלע בבשר (מחבר). וכן יש לנקר בשר תוך ג' ימים מן החלב שלא יתקשה החלב שבו ור"מ אם לא נקרו תוך ג' ימים אין לאסור כריעבד אלא מנקרו אח"כ ושרי (רמ"א). יכל' אלה הרבדים אם נעשה

חמשה ג' מימין וב' משמאל ה' שבמין כל א' מתפצל לשנים ושנים שבשמאל כל אחר מהם מתפצל לשלושה ושלושה וראשו אחר מחובר לשדר' וראשו הפיצולין נרכסים תחת החוה בראשי הצלעות ואותם ראשי הפיצולין מצויים בחצי הבהמה ושל פנים ואי שלמי תל' חמימי משתלמי ואי לא בני חלוטיו בתריהו (מחבר). ואם הם שרויין במים הוי"ל כחמומי ומשתלמי ויש מקילין באלו החוטין במקום שהם כזועים בכשר וטוב להחמיר (לשון רמ"א):

הלכות דם סימן סה

א שאילה איזה חוטין אסורין משום דם. כפי"ס ס"ה מבואר דאלי הם כגון חוטין שכיר ושבתתה (בהמה) ושכלתי התחתון שבצד הלשון מכאן ומכאן בבהמה (ואף ששחט הוויריין אסורין חוטין אלו ש"ך ברעת ש"ע וכתב חלה"פ בשם קונטרסו הסמ"ע דאינם נוהרים בניקוד הבאק"י וגם בניקוד הראשים של בהמות רקות שמכירין אותם עם צד של חלק הפנים גם בניקוד הלשון והמחול ע"ב יש להזהיר אותם וכו"ב יש להזהיר אותם שלא ימכרו בשר כשר ומריפה על שלחן אחר כ"א בהפסק ורבר מסויים מוכח ביניהם) וחוטין שבששון (שבצוואר בין געוה בין בבהמה) (אשר זכרונות ות' ג"ש ובב"י ויש"פ וכונה"א מביא מקצת מקומות דאין נוטלין חוטי לשון והם מתרוממים) חוטי הלב וחוטיו העונקי (הנק"א) וחוטיו הרקין שהם כתוך שומן הרקין כמו בית עכש בשפינועבם הייזיל) מסובכין זה בזה (מחבר) ונוהגין להסיר ג"כ ג' חוטי אורך אצל החוה מכמנים וכן נוטלין חוטין אחוריו האונ"ב (ס"נ ואינו אלא חומרא בעלמא) וקרום שעל המוח בקרקור וקרום שעל הביצים ומליחה ל"מ בה לבש"ש אח"כ אם לא שיתחכם תחלה ותחתן לתחת יאח"כ ימלחם (רועי י"א ראינם צריכים לא לחיכה ולא מליחה ויש מי שאומר דרוקא כשפני החוטין על פני האש אבל אם הם מובלעים כתוך הבשר אין האש שואב אלא א"כ יחתכם) ואם לא נטלן ובשלן כלא חתיכה צריך ס' נגר כל החוטין (רמ"א) ובגדיו צוואר א"צ ס' (בין רמתחן אבר אבר ש"ך ויש"פ. ואם הבהמה שלם בלי ניתוח צריך ס' פרח"ו וכו"ו ופ"מ) ובצלי מני בקליפה (רמ"א וכו במליחה (ת"ח) והוא חומרא בעלמא ובדיעבד אם לא קלפוה ובישלו כך מותר בדיעבד ש"ך וט"ו ויש"פ דלא בהמרש"ל ולא מפרד קליפה לא במליחה ולא בצלי) והרועה לצאת ידי חתיבת חוטין אלו לא יסמך על חתיכות הכשר רק יחתך הכשר והעצם לשנים (מחבר) וחוטיו הצוואר ל"מ בהו אם חתכם רק שחתוך המפרקת לשנים (רמ"א):

ב שאילה גף העוף אי צריך ליטול חוטין אלו. שם פלוגתא דעת המחבר דגף העוף כיר הבהמ' והלכך צריך לחתוך עצם האגמיים ולמלחם וכן עצם הלחיים. ידעת הרמ"א דאין צריכים ליטול בעוף חוטין אלו וכן המנהג שאין נוטלין מן העוף שום חוטין רק חוטי הצוואר (לבוש וע"פ ופ"מ יש"פ) ובאותו יש לוהר ליטול ממש או יחתכם עם המפרקת לשנים מיהו בדיעבד אם הוסר רק הראש מן העוף פני (רמ"א) (ובסעודות

גדילות שעושין העוף שלם עם הראש וראי ריעבד יש לאסור אם לא הסיר בלוק החוטין עי"ל בסי' כ"ב) ונוהגין לחתוך כירכי העופות פלוק הארכובה התחתונה (משום שלפעמים נמצאים חוטין ארומים כרגלי עופות) ואם לא עשה כן מותר בדיעבד אף אם נתכשלו כך אע"פ שנמצאו חוטין ארומים (רמ"א):

ג שאילה כיצד זכר היאך רין בחוטין שלהם. שם מבואר דעת המחבר רכ"ז שלא הי' לו שלשים יום מותרים לקררה בלא קליפה אפילו אם יש בהם כמו חוטין ארומים ואם הי' לו ל' יום אם יש בהם כמו חוטין אסורין לקרד' בלא קליפה (וה"ה דחתיכה ומליחה מהני בהו ש"ך ורוקא ביצי גדי וטלה הא ביצי שור אף תוך ל' יום צריך לנקר הקרום שעליהם כנה"ג ובדיעבד אין לאסור כשהם פחותים משלשים אף בביצי שור פ"מ) אבל יצי מותרים אף בלא חתיכה (ש"ך ופ"מ) והמנהג לכתחילה לנקר הביצים אף כשהם פחותים מל' יום (אף בביצי גדי וטלה) וכן להסיר משם גיד הרגול' ילחונך בהם הרבה חתיכות (רמ"א ויש"פ). ונהגו ליטח מן הכתף הבש' שקורין (רד"ו) משום מיאוס (רמ"א בשם סה"ג) עור נהגו בלונבי"ל שקורין לידווי"ץ לצלותו ולא לכשלו יאין בו איסור אם מכשלו ואפי' לכתחילה מותר וכן נוהגין להסיר העינוגיתא רוורדא ולהשליכה ולא לאכלה ואין איסור כדבר וכן נהגו לפחות בין הפרסות של רגלי הבהמ' ולהסיר משם בשר לכן ורק (משום אימון) יאם לא עשה כן אין לחוש (רמ"א):

ד שאילה גיד הנשה אימת ונהג. שם מבואר גידר הנשה נהגה בבהמה וחי' אפילו אין כף שלחנם עגול ונהג בידך של ימין ובידך של שמאל ואינו נוהג בעוף (מפני שאין הכף שלי עגול) ואם נמצא לו כף עגול נהג בו ואע"פ כדקוד אחריו אם הוא עגול (מחבר). ואין חילוק בין חי' לבהמה בכל דבר האסור משום גיד או משום דם וכן בעוף אם הי' לו כף. ולכן כל דבר שמנקרין בבהמה צריך לנקר בחי' ג"כ (דק מה שאסור משום חלב אין צריך לנקר בחי' רמ"א):

ה שאילה גיד הנשה אם נוהג ככוי. שם מבואר רנוהג (מחבר ויש"פ ואפי' כוי שהיא כרי' כפ"ע. אבל כוי מתיישב הבא על הצבי פשוטא דחייב כרו):

ו שאילה גיד הנשה אי נוהג בשליף וכל דבר שאינו טעון שחיטה. שם פלוגתא בש"ע והמנהג להחמיר אם שלמו לו חרשי ומצאו חי (רמ"א ויש"פ וא"נ כן דעת הכ"י):

ז שאילה אם שני הגידים שיש בידך (א' מנימי סמוך לעצם והשני היצון סמוך לבישר) אסורים. שם מבואר רשניהם אסורים וצריך לחטט אחריהם אלא שהנימי אסור מה"ת והוא הפשוט בכל הירך והחיצון אסור מדבריהם וסנוקנות שבשניהם אסורים מדרבנן וצריך לחטט אחריהם. והשומן שעליהם ישאל קרושים הם ונהגו בו איסור (לשון המחבר) וראשי הקניקנות נכנסים בראשי העצמות ע"כ המנשר צריך לשבור ראשי העצמות כדי להסיר הקנוקנות מעיקרן (רמ"א) וכתב עור דאין ללמרו הניקוד רק כמדאית עין מן המומחה הבקי בניקוד:

ח שאילה גופו של גיד אי אסור תערובתו. שם מבואר

מבואר ג' דגוף של גיר אינו אלא כעץ ואין בו טעם והתורה אסרה לפיכך אינו אוסר תערובתו בפליטתו והקנסות השומן יש בהם טעם לפיכך אוסרין תערובתו בפליטתן (ע"ש ב"ב ס' א):

ט שאלה ניד הנשה אי מותר בהנאה. שם מבואר דרומנו של ניד כש"ע מותר בהנאה וכן הקנסות (פר"ח וכו' ופ"ט). אך הניד מבואר שם שש"ע רמזר בהנאה והאחרונים כתבו ריש להודיר ככתחילה ואין להאכילו לחתולים. אבל מותר למכור היד לנוי (לא במשקל כ"א בב"א). דלא מקבל דמים ויהר בשביל הניד:

שאלה אי מותר לארס שלוחו לנוי ירך וניה' בתוכו. שם מבואר דבין שלימה בין חלובה מותר שלוחו. ואם נתנה לו בכני ישראל ואומר לו שהיא כשרה לא יתננה לו כשואו חתובה אלא"כ נוטל נידה (ש"ע ופ'). וכל ירך שיצא מתחת יד ישראל (כגון שלוחו ומסרו לאחר) מחובתו כדרך שמחתבת אונה מקטרי בשר הרי הוא בחזקת שניטל נידה (ש"ע):

יא שאלה מי שנקר והלך לו ואין אנו יודעים אם הוא כפי בניקור ואין כאן מי שהוא כפי בניקור להראות לו. שם מבואר דאם יודעים שהשלים ניקורו מותר אבל כלא"ה אסור דשמא לא השלים הניקור (מחבר ורמ"א) ואם אפשר להראות לכפי אין לסמוך על המנפר. אם לא יודעין אותו שבמי בניקור ומזוהק בכשרות טוב להחמיר (ט"ו ברעש ש"ע ורמ"א). ובתב דרש"ל דלא ה'י אוכל בשר המנסק עד שהראה למנקה אחד ויברוק אם הוא מנקה כדאין (ט"ו):

יב שאלה הטבחים אי נאמנים על ניד הנשה. שם מבואר דנאמנים. ומיהו אין להקטין בשר מכל טבח שישות לעצמו ומוכר לאחרים (כן הגי' הט"ו לפיכך בשר מכל טבח מוחסו ככשרות (ש"ע ט"ו וש"פ ועי'ל' ב"ב א'). ונשים אין נאמנים על ניקור אחרים ודווקא בסתם ניקור נאמנים היינו בשנים ולא באהור. וכן הכר"י ודוברת יש להחמיר בזה"ל רבנו החומרות וכבר עליו הטרור ועל הרוב אינם בעלי הודיה ונס מהמריון דבר המותר ומקילין ביאסור דל' לסמוך בניקור כ"א על כפי וירא ד' מריכס (ומיום מערר על דעתו בשמרתיהן הלכות ניקור להיות כפי בהן ובשמרתיהן לא סמכתי על מנקה כ"א מה שהייתי מנקה בעצמי ויגיע כפי אכתי):

יג שאלה הא' לקהלה שוחט ממכה וכמה שנים אצל קצב נוי ואותו קצב הנהיג שלא הניח שום קצב על חלק אחרונים וכמה שנים אחר השוחט ולקחו שוחט אחר והוא ה'י"ב כפי בניקור נוסע משם אחריו וצעק ככרוביא ע"ז והראה להם שאותו הצלע צריך ניקור וניקר לפנים מה שצריך לטול מן הקרומים והחלב לפני דאות עניו וה'י הרבה תערובות מזה ונשאל על הכלים. אחרונים מצדדים לחתיר הכלים משום כמה ספיקות ועי' בנוב"ל סי' ל"א):

יד שאלה סדר ניקור מבואר באחרונים. מחלק פנים. יפצע הראש לשנים ויסיר כל הקרום מהמו ואח"כ יפחש בשני קצוות הלסתות להסיר ניד א' מכאן וניד אחר מכאן ואח"כ מלשון יסיר ככל עד שני נידין וצדקת גרון יחתוך הוושט והגורת יחתוך על כל אורכו מראשו עד סופו וצדקת הלשון יש ניד לבן וטוב להסירה ע"ז חתיכת בגד פשתן ויחתוך ביסוי הגררת ויסיר משם אצל הלשון שני עצמות קטנים (הנקראים טריפה כינרד"ף) ויצוואר מקום החשיפה יסיר מכל ג' נידין ניד א' מונח מלמעלה וא' מונח בתוך הכשר במקום שהגדרת מריאה

מונח ואסור משום דם (ויקוף ביה"ש קורם מליחה עי' כפי" ס"ו) בחזות יסיר ניד אחד והולכת ע"פ כולה עד למעלה לכשר אדום וניד זה כפול לשניים ונראים כ"א ויזהר להסיר יפה שיחא נפי מחוט זה ויבינה החזות מצד הסמוך לצוואר (וגיר זה אסור משום דם). מהכפלים יפשוט עור עד הלבן וכל הנמשך עם אותו הכרום אסור משום חלב. יחתוך מתחלה ראשי עצמות רבתי ולבנים מב' קצוות הכפלים ומשם יתחיל לקלף הקרום וחתך אותו הקרום יש קרום דק ותחת אותו קרום דק יש חלב (עי'ל' ב"ב ס"ד) ובאותו מקום עצמו יחתוך עצם קטן לבן ורך שיש שם האסור משום חלב. מכין הצלעות יסיר ניד עד סוף הריקברטין ועד סוף הכפלים. ויגדים שבין הצלעות אסורים משום חלב הכפלים. בתוכה באמצע יסיר ניד אחד עד הסוף למטה ויעמיד הסכין כדי שיוכל להסירה יפה ולמצעה בעד החבר יסיר ניד אחר ההולכת למעלה ותחובה בתוך הכשר ובשנתחך הכתף צריך להעמיד הסכין על תחובה בתוך הכשר ובשנתחך הכתף צריך נ"ל להעמיד הסכין דק הצד הריקברטין וגם מהרי"ק בריט"ן ומכ זום הכשר עב יבניה הקרום ויגדור יפה מתחתיו החלב. מהמחוג צריך להעמיד הסכין ואח"כ יסיר במקום העב ניד עב ומניד עב נמשכים עי' נידים ויחטט אחריהם ויגדור הסחול סוף להוצאה מהבמה בעור שהיא לחה כדי שיחא נפל למשך' ניד ינקת ויגדור החלב מהם. מהקובה יסיר העור והצי וחתך שחתתיו ובמה שמחובר לקיבה (שקדיו מאני"ו) יחתוך חצי וחצי אמה מן הכרשתא. מהבני מעיים יסיר הקרום ואח"כ יורוק המעי הטרפיה (היא כנויא דיבי) עם החלב שבינו. מהררא דכנתא יסיר הקרומין שלמעלה אבל מהצד המונח על הדרא דכנסא יש אחר גרולה ונידיו קטנים אסורים משום דם סירס וצולין והמטה להסיר הקרום מב' צדדים והררא דכנתא של כש ועגל) בשר שבין צלע י"ב ל"ג צריך ניקור עד סוף הטבור ממש (עי'ל' סימן ס"ה). מהחלב צריך לחתוך ערלת חלב לפתוח אותה. מחצר הכבר יחתוך הגידין והקנסות והחלב במקום שהמרה תלוי' בו וכן צריך לחתוך ערלת חלב ולפתוח אותה. מחצרי הכבר יחתוך כל החלב הרבוק באמצע הכבר. מהריאה יסיר הוורא ויפתח הקנסות והגידיו. מהרגלים הותך ראשי הטלפים כדי שיצא הדם והותך החוטין שבין הטלפים.

מחלק אחרים מתחלה צריך להסיר כל אותו חלב הבוליא הנקרא יחלב והכליות מונחים בתוכו וזה החלב הולך מכל צדדים סמוך סמוך להלחולת מעיקר האלי' עד מקום הלב ומשם מתננים עם כל חוטיו המעורבים עם אותו חלב הרבוק בעצם ובבשר הסמוך להלחולת והותך בנוב גופא שיש בהמה על פני כולה לארכו ופוצעו אצל צדקת בנוב גופא שיש בהמה ממנה חוט שמתחלק לשנים מעיקר האלי' עד קצותיו העצמות מוציא המכיש עד ירך הבמה ויגדור מאותו פנים יפה עד שלא ישיידי לכל פני האלי' לא בשר ולא שמנונית. ואח"כ יפצע הירכיים לשני חלקים והותך כל ירך לששה חתיבות:

א חתיכת האלי' (הנקראת שפוי"ה שטי"ק. ובלשון המורגל שוואנ"ץ בראט"ן). וזו אינטינרשא"ל וצריך לקלפו על פני כולה חוץ במקום שיש מריאה כספ (לבן) א"צ לקלפוהו רק יגדור אותו יפה מכל הקרומים וחלב ואותו עצם הרחב הרבוק בחתיכת האלי' צריך ג"כ לקרף יפה מכל חלב והבשר שעליו משני צדדים

הלכות דם סימן סה

דעת

צדדים וסמוך לעצם זה יש שם חלב וצריך לחתוך החלב עד הררי"ז שמונת החלב ומררי"ז ואילך א"צ לכפור גם יש שם באותו מקום לפעמים בשאר קצת מן העצם הנוב צריך לגרר החלב מחוטי האלי" וגם החוט שבו (ואח"כ מקליף הקטיליהריו"ק ברעמ"ל מקימו והמראה כסף צריך נקטר יפה מבל הקורומים ותלב שילוף) ובחתיכה שתחת הקליעקברי"ק בריטוי"ל יש חמשה נידיו' נ' עליונות אצל' עצם הרחב הנזכר אסורין משום ניה"ה ושנים שלמטה נגד העצמות הונב אסורין האסורין משום מ"ע (ומרונה א"צ לחתוך כ"א הנדחים האסורים משום ניה"ה ולא האסורין משום דם) אלא רא"צ לחטט אחריהם רק אחר אותן נ' נידיו' האסורין משום ניה"ה ובחתיכה האלי' (הנוכר) מחובר עוד שני חתיכות בשר (א' נקרא עע"ך בראטני" ויש בו מראה כסף שצריך נ"כ לגרר יפה ויש בו החתיכה נ' נידים אסורים משום ניה"ה ב' מהם בתוך הבשר אצל המראה כסף ופעמים מתחלקין לשל) והשלישי יש למטה מהם שקורין עע"ך ארע"ר (ובצדו מונחים עוד ב' נידיו' האסורים משום ניה"ה א"צ לחטט אחריהן) ובין המראה כסף ובין הבשר (הנוכר) יש ניד קצר ועומד בתוך הבשר וצריך לחתוך הניד הזה עם בית מושב משום ניה"ה וצריך נ"כ לקטר החלב שבין העע"ך בראטני" לבין הקליעקברי"ק ברעמ"ל. ובצד אחר יש חתיכה שאורכ' כמו אורכ' שניהם וקראין קליעקברי"ק ברעמ"ל ובתוכו ב' נידיו' אסורים משום ניה"ה אינם הלכין ע"ם כולה רק ניד א' מקצה מזה וניד א' מקצה מזה ובאמצע ע"ם רוחב נ' אצבעות צריך לחפש ילחטט אחריו ויקלפו בעיגול ע"ם כולה):

הררייו"ן שיש בתוכו אסורים משום מיאוס ומוחלין ורינו כשאר בשר ומותר) ובפרה היא הכהל (ונקרא אטע"ר קליף ממנה קרום עב ולבן וקורע שתי וערב ומחו כבוחל כמה פעמים. רדיו הכהל ע"י כסי' צ'. והשומן שהכהל מונה עליו ח'תכין אותו ואוחז בכח בידו במקום החתך ואם ע"י אוחוזתו ככה יצא ממנו מים כהלכת מתוך אותו המקום שיוצא משם המים ואח"כ מותר כשאר בשר) יש עוד חתיכה שתחת הכיס או תחת הכהל אורבו ודבחו כמו הכיס והכהל (הנקרא ברעמ"ל או לעמ"ל או טע"ש) וצריך לקלפו למעלה בראשו כמו שני אצבעות (ובמקום שמראה הכסף ששם נונע החלב וכן בצדדים ומשום שגם שם נונע החלב יבאותו חתיכת ברעמ"ל יש שם שלשה נידיו' ונחשבים כאחד שהם באים מניד א' ומתחלקים לנ' כצורת שיי"ן ואותם נידים מונחים בתוך א"צ ברעמ"ל וא"צ לחתוך לשנים כ"א עד רוחב כרוחב רי ימשם ואילך א"צ לחטט אחריהם ואלו נידיו' אסורין משום חלב ניה"ה):

ג) החתיכה קושלי"ץ (או רי"ד או לעגרי"ן בראטני"ן או גראר-בראטני"ן) הוא השררה בקושלי"ץ צריך לקטר יפה מן החלב שיש בעצמות של חוט השררה ואסור משום חלב המתנים ומשום ניה"ה דמחוט השררה מתחיל הניד הנשה ובתוך הקושלי"ץ נמצאים ה' נידיו' שלשה העליונים אסורים משום חלב מתנים ישנים התחתונים משום דם ואח"כ מפורד באצבע את הקושלי"ץ מן עור הבשר בבור ובעל' נגד החצי עד שתמצא בתוך הקושלי"ץ ניד קטן ותו לא. ובמקום שיש שם בשר ארום יקליף ובמקום שיש מראה כסף יגדר יפה ואח"כ יגדר חלב מתוך הקושלי"ץ ויפח ויקר על עוד הבשר עד שתיגע לשומן שקורין עע"ך והנידיו' שמונחים שם בעור ימשוך ע"י אחיזה בכנר פשתן ויזהר שלא יפתח בסכין רק באצבע בנחת וצריך לחטט אחריו"ק עד ציהם. ויש לו עוד ב' חתיכות א' (נקרא צריך נגדיו יפה מב' צדדים. ויש לו עוד ב' חתיכות א' (נקרא שיל"ט או שפי"ץ והוא רבוק בקושלי"ץ ע"י חיבור עצם הינק"א שמונה שם באמצע בין הקושלי"ץ ובין השיל"ט וצריך לקלפו את השיל"ט ועל הינק"א כונח עוד עצם קטן וצריך להפריד משם והניד שיש למעלה בתוך השיל"ט אסור משום דם ועל השיל"ט מונה בשר קטן שקורין פלעסמטע"ל צריך קליפם במקום שיש מראה ארום ובמקום שיש מראה כסף צריכה גיררה יפה ואח"כ יפחון ויראה שעליו עוד יבתוך עוד יש ב' נידיו' א' מונה במקום העור והניד הב' מונה ברוחב ר' אצבעות מעור הרדאו"ן נגד הקושלי"ץ למעלה וצריך לאחוז העור ומפריד מנידו מן הבשר עד עצם הנק"א ומגיד איתו העור יפה מחלב שעליו ולפעמים יש מעט בשר עליו צריך לקלפו והבשר של השיל"ט תחת אותו העור למטה צריך קליפם ובמקום שיש מראה כסף יגדר יפה) וחב' (נקרא קלי"ן או פלאנקע"ן או דע"ק שיש עליו בשר דק וצריך קליפה רק במקום שיש מראה כסף די בגיררה יפה ובתיך הבשר יש ניד אחד וצורתו כצורת עקרב ואסור משום ניה"ה וצריך לחטט אחריו והקלי"ן מחובר לשיל"ט ובין השיל"ט ובין הקלי"ן צריך להסיר עוד לבן הנקרא מריפה ליל"ך יחלב שתחתיו צריך גיררה יפה):

ב) החתיכה ניד הנשה (או יד ובשלמן אונברג אברשא"ל) הוא חבץ וצריך לקליף ולגרוג יפה אחריו המראה הכסף שעליו אחר גדול ואחר קטן ואח"כ מפורד חתיכת בשר שעליו שקורין קנאפה ויקלפו על פני כולו והמראה כסף שתחת בשר הקנאפה צריך לקלפו יאח"כ יובח ובמקום הקרות ילפוף נ"כ מתחתיו חלק העליון נקרא רע"ס ותחתון נקרא יד צריך נ"כ לקלפו. וכאותו צד העליון יש ניד על הבשר למעלה וצריך לחתוך אותו ניד תיכף קודם סליפת ההחתון ויש באותו בשר ששה נידיו' שאסורין משום ניד הנשה ומתחילין בראש השן והולכין בתוך הבשר עד סופו בשוה באורך הניד ואלו ששה נידיו' א' מתחלק לשנים ונראית כצורת שני שיני"ן אחת כרדכה יאחת הפוכה עניו היטב אחר אותו הנידום וצריך לחטט אחריהן אבל המניד שיש בו ביד ואינם הלכין באורך הניד עד סופו אינם ככלל על כף הירך ובמקום עוביו ניד הנשה. ומונח שם עדי' ניד אחד ומתחלק לשלשה ונקרא דוימט"ו וצורתו כצורת יד (נקרא חתיכה זו י"ר) והניד הזה צריך ליטול' כפל כפליים כ"ז ונקרא קצת ממנו "משא"כ בשאר נידיו' אם בראשונה פותח הניד יחותך פ"א ריו) ובתחתיתו בצד השלש של חבץ יש לו ניד אחד ומתחלק לשנים לתוך הבשר וכל אחד ואחד ויצאין נידיו' קטנים ונראין אותו שני נידיו' כקרן צב (ונקראים הירשן אד"ר) ואצל אלו השנים יש שם חתיכה בתוך צב ויש שם ניד אחד מתחלק לשנים ונקראים נעפיל"ע וצריך לחטט אחריו (ומתלק העליון הנקרא דע"ק צריך ליטול' הניד אחד בסופו ולא בתוך הבשר הנקרא ניד החיצון) ויש ב' חתיכות מחוברות לניה"ה הוא הכיס בשור (ונקרא הוי"ך פלע"ס. או הוי"ך נעשמשע"ל. או ספאר"ק וכשר ע"י נידום שמסירין ממנו עוד עבה ולבנה ומוציא הניד והצמיס אותו לני' או יותר וכל

ד) החתיכה עגול קניאראפ"ה (מאטשקי"א או עגנויל צריך לקלפו כל סביבותיו מבחוץ בצד אחד ובצד השני יש מראה

דהתאחדות חקחילות

בחשתתפות הרבנים וחקחילות
ולומדי תורה דניו יארק

מדריך לבשרות ולחיזוק הדת

— ירחון זהתאחדות הקהלות —

כולל תשובות, מכתבים וביירוים בענין כשרות המאכלים

ב"ה חודש- תמוז-אב ה' תשמ"ה — שנה ז' קונטרס ל"ו (כרך ז)

בפיקוח הרב הגאון
מ"ה ר' שלום יהודא גראס שליט"א
אבדק"ק האלמין יצ"ו

יוצא לאור ע"י

וועד הכשרות

ארגון מוקדש לתיקון מצב הכשרות

באמצעים של בירור, חקירה ודרישה
התיעצות, הודעה, והצעה

36

וועד הכשרות

בס"ד

ארגון מוקדש לתיקון מצב הכשרות

דהתאחדות הקהילות

בחשתתפות חרבנים וחקהילות
ולומדי תורה דניו יארק

כפיקוח הרב הגאון
מרי"ד שלום יהודא גראס שליט"א
אבדוקיק האלמין יצ"ו

אבאנענטען בלאַנק און פרייזען
וועד הכשרות דהתאחדות הקהלות

בייגעלייגט אין די סומע פון \$ .....

1 יאָר לופט פאָסט

1 יאָר

Enclosed please find \$ .....

I would like to subscribe to the VAAD HAKASHRUS

1 Year

Air Mail

Name _____

Address _____

City _____ State _____ Zip _____

Subscription Rates (PAID IN ADVANCE)

IN U.S.A.

1 Year. \$18

Air Mail 1 Year. \$25

IN CANADA, EUROPE ETC.

1 Year. \$20

Air Mail 1 Year. \$25

התאחדות בתי דינים חסידיים ופרושים החרדים דארצות הברית וקנדה

קִינָה

קִינָה עַל חוֹרְבַן הַנוֹרָא בְּאֲכִילַת בָּשָׂר וְחֶלֶב

זְכוֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ... הַבִּיטָה וּרְאֵה אֶת חֲרָפְתֵינוּ

א. אִילוּ זָכִינוּ — לַהֲטוֹת אֶזְנֵי לְמֵאוֹרֵי הַדָּוָר הַיְיִנוּ בְּטוֹחִים מִלְּהַכְשֵׁל
בְּאֲכִילַת חֶלֶב.

עֲקֹשׂוּ שְׂלֵא זָכִינוּ — מִתְפַּטְמִים כָּכֵל יוֹם וַיּוֹם אֶלְפֵי נַפְשׁוֹת
טְהוֹרוֹת בְּחֶלֶב וְנוֹ"ט.
זְכוֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ...

ב. אִילוּ זָכִינוּ — הַיְיִנוּ מִקְבָּלִים דְּבָרֵי ת"ח וַיִּרְאֵי ד' הַמְעוֹרְרִים עַל
דְּבַר ד' כָּכֵל פִּינַח הַיְהוּדוֹת.

עֲקֹשׂוּ שְׂלֵא זָכִינוּ — נִתְחַנְּנוּ שְׂלֵא לְשִׁים לֵב לְדַבְרֵי הַרְבָּנִים
הַצְדִּיקִים אֶלָּא כְּתֵף טוֹרְכַת.
זְכוֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ...

ג. אִילוּ זָכִינוּ — הָיָה הַדָּוָר הַצְעִיר מִתְחַנֵּךְ לְקַבֵּל תּוֹכְחָה לְחַקֵּן
הַמְעֻשִׁים כְּפִי הַיּוֹצֵא מִפִּי הַמוֹכִיחַ.

עֲקֹשׂוּ שְׂלֵא זָכִינוּ — נִתְחַנְּנוּ הַדָּוָר הַצְעִיר לְהַלְעִיג עַל דְּבָרֵי
חֻקִּים וּלְהַתְלוּצֵץ מִדְּבָרֵיהֶם.
זְכוֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ...

ד. אִילוּ זָכִינוּ — הָיוּ הַבָּנִים הַקְּטָנִים נִשְׁמָרִים כָּכֵל הַנִּכְנָס לְפִיהֶם וְכֵל
הַיּוֹצֵא מִפִּיהֶם.

עקשיו שלא זכינו — כשר נבילה וחלב טריפה נכנס לפיהם.
 וקללות וניווול פה יוצא מפיהם. זכור ה' מה היתה לנו...

ה. אילו זכינו — היתה שעת הכושר גדול לחנך דורות קדושות וטהורות כי המטבע מצויה ואפשר לסדר הכשרות באופן נעלה.
 עקשיו שלא זכינו — הכשר ביוקר ומפסמים גידולי קודש בנו"ט וחלב ואחריתה מי ישורנה. זכור ה' מה היתה לנו...

ו. אילו זכינו — היתה כל אחד הולך בדרך כל הארץ — אחר אריכות ימים ושנים — בלב בטוח שהניח אחריו דור ישרים יבורך.
 עקשיו שלא זכינו — כינן שהפליגו חז"ל בחוצאת המתפטמים בדררים אסורים, מי יודע... זכור ה' מה היתה לנו...

ז. אילו זכינו — היו כל ישראל בריאים ושלמים ושנים ורענגים.
 עקשיו שלא זכינו — החולאת מצויה בעוה"ר בפרט חולי הידוע (אשר העידי הרה"ק בעל בני יששכר שהחולה הבא ברובו על כלי העיכול כמו הכרס ודקין וכיוצא הוא מחמת גרעון הכשרות) אשר לפי עדות הרופאים עיקרו באיברי העיקול ובעוה"ר מצוי יותר אצל אחב"י מבשאר אה"ע רח"ל. זכור ה' מה היתה לנו...

ח. אילו זכינו — לא היו כ"כ בני אדם נלקים בחולאים רעים כמו התקפת לב (הארץ אטא"ק) שגר העצבים (נערווע"ן ברא"ך) אחותת דם (הויכע בלו"ט-דרו"ק). חולי איצטומקא (אלסער). טמטום עורקי המוח (פארקאלעכט).

עקשיו שלא זכינו — כל אלה מצוי בעוה"ר בכמות מרובה מאד אצל חרדי בני ישראל (והשם יאמר למלאך המשחית די).

זכור ה' מה היתה לנו...

ט. אילו זכינו — היו ילדי בני ישראל שלא טעמו טעם חטא זוכין להתגברל בניקל עם רוב נחת.

עכשיו שלא זכינו — שנכשלין בחלב שאיסורו כרת ונאמר בו
ערירים יהיו בעוה"ר אין לה יום שאין קללתו מרובה מחברתה
בענינים הללו. זכור ה' מה היה לנו...

י. אילו זכינו — היו האב נאם וזכין לגדל בניהם עד מאה ועשרים
שנה.

עכשיו שלא זכינו — והחלב מצוי בבתיים בעוה"ר... עוללים
שואלין לחם צועקין "אמא" "אמא" ואין נענין כח"ל.

זכור ה' מה היה לנו...

יא. אילו זכינו — ורק בשרות ברוכה היתה מצויה בפי כל, היו כל
גידולי קודש מתגדלים עם יראת ד' חופף על פניהם.

עכשיו שלא זכינו — מתגדלים בפראות עצומה בחוצפה ועזות
נוראה אשר כמוהו לא נהיתה. זכור ה' מה היה לנו...

יב. אילו זכינו — היו ההורים באין מגן עדין לשמות בשמחת בניהם
ביום חתונתם ושמחת לפם.

עכשיו שלא זכינו — מיד כאשר מרגישין היח כשר עם חלב
סרים מהר משם ואין שוהין שם אפילו רגע. זכור ה' מה היה לנו...

יג. אילו זכינו — היו הבנים מסובלין במדות טובות ונעימות וצניחין
לדברי הוריהם ככל היוצא מפיהם.

עכשיו שלא זכינו — אין מתיראין להחרים נגד הוריהם בעזות
וחוצפה מופלגת ולעשות מחלוקת בבית עד שאול תוקד.

זכור ה' מה היה לנו...

יד. אילו זכינו — היו מסתפקין במועט ולא היו רודפין אחר מותרות
ולוקסוס.

עכשיו שלא זכינו — החלב בוערת בפנים כארסו של עכנאי
ומגביר כח הרע לרדוף בחר חיי עולם הזה. זכור ה' מה היה לנו...

טו. אילו זכינו — היו כל אב ואם יודעים כי בעזרת"י הבן יגדל וילך בדרך שחינכו אותו לתורה ויר"ש.

עכשיו שלא זכינו — החלב שנתפטרם בו בקבע עושה את שלו ומתפכו לאיש אחר. זכור ה' מה היה לנו...

טז. אילו זכינו — כשאשה בוכה בזמן הדלקת נר שבת היתה סמוכה ובטיחה שהשם יקבל תפלתה ברחמים.

עכשיו שלא זכינו — המדרש צונח ואומר (פ' שמיני) אם אין אתם מובדלין מנבילות וטריפות אין אתם שלי. זכור ה' מה היה לנו...

יז. אילו זכינו — כל קשה ריח בעת השתפכות לבו בספר התהלים היה מצפה לעזר השם בקרוב.

עכשיו שלא זכינו — תפלות העולים מפטרם חלב עליהם אצנ"ל גם כי אזעק ואשמע סתם תפלתי. זכור ה' מה היה לנו...

יח. אילו זכינו — היו איש ואשתו כרים במנוחה שלימה בלי קטטות ומריבות ומגדלים כניהם ובנותיהם מתוך הרבה נחת

עכשיו שלא זכינו — החלב מבעיר אש המחלוקת בבית איש ואשתו מתפררים מתוך קטטה ומריבה והבנים ובנות מתפזרים ככל קצות תבל מתוך מרירות ושברון לב. זכור ה' מה היה לנו...

יט. אילו זכינו — היו הבנים ובנות כולם הולכים בדרך התורה כל ימי חייהם.

עכשיו שלא זכינו — ומתפטמים בחלב נבילות וטריפות נחרבו בעוונותינו הרבים הסרים מדרך הישנה. זכור ה' מה היה לנו...

כ. אילו זכינו — היו כתי כתי כגסיות וכתי מדרשות של אמעריקע מלאים כהיום הזה עם ששה מליון יהודים חרדים ההולכים בדרך התורה

עכשיו שלא זכינו — ואמעריקע מעולם היתה הקן עם מקום מושב להגרועים שבכלל ישראל קצבים בעלי אגרופים ושאר פורקי

ואנשי קודש תהיון לי. אס אחס פרושים משקולי ונבילות וטריפות כרי אחס שלי
ואס לאו אינכס שלי (ש"י תשפ"ט) ז

עול "שמאנאפאל הפשרות" היתה ביבם ועדיין השטן הזה מרקד
בעוונותינו הרבים שמונים אחוזים מכל כתי כנסיות וכתי מדרשים
יושבים שם אנשים ונשים בתערוכות ופרועי ראש מעורטלים מכל
זיק של יהדות, קרקפתא דלא מנחי תפילין, מחללי שבת בפרהסיא
ועוברי כל התורה ומצוות להכעיס. זכור ה' מה היה לנו...

כא. אילו זכינו — לאכול רק בשר באמת היו יושבים איש תחת גפנו
ותחת האנו ועובד את קונו.

עכשיו שלא זכינו — החלב מקעירה אש הקנאה בלב כל אחד
מיום ליום מתרבים הגזלנים — המוסרים — המאיימים —
הרודפים את החרדים, המסלפים דיני תורה, המתרחקים ריב בין
אדם לחבירו ובין איש לאשתו ובין צבור לצבור. זכור ה' מה היה לנו...

כב. אילו זכינו — להתפטם במאכלות הקשרות באמת היינו מאמינים
כי מה שנתרבה בעוונותינו הרבים בדור הזה יותר מכל הדורות
שעברו ילדים בלתי מפותחים [ילדים בעלי מומים בדעת או בשאר
אברי הגוף] (צוריק געשטאנענע קינדער פיזיש אדער גייסטיש)
הכל בעבור המכשולים והקלקולים במקצוע פשרות המאכלים.
ומבואר בראשונים בפרשת משפטים ופרשת שמיני שמאכלות
קשרות הוא יסוד היחיד והעיקרי להעמיד הגוף על איתן הבריאות
השלימה (עיין דע"ת פתיחה לה' שחיטה).

עכשיו שלא זכינו — והילדים טרם ראו אור השמש כבר
נתפטמו במאות כזיתים של חלב ודם וכאשר יוצאים לאויר העולם
ממשיכים דרך הלזו ובכל יום ניום נתוסף לחלבם ודםם של הילדים
חלב ודם של בהמות ואלו הן הגורמים האמיתיים להפסיד בריאותם
להזיק ולקלקל יסודי גופם כמבואר בראשונים הנ"ל וכל כך
מטומטם לבות ומזוחות בני אדם ע"י שנתפטמו הם עצמם בכל הנ"ל
שחושבים מחשבת מינות ואפיקורסות גמורה כי כל זה מקרה הוא,

והוא כפירה עצומה בהשגחת הכורא ית' על עמו ישראל והקחשה
נוראָה באמונת שָׁכַר וְעוֹנֵשׁ לְעוֹכְרֵי מִצְוַת הַתּוֹרָה. זְכוּר ה' מָה הֵיָה לָנוּ...

כג. אֵילֹו זָכִינוּ — הֵיוּ הַכִּנְסֹת אוֹרְחִים נֶחֱשֵׁב לַמִּצְוָה רַבָּה וּמְפֹאָרָה
כְּמוֹ כָּל הַדְּרוֹת.

עֲבָשׂוּ שְׁלֹא זָכִינוּ — הַנּוֹחַן לְאוֹרְחִים מֵאֵכֶל הָאָסוּר בְּפֶרֶט חֵלֶב
לֹא לַמִּצְוָה נֶחֱשֵׁב כִּקְ עֲבִירָה הִיא בִּידוֹ. זְכוּר ה' מָה הֵיָה לָנוּ...

כד. אֵילֹו זָכִינוּ — כָּבַר הָיִינוּ נִגְאָלִין ע"י מְשִׁיחַ צְדָקִינוּ וּבִנְעֻרֵינוּ
וּבְזַקְנוֹנוּ הָיִינוּ עוֹלִים לְרֶגֶל בְּבֵית מִקְדָּשֵׁינוּ.

עֲבָשׂוּ שְׁלֹא זָכִינוּ — עֲדִיין כְּבוֹשִׁין אָנוּ בְּגוֹלָה וּמוֹקְפִים בְּצָרוֹת
יִשְׂרָאֵל מִכָּל עֵבֶר וּפְיָה ד' יְרַחֵם. זְכוּר ה' מָה הֵיָה לָנוּ...

כה. אֵילֹו זָכִינוּ — הֵיוּ לָנוּ מְנַהֲיִים אֲמִיתִיִּים קְדוּשִׁים וְשְׂהוּרִים שֶׁהֵיוּ
מַעֲמִידִין הַדַּת עַל חֵילָה

עֲבָשׂוּ שְׁלֹא זָכִינוּ — עֲפ"פ נִחְזַק כּוֹלָנוּ לְקַדֵּשׁ שֵׁם שְׁמִים שְׁכָם
אֶחָד וּלְמַסּוֹר נַפְשֵׁינוּ בְּאֶמֶת עֹבֵר בְּשֵׁרוֹת הַבַּיִת שֶׁהוּא יְסוֹד הַבַּיִת
וְהַמִּשָּׁךְ הַדְּרוֹת וּבְזָכוֹת זֶה נִזְכָּה לְגֵאוּלָּה הַקְּרוֹבָה בְּמַהֲרָה אָמֵן.

זְכוּר ה' מָה הֵיָה לָנוּ...

תלמודי הראשונים

חסידים ואנשי מעשה — ועל בעלי
תאורה — יראים ושלמים — ועל
הרודפים אחר יראי השם — רודפי
צדקה וחסד — ועל ממשיכי דרך
ההשכלה ושכתי צכי ימש"ו — גאון
וקדוש — פוסק מובהק — פאר הדור
והדרו.

ומצוה על אנשים נשים וטף
להשתתף באמירת קינה הנ"ל ודמעתן
על לחיין עם נתינת אפר על ראשיהם.

(רש"י תוס' אגור רא"ש ר"ן שו"ע
ורמ"א ועוד) שקוננו קינה הנ"ל על
עלכון כבוד רבותינו הראשונים
שנדרסו עד לעפר יחד עם פסקיהם
בדיני ניקור חלב ודם, שהלכו שועלים
קטנים מחבלי כרמים להפוך דבריהם
לומר על אסור מותר — ועל טמא
טהור — ועל מומר להכעיס — צדיק
וקדוש — ועל אנשים מאיימים —

תלמידי הבעל שם טוב הק' ותלמידיו הק' זי"ע

המבכים מרות על עלילות הני
בריוני שעקרו גופי תורה בדבר חמור
כאכילת חלב שהוא יסוד כל התורה
כולה, כפי שקבלנו מהבעל שם טוב
הק' זצ"ל מפי רבו אלי' הנביא זכור
לטוב והאריז"ל ורשב"י זי"ע, להתרחק
מצ"ט שערי היתר שלא לנגוע במשהו
של איסור.

זצ"ל שמסרו נפשם על קוצו של יור
מתורתינו הק' שלא יתבטל, ופורקי
עול הללו עוקרין מאמרים שלמיו
מדברי הראשונים וש"ע ואחרונים
בגסות רוחן ועוד מכנים עצמם בשם
מו"צ. מעבירין נפשות ישראל לסיטרא
אחרא רח"ל ע"י התרת נבילה וטריפה
חלב ודם.

תלמידי החתם סופר זצ"ל

המקוננים על אבדן דרך החת"ס
זי"ע להעמיד הדת על תלה ולעקור
ולשרש אחר עוקרי התורה ומפיריו,
ועכשיו הפכו דרכו ומשבחין ומרוממין
עוקרי התורה ויסודותיה ומשפילין עד
למטה מעמידי הדת על תלה.

ועל דא ודאי ראוי לבכות בכיות

נוראות ועצומות שק ואפר יצע לרביס,
ויתאספו ברחובות העיר בזעקות
נוראות הקורעות לב שומע שאם לא
נחריש בעת הזאת מי יודע מה יהי'
בסופו?.

תלמידי הגר"א וחפץ חיים זצ"ל
המתעוננים על החורבן הגדול
בניקור החלב שהלכו בו בדרך
עקלקלות נגד מה שקבלנו מרבתינו
הגר"א מוילנא זצ"ל ובעל חפץ חיים

אנו החותמים מטה מאשרים את כל הנ"ל והרבה יותר ממה
שכתבו בהקינה הנ"ל נשאר בקולמוס שלא נתפרסם ומצוה
לפרסמו כדי להשפיל כח הרשעים ומגלה פנים בתורה שלא
כהלכה עד לעפר.

ומצוה על כל יחיד ויחיד — מיד אחר גמר הקינות — לקונן
קינה הנ"ל בבכיות עצומות עד שלא יוכל לבכות עוד, ובוזה
ישתתף עם צער שכינה הק' המצטער על תורתו הק' שמעולם לא
נתבזה באופן מבהיל כזה ע"י שומרי תורה מימות מתן תורתנו
עד היום הזה.

ובזכות זה יזכה להנות מסעודות לויתן עם כל הצדיקים הקדושים כמו שאמרו חז"ל וכל המצטער בחורבנה יזכה לראות בבנינה.

התאחדות בתי דינים חסידיים ופרושים החרדים דארצות
הברית וקנדה

נ.ב.

מיד אחר אמירת הקינה בבוקר מצוה לאסוף אנשים ונשים (בעזרת נשים) וטף להשמיע להם מצב הדור שאנו חיינ בו ולהדריכין כי התוה"ק הוא חיינו ומצוותיה הטהורין הם קיום נפשותינו, ובעבורן אנו מוכנים לילך באש ובמים, וכל המוסיף או גורע אפילו אם כגובה ארזים גבהו בין אם נקרא צדיק — או רבי — או גאון הדור — או גדול הדור — או פאר הדור — או קדוש וטהור — או מו"צ — או אבדק"ק — או כל שאר שם וחניכי דאית לי' הרי הוא נחשב כקל שבציבור ופורק עול התורה, מינות נורקה בו, מחוץ למחנה מושבו, טמא טמא יקרא, יכתב לחרפה ולדראון עולם בספר הזכרונות של עוקרי התורה ומחללי הדת שבכל דור ודור אשר נידונין לעולם ולעולמי עולמים, וכל בית ישראל ישארו נקיים וטהורים זכים וצרופים להמשיך דרך התורה והמסורה עם כל פרטי' ודקדוקי' והן הן לגיונם של מלך מלכי המלכים הקב"ה לקבל פני משיח צדקינו אשר יזכו במהרה בימינו.

(וימשיך הדרשן)

אותן עוקרי הדת אין שום נפק"מ אם פרסמו דבריהם בספר או בירחונים או בעתונים או בבטאונים או בדרשה לרבים בין בחול ובין בשבת בין ביו"ט ובין בחוה"מ כל דבריהם נדונין כדברי מינות לשריפה, ואסור להסתכל בדבריהם כי שאני מינות דמשכי.

ואנשי קודש תהיון לי. אם אחס פרושים משקולי נבילות ועריפות כרי אחס שלי
ואם לאו אינכם שלי (רמ"י משפטים)

יא

כהנה וכהנה ימשיך הדרשן לעורר את הרבים ובוה יקדש שם
שמים המחולל ויזכה לראות בבנין ציון וירושלים במהרה בימינו
אמן.

בבקשה להרביקו בבתי כנסיות ובתי מדרשות וכל המזכה את
הרבים אין חטא בא על ידו

נוסח כרוז שנחפרסם

לכבוד ראשי ישיבות ומנהלי מוסדות לחינוך הבנים או בנות הע"י.

נוכחנו לדעת כי בידי ראשי ומנהלי המוסדות תלוי חלק גדול מנפשות
וגופות של ישראל קדושים להביאן לחיי העוה"ב או ח"ו.....

לפי סדרי החיים שבימינו אלה מתחנכים הבנים והבנות בשנות ילדותן
ובגרותן במוסדות התורה והחינוך, ובצירוף למזון הרוחני שסופגים משם,
נוזנין עוד גם בגשמיות ע"י ארוחת צהרים (לאנט"ש) ועפ"י רוב גם סעודת
הבקר (ברעיקפעס"ט) שהונהג זה איזה שנים.

אחר החקירה והדרישה הקלועה מעמל וטורח רב של דיינים ומנקרים
תחת פיקוח רבנים עלה בידינו להוציא קונטרס המעריך מצב ניקור חלב בשר
בהמה באמעריקע שבתוכן וויליאמסבורג, בארא פארק, מאנסי, ועוד.
(וצירפנו כאן טופס מהקונטרס).

למותר להדגיש כי אחר עיון במתינות בהקוני ימצא המעיין כי האוכל
בשר בהמה כעת באמעריקע מכניס נשמתו נפשו ורוחו לסכנה של כריתה
ואבדון מעוה"ז ועוה"ב, וגט הגוף בעצמו בסכנה זו עומדת כי אכילת חלב
עונשו בכרת הכוללת בכריתת הגוף מחיי עוה"ז וכריתת הנשמה מחיים
הנצחיים.

ברם רוצין אנחנו לעורר לבב ראשי המוסדות כי אחריות הגדולה
הרובצת עליהם בפיטום מזון לילדים שיתעלו בכשרותן במהודר שבמהודרין
רבתה פי אלף מאחריות שאר אנשים שהרי מאות נפשות מישראל נוזנין תחת
פיקוחם יום יום, במשך שנים הרבה, וידוע עוד שיותר משפיע מזון הילד
בתחילת חינוכו בשנות ילדותו שהם ימי העלייהו מאח"כ.

ועכשיו אם יקחו הראשים ומנהלים מעט פנאי להתבונן קצת בענין זה יראו כי על כתפם מונח חבילות חבילות של רבבות רבבות כזיתים חלב שנתפטמו ילדי ישראל שלא טעמו טעם חטא על ידן, באשר נפוץ להאכיל סאלאמי"י או פרענקפורטער"ס לסעודת צהרים (לאנט"ש) וכבר נתבאר (בקונטרס המצורף) שמאכל זה מכילה כמות גדול של חלב גמור וחמור יותר מסתם בשר בהמה הנמכר בשוק.

ועוד לו זאת שעפ"י האינפארמאציע ממשרד הבריאות (Fosd & Drjg Asdn.) יש באכילת סאלאמי מוזג של ששה דברים שכי"א לעצמו גורם גדול לחולי הידוע רח"ל (מבואר בהקונטרס).

מסקנת הדברים שביד מנהלי המוסדות לזכות הרבים ולסלק משלחן הטהור של צעירי צאן קדשים מצרכי מזון כסאלאמי – פרענקפורטער – פאסטאראמי – ודומיהן המאבדין גופן ונשמתן של ישראל, ולמלאות מקומן בדברים טהורים וכשרים בתכלית, ובוה יהי לבם בטוח שלא יאונה להן כל און.

ולעומת זאת אם ממשיכין להאכיל סאלמי יצא שבמוסד שיש בו ג' מאות צעירים יצטרף חשבון פיטום החלב שמכיל שיעור אכילתו (יש בידינו חשבון קרוב) ג' מאות זיתי חלב ביום אחד שהוא (במקום שאוכלין בכל יום את זה 1500 זיתי חלב לשבוע, 6,000 כזיתים לחודש, וחשבון 60,000 כזיתים לעשר חדשים שבשנה, וממנו תחשב להשאר.

וכל ישר הולך יבין אשר פיטום כמות גדול כזאת לגופות צאן קדשים שלא טעמו טעם חטא ואשר הבל פיהם מקיים העולם, אין מעלימין עין של מעלה ממנו ועל כל שעורה ושעורה עתיד ליתן את הדין ועונשו מי ישער. עד המשכיל ישים ללבו כל זאת, ולא יקל בכל זה כי בנפשו הוא כמ"ש בסי' רב טבחיא (ה' ניקור) שהמכשיל אחרים בחלב ידע כי הוא נותן נפשו ונפש ביתו בעירבון.

ולא זו בלבד שמתפטמין על ידו באכילת איסור אף גם זאת שגרמא בניזקין הוא על תוצאותיה הנוראות כמ"ש הפרי"ח יור"ד סי' פ"א שע"יז יוצאין הילדים לתרבות רעה והן הן עזי פנים שבדור, וידוע שבחשבון עילאה, הכל על חשבון הגורם נחשב.

דעו כי הזהרנוכם! ואנו את נפשנו הצלנו!

הק' שלום יודא גראס
אבדק"ק האלמין

ואנשי קודש תהיון לי. אם אתם פרושים משקולי נבילות וטריפות כרי אתם שלי
ואם לאו אינכם שלי (רשימת המספרים)

יג

הוראה ואזהרה לאפרושי מאיסורא ממרן גאב"ד קאשוי שליט"א

RABBI RAFAEL BLUM

165 HAINES ROAD #2
BEDFORD HILLS, N. Y. 10507
(914) 666-6800

רפאל בלום

ראב"ד דק"ק קאשוי יע"א
בעדפארד הילס, ניו יארק יע"א

ב"ה, יום י"ג מדות של רחמים תשמ"ג לפ"ק פ' האזינו

שלי וברכה לכבוד כל תלמידיי החביבים העי"י
אחדשיה אודות שנשאלתי כמה פעמים, מענין בשר בהמה שיש
מערערים, שאין החלב מנוקד כראוי.
הנה כפי שראיתי בעצמי, בשבוע זו, במעמד מנקרים מומחים,
נתברר כי בעו"ה, שהבשר שקנו בשבועות אלו, מחנויות המוחזקים
להיותר טובים ומהודרים, אינם מנוקדים כראוי, שנשאר עליהם חלב
דאורייתא, וגם מחלק האחוריים היי שם עם החלב שלהם, בדברים
שאינו תלוי במנהג או מרלוקת כלל ואסור מן התורה לכו"ע. על כן
אבקש שלא לאכול שום בשר בהמה, כלל וכלל לא, עד שיתוקן הכל
בשלימות בעי"ה, עפ"י דתוה"ק.
הי הטוב ישלח לנו ברכונו להוושע בגמח"ט בתוכי"י ושנת גאולה
וישועה א"ס.

ולדאי' בעה"ח

הק' רפאל בלום

אזהרה והודעה

ברחבי היהדות בארה"ב נתפרסם מכתב מזויף כאילו הגאון מקאשו אינו מערער על ה"ניקור" וחגיג לידו מכתב רשמי מקהילת עדת קאשו כי המכתב מזויף והגה"צ מקאשו שליט"א עומד עוד בפסקו הראשון

קהל עדת קאשו

כה

בנשיאת כ"ק אדמ"ר הנה"צ מיהודת הא"י בלום שליט"א אב"ד ירו"ם ד"ק קאשו יצ"א

K'HAL ADAS KASHAU

HAINES ROAD BEDFORD HILLS, NEW YORK 10507 (914) 241-2700

ב"ח

יום ה' לסדר וישלח שנה חס"ג לפ"ק

שלו' וברכה לכ"מ הע"י:

לאחרונה יצאו אנשים בני בליעל והפיצו מכתב מזויף פסזייפו באופן שיחארה כאילו נכתב על ידי רבינו שליט"א שבו חוזר מפה שכתב בפכתבו הראשון (שנכתב ביום י"ג סדוח דהאי שחא חס"ג לפ"ק) בענין חלב, ועוד חוספוח דברי שקרים וכזבים רח"ל.

וע"כ באנו בזה להודיע לכל מי שהגיע מכתב המזויף הנ"ל לידו כי פעולם לא יצא מחת יד רבינו שליט"א, ומזויף כולו מרישא לסיפא.

(ומצדדים אנו פה הקאפיעט של נוסח כתב יד האמיתי וגם המכתב הפזויף).

ובדרך אגב, הננו מודיעים בזה שאין לנו או לאחד ממוסדותינו שום חלק

ואחריות בשום פאסקוויילע"ן הנדפסים בדברי לעג ובזיון וליצנות באיזה

פנים שיהי', ואצ"ל שאין לנו ח"ו שום קשר-בענין זה ולא בשום ענין -

עם פורקי עול ושונאי הדת, והציונים, וחוסכיהם, בכל שום וחניכא דאיה

להון, ובפרט הראדי"א והצייטונגע"ן שכל הנ"ל המה מאוסים ומשוקצים

בעיני כל יראי ה' וכש"כ בעיני רבינו שליט"א הלוחם כל ימיו נגד כולם

כידוע ומפורסם.

מאחר שכמובן אי אפשר לנו בשום אופן להודיע בעצמינו אה כל הנ"ל לכל מי

שנוגע לו, ע"כ (גם ששלחנו לכמה מוסדות יהודיע להם, מ"פ) נבקש מכל

מקבל המכתב הזה לפרסמו גם לאחרים כפי אשר ביכלתו.

בכבוד וברכה

הנהלה הקהלה

CLARIFICATION

The world was shocked over the new revelation that in the last few days a massive counterfeit and fraudulent mailing to all Rabbis and distinguished members of the laity consisting of letters with the forged signatures of the venerated Sage Horav Hagoen Rafeol Blum, Shlita and his distinguished sons of Bedford Hills, N.Y.

These letters purported to claim the Kashauer Rov retracted and rescinded his previous declaration concerning the absolute prohibition of using animal meat due to the major questions, problems and halachic doubts in the **NIKKUR** (deveining) which is known to be an absolute biblical precept and negative prohibition of biblical origin; as stringent in law as the consumption of chometz on Pesach.

Several prominent Rabbis became suspicious concerning the sudden retraction — the consistency of the terminology utilized surprized as the appearance of such abrupt about face by the staunchest vigilantes in the forefront in the battle for proper adherence to the **NIKKUR** laws, immediately contacted Horav Blum to discern the voracity publicized under his name. They were shocked and appalled to discover that the letters carrying the Kashauer Rov's name are total forgeries and issued with evil intent by irresponsible and wicked purveyors of meat provisions to cause to and bring about a sense and feeling among public of complacency until the objective of instilling a sense of security in the heretofore practice of the **NIKKUR** procedure as followed by the disreputed Hechsheirim givers.

Horav Blum emphatically stated that since the issuance of his first letter in the week of Rosh Hashanah 5743 — no change has come about neither in his decision nor in the practice and procedures of **NIKKUR**. He continues to exhort his followers to refrain from using any bovine meat products and provisions.

All legal means will be utilized to prevent the dissemination of forgeries and fraudulent correspondence.

This is the 6th in the series of scandalous scurrilous and fraudulent letters issued by various segments of the meat industry.

All the distinguished Rabbis and halachic sages who have issued prohibition against the use of meat during the past year have reiterated their position and have emphatically stated — that they have **NOT** changed their ban. They warn the general populace to refrain from eating meat due to the serious prohibition of *Chelev*; since no one should be willing to gamble with his life, as well as of his wife and children by the incurrance of the penalty of kores-excision, Heaven forbid.

Yeshiva & Mesivta Toras Yirmiyeh, Brooklyn, N.Y.

RABBI RAFAEL BLUM
165 HAINES ROAD #2, BEDFORD HILLS, N.Y. 10507
(914) 666-6800

ב"ס

By the Grace of G-d
Boruch Hashem:

Parshas Hazinu 5743
Bedford Hills, New York

Peace and blessings to the honor of all my dear pupils and may the AL-mighty bless you. This letter is directed toward the matter which I was asked many times about — in reference to meat — about which many people have raised the question — that the forbidden fats (called chelev) are not properly removed.

According to personal inspection this very week in the presence of highly qualified specialists in the art of chelev removal; it was clarified that unfortunately due to our great sins the meats which was bought in these past few weeks from butcher stores renowned for the highest quality in Kashrus was not separated from the forbidden fat properly.

There remained upon the meat chelev which is strictly forbidden according to our Holy Torah. We found in the meat forbidden fat (chelev) according to our Torah including part from the hind quarters in tact with it's fat.

This by no means a matter dependent upon various customs or differential opinions of Halachic authorities whatsoever. Hence it is unanimously forbidden according to the edicts of our Holy Torah beyond the shadow of a doubt.

Therefore, I sincerely appeal implore, beg and beseech you all to refrain from consuming any more meat whatsoever until this deplorable situation becomes completely and properly rectified with the help of the Al-Mighty according to all laws of our Holy Torah.

May the Al-mighty send us his blessings to be inscribed in the book of good life amongst all of Israel with a year of redemption and salvation.

For a verification I hereby attest my signature.

רבי רפאל בלום

Robbi Rafael Blum

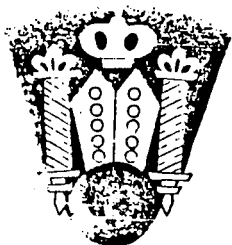

ואנשי קודש תהיון לי. אם אחס פרושים משקולי נבילות ועריפות כרי אחס שלי
ואם לאו אינכם שלי (ישיב תשס"ט)

התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדה

CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. AND CANADA

85 Division Avenue
Brooklyn, N. Y. 11211
384-6765

יום ג' לסדר קרח, א' תמוז שנת תשמ"ב לפ"ק.

ישיבה שני' אודות בניקור'

אחרי משא ומתן ודיונים, הוחלט להציע כדלהלן:

- א. להודיע לרבנים המכשירים ולהזהיר לכל העוסקים במלאכת ניקור, שיש הזנחה רבה בניקור חכבו שיש בו חשש חלב הכליות.
וכמו כן יש חסרון ידיעה בניקור היותר הנקרא "דיקע שענדערליין" שיש חתיכת חלב סרוך בו וקרופים פב' הצדדים. וגם החלב שתחת הקרום.
חששתמסים עם השחול ידעו שצריך ניקור היטב.
- ב. אודות הבשר שאר צלע י"ב. היות שברוב קהלות ואפילו במדינת אונגארן לא נשלו בשר זה, לכן צריכים לכה"ם איזה השגחה שינקרו הבשר הזה היטב.
- ג. בשר שתחת הצלעות מקום הקרום הלבן העב, היות ולפי הרבה שיטת פוסקים ראשונים ואחרונים יש בו חשש חלב גמור, ע"כ נכון לנקר כל החלב שתחת הקרופים.

קהל יסודי התורה שה"פ קלויזענבורג

CONG. YESODEH HATORAH

131 Lee Ave., Brooklyn, N.Y. 11211

בהוראת הבר"צ לאפרושי מאיסורא באנו לפרסם לרבים המכתבים שנדפסו בחוברת שנשלח לדינו אודות מצב הניקור באמריקע, וויליאמסבורג, בארא פארק, מאנסי, ועוד, ואזהרה מביד"צ דקהילתנו שלא לאכול בשר עד שיסודרו הדברים בכל.

ב"ה

ביד"צ דקהל יסודי התורה שה"פ קלויזענבורג

**BETH DIN ZEDEK OF CONG.
YESODEH HATORAH**

131 Lee Ave., Brooklyn, N.Y. 11211

למנהלי הקהלה הע"י,

כדי להסיר מכשול הנוגד בבקשה לפרסם לאנשי קהלתנו המכתבים הנוגעים לענין ניקור חלב החמור ולהזהיר שלא יבואו למכשול ח"ו עד שיסודרו הענינים בכל.

וע"ז באנו על החתום ד' עשי"ת תשמ"ג לפ"ק

אהרן יודא ווילנער אהרן ווידער אפרים פישל
הערשקאוויץ

לחומרת הדבר שרח"ל גורם לטמטום הלב ומקור לכל הפירצות הדור רח"ל הוא מאכלות אסורות חתמתי גם אני שמי להמנות על העומדים על המשמר בדרך אבה"ק זי"ע ועכ"י.

מקום החתימה

יקותיאל יהודה מרודניק

(כ"ק אדמו"ר שליט"א מצאנז-קלויזענבורג)

ואנשי קודש הדיון לי. אם אחס פרושים משקולי נבילות ועריפות כרי אחס שלי
 ואם לאו אינכם שלי (רש"י מספ"ט) יט

**הגאון המוסק המפורסם אבד"ק
 דעברעצין, וכ"ק מרן אדמו"ר
 מוויזניץ-מונסי שליט"א**

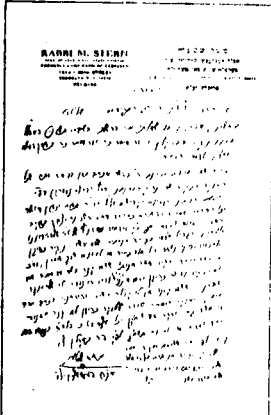
**דעת תורה
 פון דעברעצינער רב שליט"א
 וועגן דעם פראבלעם פון ניקור**

פולער טעקסט פון רעברעצינער רביס בריוו

בענייח

אל מעיב דידיון הרה"ג המפורסם..... שליט"א
 בתשובה מארבה על שאלתו מה ררשתי כשכת התשובה הנעלית בענין ניקור
 בברקלין. כי זה אומר כה זה אומר כה כדרך העולם ורצו לדעת האמת.

כה דרשתי ברובם וכתתי וז'
 כאשר אכתוב כאן בבואר יותר, שכל
 המנקר בניקור שחי' נדענ במורטו ארץ
 הגר (אטנאק) ע"פ הדאית רבדית
 תנאנים הקודשים וז"ל וז"ל, כדא
 וכוון עשה, וכל המהדרו אור תורא
 חיהם כמהדרו אור השכינה תורא
 כדקה אחירו, אולם שמעתי מס ב"ק
 אימור מחזיקי שליטא שלדאבונטו
 ולצערנו הגדול מצאו בני ד"י הנהיג
 שלא עשו הניקור כהוגן ולשכח
 לבונו נשאר רחיל חלב נפול, או
 לאונם שכן שומעין...
 תיב כל אור ואור יחקר אור
 תורתו ששם קנה בשר עד עתה אם שם
 הניקור נעשה כהוגן האם אינו יכול
 לבקר או נרע לו שהמנקר ברוח ששם
 קנה אין לו קבלת רשות הורמא נכתב
 מרב מובהק וממקד מומחה שחזק
 נלקד כהוגן, לא יקנה מרעה ו בשר
 נסה דקה עד שיתקן הכל עשורתי כי
 בלא"ה בגשו הוא.

תני בעיה א' לט נח תשמי' לפיק פה ברקלין יצ"ו.
 משה שטען
 אב"ד רעברעצין יצ"ו
 נ.ב. לפי מה ששמעתי ממגורדי אמת שלא רק בני ד"י חנניה מנאט
 חלב אלא הרבה יותר ויותר וזו הוא זה שלא תרנו בטנו.
 תצל

מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל

בנשיאות מרן הגאון מוה"ר שלום יהודה גראס שליט"א
האבדק"ק האלמין ור"מ דכולל בית ישעיה

חרשות בעולם התורני

הופיע ויצא לאור
ספרי

"שמירת המצוות כהלכתן"

ארבעה כרכים מהדורים
מכיל קרוב ל-2000 עמודים
מאת

הגאון הנודע בשערים מוהר"ר

רבי שלום יודא גראס שליט"א

הסעט הוא יחיד במינו בכל העולם כולו נסדר במומחיות גדולה חלק ההלכה משולב למעשה לפי סדרי החיים שבזמננו בכל מכמני התורה הנהגים יום יום ומהם: ה' ציצית, ס"ת, תפילין, ומזוזות, שבת, וצניעות - דיני ביהכ"נ דיני תפלה - קרה"ת - גיטין - צורת יהודי - יחוד - צדקה - הכנסת אורחים - ועוד.

בחו"ל כבר נדפסו הרבה פעמים פעם אחר פעם וממש נחטפו מן השוק לגודל יקר כביבותם.

בעת אפשר להשיגם בארץ ישראל במספר מצומצם של עותקים ובל קודם זכה

מוחיר הספרים \$28.00

הכנס אוצר כלום לביתך !

הופיע

אינטערנאציאנאלער נייעס

זיי אַ כליין אין העלען טאָג האט געטראפֿען יעדען חרדישען איר די פרייליכע ידיעה פון דעם נייעם סעט ספרים.

ספרי

"שמירת המצוות כהלכתן"

כארבעה חלקים מהדורים

דער דאזיגער סעט קיים ער האט זיך אריינגעווען ארץ די שייך פון די וועלט איז צוכאפט געווארען.

דאס צוכאפטניש איז געווען עד כדי כך אז רוב טיילען פון דעם סעט האבען שוין געמיט איבענעדריקט ווערן 4-5 מאל און א טייל 7-10 מאל כאטש עס איז בלויז עטליכע יאר פון איר ערשיינען.

פון וואו נעמט זיך די אוסטערלישע הצלחה צו דעם סעט ספרים ???

לויטן מיינונג פון מכינים און דענקער איז דאס צוליב דעם ווייל דער מחבר כאנעמט זיך נישט מיט לומדות און פלפולים נאר מיט ציטירען אלע נויטיגע דינים פאר א אידישע שטייב!

ווי מיר זעהן אין די ספרים איז דער מחבר א זעלטען - טאלאנטפולער מענטש באשאנקען מיט אהנע שיעור פעהיקייטען ער דינגט אריין אין אלע פאר בארגענע ווינקלען פון אידישען שטייב און ברענגט ארויס די מאקסימאלסטע מאָס דינים וועלכע פארלאנגען זיך צו וויסן צו קענען אנגיין מיט שמירת התורה המצוות ווי מען דאַרף.

מיר וועלען ציטירען עטליכע געביטען מיט וועלכען דער סעט ספרים באפאסט זיך.

- 1) הלכות ציצית - ווי אזוי איינצוקריפען נישט כאשוירנרעלט צו ווערן - ווי אזוי דאס מקיים צו זיין כהלכה.
- 2) ה' תפילין ומזוזות - ווי אזוי צו קריפען ווי אזוי מקיים צו זיין -
- 3) ה' יחוד - ווי אזוי צו פירען.
- 4) ה' תפלה - הלכות פון דאווענען ווי אזוי מתקן זיין קינדער צום דאווענען.
- 5) ה' ביהכ"נ - רינים פון אמן יא שמה רבה.

6) חלב ישראל - א הערליך איבערכליך איבער כאונץ פון מילעך פראדוקטען.

דאס אלעס פאר אייער באנוץ אין שטייב ?

- און וואס טוט זיך אין די גאס ?
- 7) מדריך לצניעות - א שלל מיט הלכות און אנווייזונגען וועגן צניעות.
- 8) מדריך לרופאים - וויכטיגע אויפקלערונגען וועגען כאזוכען אין זיך לאזען אונטערזוכען ביי דאקטוירים.
- 9) אהלי ישראל - א אוצר מיט דינים און עצות ווען מען פארט אויף אמרוה אדער קאנטרי א.ד.ג.
- 10) תיקוני עירובין - וועגען עירובין היינט צו טאג אין אלע שטעט און שטעטלעך.

11) זקן ישראל - וועגען אידישע צורה און באָרד.

און וואס וועגן כין אדם-לחבירו ?

- 12) המשפט בישראל - וועגען דין תורה הלכות - עצות - און ערקלערונגען.
- 13) דבד משה - וועגען גניבה - שקץ - לשון הרע - צדקה - אונאה.

דאס אלעס און נאך טרעפט איר אין דעם סעט

ווייסט איר אבער פארוואס די ספרים גייען נישט אדאפ פון טיש פון די קונים ?? ווייל דער מחבר כאנענונגט זיך נישט מיטן בלויזען צושטעלען טרוקען די הלכה ער פלעכט צוזאם די הלכה מיט פראקטיק, ער שטעלט אייך אהער אלע געניע אנווייזונגען ווי אזוי אין היינטיגען וועלט פון הפקרות זאלט איר קענען מיט א רהיגען געמיט לייגען תפילין מיט מזוזות און מקיים זיין אנדערע דינים און מנהגים וויסענדיג אז איר טיט דאס ריכטיגע סיי אין שטייב סיי ארץ די גאס.

און דערפאר איז נישט קיין ווינדער וואס דער סעט אויך באנוצט דורך רבנים און ראשי ישיבות ווי דער וועג-וויזער פאר שמירת המצוות און תורת היהדות. און דאס אלעס אויסער די צענדליגע טויזענטער קאסטמעריס פון אלע טיילען וועלט וועלכע שיקען אריין ארדערס טעגליך.

דער סטיל פון סעט איז א יחיד כמינו, און עס איז שטארק אנוועהדיג ארץ דעם גררסטען פארלאנג. דער סעט וועלכע באנעמט זיך מיט דריקען און פארשפרייטען די ספרים איז פארנומען מיט ארבעט 18 שעה יעדן מעת לעת. פינעף טעג א וואך (אויך ערבי שבתות און ימים טובים) א גאנץ יאר. און דאך איר איז ארבעט ריקשטעלעג לויטען דינאמישען פארלאנג פון חרדישען צבור.

ווארט ! מיר האבען פארגעסען א וויכטיגען פונקט

שלום בית - און גיטין אין די ספרים געפינט איר ערקלערונגען מיט עצות אויב ה"ו מען מיז אנקומען צו גיטין ווי אזוי זיך צו פירען מיט די אייגענלייטען. דער סעט איז געדרוקט אין פיער (4) דעלווקס בענדער און ענהאלט נאנט צו 2000 עמודים

פרייז \$28.00

עקסטערע הנחה סאר ישיבה לייט

להשיג בחגיגות הספרים

הפצה ראשית בא"י: 03-705714

בחו"ל:

MOSAD BRUCHA TOVA
P.O.B. 331 Brooklyn N.Y. 11219
Tel. 718-436-8086

ג.ב. אויב עס ווייטנט אייך א פירצה אדער נאכלעסטיגקייט אין א געוויסע מצוה און איר ווילט אויפקלערן די דינים פאר די מאטען לעילי נשמת אייערע נאנטע זלכות הריבם. ביטע רופט: 718-436-8086

לאמיר ראטעווען כלל ישראל !!!

אם לא עכשיו אימתי ?

זעלטענע געלעגענהייט פון יש קונה עולמו בשעה אחת
פאר מלמדים — רבנים — ראשי ישיבות — און סתם
גוטע אידען מיט א נשמה

וואס ?

עס איז באוואוסט פאר יעדען די גרויסע זאכען צו וועלכע מען קען דעגרייכען דורך
זאגען אמן - מיט יהא שמיה רבה און העלפען אנדערע זאלען זאגען.
כפרת עוונות (שבת קי"ט:) מצורייסט זיין גור דין פון הונדערט יאר (מדרש שו"ט
משלי י') אלע טירען פון גן עדן זענען אפען פאר אים (מהרש"א שבת קי"ט:) מען שלעפט
ארויס די עלטערען און קרובים פון גוהינם (שו"א ח"ב דף רנ"ו). מען געט אים לאנגע יארען
צו לעבען (כרכות מז.) עס איז א חיקון גדול פאר חטאת נעורים רח"ל (ס' הגן יום י"א) אויב
עס איז נגור געווארען אין הימעל אויף איינעם די חולי "קענסער" — אדער
"הארץ-ליידען" — הויכע בלוט דרוק — נערווען בראך — אַלְקָער — א.ד.ג. ל"ע.
ווערט ער געראטעוועט (שבת קיט: מדרש רבה קהלת ט.כ. וזה"ק ח"ג כ.).
אין דער צייט וואס א יחיד (איינצעלענע מענטש) קען צו דעם אלעם בלויז זוכה זיין
איינמאל, איז דא א פאסיגער געלעגענהייט זוכה זיין צו דעם אלעם הונדערט און טויזענט
מאל, וואס דאס באדייט קענט איר זיך אליינס פארשטעלען: אלעס ווערט אין הימעל
פונקטליך כאשריבען.
ווי אזוי ?

אין אונזער באזיך געפינט זיך מאטריאל ספרים אדער קול קוראים וועגען קדושת בית
המדרש און עניית אמן. הדרכה — התעוררות — הלכות צוגעפאסט פאר אלע סארטען:
פאר קינדער (פאסיג פאר מלמדים צו טיילען) פאר רבנים (צו דערשיינען פארן צבור) פאר
ראשי ישיבות (מעורר צו זיין די תלמידים) און פאר אידען וואס ווילען זיך קונה זיין ביידע
וועלטען מיט געציילטע מענטשען טירחא דורך צושפרייטען אין זייער שול (אדער מערערע
שוהלען, אליינס אדער דורך די קינדער (לחנם כמצוות). אבער דאס אלעס קענט איהר
באקומען כחנם לזכות הרבים.

ביטע שרייבט צו: "חברה מזכי הרבים"

c/o RABBI S. Y. GROSS,
4711 12-th Ave. Brooklyn, N.Y. 11219
Tel. 718 - 436-8086

בבקשה מכס להדביק זאת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכל המזכה
את הרבים זכות הרבים תלוי בו, וזוכה לבנים צדיקים (שמואל א', א',
זוח"ק פי תרומה, תנא דבי"א רבא, פרק ח', אור צדיקים פרק ה', חובת
הלבבות שער אהבת ה' פרק ו'. ועוד).

גדולים מעשי צדיקים — וצדקתם עומדת לעד

ליובא דהילולא העשרים ואחר של

הצדיק רבי ישעיה זאב גראס זצ"ל

אמרו רבותינו ז"ל שיש אדם מישראל אשר בימי עלומיו הוא מרבה כל כך מעשים טובים לטובת כלל ישראל כולו וכאילו הי' זקן בא בימים. הפיתגם הזה מתאים מאוד לשבחו של הגאון הצדיק המפורטם רבי ישעיה זאב גראס זצ"ל, אשר כל כך השלים עצמו בשלימות נפלאה במעשים טובים ורבים ובהקמת מוסדות מצוינים לצדקה וחסד וכיוצא בהם, יצירות טובות לאין מכביר, והכל בהיותו עוד צעיר לימים, אשר מאות בני אדם המגיעים לימי זקנה של שמונים ותשעים שנה, לא היו יכולים לכלכלן בשלימות כזו.

תומ"י כשהצילו השי"ת מהגיהנם של הנאצים ימ"ש ובא בשלום לחיפה בא"י, וראה למאות פליטים מארצות התופת מגיעים שמה יום יום בעידום ובחוסר כל, עבר מיד לייסד מוסד גמילות חסד בשם "קופת מלוח" שהושיטה הלאות למאות יהודים חרדים פליטי הגיהנם הנאצי, ונתן להם בזה הזאפשרות לקומם ולייסד משפחה בישראל.

כראותו מאות יהודים אודים מוצלים מהאש של הרוצחים ימ"ש, שבאו לארה"ק, אבל נתקררו ונתרחקו מתורה וממצות ונפלו ר"ל ביאוש, התמסר בכל כוחותיו, לדבר על לבם ולנחמם ולהחזירם אל תהות כנפי השכינה, והרגילים מעט מעט בתורה ובמצות עד שחזרו כליל לדת אמת.

אחרי ימים כשנתרבו ילדים ולא הי' להם בית ספר מתאים, התמסר בכל לב ונפש להקים בית תלמוד תורה וישיבה "מחזיקי תורה" עם בית הכנסת גדול ומקוה טהרה מפואר לכל הסביבה ההיא.

בעת התחיל לעשות את כל המעשים והמוסדות איש לא האמין שהגוף הדל והרוז הזה, יהיה בכוחו לקומם ולנהל את המוסדות הענקיים האלו, הוא בעצמו ובעוזרים מועטים. אבל כמה רבה היתה ההתפעלות שהכל נעשה ונבנה ומתקיים על ידו בעצמו הוא במשך זמן קצר.

עניה וקצרה היא השפה מלתאר ולמסור במלים את כל המעשים והפעולות, לא יאומן כי יסופר, וכן עוד הרבה דברים טובים וערבים, בתורה ובחסד ובעזרה שעשה ופעל בחייו. כל דכפין וכל דצריך לאיזו עזרה וישועה, ידע שהכתובת הכי מוצלחת היא כתובתו של רבי ישעיה זאב גראס זצ"ל, שהי' מוכן ומוזמן בכל עת ובכל שעה לרוץ באש ובמים באחרית כוחותיו, ולעולם אין עיף ואין כושל בו כשהי' המדובר לבוא לישע איזה נענה ונדכה, בעל עוני ונתון בצרה, תמיד הי' מוכן ללכת ולרוץ ולהושיע בלי כל מעצור ובלי לאחד אף כרגע. כשראוהו רץ בחוצות כבר ידעו שהוא רץ לאיזה דבר נחוץ, להקים מוסד של צדקה, חסד, תלמוד תורה, להושיע למדוכא, לעזור לילדי ישראל, ליתומים לאלמנות וכיו"ב באין דומה לו.

אחד מעיקרי מעשי ההצלה שלו היו, כשהגיעו האניות מאירופא עם מאות משפחות בכל אגיה, וכל המשפחות נשתלחו מיד לקיבוצים שונים, לא שקט ולא נח עד שהציל כמה שהי' יכול, מילדי וצעירי ישראל, והכניסם לביתו והי' בסעדם באכילה, שתיה ולינה ובשאר צרכי הגוף, וכמו תלבושת וסמי רפואה וכיו"ב, והחזיקם בביתו או סידרם בבתי מחסה חרדים, עד חתונתם וראה בעיניו שהקימו בתים בישראל לשם ולתפארת והנם כיום מהמשפחות המפוארות בארצנו הקדושה.

הוא בעצמו ואשתו וילדיו הפעוטים היו חיים של פשטות וכמעט של עוני, בדירה צרה ישנה וכלי בית זולים, אבל בשביל הכלל הקים בנינים הכי יפים והכי מפוארים.

המקוה הי' צריך להיות נקי ומפואר, באמבטיות חדשות והכתלים בכל היופי וההוד, כדי למשוך את ההמונים לטהרה. הישיבה והתלמוד תורה היו ענין של מותרות, אבל בביתו בפשטות רבה.

בית הכנסת אורחים הכי גדול בארה"ק הי' בביתו. הי' מפורסם אשר כל הבא בצל קורתו הרגיש עצמו כמו בביתו הוא. הוא הפקיר את ביתו לכל אחד ואחד. לרובות היו מבאי ביתו, מעשי הכנסת אורחים שלו הי' "שם דבור" בכל א"י, גם כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל, האכסניא שלו היתה בבית ר' ישעי' זאב כמה פעמים בהיותו בארה"ק, היה לומד שיעורים ברבים, גם ליל שבת קודש התכנסו הרבה יהודים לשמוע לשיעוריו. למאות מן כל הילדים ממוסדותיו, בתי ת"ת ישיבות שלו, נשאו נשים והתפשטו בכל ישובי א"י והם הם המפיצים תורתו והשקפותיו בכל חמימות התורה בכל א"י.

כדאי להזכיר שהי' רגיל להתנצל ולהתלונן למכריו, היתכן, לא אחד מהארגונים האורטודוקסים לא מצאו או לנכון, להציל את שרידי התופת מיד הציונים והמסיונרים, שפרשו רשתם על כל שהגיעו ארצה. למרות הבקשות והתחנונים לא נעשו ע"י הארגונים שום פעולות להציל יהודים משמד. העתונים מסרו אז באותיות צעקניות על דבר השוד והשבר הנורא של המיסיונרים, שש מאות אלף ילדים השמידו המיסיונרים בשנה אחת ואין פוצה פה מהארגונים לנקוף באצבע להושיע ולהציל.

עוד לפני צאתו לארה"ב עשה ממלא מקומו, את הרה"ג רבי חיים אלי' שטערענבערג שליט"א, שהקים ישיבות בירושלים ת"ו ומוסדות ת"ת לילדים בכמה ישובים בארה"ק, גם חיבר הרבה ספרים, עשרים ושנים בערך, בזמן האחרון הדפיס חיבורו המפורסם "בית אליהו" ועוד ספרים נכבדים. הוא נשאר מנהיגם של מוסדות הקדושים של הגה"צ רבי ישעי' זאב גראס זצ"ל.

ויהי בנסעו מא"י לארה"ב אמר לממלא מקומו, שמעשהו הראשון בבואו לאמריקא יהיה, לבנות בית הכנסת גדול, גדול מזה שיש לו עכשיו, ועל יד בית הכנסת ישיבה גדולה. לא חשב כלל מה תהי' הכנסת ביתו בבואו לארץ נכריה וכל סעיפי רעיונותיו היו מלאים ועסוקים אך זרק לעשות טובות לכלל ישראל ולהרבות ולהפיץ תורה ומע"ט. כל מעשיו שעשה הי' בהצנע לכת בלי כל דעש, כי היה עניו באין דומה, והכל בצנעא ובהסתר מבני אדם.

בעוה"ר לא זכה להוציא אל הפועל את רצון קדשו האחרון, כי הוכרח לבוא לארה"ב לשום ממונות ונסתלק אחרי זמן קצר, נקצץ אילן גדול פורה ועושה פירות טובים ומתוקים בדמי ימיו ופרינו, השמש באה בצהריים והקיץ הקץ על צדיק גדול ופועל נצורות ונפלאות לישע התורה ולעזרת ישראל סבא.

בצאתו מא"י עם ב"ב כל העיר הצטערה מאוד והכל אמרו, יצא צדיק מן העיר פנה הודה פנה זיוה, ואיה עוד עסקן נפלא כמותו מנהיג ומורה דרך לרבים זאב לעניים ולנרכאים.

אולם זאת נחמתנו בדעתנו כי אור תורתו שהבעיר בלב מאות תלמידיו ואנשי שלומו, הולך ומאיר בכל יפעת הדרתו והם מפיצים אותה, תורת אמת ויראת שמים בישובים בארה"ק, הרבה מהם גם בארצות אמריקא וגם בשאר ארצות.

עוד נחמתנו שהשאיר אחריו דור ישרים, בנים תלמידי חכמים מפורסמים יראי השם ובעלי מעשים טובים ומה גם בנו האחד המפורסם בגאונותו וצדקתו ובמדות טובות ברא כרעי' דאבוהו, ה"ה

הרב הגאון המפורסם מוה"ר שלום יודא גראס שליט"א

רב דקהל "מגן שאול" דהאלמין ור"מ דכולל בית ישעי' בברוקלין

שהוציא לאור זה יותר ממאה ספרים ביו"ש. הרב דהאלמין זכה בשנים האחרונות להוציא לאור שלשים חיבורים נפלאים בכל מקצועות התורה שהרעישו עולמות במאות ענינים רציניים

העומדים על הפרק שהוא דן עליהם באריכות ובחכמה וברעת רבה. חלק גדול מהם נדפסו בכמה הוצאות והצילו מאות ואלפים נפשות ממכשולות רבים וקירבום לתורה וליהדות, מלבד עשרות חיבורים העומדים מוכנים להוציאם לאור. חלק חשוב מחיבורים הללו עוסקים בעניני הלכה, מוסר וחסידות לכל הימים הטובים, שיהיו אי"ה טובה עצומה ללומדים ולכל בעלי בתים בני תורה.

* * *

ביום פטירת הגרי"ז זצ"ל, כינס הגה"ק מרן כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זיעועכי"א את כל השו"בים והזהיר אותם שהעץ הרענן הצעיר הזה נקטף באבו אך ורק בעון השו"בים, וצוה אותם לעשות מיד שיעור בכל יום בספר הק' שמלה חדשה שיהיו בקיאים בכל הדינים שלהם ולא יכשלו ח"ו בשום דבר.

הגרשי"ג שליט"א בנו של הג' המנוח ז"ל, בשמעו את הדברים הקדושים מכ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל, התעורר מאוד מאוד ועבר תיכף לעשות כל הפעולות להביא סדרים בעניני שחיטה בארה"ב וכבר הו"ל כמה חיבורים יקרים בעניני שחיטה והוראות נכבדות, איך לתקן המעוות.

הרב הגאון הנ"ל ירש את מדת מרצו ומסירות לעסקנות והפצת תורה מאביו ז"ל. אחרי פטירת אביו דאג הרבה לצרכיה החיוניים של הישיבה בחיפה. ויסד כמו כן „כולל בית ישע"י" מכוון להוראה בשחיתות ובדיקות שכבר העמיד שו"בים מומחים יראי השם באמת וכמו שנהג בכל הקהלות הקדושות. כמו כן הוא מציע שיעורים בהלכות שחיתות טריפות ובדיקת סכינים לרבנים וגדולי ישראל, כדי שייבנו האיך לחקור ולבדוק את השו"בים בבתי המטבחים.

הגאון מהאלמין שליט"א נהג בביתו חיי צער ודחקות, אבל אעפ"כ כשהדבר מגיע לענין יהדות הוא גבור כארי ויוחם מלחמת ד' בכל לב. התקוה חזקה שעולם התורה והיהדות החרדית יעמדו לימינו לעזרו ולתמכו ולהקל מעליו משאו הכבד, למען יוכל להפיץ את ספריו ולקיים את מוסדותיו החשובים. זה נחמתנו בשביל הצדיק — תהי נפשו צרורה בצרור החיים.

אהרן מרדכי ווייס, חיים מארקאוויץ, שמואל גרינפעלד

תלמידי הישיבה „מחזיקי תורה“
מיסודו של הגהנה"צ זצ"ל

* * *

הערת הנ"ל ע"ד חלק מספריו של הגרשי"ג שליט"א:

ראה בקונטרס חינוך הדת שיצא לאור ע"י „מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל“ וז"ל: מכוננו מצא לנוכח לפרסם בשער בת רבים כי הספרים שיצאו על ידינו לאור זהם . . . ועוד . . . נתקבלו בידינו פתוחות באהבה נמרצה וביותרת הזכבוד בכל שדרות יהדות החרדית בארץ ישראל וכן בארצה"ב עד שבזמן קט ספו תמו כל הספרים מהשוק ובעוד הכף יבלענה, הצלחה כזו הוא סייעתא דשמיא במדה גדושה, וכזו ואח"כ מוסר דין וחשבון על הספרים שיצאו לאור.

. . . ספר הראשון שיצא לאור ע"י הרה"ג מוהר"ר שלום יהודה גראס שליט"א אבדק"ק האלמין יצא בשם „קדרשת הגוף“ על מאכלות אסורות, ברוקלין, תשכ"ז, פ"א עמודים, 300 טופסים
סייו 8 X 14. ואח"כ י"ל בשנת תשכ"ח כנ"ל בשם

„נפש ישעיה“ על מאכלות אסורות ב' חלקים, 9 X 6 530 עמ'.

„נפש ישעיה“ על מאכלות אסורות, 500 טופסים, ואח"כ יצא לאור בשנת תשל"ג 530 עמ' 3000 טופסים, ובשנת תשל"ד י"ל קיצור נ"י ל"ב עמודים 9 X 6, 1000 טופסים, ובשנת תשל"ה י"ל קיצור נפש ישעיה 64 עמ' 23,000, 6 X 4.5, ובשנת תשל"ו י"ל

"קיצור נ"י על שחיטה ובריקה", 32 עמ' 4.5 X 6, 2000 טופסים, ובשנת תשמ"ג י"ל בארץ ישראל נ"י 380 עמ' 1,300 טופסים 5.5 X 7, ובשנת תשד"ם נדפס עוד הפעם בא"י סעט שלם של 6 חלקים בשם **"קובץ ספרים בעניני כשרות"** וחלק א' מהסעט הוא ספר נ"י 380 עמ', 3,000 טופסים, 5.5 X 7.5, ואח"כ י"ל בברוקלין בשנת תשד"ם עם הוספות חדשות, 512 עמ' 4.5 X 6, 5,000 טופסים. ואח"כ נדפס באנגלית בס' אנציקלופדיא לכשרות ח"ד 224 עמ' 6 X 9 אלף טופסים, ס"ה ספרי נ"י שיצאו לאור הוא סך: 40,100 טופסים.

ספר השני הוא ספר מנחת יהודה חלק ו' מס' נ"י על מ"א י"ל בשנת תשל"ח 128 עמ' סיו 6 X 9, 3,000 טופסים, ובשנת תשמ"ג נדפס בארץ ישראל, 128 עמ' סיו 5.5 X 7.5, 1,300 טופסים. ובשנת תשד"ם נדפס עוד הפעם בא"י כנ"ל 3,000 טופסים בתוך הסעט של "קובץ ספרים בעניני כשרות". ובשנת תשד"ם י"ל בברוקלין 5,000 טופסים בתוך ספר אנציקלופדיא לכשרות 7 חלקים. ס"ה ספרי מנחת יהודה שיצאו לאור הוא סך: 12,300 טופסים.

ספר השלישי הוא ספר שו"ת, "זבחו וזבחי צדק" להצריך שני שו"בים עומדים זה ע"ג זה רואים ומשגיחים שהוכשר כרת וכהלכה מתחלתו ועד סופו. נ' בברוקלין שנת תשל"ח, 96 עמ' סיו 6 X 9, 1,000 טופסים, ובשנת תשד"ם נ' בא"י בסיו 5.5 X 7.5, 1,300 טופסים, ובשנת תשד"ם נ' עוה"פ בא"י כנ"ל 3,000 טופסים, ואח"כ י"ל בברוקלין בשנת תשד"ם 5,000 טופסים בתוך ספר "אנציקלופדיא לכשרות" ו' חלקים, ס"ה ספרי "זבחו וזבחי צדק" שיצאו לאור הוא סך: 8,300 טופסים.

ספר הרביעי הוא ספר "אפיית המצות השלם" כרך א' (ג' חלקים) 520 עמ', י"ל בברוקלין בשנת תשל"ח, 1,000 טופסים, סיו 6 X 9, ובשנת תשמ"א י"ל עוה"פ בברוקלין בלה"ק ואנגלית, 224 עמ' 6 X 9, 2,000 טופסים, ובשנת תשמ"ג נ' בא"י 1,300 טופסים סיו 5.5 X 7.5, ובשנת תשמ"ג נ' בברוקלין, 2,000 טופסים 5.5 X 8.5, 288 עמ', ובשנת תשד"ם י"ל בא"י בתוך סעט "קובץ ספרים בעניני כשרות", 520 עמ', סיו 5.5 X 7.5, 3,000 טופסים.

ס"ה ספרי אפיית המצות השלם שיצאו לאור הוא סך: 9,300 טופסים.

ספר החמישי הוא ספר "אכילת מצות בישראל" כרך א' (ו' חלקים), 192 עמ', י"ל בברוקלין בשנת תשל"ח 1,000 טופסים, סיו 6 X 9, ובשנת תשמ"א י"ל עוה"פ בברוקלין בלה"ק ואנגלית, 224 עמ', 2,000 טופסים, ובשנת תשמ"ג נ' בא"י 1,300 טופסים, סיו 5.5 X 7.5, ובשנת תשד"ם נ' עוה"פ בא"י בתוך סעט "קובץ ספרים בעניני כשרות", סיו 5.5 X 7.5, 3,000 טופסים. ס"ה ספרי אכילת מצות בישראל שיצאו לאור הוא סך: 7,300 טופסים.

ספר השישי הוא ספר "חלב ישראל כהלכתה", בנושא חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואה, חלק ג' מספר נ"י על מ"א, י"ל בברוקלין בשנת תשמ"ב, בלה"ק, 128 עמ', סיו 6 X 9, 3,000 טופסים, ואח"כ נ' באנגלית בשנת תשד"מ, 160 עמ', סיו 6 X 9, 1,000 טופסים. ס"ה ספרי "חלב ישראל כהלכתה" שיצאו לאור הוא סך: 4,000 טופסים.

ספר העוביעי הוא ספר "אהלי ישראל", הדרכות ליושבי באנגלאס, י"ל בברוקלין בשנת תשל"ח, באידיש, 128 עמ', סיו 6 X 9, 1,000 טופסים.

ספר שמיני הוא ספר "גדולי יצחק — מצות ציצית — דיניו ומנהגיו", י"ל בברוקלין בשנת תשל"ח, באידיש, 64 עמ', סיו 6 X 9, 3,000 טופסים, ואח"כ י"ל בברוקלין באנגלית בשנת תשד"ם בתוך ספר מצוה אנציקלופדיא חלק ד', 1,000 טופסים. ס"ה ספרי גדולי יצחק — מצות ציצית שיצאו לאור הוא סך: 4,000 טופסים.

ספר תשיעי הוא ספר "מנוחת שלום", הדרכות נפלאות להינצל מנאמכות אסורות, חלק שביעי מס' נפש ישע"י על מ"א, י"ל בברוקלין בשנת תשל"ח, באידיש, 128 עמ', סיו 6 X 9, 1,000 טופסים, ואח"כ נ' בא"י בשנת תשמ"ג, סיו 5.5 X 7.5, 1,300 טופסים, ונדפס עוה"פ בא"י בשנת תשד"ם, סיו 5.5 X 7.5, 3,000 טופסים, ואח"כ נ' בברוקלין בשנת תשד"ם (בתוך ספר אנציקלופדיא לכשרות ז"ח), סיו 4.5 X 6, 5,000 טופסים.

ס"ה ספרי מנוחת שלום שיצאו לאור הוא סך: 10,300 טופסים.

ספר עשירי הוא ספר „מדריך לעניית אמן“ בענין אמירת אמן ויהשיר, י"ל בברוקלין בשנת תשל"ט, בלה"ק ואירוש, 32 ע', סיו 9 X 6, 6,200 טופסים, ואח"כ ג' עותפים בברוקלין בשנת תשמ"א, 5,000 טופסים, ואח"כ ג' בתוך ספר „ונאמר אמן“, 3,000 טופסים. ואח"כ י"ל בברוקלין, בשנת תשמ"א, באנגליה, בתוך הספר „אמן רעספאנס“ 5,000 טופסים.
ס"ה ספרי „מדריך לעניית אמן“ שיצאו לאור הוא סך : 17,200 טופסים.

ספר אחד עשר הוא ספר „עניית אמן כהלכתו“, בענין אמירת אמן ויהשיר, י"ל בברוקלין תשל"ט, בלה"ק, 32 ע', סיו 9 X 6, 5,000 טופסים, ואח"כ ג' עותפים בברוקלין בשנת תשמ"א, 3,000 טופסים, ואח"כ ג' בתוך ספר „ונאמר אמן“ בשנת תשמ"א, 3,000 טופסים, ואח"כ י"ל בברוקלין בשנת תשמ"א, באנגליה, בתוך ספר „אמן רעספאנס“, 5,000 טופסים.
ס"ה ספרי „עניית אמן כהלכתו“ שיצאו לאור הוא סך : 16,000 טופסים.

ספר שנים עשר הוא ספר „ונאמר אמן — יצחק לשוח“, על קדושת ביהמ"ד, ודינים נחוצים בענין עניית אמן ויהשיר ועוד, י"ל בברוקלין תשמ"א, באירוש, 224 ע', סיו 9 X 6, 3,000 טופסים.

ספר שלושה עשר הוא ספר „אכילת התרנגולים כהלכתה“, ד' חלקים (חלק ח' ט' י' י"א מספר נפש ישע"י על מ"א) בענין זריקת התרנגולים, נדפס בברוקלין בשנת תשל"ט, בלה"ק ואנגליה, 160 עמודים, סיו 9 X 6, 1,000 טופסים, ואח"כ ג' בא"י בשנת תשמ"ג, סיו 7.5 X 5.5, 1,300 טופסים, ונ' עותפים בא"י בשנת תשנ"ב, סיו 7.5 X 5.5, 3,000 טופסים, (בתוך סעט של „קובץ ספרים בעניני כשרות“), ואח"כ ג' בברוקלין בשנת תשנ"ב, בתוך ספר אנציקלופדיה לכשרות ז"ת, סיו 6 X 4.5, 5,000 טופסים.
ס"ה ספרי „אכילת התרנגולים כהלכתה“ שיצאו לאור הוא סך : 10,300 טופסים.

ספר ארבעה עשר הוא ספר „מזוזות ישראל כהלכתה“, גילוי ידיעות מבהלות במזוזות המפורזים בכל קצות הארץ וגם בארה"ב, ג' בברוקלין בשנת תשל"ט, באירוש ואנגליה, 48 ע', סיו 9 X 6, 5,000 טופסים, ואח"כ ג' בתוך ס' ונאמר אמן בשנת תשמ"א, סיו 9 X 6, 3,000 טופסים, ואח"כ ג' עותפים בספר „מצות סת"ם השלם“ בחלק ה' שם, בשנת תשמ"ב, 3,000 טופסים, ואח"כ ג' באנגליה, בס' מצוה אנציקלופדיה חלק ה', סיו 9 X 6, 1,000 טופסים.
ס"ה ספרי „מזוזות ישראל כהלכתה“ שיצאו לאור הוא סך : 12,000 טופסים.

ספר חמשה עשר הוא ספר „מצות סת"ם השלם — דיניו ומנהגיו“, (ה' חלקים) והוא מדריך לכתובת וקניית ס"ת תפילין ומזוזות, ועוד, ג' בברוקלין בשנת תשמ"ב, באירוש, 128 ע', סיו 9 X 6, 3,000 טופסים, ואח"כ נדפס באנגליה, בברוקלין, בשנת תשנ"ב, סיו 9 X 6, 3,000 טופסים, ואח"כ נדפס באנגליה, בברוקלין, בשנת תשנ"ב, סיו 9 X 6, 192 ע' 1,000 טופסים.
ס"ה ספרי „מצות סת"ם השלם“ שיצאו לאור הוא סך : 4,000 טופסים.

ספר ששה עשר הוא ספר „ונאמר אמן — עניית אמן כהלכתו“, ג' בברוקלין, בשנת תשמ"א, באירוש ולה"ק, 128 ע', סיו 9 X 6, 3,000 טופסים.

ספר שבעה עשר הוא ספר „קול יעקב“, קריאת שונות שנכרוזו בעניני פרצות שונות, י"ל בברוקלין בשנת תשל"ט, סיו 9 X 6, 2,500 טופסים.

ספר שמונה עשר הוא ספר „השבת בישראל כהלכתה“, מבאר שכר הגדול לשומרי שבת בזה ובבא, עם קו' „שמירת שבת כדת“ דינים השכיחים להלכה ולמעשה, ג' בברוקלין בשנת תשמ"ב, סיו 9 X 6, 128 ע', 3,000 טופסים, ואח"כ ג' באנגליה בשנת תשנ"ב, סיו 9 X 6, 1,000 טופסים, ואח"כ ג' בא"י (בתוך סעט של „קובץ ספרים בעניני כשרות“) סיו 7.5 X 5.5, 3,000 טופסים.
ס"ה ספרי „השבת בישראל כהלכתה“ שיצאו לאור הוא סך : 7,000 טופסים.

ספר תשעה עשר הוא ספר „אור הצניעות בישראל“, בענין איטור יחוד התמור, אצל רופאים המיוחדים לצרכי נשים, ודיני יחוד לחתן וכלה אחר החופה, ג' בברוקלין, בשנת תשל"ט, באירוש, 16 עמודים, סיו 9 X 6, 3,000 טופסים, ואח"כ נדפס בהון ספר אכילת התרנגולים כהלכתה 1,000 טופסים, ואח"כ ג' בתוך ספר קדושת ישראל, בברוקלין בשנת תשמ"ב, כ"ל, 3,000 טופסים.
ס"ה ספרי „אור הצניעות בישראל“ שיצאו לאור הוא סך : 7,000 טופסים.

ספר עשרים הוא ספר „מדרוך לצניעות“, נ' בברוקלין בשנת תשל"ו, (בתוך ס' מנחת יהודה) באדיש, 16 עמודים, סיו 9 X 6, 3,000 טופסים.

ספר עשרים ואחד הוא ספר „צניעות ישראל כהלכתה“, קול קורא'ס שונות שנתפרסמו נ' בברוקלין, בשנת תשל"ט, באדיש ולה"ק, 32 ע', סיו 9 X 6, 3,000 טופסים, ואח"כ נ' עוה"פ בתוך ספר אכילת התרגולים כהלכתה, כנ"ל, 1,000 טופסים, ואח"כ נ' בסוף ס' קדושת ישראל שנת תשמ"ב, 3,000 טופסים.

ס"ה ספרי „צניעות ישראל כהלכתה“ שיצאו לאור הוא סך : 7,000 טופסים.

ספר עשרים ושנים הוא ספר „שחיטת ואכילת בשר כהלכתה“, (ח"א) קובץ גדול מס' הראשונים עד אחרון שבאחרונים בכל הנוגע למעשה בסדר שוחטים ואכילת בשר למהדרין, נ' בא"י בשנת תשמ"א, בלה"ק, 244 ע', סיו 9 X 6, 2,000 טופסים, ונ' עוה"פ בא"י בשנת תשמ"ג, סיו 7.5 X 6, 1,300 טופסים, ונדפס עוה"פ בא"י בשנת תשד"ם (בתוך סעט של „קובץ ספרים בעניני כשרות“) כנ"ל, 3,000 טופסים. ס"ה ספרי „שחיטת ואכילת בשר כהלכתה ח"א“ שיצאו לאור הוא סך : 6,300 טופסים.

ספר עשרים ושלוש הוא ספר „שחיטת ואכילת בשר כהלכתה“, (חלק ב') כנ"ל, נ' בא"י בשנת תשמ"ג, בלה"ק, 160 ע', סיו 9 X 6, 5,000 טופסים, ונ' עוה"פ בא"י בשנת תשד"ם, (בתוך סעט של „קובץ ספרים בעניני כשרות“) סיו 7.5 X 5.5, 3,000 טופסים. ס"ה ספרי „שחיטת ואכילת בשר כהלכתה“ שיצאו לאור הוא סך : 8,000 טופסים.

ספר עשרים וארבע הוא ספר „דבר משה“, על דיני ומנהגי ישראל הנחוצים והנשכחים, נ' בברוקלין (בסוף ס' אהלי ישראל) בשנת תשל"ח, 30 ע', סיו 9 X 6, 1,000 טופסים.

ספר עשרים וחמש הוא ספר „זקן ישראל כהלכתה“, בענין גילוח וגידול תוקן, נ' בברוקלין בשנת תשל"ט, באירוש, 16 ע', סיו 9 X 6, 3,000 טופסים, ואח"כ נ' בשנת תשמ"ב, באנגלית, סיו 9 X 6, 2,000 טופסים, ואח"כ נ' (בסוף ס' יצחק לשוח) כנ"ל, 3,000 טופסים, ואח"כ נ' (בסוף ס' חלב ישראל כהלכתה) בברוקלין באנגלית, כנ"ל, 3,000 טופסים.

ס"ה ספרי „זקן ישראל כהלכתה“ שיצאו לאור הוא סך : 11,000 טופסים.

ספר עשרים ושש הוא ספר „שמחת שלום“, על ה' חופה וחתונה, נ' בברוקלין בשנת תשל"ח, באדיש, 16 ע', סיו 9 X 6, 1,000 טופסים.

ספר עשרים ושבע הוא ספר „שולחן ישראל כהלכתה“, כל דיני הכנסת אורחים, נ' בברוקלין בשנת תשמ"ב, (בסוף ס' השבת בישראל כהלכתה) באדיש, 28 ע', סיו 9 X 6, 3,000 טופסים. **ספר עשרים ושמונה הוא ספר „סיפורי צדיקי ישראל“**, בעניני קדושת השבת, נדפס בברוקלין בשנת תשמ"ב, סיו 9 X 6, 32 ע', 3,000 טופסים.

ספר עשרים ותשעה הוא ספר „המשפט בישראל כהלכתה“, ביאור מקיף בענין „דין תורה“ בישראל, נ' בברוקלין בשנת תשמ"א, בלה"ק ואירוש, 32 ע', סיו 9 X 6, 1,000 טופסים, ואח"כ נ' בברוקלין באנגלית, 16 ע', סיו 9 X 6, 1,000 טופסים, ואח"כ נ' בא"י בשנת תשד"מ (בתוך סעט של „קובץ ספרים בעניני כשרות“) כנ"ל, סיו 7.5 X 5.5, 3,000 טופסים.

ס"ה ספרי „המשפט בישראל כהלכתה“ שיצאו לאור הוא סך : 5,000 טופסים.

ספר שלושים הוא ספר „ממון ישראל כהלכתה“, בענין חומר והאיסור של לקיחת ממון שלא ביושר, ועוד, נ' בברוקלין בשנת תשמ"א, בלה"ק, 32 ע', סיו 9 X 6, 1,000 טופסים, ונ' אח"כ באנגלית, כנ"ל, 1,000 טופסים ונ' בא"י בשנת תשד"ם, (בסוף ס' שחיטת ואכילת בשר כהלכתה) 7.5 X 5.5, 3,000 טופסים.

ס"ה ספרי ממון ישראל כהלכתה שיצאו לאור הוא סך : 5,000 טופסים.

ספר שלושים ואחד הוא ספר „שמירה טובה“, עם הערות, מתאר בפרוטרוט רוע מצב השחיטה בניו יארק ובארצות הברית בכלל, נ' בניו יארק, שנת תרפ"ה, וי"ל בברוקלין הוצאה שניה בשנת תשמ"ב, בלי הערות, ונ' עוה"פ בשנה זו עם הערות 2,000 טופסים, ונ' עוה"פ בסוף ספר קדושת ישראל, בלה"ק, 28 ע', סיו 9 X 6, 3,000 טופסים, ונ' בא"י בשנת תשמ"ג, סיו 7.5 X 5.5, 1,300 טופסים, ונ' עוה"פ בא"י (בתוך הסעט „קובץ ספרים בעניני כשרות“) בשנת תשד"ם, סיו 7.5 X 6, 3,000 טופסים, ונ'

בברוקלין בשנת תשד"ם (בסוף ספר אנציקלופדיה לכשרות) סייז 4.5 X 6, 5,000 טופסים, וני באנגלית (באנציקלופדיה לכשרות ח"ד) בשנת תשד"ם, סייז 6 X 9, 1,000 טופסים.

ס"ה ספרי "שמירה טובה" שיצאו לאור הוא סך : 14,000 טופסים.

ספר שלשים ושנים הוא "ספר קדושת ישראל", והוא "הלכות יחוד השלם" ליקוט גדול

המקיף כל דיני יחוד מדברי הפוסקים ראשונים ואחרונים הנוגעים לכל יהודי מאיש ועד אשה, מקטן ועד גדול, נ' בברוקלין בשנת חשמ"ב, באידיש, 86 ע', סייז 6 X 9, 3,000 טופסים.

ספר שלשים ושלש הוא ספר "קול יהודה", (ח"א) קריאות שונות קול קוראים שיצאו לאור

בעניני פרצות שונות, דיני תורות, שבת, צניעות, מזוזות, כשרות, ציצית, חלב עכו"ם, סופרים ועוד, נ' בברוקלין בשנת תשד"ם, 32 ע', סייז 6 X 9, 1,000 טופסים.

ספר שלשים וארבע הוא שלשים וארבע חלקים "מדריך לכשרות וחיוזק הרת",

ירחון והתאחדות הקהילות — כולל תשובות, מכתבים ובירורים בענין כשרות המאכלים. מדריך הראשון י"ל בשנת תשל"ד, סייז 6 X 9, 32 ע', 5,000 טופסים, ועד היום שנת תשד"ם, י"ל 151,000 טופסים.

ס"ה "מדריך לכשרות שיצאו" לאור הוא סך : 151,000 טופסים.

* * *

וכך הוא מונה והולך כל הספרים שיצאו לאור ע"י ה"מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל" בנישאתו של

הרה"ג הנ"ל, עד שמונה והולך קרוב למאה ספרים שיצאו לאור, והרבה ספרים יצאו לאור ג"כ באנגלית,

ובאידיש, עד שמונה והולך כמה תינות שהרפיסו, הוא קרוב ל-20 ביליאן; תיבות, ומסיים : ואשרי מי שיש

לו חלק לזכות הרבים, וגודל השכר למזכיר הרבים מבואר בחז"ל. וראה מה שכי בספר ישמח משה עת"ת

בהקדמה בקו' תהלה למשה דף י"א ע"ב וז"ל :

כמבואר בזוהר תרומה ד' קכ"ח ע"ב שהוא זכאה בעי למרדך בתר חיבא וכו' בגין דחשב לי

כאלו הוא ברא לי ודא איהו שבחא דיסתלק בי יקרא דקבי"ה יתיר משבחא אחרא וכו' ועל דא באהרן

ורבים השיב מעון וכתוב בריתי היתה אתו החיים והשלום ועי"ש ב' קכ"ט ע"א כמה הפליגו שם כמה

גדולים זכות הצדיקים שמחזירים רשעים בתשובה. וכן שמעתי מארמו"ח ז"ל אשר ספר לו מוזל"ה איך

שפעם אחת נפגשו בעולם העליון רש"י ז"ל עם הרב הקדוש ר' איציקל מדרהאביטש ושאל רש"י ז"ל

לר' איציקל איזה זכות ומצוה יש לו לבנו הרב הקדוש ר' מיכל המגיד משרים מזלאטשוב מה ששומע

שמרעישין בכל העולמות עם בנו הרב הגי"ל והשיב לו ר' איציקל הגי"ל איך שלומד תורה לשמה ולא

נתקררה דעתו של רש"י ז"ל ואמר לו עוד שבנו הרבה לסגף את עצמו בתעניתים וסגופים וגם בזה לא

נתקררה דעתו הקדושה ואמר לו עוד אשר הרבה בגמ"ח וצדקה ופיור נתן לאביונים וכדומה ועוד לא נתקררה

דעתו שוב אמר לו שרבים השיב מעון ועשה הרבה בעלי תשובה בעולם ובזה נחה ושקטה דעתו של

רש"י ז"ל ונחה דעתו הקדושה מה שמרעישים אתו כל הפמליא של מעלה ע"כ. מובן כי מעשה כזאת לא

יוכל לספר אשר עיני בשר לו ואן לאדם אשר עיניו משוטטות בעולמות עליונים שומע ורואה מה שלא

ישמע לזולתו. יוכל לספר כזאת.

מעוררים אנחנו עוה"פ כבר גלוי וידוע בכל עולם התורה והיהדות המעשים והתיקונים הרבים

והטובים שהביא הגאון המחבר שליט"א לעולם, ובפרט בעניני כשרות וכן גלוי וידוע הדחקות הרבה

שנתון בה הגאון המחבר שליט"א הן מחמת הוצאת בני ביתו המבורך בבנים ב"ה והן מחמת ריבוי ההוצאה

בהדפסת ספרים והן מחמת שההכנסה מועטת וחובה רבה על כל באי כבודיה ד' ולומדי תורתו לחזק את המחבר

שליט"א ולהיות תומך ומסייע לתורה ולחיוזק דת קודש.

ס"ה הספרים שהדפיס המחבר הגאון הנ"ל הוא 408,900 ספרים.

ועוד הדפיס קרוב למאה אלף ספרים בעניני היהדות וחיוזק הדת שונים, בעילוס שמו,

וקרוב לב' מאות קור"ק בעניני חיוזק היהדות והדת כידוע.

והנה כל מי שלבו כואב לו באיזה ענין בעניני הדת יכול לפנות אליו, כי הוא יחיד

במינו ממש בענין זה שמוכן הוא לסייעו בדברים שיש בהן ממש במסי"נ. וכל מי שרוצה

להילך חיבור באיזה ענין יכול לבוא אליו ולשלם הוצאת הדפוס והוא עושה החיבור מרישא

עד גמירא, בחנם אין כסף.

הנ"ל

מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל

בנשיאות מרן הגאון מוהר"ר שלום יהודה גראס שליט"א אבדק"ק האלמין ור"מ דבולל בית ישעיה

נודה לר' שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה לקראת הופעת הספר ה-200

בגיל ובשמחה אנו מודיעים לצבור שומרי התורה והמצות שלאחר מאמצים מרובים עלה בידינו ב"ה לאפשר לכל יהודי המבקש לשמור על קלה בכחמורה, ליהנות מעמל רב שהשקענו בהכנת והפצת "ספרים בעניני שמירת המצוות והכשרות" הנוגע לכל יחיד

כולם מוזמנים

הכניסה חינם

ואלו חלק מן הספרים שיצאו ע"י
ה"מכון להוצאת ספרי יהודה
וישראל"

מצוות סתים השלם	נפש ישעיה
השבת בישראל כהלכתה	שרית וזכו זכאי צדק
מוחת ישראל כהלכתה	מנחת יהודה
ונאמר אמן — יצחק לשוח	אהלי ישראל
ונאמר אמן — עניית אמן	מנחת שלום
גדולי יצחק מצות יציאת	אפיית המצות השלם
חלב ישראל כהלכתה	אכילת מצות בישראל
שולחן ישראל כהלכתה	קדושת ישראל השלם
אכילת התרנגולים כהלכתה	זקן ישראל כהלכתה
המשפט בישראל כהלכתה	עניית אמן כהלכתה

כל יהודי ויהודי מוזמן לבא ולהשתתף בתערוכת הספרים וליהנות מן הספרים המאירים עולמות שלמים, המלבנים סוגיות נושאים הקשורים בחיי יום יום.

כל משתתף יכנס להגרלה! שבה יזכו לערך מאה משתתפים בספרים הנ"ל.

מכירת הספרים בתערוכה יהי במחיר הקרן. המעוניינים בתערוכת הספרים הנ"ל מתבקשים למלאות את הספח הרציב, ולשלחו על פי הכתובת הזו: "מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל".

אנו מצדנו נעשה כל מאמץ אפשרי להודיע לכב" אה זמן תערוכת הספרים.

כן נמציא לכבודו קטלוג של כל ספרי "מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל" ומחירים.

חלק מגדולי הארמוניים והרבנים גדולי ישראל מדורנו ומן הדור הקורם שנתנו הסכמות ומכתבי עידור להקמת והרחבת

המכון

(ע"פ סדר האי"ב)

הרב אליהו זלאטניק זצוקלה"ה
דבה של העדה החרדית בירושלים עיה"ק
הרב דוד הלוי יונגריץ זצוקלה"ה
רב וחבר הביד"ץ של העדה החרדית בירושלים עיה"ק
הרב ישראל יצחק הלוי ריוזמאן זצוקלה"ה
רב וחבר הביד"ץ של העדה החרדית בירושלים עיה"ק
הרב שמעון ישראל פאזנן זצוקלה"ה
כ"ק אדמור משאפראן, ברוקלין נוא יארק
הרב אברהם מאיר איזרעאל שליט"א
אבדק"ק הוניאד

הרב יוסף גרינוואלד זצוקלה"ה
כ"ק אדמור מפאפא ברוקלין נוא יארק
הרב לוי יצחק גרינוואלד זצוקלה"ה
אבי"ד קדול עינות הבושם, ברוקלין נוא יארק
הרב משה מיינשטיין שליט"א
ר"מ ישיבת תפארת ירושלים נוא יארק
הרב משה שטערן שליט"א
אבדק"ק דעבעניץ, ברוקלין נוא יארק
הרב נפתלי הירצקא העניג זצוקלה"ה
אבדק"ק שארמאש, ברוקלין נוא יארק
הרב רפאל זילבער שליט"א
אבדק"ק פרימאן ברוקלין נוא יארק
הרב שלמה האלבערשטאם שליט"א
כ"ק אדמור שליט"א מכאבו, ברוקלין נוא יארק

- אני מעונין בתערוכת הספרים הנ"ל ומבקש להודיעני על מקום וזמן התערוכה.
- אני מעונין בקטלוג של כל ספרי המכון יהודה וישראל ומחירים.

"מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל"

MOSAD BRUCHA TOVA
P.O.B. 331
Brooklyn, N.Y. 11219

שם
כתובת
טלפון

קול ששון
קול חתן

קול ששון
קול חתן

יחבר והעלה שכן לפי מלכי צורי וקודשי בקשתי תעריצו ובחצוצרות ושופר הרעו מקרב לב עהרתי ותמלתי הקשבי רב חסד להשפיע תשמיעו צהלה ורנה ומשאלתיכם חתמלאיכם חשבוע שמחות קול שמחה וגילה תשמיע הוריק הוריק לנו קל חי ברכות עד בלי די כבוד החמיר וחסריו חמיר להרנות ולהטיב היום שקיינו הניענו כמולא טבא ונגרא יאה יערב נא קריאה של חיבה לאהובי אחי ורעי חסדי ה' כי לא חמנו להודות להלה ולשבח שירה וזמרה להנעים לשוש אוננו משוש יום אפרון בניי הגיע ועל העתיד חתתי עת הזמיר הגיע ונקרא כולכם להופיע השלם זה הבנן בחרות ישרים ומבורכים לשם להתפארה יראו עיני וישמח לבי בהונעתכם אלי שמוח יחר נזכה כמברה בחוף ומחור התעלסו ותחזנו אתנו לשמוח בשמות חתן וכלה מבשר צדק יבא בקיבו כמינו היקבן נפורים קום עם נעים הקרובים והרחוקים מהו לשמחה הלז זרע צדקות יופיע לנו כמברה האור הננו אברה נא ואבקשכם לשמח אתנו כצוותא חרא לשמעו בעיר יהודה וירושלים קול שיר והלל מכוחא דא וישמע לנס ממרוס שמחה וישע רב טוב די לכל ורחמי חמיר עליו להשביע רב טוב

הוא יום כלולת בני היקר

ה"ה הובי החתן המו"מ בחו"ש חו"ב

מצד הר"ק ר' יעקב קאפלי חסיד, הטי"ו, ה"כ"ה, מי אר"י, השי"ן, חרמ"א, המרשי"כ, תנ"י מוולנא, תשל"ה הקדוש, התי"ט, קונטרס חסידי, העיר"ט מברטנא, רבני ר' שכנא מלובלין, המר"ם מלובלין באר הגולה, תהות אשרי, הער"ן, רבני יהודה חסיד, תרומת הדשן בעל המאור, רש"י הקדוש וכו' וצוקללה"ה י"ע וע"ה

עב"ג הכלה הבחולה המהוללה

בת כבוד מחוזני הרב הגאון המפורסם בנשי"ק שלהי"ח
כש"ת מוהר"ר נתן דוד ראזנבוים שליט"א

בן הרב, הגאון הצדיק חר"ש משי"ר כנסת הגדולה וקן האדמו"רים לביח נדבורנא
כקש"ת מר"ר יצחק אייזיק שליט"א אדמו"ר מוושטשא ונשיא המוסדות "באר מים חיים"
וחתן הר"ק חו"ש כקש"ת מוהר"ר מרדכי וצוקללה"ה האדמו"ר מזוויהל

מצד רבתינו הקדושים הנש"ט חק, חדל מונח אמרים, הר"ק ר' ברוך שמעוני, המניח תנול רבני ר' דוב בער ממעורט, בנ"ר אנרנס תמל"ק, ר' מנחם מיקארץ, תולדות יעקב יוסף, ר' יצחק מירדאהביטש, המניח מולאטשוב, ר' נחום מסעורט, בנ"ר קאסינקא דאלינא, מרעמשלאן, נעשיו, בארדיטשוב, סאלע, חותב ישראל, גני יוסף, קארלין, זוויל, קרעמיץ, יאזוול, סטמני, ליני, יע"ט דברי אמת, באר מים חיים, מיטשוב לעלוב, ראפשיץ, אור לשמים מאטאטא, קאמארנא, קוברין קאשינקא, אדווערנא, רבתינו ב"ת תנ"י המהר"ל המגלה עמוקות, משאת בנימין, חוספת שבת, חכם צבי, שו"ת מה"י זכ"ה וכו' וכו' מ"ת הבנים, מניני שלמ, מי יחוש המר"ם לובלין, המר"ם מיטקין, התי"ט, המהר"א, המהר"א, הרב"ר העשיל מקראקא, שארית יוסף, ה"ק ר' שמשון מאסטראמליע מרה"ל מאדווא השלי"ק, בעל ילקוט שמעוני, בעל תבואים, רבני העשיל מקראקא, שארית יוסף, ה"ק ר' שמשון מאסטראמליע מרה"ל מ"ס ראג, מר"ם מרטנבערג, תב"ש, אור, אור"ה האר"ן, מבי"ט, בני וצוקללה"ה י"ע וע"ה

אשר תתקיים בעזה הש"ת למול טוב ובשעה טובה ימוצלהת
אור ליום ד' פ' שופטים, ד' אלול תש"ה לפ"ק הבע"ט

קבלת פנים בשעה 7:30 בערב והחופה בשעה 8:30 ברוק
באולם וואגשאהל בעיר בני ברק יע"א

ובכן את אחי ורעי אנכי מבקש לבוא לשמוח עמנו יחד ולהתעלס אתנו באהבים ויהא רעוא
מן קדם אבוהון דבשמיא שמשמחה זו וישפע רב נחת שפע ברכה והצלחה וכל מילי רמיטב

ולהושע בישועה כללית בביאת גואל צדק בב"א
ידידנו: המצפה לראותכם מתוך נחת וכס"ם
הק' שלום יודא גראס
אברה"ק מנז שאול ד' האלמיו

MADRICH LAKASHRUS 5745

June.-July. '985

Vol, 7, no. 36

**“Let the days of
silence be ended.”**

A Public Service Organization
Dedicated to Strengthening of Kashrus
Through Research and Development

36

POSTMASTER: If addressee has moved please deliver to current resident.

MOSAD BRUCHA TOVA

P.O.B.331

Brooklyn N.Y 11219